235/118

שער ההויות

ו״ג **שמו** המיוחד הנכבד והנורא שאחר משמעותו כפי יכולתנו
לדבר ולידע כבוד השם יי׳ עליון ומוראו נגלוי ויבא
וידוע לפניך כי לידע כבוד יראתו אמונה ואין מוסרין אותו כי אם
לצנועים שאינן כועסים וענוים ובעלי יראה ועושין מצות בוראם
ואין מוסרין אותו כי על המים דכת׳ קול יי׳ על המים וערם
ילמד הרב התלמידין ירחיצו במים ויטבלו במ׳ סאה וילבשו בגדים
לבנים ויתענו יום ש׳ למלקן ויעמדו במים עד קרסוליה ויפתח בפיו
באימה ויאמר בא״י אמ״ה שה׳ ישראל אתה אחד ושמך אחד ותשוינו
להעלים שמך הגדול כי נורא שמך בא״י וברוך שם כבודך לעולם
השם הנכבד והנורא יי׳ אלהים קול יי׳ על המים בא״י המגלה
סודו ליראיו חכם הרזים׃ ויתנו שניהם עיניהם במים ויאמר
נשאו נהרות יי׳ נשאו וג׳ עד במרום יי׳ קול יי׳ על המים וג׳ עד
מים רבים׃ ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות׃
בים דרכך ושבילך במים ועקבותיך לא נודעו ואחרי כן ילכו אצל
מים או בבית הכנסת או בבית המדרש ומים בכלי טהור ויאמר
הרב בא״י אמ״ה נה׳ אשר קב״ו והבדילנו מכל האומות וגלה לנו מסתרין לישראל
והבינינו לידע שמו הגדול והנורא בא״י מגלה מסתרין לישראל׃
ויאמר בקול נעים בכוונה פנה אלי וחנני כמשפט לאוהבי שמך
על כן אודך בגוים יי׳ ולשמך אזמרה׃ אודך יי׳ כצדקו ואזמרה
שם יי׳ עליון אשמחה ואעלזה בך וג׳ על כן אודך בגוים יי׳ וג׳
כן אזמרה שמך לעד לשלמי נדרי יום יום׃ זמרו כבוד שמו שנ׳
שימו כבוד תהלתו כל הארץ ישתחוו לך ויזמרו לך יזמרו לשמך
סלה שירו לאל זמרו שמו סלו וג׳ טוב להודות ליי׳ וג׳ הללויה
כי טוב זמרה אלהינו זמרו לשמו כי נעים כשבחכלו יהי שם יי׳
מבורך מעתה ועד עולם ברוך יי׳ לעולם אמן ואמן׃ יי׳ משמעותו
היה והוה ויהיה ושלשתם נשענות בכתיבתו ובקריאתו על כן
היה דין לכתו׳ ד׳ אותיותיו ביחד שלא יקדים אות לאות על כן
אמר׳ שם רשעים ירקב שלא דינו לאמר על משמע הכתו׳ וכתוב
משמע בתחלתו מלך ובאמצעיתו יהיה מלך ובסופו הוא
מלך זהו האמור בספר יצירה נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן
ודבוק התחלתן בסוף סוף כהתחיל על כן אין יתכן להקדים
אות לאות ובתחלת פרקי ר׳ אליעזר עד שלא נברא העולם היה
הקב״ה ושמו בלבד יו״ד ה״א ו״ו ה״א הוא תמיד השם וקיום העולם ורצו

A

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

א׳ לומ׳ וראו כי שהוא׳ הוא אחד ואין עוד יש שאינו יש אחר הוא׳
כשמו כן תהלתו וכל מאמינים שהוא ואין בלתו לפי משמעות
השם יפה הפייט או באין כל הייתה כי ימשך בראשית ומאורותיך
באחרית שהבורא שמו ית׳ ית׳ זכרו מספיקו על עולם ונעלם מבין
העין לפי שאינו נראה׳ והכל נברא ממנו ומראה דבר הנראה לאח׳
לחוזים כאש׳ למה יו׳ בראש השם משמע יהיה וכסופו משמע
שהיה להודיע שהניחו אחד העולם שקודם העולם וקודם השלש
כמו מעין לאחר שיכלה נבריאות העולם לא נחסרה הויתו והש׳
והעולם לא הספיקו כיין בכת מים בספוג כשמש׳ מחלון שסתום
בזכוכית כרוח האדם ולמה יו׳ בראש השם לפי׳ י׳ הוה כלומר
י׳ הוויתו מעלה ומטה מזרח מערב צפון ודרום חשך ואור
ראשית ואחרית וזהו האמור בספר יצירה י׳ ספירות בלימה י׳
ולא ט׳ : י׳ ולא י״א : כלומר שאינן לא פחות ולא יתר כי׳ לעשרה
כלולים כולן בא׳ שהוא ראש למנין על כן הבן בחכמה וחכם
בבינה כלומר שיש לעמוק בהם וחקור בהם ויצור ושמור והעמד
דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו כי הוא יוצר ובורא לבדו
ואין זולתו פי׳ כשתחשב בלבך על בורא עולם היאך היה תציירהו
למעלה למעלה עד אין קץ בכל מקום או תחשוב מראשיתו
מאיליתו או לאחריתו על איליתו או תחשוב היאך גדולה האורה
אשר עמו או היאך בעובי הקורה או בעובי החושך כשתחשוב כל
זה העמד דבר על מריו ותן בלבך כי הוא יוצר לבדו הכל ואין
זולתו והוא בכל ומושל בכל י׳ ספירות בלימה בלום פיך מלדבר
סתום לבך מלהרהר על דברים הללו שאם תחשוב על בורא כך
על בורא עולם על חייתו היאך הוא למעלה או למטה או כלפי
מזרח ומערב או צפון ודרום או על האור או האויר או בעובי
הרקיע או על ראשית או על אחרית על א׳ זה מהם שתחשוב
בלום פיך הסר המחשבה מלבך וסתום פיך מלדבר ושוב לעב׳
לעבודתו כחיות שרויות לקנות קונהו מיד רצות ושוב
שפפין קונהו ומשתחוים ועל דבר על׳ מדות עדות בריבה
שלא ידעו החכמים סוף וקץ לי׳ הויותיו י׳ בראש השם והיא
קטנה מכל האותיות לומר אין דבר קטן שלא ממנו המחשבה
טרם יחשוב יודע מגיד מראשית אחרית לכן הכל חולם בלילה
מה שעשה ביום או חשב רעיונך על משכבך סליקו אלא שאין
זוכר גם אין יודע פתרונו יחיד הוא ויודע הכל י״י בראש השם
אין להעמיק הוויתו אור וחשך הוא בין טוב ובין רע בין בא

במקום

243/218
נבאר Col. 81 f. 114

במקום מכובד בין כחלופו עומק טוב שיעשה טובה ותורה ליש׳
לצדיקים עומק רע שיעשה לרשעים רע ועומק אין להעמיק
לדעת עומק עת ללדה ועומק רע לדעת עת למות אין לחקור
דרכיו כי הוא עם טוב ועם רע ויודע לנקנ במלותו זהו אם על
תכלית שרי תריאל׳ ו׳ תציס א׳ עם ~~ים~~ י׳ והוכל לנקד לו תיבורה
שאין אחד נקרא עמו האחד ויהיה הכם קמ״ד תיבות וכך נלגלו.

Cod 81/128!

אי אי אי אי אי אי
אי אי אי אי אי אי
אי אי אי אי אי אי
אי אי אי אי אי אי
אי אי אי אי אי אי
אי אי אי אי אי אי

או או או או או או
או או או או או או
או או או או או או
או או או או או או
או או או או או או
או או או או או או

אה אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה אה.
אה אה אק אה אה אה
אה אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה אק

אה אה אה אה אה אק אק
אה אה אה אק אה אה אה
אה אה אק אה אה אה אה׳
אק אה אה אה אה אה אק
אק אה אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה אה אק

הנה נלגלו הא׳ עם הי׳ שהם קמ״ד תיבות והם אלף ומ׳ הר׳
תתרס״ח חלק כשעה שהוא לרגעים אפ׳ שעה כי נגלגלא׳ הרי כלו [illegible]
תיבות בנ״ז שיצא נלגלגל אה׳ הם לו תיבות בנימוס׳ ר״ץ נגלגל או הם
לו תיבות כנ״ תב׳ נלגגל אה הם לו תיבות כנ׳ ר״ו ~~נלגלגל~~ סך
הכל שיצא ר״ץ רנ״ב ר״ו הם תתרס״ח לבך השעה הנערף חלקים יהמל׳
יההס׳ יסהה היסה היהס הסהי הסיה ההיס ההסי סיהה סהיה

סהו׳ אם תהפוך׳ כמו שהפכנו יקסה ב״ב תיבות ולא עם כולן
יהיו י״ב תתגלגל לכל היום י״ב שעות ואם תחשוב תימה שאין בו
אותיות דומות בה והיא בת ל׳ אותיות תוכל להפוך בכל תיבות
ובשעה ההיא בתיבה תתהפך לי״ב הרי י״ב שעות הרי השם עם
א׳ תתגלגל שעה ואם השם מראש ולא מסוף הוא התגלגל הרי ב׳ התגל׳
התגלגלים ב׳ שעות מזל אחד ומן כ״ד שעות בין ביום ובין בלילה
על כן כל חלק בשעה יש לחשוב על מורגו זהו ש׳ הפנויה
הגילים אל תמנו ומשמרתכם ~~שלא תחשוב~~ שכל היום תחשוב
אהבת שמים על כן אסור לדבר דברים בטלים כי שמו בגלגל
התגלגל שתחשוב כבוד שמו בשבתך ובלכתך ובשכבך ובקומך
ב׳ שמות אותיות של השם הנכבד והנורא יש שהוא עם הכל
הוויתו לשעתו שיהיה כמו שהוא והיה וקודם העולם נגד הכל
וזוכר כרגע אחד אחרית וראש ותוך והווה לכל דבר יש יכולת
לו לעשות כל מיני שינוי הבריאות כאשר כת׳ לכל זמן ועת לכל
חפץ וכל ענייני עולם לחדש גדולות ונפלאות אשר לא נעשו ולא
ואשר לא נבראו והווה עם כל הרהורי הלב ועם כל מעשה והרגע
לך שכן הוא שהרי אדם רואה בחלום תנור מלא אש או שבירע
ואין חכם בעולם לאמץ עיקרו מלעשות מריבה לאחר ויש כלן
לאדם שבקש מיד תפלה להפוך החלום לטובה · ונעשות לעשר
שמים על עוברי רצונו ויכולת הויתו נודעת בקהרה נפלאו׳
נפלאותיו · בניסים באותות ובמופתים שעשה במצרים ובהר
סיני ובכבוש הארץ ובכל הלב מעשה חפץ מן ובתביעת עושי
אדם חפץ יקר ואינו מיגוני ובהעשות המעשה המשונה ראו
ניכר שהוא הוה לאותו חפץ וכת׳ עקרה וכת׳ ויעתר לו ובהעשות
החפץ שאדם אינו יכול לעשות בשום ענין אלא בהתחננו ליודע
כל מיד מבחין הלב שהוא הוה בתוך הלב ואילו ויודע מרבי
לעשות באי זו עת הרי מכיר שאותה ההויה מן · ואם תאמר
שמא מן הממונה על בעל כשפים או על בעל שדים אותה
הויה זה אין יכולים לו לפי שמיעט חפצים שבעלי כשפים
ובעלי שדים לא יוכלו לעשות ולהגיד ויש עשה והגיד כמעשה
נגד הרשעים שיהו נגד נביאי איזבל ושעת שריפת המזבח
ועל פיו ילדה השונמית ובאותו החייהו ולמט נגד אשף כשדי
וחרטום הרי ניכר שיש הויה שאין יכולת לעשות כי אם הב״ה
לבדו והוא בעל ההויה והויות הנזרה שהרי הגיד לדניאל רזי
החלום ולישעיה איפה חכמיך וידעו מה יעץ וכל אוב וידעוני

החוזים בכוכבים ואישים לא ידעו הרי יוכיח משמעות השם שהוא
בעל ההויה לכל נעלם ולכל שינוי להפליא ואין לו דומה כי הכל
נברא והוא בראם לכן נקרא משמעות שם כן שהוא בעל כל הוי׳
כי יש אומן שזה יודע מה שאין זה יודע ויש חכם בזה הדבר
ויש חכם בדבר אחר מחברו אבל הבורא הוא בעל כל ההויות
ובשנויים אומן או חכם מופלא אין כמוך שבעל כל ההויות
הוא כמו יוסף ובצלאל ובלב כל חכם לב נתתי חכמה ושלמה
ודניאל ולמה ראשית השם לפי שמגיד מראשית אחרית ומבין
כל ההויות ולמה באחרית השם היה לפי שבאחרית השם יעידו
הכל הוא הוה היה ולמה משמש ג׳ לשונות כנגד אחת יהיה
הוה היה להודיע שהוא קודם העולם ואחר העולם ולא נתמעט
מאומה מראשיתו ולא מן חכמתו ולא מן יכלתו ולא מטבעו
שבו ולא הצריך בבריאות העולם ולא חסר ואחר העולם לא
יתחסר ולא יתמעט וקודם העולם ובהיות העולם ואחר העולם
שוין הויותו לכך היה משפט להצטרף באותיות השם יקדו
שלא להקדים אות לאות כי הכל שוה חוץ מדבורו כי לא
אין בו חכמה ואחר כך מתחכם ומוסיף חכמה: ואם תאמר
אנא נגילה בתיבה משמעות לשעבר ולהבא הרי ~~כה שי~~ כל
מלבושי אגאלתי לשעבר ולהבא. וכן ~~תצילני אם תקרא לו~~
תצילני להבא ולשעבר וכן הצילני אם תקרא או הצילני: הנה
העולם הבא ה׳ העולם הזה ו׳ סדרי משנה ה׳ חומשי תורה
י׳ ספירות והוא הספירות נותן לו מעשר ולמה ה׳ אצל ה׳
שנותן לו חומש: י׳ שברא בי׳ ימים הכל ה׳ לעשות ה׳ דיברות
על לוח זה וה׳ על לוח זה ולמה שם בן ד׳ אותיות לא מן האחדים
ולא מן העשרות ומאות לפי שהוא אחד ואין לו שני. ולמה
מתחילה לפי שו׳ נקודות הם א א א א או או הרי ו׳ שנקודו׳
למעלה לכך נבחר הכרת או שהיא למעלה בראש על שם שנתג׳
שנתגלה בדברו על העולם והשם למעלה ומלא כל והוא גדול
בחפצו ומישרים שרכבו בחפצו בין הכוכבים שהוא כפי הויותו ולמה
אין קוף בשם שהוא מלא כוס לפי שהשם רם ונשא והוא שם דכרך
ושפל המושג עינון לכך לא חפץ בשמו המלאות שחפץ בבני
ישרי לב ולהמון רשעים דכתי׳ לא מהם ולא מהמהם ולא נה בהם.
כי מן א׳ עד י׳ הם נ״ה והשם שמה כאשבח נון ה׳ הרי מלא עד
ט׳ הם מ״ה ושים י׳ עליהם הרי נ״ה ועוד א׳ פעם א׳ כפ״ב חשוב
עד י׳ כי יצרא אחד בפ״ב הם ו׳ הרי ה׳ נב״ג הם ט׳ הרי י״ד דפל.

כס יו׳ הרי ל׳ הפכ׳ הס כב׳ הרי נב׳ וכו׳ הס לו׳ הרי יוא׳ וכן׳ הס מלכו
הרי קל׳ חפה׳ הס סד׳ הרי רד׳ עפש׳ הס פל׳ הרי רצה׳ יפו׳ הס כד׳
הרי שפק׳ כמנין שכינה לכך יוד שהיא קטנה באותיות מאה עד
׃ שכינה לפי׳ השכינה עם שכל רוח והנה חשבונו כמו ער׳ נכ׳
וסימן הן׳ לי שהי׳ השמים לכך כל הספירות עד י׳ וכשתאמר
יא׳ הרי אתה חוזר למנות שבתחילה אב׳ וכשתאמר ב׳ הרי כב׳ ׳
זהו י׳ ספירות בלימה לכך י׳ קטנה בראש השם לכן הן׳ אין לכן
זוג כך חשבה נמרו ה׳ י״ן שנ׳ לשב מה׳ נ׳ לומר לשמו אין זוג כל
לא יקרא שנ׳ ׃ שהוא אט׳ הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן למק
כי י׳ מעיד על הווייתו ונקרא יוד בתחלת השם שצריך להודו
לשמו לכן נופלין על פניה׳ ביום הכפורים כשאו׳ בקריאתן
כולם אות׳ בשכולן וזהו ומקבלים לשם תפארתך בנ׳ לשם תפ
תפארת לשם ל׳ אותיות כשהיו ישראל מזכירין השם שכתוב
במקדש זהו הוד והדר לפניו זהו הוד והדר עוז ותפארה במקדשו
זהו כבוד שמו זהו שם תפארת ואת הכבוד מתלבש עם ומלא
הכסא במלואתו וחלוקה למקום זהו כי נקרא שמך על עירך
את בשמחה ינילון כל היום זהו שמן תורק שמך בנ׳ ארבע
אותיות שמך ובמו׳ נגילה ונשמחה בך תורק בנ׳ אתה דר
שמך על כן עלמות אהבוך שיודעים שם הנעלם אהבוך בעולם
הזה ובעולם הבא הרי מענו מה נעו׳ ׃ יש נב׳ לא נה׳ בקם רחוק
מרשעים ׃ ורחוק מכלותיהם אבל צדיקים קרוב ׃ לכל קוראיו ׳
קרוב ׃ לנשברי לב כי תנותו אצל ענוים ולמדו׳ יו׳ סוף הא חרים
אבגד הו זח טי והוא לשם הנכבד ולומר כשתהרהר בי׳ ספירות
לתת קץ לאין קץ שוב לאחריך ותשיב סופן למתחלתן ובאמצע
לכך ׃ ספירות סוף והוא תחלה ובאמצע לכך בחר לשמו תחלה
׃ לדעת מדע שאם יהרהר לכך בהרהור קטן אחד מי׳ ספירות
ברגע אחד תשוב לכך באמצע כל קיצות הספירות שיש באמצע
שלא תאמר יש קץ והקיף סביב לקיצות אלא אמור כל קיצו׳
שהעמיק לבי׳ לי׳ ספירות הם מתנוכים בתוך על עולמי עולמים
לכך ׃ שהוא סוף לאחרים ותחלה לשם הנכבד אצל המתנוכים
מן הא עד ׃ יש ׃ אותיות מתנוכים ואמצעיים הן נשים ו׳ אצל
הן׳ לומר כשתהרהר ׃ ספירות חזור לכך לאחוריות אצל התוך שאין
קץ והשם מאמצע בתוך יא׳ יב׳ יג׳ יד׳ יה׳ יו׳ יז׳ יח׳ יט׳ הרי יה׳
באמצע וכשתאמר כך יטחז והדג כח הרי וה׳ באמצע ואם
תאמר אב׳ גד׳ הו׳ זח׳ טי׳ כך הרי ה׳ באמצע לומר השם הוד

המראק

המראה כבודו ככוכבי מרומים באמצע כדאמר ברייתא פרקי דר'
אליעזר ד' כתות מלאכים משרתים לפני הקב"ה מחנה ראשון של מיכאל
שניה של גבריאל שלישית של אוריאל משמאלו רביעית של רפאל
מאחוריו ושכינתו של הקב"ה באמצע והוא יושב על כסא רם ונשא
וכסא גבוה ותלוי למעלה באויר ומראית כבודו כעין החשמל
חציו אש וחציו ברד ועטרת תפארת בראשו וכת' שם המפורש ע"ג
על מצחו ועיניו משוטטים בכל לומר הויתו בכל בתחלה ובאמצע
ובסוף שוות בכל הבריות ומראה כבודו למעלה: ברמז הטעם
לומר כל דבר שבקדושה לא יהיה פחות מי' על כן: קטנה לומר
כשתזכיר דברי קדושה תיעשה כמו: שתהא קטנה ומשתחוה
כן תקטין עצמך ותהיה עניו וחסיד ותשתחוה ותודה לו: שמות
שאינן נמחקין זהו: יהוה אל הם אלוה אלהים כשמכלל אלהים
אלהיכם אלהי אהיה אשר אהיה אדני צ' שדי לכך בכל הקריה
פעמים אני: ואין עוד וגו' הוא האלהים ואין עוד ~~ואומר אנכי~~
~~ואין עוד אלהים הרי~~: ואין עוד להעיד על הוויותיו וטמותיו ואומר
אין כך ש ואין עוד אין לחשוב אם אני צ' ואין עוד אין אנכי:
ואין עוד אני צ' הוא האלהים ואין עוד כשיאמר אדם: אחד
בקצו יחשוב על: הוויותיו הוא אחד בשמים ממעל אז: הויית
מעלה ומטה ד' רוחות ראשית ואחרית טוב ורע כך כשיחשוב
למעלה אל יתן קץ למחשבתו אלא כך למעלה למעלה אין
קץ הוא למטה עמוק עמוק מי ימצאנו ובכל רוחב למטה וכן
למעלה מרחבי כל הרקיעים וכן לרוח מזרחי וחוץ לרקיעים
לאין סוף וכן לכל רוחות וכן יחשוב בראשית העין יהיה לאין
חקר מתחילה לאין קץ וכן יהיה לאחרית כל לאין סוף כי היה
והוה ויהיה וכן עומק טוב לחשבותו להטיב אחד לטובים
ועומק רע להרע אחד לרעים והכל במחשבה אחת חושב הבורא
ולא זה אחר זה כמ' עם בשר ודם והוה בורא ההוא טוב והוה בחושך
ההוא רע וכת' יוצר אור ובורא רע כי חשך לא יחשיך ממנו וג'
ולאחר שיאמר: אחד יאמר בלחש כשמכלל לפי שבכל הקרייה
ו' פעמים בנוך צ' אלהי ישראל לומר שחייב אדם לברך כשיאחד
על: הוויותיו לכך: ברמז הטעם לכן פסוק בלב' כך יכלמ"ג לומר
כי הוויותיו כלו' להבין מלך ונסמך נון לומר מלך ימלך ליושבים
שבהם קיבת מלחמות שערי בינה: ועוד צריך להמליך בו' הג"
הוויותיו הרי יכלל כנגד הטעם צ' לומר צ' מלך יהוה הרי:
של הטעם כנגד: שפלו ביתות הוא כנגד מלך לכך אמר

דאמר אנכי ואין עוד אני
אני ה' ואין

כשיאמר הרי ג'
ואין עוד להשר
אותם כשיאמרו

רז״ל כל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות שמים כו׳ כנגד
יברכו׳ זהו יודוך יי׳ כל מעשיך וחסידיך יברכוכה כבוד מלכותך
יאמרו קרי סמך לברכה מלכות לכן יברכוה מלא ה׳ יברכו בה
כבוד מלכותו שצריך להמליך א״ע על שם הנכבד יה׳ הרי סמך
ה׳ א״ע: לומר המליכוהו עליך כי הוא בעולם הבא הנברא בי׳ וג׳
ובעולם הזה הנברא בה׳ ולמעלה: קודם ה׳ הרי עולם הזה לפני עולם
הבא: האמת עולם הבא נברא קודם עולם הזה כאדם שבונה חדר
גדול ולפנים טרקלין קטן כך ברא הקב״ה העולם הזה לעשות טוב
ומצות וזהו התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין שאין
ולפי שהעולם הבא נברא אין העולם הזה לכן קדם: כשם הנכבד
לפני ה׳ ואם תאמר למה ה׳ לפני י׳: תשו׳ לפי שהאחרים צריכין
להיות ביחד ואחרכך עשירות ועוד לב גי׳ בגימ׳ י׳ ואחר כך
הו׳ לב גי׳ הו בגי׳ יהו׳ לכך סומכין בשם הנורא ו׳ לאחר ה׳ לי
לומר העולם הזה שנברא בה׳ הוא ו׳ שפים׳ וכן תמצא יהו״ו
העולם נברא בי׳ מאמרות ונברא בה׳ מהלך ת״ק שנה והוא ו׳
שפים שנה וה׳ לאחר ו׳ כי לבני אדם ברא העולם וברא בגילגול יה׳
לפי׳ נברא העולם בה׳ ויש לו הנפש שיש לה ה׳ שמות ורבה בה
עולמית כלאותה במסכת ברכות ועיקר השם יהו׳ כי לקח ה׳
מעולם וברא העולם ונברא בגילגול יהו׳ כלאותה בספר יצירה כאשר
נבחר ונגלגל בו ענינים ונפרש כל השם בדעות השם: ברוך השם
לעול׳ כדכתי׳ השם שבקדושה פי׳ כי כ״י: יהו״ה כדכתי׳ אהיה נגבך
בערת סל ובכל הקריאה: ברכה בפסוק של שם שנו הם וברוך שם כבודו
לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן· שירו לי״י ברכו
שמו הודו לי״י וברכו שמו ברכי נפשי את יי׳ וכל קרבי את שם
קדשו· יהי שם יי׳ מבורך ולברכה שמך לעולם ועד ויברך כל בשר
שם קדשו לעולם ועד· ענה דניאל ואמר להוא שמיה דאלהא מברך
מן עלמא ועד עלמא ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה·
וי״א לקח יהי שם יי׳ מבורך ואין מזכירין השם הנכבד כמו בברכו
אלא במעונים דיקניות דכתי׳ וכל קרבי את שם קדשו לכן כהן גדול
ביום הכפורים מזכיר שם הנכבד· פעמים וזהו נכבדות מדובר
בך עיר האלהים יה׳ שמו כל הנשמה תהלל יה׳ כי לעולם חי השם
לפי מלוי יה׳ כך יה׳ בגי׳ כו׳ כמנין כל השם אם כן מה צריך והשם
זה לברך אלא לומר לך אע״פ שבחי השם יכול לעשות בו נוראות
שהרי הרחמים בכל מקום רחילא ר״ג וכתיב מי כמוך חסין יה׳
מכל מקום לפי שאך מעיד יהיה והוא והיה כביכול בו׳ אותיות

ועוד שם המיוחד במלוי יוד הא ואו הא תפיך · וקח הנעלם וראשון
א הרי וראי א לומר בוראי אחד הוא · י זה שמי לעולם כתיב
אינו נקרא בכתיבתו לכך אותיותיו הם נעלמים בכתיבה · כגון שוב
תתי אין · כתוב בין תת שלתתי וכן תפלה למשה אין כת · י בין ל
פל ובין תהלה לדוד וכיוצא בהן ה ונתת ועשיתה הרי אין ה בסוף
שלשה שמנה אין ו בין ל לשון לומר הסותר דבר ואין לקרוא כמו
שכתבתו ועוד אין נקרא בסוף אם לא יהא מפיק כגון אותה בצרתי
הרי · ואין נקרא אם לא מפיק · שרי ראיתה חמלה ראה אם לא מפיק
ה לה לעבדה וכן ו ראו שעון אם לא מפיק ו ירון הרי השם אם אינו
מפיק אינו נקרא לכך הנעלים קריאתו ואם תאמר הלא א נעלם
בכתיבתו כי אם על יוש שוב באנו כמו באנו ותחז בזקן שמשרך
כמו ותאחז וכיוצא בהן וכן קריאתו יען חטא קרא אינך מרגיש
א כלל לפיכך ה אחרונה שבשם הנכבד תמורת כיאה וא ומתחלפין
נקרא עלינו נקרא עלינו ומה שאין א בשם לפי שצריך לקשר
היה ויהיה והוה ועוד שנקרא מינו אהי הרי א בראש השם
ועוד שעלם קריאת השם לפי שהתורה שעלם אבל לא ניתן לקרות
ושלם מעיני כל חי · אבל ית השכינה שרואים קצת מן המראה
שכן לו קריאתו · ולא שם הנכבד והנורא · נקרא שם העבד ליר
ליראה את השם הנכבד ליראה כנ ד אותיותיו לפי שהוא נכבד
ואינו נקרא ליחוב קדושתו · ועוד השרים עבדים למעלה כאור
שכן סביב לכך נכ פ עם שמי ל שמן בחומש ובפרש פ שכן
לומר כי שכן סביב השם הנכבד למעלה לכך צריך הלומד את
השם ללבוש בגדים נאים אין מזכירין השם אלא כשלובשים
בגדים נאים בגדי כבוד שנ הבו לי׳׳ כבוד שמו וכת׳ אילן בהד
בהדרת קדש לכך נבת פ שכן ונכ פ עם שלי בחומש כי כל שם
מעמש עם אחרי · ואומ בלוב דר שקיבא · נלה הכ כל השמות למשה
המפורשות כל אחד בשמשים · אש ומורות אש ומראות אש ועמהן
חיילות רבות של שר אש וגדודי אש ומערכות אש ויורדין לשרת
בעולם כין שמגיעין לארץ ורואים שכנפי האדם השמים קשורים נהאין
וחתומים בטבעות אהיה אשר אהיה מיד עומדין מכנסין ונוקבין במדת
רחמים על כל העולם · ונלה הכ למשה בסנה מתוך אהבה ומתוך
רחמים מתוך יראות מתוך שפלות כל הנשמות המפורשות בין שג
שמות החקוקים בכתר מלכות שבראשו ובין שמות החקוקים
שבכסא הכבוד ובין שמות החקוקים על טבעות שבידו בין שמות
העמודים מעמודי אש סביבות מרכבותיו בין שמות שנחתמ

Cod. 81 f 117b

בו שמים וארץ וכל מעשה בראשית יו״ד ה״א וא״ו ה״א למה אחר
הבורא הברא או׳ מתחלת יו״ד לפי שאמר הב״ה כל שביעיות א׳ א׳
א׳ א׳ א׳ אן׳ כרי ו׳ נקודות למעה והכרת או׳ השביעית למעלה
ובחר הכרת או׳ כנס הנכבד מתחלתו וכן ז׳ רקיעים ובחר משביעי
סלו לרוכב בערבות ששת ימים תעשה מעשיך ויום השביעי שברך
לי״ג ז׳ שערי כראש ל׳ אזנים ל׳ עינים ל׳ נחיריים ופה: ובחר בפה
להללו כראיתא בשוחר טוב כל פעל י״ה למענהו לקילוסו כדל״ן
ותען להם מרים ז׳ מזלות חנכל שצ״ם והנכבד חמה והשם שביעי
במיתא בפרק ר׳ שיעור ואחר הכרת או׳ יש הכרת א׳ לורא א׳ מקום
שביעי. ועוד ה׳ קורא בלא עמל ובלא יגיעה כן עשה הכל לר״ן
יעף ולא ייגע. ה׳ נקרא בבית הבליעה לומר שמן יחשוב תוליך
בלבו ולא יוציא בשפתיו אך יחשוב למן היום ברא אלהים אדם
בים ו׳ שהיה נמלא העולם ה׳ מאות שנה וינלה לשמן י״י למרה
בין ל׳ אותיות לומר שהוא בכל ד׳ פאות העולם ובכל ד׳ תקופות
השנה ובכל ל׳ שני היום מן הערב עד חצות לילה מחשיך והולך
מחצות לילה עד הבקר מאיר והולך מן הבקר עד חצי יום
מאיר השמש בגבורתו מחצי היום עד הערב רפה א׳ היום ומחשך
והולך ולפי שהשמש מאיר מן המזרח ושוקע מן המערב על כן
כנס השבע והנורא ב׳ ההי״ן ו׳ הם ב׳ כי השמש מקיף ב׳ פאות
ביום ובלילה והשם קוה בכלם וכי בו׳ ימים עשה הכל ושל העולם
הבא נברא בי׳ כי בני העולם הבא מועטין ולא יבאו לשם אלא
מי שמקטינין לבם ומקטינין יצרם והם ענוים ומקיימים מצות עשה ייעש
הגומות אך יורה את שמו ולמען העולם הבא הנברא ביו״ד הוא יוד
הכפורים שבא אכילה ושתייה ותשמיש ורחיצה וסיכה ולמה לי
אחד י׳ לפי שכתוב אחור וקדם יצרתני אחור עולם הבא כי כשעבור
עולם הבא נברא עולם הזה ו׳ אחר ה׳ שברא כו׳ ימים והוא ו׳ אלפים
שנה והעולם הזה ו׳ מיוצרי ו׳ מיוצרי ה׳ אחד ו׳ כי הנפש לדק
בה עולמות. ובנ״ כו׳ כי התורה לכנ׳ שנתנה לכו׳ דורות שנעלם
בשמו הגדול הנ׳ הנורא כי״כד להתורה כב׳ אותיות והעולם כב׳
ספירות והאחת ראשונה היא רוח אלהים חיים. י׳ עשרה ולא שמונה
אחד והן הם י״א מרי כב׳ וכל יסוד שם הנכבד יקו׳ ולמה הוסיף
כי ה׳ ולא עוד אחרת אלא זה הטעם ה׳ ספירתו ה׳ כנגד ה׳ אותיו׳
כפולות מנצפ״ך הנה נמצאת כל התורה תלויה בשם שספירתו
י׳ האחת היא רוח אלהים חיים ותחלת קריאת השם בא אדני ולא
העקודה שהם יסוד או׳ א״ה א״י א״י א״ן הם בשמו תלוים כי״כד יוד

ות 43/224 a

קר־אטו

קריאתו או אם תשימנו במלכת נקרא אבֿג רהֿב קריאתו אי כמו קיר
סיד הרי קריאתו אי אם תשימנו במלכ׳ נקרא אהה ראה כנגד וו נקרא
אהה אם תשימנו במלכה נקרא או׳ אור נור הנה ק׳ הנקודים המיוחד
בסוף נאמן העולם שהוא כב׳ ספירות והשנה שהיא כב׳ כולם תב׳ בשם נברא
תלוין בשמו הגדול שהוא א׳ יחיד מושל על כולם והנה ד׳ אותיות
של שם בנ״ב כו זקנו שם יודע ראמנות לומר שהשם היה ברחמים וג׳
ובחסדיו מכלכל העולם לכן אמר כו׳ פעמים כי לעולם חסדו והתחיל
להודות הודו לי״י כי טוב כי לעולם חסדו׳ הרי לך הרמזים של שם
המבכר והנורא׳ כמלואו יוד הא ואו הא עולה בנ״ב וכך עולה 118
הוא יחיד השם הנעלם הכי פי׳ מיה הנעלם מינה וו הא וא ויצרפם
יחד׳ הרי לך הודאי׳ כשמו כן תהלתו ו׳ עמו אבי ביצה הן ק׳ י׳
ובת׳ אליה קינה וקנא נקי הו מלאה והוא בזיקים ואש מנוי
הנעלם׳ אנוקוא קושיע׳ שמע ישראל בשכמל״ו הוה והיה ויהיה
מלך מלך ימלוך׳ ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים י״י
מלך׳ לימא שהעולם מתקיים כל זמן שיש צדיקים בעולם השם
בגימ׳ כו׳ יה חדא הכי כו׳ וה חלא ב׳ כו׳ והיוד מיצבותן הרי
ל׳ ולהכי יש צדיקים כמן קוצץ ולאברהם שאמר כה יהיה זרעך ג׳
הון למה נברא העולם בי״ק לפי שגיד הק׳ נברא ויא׳ שם הב׳ עולה
בנ׳ ארבע׳ ד׳ ובפרקי ר׳ אליעזר היד שם פירקי הגדל שאיל הנשגב׳
הנעלם׳ זה יה׳ שלה בנ׳ ארבעה עשר ודוק ותמצא יא פירקי
הם יא על יד הרי לב נתיבות וקורא נתיבות הפרקים׳ רא״ה ה׳ של
יה תלויה ויש תלויהו בשם יוצין הרי לך כ׳ ניור הרי לך ל׳ וב׳ הרי
לב׳ והכי הדרוש ביה ברא העולם׳ אדני א׳ אחד נ׳ שמנה יש ככלן
דונ׳ ע׳ בנ׳ הרי לך בקריאת ב׳ וזה לך יציאתו מן המקרא
קריאתו אויה כי יעקב בחר לו יה ולמלך בחר הקב״ה באן אותיות
שאינן עולין לחשבון גדול כדי ללמד קן ממנו וזהו כי
הוא גאה על כל גאים וגאות על כל גאיותינו עבור
עב׳ גבורים וגאה עב׳ גשואים בחר לשמו אנג׳
אותיות שאינן עולין לחשבון אדם על
אחת כמה וכמה והיינו דכתי׳ י״י רם
וגאה ואת דכא ושפל רוח ו
מפרש בספר היכלות אעב״ג
שיכול הקב״ה להתגאה
ולהרים שמו מאותות הגדולים והיינו שאותיות אהו״י מכפים
בגו״ כפרת״ שאינו דין שיבא כח לאותיות לפני השם ושפלין לפניו׳

Cod. 221/476

אלו שערי הסוד והיחוד והאמונ׳ ·

אמונת לבבינו עדות זכר ראשונינו הדרת קדש שכם שהוא
יחודו אנחנו עדיו כי הוא אחד ואנחנו חייבין לדע
במדע שכל חכמתינו כי הוא האלוה היה קודם כל ההויות כאשר
שמו מעידו· ביאורו ומשמעותו היה והוה ויהיה ואנחנו עמו עדיו ש̈
שנחלהו בכיון לבבינו ומדעינו מעידים בכל יום· לומר שמע ישראל יי̈
אלהינו יי̈ אחד פי׳ י׳ קודם העולם ה׳ בעולם· : אחד בכל אפס העולמים
אלהינו קבלת מלכותו עלינו כי כן הראנו משכלינו אתה הראית
לדעת כי יי̈ הוא האלהים ואין עוד מלבדו וידעת היום וגו׳ והו׳ ·
אחד זהו אחד כל אשר יש בו אין קצה לחכמתו ואין חקר לתבונתו
וליכלתו אין קצב וליחודו אין סוף אין לו התחלה ואין לו סוף אחר
שעושה פלא ולא ישנה אני יי׳ לא שניתי : ובשעלה רצון מלפניו חדש וב̈
וברא עולמו להודיע כח מעשיו לעבדו והוא קדמון בה אמר מלך
ישראל אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים· אל תפחדו ואל
תרהו וגו׳ עד ואתם עדי היש אלו׳ מבלעדי ואין צור בל ידעתי·
הרי מודיענו שאין קצה וגבול ליחודו יוצר הוא ויודע הכל אחר
אין לו פנים ואחור וגבה ומטה כי אין לו קץ וזהו אחד שאין לו קץ
לכל אשר יש לו ואין לו גבול ואין לו חברים ברא שלם ברא עולמו
בדבורו וברצונו ובמחשבתו ואין לו בדמות מלאותו ולא צורת ברי̈
בריותיו ולא מראה גוף ישלוחיו והוא אחד ואין לו שני ואין לו מחזה
הנעלמים איש כי אם להבין לבני אדם וכבר הזהירנו שלא נחשוב
עליו דמות יצירה ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל
תמונה ותמונה אינכם רואים זולתי קול וכמו שאין לו תחלה כי היה
כל הימים כן אין לו תכלה חי אני לעולם אך מכח מעשיו ושבחותיו
הכרנוהו שאין כמוהו הוא אחד ואין לו שינוי כי קודם שהיה מעשה
פעולתו הוא היה כל ואחר פעולתו לא נשתנה הוייתו כי לא היה
פועל פעולתו להשלים הוייתו ואין לו תוספת וחסרון כי אין קץ וק̈
וקיצבה לכל הוייתו שבו החקר· אלוה תמצא אם עד תכלית שדי תמצא
עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר ולתבונתו אין מס̈
מספר ולגדולתו אין חקר ואין חקר לתבונתו אין ערוך אליו והוא ה̄
בפעם אחת הכל קורא אני אליהם יעמדו יחדו המבין אל כל מעשיהם
שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו והוא קרוב לכל קוראיו לכל אשר
יקרא נגע לבבו רואה ואינו נראה יודע ואין הכל יודעים אותו ואין
לדמותו לאור ולא לצל ולא כל בריותיו כי הוא בכל והכל· ומה

שהתא

שתמיצא בדברי הנביאים כינויין שאמרו דרך משל בענין זה תמצא
המשל בשאר דברים · ראש וכובע ישועה בראשו ראשו כתם פז
עין: עין יי' אל יראיו · עיני יי' אל צדיקים בעיני יי' אלהים · אזן
ואזנו אל שועתם · בכיתם באזני יי' · פה: אל פי יי' שפה ומוצא
שפתי לא אשנה · פנים יאר יי' פניו · יד הנה יד יי' · לב ויאמר
יי' אל לבו · מעים על כן המו מעי לו · רגלים ותחת רגליו · וכן
תמצא לראש לארץ ראש וראש עפרות תבל · עין וכסה את עין
הארץ · אזן האזיני ארץ · פה ותפתח הארץ את פיה · שפה
על שפת היאור · פנים על פני כל הארץ · יד יד הנהר · לב קפאו
תהומות בלב ים · טבור יושבי על טבור הארץ · בטן מבטן שאול
שועתי כנף · מכנף הארץ זמירות שמענו · ירך וקבצתים
מירכתי צפון · ארץ ומצינו השמים מספרים כבוד אל · אבדון
ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה והאבן שמעה את דברי
יי' ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו
כף ההרים רקדו כאילים ועל גבעות התרונני · כל אילו משלים
הם · אך כלפי גבוה · ומשלת כבודו שכך לומר ראשו ואנו כבודו ·
ודרים רחוקי כלפי עזר והזיון שיש לומר והשימה עיני עליו ולא
השמעת קול תפלה שייך לומר ושועתי לפניו תבא באזניו · ידבר
נא עבדך דבר באזני אדני אמירות צווי שייך לומר פה אל פה אדבר · ושפה
על פי אהרן וכנורי שפתי צדיק ירעו רבים · ולנבי רצון לעובדיו
ידבר פנים באור פני מלך חיים ובמעוברים רצונו ונתתי את
פני · ואתה אבי את פני אביכן · ופנים לא תראו עוד · ולב
גבורות שמראה וירא ישראל את היד הגדולה · וידע יד יש' כי
באדם ויושביהן קצרי יד · על נבי חכמת לב וסתי לב חכם · מעים
בהרהורי מחשבות האדם המו מעי ותורתך בתוך מעי · ינהל
על נבי מנוחה וגבורה אשית אויביך הדום לרגליך · הנפש הילך
הנשמה היא תעיד על הבורא שאין לה אברים רק שנופחה מרוח
קדשו וכל שכן בורא כל אין לו דמויי אדם לכן שאמר כל
עצמי את יי' שהנשמה דומה לו כלאיתה בך למרכות לכך אמר
דוד ברכי נפשי את יי' והנביאים היו נשבעים בנפש חי יי' אשר
פדה נפשי חי יי' אשר עשה לנו הנפש לכך הזהיר משה איש יי'
האלהים ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה
מה הנפש אינה יודעת תמונתה כך הבורא תמונה כג' פרצוף אדם
וכמ' ותמונה אינכם רואים זולתי קול אם כן מה דמות תערכו
לו ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש · למי תדמיוני ותשוו

ותמשילוני ונדמה הרי הקב"ה העלים מישראל כל תמונה שלא
יעשו כמוהו כי אין לבורא דמות כדמותו ומה שכת' ויאמר
אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו ויברא ~~האדם~~ אלהים את
האדם בצלמו בדמותו כי צל בנו עשה אותו זה ספר תולדות
אדם ונו' שופך דם לא שייך לבורא לאותו וצלם בריותיו שהיה פי'
בצלמנו שאנו חפצים להתראות לנביאים בפרצוף החמור הור'
פרצוף האדם צלם המיוחד לנו דמות דליין הנראה לנו כובד
ויקר זהו בצלמנו על דרך היקר והכבוד שחפץ באדם כמפרש
דכיון מעריך. כמו לעמי' שכת' לי' הארץ ומלואה קרבן
קרא לארץ ישראל ארצינו לפי שבחר בה ומה שנקרא אש אוכלה
כמו אש שבוערת כלבו נוקם ונוטר לאויבין כי באש' שפט יי'
כי למורא אין כלום אחרי עליו ודמיין. וכל הספרים כי על כל
בורא שלם שייך בו צלם ודמות ואחרי' אין אלה כלל תראה
המתרגם את פי' יי' על מראה די' בעינים יי' קדם יי' יד יי' ומאחר
אין קדם יי'. ותחות רגלין כמעשה ותחותי'. כי כורסיה יקר יי'
באמת ובשמעה אין לומר לא דמות שלא יורה ובזה אבותינו
הקדושים מאמינים כל מה שיש בשיר השירים ראשו קווצותיו יי'
עשו לאיין; שפתותיו ידיו מעיו שוקיו חכו אינו אלא משל תראה
כמד"ס אחזית ובכל המדרשות דרשים דנדרשים ושכתי הרופא כתב בלרדש
בספרו בתשאריני בהכרת פנינו לא נאמר אלא בצלמינו כדמות
כדמותינו שכל דבר דומה זה לזה נאמר בו צלם לפי שאדם
עולם קטן ודומה לכל מעשה אלהים ואומ' כן ורבינו חננאל
ורבינו נחום ורבי' נתן וכל הרבנים ידעו וכתבו שאין דמות
לבורא ונעלם: אברהם אב הוא הבין וידע על כן אומר אני מי
שמאמין בשהותו בין מי שאין אמרים לשמוע שיאמתה מרוצת
קדשו כן האמת אין לבורא גוף ונעלם' ודמות ויגורק כלל כלל.
המאמין אשריו ומי שלא יאמין ילין בחטא לא נופת כי הבורא
חנון לכל וקרוב לכל יותר לנוף לשרוק ואין לו דמוי הכבוד
הוא מראה בחק שנקרא שכינה ובאותו האורה ברצון הבורא
מראה ומגראה לנביאים כפי שצריך השעה לזה כך ולזה כך
בני תן לעתך והשמר מפני שלא תחטא בו פן תביא עליו כי
הוא יי' אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם. אני יי' לא
שניתי אך מאור בוהק באור ויש מכל כאש אוכלת מראה הי'
וחזון בלב הוראה בין תבין את אשר לפניך והטה אזנך וה'
והשתחוו לאדניך ועבריהו בכל רצונך. אמרתי ללבבי עיני זכיתי

רוב הבריאה קוראים עוף שנה הכבוד המראה האלהים · חלילה לבני
ש מי מלמטה ומלהאמין כי אם בבורא עולם שכת׳ בו ויי׳ אלהים
אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם · כפי שכלי המעט ומדעי
אלמד לבני אדם לא יהיה כונתם בדבר הנבואה לעין המלאכים
או לעין הנביאים לקראת ש׳ כי אם ליוצר הכל אשר אין לו דמות
ואין לו קץ הוא בהוייתו וביחודו בתוך העולם וחוץ העולם ·
ואין לחיצונות הקיצים והאחרונות ימים מקיפים אותו ולכל
נראין ממנו ואתם עדי נאם יי׳ ואתה ש׳ תדע בשכל לבבך ותשכיל
כי בורא עולם אין לו קץ וסוף וגבול ולא עמידה ולא ישיבה
ולא הליכה ולא עלייה ולא ירידה ולא שנוי אך כפי חפץ רצונו
מראה יסודו של הנביאים וזהו כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביא׳
וגם ליראיו ה׳ סוד יי׳ ליראיו ועל כן כשאתה מתפלל דע לפני מי
אתה עומד ולא יהיה מחשבתך כי אם על הבורא העומד לנגדך
ורואה ושומע ומבין מחשבת לבך וכשאתה אומ׳ בא״י א
תחשוב על כבוד כי אם על הבורא בא ותראה ותבינהו ותעידהו
מתוך שמו הנכבד כי שמו יי׳ ההוה בכל ומתוך שמו תדע
יחודו ומעשהו וחפץ רצונו אז תדע לעבודו יי׳ באת״ בש״ מצ״
מצפץ מצפץ וכו׳ בגי׳ הוא הבורא ההוה בכל וגם בגי׳ ברחמים
ואת השם במלוי יו״ד ה״א וא״ו ה״א בגי׳ הוא יחיד הרי שמו מעיד
כי יי׳ אחד ושמו אחד על כן תחשב עליו ולא על שום דבר אחר
על כן בתורה הזהירך משה וידעת היום וגו׳ ובנביאים השכל
וידע אותי כי אני יי׳ ובכתובים אמר דוד לשלמה ואתה שלמה
בני דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפיצה על כן
אזהירך ואלמדך וחשוב במדעך רק על בורא עולם יי׳ כשתבענו
אז תדע לעובדו · כי בקרבך קדוש ואין לו דמות וצלם וכתיב
למי תדמיוני ואשוה תבין לדעתי וחשוב כלבבך ולא תטעה כי
רואה ואינו נראה ולא ראהו כל חי ולא יראהו כי האיך יראהו
הנברא מי שבראו והוא איננו בנראי האיך יחזה הנוצר
את יוצרו האיך ישקוף הנעשה את העושה בחפצו ובמאמרו
הכל · וכבר בארתי לך כי בשכלינו בדמותינו הוא צלם שם
שחפץ להראות סודו בדמות אדם שלא יתבהל ויתפחד והאמת
והשמועה כי לבורא עולם אין צלם ודמות כי אם לכבוד שמראה
לנביאים והוא חפצו ורצונו כי הוא ממלא כל עולם וחוץ לעולמ׳
ואת׳ מאחר שבתורה וחי אנכי לעולם ואולם חי אני וימלא
כבוד יי׳ את כל הארץ · ובנביאים כת׳ את השמים ואת הארץ

אני מלא ובכתובים כת' בש"כל וימלא כבודו את כל הארץ. אם כן למה
שאמר נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים והלא הוא בארץ כמו כן
ומלמטה ולמה שאמר כי האלהים בשמים וכת' ויתפלל חזקיהו וישעיהו
בן אמוץ על זאת השמים שנ' ואת השמים כסאי והארץ הדום רגלי.
וכת' משמים הביט יי' ראה את כל בני האדם. והלא כת' הא מקרוב
אני ולא אלהי מרחוק הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. ואמרו
רז"ל פי' מצות המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה
ובפרק' דברכות צריך להיות מקום קבוע לתפלתו שנ' אל המקום אשר
עמד שם את פני יי' יתפלל בכל מקום שירצה כי מלא כל הארץ כב'
כבודו. הלא בזמן שהיה בית המקדש קיים היה נראה מקום
כבוד בהיכל קדש כנגד בית המקדש כי שם מקום וועד למלאכי'
עולים ויורדים וזה שער השמים על כן הכרובים היו פורשין כנ'
כנפיהן למעלה כמו שלמה כלפי עיני המלך שעם מראה כבודו
למלאכים וגם אחר כן בנוי לתפילות להתפללות והיו עיני ולב'.
שם כל הימים. כי המלאכים הממונין צריכין מקום קדוש כי על
פיהם נזר לעשות ובמקום שמראה כבודו שם הוא חפץ שיהא
רצון המתפללים על כן צריך לקבוע מקום לתפלתו וכשאדם
משתחוה במקום שכבודו שם והבורא בכבודו ומנהיגו בחפצו ש'
להודיע לנביא חפץ בוראו ומשתחוה לו הרי מאמין בבורא יר'
וכת' ויבן שם מזבח ליי' הנראה אליו ובתוך הדמיון הבורא מנהיגו
ויראו את אלהי ישראל והשתחוו לו והבורא שמראין וביד הנביאי'
אדמה שנ' ביה אלפי' עולמות בפק' לגנ'. ובלותו להיות עמוק
תשלום הצדיקים אז מלאכים שואלים איה מקום כבודו להעריצו ש'
שם לבורא ובמקום שידע דוד שעתיד לשמוע שם התפלות
אמר לבנות בית המקדש ובמקום שלומדים שטוב להתפלל דכת'
בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגו' ואני תפלתי לך יי' עת רצון
וגו'. אז ישמח לב מבקשי יי' הבורא ועושה הכל. הוויות יש
לו ראשון ואחרון מעלה ומטה וד' רוחות והוא בעבר ובאילופו
באור ובחושך ובספר סה' דע וחשוב וצור והעמד על בוריו והשב
יוצר על מכונו כי הוא יוצר ובורא לבדו ואין זולתו ומדתו: שא'
שאין להם סוף וכן. אלהים בקריאה שאין נחקקין וכן יש. בפסוק
בקריאה ואין עוד ו' מהם אנו ואין עוד ו' מהם ואין עוד ומק'
שאומר בספר הקומה אמר ר' ישמעאל אני ועקיבא ערבים בדבר
כלפי שיעור הכבוד הנראה והבורא הוא המנהיג והממלא כל
העולמים וחוץ לעולמים לו אכרע ואשתחוה וכבודו הוא אמונ':

אליו בקשתו וזהו ושכינת עוזו בגבהי מרומים הוא אלהינו הבורא
הוא היה הראשון הנאמנת יי׳ אלהינו יי׳ אחד׳ כל היודע זה ומבין
בדעתו וחושב באהבתו ויראתו ובתורתו מובטח לו שהוא
העולם הבא הצדיקים רואים פני שכינה כנגדם כי יראו אך ממלא
הכל וימשך רוחם אליו וכשהם עולים נרצפים באש שלפני כסא
הכבוד ואחרי כן מונחים בצרור החיים ושם נהנין מזיו שכינה
יש זוכה ליקרב יותר מחבירו וכן נפשות הצדיקים כל אחד נהנה
לפי מעשיו ואשריו מי שיתקרב ושם יגלה להם סודו ואת יסודי
סודו וישמעו דברי אלהים חיים ויבינו ושם מליצים על ישראל
ועל כל עושי טובה אותם הישרים בלבותם ולעתיד כשהשמים והארץ
בלו זה העולם יהיה מים כמים יעשה להם כמו כנפים ויפרחו להם
סביב השכינה זהו ואת אחרונים אני הוא ועם האחרונים והם הם
ישעיו וכעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ויתעדנו מזיו
שכינה מלך ביופיו תחזינה עיניך ואני בצדק אחזה פניך באור פני
מלך חיים הוא רעילי בבהירות אור גדול וזה יהיה מקור חייהם
ואתם הדבקים ביי׳ אלהיכם חיים כלכם היום׳

שער הסוד

ויאמר הראני נא את כבודך כבוד שכינתך מאחר שאמרת
לי כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם בבקשה ממך
הראיני נא כבוד שכינתך כל עיני לראות ביד הנביאים אדמה
היאך עשיך ברוגז רחם תזכור היאך עשני רחמים או חנון
או תבלה כשמבקש לך היאך בזעם תצעד ארץ והיאך דברי לך
לפניך להפיס אויב וכל מי שיפרש שמשה אמר הראיני עצמך
אינו אלא טועה כי איך יאמר כראוי לו לבורא הראיני עצמך
ועשוי לעושך ונוצר ליוצר לראות פני הלא הרוח כראוי ואין
כח לראותו לעין ולא הנשמה׃

שער הכבוד

וידעת היום והשבות אל לבבך כשתתן דיעה בלבבך ותזהר
אחר הבורא הוי רץ מן המחשבה והשיבות של לבבך
מה תוכל לדעת מהבורא כל והוא לא נברא הוא היוצר והוא
לא נוצר הוא העושה והוא לא נעשה אך העמד היוצר על

Cod. 221 f. 50

אלהינו כי יי הוא האלהים · הוא הבורא ההוה יה׳יה הו׳ה והו׳יה איך
הוא האלהים הוא האדון המושל בכל עולמים ובעובי השמים ממעל
בגבהי מרומים עד אין סוף ועל הארץ באויר העולם ובעובי הא״
הארץ אין דבר שלם מתחת עד אין חקר ואין עוד בכל העולמי׳
מדנן
ואלו תלה למעלה באויר העולם למעלה מן הרקיעים והזוהר
כורסיה שביבין לינור בכל הרקיעים ובעוביין יי בשמים הכין כס״
כסאו מזוהר כסאו בא בכל הרקיעים ז׳ כסאות בערבות כס ר״ל
הבורא במכון כסא המלוכה במעון כסא היכלה בזבול כסא הקודש
בשחקים כסא הנאות ברקיע כסא הגבורה בשמים כסא נעולק
ובכ״י תלה למעלה מלעילא בארץ התחתונה יש בה חיות הקדש
והאופנים וכסא הכבוד והדום רגליו השמים כסאי והארץ הדום
רגלי ומושב יקרו בשמים ממעל ושכינת עוזו בגבהי מרומים
והשבות אל לבך כי כסא הכבוד יש לה גבול כמה ראות פר״
פרסאות גדול אדונינו ורב כח ביד הנביאים אדמה כמו כמראה
אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא ולמה אמר דמות ב׳ פעמים
אלא דמות גבול ר״ל אלא רבוא פרסה אך הבורא היה והוה ויהיה
יי הוא האלהים ואל תתן לך גבול אך לנביאים כפי רצונו מראה דמות
כבוד יי כבוד אלהים הסתר דבר סוד יי ליראיו · יהי כבוד יי
לעולם וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד·

שער הסוד

ישראל ותחת רגליו מלמ״ד שראות יעקב בכסא ודמות מעשה
בפוטי תבות הס׳ כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר
כמראה אבן ספיר דמות כסא הוא למדת הי׳ השמים כסאי רקיע
לויה לכסא הכבוד וזהו וראית את אחורי בני׳ מראות יעקב
החקוק בכסא לכך אמר הראות אלהים אני בני׳ כסא זקן שהאבן
תחת ברגלי לראשי אותיות ישראל וישכן כבוד יי על הר סיני ש״
הכבוד עליו ויכסהו הענן כענן הנה לעבל האכילה כראו׳ בריש
יומא ומראה כבוד יי ענין על ההר של שם לומר שמראה
זוהר הכבוד ה׳ מיני זוהר נגה וה׳ עשי כבוד ומראה כאש אוכ״
מזהרת ומזהרת אור יש ה׳ נוגה ביחזקאל וה׳ כבודש ישראל
מלא׳ יש בה מראות נראה על ההר ה׳ אור בפרש׳ ראשון בראשית
וה׳ רקיע בפרשה שניה מלמד שמראות אור ונוגה כאש אוכלת

לעיני כל ישראל כל אחד רואה כפי הראוי לו ביחזקאל שהי ישראל
יכן במזמור לה׳ הארץ ומלואה ה׳ מלך הכבוד כי הכבוד מתראה
בכל רוחות העולם ולמעלה ואותו כבוד יראה לישראל. אולי ברך
אורך זרח וזרח יראה.

שער סוד

המרכבה

אפריון עשה לו המלך כנ׳ פאר גוי עשה זה
כסא הכבוד ורוח אלהים מרחפת על פני המים
מזוהר אור יצא שלו האיר על פני המים. מזוהר אש נברא כסא
הכבוד שבו כסאך מעולם אתה נשאו נהרות ה׳ הבריק אש יצא כמ
כמים ונעשה שביבין דינו אש ספירות כמעשה אבן ספיר דמות
כסא שלמה מעצי הלבנון כנ׳ עשה כספיר והוא נגד ירושלים.
כסא ה׳ עמודין עשה כנ׳ אלו העמודים לפני כסא הכבוד מאלה
דל עקיבא על ו׳ זיין זה שמי לעולם אלו שמות המפורשים כל
אחד בשבכיי אש ומתוך חומות אש ומראות אש עשוק כספ
אש לבנה בצירוף רפידתו זהב אש מוזהבת אש אדמדם ומרכבו
ארגמן בסוף מעשה מלאכית פרוש על כסא הכבוד כנגד שכל מיני
אלודות שאין כיוצא בהן וזיו חמה ולבנה וכוכבים ומזלות
כנגד אותו זוהר כנר לפני אור החמה ומוקפין לכסא זהב וברקת
וספיר וזהו מרכבו ארגמן כנ׳ כלין כעין החשמל רצוף אהבה זה
החשמל כנ׳ תוכו רצוף אהבה תחת חלל הכסא תיבה וברה
מגולה עבה ונשמות הצדיקים זהב מרכבו ארגמן תוכו כעין ה׳
החשמל מתוך האש החשמל המקיף לכסא הכבוד חשמלה המקיף
סביב סוכו חשמל כלי לבונה חשמל מיני צבעונין כעין החשמל
מאש וכרך סוד ה׳ ליראיו ובריתו. תוכו רצוף אהבה. האבות
הם הם המרכבה. עמודין עשה כסף שמות עליהם כאש להבה
והאותיות פורחות ומשוררות שירה רפידתו זהב רצפת אש כזהב
לפני מרכבו ארגמן במדרש חזית זו המרכבה תוכו רצוף אהבה
ופניהם איש אל אחיו מי יתנך כאח לי כרובים אופנים חיות בהנהגה
שבחלל הכסא עם נשמות הצדיקים שאין בהם קנאה: תמים תהיה
עם ה׳ אלהיך, והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה׳ אלהיך
בצרור כנ׳ בכסא הקדש מבנות ירושלים וצדיקות מקושטות
כבנות ישראלים ושלמים וכסא הכבוד ישאילם מופי תיבות "שלש
המה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלכותו ישבו שם יש
שזוכה לפני שכינה שמחו ויעלצו לפני ה׳ מרכבו ארגמן מארגת

על ידי שבעונין קרבה תוכו ריצוף אהבה צדיקים שמאהבה
עשו תורה ומצות ופרוכת פרוסה לפני כסא הכבוד׳ צינה
ורואינה פסקית שיוצאין ועומדים לפני כסא הכבוד ועשה פסק
בין צאינה ורואינה׳ יש רואים ונכנסים בבדידות האור ויש בלא
בדידות יש ברשות נכנס ויוצא ויש שלא ברשות׳ יש עם כנו הולך
האב ויש אב בלא בן ורואינה בנות ציון המצויינים במעשים טובים
במלך שלמה שהשלום שלו בעטרה שעטרה לו אמו מלמד שכל
תפילות של ישראל העושים מן הלב בכוונה נעשים עטרת תשבחות
בראש הבורא ממה שאמר הספר מעל׳ האון שירך מכלל שהס
עליו וזהו ולתתך עליון על כל זהו לתהלה ולשם ולתפארה לתהלה
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל׳ ולשם שנקלסין מזכיר שם אותו
במסכת מגילה׳ והסתר עולה ולתפארת ישראל אשר בך אתפאר
ואז השבח שבעטרה מתרבה בזוהר כמ״ש באור פני מלך החיים
וחסידיך יברכוך כבוד מלכותך אמר כבוד מלכותך להבד
כל הנקרא בשמי בנ״י הנה הם כל בני ישראל לכבודי׳ ולמתי
יקה מהשכל צריך שיעטרו ויהיה כתר לראשו׳ יהיה יי׳ צבאות
צבי כמ״ש בש׳ השם צבי שעבד לשמו בציון שפון זהו בשמך
יגילון כל היום כי תפארת עוזמו אתה ואור צדיקים ישמח לב
מבקשי ה׳ ותפלת ישרים רצונו׳ כמו אל תטוש תורת אמך
ן פשוטה היא תג הרי אמך בנ״י ישראל׳ ביום חתונתו כחתן
יכהן פאר וביום שמחת לבו עבדו את יי׳ בשמחה׳

שע״ר הכב״וד

אל גנת אגוז ירדתי׳ בנ״י זה עומק המרכבה׳ אגוז לית בין תבין
כי האגוז יש לו קליפה מרה ירוקה ולמטה מאותה קליס שמפרדין
אותה יש לה קליפת עץ כמין ב׳ כוסות והאוכל שכן בתוכו ויש
לה ד׳ צלעות ב׳ צלעות בתוך קליפה אחת וב׳ צלעות בתוך
קליפה אחת ובין הצלעים עומדת קליפה דקה ויש כלפי אחור
בזנב האגוז באוכל כמו חלון בין שתי צלעותיו ולמעלה במקום
אחר יוצא מצלעותיו כמין זכרות ומשם יונק מקליפה המרה
על כן אין תולעת נמצא באגוז כי הגרעין יונק מקליפה שאם
יקלוף קליפה המרה קודם ביטול הגרעין בעודו באילן יהיו בגרעין
התולעים ויש עלין לכל ענף וענף לאגוז ועתה פתחתי לך פתח

להבין

Cod. 24/47

להבין בלבבך זהו ש׳ גנת אגוז ירדתי לראות כי אשו הגדולה כמו אגוז
עבה וקלפי׳ ארץ קיצה כי כמו קליפה החיצון הירוקה בין מבחוץ
ונוגה לאש מכונה נגדו הוא כמראה הספירים הרואה למרחוק להבה
לבנה נראית בקליפה החיצונה ירקרקות כשעור הוא קליפת הטמ״
הנופלת כנגד והנה רוח סערה באה תחת הירוקה ג׳ קליפות כשמא׳
כשמתייבש האגוז ענן גדול כאש ברד וישת חשך סתרו סביבותיו
סוכתו כעין סנה אחת כשהאגוז לח חשכת מים עבי שחקים כלין ב׳
קליפות האוכל נתון בתוכה ומתוכה דמות ארבע חיות ד׳ צלעות
באגוז ב׳ בקליפות זאת וב׳ בקליפות זאת ד׳ ראשים לגרעינים ד׳
כנפים וד׳ חיות למעלה לחיות ורגליהן רגל ישרה וכן לאגוז בשוה
כל חוליה חלוקה בכנפים׃

עזרי מעם ה׳ עושה שמים וארץ
אנא ה׳ הושיע׳ נא אנא ה׳ הצליחה נא

ותמונה אינכם רואים זולתי קול׳ פי׳ לא ראו שום תמונה בבכורן
שהוא לאמונתי כמו שייאמר רבי׳ קלו שמום באופן של
יום הכפורים מלכותו בקהל עדתו זו גלוי שכינה כלומ׳ ה׳ זו ש׳
גלוי שכינה וכבודו זו קדושתו שהיא במערב כדאמר אוריה אייך
יה שקורין למערב אוריה לפי שעם כבודו ונקר׳ קדושתו שאין לו
לא תמונה ולא דמות כדכתי׳ ומה דמות תערכו לו רק קדושתו כן
קול ורוח ודבור הוא והיה ויהיה והוא מלא כבודו מעלה ומטה׃

פסק היראה והאמונה

לכל ירא׳ ה׳ יש לכוין כשהם מברכים ברוך ה׳ ומשתחוים ומודים
ומכוונ׳ כלם לאותו קדושתו לבדו שהוא כבודו בלא דמות וצור׳
רק קול ורוח ודיבור וכן אמר ישעיה אל מי תדמיון אל ומה דמות
תערכו לו והא דכתי׳ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו׳ וכן ענין

וכן ידיו וכן מתנו מלמעלה כמראה אדם וכל הנך דמיונות לרך
קאי אמקום קדושתו ושכינ׳ כהפרטית. שאין לקדושתו דמות וצורה
רק קול רוח ודיבור והוא מלא שמים וארץ ואין שום אדם יודע
בריה
מקום קדושתו וכבודו לא מלאך ולא שרף ולא כל בִיתֵ׳ גדודים
שלמעלה שנ׳ בכה״מ אבל כל הדמיונות הכתובים כגון נעשה אדם
וכו׳ הנך דפרטית קאי אגדולתו ומלכותו שהוא במארך.
וכן שיעור קומת של ר׳ ישמעאל קאי על אותו גדולה ומלכותן
ונקרא כרוב המיוחד הנא״צל מאשו הגדולה שהוא אש אוכלה אכו
תלע שהרי נגע כמ״שבנו הקטנה ונשרפו אותן המלאכים שנבראו
מן האש כשאמרו מה אנוש כי תזכרנו ואם כן אש אוכלה אש שהוא
ענין המלאכים
וקדושתו וכבודו ומאותו אש הגדולה א״צל וברא כרוב המיוחד ולא מן
אותו האש שנבראו מלאכים ושרפים וחיות ואופנים ואראלים ומובים
וכל בִיתֵ׳ גדודים של מעלה וכן כל השמים ושמי השמים שהן ע׳ שנ׳
נבראו מאותו האש שהוא הוציא מן המים מן חלק שלישי. שנ׳ וכל
ענין הכרוב
בשליש עפר הארץ. ואותו הכרוב המיוחד שנברא מאשו הג׳
הגדולה שהא״צל מקדושתו ולא מן האש שנבראו כתות של מעלה
שלא להשוות כבודן לכבודו. לאותו יוצר דמות וצורה וצורת
אדם עינים וידות ומותנים ולמעלה ועל מצחו חקוק יה׳ אכתריאל
ותפלין בראשו וכתי׳ בו ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ושיעור הקומה
של ר׳ ישמעאל יש לו בצלמו נברא אדם והוא יושב על כסא הכבוד
והוא רם על נאים שהם ד׳ מלכי ארץ נשר אריה שור ואדם לארבע
רוחות הכסא ללמד כי הוא מלך על כל המלאכים וגם הכרובים לשוק
על ארון ושכינה עליהם כי הכרוב המיוחד למעלה על כסא כבוד
גדולתו אינו ממנו אך מקדושתו שבמערב ולכך יש למעק מהכרובי׳
משמשים לקדושתו. וכן איתא בספר היכלות. יה׳ אכתריאל גדולתן.
הדריאל שבי׳ ישראל קדושתו. אדירירון עריצותו. ולאותו הכרוב
המיוחד היושב על כסא כמלך יש פרגוד של חשמל מויבש שטמו
אי שלל ודומה לתכלת והוא הפרגוד מסבב כסא הכבוד משלש צ״
צדדין לבד ממערב שזורחת קדושתו שבמערב על גדולתו שבמזרח
על כסא הכבוד. וזהו בכה״מ: כבוד יי׳ הוא קדושתו ממקומו הולך
וזורח על גדולתו ומלכותו ולאותו כבוד אנו מברכין ואומרי׳ בכה״מ
וכן כל ברוך היוצא מפי ירא׳ השם צריך לכוין ולכך להודות
ולהשתחוות לאותו כבוד קדושתו ואותו מלכותו שהוא קדושתן
נקרא בספר יצירה עולם השני והוא מד׳ עולמות שהם עשר
ספירות: עולם השני. עולם הרכבכות: עולם המדע. שלם

הנפש׳ ופי׳ שגיי הוא לשון שבח ותהלה׳ לפי שיצרו הקב״ה לאותו הכרוב
המיוחד כדי להיות לכל שרי מעלה מקום קבוע להלל ולשבח ולפאר
ליוצרם ומלא אותו גדולתו הוא רם כד׳ רם על כל גוים ונשא הוד׳
מגדולתו וכחו ונשא אותיות שאינו מלומד שאין לו לקדושתו לא דמו׳
ולא צורה ולכך חותמין בברכה משולשת האל הקדוש ולא האל הגדול׳
מפרש שאין לבך ולבנין בכל דבר עבודה ליוצרו רק לקדושתו בלא
דמות וצורה וזהו כי אל מלך גדול וקדוש אתה׳ גדול הוא גדולתו
ומלכותו והוא כרוב המיוחד׳ וקדוש הוא קדושתו שבמערב והיא׳
אמונתינו וזה שאנו אומרים והחיות ישוררו וכו׳ פני כל חיה ואופן
וכרוב לכרוב כלומר לכרוב המיוחד שהוא עולם השגי׳ סובבים
פניהם ומשתחוים׳

סוד תג״א בברייתא יוסף בן עוזיאל שגלה מפי
ירמיהו הנביא ואין לגלותו אלא לצנועים מספר
הר׳ אבינדור הצרפתי ז״ל וגם זה מספר

ויגבה יי׳ צבאות במשפט כשעושה משפט באומות העולם
נעשה גבוה בעולמו ומתרומם על כסאו ומתקדש שוכן
במרומו שנ׳ והתגדלתי והתקדשתי וכו׳ פי׳ בספר היכלות ויגבה יי׳
צבאות במשפט וכו׳ כי כסא הכבוד אינו יושב בשוה אך צד אחד גבוה
וצד אחד נמוך כשהקב״ה יושב על כסא מדת הדין או מתרומם יושב
ועולה בצד גבוה שנ׳ עלה אלהים בתרועה יי׳ בקול שופר׳ אלהים זה
מדת הדין ואז עלה כשומע תרועת ישראל יי׳ זו מדת הרחמים
בקול שופר שמתפללים בקול משפריה מעשיהם אז מתהפך למדת
הרחמים כביכול ומוליך כבודו בצד כסא הנמוך ומיקרי יי׳ כיש יי׳
אלות כש׳ מיעפין בנ׳ ברחמים זהו שם קדושתו בלא דמות וצורה
כי אם קול ורוח ודיבור׳ והוא מאוריה שבמערב וזהו כי קדוש אני יי׳:

אין מגלין אלא לצנועים ברייתא ליוסף בן עוזיאל:

ויראו את אלהי ישראל מלמד שראו שכינה׳ ותחת רגליו כמעשה
לבנת הספיר תחת כסא הכבוד ואמרו רז״ל המתרגם פסוק
זה כצורתו פי׳ וחזו ית יקר אלה דישראל הרי בדאי והמוסיף עליו׳ זה
וחזו ית מלאכיא דיי׳ אלה דישראל׳ הרי זה מחרף ומגדף שעושה
הכבוד מלאך אלא וחזו ית יקרא אלה דישראל׳ אבן עזרא׳ ומראה

[illegible]

כסא הכבוד

ולא בחידות פי' שהיה מסתכל באיספקלריא המאירה יכול מראה
שכינה ת"ל כי לא יראני האדם וחי לא אדם אף חיות הקודש אינן
רואות פני שכינה אלא אף מקומו אינם יודעים שנאמר בכ"יא כמו
שאמרו רז"ל כי אדם עולם קטן ת"ל כי כמו שהקב"ה ממלא כל העולם
כולו ובוחן ומעמיד העולמים עולם התחתון ועולם העליון כן הנש'
הנשמה מעמדת הגוף ומעדינתו לכל אשר תחפוץ ומה שאמרו רז"ל
כל מקום שנ' וי"י הוא ובית דינו ר"ל על הע' כי על ידם נפרעין מן
הרשעים שנ' הלא את המחרבת ים וגו' מחוללת תנין .

וזהו סוד הייחוד שגלה רבי יהודה
משפירא את רבי אלעזר משפירא :

היאך יש לנו ליחד שמו של הקב"ה אם כמו שאמרו רז"ל בשמים ובארץ
ובד' רוחות העולם . והשיב לך אם אדם מייחד כפי דברי רבו' שפיר
קא עביד אבל יש לייחדו כנגד י' הוויות שבעולם כמו שכתוב בספר
יצירה עומק רום ועומק תחת עומק מזרח ועומק מערב עומק
דרום ועומק צפון עומק טוב ועומק רע עומק ראשית ועומק
אחרית פי' כשאדם יחשוב כל' של אחד אז יחשוב לעומק רום היינו
למעלה לאין סוף ולמטה לאין סוף היינו עומק תחת לעומק
מזרח שהן ארבעה אלפים וחמש מאות עולמות שהן חוצה
לזה העולם מלאים שיר חדש כתר ומלכות וקול דממה דקה .
ול' אלפים וה' מאות לרוח דרום מלאים הוד והדר פאר נאוה ונאון
ול' אלפים וה' מאות עולמות לרוח מערב מלאים תפלה ותפארת
שמחה וששון וגילה ורינה . ול' אלפים וה' מאות עולמות לרוח צפון
מלאים חן ויצדק ונצח וגבורה . אחורי הי העולמים מקיפין חומת
אש אחרי חומות אש מקיפין הרי ברד אחורי חומות ברד גלימי
תלגא אחורי גלימין תלגא כותלי סופא אחרי סופא כנפי סערה
כרובים מעופפים אחרי כנפי רוח כרובים מעופפים כנפי רוח
אחרי כנפי רוח אלף אלפים כתות אחרי אלף אלפים כתות רבבי
רבבות צבאות אחרי רבי רבבות צבאות אלפי שנאן אחרי אלפי
שנאן רכב רבותיים אחרי רכב רבותיים כת מעוררי שירות אחרי
כת מעוררי שירות כת מרנני רננות אחרי כת מרנני רננות כת
תוקעי בשופרות אחרי כת תוקעי בשופרות כת מריעי בחצוצרות
אחרי כת מריעי בחצוצרות כת ממתקי נעימות אחרי ממתיקי

ומנו גדולה

בעזוזות

נעימות כת מסלסלי׳ התשבחות אחרי כל אילו מקיף עיש הינן מכאן
ואילך תהום תהו ובהו ואפילה וחושך עד שאין חקר ולא שיעור
ולא סוף ולא סכום וכל אותם י״ח אלף עולמים כל אחד גדול מזה
העולם כפלים והעולם הזה ממוצע בנתיים הרי כנגד כל אילו עול׳
עולמות יש לו לייחד שמו המיוחד ולהמליכו על כולן ואם מייחד
כעין זה בידוע שהוא ע״ז חבירו של אברהם אבינו שייחד שמו של
הקב״ה בעולם ואחר כך יאמר בשכמל״ו בכוונה · אחר בא״ה כט׳ תאק׳
כמנין ה׳ מאות ום׳ מאורכו של עולם ובעוביה של ארץ לומר לך
אל אחד בראן ונאמר שכנגד אחד תופסין לכך צריך לייחדו כנגד
כולן ·

תם ונשלם שבח לבורא עולם ׃
ברוך נותן ליעף כח ולאין
אונים עצמה ירבה ׃

א אדני בשמים ובארץ · שמו פעלם ~~ומשלם ואין~~ ומלאם
ואין ממשלם זולתי ממשלתו · יו״ר אחד בשמים
בשמו פעלם ס״ב סרע׳ ויאמר אלהים יהי אור · יהי שמו · אין שם אמירה
והברה בלאו אותיות הבורא יהו שהרי׳ חירק בא בסוף גרון · וצירי
מסלוק א׳ לכך ב׳ נקודות סמוכות זו לזו משתמשין זה בצירי
יהו משמשת ב׳ הברות לאו ולאו · ולכך שהוא נקוד נקוד אחד על
החירק ומשמש בלשון שבא וגם הברת שורק משמש לו שהיא עשויה
כאין שני יודין כזה ן׳ והחלום יבא מן הטעם · וא׳ משמשת לשב״
לפעמים להברת אה וכמין פתחו כאין ציר כזה רק דופן ימינו שבלו
נגו למעלה לצד שמו והטעם שעשוי כאין חולם יאו כפתח ורגל דופן
ימין ורגל דופן שמאל הם כמו צירי · לכך הברת הצירי · הא למדת שכל
במאמרו התלויים בשמו יהו וזהו בשמו פעלם · **ב** ברא כבודו להללו
שקורי בריאה למקדשו · ושכין כבודו על מכונו והשרה
עליו שכינת עוזו · ורוח זכה תהיה בנפש חדשה ואכל מעץ החיים
וחי לפניו · ברא כבודו להללו פי׳ הוא הכבוד הזורח על הכבוד
המיוחד בין הכרובים ועלינו לכך אותו שהוא כלא התמונה זולתי ·

קול ורוח ודיבור· וזהו שאמר הפיט׳ כבי״א כדמפר׳ שלושי בריאה
למקדשו· פי׳ החיות והכרובים ושרפים וגלגלים· שהם אופנים אופן
בתוך אופן מראה נוגים והם מכסים לדמותם שיש להם כמראה
דמות חיה· והסכין כבודו על מכונו· זה כרוב המיוחד שברא על
אותו הכרוב· אכתריאל אדירירון· זה כרוב מיוחד על הכסא לאות
עם הכסא מקום להללו ולשבחו שנ׳ ויברכו· ורוח זכה וכו׳ פי׳
לעתיד לבא יברא· הקב״ה גוף חדש לנשמה זכה· ואכל מעץ
וחי החיים ואכל למטן· ולעתיד לבא יאכל הגוף מעץ החיים וחי
לעולם· **ג** גדול וקדוש הוא· גדול במזרח וקדוש במערב· פי׳
גדול במזרח שעם מראה גדולתו שהוא גדול על כל
המלאכים· שהרי ד׳ חיות נושאים כסאו· וקדושתו במערב· כי
שמש זורח על הכרוב שאין עם פרצוף ענין כדפרש וזהו שתקן ג ן
כי אל מלך גדול וקדוש אתה· ולכך אין חותמין האל הגדול
כמו האל הקדוש שאין לנו לחתך גדולתו במזרח שהוא כמראין ש׳
כרוב· רק קדושתו שבמערב· קול ורוח ודיבור בגונא זוהא בלשון
יצירה·

ד דרכיו ישר ומשפט יורך בה דע שיומר לו לאות· כלומר הוריך
בדרכיו ואורח ישר ומשפט· יורך שנ׳ ובו תדבקון·

ה הויית שמותיו ינידו נוראות מעשיו נעלמות מכל· הור׳
לבדו יודע שמו וכוחו והויית שמותיו· פי׳ יהיה להבא יהוה
והווה ויהיה פי׳ ולכך כת׳ בואו והורתו לשעבר כמו והיה חושך
דמשמע לשון שעבר היה ואינו עתה· אך הוה בואו משמע לשעבר
והווה וזהו נעלמות מכל הוא לבדו יודע וכחו·

ו שמותיו של כל פעולין חתומים אהי״ה יהו״ה אותיות משתגירך
מב׳ שמותשלו· אותו עליון כב׳ כמנין כב׳ אותיות· וכב׳ לשנה
וכב׳ לנפש בספר יצירה· פי׳ ואותיות הא׳ הם נשמה לעולם והסי
מלת לשון וכל דבור הקברה מהם כדפרשית·

ז זוהר מאורו סבב למעשיו יגלול ללול ושת ישוב כשהיה
חשכה מאורה· וימלא הכל משכינתו· זוהר מאורו· פי׳ זהו
קו ירוק כמו פרח חבצלת הגן המקיפת כל מעשה עולם· והוא כענין
חשמל ואומות העולם לועזים אותו ינבע חשמל מקום לכל וכו׳
הוא מקום עולם ואין העולם מקומו· יגלול ללול פי׳ גלגל כן
מעשהו עושה יגל ומחשיך לילה ושת ישוב כשהיה· פי׳ הגלגל שישוב
ויחזור האור לעולם הוא שכינתו ולהשכיל את האזן ולכך הוריך

מאיר בלא זריחת שמש יותר מן הלילה לפי שבלילה חושך לפני זיו
שכינתו שהיא מאירה לעולם ·

ח׳ חיים ודעת מקור שמו הכוונה בעץ החיים ודעת׳ פי׳ ידוע
לכל כי שמו מקור חיים ודעת כי נם לעץ נתן חיים ודעת
שנ׳ ועץ הדעת טוב ורע ·

ט׳ טובה הכין לטוב ורע לרע · טוב ורע ברא לכבודו שנ׳ לכבודי
בראתיו ··

י׳ יודע המלך אך לא כדיין המבינה אל עמל ואון · פי׳ מהו ארדה
נא ואראה וכו׳ · ופי׳ כי הבורא אינו רוצה לידע כל הרע אך
על ידי מליצין כמלך לא כדיין החוקר ומפשפש · מתוך שגוררכן
שנ׳ און ולא יתבונן · שאינו רוצה להבין ··

כ׳ כל יכול הוא לבדו היכולת החכמה והגבורה והבינה והדעת
יכול להשיג הכל במחשבתו יהי כל יכול פשוטה היא ·

ל׳ לוחם מלחמותו ידיאו הווה על אויביו בכל עת כדכתיב מן
שמים נלחמו ··

מ׳ מגיד מראשית אחרית קורא הדורות מראש להגלית רוח

נ׳ מעוזם ומחי ומושל במעשהו · ובם כב׳ אותיות אפ׳ משרתים
לפניו לא יראוהו שנ׳ כי לא יראני האדם וחי לא אדם ולא רגי ·

ס׳ סובל כל עוזו ועליו ועל כל משאו שאינו נושא כדרך המשא ··
ולכך שמו נשא ··

ע׳ ערום שאול שנו ואין מכסה למכנו לפניו גלוי וידוע הכל
ואין מכסה וכסוי למכנו ··

פ׳ פולה יצורים שנים משפיל גאים ומגביה שפלים ולהורידכן
איים יחשודון ולא פר׳ זה ··

צ׳ צורר מים בעביו ראות בוח למשלחו לרוה ארץ לכלכל
טובים ורעים כדכתב׳ התשלח ברקים וילכו לארץ הרוה׳ וכן
פי׳ בספרים ולכך לא יהיו ברקים רק בימות החמה שהיא דוא׳
מגשמים ··

ק׳ קרוב לקוראיו ורחוק לקשה לב וכל יצרין שאלין כנגן
יתוש שנשלח לטיטוס בחוטמו כמו נינוין ··

ר׳ ראשון ואחרון חנון ורחום ארך אפים נושא עון ועובר על
פשע ואמונה ונקה ··

ש׳ שדי זורח ליצרים ומעון לו מגמים ובארץ שכינתו זריחת
כמו במקום צל ושב למקומו זורח ליצרים בכמה גוונים והס

אחד כבמה גוונים כמראה עננים שאין מיני גוונים והן אחד. ומעון
לן שמים הוא הכוכב הוא המיוחד שברא מאשו הגדולה להלבן
ולשמשו שם. והארץ משכן על מעק שכינתו זרחה. פי׳ למעק
השכין כבודו בין נאי השמים שהן הכוכבים. במקום אל כמו במקום
שנאמר מכבודו ממקומו מזריחתו במעון.

תמים פעלו זה ישיב לטובים ואוהבין אם און וטעם ענינם
לא יבוא מפלא מעגל. אמר מלאך אשריך שזכית בשותיה
משה. פי׳ דבריך כדברי אשים.

אליך משנת אברהם אבינו ומשנת
יוסף בן שושן מעי׳ ירמיה הבילן ∴

ויסתר משה פניו כו׳. ויתעבר יי׳ בי למענכם. מלשון סוד
העבור בענין יצחק ורעלו. סוד העיבור כי שבינו
לא טובה יש תקוה לאחריתם להיות כגוף העתיד לקיים מהשבור בין
וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו. ר״ל שמא תאמר. ונם שם רועה
יצאן קלמון היתה כי כיד רועה יצאן חותנו. כתי׳ הכל רועה
את יצאן אליכם. ויסתר משה פניו באהיין כשעת הבל. וישע ה׳
אל הבל ואל מנחתו. ומשאל שברא מים שנחרב הבית אשר לדבר
כלאיתה במדרש רבתי. ועדיין חי. ותימה אם לא כאשר כתב רבי
ועשרת הגבורים בני איש אחד. ר׳ עקיבא וחביריו. עשרה מכולם
המה היו שנהרגו על ידי מלכות וזהו יחי ראובן ואל ימות. פוקד
עון אבות על בנים. והעילה ברכת משה על מעשה כל השבטים
שלא יכרת וימות בני. אבל פוקד עליו עם שאר השבטים. משונה
למענה יוסף והם הי׳ שהזכרנו. כשעיינתי בסוד העיבור לא מצאתי
מכל אותן בניאלון הרשעים נמורין אשר אין שמו בעולם. והצדיקים
נמורים בינוקות קרנם תרום בכבוד. ואפי׳ אם בהם הרבה עבירות
או עבירה אחת שחייבין עליה כרת ולא תפקו לעשות תשובה

Cod. 47/333

חלקם בחייהם שאם אתה מאחר שאמרו ראוים הם א״כ ניהנם
וראוי ניהנם בגיהנם לשלוט עליהם ולכלות כל דבר כמובן ולפיכך
צריך לפרש. נפשן מני שחת על ידי הגלגול א״כ קץ למות הזו ולא
ראית תכלית בעולם כי אדם אין צדיק בארץ וכו׳ ואיך המיצר
צריך כלל בלא חטא · ובשביל חטא יחידי שחטא זה יאבד טובה
הרבה ועוד כי מי יודע שמא הנעלה היא היורדת. ואולי בטובה
היפסל ונמצא אתה מקפח שכרו הראשון · ועוד לדברינו מאחר
שאין צדיק גמור בעולם מבלי עון כלל הרי שאתה מחזיר העולם
לתהו ובהו שהרי אין המדה הזאת כי אם פעמים שלש עם גבר ·
ואחר כן ישלחם ביד פשעם · ואחר כן אני אומר בבעלי תשובה
שאינן בכלל שהרי הכתוב צווח ואומר ובשוב רשע מרשעו ועשה
צדקה · יש מרז״ל אומרים מקום שבעלי תשובה עומדין וכו׳ ושאר
ענינים הרבה יותר מאלף · והשכל מסייע בזה שהרי שבו מדרכם
הרעה מרצונם וברצונם ולא הוצרכו אל הגלגול · והדברים האלו
אינם צריכים לכנס שהרי הם כתובים בדברי חז״ל · ואין לספק בזה
נמצאת למד שאין המדה הזאת בודאי · אלא על הנפש החוטאת
הראויה להיות ~~שאין~~ כלה כאין ואובדת · וחושב מחשבות לבלתי
ידח ממנו נדח · ואני שואל מה שאמר יחי ראובן אל ימות · יחי
ראובן לחיי עולם ומותה תנינא ולא ימות וגם מתם אקרין ·
שחושבים הרבה אף על הצדיק גמור · שעבר עבירה אחרת
שחייבים עליה כרת וזה דבר גדולה והכחשה מדברי רז״ל וד׳
חלוקי כפרה שהיה ר׳ ישמעאל דורש מכחיש הכל אף לדברי סתם
משנה : במסכת שבועות הראשונה : וביומא פרק יום הכפורים · יום
הכפורים מכפר על עונות בין עשה תשובה ובין לא עשה תשובה
ראובן עשה תשובה : ומ״מ אין הדברים אמת לפי מה שאמרנו ולפי
הנמצא בדברי רז״ל · ועד כי לא מצאנו כרת אלא מן העולם
בלבד חוץ מאותן שאומרין בדברי רז״ל הנגלה כנס בתורה שאין
הכרת הגדול · וכל הזונה ואפי׳ חייבי כריתות אחרים הם מיתתן
מכפרת ונפשו בטוב תלין · ואתה אומר עבר ב׳ עבירות או ג׳ שחייבי
עליהם כרת והרי לא נתקיימו הכריתות כולן שהרי לא נפטר
מן העולם אלא פעם אחת ואתה בא לקיים את כולן זה לא כן
מצינו בשום מקום שהרי יום הכפורים מכפר או מיתה או תשובה
כשאר כפרות אפי׳ על אחת מאה וכמה וכ׳ כריתות היא מתכפרת
ואין חילוק בזה בין חילוק כרת אחד לכמה כריתות בזמן שהוא
ראוי להתכפר ואלו הם פושעים הם א״כ רז״ל כל זמן שרובן

זכיות לו לפי מחיצה על מחיצה שרב חסד מטה כלפי חסד
ואין להאריך עוד· ואחר שלמדנו שאין המרק כרשעים גמורים
צריך לחקור ענין הנפשות שהרי נפשות הרשעים כלים ואובדים
לגמרי מבלי תקומה· וזה ענין רע לפי שאין הגוף פועל כלל ולא
יצירה זו דבר ריק והיה הדין נותן לבקש להם מנוח· ולהביאם
לתחיית המתים· והרי אתה רואה שאין הנפש מתברכת על
בנין זולתי על ידי הגוף אם כן איננו מספיק אלא אם כן
שיחיו מיתיהם ויבא להם רוח מן הנשמות שלא ליכנס בגוף
בו ימי בראשית עד שיקדש היום ונעשו רוחות בלא גוף והס׳
מספיקות לנפשות שהם פרים ורבים מהם ורבים אילו חיצונים
מן השכל מספיק בהם אלא שאדם מתעורר בהם לעשוב
פשרה ובכך יודע האמת· עוד אני שואל בענין צדיק ורע לו
שהגוף נפסק בלא משפט בולא· ורשע וטוב לו· יהיה הגוף הש״
החוטא נשכר לענין זה קרוב להביא את האדם כלומר שלא י״
עושה ונשכר לגוף ולא הנשחק אלא לנשמה וזו רעה גדולה·
ועוד אני שואל על צדיק ורע לו שכבר היה רשע והלא גיהנם
לא נברא אלא בשבילו ולא מירק כל העונות כולם אלא
שצריך לומר שמירק במקצת והיה ראוי לכלות כליון חרוץ·
ושב האיש לאחוזתו ולהתברר ולהתלבן· וכבר בנדון ושהר
על ידי הרעות המגיעות אלין עוד ואין ראוי לומר שזה גיהנם
האמור בכל מקום הן׳ שאם כן אתה מכחיש דברי רז״ל בכמה
מקומות· נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי· וגם שכבר ידוע
אצל המקובלים אשא של גיהנם מהו· עוד אני שואל ואומר
שענין רשע וטוב לו· לפי מה שביארנו שאין המרק ברשע
גמור שצריך לומר שהטוב הגדול המגיעו בעולם· אע״פ שאין די
זכות במעשים טובים שעשה אפשר שעשה טוב במקצת
כראשונה רק בשניה גם בשלישית וזה שאתה רואה אותן שאינן
נשקט לא תבואתו רעה· ולא יחסר כל טוב נפשו כי מן השלשה
הכי נבגד במעשה הטוב שעשה ואע״פ שהוא רשע לכל
מקום לשלם אבל מהיות היא שקשה בעיני כליון נפשות שלו מעי׳
שאין לו כנס מה חטא שאין מכניסין אותו למחיצתן של הקב״ה
עד שובו· והלא צדיק גמור הוא ולי לו בצערו בעולם הזה
ולא יכלם עוד שנית· לרוח יומת מה עשה· יד צדיק לא יעשה
עולה ויענש וידיעה אמתית· ועוד אני שואל על הנפשות הש״
השניות והשלישיות למה אין להם זמן בעולם שעמלו· וכ״

וכבר לא תזכרנה הראשונות כלל · ואין לקיים הענין זה באמות הנ״ הנפש שאינה זוכרת · ומעשה שמשמים קודם הכנסה נראה בגוף כלל שא׳פשר לומר שאז לא היתה הנפש בשלימות לגמרי · עד בואה לגוף כי עם תוספת קבל ותמשוך רצון וכאן היתה נדבק עמו · וכמו שרמזו הפילוסופים בענין הנפש שאם לא תאמר כן נמצאת אתה אומר שבאה לרעתה לגוף ומן השמים ירחמו ומעלין בקדש ולא מורידין · אלא הדבר כמו שאמרנו ובענין זו בראשית מלכותה וביאתה לגוף · אבל אחר כלה ושובק פעמים ושלש · היה השכל נזהר שתזכור מעשיה הראשונים וזאת לא מצאנו והדבר יצ״ע עכ״ל המשכיל הרב ר׳ ששת מקטלוניה בקושיות רשע וטוב לו צדיק ורע לו · ועתה אשיב אלהם כפי יכלתי וכפי מה ששמעתי כי אפי׳ עשה תשובה ואפי׳ יום הכפורים מכפר · ויס״ ויסורין ממרקין צריך כל זה · כי כל זה אינו אלא לענין הכפרה שמחלין עונותיו ולא תאבד הנפש ההיא אבל לענין הרחצה הנפש במי הרחץ המירוק המלבן כי שתבוא טהורה וקדושה משומאתה לפני בוראה זה ואי׳ צריך לגלגול שאם לא כן לא תבוא לפני ית׳ · וכפי גודל העונות צריך להיות גודל המירוק וכפי קטנותם קטנותם וכן יש כפי׳ כפר׳ לחכס עברה · ומה שאמר על הנגפים מולד׳ אינם אלא כלי שימוש לנשמה וכמו תיק היא · ואם התיק הוא רע וכעור רע לו ורע לעומד בתוכו · ואעפ״י שאין היוצר פועל בטל מ״מ לא נברא הבנית זה אלא בשביל הנשמה וכמו שאינו עוד לנשמה יצא לחוץ כי מה תקוה יש לו ואותם שהם אויבים לנשמה יקומו לעת תחייה כי כן אמרו רבותי׳ ויש משל בהגדה למלך שהפקיד בגדיו על כלי׳ יתגנו לאומר והוא כו בספר הבהיר׃

סלי״ק

הגהה מצאתי

כתר עליון אויר קדמון והחכמה רוח אלהים חיים · והבינה רוח מרוח · והחסד מים מרוח · והרב הגדול חלק על זה כי אמר על הבינה שהוא מים מרוח מה שאמרתי שהרמב״ן חולק על האומר כי הבינה רוח מרוח נראה שבזה חולקים כי הוא אומר שכתר עליון הוא קדמון הו׳ רוח אלהים חיים · והחסד הוא רוח מרוח · והבינה מים מרוח · והחסד מים ממים · יע״ש ועל אלה ג׳ המדות כל׳ חסד דין רחמים שהם ליוחדות לאבות אמרו רז״ל האבות הן הן המרכבה · כי נשמות האבות שאצולות

מים מרוח
רוח מרוח

מן המדות ההם ובאילן האבות והמדות דבר אחר וכן מרכבה ובינה׳ עכ״ל
הנה״ק׳ ולפעמים קורא חסד ודין נפשות ולפעמים רוחניות אלכ״ך
אצל הג׳ העליונות הם כנשמות ונקראות נפשות ואצל הז׳ התחתונות
הם כרוחניות ונקראות רוחניות עכ״ל׳

מצאתי

קודם שברא הקב״ה עולמו היה הוא ושמו אחד ר״ל בשמו ובחכמתו כן
נעלמה ובחכמתו היו כל הדברים מעורבים וכל ההויות שתמורת
הניצוצים מן הכח אל הפועל׳ כאילן שיש בכחו הפרי ואינו יוצא אלא
לאחר זמן וכשהתבונן בחכמה הכף מטרם הרים יאורים שקע ר״ל
שמשך כל ההויות שנסתמו בחכמתו והוציא לאור על ידי בינה כן
ועל זה נקראת בינה התשובה שהבין שלא יוכלו הרשעים להתקיים
אלא בחסד לכן ברא עולמו בחסד והנהיג את העליונים בחסד וג״
ובגבורה הקשה כי אין כח בתחתונים להתנהג ועל זה נקראו ה׳ ספירות
של רוחניות שמנהיג בהם עולם העליון׳ וה׳ אחרות נקראו נפשות
כהן התחתונים׳ וכן שמותיהן אחת׳ תפארת ממוצעת בין ב׳
שתים׳ ועל זה אמר צורת יעקב אבינו חקוקה בכסא ר״ל הנהגת
השוה לכל וקראתי הקב״ה איש תם׳ ועל זה אמר הכתוב וירא אל
הים את האור כי טוב ונגזו לצדיקים לעתיד לבא ועליו הורה
אומר עין לא ראתה והיא עולם הבא שאמרו חז״ל והיא השלמות
הגדול שינהג ה׳ לצדיקים בזו המדה המעולה׳ נצח והוד הם
שנים׳ היסוד היא השלמות כל פעולה של מעלה ולמטה ויסודו
ולב׳ נתיבות שבאותו ראש מתפשטין לב׳ נתיבות והדרכים שעליונים
ותחתונים מנהיגים בהם וממוצע הוא בין נצח והוד והעטירה היא
שכינה והשם יתן לנו חכמה׳ עכ״ל׳ מקבלת החכמה
הקדמונים אשר היו מעיינים בעלי הקבלה האמתית כמו שקבלו
המשנה מתוך תורתם כמשפטיהם ובמחלקותם האבות שאין דבותהם
המלאכים ידועים שלוחים מלפני מלך המה״מ יה׳ שמו כי ללמד
ולהכנס בנתיבות החכמה הכתובים׳ וזהו שרז״ל רבן של אדם הראשון
רזיאל רבו של שם יופיאל רבו של אברהם צדקיאל רבו יעקב פליאל
של יוסף גבריאל של משה מטטרון של אליהו מלכיאל׳ כל אחד מאלו
המלאכים היה מוסר לתלמידו קבלה בספר או בעל פה כו׳

להחכימו ולהעמידו על כל העתידות וזהו שרז״ל אמרו קודם בריאת העולם
היה המצוי הראשון יחיד ולא נקרא מצוי אלא הממציא את עצמו
והיה יושב בעצם שמו בלבד · וזה״ש אני י״י הוא שמי וכבודי לאחר
לא אתן · כלומר לא אתן כח לשום אדם לעמוד על אמתת העקר
מהות מציאות כבודי ועצמי כמו שהוא מאחרית מציאותי · כי אם
מציאות שמי הנכבד ועל זה אמרו חכמי המחקר בספר הקבלה הנקר׳
ספר הבחון בכלל דבריהם אמרות טהורות שהיו מדברים על ענין
המציאות הראשון בהתחלה שנקרא אראריתא · ובשהוסיפו בעלי
הקבלה לחקור מענין המציאות אמרו אין יודע מה הוא רק אשר
הוא בן הוא ובשעלה בדעתו מתוך החפץ המכוסה האציל כבר
שמו מעצם זה החפץ · ל״ב נתיבות פלאות חכמה הקדמות ובעלי
הקבלה קראום אורות תנועה · ולחכמים הקדמונים אנשי לבב
הישרים והענוים אשר היו מתנהגים בהם על דרך הקבלה מתוך
עקר צורתם כמשפטיהם ומחלוקתם הורונו שאבות הקדמונים
היו דורכים דרכים רבים כדי לשמור על ל״ב נתיבות אשר מסרן
המקנן יצחק לאברהם אבינו ע״ה במסורת הברית ואלו הן הנתיבו׳

א נקרא שכל מופלא והוא אור מושכל קדמון מבלי התחלה
והוא כבוד ראשון אשר אין כל בריה יכולה לעמוד על מציאותו ·

ב׳ נקרא שכל מזהיר והוא כתר הבריאה וזהו אחדות השוה
המתנשא לכל ראש ונקרא לבעלי הקבלה כבוד שני ·

ג׳ נקרא שכל מקודש והוא יסוד החכמה הקדומה הנקראת
אמונה ושרשיה אומן והוא אם האמונה שמכחו האמונה
נאצלת ·· מאמונה אומן

ד׳ נקרא שכל קבוע לפי שממנו מתאצלים כל הכחות הרוחניות
בדרך כל אצילות שמתאצל אלו מאלו בכח המאציל ··

ה׳ נקרא שכל משורש לפי שהוא עצם האחדות השוה והוא
המיוחד בעצם הבינה הנאצלת מגדר החכמה הקדומה ·

ו׳ נקרא שכל מובדל מפני שמתרבק בו שפע האצילות והוא
משפיע שפע האצילות ההוא על כל הברכות המתאחדות
בעצמו ·

ז׳ נקרא שכל נסתר מפני שהוא זוהר מזהיר לכל השכליים הנעלמים
לעין השכל וברעיון האמונה ·

ח׳ נקרא שכל שלם מפני שהוא תכונת הקדמות אשר אין לו
שורש להתישב כי אם בחדרי הגדולה הנאצלים מעצם קיומו ·

ט נקרא שכל טהור מפני שהוא מטהר הספירות ומבהיק גזרת

תבניתם ותוכן אחדותם שהן מיוחדות מבלי קיצוץ ופירוד׃
י׳ נקרא שכל מתנוצץ מפני שהוא מתעלה על כסא הבינה׃
ומאיר בזוהר המאירות כולן ומשפיע שפע רבוי לשר הפנים׃
י״א נקרא שכל מצוחצח מפני שהוא עצם הפרגוד המסודר בסדר
המערכה ה׳ הנתונת בפני עילת העילות׃
י״ב נקרא שכל בהיר לפי שהוא עצם אופן הגדולה הנקרא חז חזית
פי׳ מקום מוצא חזיון חוזים במראה׃
י״ג נקרא שכל מנהיג האחדות מפני שהוא עצם כסא הכבוד
והוא תשלום אחדות הרוחניים׃
י״ד נקרא שכל מאיר מפני שהוא עצם החשמל המורה על רזים
וסולות חיות הקדש ותכונתם׃
ט״ו נקרא שכל מעמיד מפני שהוא מעמיד עצם הבריאה בער׳
בערפלי טוהר. ובעלי העיון אומרים כי הוא ערפל חתולתו׃
י״ו נקרא שכל נצחי מפני שהוא עדון הכבוד שאין כבוד למעלה
כגן שהיא
הימנו ונקרא גן עדן המוכן לחסידים׃
י״ז נקרא שכל הרגש. והוא מוכן לבעלי חסידות אמונה להתלבש
בו ברוח קדושה והוא נקרא יסוד התפארת במעמד העליונים׃
י״ח נקרא שכל בית השפע ומתוך חקרתו מושכים רז וחידה הלנ׳
המתלוננים בצלו והדבוקים בחקירתו ממשותו מעילת העילות׃
י״ט נקרא שכל יסוד הפעולות הרוחניות כולן ונקרא כן מפני
השפע המתרב׳ בו ממקור הברכה העליונה והכבוד המעולה׃
כ׳ נקרא שכל הרצון מפני שהוא תכונת כל היצורים כולם
ובזה השכל יודעים המקובלים אמתת מציאות החכמה
הקדומה׃
כא נקרא שכל החפץ מפני שהוא מקבל שפע אלהות כדי להשפיע
מברכתו לכל הברואים כולם׃
כב נקרא שכל נאמן מפני שבו מתגברים כחות רוחניים כדי
להיותם קרובים לכל המתלוננים בצלם׃
כג נקרא שכל קיים מפני שהוא כח קיום לכל המחזיקים בו כדי
להלבישם מרוח קדשו׃
כד נקרא שכל דמיוני מפני שבו שוים כל הדמיונות אשר
נברא כדמיונם הראוים לצביונם׃
כה נקרא שכל נסיוני מפני שהוא נסיון הקדמון שבו מנסה
האלהים ית׳ כל החסידים.
כו נקרא שכל מחודש מפני שבו מחדש הקב״ה כל החדושים

שמתחדשים בבריאת העולם ··

כ̇ז נקרא שכל מורגש מפני שממנו נברא שכל כל נברא מתג׳
מתחת גלגל העליון והרגשותם ··

כ̇ח נקרא שכל מוטבע מפני שהוא משלים טבע כל נוצר
מתחת גלגל החמה בעולמות תחת··

כ̈ט נקרא שכל מוגשם מפני שהוא מתואר כל גשם אשר יתגשם
תחת תבונת כל בגלגלם ··

ל̇ נקרא שכל כללי לפי שבו מכללים חוברי שמים במשפטי תג̈
הכוכבים והמזלות עיונים ותשלום ידיעתם באופני ג̈
גלגלים··

ל̈א נקרא שכל תמיד לפי שהוא מנהיג מהלך השמש והילוכם
דרך לתכונתם ואחר בגלגל הראוי לו ·

ל̈ב נקרא שכל נעבד מפני שהוא מתוקן לכל המשתמשים בעבודת
ז׳ כוכבי לכת לחברם··

נשלם · ברוך נותן ליעף כח·

שער השואל והנשאל והתשובות ופירושם·

Cod. 221/31

אם ישאל השואל מי יכריחנו להאמין שיש רקנה · התשובה כמו
שאי אפשר לספינה בלא קברניט׳ כך אי אפשר לעולם בלא
רקנה · והמנהיג ההוא אין סוף לדבריו כענין שנ׳ לכל תכלה ראיתי
קץ רחבה מצותך מאד וכת׳ כי את כל מעשה האלהים יביא במש̈
במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע ומה שהוא על כל נעלם
אין לו קץ ואין לו חקר ואין חוץ ממנו וחכמי המחקר מודים
בדבר שאין סוף ואין גבול ואין חקר לעילת כל עילות וסיבת
כל סיבות׳ ומלבד אנו רואים כי סוף כל מעשה נעלם מחקר
חקר · כענין שכתוב מבלי אשר ימצא האדם את המעשים אשר
עשה האלהים מראש ועד סוף · ואם יאמר החכם לדעת לא יוכל
למצוא ועל זה הזהיר הכתוב פן יש בכם שורש פורה ראש ולע̈
ולענה והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי ·
לבי אלך · כלומר שלא יאמינו בשם ית̈ ובמדותיו אך יאמין מאין
סוף ומשך ממנו כח בעיונו שלא מכחו של שם ית̈ ולב̈ ·

c.

שהוא כופר בשם ית' אחר בו ומחק י"ב את שמו למרוד בו במלכותו
והאמין בשם ית' עד אין סוף אך אומר כי מעשה העולם הטבע
מקרה הוא שנ' אם תלכו עמי קרי וכתי' והלכתי עמכם בקרי והאומ'
שהכל מקרה מודין לו במלכותו באותו חפץ ובאותו דרך שהוא מ"ג
מתקיים בו שנ' עב' פי' כשם שאי איפשר לספינה וכו' פי' אחר על הדרך
שאין לה סוף והכל ממנו ית' כדכתי' לכל תכלה ראיתי קץ. ופי'
אחר עונה על העולם ומעשין השתלשלות לעשות יראתו ית' כמ"ש
כדכתי' כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם. ופסוק
זה סובל עוד פי' אחר. האלהים הם הספירות על כל נעלם ר"ל
אותו שהוא נעלם הוא האלהים ית' שמו. ונאה שהוא על כל נעלם
אין לו קץ. פי' אחר על כל נעלם הם הספירות שהם סוף כל וחכמי
המחקר מודים שאין סוף ומלבד זה אינם רואים. כי סוף כל הס"
הספירות מעשה נעלם לחקר חוקר בפועל. אע"פ שהוא נמצא
באמת בכח נעלם כענין שנ' מבלי אשר ימצא האדם כו' מראש
ועד סוף שהוא בן ראש ועד סוף. אבל אמונה אמת כי הוא
נעלם על כן לא ימצאהו שנ' מבלי אשר ימצא האדם כו' ר"ל
המעשה בפועל. ואם יאמר אדם לדעת ר"ל לדעת הסוף מספירות
בפועל ולא יוכל למצוא אותם בפועל ראיה מושכעת ועל כן
אינו מאמין לא בזה ולא בזה. ולא יאמין בשם ית' שהוא בר"ל
סוף כבתחילה ולא יאמין במלותיו בספירות שנודעו ע"ד סוף
עשר בעבור שאינו מוצא אותו עילת העילות בפועל ראיה
מושכעות ועל כן ישתומם לומר ליתא דין וליתא עלמא דין
אחרינא ועל כן הזהיר הכתוב פן יש בכם שורש פורה כי בשרירות
לבי. פי' בעיון לבי אלך. פי' שלא יאמין בשם ובמלותיו. אחרי
שאינו מוצאו בפועל ראייה מושכעת אך יאמין באין סוף. פי'
יאמין כי אין סוף לא לעילת העלות ולא לקדמות ולא לאחרית
העולם אלא הכל באין סוף ועולם כמנהגו נוהג. כאשר יקרה
לצדיק ולרשע מקרה אחד לכל. וימשיך ממנו כח לעצמו שנ'
שלא מכחו של שם פי' להאמין כך על השם ית' ושהכל במקרה.
ונמצא שהוא כופר בשם ית' ומודה הכל מהטבע ובמשפט
וביצרך כופר ובתורתו הקדושה הצווה לכל בא בראשית ברא
אלהים את השמים ואת הארץ וכל מעשה בראשית כדכתי' ש"
הוא כופר ולפי שהוא כופר בהשם ית' וכמו שאמרנו ע"כ ומחק
י"ב את שמו מתחת השמים והאמין בשם ית' עד אין סוף פי' בסתם
כלומר גם האמין שהשם ית' חדש העולם. וזה הא הוא באין סוף

לית דין
ולית דיין

אך

19

לז

אך אומר כי מעשה העולם השפל מקרה הוא פי׳ מקרה לפרטים עלין נאמ
אם תלכו עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי · פי׳ עמכם בכללים
ובפרטים פי׳ כל אחד מודדין לו במדתו ואותו דרך שמחזיקים בו · עכ״ בלמד
ואם ישאל השואל אם יכריחנו להאמין עד אין סוף התשובה כי כל 2
הנראה ונתפס בהרהור הלב מוגבל שאינו מוגבל קרוי אין סוף
והוא השואה גמורה באחדות השלימה שאין בה שינוי · ואם הוא
מבלי גבול אין חוץ ממנו ולפי שהוא מתעלה והוא עיקר כל
נסתר ונגלו ולפי שהוא נעלם הוא שורש האמונה והוא שורש האורה
ועל זה נאמר וצדיק באמונתו יחיה · והדברים הנאצלים מאין סוף ·
הם י׳ ספירות · ויש בזה לי להבין עכ״ל · פי׳ שאילת מי יכריחנו
להאמין באין סוף · פי׳ בעילת להאמין כפי האמונה באין סוף כב״
כלומר בעילה שאין סוף ולא ראשית · כי כל הנראה ונתפש בהרהו׳
הלב מוגבל פי׳ הנראה לעין · והנתפש ביד ונראה בהרהור הלב
יש לו גבול מגבולין לו קיצוות וכל מוגבל יש לו סוף · וכל שיש
לו סוף אינו שוה על כן בהכרח קרוי אין סוף ואם הוא מבלי
גבול אין חוץ ממנו · פי׳ ולזה שאין חוץ ממנו אינו מוגבל ואחרי הוראת האלהות
שאינו מוגבל אינו משתנה ואחרי שאינו משתנה אין לו סוף ואחרי
שאין לו סוף אין לו ראשית ואחרי שאין לו ראשית אין לו אחרית
ואותו שהוכחנו שאין לו ראשית ואחרית הוא הש״י ית׳ · ולפי שהוא
אוה לכן הוא מתעלם שאין חוץ ממנו והוא עיקר הכל ונסתר
ונגלו כמשמעו · פי׳ אחר נגלו מצד פעולותיו · ונסתר מצד מהותו ·
ולפי שהוא נעלם הוא שורש האמונה כלומ׳ על כן נקרא אמונה
והוא שורש המדי פי׳ לפי שאמ׳ הכל נעלם מעין השגה כאיי׳
גמורה על כן הוא שורש האמונה · מדוע שנגד הש״י ית׳ והאמונה לו
להאמין בו כי הוא חלק שט״ אישי הכוחות הלב השוקף לדרישת
הטבע שורש המדי מחמת שהוא נעלם מעיני הכופר שאינו מאמין
מאמין אלא במה שרואה בעינו · או מה שרואה מחוייב במדריגת הטבע
לכך אינו מאמין במה שאינו רואה או במה שאינו מחוייב בטבע
ויש חלוקה כנוסף אישי בכחות לבו לזנות אחרי עיניו והרהור לבו
במה שרואה או במה שמשיג מחוייב במדריגת הטבע אליו נאמר
למען ספות הרוה את הצמאה · ועל המאמינים על כל נעלם אומר
צדיק באמונתו יחיה · והדברים הנאצלים מאין סוף · פי׳ מאין סוף
הוא הש״י ית׳ הם י׳ ספירות · פי׳ מאין סוף לאצילתו הם י׳ ספירות
למקובלים אצילות כלפי מאין סוף ולי להבין עכ״ל · ואם 3
מוסיף השואל לשאול כאי זה הכרח שיש שתי ספירות כי ר״ל שאין

שם רק אין סוף בלבד· תשובה סוף אין סוף הוא שלמות מבלי חסרון
ואם תאמר שיש לו כח מבלי גבול ואין לו בגבול אתה מחסר
שלימותו ואם תאמר שבגבול הנמצא ממנו תחילה היה העולם
הזה שהוא חסר משלימות הפרת הכח שהוא ממנו לפי שאין לחסר
שלימות יש לנו לומר בהכרח שיש לו כח בגבול מבלי גבול· והגבול
הנמצא ממנו תחלה הם הספירות שהם כח השלם וכח החסר שהם
מקבלים השפע הבא משלימותו הם כח שלם· וכשמונע השפע
מהם יש בהם כח חסר· ולפיכך יש בהם כח לפעול בהשלמה ובח״ב
ובחסרון והשלימות והחסרון הם הדברים המבדילים בין דבר
ודבר· ואם תאמר כי הוא בלבד כיון בבריאת עולמו מבלי
ספירה יש להשיב על זה כי הכוונה מורה על חסרון המכוון· ואם
תאמר שלא נתכוון בבריאתו אם כן הבריאה במקרה· וכל דבר
דבר הבא במקרה אין לו סדר· ואנו רואים שהנבראים יש להם
סדר ועל זה הסדר מתקיימים ועל סדר זה מתבטלים ועל סדר
זה מתחדשים· ומסדר הזה שהם מתקיימים ומתבטלים כי הוא
נקרא ספירות שהם כח לכל מצוי הנגדר נגדר מספר· ולפי שהיה
מציאות הנבראים באמצעות הספירות הם משתנים זה מזה
ויש בהם רום ושפל ובינוני ואע״פ שכולם מעיקר אחד והכל
מאין סוף שאין חוץ ממנו· פי׳ שאילת ג׳ איך תכריח שיש שם
ספירות· כי ר״ל שאין שם רק אין סוף בלבד וירד ומאמנה לאמנע
על זו מתחלק בקדמות ובטבע ובמקרים· ספירה לא יאמין ש״
מפני שנראה לו זו חסרון בחוק הבורא הא׳ ית׳· תשובה סוף
פי׳ סוף הספירות עד עשר ואין סוף בקבש ית׳ על אין חקר
הוא שלימות בלי חסרון· ואם תאמר שיש כח [illegible]לי גבול· פי׳ ש״
באין סוף ואין כח בגבול פי׳ עד עשר ולומר עד כה תבוא ולא
תוסיף את אתה מחסר משלימותו· ואם תאמר שהגבול הנמצא
ממנו תחלה פי׳ שהוא בגבול ובאין סוף· ממנו היה העולם הזה
שהיה חסר משלימותו תחלה הכח שהוא ממנו· פי׳ אשר הוליד
עלם בתכלית השלימות· אשר אינו חסר ולא חולק· אבל הדירון
בלא סוף ובלי גבול ובלא שנוי ואיך תצא ממנו פועל חסר
שמחסר השלימה כי מקום הגבול הוא חסר מבחון לפי· ולפי
שאין לחסר שלימותו יש לנו לומר בהכרח שיש לו כח בגבול
הוא האצלות שהיתה על י׳ ספירות ומהם להשפיע שפע לזכות·
ולהמניע השפע בהמנע מהם לחובה· מבלי גבול· פי׳ מבלי גבול
לו ית׳ והגבול הנמצא ממנו תחילה הם י׳ ספירות· ואם תאמר

כי הוא בלבד כיון בבריאת העולם בי׳ ספירות י״ל כי המונה מורה
על חסרון המכוין · פי׳ לומר הוא בלבד כיון בריאת עולמו בלי הספירו׳
על הדרך מבלי שנתכוון לברוא מציאות הנמצאים והנבראים באמצ׳
בלאמצעות הספירות בלי מונה בה היה מורה על חסרון המכין כי
המונה על הסדר שאתה אומר ומורה על חסרון מכוין · אחרי שאין
סוף שלמות בלי חסרון העולם · ואם תאמר שלא כיון בבריאתו עולם
אם כן כבריאתו בבריאה הוא במקרה והמקרה אין לו סדר · ואנו רא׳
רואים שהנבראים יש להם סדר · פי׳ הירח והכוכבים בכל לילה והשמש
ביום ועל סדר זה הולכים יום ולילה קיץ וחורף חריש וקציר ·
וכן כולם על הסדר וכל מתחדשים כל הנבראים הר״נחם · והמעלות
בהויה והתמורות הספרי׳ ובטלה שהם מתקיימים בהויה ומתב׳
ומתבטלים בו בהספר הוא נקרא ספירות בו · אעפ״ שהכל מעיקר
אחד והכל מאין סוף שאין חוץ ממנו פי׳ הוא הש״י · ולפי כך
קראוהו הפילוסופים עילת העילות עכ״ל · ואם יוסיף השואל
לשאול הנה הכרחת שיש ספירות אבל במה תבדיל שהם עשרה
שהוא כח אחד · תשובה כבר הודעתיך כי הספירות בם ראש והתחלה
לכל הבא בגבול ולכל הבא בגבול נצרך בעצם ובמקום שאין עצם
בלי מקום אלא מאמצעות העצם ואין לפחות מן העצם כח שלש
ובהתפרש כח שלש באורך שלש וכן ברוחב וכן בעובי הם תשע
ולפי שאין העצם מתקיים בלא מקום · ואין המקום אלא מכח העצם
אין המספר שלם בעצם ובמקום פחות מעשרה שהוא גדר בעצם
ובמקום · שאמר עשר ולא אחת עשרה כי כמו שהשלש עולה לתשע
המתקיים בהקפה שהוא רביעי א׳ השלש שממנו כח עשר · עכ״ל
פי׳ שאילת ר׳ להשיב כי הספירות ראש ותחלה לכל הבא בגבו׳
כלומר לכל נוצר ולכל הבא בגבול נצרך בעצם · ובמקום שאין
עצם ר״ל שאינו צריך למקום שפע הנשפע אל הנאצלים כמוהם
שהוא כח בב׳ התגלמות בספר וספר וספור המורים על כחות ג׳
אותיות השם י״ת שאם יאמר שהכל בלול בו עד אין סוף · ולפי שאין
העצם מתקיים בלא מקום ואין המקום אלא מכח העצם אין המספר
שלם בעצם ובמקום בפחות מעשר לכך נאמר עשר ולא תשע ולכך
השם קדש אותיותיו ד׳ מכל הבריותיו ומכחותיו של ה׳ כאותיותיו ד׳
כן הין היסודות ד׳ ועיקרם ג׳ אמ״ש ובשו אין יסוד ד׳ אינך זוכר
כי אין צריך את המקום יותר מהבעת אחת בריאה ולא למתאחד בלא
באמצעות המהות הש״י אחר שאתה רואהו ואין צריך לזוכרו
ולכך ה׳ האחרונה מורה על הא׳ לכב דרע מקום לעשות הויי׳ כו

במירת מאמר יה״ו כמו הארץ הנושאת זרע מאמר מ״ז״א לכך נאמר
עשר ולא תשע כי ג׳ ברוב כמו ג׳ בימני כמו ג׳ שכל ורגש בשמאל
כמו ג׳ באמצע הרי תשע ויצחק נגדם הרי עשר ולכך עשר ולא תשע׃
פא׳ ג׳ ראש וטפל ובינוני באורך וכן ברוחב וכן בעומק הרי ט׳ ולכך׳
שאין אנו צריכים אלא לשלים המספר בעשר שהוא נערך כנגדם
ובמקום רוחותיו מזרח ומערב צפון ודרום בעשר
ראשית ואחרית טוב ורע׳ ולכך נאמר ׳ ולא י״א׳ כי כמו שהג׳ ש׳
עולה לט׳ כמבואר שם בענין פי׳ כשם כאה ג׳ כן עשר בכח הט׳ והב׳
והג׳ בכח אחד והי׳ בכח אין סוף ע״כ׳ ואם יוסיף השואל לשאל 5
היאך תאמר שהספירות נאצלות אני אומ׳ שאין נבראות כשאר
הנבראים׳ תשובה כבר הודעתיך כי אין סוף שלם בלי חסרון
והפועל המתחיל להמציא ממנו תחלה ראוי להיות שלם ולכך
היה כח האצילות הוא שנאצלין ממנו ואינו חסר׳ היאך היו מ״ש
מוכרחין שפע השלימות הכח מאין סוף שלם לקבל ולהשפיע
לכל הצריכים ואבלי שתחסר כי כל בריאה שנעלה ממנו תחסר
ותמעט׳ פי׳ שאילת ה׳ איך תאמר שהספירות נאצלות ורוצה
לומר שנבראו׳ תשובה כבר הודעתיך כי אין סוף שלם בלי
חסרון׳ פי׳ כי אין סוף הוא הש״י ית׳ שלם בלי הפסק והפועל
המתחיל להמציא ממנו ראוי להיות שלם׳ ולכך היה כח הא״ש
האצילות הוא עיקר הנבראים ר״ל ראשית ואחרית׳ והב׳ יצירה
והג׳ עשייה שאם לא כ״ן וכמו״ש אלהות ומפרש איך הב׳ כי
הספירות נבראות כשאר הנבראים׳ שידוע כי כל בריה שמעלין מ׳
ממנה תחסר ותמעט׳ והספירות לא כן אם כן לא נבראו׳ אבל
נאצלו ע״כ׳ ועל זה הוסיף השואל לשאל היאך נוכל לומר 6
כי הוא אחד ובמספר עשרה המתאחדים בו׳ כי בזה נאמר שבינו
ולא נאמר מאמר פינו׳ תשובה׳ כבר הודעתיך כי האחד יסוד
הרבים ואין כח מתחדש בהם אלא ממנו והוא יותר מהם לכל
אחד יותר על חבירו של מטה הימנו כח זה בזה אב׳ כח ראשון ש׳
כח כולם וכח כולם אינו אלא כח ראשון׳ אעפ״י שהראשון יתר
על כולם שאין בפרט אלא מה שבכלל והמשל בזה האש והשלהבת
והגוונים שהם עיקר אעפ״י שהם משתנים כהתחלק חלקיהם׳ פי׳
שאילת ו׳ לשון שאומ׳ איך נוכל לומר כי הוא אחד והמספר עשר׳
תשובה כבר הודעתיך כי האחד יסוד הרבים פי׳ האחד הראשון ש׳
הוא עילת העילות ית׳ והוא יסוד הרבים׳ הם הספירות אשר
רבים תלויים בה ואין כח מתחדש בה אלא ממנו ית׳ והוא אחד

יתר על כלם · פי׳ כי הוא עילת העילות ית׳ וכל אחד יותר על חבירו
שלמעלה הימנו · פי׳ על דרך עילה ועלול הוא כמו וכן זה בזה לכ׳
כח ראשון סן כולם · ואעפ״י שהראשון יתר על כולם שאין נפרש אלא
מה שבכלל · ולפי׳ עילת העילות ראש לי׳ ספירות ובזה שנו הר״ם
הראשונים שירדתי קטן לא מחושב כי הספירות ט׳ נ״ל ששעור
בידם בירוך הקטן וגם מה שבין כאן שני׳ שני׳ ראש לספירות
נ״ל מתחלה גם לא כך קבלנו אנו׳ ואם יוסיף השואל לשאול אחרי 7
אשר בירדתם כי יש ספירות׳ והם ~~לא מאצילות~~ הויי״ה נבראות אלא דרך
נאצלות ובמספר כח אחד עתה השיבנו למה אתן להם גבול
ושיעור ונשמות׳ תשובה כבר הודעתיך כי אין סוף שלימות מבלי
חסרון ויש לו כח בגבול מבלי גבול והגבול הנאצל ממנו המגבל
כל מיני הם ספירות שיש להם כח לפעול בהשלמה ובחסרון ואם
לא הגבול להם גבול לא היינו מכירים שיש לו כח להמשיך הגבול ·
וכדי להעיד שאין חוץ ממנו המציאה הגבול שהמוגבלין נבדים
בהגבלתם ואעפ״י שאין גבול למעלה לרמוז ההרהור זהה מאין
סוף שהוא מתעלה ומתעלם מהכלל בגבול יש גבול לכל השפט״
מהרהור הלב וכדלו המחשבה המתפשט למטה להמציא הדבור
ולהראות במעשה וכל הבא בגבול יש לו שיעור ונשמות׳ כי כל יש
בהרהור קרוי גוף ואפי׳ הרוח · ולכך הספירות שהם כלל לכל מוג״
מוגבל הם שורש הגבול והגבול ההוא מבלי גבול הנאצל · לכך נאמר
מדתן עשר שאין להם סוף · פי׳ שאילה׳ למה אתן להם גבול
ושיעור ונשמות׳ תשובה כבר הודעתיך כי אין סוף שלמות מב״
מבלי חסרון ויש לו כח בגבול · פי׳ נתן לאצילות ספירה שאנו מו״
מונין עד י׳ · בכח מוגבל להשלים ולחסר מבלי גבול · פי׳ מאורתן כלי
שהוא ״גבול והוא האל ית׳ · והגבול הנאצל ממנו המגבל כל
מיני הם הספירות שיש להם כח לפעול בהשלמה ובחסרון לפי
השפע זכות וחובה בחסרון כאשר ימנע מהם״ מאין סוף והשלמה
אם ישפע ממנו ית׳ ושו לא המציא עד אור׳ וכל הבא בגבול
יש לה שיעור ונשם כי כל יש בהרהור קרוי גוף ואפי׳ הרוח
ולפיכך הספירה שהם כלל כל מוגבל הם השורש והגבול והגבול
ההוא מבלי גבול נאצל · פי׳ מאתו ית׳ שהוא בלי גבול שהשפיעם
ומשפיע בהם בלא מצרים בלו׳ שאי״ן אצילות שאין להם סוף
ולכך מדתם י׳ שאין להם סוף · ונ״ל שסופר חשב לומר כי
הספירות · ולבד הראשונה עיקר וכן עיקר לפי הקבלה לכך

לכך אין לצורך קצין לו · ואם ישאל השואל עתה יש לך להשיבני הס 8
הספירות האלו אימתי היו אם השיבני עתה וקרוב לבריאת העולם ·
א״כ יש להקשות מדוע כיון אצילות עתה ולא מאז כי יש חסרון הד״
הדעת אצל השם · ואם תשיבני שהם קדמונות כקדמותו א״כ אין
בהשואתו ואם היו בהשואה אחת מה הפרש ביניהם · תשובה יש ב׳
להספירות שהיו בכח אין סוף קודם יצאתם אל הפועל כמו הספ״
הספירה הראשונה שהיא שוה · ויש מהן שנאצלו מאז כמו הספירה
השנית שממנה תורה שקדמה לבריאתו של עולם · ויש ממנו במוחש
במורגש ויש מהן במוטבע כמו הספירה שהם לצורך העולם הזה
שהתאצלו עתה וקרוב לבריאת עולם ולפי שכח זה בזה בהמציא
שתי ספירות שהם כח עולם ומושכל מספיק אל אחרונות כמו ש״
שאמ׳ רז״ל והלא במאמר אחד יכול להבראות ועל מה שאמ׳
א״כ היו בהשואתו · אעפ״י שאין להמשיל משל באין סוף לקרב
הדבר לדעתך · תמשל הדבר לנר שמדליקין ממנו אלפי רבבה
וזה מאיר יותר מזה וכולן שוין בהשואת האור הראשון וכולן
מעיקר אחד ואין לדמות זה לזה ואין לדמות קדמותן לקדמותו ·
כי הוא יתר מהם וכחם חסר ממנו לפני קדמון יתרון קדמותו ·
ואין חדוש מתחדש בו אלא שנתגלה אצילותו בחלוק הויתם · ולכך
אין לומר שהיה חדוש הדעת אצלו אעפ״י שאין חוץ ממנו · לפי
שאילת ט׳ הספירות האלו מתי היו אם קודם בריאת העולם אם מאז
קודם ברא׳ · תשובה יש מהספירות שהיו בכח אין סוף לעולם עד
קודם יצאתם אל הפועל כמו הראשונה שהיא המחשבה ויש מהן
שהיא בשעת החכמה שהיא ויש מהן במורגש ויש מהם במוטבע שהן
לצורך עולם זה והם נאצלו עמם קודם לבריאת העולם ולפי שכח
זה בזה המציא ב׳ ספירות הראשונות מציאותם מספיק לאחרונות ·
דאמרו רז״ל והלא במאמר אחד יכול להבראות · ומזה תקשה כו׳
השלישי · שהיא התשובה עם זה היותה שאין יהיה ט׳ מז׳ שמו נכלל
מספיק לאחרונות והפסוק שמנו לזה שנ׳ בטרם הרים יולדו כו׳ ·
ותחולל תשב אנוש עד דכא כו׳ · וכן אמרו חז״ל בענין התשובה
וקדימתה לעולם מפסוק זה · ואם יוסיף השואל לשאול מהו מהותם ·
תשובה מהות הספירה שוה לכל דבר ולכל תמורה שאם לא היה
כח שוה לא היה כח לכל הדבר מה שהוא אור אינו חושך ולכן
יש לדמות מהותם לרצון הנפש שהיא השוה לכל החפצים ולכל
המחשבות המתפשטים ממנו אעפ״י שהן רבים אין עיקרם אלא

אחד כדבר ותמורתו וכן חי הנפש והשכל והחן והחסד · והרחמים · ולענ׳
שכן יש מאין נאורה לך בהתלבש העינים והדמיון יש לנו לדמות הכח
הראשון אל האור המתעגל והכח השני אל האור השני אל האור
הכולל כל גוון כעיקר התכלת שהוא תכלית הצבעים ואין בו גוון י
ידוע · הכח השלישי אל הנגרר הירוק · הכח הרביעי אל האור הלבן ·
הכח החמישי · אל האור האדום · הכח הששי מלובן ואודם מן האודם
הנוטה אל הלובן ומן הלובן הנוטה אל האדום · הכח השביעי כלול
מכל גוון · פי׳ שאילת ש׳ מהותה · תשובה מהן הספירות שוה לכל
דבר ולכל תמורה כמפרש ואזיל ואמר יש לנו לדמות הכח הראשון
אל האור המתעגל · פי׳ על כן נקרא רוח אלהים חיים · וכע׳ ואח׳ ·
והכח השני אל האור הכולל כל גוון כו׳ על כן נקרא שתים והוא
רוח מרוח · והכח הד׳ אל האור לבן על כן נקרא ד׳ והיא אש
ממים · והכח הג׳ אל אור הירוק על כן נקרא ג׳ והיא מים מרוח
וכח ה׳ אל אור אדום ועכ״ נקרא ה׳ והיא אש ממים · והכח ו׳ מלובן
ואדום על כן נקרא רחמים ותפארת וספק׳ והיא בכח נצח ואדום ·
ובינוני · כח ז׳ אדום שנוטה אל הלובן ועל כן נקרא ז׳ והוא ענ
ימ׳ כח ח׳ לובן נוטה לאודם עכ״ נקרא ח׳ והוא ענף אל כח ט׳
כלול מלובן ואודם על כן נקרא ט׳ והוא המחבר · כח י׳ כולל מכל
גוון על כן נקרא י׳ ונ׳ והוא מאמר רז״ל בביאור שבת כב״ · ואם 10
יסיף השואל לשאול מה שמם ומקומם · תשובה שם כח הראשונה
קרוי רום מעלה שהוא מרומם לאחקר חוקר · השני קרוי חכמה
שהיא תחלת ההשתלשלות · השלישי קרוי בינה ועד כאן עולם
השכל · הרביעי קרוי חסד · והחמישי קרוי פחד · ששי קרוי תפארת
ועכ״ עולם החיים · השביעי קרוי צדק ועד כאן עולם הטבע
וסדר פעולותם הראשון לכח אלק׳ · השנית מלאכותי · השלישי
לכח נבואה · הרביעי להגדיל חסד העליונים · החמישי ל
העליונים בפחד גבורתו · ששי לרחם התחתונים · שביעי לגדל ולחזק
נטעות הצומחות · השמיני להחליט ולהחליף · התשיעי להמשיך
לגביר פעולתו · העשירי מדת הדין על מטה שהי׳ כלולה מכל
עולם לגוון התחתונים · וכח נפש האדם נמשך מהם ומסוק על דה׳
דרך זה רום מעלה כח הנפש שהיא נקראת יחידה · והחכמה
בכח הנפש החיה · והבינה בכח הרוח · והחסד בכח הנפש הנקרא׳
נפש · והפחד בכח נפש נשמה · והתפארת בכח הדם: והנצח
בכח העינים: וההוד בכח הבשר: יסוד עולם בכח הגיד: וצדק
בעור הבשר ומקום עמידתם למעלה כך הוא: רום מעלה מקיף

וסובב החכמה והבינה שהם סובבות לה של מטה מהם· והחסד
נמשך מן הבינה שהוא מצד ימין· והפחד נמשך מ׳ ההוד שהוא
מצד שמאל· והתפארת ויסוד עולם באמצעי· יעקב כנגדה· פירו׳
שאילת· אין לשאלה בך יה לפרשו כי קדוש הוא ומוסרים לפרשוה
לצנועים אשר הטעם קורא פה אל פה כמה שנ׳ כבוד אלהים הסתר
דבר· ואם יוסיף השואל לשאול כבר הודעתני שמם וסדרם 11
ומקומם והודעתני מקום היניקה המקבל ממנו כולם עתה הודיעני
אם יש דבר מקבל ומתקבל· פי׳ שאילת יה אם יש כל דבר מקבל
ומתקבל פי׳ מאציל ומתאצל· תשובה ולכך כל מקבל ומתקבל
רל׳ מאציל ומתאצל תשובה עם ספירה שנית ומתאחד וחג׳ עם
ג׳ וכן כולם· ואם הוסיף לשאול אחרי אשר הודעתני מדרך 12
השכל כי הדברים נכונים וברורים כי יש לך ראיה מן הכתוב
כי אם מדברי חכמים· תשובה אני משיב על השאלה שאמרת
לי יכריחני להאמין באין סוף· דע כי אין סוף לא יכלל בהרהור
כש״כ בדבור אעפ׳ שיש לו רמז בכל דבר שיש לו חוץ ממנו· ולכך
אין אות ואין שם ואין דבר ואין מכתב אשר יכילנו הכתו׳ הברי׳
לרמוז שאין חוץ ממנו אומן לכך הרמז כמה בראשית ברא כבר.ו
אשר ברא אלהים לעשות והענין מעיד שאין חוץ ממנו והוא מיוחד
של שם בן ד׳ אותיות הוא אהיה והכתוב הוא מעיד על זה הור׳
אמונה אומן כי לשון אומן יש בו מן שום להשוות דבר ותמורה
לכך שאמר לך דומיה תהלה· ופי׳ חכמה ממנו סמא דכולא
משתוקא ואות סייג לחכמה שתיקה ואמר במופלא ממך אל
תדרוש ובמכ׳ היסופר לו אם אדבר אם אמר איש כי יבולע· כי
מה שאין לו סוף היכלל בדבור ובספור ואף כי יבולע ויכלול
דבר בדבר ומאמר במאמר היכלל לכלל מאמרו· ועל מה
ששאלת באין זה הכרח תכריח שיש שאצילות ספירות· דע כי אין 13
סוף אין לומר בו לא רצון ולא חפץ ולא כונה ולא מחשבה
ולא דבור ולא מעשה ואעפ׳ שאין חוץ ממנו ואין לומר בו
שום דבר שירמז ממנו שהוא מוגבל· כי כל מוגבל משתנה ואין
אצלו לא שינוי ולא חילוף ואנו מתוך המכתב שהוא אומר רק
הגבול ויעל וירד ויבא וילך וידבר ויאמר וכל כיוצא בו· ואם
תאמר כל זה נאמר לקצות השכל כבר ידעת כי כל שכל יש ב׳
לו גבול אם כן כל הדברים הנמצאים בכתוב שאמרים על הגבול
ואעפ׳ שהגבול מבלי גבול· והגבול הזה הם הספירות וכל סדרי
בראשית וסדרי המצות שהם על דרך הספירות מעלות זה

וכש״

וכ״ש הקורבנות שנכתב בהן את קרבני לחמי לאשי כו׳ זה יעיד
רחוק שהוא מתקרב מדבר לדבר עד שמגיע לכח העליון ועל זה
לא יתכן בלתי הספירה וסדור במוטבע ובמורגש במושכל כי לשון
עלייה וירידה שהוא מדרך הטבע והנחת ריח שכתוב בו וירח
השם שהוא מדרך השכל כל אלה. וסדר הספירות שהם גבול
ובלי גבול נקרא בבראשית רבה סדר זמנים. כמו שנ׳ ויהי רעב
בארץ מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן והם נקראים סדרי בראשית
והארץ שבתה. כמ׳ שלמות ולא סדרים. אמרו שתנו עליו סדר׳
בראשית. פי׳ שתחילת יב׳. היש למפרש לאזה מן הכתוב ומדבר׳.
חכמים על אלו הדברים שאמרו והמפרש השיבו ושתים זו על זו אמר
להכריחו להאמין שאין סוף בתשובה זו שהשיבו שאין סוף לכך
יסבלם בהרהור כש״כ בדבור. ואין אות ושם לכך ומכתב אשר
יגבילנו. והכתוב בא לרמוז שאין חוץ ממנו מורה לדרך הרמז ואין
בראשית ברא אלהים פי׳ בפסוק בראשית הראשון כי תחילתו אחר
חותם ועליו הכתוב אומר ראש דברך אמת. ועל כן תיקנו בתפילת
שחרית ובשובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית לומר
אמת ויציב אחר קבלת עול מלכות. כמו אשר ברא אלהים לעשות
פי׳ שנים בסוף מעשה בראשית חותם אמת ועל זה נאמר בו כלו
זרע אמת. ועל כן תיקנו בערבית אמת ואמונה פי׳ אמת הוא
אמונה ואמונה הוא אמת. ומה שרומז זה רומז זה למבין ועניינו
כמפרש ז״ל והעד המעיד שאין חוץ ממנו הוא מאותו של
שם בן ד׳ אותיות אהא והפסוק המעיד אות׳ אמונה כי לשון
כי יש בו כח שוה להשוות דבר לתמורה ולכך נאמר לך דומיה
תהלה. ופי׳ רז״ל וכו׳ ופי׳ נ״ל או שאמר כל זה כמשמעו המחבר
עם מאמר רבותינו או אמר כן להבין משל ומליצה דברי חכמים
וחידותם. וכן המחבר המשיל דבריו על המשל תהלה ותהלה כי
אומר לך אחשום לך דומיה דמיון אמר לך במיפוכו נ״ל נתנו אמרו
חז״ל מלה בסלע משתוקא ודומיה משתוקק והיא מחשבה והולך
סייג לחכמה. ורמז לנו כי הסייג קודם לבבה הוא וכן הוא אומר
סייג לחכמה שתיקה למבין דברי חכמים וחידותם. ואמר אחרים
במופלא ממך אל תדרוש. והוא ידוע בכסים ללבושיך. ואין לומר 13
בו שום דבר שירצה ממנו לכל שירצה ממנו שהוא מוגבל שהרי.
כל דבר מוגבל אי אפשר מחוקו. ע״כ אין לומר בו לא חפץ ולא
רצון ולא דמיון המוגבלים כי כל המוגבלים משתנים ואין מתגבל
לא שנוי ולא חלוף ואנו רואים לדרך הגבול שעל ידך וכל כיוצא

כזה· פי׳ בהברה אחת צריך לומר ש׳ש ספירות ועליהם כתוב כל
אילו ודומיהם כי על אין סוף אין לומר שום אחד מהם כמו שאמ׳
שמוכיח המחבר מן המושכל והמורגש ומוטבע והנה השיבנו לומר
גם לפי הנראה עכ״ב· ועל מה ששאלת כלה הבריה שהם עשר 14
והוא אחד· תשובה סדרי בראשית יוכיחו שנבראו בי׳ מאמרות
ונכללו כאחד כמו שאמרו והלא במאמר אחד הי׳· ואומר בספר
ראשון נעשה מטבע וחותם לשאר הימים· ואמרו בבראשית רבה
כמלקטי תאנים היו כל אחד ואחד הופיע בזמנו והמשילו למיני
שהוא זורע בו׳ לאמר שהוא לפחות ממשה כח אחד עשר כן אין
לפחות מן התורה כח עשר ועל זה שאמר ויכתוב דברי הברית
עשרת הדברים ועל דרך זה שאמר לאברהם לא אשחית בעבור
העשרה ובפחות מעשר ידוע שלא היו ראוים להגן ולטהר·
ועל דרך זה אמר והתגדלתי והתקדשתי בתוך בני ישראל כל
דבר שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה· ועל מה ששאלת 15
אם אין הספירות נאצלות ולא נבראות לפי שיש כח האצילות
כח ההויה וכח הבריאה וכח היצירה וכח העשוים לאצילות
שורש ועיקר ואם הנברא שהוא חסר מן הנאצל יש בו כח
להאציל כל שכן המאציל והיה לדבר ויאצל מן הרוח למשה
הדבר דומה למדליק נר מנר ולא היה משה חסר וכמו שאמרו
משה במקום שבעים ועוד ונתת מהודך עליו ולא כל הודך·
מלמד שנתן למשה הוד והדר ליהושע וזקינים שבאותו הדור
אמר״ו משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה· וכח המאציל פני
קרן הוד כדכתי׳ ה׳ אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר
תנה הודך על השמים שההוד אין ברכתו אם ירק כדכתי׳ הלא
אצלת לי ברכה שהברכה אצילות שפע הבא מאין סוף ועל 16
מה ששאלת היאך נוכל לומר כי הוא אחד והמספר המתאחדי׳
בו כשלהבת קשורה בגחלת· תשובה כבר הודעתיך כי בי׳ מאמרו׳
נברא העולם ואמר והלא במאמר אחד יכול להבראות לפי שמ
זה מזה והלא מכח הראשון והוא שאמר הכתוב והוא באחד ומי
ישיבנו· וכתי׳ כי אלהים קדושים לומר שהוא קדוש בכל מיני קדושות·
ועל מה ששאלת אם יש להם שיעור ותמונות דבר זה מפורש
כתוב בנביאים ובכתובים ובדברי חכמים· בתורה דכתי׳ בצלמינו
כדמותינו ובנביאים ועליו דמות כסא· ובכתובים דודי צח
ואדום· ובדברי חכמים היודע שיעורו מובטח לו שהוא בן
העולם הבא ואני ועקיבא ערבים בדבר· פי׳ שאלת י׳ אחד

Bod 221 f 37

הנאחבר

המחבר סדרי ברא"שית. ונפיחן כי ב' מאמרות נבראו וכולם מאחד. ואמרו
מרבותי רז"ל יום א' נעשה מעשה וכו' ואמר כמלקט תהלים ואמר
והמשיל לאבר הידוע כנ' כי ערות זרוע סתר ורעים במשתכלת
יד ולעצ' שנשכלו זה אחר זה ולא יהיה האיחור מן המאחר
כי הכל זרע כבת אחת אלא מיצד המקבל שלא יוכל לקבל האיחור
מחבירו המהיר. והמשל זהב וכסף ברזל ועופרת ונחשת ובדיל כל
השליך לתוך כור בטוק ונפח את כולם הכור בטוק לא יותכו כולם
בטוק אלא שבבת אחת השליכם לכור ואע' אחר לכל בטוק אל כל
האיחור מן המאחר מיצד המקבל ולא מיצד האומן וכמו שאין לפחות
מעשרה מעשה ברא"שית כך אין לפחות מן התורה כח' לכדור
ובקבלה אין לפחות מג' שנ' לא קשתה בעבור העטרה ובמדרש
על זה אמר דוד כי' כלות י' הילולים והתחיל מן הקדש' נמ' ייסד
כל הנשמה תהלל יה הללויה. כי סברת להלל לא יוכל שבחות מ'
רמז שהן בי' הילולים שאילו עו' ונואלו לו' בם פ' ואם מעורך
לכבד אבול לייך. נספ' י"ב ובם סיני בקדש.

ומה שעלה בידינו לחבר זה סוד השואל מאמונתנו המשכל אשר היו לו
הקבלות והטבע והמקרים ובכלן אין סוף ושלא להאמין שהספירות
אצילות שהוא אחד והמספר עשרה ושל' בי"ג לספירות נבו
נשמור ונשמות. ואחר שקבל תשובות שלא להאמין בסוף הכל
מכל סוף הם הספירות ובאין סוף לכתח נצחים להשפיע אך ב'
אצילות הספירות מהו היו מהותם ומה שמם ומקומם ואם מקבל
ומתקבל ואם אלו הדברים מן הפסוקים או מרז"ל או משם מלבו וה'
והשיבו על שאלו ולמה ושם מן הפסוקים ומד' רז"ל קבל את הדברין
ובטחו בעיטו ונשמתו מלבו וכרעיונו בלי ספק ותשובה מבורר
אשר יבא. יפי המתק אין להשיב עם י"ב אחים י"ל שמו וית'

תמו השאלות והתשובות. תהלה לרוכב בערבות.

מצאתי בזאת ההעתקה שמעתק' מצין במקום סוג ובמקום מין
פרט והנה סגלה לך אלו הגן והגדרות והכותבת
ולא מצאתי לאחד הגאונים זה הסוד רק לר' שלמה בן גבירול
בעבור כי הוא חכם גדול בסוד הנפש. עוד היה העליון והגן הגדול
ההמון סמו נאונים והנהר באם לכל הנפות וארבעה ראשים
הם השרשים והאדם הוא החכמה וקרא השמות וחוה כמשמעה

הרוח החיה והנחש המשתוק גם שמו יוכיח שהוא מגזרת נחש ערום ש
ועץ הדעת המשכל ואין הגן כמו והנה הצומח כעפר ויצמח וזרע
באשה שנקרא והשכל יסוף בסוף לאש הצומח ובתנועות עד מפורש
שהאדם ואשתו נגרשו מגן עדן לעבוד את האדמה אשר לוקח משם
כי זה כל האדם ועץ החיים הדעת העליון. ושם עץ חיים למחזיקים
בה והכרובים הם המלאכים ולהט החרב משל לשמש הנה הוא
התבאר בסוד הזה כי נשמת יודע דעת העליון עולה עם
כסא הכבוד ומתענגת מזיו השם הנכבד והמלה זה היה כתוב
הראשון מפי החכם ר' אברהם בן עזרא זצ"ל.

מצות עשה לידע שיש אלוק בעולם ולקבלו שנ' אנכי יי' אלהיך
ומצות עשה ליחדו שנ' ש"י אחד שהוא אחד בעולם ולא היה לפניו
כלום שהיה אחד לעולם שאינו צריך כלום והוא למעלה אחד
שאין על גביו כלום ולמטה אחד שאין תחתיו כלום והוא בד' רוחות
אחד שאין חוץ לד' רוחות כלום והוא באויר העולם אחד שממלא כל
ממלא כל אויר העולם והוא בתוך כל דבר שבעולם שאין דבר
מלפניו ומאחוריו וכל דבר כך והוא רואה כל דבר ואין לנו שיעור
לראות כמאור וגם לפיכך יש לנו כח לראות בתוך עצמנו אבל אדם
בעודו חי. ורואה בעיניו ואינו רואה אלא כנגד עיניו וכל דבר שכנגד
עיני האדם, יש לו קץ וסוף רואה בו אבל אם יש לך דבר חוץ
על עיניו לא יראהו עד שיתרחק מעיניו ולא יגע בעיניו אז יראהו
נמצא שאין יכולת לעין אדם לראות אלא דבר שיש לו קץ וסוף
וכיון שאין העין יכולה לראות בתוך עצמה אבל הבורא ית'
יראה בתוך העין ועל העין וסביב העין אין לו סוף וקץ ואיך
תראהו העין וזהו שנ' כי לא יראני האדם וחי. כלומר בעודו חי
אבל הנשמה תראהו לאחר מיתה כי אין לנשמה עינים לראות ב'
בהם אלא כנגד דליק שהרי נשמה לא תשתנה מאחר שנשמרת
וראיה לדבר אדם ישן כאן ובחלום הוא רואה אל' וגם למעלים
אדם רואה בחלום מקצת דברים שבתוכו ולפי שהנשמה רואה
בתוך עצמה וכל דבר יכולה לראות בדבר שאין לו קץ וסוף
לפיכך יכולה לראות את הבורא בשכלו וזהו שנ' הנה אלהינו זה
שמראין אותו באצבע ומאחר שאין לו קץ וסוף אין הליכה ונדנוד
יתכן בו. כי אין אדם הולך למקום ונעה ממקומו פנוי. אבל חוץ
הבורא ית' אין מקום פנוי מאלהותו ולפי שאין לו קץ וסוף
אין בו ממש ואיברים שאין לו קץ וסוף ומאחר שאין לו קץ

וסוף

Cod. 221/38

וסוף אין מקום פנוי מאלהותו ואי אפשר להיות אל אחר מלבדו · הרי
לימדנו מה יי' אחד שאין אחר זולתו · ויזהר אנוש שלא ירבה
לדרוש ולחקור בענין הייחוד פן יוקש בו כדכתי' כבוד אלהים הסתר דבר.
והר' ר' אלעזר מוורמשא אמר כי הנשמה לא תראה הבורא שהרי
המלאכים אין יכולת בהם לראותו · ואין להקשות עם פסוק יי' ·
עיני יי' וכל כיוצא בזה · כי דרך משל הוא שדברו לשבר את האוזן
ולא מלאך ולא נשמה ראו את הבורא ית' · אלא ברא הבורא בר
יצירה אחת והיא נקראת שכינה והיא מעולה למעלה מכל המלאכי'

productio formatio mundi Sec

ואנק שהוא חפץ להיות עם ונער על המלאכים עם הוא מטיב
אותה יצירה וגם משתחוים לבורא ית' שהוא הכל ויודעים שחפצו
ורצונו לעובדו עם יכלו הוא עצמו עם וכן כיוצאים בחר לעבדו

Sec: visito

עם ולבעלים עם שכינתו עם ושוכן שמו ושכינתו עם ולא שהאלהות
הוא יותר עם ממקום אחר · כי האלהות הוא שוה בכל מקום ולא
במקום אחר נסה ועבה ובמקום אחר דקה אלא שחפצו ורצונו יי'

Sec

לעובדו עם ושוכן שמו ושכינתו עם והיא בריאה אחת והיא נקראת
כבוד יי' כמו שאמ' במלת ביה דברי ר' עקיבא נפלה שכינה ושאל'
ונשתחוה לפני הב"ה וכל מי שרוצה לעשות עושה על ידה וכבר
ענין הדבר משתנה כפי רצונו של הבורא לעשות שנ' ואנכי חזון
הרביתי וביד הנביאים אדמה · ואותה ראו הנביאים והמלאכים

Membra dei de fractura dei

לפעמים ומה שמדדו החסידים בספר תקומה · איברי שכינה
מדדו ובכל מקום שנ' וילך יי' וירד יי' תרגומו יקרא דיי' והי
השכינה ויש לנו לחשוב כאלו הוא עצמו עשה הכל מאחר שברצונו
וחפצו נעשה ולפי' תולה המקרא בבורא עצמו שנ' וילך יי' ומה
שנאמ' וידבר אלי הוא הבורא בעצמו · וגם כן ר' אותיות מעיד
על הנויותין שנ' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים · ונאמר
הלא את השמים ואת הארץ אני מלא כו' · ויזהר האדם שלא לבוא

Sec: non oranda.

להתפלל וישתחוה כי אם להב"ה עצמו ולא לשכינה שהרי השכינה
עצמה מתפללת לפני הב"ה כמפורש למעלה ·

סליק

יהוה אדני סנסי צמער רצמץ צץ יכיב
יכב דכ״י ככ״י והם מ״ב אותיות ומהם שם
הנקרא במ״ב ״ שם של מ״ב אותיות הוא
יהוה ונקרא באדני וזה השם של אדונ׳
מתחלק באל״ף בי״ת אב״ם ור׳ כנ׳ ונ׳ ככ״ם
והו׳ הרי סנס״י ועתה נחליף הס בצ׳ והנ׳ כס׳
והס׳ בצ׳ והי׳ כר׳ הרי צמער וכשתתפרר יה
השם יקרא רצמץ ״ וזה השם הג׳ אותיות
הראשונה מתחלפות באחר והצ׳ האחרונה
הוא בפני עצמו ומתחברת לצ׳ אחרת והוא
צץ צמח צדיק והמזכירו בטהרה יצליח
בכל שיבקש ממנו ׳ וזה השם של רצמץ
ר׳ כנגד י׳ והצ׳ כנגד ב׳ והמם כנגד י׳ והצ׳ כנגד
ב׳ הרי יכיב והוא כיבי והוא הנקר׳ יכב והוא
בכ״י ובלחש דב״י מזה יוכל אדם לכבות הי״ג
ולהעמיד גלי הים ולעשות בו כל דבר ע״ב
פי׳ השם ״ נשלם הנקוד שהעתקתי מס׳ הרב ר׳ שלמה מברצלונה·

אלהים בישראל גדול · העם אבג · ישועתך תשגיבנו צדקתך · יהן ·
קדוש לאל עלילות · קדש · שנאינו כהר נחלתך · שנן
שגנב גל לודעיך · יגד · יגדל מה מחותיך · יכש · כשמך עכם לוחנו ·
בער · יצמח תביא נחולתינו · יתג · חסיד קדוש לדוש · חקך
עובך כוי ענוייתך · ענע · יהמו נודל לבבינו · יגל · פוליג · נ
זכור קדושתך · פזך · שעה קול נרננינו · שקו · צדק ודעי הס
תהלתך · צלק ·

אנא נורא קדוש תרבה מחילתך · אנקתם · חיוצא מפרשה של
תחילת הספר א׳ מן לשאתם · ב׳ מן סיני · ק׳ מן תפקדו
ת׳ מן לשאתם · מ׳ מן מועד · פשעינו סלחה · תגלגל מלותיך ·
פסתם יוצא מן עשה בם · פ׳ מן נידבר · ו׳ של נידבר וה׳ · סמך
ל׳ של וידבר לם · יב׳ מן ב׳ למכסהו · א׳ מן ב׳ לוידבר · פתרת
סליחה פתח · סנב יעש מנתך · פספסים · פ׳ פני המנורה · מ׳ וכבמן
בניהם · פ׳ פרחה · מ׳ נסמכו · ו׳ ירבה · ל׳ ממול · ויש אומרים
שהעם פספסתם וכל העם כאשר פי׳ והת׳ שהיה במקום יהו׳ ויצאו
מעירותיה · לדוש ודעי וינעיך · עם ממוך יהו׳ מחנותך · ריונשים דרוש
ויוצא מן שלח לך מאחם כשע נוף לכין הלק ומר זנשלך ·
ד׳ מן ב׳ דכלב דכל · ומן ג׳ דגריאל · נוף א׳ מן ד׳ דדמוא · ומר
אעג שבכל אלה אין עם הקודש ממך על שנ על פי ... כולם
אנשים ראשי בני ישראל · ויש אומרים כי העם ולינושים · ויוצאו
מפרשת שלח באחם · י׳ מן א׳ לשמע · ל׳ מן כ׳ דכלב דכי ·
י׳ מן ג׳ דגריש נוף · ו׳ מן מ׳ דמכיר ומר · נ׳ מן ז׳ זכור זנש · ו׳ מן
ג׳ דגרי נוף · ס׳ מן ה׳ דחורי אחם · ו׳ מן מ׳ דמיכאל ומר · מ׳ מן ר׳
דנחבי אחם · יחיד העקימה והבא הטב טבותך · עם כן ל׳ אותיות
אותיות · גדול · מרוב ערותינו פשעינו צדיק היה קנאתך העם
מיצפך · כאתבש עם כן ל׳ אותיות · גדל מנולתך פקוד יעקר
סגולתך אולחותיך · נספי באתבש רחום · פגע סור טיף מייך
שעם עולך באתבש וחנון · שמך מגדל עז יגדין הזכרותיך
שמעיך · אלידין הנכבד והנורא הדר תפארתך עם עלל · אתה
לגל עדיך יתלילין בהלכתך · אלני · שוקדי ללתין ירוממו יללעו ·
השתחוייתך שדי יה · כבודך עולי · זך עיזוז מסילותך · מזכירים
ומגלילים כפי סלסול זכירתך כברק וסליחה · יעקום לכל זעותם ·
ונביחות מיתך · **מיב נכוסן כוח נמוכסין מזון**
ואתה המלך
ועונותיך לא יהיו נגלל עלותך · אשא לביתך הטיבנו יוצרינו ג

מלכינו אהים שמלכך אלהים אלד׳ יהמו רחמיך ונחם אומרי׳ ומש׳
מלכותך שנתחנה אל היכל קדשך בירכתיך · ש׳ שמך לעולם
ורננו בישועתך · **האוחז** הוא שם של ד׳ אותיות יהוה ויוצא
מאותו הפסוק אמרתי אעלה בתמר אוחזה
בסנסניו · סנני הם טובים למשפט לכתוב על עץ של תמר ·
הבוחן הוא כנג׳ אדני שמו מעולה למעלה משבעים שעולה
שא׳ כשו שני שמות הבה דן את העולם והם טובים
להזכיר בראש השנה · **הגואל** הוא כנג׳ טוזו וכנג׳ יהוה אחד
ונגיל על ונשמחה ידידיה וכולם הם טובים
לגאולה וישועה · **הדן** כאתבש יקנץ וזהו שם של כתר
הנקרא יעדמק והם טובים לכל הקליפין שבעולם
והם טובים להזכירם לפני מדת הדין ·· **ההוגה** הגי בגימט׳
אתכונה וכנג׳ דודי וזהו שנ׳ דודי ירד ואמרו והם
טובים למדת רחמים · **הודאי** זהו שם המפורש יו׳ כמלוי
יוד הא אותיות הודאי ובאותו שם עלה משה רבי׳
למרום והוא טוב למלאכי חבלה · **הזוכר** כנג׳ בקריאל וקורין
שם הנטה פוז של הבה ויוצא שקד המזבח
והוא טוב לזכירה כי הוא זוכר זכיותיהן של ישרא׳ · **החותך**
הוא שם המפורש ויוצא מן פותח את ידיך והוא
דקרונוסא והוא שם של פרנסה שמזכירים כאבינו מלכינו ב׳
הטוב הוא כנג׳ והו שם של ע״ב והוא טוב לכל דבר · **היודע**
כנג׳ המלך והוא שמו על כתר הבה וזהו שאנו
אומרים מלך עליון וזהו שם של המשפט וזהו שאנו אומרים
המלך המשפט · **הכל** יכול כל באלכ״ס עד כך נקרא שמו
כמו כן כתר עליון והוא בגימט׳ כמעלה הבורא ·
הלן כנג׳ שהים וכנג׳ תימל כך נקראת המרכבה ומשמרין
לפרא והוא טוב לפני שרים · כסתר כנג׳ אמטריש ויוצא
מפסוק שם עולם אתן לו אשר לא יכרת אותיו׳ עד אמבריאל
כנגד כנג׳ יהוה אהים וזהו שם של שכינה · שדי ש׳ שדי כנג׳ מטטר׳
ובאו שמונה שמתמש מטה הכסא הולך יש לחלק בכל אחד
בפני עצמו · **הממליך** כנג׳ הקס · והוא טוב למלך ולכן
עולה העשם של כסף שהוא טוב לממון · **הנוהג**
כנג׳ עכם שהוא של מלבוש של הבה וכנג׳ חיים וזהו מה
שאנו אומרים זוכרינו לחיים · **הסובל** הוא כנג׳ אהים
וכנג׳ יעבי וזהו לומה דודי לעבי והם טובים

שם
למדת רחמים

שאן
בקיאל

עולה שם המלה תכה

כסך

כך סמך מה
מלכה עולה קמה

להזכיר

27

להזכיר למקטרג לילך·· **העליון** עליון בג' שבעליב וזהו שם עב
ובג' יחזקאל והם שותף לעניה ולתפלה·
הפותח פותח כך נקרא שער השמים והוא טוב כמו כן
לתפלה· **הצופה** בג' ויהוה אלהים חיים ובג' שם מזל של וירבע
אותיות יפי הבה ופי הפה והם עונים לאהבה·
הקוצף בג' על ישראל כי טוב הוא לאהבה ובג' על הירעה·
והוא ממונה על הירעה ליכנס בה תפלה· **הרחום**
רחמים הוא שם ירחם בג' רשא והוא עם' אוריאל
והם שלי תורה ושלי רחמים כמו ץ **חשוה** שוה הוא כמו כן שם
והוא בג' קפציאל והוא בגימטריא רפאל אחד הולך
מלאך חבלה ואחד מלאך ואחד עומד לשמאל המשקל
משוקלין בו עונות ואחד עומד לימין להזכיר למשקל זכיות·
התם כל כך קראתך של שם המפורש והנעלם של אותיות
אינם והוא שאמר הכתוב איש עורא הוא ממנו משפטים
ושאתן יצא ונתמם עם התמימים או מימין הן שמותין של כב·
ואילן ממונים על השופר· אנקתם בג' השופר· ובג' שר הכסא·
והוא מעלה השופר· תרועה בג' מטר שמש·
והוא שר של מזרח והוא מעלה את התרועה· תקיעה בג' שרגן
גם הוא הרגנאל ופערלון והם מעלים את התקיעה· תקיעה בג'
שקף הוא מעלה· עטרים בג' שר יהואל כמו כן הוא מעלה
את העטרים· פסתם בג' תקיעה כמו כן הוא ממונה על התקיעה·
קטרק בג' פרכת והוא מעלה את הפרוכת למעלה והוא כמו כן
שם של הבה· קרק בג' שית העביא זכור לטוב והוא מעלה
את הקרק ובג' מלאכי ישעיה כך שם של שר הפנים שר
מטטרון קטק בג' שאה שר וזהו שם של טוריה והוא מעלה
את הקטק התם ומתמם עם תמימים והוא ללבוש שעושים מן
השופר לאהבה ולכך תיקנו עזרא וזרובבל האוחז שיט בקסי·
או שמנה שהם עונים למלות הדין ומלך רחמים והם מעלים
את השופר·· הר' ר' אליעזר זל··

זה השם של ע"ב תיבות יש בו רי"ו ובמתקרא כ' פעמים
רי"ו תליתא כמנין הושענא וכמנין לכס בעבור
שנגלה הבה למטה בזה השם כי פעמים אחד כמנק כלברך

אש ואחר עליהם ענס לבת כנ׳ וישמעו בזכות שהאמינו למשה
זכו שעלה להם את קטס ב׳ פעמים שנ׳ ויאמן העם וישמעו וכו׳
כנ׳ ועמוד האש שנגלה להם על הים כעמוד האש שנ׳ לא ימיש
עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה׳ אכו כנ׳ הזה הב״ה אמר
למשה כזה ראה וקדש שנ׳ החדש הזה לכם ראש חדשים וכנ׳
נדו כנגד יצחק שנ׳ ויאיר הטל לעלה׳ ויצוה הב״ה לישראל ליקח
דם הכבשים בפסח כדי שיפסח עליהם מזל גדי שלא יזיק להם
מכת בכורות׳ אלו כנ׳ עוב שנ׳ אך טוב לישראל׳ ילי
כנ׳ ים מים להפך אן שאחר הב״ה לפרעה אותה
ראית עשק לים שנ׳ מי ה׳ אשר אשמע בקולו׳ סיט כנ׳
עלה כי הב״ה קרע את הים לעדת ישראל וכנ׳ הה
נולו׳ עלם כנ׳ ואלהינו כנ׳ אחיך וכנ׳ יקלד וקלד לשון
מפתח כמו שלש מפתחות וכולהו אין לידי ונלד מפרק
חלק מחלס כנס סנהדרין׳ מהש כנ׳ לנלב ועולה כי בזכות
עולה שלוקחין קרע להם את הים וכנ׳ ש
ללה אותיות הלל במדרש תרשה אז ישיר את השירה הזאת
לרמוז את הלל הגדול את לרבות שיר השירים שאמר
על הים אותיות של השירים שיר הים׳ ללה כנ׳ אזן כי מעק
לא רצה להתחיל עד שאמרו כל ישראל לכן
שאמר אז ישיר משה. אז נא׳ בזכות א׳ ימים של מילה תרגום
של מילה נזר והיינו לנזר יש סוף לנזרים אל תקרי לנזרים
אלא לגזורים׳ אכה כנ׳ זכו בזכות כב אותיות שבתורה
עברו הים׳ להת כנ׳ י״י קמוש מלאכי השרת
רצו לומר שירה אמ׳ הב״ה למשה מעשה ידי טובעין
בים ואתם אומ׳ שירה לפני וכאותה במסכת מגלה ובמסכת
סנהדרין׳ כהת כנ׳ העשן שנ׳ עלה עשן באפו׳ הזי כנ׳ חביב
כי הב״ה להוב וחביב׳ אלן יהוד אל כל היהודים
ראו שכינתו בים שנ׳ זה אלי ואנוהו׳ לאו כנ׳ לקב׳ ולהפך
כהל׳ לאו לקב כהל חזק כנ׳ הב״ה שהוא אדיר וחזק עוד
לישראל בים׳ ההע יזל מבה הרי הקם לאו כלי לוו א׳ שמורה
לא מצאתי הפי׳׳ פהל נ׳ יעלה כי קטס חזה כתוב באורים
ותומים וחיברו האותיות של שבטים בשעת המלחמה
כשהיו ללכת למלחמה׳ קבצו האותיות של יששכר ע׳
של שמעון׳ ל׳ של זבולון׳ ה׳ של יהודה יקלה יעלה וזה
היה מכה העם של שלו׳ נלך כנ׳ ימים כי כל הימים קרע

והן
רהן

יעלה

יהודה

בו ביום ובג׳ כי בזכות ק׳ מדות קרע לנו את הים׳ כלה בג׳ אשר
בחדש ניסן נגאלו׳ ניסן בג׳ נעים כי בחדש ניסן הוא נעים שאינו
לא קור ולא חום שנ׳ מוציא אסירים בכושרות׳ מלה בג׳ כהן
כי בזכות אהרן הכהן ששימש משכן נגאלו ובג׳ מכלה
כי בעשרה מקומות נקראו ישראל כלה שנא׳ אתי לבנ׳ אחורני׳
כלה א׳ · לבבתיני אחותי כלה ב׳ מה יפו פעמיך אחותי כלה ג׳ ·
וככלה תעדה כליה ד׳ · נופת תטופנה שפתותיך אחותי כלה
ה׳ · גן נעול אחותי כלה ו׳ · מה יפו דודיך אחותי כלה ז׳ וכמשוש
חתן על כלה ח׳ · קול ששון קול שמחה קול חתן וקול כלה ט׳ · אתי
מלבנון כלה י׳ · ובג׳ היין ובג׳ הלילה שנ׳ ליל שמורים בזכות
ד׳ כוסות ששותין בזאת הלילה נגאלו שהם כנגד ד׳ גאולות והוצ׳
והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי ובג׳ הסוד בזכות סודה
של תורה נגאלו׳ התורה נקראת סוד שנ׳ סוד יי׳ ליראיו · ובג׳ ר׳
יהודה אמר כי היהודים נכנסו במלחמה של אברהם אבי׳ שהיה
בן ע״ה שנה בצאתו מחרן שנ׳ ואברהם בן חמש שנים ושבעים
שנה · ההן בג׳ הזהב גדולה ביזת הים מביזת מצרים שנ׳
זהב שנ׳ תורי זהב נעשה לך · ובג׳ היד שנ׳ וירא ישראל את היד ובג׳
היד יט בזכות יט מחזורים זכו לביזת הים שעולה כמו הזהב
שנ׳ תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף אותיות בזה׳ נתה
נ׳ כלתה שנ׳ כלתה לישועתך נפשי: שנ׳ אז ישיר משה
ישיר רכש וג׳ לישעתך כל לך מוב׳ את השירה הזאת כי לעתיד
לבא יהיה ישראל רכש גדול שנ׳ ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ·
אז ישיר עד משה לא נאמר אלא ישיר משמע לעתיד לבא כי
שירי מצרים דומה לאשק שאינה מעולה קול אבל לעתיד
לבא אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה ולכך נאמר אז ישיר
נתה בג׳ כלתה שהיו ישראל שמחים ומחכין בישועה של הקב״ה
האא נ׳ ז׳ כי בזכות ימי השבוע שהן שבעה עברו ביום
שביעי של פסח · ירת נ׳ תרי׳ כנגד מצוה של אתרוג
זכות הנס · אתרוג נ׳ תרי ולולב וערבה הדס הרי תרי״ג ·
שאה האש להפך בזכות שנגלה על הים בעמוד אש שנ׳ לא
ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה · שאה ו
בג׳ קול נעים מזמרים וגם בג׳ פיסקון כי נ׳
שמות יש למטטרון וזה אחד מע׳ שמות מלאכא מלאך
ביתא לר׳ עקיבא והוא בא לעזור לישרא׳ עם הקב״ה נכחו תחנו ר׳
על הים · נכחו זה חנוך להפך רויי נ׳ חרבי שנ׳ אריק חרבי ·

אום נ׳ והכמר כי הקב״ה מכבודו ממצרים עלהים· לכב נ׳
שה׳· כי הוא שה׳· ישרא׳ נ׳ עלינו לטובה שאנו
חייבים לבטחון ובנ׳ אכב״ג יאהן אילו שתי שמות של מ״ב אותיות
ומ״ב כנ׳ לבדו לעושה נפלאות גדולות לבדו· יחו נ׳ דודי· שנ׳
דודי צח ואדום ובנ׳ כ״ב כנגד כ״ב תבטיעין שיש למשה בעבור
שהשבת הוא כלה ובמסכת שבת כ״ד פרקים וכ״ד ספרים יש
לתורה שהתורה נמשלת לכלה שנ׳ ויתן אל משה ככלותו לדבר
ככלה שנ׳ בזכות כל זה קרע להם את הים· להח נ׳ גדול
שנ׳ גדול אדונינו· כוק נ׳ סומך שנ׳ דרכות כים סומך
מנד נ׳ [illegible] ויחונך שנ׳ יאר י״י פניו אליך ויחנך·
אני נ׳ כא״ה· חעם נ׳ אדון כי הוא לכל העולם· אנ׳
עלהים
הכבוד כי הראה אכ״ה כסא הכבוד
וזה כנ׳ יקח בראית׳ ספר הילכות אדכו של הק״ה יקח אלף
רבבות פרשאות ואורך כלו מעט ורב כח אלף רבבות שנ׳
גדול אדוננו ורב כח ואורכו הראה על הים· רהע נ׳ י״י
יהוה מצר כי זה המאיר להם מן י״י נ׳ ייז זך
העם ונתן להם לישרא׳ לקח שמן זית זך· ההה נ׳ הוד
שנ׳ התפלאות והגינה והוד· מיך נ׳ סוד
שנ׳ סוד י״י ליריאיו· וול נ׳ יחיד· שנ׳ אחד יחידי לכל
באי עולם· ילה נ׳ י״י אחד ענ׳ ושל וכן ימך
הקליר כי מושך של אשלק שנ׳ שראש·
נמלא של· סאל נ׳ היכל י״י וכנ׳ אמן וכנ׳ יהוה אדנ׳
וכנ׳ סוכה· ערי נ׳ עכ״ר כי הוא ניכר לישר׳
על חיה וכנ׳ סנדלפון שראו נס סנדלפון על
הים· עשל נ׳ חנון ורחום נ׳ יהוה הרחמים נ׳ הלך מיד
שהלך להציל את ישרא׳ זהו נ׳ ביה שנ׳ כי ביה י״י צור
עולמים· דני כנ׳ נוגה של נוגה כאור תהיה· החש כנ׳ הוא
אש של פי י״י אוכלה הוא· מכאן ואילך צריך
אדם לשוב ולזכור אותם הנסים ולעשות תשובה· עמם כנ׳
קורא שנ׳ מעונה אלהי קדם· ננא כנ׳ מיכא׳ כי מיכא׳ בא על
הים וכנ׳ חלזון כי מיכאל אותו כים· שהיו שובעים
את הירעות למשכן· נית כנ׳ כתם שנ׳ ראשו כתם פז·
מבה נ׳ שבלה מקוה ישרא׳ י״י פוי כנ׳ מלכות

תם ונשלם שבח לבורא עולם

1

D

בינו אמן עמו עשו אוהן עמי עשו בינו אמן.

2

ספר אור השכל

בהיות המחשבה האנושית קצרה מאד מהשיג העניינים האלהיים הנעלמים מעיני
בשר והשפע האלהי מכריח ורוחק אותה רוחק גדול מאד לגלות עניין כחוריו
התחייב על זה כל איש ואיש ממין האדם שלמד והתחכם מכחו להמשך אחר רצונו וכפי מה
שרחקו השפע ההוא הנכבד לחקרו מחשבתו לשפוע משלימותו על זולתו וכפי מה שקצר
שכלו יהיה קצר שפעו כשיעורו. וכפי מה שרחב והתפשט שכלו יהיה רוחב שפעו כפי
כשיעורו כלומר נרצהו להשפיע על זולתו ישפיע כפי הנמצא אתו מרבוי מדע ומיתרון
חכמה אם מעט ימצא אתו לא יתכן שישפיע רב ואם רב ימצא אתו לא יתכן שישפיע
מעט ואם לא ימצא אתו דבר מהשפע לא יתכן שישפיע ממנו דבר כי איך יתן אדם לזולתו
אשר לא נמצא אתו וכבר כתו חכמי העולם עניין השפע הנכבד העליון לעניין שפע הממון
כלומר שיש מי שהרבה לו ה' ממונו להעשיר זולתו כי לא חלקנו זאת החלוקה הנזכרת בכלל
כי אם לפי היכלת לא לפי הרצון כי יש מי שיכול להעשיר אנשים רבים ואולי לא יעזבנו
רצונו ואפי' להעשיר עצמו עושר אמתי אך יקצר כחו מאד להיטיב לעצמו וממנו כל שכן
שלא ייטיב לזולתו. ועליו אמר שלמה בחכמתו ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו כי
איש נכרי יאכלנו. ר"ל שיענשנו ה' על ככה בעבור היות עינו צרה בטובת האלהים.
ואולם השפע הנכבד בהמצאו רוחק להוציא כח המחשבה לפועל אם לא ימנעו המקבל
מונעים פנימיים או חצוניים. גם יבקש מי שקבל להגיע אשר קבל. ומפני שהשפע מביא
לידי עניינים רבים יפעל מי שקבלו מהעניינים. הם כפי מחשבותיו הקודמות לקבלת
השפע ההוא. וגם יתכן שיתחדשו אצלו השפע העליון מחשבות אשר לא קדמו לכן
ויכריחהו להוציא עניינים לפועל מהם הנהגות אנושיות כוללות ומהם פרטיות מועילות
או מוכרחות להקיימם לפני המועילות עד שתמצא התועלת שוכן במשכן חזק מכביר
הכחות ההכרחיות עם הכחות המועילות כמו שמחנך הנער במעשים שהם הקדמות
לחכמות המושכלות מפני שהמעשים ההם הם משכנות השכל ונמצא שאם אין
מעשים הגונים אין שכל שאחר שלא ימצא השכל משכן לשכון עליו לא ישכון כלל ואע"פ
שאין לעצם השכל צריך ולא הכרח לשכון במקום שהשכל אינו גוף ולא כח בגוף וגם אין
בעצמו יתרון בשכנו על מקום. רק הדבר שהוא משכן לו יתקדש בעבור אחר ששכן עליו
ואחר שהיה בלתי קדוש כדמיון האור השמשי עם הבית האפל שהבית לפני הגיע אליו
אור השמש הוא נקרא אפל. ובהגיע אליו האור יקרא מאיר והבא אליו יראה מה שבבית
מפני ששכן עליו האור יתאור איננו גוף. ואמנם זע"פ שהוא כח בגוף השמש איננו כח דבק
בגוף הבית. ועל כן בהפרד אור השמש מהבית ישוב הבית אפל וחשוך כבתחלה
ואמנם כבר קבל בעל הבית התועלת ההכרחית לו מהעניינים אשר בבית מפני
ששכן עליו האור והוא שכבר השיג בראות עינו מה שהיה בבית ותקן כל דבר בו
בעניין שהאור שם וכשזז ממנו אחר תקונו זז אם היה בעל הבית זריז והשכיל
שהאור יפרד בלילה מהבית על שגנז בו מה שראוי לגנזו ועל שגלה בו מה
שראוי לגלותו ועל שסגר פתחיו כדי שלא יזיקוהו גנבים בסור אורו.
כן גוף האדם הוא בדמות הבית וחפצי הבית הם המעשים אשר לא יתכן

ס

לעשותם מבלעדי האיברים · ובעל הבית הוא הרוח הנפשיי המתקן עניני הגוף
ובהשפיע אור השכל על המוח ועל הלב ועל הכליות ועל שאר המקומות
אשר אור השכל שוכן עליהם בהיות הרוח זך ומבין כח אור השכל ומשיג עם
כחו מציאותו יקערו והנה ישתדל לתקן כל הענינים הראויים לתקנם בעבור
מציאות אור השכל כי כבר ישיג ענין היות מציאותו עם הגוף לעתים ומצאו והעדרו
לעתים מצד מונעיו והמעשים הטובים הם העדרים הפרצות ואם לא יגדרו
המקומות הפרוצים בכח השכל יתכן שיבואו מזיקים ויזיקו כל ערכם ולא ימלטו
מונע מהזיק שהנה בשאריה הפרצה בלתי גדר ופרצה קורא לגנב ומפני שאור
השכל הוא הסבה הראשונה לגדרת כל הפרצות חברתי את זה החבור לגדור כל
פרצה וקראתי שמו בשם הסבה הראשונה והוא אור השכל ובעזרת אור השכל
אאיר בחיבורי זה עיני לבות המשכילים ומפני שאור השכל מיוחס בשם עשירי
אחלקנו לעשרה חלקים ראשונים · וכל חלק וחלק אפרקנו באותיות אלפא
ביתא · וכל אות ואות הכלול אות על שירכב מכללה שם אחד או יכתב אחד
נחלקים לחלקים ידועים לפי הדבור ואכוין בזה הספר להועיל המתחילים
בעיון השם המפורש ואורה להם דרך ידיעת עד שיהיה ערך זה החבור אל
ידיעת השם ידוע על דרך הקבלה הנבואות כדרך חכמת מעשה בראשית
אל מעשה מרכבה · והנה העירתני אל זה לעשותו כן אהבת שם חברים
מאוהבי החכמה מכלל מבחר בני מסינא אשר בציקוליאה אשר הקריבוני
אליהם מאלו והם שרים אל משמעתי · ושמם ר' אברהם המשכיל ור' נתן הנבון
ז"ל נזק כי בהיותי עמם ימים מעטים בקשו ממני לכתוב להם בקצרה
הקדמות כוללות מענין ידיעת השם הנכבד והנורא ומרוב אהבתי אותם להנאת
אמת הכרחתי עצמי לתת את שאלתם כרצון כי הזמן והמקום והחסרון
היו בזה כנגדי למונעי אבל מתוך גבורת האמת עליהם נצחתי המונעים
והשתדלתי להשלים חפצם בעה' · ואני יודע שזה החבור יועיל להם מאד
ולדומים להם בהיותם שומרים מצות הספר הזה עד שיביאם מה שאכתוב
בו אל השגת השכל הפועל אשר השגתו היא גם כן מביאה לידי קבלת הדבור
מפיו · ואם ימנעם מונע מזו המעלה העליונה חס ושלום הנה יועילו בזה
החבור גם כן מעלת שפע שכלי שבו ישכילו וישיגו סתרי תורה וטעמי מצות
בכלל והנה אם כן לא ימלטו בעלו משום מעלת רב או מעט · ומפני שהשפע
הרב מביא לידי חבור ולידי דבור יתכן שיקבלו מספרי זה דרך עד שיחשקו
להדבק בסבתם הראשונה ונמצא שיצא שכלם לפעל עמו עד שייוחסו אלי להיות
בני וגם יהיו מצד אחר בני אלהים · ואם מיוחסים בני אלקים בשם בענין שהנעלה
שבה גם כן אלי כלל מה שכללים שאם בבני גופי ונשמתי אשמח כל שכן בבני
שכלי ואם העבור חכמת נפשי אל נפש אברהם נתן להם שכרי ואחר
שהקדמתי זאת ההקדמה המודיעה סבת החבור אחל להודיע בו כוונתי

ומה אבקש עזרה לעזרני בהודעת שמו · לאולתי למען ספרו שמו בכל הארץ ·· ס׳

יסקרו שמש וירח בעת שכלי נבואים יעלו שמים ·· ה
זרח מאורי שכלו ויתגלו אישים בבוא יום לאחריונים ·· ה
רוח אלהים העלה מעלה וגם השוב הרחף על פני המים ·· ה

החלק הראשון

כולל ה׳ אותיות והם אבגדה ואותם כוללים חמשה חלקים מסומנין באותיות אברהם ובהם לכלול חמשה ענינים הא׳ אשר סימנו א׳ יכלול ענין גדר כל פרטה והב׳ אשר סימנו ב׳ יכלול העלת מהות הגדר והג׳ אשר סימנו ר׳ יכלול הכרח מציאות המעלה והד׳ אשר סימנו ה׳ יכלול טעם ההכרח המועיל· והה׳ אשר סימנו מ׳ יכלול ענין הפסד העדר הגדר ונמצא שראוי לקרוא שם זה החלק הראשון בכללו גדר פרטות ··

והחלק השני

כולל חמש אותיות והם וזחטי ואותם כוללים חמשה חלקים מסומנים באותיות ספדלי ובהם לכלול חמשה ענינים ·· הא׳ אשר סימנו ס׳ יכלול ענין כלל כל המצות והב׳ אשר סימנו פ׳ יכלול מהות העלת המצות והג׳ אשר סימנו ד׳ יכלול הכרח מציאות העלתם· והד׳ אשר סימנו ל׳ יכלול טעם הכרח בכללו· והה׳ אשר סימנו י׳ יכלול ענין הפסד העדר המצוה ונמצא שראוי לקרוא שם זה החלק השני בכללו כולל מצות ·· ש׳

והחלק השלישי

כולל שתי אותיות והם כל ואותם כוללים שני חלקים מסומנים באותיות בן ובהם לכלול שני ענינים הא׳ אשר סימנו ב׳ יכלול סתרי הלשונות· והב׳ אשר סימנו נ׳ יכלול סוד הלשון המובחר שבהם ועל כן ראוי לקרוא שם זה החלק השלישי בכללו סוד לשון הקודש ·· ש׳

והחלק הרביעי

כולל חמש אותיות· והם מנסעפ׳ ואותם כוללים חמשה חלקים מסומנים באותיות שמואל ובהם לכלול חמשה ענינים· הא׳ אשר סימנו ש׳ יכלול ענין יצירת האדם· והב׳ אשר סימנו מ׳ יכלול כב׳ אותיות שבהם נוצר· והג׳ אשר סימנו ו׳ יכלול התחלקם לשלשה חלקים ראשונים· והד׳ אשר סימנו א׳ יכלול המספר הטלל את כלם וקצת מנספריו· והה׳ אשר סימנו ל׳ יכלול התחלקם לחלוק שוה חצים לשרשים וחצים לשמשים והנה ראוי שנקרא שם זה החלק הרביעי סוד אותיות היצירה ·· ש׳

והחלק החמישי

כולל שלש אותיות והם צקר ואותם כוללים שלשה חלקים מסומנים באותיות אבו ובהם לכלול שלש ענינים· הא׳ אשר סימנו א׳ יכלול סוד השמות· והב׳ אשר סימנו ב׳ יכלול ענין הפעלות· והג׳ אשר סימנו ו׳ יכלול דרכי המלות· ועל זה ראוי שנקרא שם החלק החמישי שלוש הדבור ·· ש׳ זה

והחלק הששי

כולל שתי אותיות והם שת ואותם כוללים שני חלקים מסומנים באותיות אל ובהם לכלול

שני ענינים הא׳ אשר סימנו א׳ יכלול אותיות השם המיוחד׳ והב׳ אשר סימנו ל׳ יכלול ענין הוראתם ולפיכך נקרא שם זה החלק השני יחוד השם״ ־ש

והחלק השביעי כולל ארבע אותיות והם עפי״א ואותם כוללים ארבע חלקים מסומנים באותיות עפי״א ובהם לכלול ארבע ענינים הא׳ אשר סימנו ע׳ יכלול תמורת האותיות׳ והב׳ אשר סימנו ו׳ יכלול משקל האותיות והד׳ אשר סימנו א׳ יכלול גימטריא ונוטריקון וראשי תיבות ותוכי תיבות וסופי תיבות ולכן נקרא שם זה החלק השביעי בכללו הפוך האותיות״

וג׳ אשר סימנו ת׳ יכלול תמורת האותיות

צירוף

והחלק השמיני כולל שלש אותיות והם זכ״ר ואותם כוללים שלשה חלקים מסומנים באותיות זכ״ר ובהם לכלול שלש ענינים הא׳ אשר סימנו ז׳ יכלול סוד הזכרת ה׳ בניקודין׳ והב׳ אשר סימנו כ׳ יכלול סתרי הניקוד׳ והג׳ אשר סימנו ר׳ יכלול ענין שתוף האותיות עם הניקוד׳ ועל כן נקרא שם זה החלק השמיני בכללו מבטא השם״ ־ש

והחלק התשיעי כולל ארבע אותיות והם נלי״ק והם כוללים ארבע חלקים מסומנים באותיות נלי״ק ובהם לכלול ארבע ענינים הא׳ אשר סימנו נ׳ יכלול קשר הכחות העליונות וקשר התחתונות בשם והב׳ אשר סימנו ל׳ יכלול כמות השמות שבהם קושרים ומתירים׳ והג׳ אשר סימנו י׳ יכלול איכות הקשר וההתר׳ והד׳ אשר סימנו ק׳ יכלול תועלת הקשירה וההתרה ונקרא שם זה החלק התשיעי בכללו סוד איסור והתר״ ־ש

והחלק העשירי כולל חמש אותיות והם לבר״כה ואותם כוללים חמשה חלקים מסומנים באותיות לבר״כה ובהם לכלול חמשה ענינים הא׳ אשר סימנו ל׳ יכלול השגת השכל והב׳ אשר סימנו ב׳ יכלול צורת השגתו והג׳ אשר סימנו ר׳ יכלול תואר כבודו עם הנביאים בכלל׳ והד׳ אשר סימנו כ׳ יכלול ההבדל אשר בין המשיגים המתנבאים׳ והה׳ אשר סימנו ה׳ יכלול צורת הכח השפע המגיע לדבר ולחבר׳ והנה ראוי שנקרא שם זה החלק העשירי שהוא הקבלה האחרון צורת הנבואה״ ־ש

ואחר שכללנו העשרה חלקים לפי סדוריהם נכלול שמותיהם בסדר שוה יחד״ ואלה הם הא׳ גדר פליאת׳ והב׳ כולל מלאות׳ והג׳ סוד לשון הקדש׳ והד׳ סוד אותיות היצירה״ והה׳ שלוש הכבוד׳ והו׳ יחוד ה׳ והז׳ הפוך האותיות׳ והח׳ סוד מבטא השם׳ והט׳ סוד איסור והתר׳ והי׳ צורת הנבואה׳ ואחר שזכרנום בכלל נשוב לפרשם בפרט כל חלק וחלק כפי מה שסובל מהפירוש כאשר השיג קצר ידי שכלינו אחרי היותינו בטוחים בכח העליון המעורר דעתינו לזאת ואם לא היינו ראויים לכך״ ־ש

החלק הא׳

סימנו אותיותיו לבנ״ה חלקיו חמשה ועניניו חמשה והשם אברה״ם״ ־ש ״ חלק א׳ ענין א׳ סימן א׳ כולל גדר כל הפליאה״ ־ש

תחלת מליצות כל מבקש יי׳ לכבודו הוא שלא יפרוץ גדר פן ישכנו נחש הרגיל

נבו׳

לבוא בפרצות לנשוך שעל זה רמז שלמה החכם באמרו בקהלת חופר גומץ
בו יפול ופורץ גדר ישכנו נחש׳ ומפני שזה החבור כולל עניינים זרים מאד
מאמונתינו היום בדורינו זה התחלנו כי בעניין גדר הפרצות אשר בימים הקדמונים
נכשלו בהם רבים מן המשכילים כמו שייעד להם דנ״אל באומרו יבקשו להעמיד
חזון ונכשלו ואמ׳ ומן המשכילים יכשלו׳ ונתן טעם לדבר באמרו לברר וללבן
וכל הנמשך לזה׳ ע׳ שאמר בו באחרית הימים ישוטטו רבים ותרבה הדעת
מפני שאמר ירמיה ביער הרע ישוטטו לבקש את דבריו ולא ימצאו וידוע
שמרבו הפריצים מנעו מאז הכוהנים מלברך בשם בכתבו לכל הסימנים׳
שיברכו את העם בשם במקדש בכתבו ובמדינה בכנויו והנה הפריצים בעתם
סוד השם היו פוסלים גדר התורה והמצוה והיו מפסידים האמונה בשהיו מגנים
לדעת שהאמונה האמתית היתה הפך מחשבתם השקרית ומגמתם הרע
וזה שהאדם המאמין דבר אחד ואין בידו מאזני שכל והשקול גם האמונה ההיא
אשר קבלה בימי קטנותו אשר לא היה אפשר להיותו מאמין זולתה לפי מיעוט
שכלו שאם לא היה מקבל שום אמונה היה נשאר תמיד כבהמה בערה אמנם
ראוי עם כל זה אחר הגדיל שכלו שיחקור וישים דעת באמונתו המקובלת
ויעמוד על שיוציאנה לפועל מושכל שעל זה נאמר פתי יאמין
לכל דבר וערום יבין לאשורו ואם קנה תמיד באמונה מקובלת בלתי מובנת
לפי הראוי להבין בה על פי המושכל האלהי׳׳ הנה הוא עודינו עומד בפתיותו
ובהבין אמונתו אשר קבל בקטנותו הנה נעדר ממנו מקצת הפתיות ושב מבין
וכן עולה ממדרגה למדרגה מעט מעט ושכלו מתגדל בכל יום כעיון בעניינים
המושכלים אשר קבלה מדומים נמשכים אחר המורגשים ואין ראוי לחשוד ולגנ׳
את רבותיו ומלמדיו מפני שלא גלו לו סתרי האמונה בקטנותו כי לא נשאר בעצם
אבל נשאר בעל חלישות שכלו כמו שאין ראוי שיאשים מניקתו אשר הניקתהו
מחלב שדיה בעבור שלא האכילתהו שאר המזונות העבים מיד שהרי אם היתה
עושה כן היה יותר קל עליה מאד לפרנסו מחוץ ממה שתפרנסהו מדמה אבל
היא כוונה להחיותו בחכמה ולא להמיתו במזון שאינו ראוי לו שיגוע כי
הלחם והבשר והיין לנע׳ שהם בסחיים לגדולים שכחם סובלם הם סם המות
לקטנים שאין כוחם סובלה כן עניין קבלת האמונה המושכלת עם המקובלת
שאע״פ שהמושכלת סם חיים למשכילים אשר דעתם סובלה והיא סם המות
לפתאים אשר אין דעתם יכול לסובלה׳ ועל כן יש׳׳ כשיגלה אדם האמונה
האמתית למשכיל ישיג דעתו אם סובל אם לא׳ וזה לך האות אם ישמח בה ולא
יבהל בשמעו סלה ולא יפרוץ גדריה אשר הם לה כמפתחות למנעול שפתניהם
ושמר הגן מליכנס בו חיות רעות הבין מיד שזה המקבל האמונה המושכלת
הוא חכם ומבין מדעתו׳ ותן לחכם ויחכם עוד הודע לצדיק ויוסיף לקח׳׳
ואל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות׳׳ ואמנם אשר קנה סוד אחר

ויבהל וישתומם עליו ויחשוב שסר מעליו כח אמונתו ושאתה שכל בעניין
או מין ואפיקורוס אל תאכילהו סם חיים כן תמיתהו ונפשו מידך יבוקש ש
שכבר הזהירך שלמה עליו באמרו באזני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מיליך
ואל תשיג גבול עולם אשר גבלו ראשונים וכפי העניין הזה תבחן כח כל מקבל
דבר מושכל או מקובל ותכינהו כפי מה שהוא והסוד הראשון אשר תגלה כן
יהיה מן הכלים אשר בפיך לא מאשר בלבבך אשר לבך לפועל לאגלי ובעשותך
כן תקן לכל אדם חקו והמשך אחר דרכי ה' ית' אשר נותן לחם לכל בשר ומשביע
לכל חי רצון׳ כנאמר משביע לכל חי מרצונו ש"י ירצה כפי מה שהכיר בו
והשתכל בעניין זה לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו׳ ואם יתאו מפיך דברים
עודים אשר פרצת הגדר אתה כון מהר יגדור מה שפרצת ע"י שתהפך
כוונתו אל אשר היה בו מתחלה ועשה בתחבולה על אשר לא ירגיש בך ולא
ישיג כוונתך בשום פנים ובזה תקרא גודר פרצות׃ חלק ב' עניין ב'

סימן ב' כולל מהות התועלת הנכר׃ כל דבר שאדם מכוין אליו צריך
שיביא אל תועלת קטנה או גדולה שאם לא יכוין לזה תהיה פעולתו בלתי השגחה
שעניין השגחה מורה על כוונה ורצון ובחירה ומי שפועל פעולה בלעדיהם
הקיל פעולתו מקרית עד שאפי' אם בא לפעול פעולה הכרחית אל הטבע שאין
לו עליה שום כוונה ויתכן שאם היה אפשר אילו כלתה היה שמח בכך ולא היה
פועל אותה לעולם כמזון לבעל שכל או היציאה כהחליפו מה שהותך מן המזון
שאפילו הכרחית לקיים בה חייו זמן אחר הנה גם לזה הפועל צריך שיכוין אליו
קצת כוונה משותפת עם הכרח הטבעי והוא שיכוין לאכול המזון המועיל
אשר אין הטבע מכריחו לאכול המזון המזיק אבל הכרח הטבע שלו מצד חיותו
הוא שיהיה כזון לבד לא שאפי' הטבע מקבל המזון המועיל ופועל בו צד מועיל
כוונה ולכך שאינו בעל כוונה ואינו מקבל באותה הצורה בעצמה המזון המזיק
אבל עם אילו המזיק כנגד פעולתו׃ שכוונת משביע את הטבע היתה לשמור
טבע הנזון מדת זמן כפי מזגו ולשמור מן הניזון ההוא תמיד בחללת ההויה
וההפסד ואם מי שיהיו כוונתו להוות הדברים בקצ המועיל וההפסד הכרחי
מפני ההויה כל שכן שראוי למי שהתועלת כלה שלא שיכוין להועיל לעצמו
בפעולתו׳ ואם עשה כן אז תהיה פעולתו פעולת בעל שכל וכל מה שיהיה
שהשכל האנושי יותר שלם באיש׳ המכוון אל התועלת תהיה התועלת יותר
גדולה לפי ענינה וכל שכן שתהיה יותר חזקה ושלימה אם תשתתף קצת
מהכוונה השכלית האלהית עם כוונתו שאז תגיע אל המכוון מהות התועלת
והנה נודע לכל משכיל שלם שהתועלת המגעת לו בהיותו גודר פרץ נפרץ
היא היותו ניצול מכל מיני הנזק האפשריים ואם הפרץ היה קל שינזקו בו רבים
והוא גדרו שב מהות התועלת יותר חזק ויותר נכבד׳ ואם גדר הפרץ מועיל
ליחיד ולרבים בתשועת הנפשות׳ ועל כן כל מי שהוא מנהיג המדינה או חלק

מחלקים

שהוא אצלו קשה מפני שהוא
לא מצד היותו בעל חיים
לא מצד היותו בעל שכל

ואפי' לו ברצון כל שכן אם
ל הפרץ מועיל ליחיד ולרבים

מחלקיה או מלאכות הרבה בהיותו מכוון בפעולותיו לסדר אנשי דורו ומתקן הנך
תקנות ומזרז זריזות כדי לגדור פרצות הדור ומעלה סגריו ממעלה אל מעלה
עד שהגיע אל תועלת ריוח המזון לעם ומשם אל תועלת היותם שלוים והשקטים
ובריאים בגופם ומשם אל תועלת היותם נוחלים החכמה המביאה לרוחי׳ הנפשות
הנצחיים הנה זה האיש בעשותו כן הגיע הוא וכל השומעין לדבריו והנמשכין
אחריו אל תכלית התכליות בתועלת שאם מהות כל תועלת בכלל הוא טוב בהכרח
זאת התועלת היא שיגיע אל מה שהיתה בעבורה יצירת האדם בעולם השפל
ואם כן מהות התועלת האחרונה שבכל התועלות והנכבדת שבהן היא השגת
החיים האחרונים הנצחיים שכוונת כל התועלות הראשונות והאמצעיות היתה
להגיע כל זאת האחרונה הנזכרת ואם הגיעה נשלמה הכוונה העליונה בה ואם
לאו נעדרה הכוונה והיתה לבטלה ויודע שמשים התועלת האחרונה בכלל המציאות
מצטרפת עם מציאות האדם מכוון תמיד להוציאה לפועל ואם תקצר או תחסר
מהמציאות שלא יגיע אליה זה האיש הרמוז אליו ההוה הנפסד הנה יתכן שיגיע
אליה זה האחר ועל זה נשמר המין כדי שישיג זה וישלים חסרונו של זה ואם כן
מצד המכוון התבאר שמהות התועלת האחרונה קיימת לקצת אישי המין׃

מצטרפת

חלק ג׳ ענין ג׳ סימן ד׳ כולל הכרח מציאות התועלת׃

אין ספק שאחר שהמכוון הראשון כוון אל מציאות תועלת כאשר פעלו׳ התועלת
היא הכרחית ומחויבת שתמצא ואם מציאותה לחלק קטן מחלקי האדם מספקת
רק בהרבותה היא יותר נכבדת אצל העם המקבל כמו שהוא הכרח שימצאו אישי
האדם ואעפ׳ שהוא אפשר שימצאו אילו הנמצאים או זולתם טרם המצאם הנה
אחר המצאם יאמר עליהם שהם מחויבי המציאות בבחינת סיבתם ואפשרי
המציאות בבחינת עצמם ואשר היה סבתם הראשונה׳ ית׳ להמציאם הוא אשר
כוון אל תכליתם ויצייר מהות תועלתם לפי עצמותם ושמה אפשר בתחלתו כמ״ש
במציאותם ומחויב והכרחי בסופו בעבור שהמציאם וזהו כולו לדעת מאמיני
היות מציאות כל איש מצוייר ממציאו ר״ל שמי שכוון להמציאו כוון הכרח
מציאות תועלתו וחייבו להמצא לפניו או עמו או אחריו׳ ר״ל בעת הפרדו מן העולם
השפל כמו שאנו רואים שכוון להמציא לו צרכיו ותועלותיו בעולם הזה׳ וגם לדעת
מאמינים היות כל זה בטבע כבר הכריחם ההרגש וחייבם השכל להודות שזה התקון
כולה לתקון מכוון ואעפ׳ שאין שם כוונה נופל עליו בזה׳׳ ואין לנו צורך להקשות
עליהם במחשבותם כי כוונתנו רחוקה מכוונתם׳׳ ואמנם אם לא היה בעבור הכרח
מציאות התועלת לא היה שום דבר מתקיים כמו שתאמר שהמזון הכרחי לטבע כל
נזון ואם לא היה בו תועלת הכרחית לקיומו לא היה נמצא׳ ואמנם חמשת החושים
הכוללים הכח המרגיש הם לתועלתו׳ ויש מהם הכרחיים כלומר שלא יתקיים
בלעדם זמן אחד׳ ויש מהם מועילים בלתי הכרחיים׳ וההכרחיים הם השנים
הקרובים אל חיין מאד והם הטעם והמשוש והמועילים הם השלשה שהם רחוקים

יותר מהראשונים והם הראות והשמע והריח וזה שאם לא יראה אדם יתכן
שיחיה וכן אם לא ישמע או לא יריח כי הנשימה שבאף אינה הריח אבל הנשימה
שבה החיים תלויין אינה מכלל החושים והעד ההתרות שאע״פ שאינו מריח
הוא מנשם ואם לא ינשום כרגע קטן ימות אבל אם לא יריח כל ימי חייו לא ימות
בעבור זה כי ענין הריח הוא שיריח ריח טוב או ריח רע או בינוני והנשימה
אם כן דבר אחר אינה הריח· אבל אם לא יטעם כבר היינו אומרים גם כן שיחיה
בלי טעם אחר שהמאכל אינו הטעם· אבל מפני שאנו רואים מי שלא יטעם
לו האוכל שלא תתעורר תאותו לאכול ולא יוכל להעביר מזונו בושט ואם
עבירתו יקיאנו כי אסטומכתו לא תסבלנו ויהיה זה הדבר סיבת מותו על כן
נדע שהטעם משותף עם המזון וכמו שהמזון הכרחי לחיותו כן הטעם
הכרחי לחיותו· וכמו כן נאמר בהרגש המשוש כי ידוע שמי שאינו ממשמש בשרו
ודאי מתים ואם הם שהם משכן החיים מתים הנה כל שכן שאר הגוף שהוא מת
ולפי בהיות הבשר והדם חיים כל שכן אחר מותם· ואם כן הנה הכרח מציאות
התועלת בהכרח מציאות החי בעלותי· וכן נקצר דברים····

חלק ד׳ ענין ד׳ סימן ה׳ כולל טעם הכרח המועיל··

בעבור שהתועלת הכרחית לפי כוונת הממציא ובעל התועלת כמו
שזכרנו יראה כי ההכרח הוא הטעם בעצמו אבל עם טוב עיון יתבאר שהטעם
זולת ההכרח· וזה כי ההכרח אם היה אפשר להעדירו היתה מציאותו לבטלה·
ואם היה הכרח בלתי מועיל לא יהיה ממציאו בעל הפועל בכוונה ורצון אבל טעם
ההכרח הוא שראוי לבקש מפני מה היה הדבר הפלוני הכרחי בתועלת הדבר
הפלוני ותשובת זה הטעם היא מכלל דרכי סתרי התורה וסודות המציאות ושמע
עניינו בכלל· דע כי הטעם בזה המקום· ר״ל סבה ומי שהשכיל שהמחוייב המציאות
בבחינת עצמו· ית׳ שמו הוא סבה ראשונה לכל המציאות כבר ישכיל שכל הדברים
יש להם סבות הכרחיות כי המציאות נמשך מסבה לסבה עד הגיע מהסבה ראשונה
אל נמצא אחר שאינו סבה לדבר והוא תכלית לסבות כלם· ויהיה כל מה שבין
הסבה הראשונה אשר אין לה סבה ובין הנמצא אשר אינו סבה סבות ומסובבות
כלומר עלות ועלולים בהכרח· והסבה הראשונה היא האלוה ית׳ שמו והסבוב האחרון
שהוא האחרון שהוא העלול אשר אינו עלה לזולתו הוא שכל האדם הנמצא לו בפועל
שלם אשר אין אחריו דבר זולתו· ויראה זה לסוג הסוגים העליון אשר עליו סוג והוא
העצם או הנפש· לפי שתי הבחינות ולמין המינים אשר אין אחריו מין והוא האדם המדבר
או אמור האדם שגדרו חי מדבר מת׳· לפי שתי הבחינות הידועות והנה כל שבין שתי
הקצוות הוא סוג ומין בערך מעלה ומטה· וזה ידוע למי שידע מעט הגיון מן הדבור
הפילוסופי והבין מזה שאין לך דבר בכל המציאות בלא טעם ואיך יתכן עם זה להיות
התורה והמצוה בלא טעם שאחר כל מציאות הפרעושים והכנים ובאי הכניסה
יש להם טעם בראותנו גם כן מה שהם מצערין את האדם כל שכן שיש טעם·

בדברים שהם ברומו של עולם. ר"ל לתורה ולמצוה וכבר כתבו אנשי החכמה
בספריהם שכל מעשה יש ארבע סבות למציאותו והם החומר והצורה והפועל
והתכלית. וביארו כי התכלית היא הסבה הנכבדת שבהן ובעבורה ימצאו השלש ואם
לא הגיעה התכלית לא נשלמה כוונת בעל התכלית. ואם הגיע נשלמה כוונתו. ואם
כן טעם הכרח המועיל מבואר שהוא הגיע אל מה שכוון אליו בעל התכלית
כי תחלה עשה הדבר ואחר כן המציא לו התכלית ואם כן התכלית הוא סבת ההכרח.
וההכרח סבת התועלת והתועלת סבת מציאות הנמצא כלומר שלא נמצא דבר
בלתי תועלת והכרח מציאות הממציא הביאו להמציא הנמצא ותועלותיו. ואשר
הוא הכריחו לו כדי להגיע אל תכלית כוונתו שהיא הסבה הראשונה והיא האחרונה
בעצמה. וזה מספק בזה המקום לפי כוונתו בזה החבור. ואע"פ שביאור אלה
הענינים העמוקים צריך להגדיל ענף הספרים לאמתם בפירושיהם ונחנו פה
כוונתנו לקצר ולא להאריך..

חלק ה'. ענין ה'. סימן ה'. כולל הפסד הער הנער..

כבר זכרנו שכל נברא הוא מכוון מהנולד ואשר הוא מכוון לתועלתו והתועלת מגיע
בשמירת הצורה ובהיותו מכוון כראוי כן הנזק מגיע בהעדר תועלתו המכוונת. וכאשר
תהיה התועלת הנער גדולה לפי עצמותה ומהותה. או קטנה תהיה נזק העדרה
התועלת היא כדי עזרה למפרע מפסית ההשגחה וההנהגה לפי הגדל והקטנות
בערכם. ואחר שהשלמנו חמשת חלקי הראשון בפרטיהם נוכיח בכלל למה החלק
כוונתנו בהזכירנו אותם בראשית זה החבור אשר כמעט יחשוב חושב שאינו מענין
כוונת החבור ואמתת כוונתנו בזה היא זאת..

דע כי תכלית תכליות מציאות האדם הוא בעולם הזה כדי שישכיל המושכל
הראשון שהוא השכל הראשון העליון המשכיל כל מושכל אשר תחתיו בהשכילו
עצמותו הכוללת כל עצמותם. וכל מה שיוסיף כל משכיל ומשכיל להשכילו
יהיה יותר נכבד ומעולה אצלו וקרוב ונחמד לו מזולתו ממי של מטה ממה
המשכיל ההוא ויהיה מעלה לו יותר מזולתו מהמשיגים שבמינו.. וכל מה
שיסכל אמתת מציאותו יתרחק ממנו ויוסיף רוחק בעת התגלגל דעתו אם
לא ישכיל להוסיף בהשגתו אותו.. ור"ל בהתגלגל דעתו בהיותו מתקרב לזמן
השנה וקץ ימי הזקנה והשיבה שאם הוא מזקין בלתי היותו נותן לזקנותו חקה
שהיא החכמה כמו שנ' בישישים חכמה וארך ימים תבונה. והוא מוסיף לא
להדבק בהבלי העולם הזה בהתקרבו אל פרידתו ממנו בטבע הנה הוא יוסיף
רוחק ממנו בכל יום ויום.. וזה האיש אם נזקן
וחושב שהתחכם הנה הוא זקן וכסיל. ואם יחשוב לומר הנני שומר מה שקנו
קוני בשמרי קצת מצותיו צריך שיתעורר משנתו ואם היא שנת שכרות טוב
שיעוררוהו במרזפתא ונפחי ממה שיעזבוהו לישן שנת עולם ולא יקיץ והוא שיון ל'
שיוליכוהו שאחר. שנזקן אין עת הזקנה זמן העבירות שיוסר מהם ויתמוד

בזה מצות קונו כמו שחשב׳ שהנה העבירות אצלו כבר יהיו בטבע ואין
צורך לו להזהרת קונו׳ והענ׳ שאחר שהעבירות סבתם יצר הרע והוא גומר
הדמיון הפועל הרבה בזמן הבחרות ומעט בזמן הנערות׳ ואין לו פועל בזמן
הזקנה להוציא דבר לפועל ואם יש לו מציאות בלב הזקנים הוא לפי הרוב בכח
ר״ל במחשבה׳ לא בפעל כי הכח חלש לצאת לפועל וזה שהסבה הקרובה לעבירה
בטבע היא רתיחת הדם והזקן כמו קר ולח והוא בלתי חום חזק׳ שכבר עבר
עליו כח המרה השחורה שטבעה קר ויבש והעפר מבקש חלקו שהוא רוב הגוף״
המורכב ממנו וכל הדברים הקשים שבגוף כגון העצמות והגידים והאבל והצפרנים
והשער והדומים להם שאינם מרגישים בחייהם הם מתים׳ אלא בזמן שהדם רותח
כל שכן אחר כן ובעבורם נעשים המעשים שהתנועה בם קרובה ועל כן חלשו
התנועות הזקנים עם הזקנה׳ ואחר שהוא כן מה עבירות יעשה הזקן החלוש ואם
תאמר יכול לחטוא בפיו ובלבבו אחר שהעבירות נמצאות בשלשה מקומות
ראשונות שהם הפה והלב והמעשה׳ הנה השמע כוונתי בזה בחלק השני ואומר
המצות אשר יחשוב לקיימם ידוע שהן נמשכות כולן אחר המצוה האחת
המיוחדת והיא סוד הדבור הראשון שבי׳ הדברים׳ וגם העבירות כלן נמשכות
אחר הדבור השני וכבר אמ׳ חכמ׳ ז״ל כל המודה בע״ז כופר בכל התורה כולה וכל
הכופר בע״ז מודה בכל התורה כלה הנה כבר אתה רואה שכל התורה תלויה
בשני הדברים הראשונים׳ ואם לא יכיר אדם אי זה דבר הוא הנקרא ע״ז בכלל ובפרט
לא ידע לכפור בה בלבו ואם יכפור בה בפיו זה אינו מספיק להשגחה ואע״פ שהוא
טוב ברחמנא לבא בעי ואי אפשר להשתמרות ע״ז בתכלית ההשגה כי אם
בהשגת ידיעת השם הנכבד והנורא׳׳ ית׳ ומפני שזו ההשגה אינה ראויה לכל
למי שהוא זקן בחכמה ובמנין מפני שישיג בחכמה אמתת הדברים על בוריין
וישיג במנין חלשת ע״ז וחוזק השם הסכימו למסרה לראוי ולמנעה ממי שאינו
ראוי ומפני שאין כל הדעות שוות גדרו פרצות ואמרו שידיעת השם צריכה אל תנאים
רבים׳ כדי שלא יחשוב גם כן היודע את השם שכבר פטר עצמו׳ מכל מה שקדם
בהכרח לידיעת השם בהיות לא יכן לעשות לכל הראוי הוא לשמור שתי השמירות
כי בזו מקיימת זו וזאת זו כדמות הגוף והנפש׳ שעניהם צריכין זה לזה׳
וכדמות האות עם הנקודה כי המציאות לשניהם יחד בזמן אחד ואע״פ שהאות
דומה לגוף והנקוד לנפש שהרי הנקוד מניע את האות והאות מתנועע והמניע
והנע את שניהם דומה לשכל המנהיג הגוף והנפש יחד׳׳ והנה כשירצה
אדם למסור קבלה אחת בידיעת השם צריך שימסרנה לגודרי הפרצות שהם
אם לא היו מוצאים מצות כתובות בשום מקום שכלם הטבעי החזק גודר שהיו
מחדשים אותם מדעתם שהרי גדר הפרצה דומה אל נתינת המצוה אלא שזה
בשכל אנושי וזה בשותף שכל אלהי עם אנושי ואחר שזה כן כל שכן שזה
המקבל השלם לא יפרוץ שום גדר אבל ישתדל בכל כחו לגדור פרצות במקום

החלק הב׳

הערך לפי הדור והזמן ול״ס׳
סימני אותיותיו נזכרו בחלקיו חמשה ועניניו
חמשה והשם מפורש׳ חלק סימן ו׳ ענין א׳ סימן פ׳ כולל כל המצות ל״ס׳
כל מצוה ומצוה מן תרי״ג מצות אשר צוה לנו משה רבינו ע״ה על פי יי׳ וכמו
שנ׳ תורה צוה לנו משה מקי׳ היא בכלל חבריתה קשורה בסוד תורה שהוא
בגמטריא תרי״א וכן קשורה וכן כתי׳ את יי׳ אלהיך תירא וכן ויראת מאלהיך והוא
סוד יראת שמים וכן כת׳ יראת יי׳ ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים בזו׳
והנה הדע שנשארו מן תרי״ג ב׳ מצות והם ב׳ קצות הקצבה הראשונה הוא
בתכלית המעלה שאין מעלה אחריה והוא סוד ידיעת השם והחשוב להגיע אל
התכלית הצריך להיותך שכל נפרד וזה נמנע מכל בעל חומר׳ אבל צריך
מהלעמונה מה שאיך ראוי להיות שכל בו מצד היותך בעל צלם אלהים ובעל
דמות אלהים ר״ל משיג המושכלים ומניע הכחות הרוחניות הטבעיות האלהיות
והנפשיות שלכך נבראת ואם נמנע תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך שלכך נבראת כלומר
השיג הרבה לא להיות סכל כבהמה בצורת איש׳ והקצה השני הוא בתכלית
הפחיתות שאין אחריו פחיתות והוא הפך מידיעת השם שהוא הרחקה ממנו בתכלית
הרוחק והוא שאם תהיה סכל מידיעת השם לגמרי מכל צד ומכל פנה ואין לך
עליו לא אמונה מקובלת ולא מושכלת׳ הנה אז אתה כמי שאין לו אלוה ומי שאין
לו אלוה ומי שאין לו אלוה איננו אדם׳ וכמו כן אם יש לך עליו אמונה מקובלת
בלתי מושכלת אתה תלוי בין האמת והשקר שאינך יודע אם קבלתך אמת
או שקר ואם היא אמת ואתה עובד אלוה לפי קבלתך אתה עובד את השם באמת אבל
במקרה לא בעצם וכמו שעבודתך מקרית כן גמולך מקרי׳ ואם היא שקר
ואתה עובד מה שאין לו מציאות לשם אלוה נמצא שאתה עובד ע״ז במקרה
ואתה חושב לעבוד אלוה על כן ענשך גדול מגמולך׳ וכמו שאתה חושב לגמול
בעבור עבודתך כן ראוי שתחשוב שאם לא העמדנו באמת אתה חייב ליענש על
הפך עבודתך אשר אין לו חפץ בה ואם כן אין השלימות העליון המבוקש ממך
מקנע אלו בענין האמונה׳ כי אם בנידך מציאות השם ויחודו והיותו בלתי השם
גוף ובלתי כח בגוף באמונה מקובלת ומושכלת׳ ואם האמונה הראשונה שלימה
עמך כל מעשיך יהיו לשם שמים ואם היא חסרה ממך כל מעשיך יהיו לשם
שמים׳ וסוד שם בן ד׳ אותיות הוא שמים לפי כך הכפלת חציו הראשון על עצמו הפכם׳
על חציו והוא בעצמו עוד על חציו האחרון׳ ואמנם חציו על חציו וחציו כלומר זה על עצמו
וזה על עצמו׳ יהוה שמו וכשתשים אותו מלא במבטאו על שמו ויעלה לם
המתג׳ סוד זכר ונקבה בלם והוא עולה יה שמות מיוחסים שלנו מהם סימנם ז
השם יעקב ומו׳ מהם סימנם יצחק והם ב׳ מצות אהבת ופחד האחת כוללת ידיעת השם
שהיא מצות האהבת והשנית כוללת יראת השם שהיא מצות הפחד׳ והנה אחר
שהעיר שני הקצות הנזכרות באמונה אשר לא נתלו במעשים הצריך היות תורה

אמצעית בין שתיהם מפני שתלמוד תורה מוליך ליד המעשים ההגונים
שהלך בה׳ וליד המעשים המגונים שתתרחק מהם ומפני היות כל המצות
נמשכות אחר האמונה על כן במספר שוה ליציעה שם וסוד זה שמי לעולם וזה
זכרי לדור דור׳ כי כשתחבר יה׳ שמי המצות שס״ה וכשתחבר וה׳ זכרי המצות ב
רמ״ח חבר שס״ה עם רמ״ח יעלו תרי״ג גם תחבר עוד יה שמי והמצות שס״ה
ותחבר עוד וה׳ זכרי והמצות רמ״ח חברם יעלו תרי״ג וסימנך משה רבינו שים
ב׳ לבינו עם משה ויהיו שס״ה וכתוב רבינו וחסר ב׳ מן נ׳ וישאר רמ״ח כתוב משה רבי
ודיפהו ויאלך יה׳ מבשרנו והנה שס״ה מנינם כמנין ימות החמה ורמ״ח כמנין
אברי אדם ומה שהוא כנגד איבריך עוד השם לעשות בם מצות כלומר לרמוז שלא
נברא כך שום דבר כי אם לעבוד בו את הבורא לא לזולתו שהרי הם כמספר
מצות עשה ואם תעבוד בם לזולתו כשכם אתה עובד אלהים אחרים ואם יהיה
מקרה הנה אלהים אחרים ועל כן ראוי שתעבוד את השם שהוא אל שדי ושהוא כנגד
אלהים אחרים בכל איבריך במצות עשה ואם תשכיל אתה שם הנה עבודתך שלימה
שכל איבריך יתיועצו בכל תנועה אחר כוונת השלום התכלית ההיא המיוחלת
בכל תכליותך ולפי שענה מושך ומהלך ומאכלך ומשקך בו תחשוב ולא יעבור
הזמן בהבלי להמשך אחריו במעשיך כי אם במקרה או בהכרח טבע האנושות
ועל זה היו מצות לא תעשה כמנין ימות החמה שס״ה לרמוז שלא תעשה
מעשיך על פי הבלי הזמן ומפני שהחמה נפרדת לכל יותר ורוב ענייני בני האדם
מתגלגלים משנה לשנה ומשתנים גם כלל ימות האדם הם נמנים על פי השנים
השמשיים נרמז הענין להזהיר האיברים מהעניינים המתהפכים המשתנים
מעת אל עת׳ בדמיון ההבלות המדומות המורגשות אשר הם כלם הבל ורעות
רוח אשר הם עובדים לשעתם כענן בקר וכטל משכים הולך ואין להם שום
השארות בעניינ האיש הפרטי לא בעצם ולא במקרה כי אם יצא קטן מאומה
והנה כל המצות שנצטוינו עליהם באו לנו כדמות הקדמות להשגה שאם אין
הקדמה אין השגה מושכלת ואם אין השגה מושכלת אין אמונה נשלמת ואם אין
אמונה נשלמת אין עבודה קיימת ואם אין עבודה קיימת אין גמול נפרע ואם אין גמול
נפרע לא השלים הנברא לאמתת בריאתו׳ והמשל בזה מי שלא הלך בשוק לא קנה
מזון ואם קנהו ולא הביאו אל ביתו לתקנו ולא יבשלנו ואם לא שמהו בקדרה אחר
שבשלו אם הגיע לכך לא יאכלנו ואם לא אכלו לא יחיה בו ואם אכלו הגיע אל תכלית
כוונתו שאכלו בכמות שוה ובאיכות ממוצע וחיה בו׳ כן המצוה אם עשה אחת
מהן ועזב האחרת הקרובה לה בטבע נמצא שהפסיד הראשונה ואם קיים השניה
צריך עוד לקיים הקרובה לה ועל זה רמזו באומרם מצוה גוררת מצוה וכן העבירות
זה לזה כן כי עבירה גוררת עבירה׳ ועל זה נרמז באומרם בעניין זה שכר מצוה מצוה
ושכר עבירה עבירה׳ ואם עלה ממצוה למצוה בין מקטנה לגדולה בין גדולה
לגדולה יתכן שיושלם לו סוף התכלית האחרונה ויודע שמי שהושלם שכלו

ושמור

ישמור כל המצות בכל יכלתו שאילולי לא היה להם מציאות הוא היה
מחלשם וממציאם כל שכן בהיות להם מציאות שלם שאי אפשר לחדש
עזבות מהם נעלם ועל כן אין ראוי להוסיף עליהם ולא לגרוע מהן ואם
תאמר בערך שאחר שעלה אדם אל מעלה העליונה מהן והיא התכלית
האחרונה שהיא ידיעת ה' מעתה מה צורך מהן .. הנה הראיתיך שצריך
אליהם האדם כל ימי חייו מפני שהן לא נצטוינו עליהן לשמרן אלא
כדי לעמוד בכחם נגד יצר הרע ולהחזיק כח יצר הטוב ואחר שלא יפרדו
מן האדם כל ימי חייו שני היצרים הנה אם לא ישמור המצות תתהפך בו
כוונת השם ואולי ישלוט טבעו על שכלו עת מן העתים ויפסל כל מה שהרויח
כל ימי חייו. ועל אתה רואה מה ית' שאע"פ שברא את עולמו לפי משפט ה'
התורה כששת ימי בראשית והשלימו לא עזבו בלתי השגחה אבל שומרו תמיד
על' כן התורה והמצוה אעפ"י שאתה מגיע אל התכלית אחת מהן צריך לך
לשמור פרטן וכללן בהשגחה בתורה תמיד והטעם שאם לא תלמוד תמיד תשכח
מה שלמדת. כן אם לא תעשה המצות תמיד יחלש כח יצרך הטוב ואתה לא
תרגיש .. ומה אוסיף להודיעך בענין כלל המצות שאני יודע שאם אתה
בעל שכל הבין כוונת השם בכל המצות אחר זאת ההערה הנרמזת בזה החלק
השיני ואם לאו כל מה שאני מנגן באזנך בענין שמירת המצות אני כמה
לפניך כמי שמנגן לפני הנמים .. ואחר שהודעתיך זה כלו אשלים
לך ענינו במה שידעתי להודיעך עוד בזה החלק מענין היות האיש הזקן
יכול לחטוא בפיו ובלבו והוא בענין הדבור והמחשבה שאחר שהדבור הוא
הבדל שבו נבדל האדם משאר בעלי חיים גם המחשבה היא מסגולת האדם
ומהנכבדות שבסגולותיו. הנה יתכן לחשוב שחטאם גדול מחטא העובר
על המעשים והוא אמת מצד אחר. הנה אודיעך אני זה כלו בקצור ..
דע שהאדם ראוי להיות נדון על הענין שבו יכול להשלים חפץ קונו יותר מענ'
שלא ישלים חפצו ממה שראוי לדון אותו על הענין הרחוק מחפץ קונו והענין
הקרוב אל חפץ השם יותר הוא ממעשה הטוב. והראייה על זה שה' ית' אעפ"י שכוון
היה שלם בעצמו ומחשבתו שלמה אצלו עד שהוציא כבודו ומחשבתו לפועל
מלאכתו אשר עשה לענין כל חי לא נודעה שלמותו אעפ"י שאין לו צורך בכך
הנה אנו רואים שחפץ בזה וכבר עשה .. שהכירו הנבראים מעשיו הנפלאים
ואם לא היה בעבור מעשיו כי היה משיגו מהשיגים אותו ואעפ"י שהמעשים גם
משותפים עם המשיגים והמשיגים גם כן עשוים .. הנה הודיענו שאין השגה
לנו בו לא מתוך הביאנו במעשיו אשר הם יודיעו על מעלתו כן על דרך משל
בענין הזקן אעפ"י שכבר חלש כחו כבר עשה מעשים ואם היו טובים כבר נסר
מהם ואם רעים עבר בם .. ועל נמשך אחריהם גם כן. ואם יאמר בפיו מה
שאינו ראוי מיד ייחסלו השומע המעשה הרע ויקראהו אדם רע ואם יאמר

דבור טוב ייחס לו ית' ויקראהו צדיק·· ואולם מחשבתו אין בה כי אם נסיון
ולא יחטא בו בהיותו בלבבו עבר על הכוונה לבד אינו נכון כי לא על המעשה
שלא חשב לעבור עבירה· אינו נתפש על מחשבתו עד שיוציאנה לפועל בטובה
הדבר להפך· ועל זה רמזו ז"ל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה
רעה אינו מצרפה למעשה עד שיעשה מעשה וזה מכלל מדות הרחמים·· ועל
כן אין התכלית הנחשבת והנבחרת נכרת בלתי המעשה· והמעשה הוא המוציא
התכלית לפועל כפי מה שנבחר ונחשב· ולבעל השכל הטוב כבר כללתי לו סוד
כלל כל המצות במעט דברים לפי העניין·· תם

חלק סימן ז' עניין ב' סימן פ' כולל מהות תועלת המצות: תם

באמרי שכל מצוה קשורה בחברתה והעולם כולו לעד שכלו נקשר קצתו בקצתו
והוא כלו כאיש אחד באבריו ונקן באישות וגוף האדם לענין שכל אבריו נקשרים
קצתם בקצתם· ופסוקי התורה לעדים שלישיים שאלה נקשרים באלה יודע מזה סוד
מהות התועלת כל מצוה ומצוה כמו שיודע גם כן מה קשרים הנקשרים יחד הש'
הנזכרים מהות תועלת מציאותם והקשרם זה בזה וזה שהתועלת במה שיכוון
בו תועלת יתכן שיהיה נמצא בתחלת העניין או בתוכו או בסופו או בשלשתם או
בקצתם· רק בעניין המצוה שכל מצוה ומצוה עולם בפני עצמה יהיה התועלת
בה בעת מציאותה בעבור עצמה תחלה ואולי אחר כן תבוא לו תועלת אחר שאינו
נמנע מהיות במצוה תועלות רבות לפי כוונת המצוה לזהה ית' ותהיה התועלת
המעולה שבכל תועלותיה היא המכוונת האחרונה ממנו ית' וכבר רמז החכם בעל
המורה ז"ל עניין זה בעצמו במציאות הגלגל כמו שנודע מספרו הנקרא מורה
הנבוכים בחלק שלישי ועיין משם· ואחר שהמצות נקשרות זו בזו כבר התבארה
מהות תועלתם בכלל בעבור הקשר אשר בינהם ובין יציאת השם ועל כן הזהירו
חכמינו ז"ל על המצות באמרם הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע
מתן שכרן של מצות·· תם

חלק סימן ח' עניין ג' סימן ר' כולל הכרח מציאות התועלת המצוה··

יודע שאחר תועלת המצוה היא להמשיך כח האדם לעבודת ה' ולהגיע להשגת
ית' אם לא היה מציאותה הכרחי לפי טבע האנושות לא היה ה' מקיימה להשגה
ואחר שהתועלת היא תכלית המצוה הנה מציאות התועלת הכרחי יותר ממציאות
המצוה והתועלת נחלק לחלקים יודעים קצתם בעולם הזה וקצתם בעולם הבא
ואם כן הנה התבאר לך שזה הקשר לבוק כל קשר הכרח מציאות המצוה
וקשר הכרח מציאות תועלתה· וזה מבואר אין צריך להאריך בו··

ביאור תם··

חלק סימן ט' עניין ד' סימן ד' כולל טעם הכרח
המצוה ותועלתה בכלל·· תם··

מבואר הוא שהאדם שהוא משיג את קונו ושומר מצותיו נירא ממנו הוא אשר

ראוי לאמר עליו שבעבורו נברא העולם אצל אחר · ומי שראוי לאמר עליו שהעולם
נברא בעדו יתבאר מהרה שיש טעם גדול מצד טבעו להמליץ לפניו מצות הכרחיות
ומועילות · וזה שאם לא היו המצות מכריחות את האדם ומישבות נפשו אין לך
בכל בעלי חיים חי יכול ויודע להרשיע כמו האדם ולפיכך לא היה אפשר מבלעדי
מצות משלימות החסרים ומחסרות מה מיותרים עד שיסודר כל חסר בסדר שלם
והמוסיף יגרע עד שישוה ענינו · והגורע יוסיף עד שימזוג רכנו · וזה כלו הוא
התכלית להיות כלי שיעלה הענין הטבעי הכולל יצירת האדם ברום ההנהגה ישרה
הוריה · ויהיה כל איש שכל דומה לבעל שכל עד שיושלם המכוון באישים היוצאים
מהם לפועל ואחר שהוא כן הנה התבאר טעם כל מצוה בכלל וטעם תועלתה וטעם
הכרח מציאותם · כלל המצוה והתועלת הכולל אמנה ·· תם

חלק ·א· סימן ·י· ענין ·ה· סימן ·ו· כולל הפסד העדר המצוה · תם ·

אחר שנודע שתכלית תועלת המצוה היא להביא את בעליה לידי חיי העולם הבא
אם כן הנה הפסד העדרה כנגד הויית מציאותה · ועל זה רמזו באמרם הוי מחשב
הפסד מצוה כנגד שכרה · ושכר עבירה כנגד הפסדה כלומר והוא שכמו שתכלית תועלה
גדולה כן הפסדה גדול הפסד המצוה בהיותו ·· סבת הפסד חיי העולם הבא ומ״ה
אשר הוא הפסד אשר אי אפשר למצוה אבירתו עוד לעולם · כמו שאי אפשר
להפסיד מה שקוריות בעדה לעולם ואחר שהקדמנו שני הפרקים הראשונים
הנזכרים על ענין ·· הכרחי וגם מועיל אם לכוונתינו נשוב לדבר עוד בשמונה
החלקים הנשארים בעש״ ·· תם

החלק הג׳

סימנו אותיותו כלל חלקין ב׳ ועניינן ב׳ והתיבה
בן חלק סימן ·ב· ענין ·א· סימן ב כולל סתרי הלשונות

כל לשון ולשון הנמצא מתפשט בכל אומה ואומה צריך להבין שאין הכוונה
במציאותו לפי טבע האנושות לא כדי להעתיק הענין הנחשב בנפש מנפש זה
האיש אל נפש זה האיש האחר והיה הלשון עם חמשת מקומות הפה כלי מוכן
לפעולת ההעתקה הנחשבת ההיא ור״ל בלשון לשון האומה המוסכם והנה נודע
ונתפרסם לכל שהלשונות רבות אינם פחות משבעים ואם הם יותר אינו כמנע וגם
אינו רחוק עד שאם היה הדבר כן ר״ל שהיו האומות יותר יתחייב להיות גם כן הלשונות
יותר · ואז היינו מפרשים המקובל בהיותם שבעים אומות שהן רבות כי ענין שבעה
או שבעים וכיוצא בשבעיות סובל לפרשו על רבויים בלשונינו · והבדל אומה מאומה
תיים שני חקיה ודתיה וקצת ענייניה וכלל לשונה וכלל כתבה ואנס הענינים הנמצאים
בנפש כל האומה ובנפש זולתה בכלל ובפרט כל יוצאים ממקור אחד ואפשר לומר
עליהם בכלל שהם על כוונה אחת כללית הלשונה ואנס הנמצא בם מצד הטבע · אלא
ושבנה בעבר לעמים רחוקות ועל ידי הפלא הרצוני האלהי יהיה על יד נביא להדביק בס׳
נבואתו בחלק מחלקי המציאות הטבעי ולא יהיה בכל לעולם שזה כמנע ומנע
טבע קיים אי אפשר השתנותו · גם יהיה לפעמים השינוי להכרח ענין מבלעדי הדביק

ולפי שהאומות הנבדלות
בחוקיהם זו מזו והם גם
כן אינם פחות משבעים

מלבד כי אם במקרה יבכר גוף
שהמקרה רובו משותף בין הד
והטבע · והענין הטבעי או א״כ
שיש הנה מצד הטבע ואם ·
כולכר לעמים

נבואת הנביא · ולעולם לא יהיה זה כי אם בלי השנה מהשגחת ה׳ הנכבד ובכח הברכה
הדבור המשותף בין האדם ובין האלהים והוא להודיע לרואי השנוי יקרא בארץ כשיקר׳
ולא יתכן עמוד השינוי ההוא משונה מאשר הוטבע עליו בתחלתו המילי · אבל יהיה
על שנוי שינוי כשובו אל טבעו ואל חקו הראשון ובשובו יתאמת ויתקיים הפלא
שהיה פלא באמת · וכבר יקרה גם כן בשמים בתנועת החלקית הפרטית כלא
בגלגליה ולא בחלק מהחלקים העצמיים · כלומר שישתנה כוכב אחד ממציאותו וטבעו
כי החלק העצמים העליון קיים בעצמותו כקיום הדבר הנקרא כל בתחתונים · ולא
עוד לא שקיום הדבר שהוא כל אצלנו סבתו הקרובה הוא מציאות החלק העליון
והחלק העליון מקיים את כל התחתון · ואעפ״ שמציאות החלק בכל והכל בחלקים
שאין בעליונים דבר משתנה לעולם בעצמותו ולא בכל מקריו כי אם בחלקי
התנועה המקומית הסבובית המוטבעת בגלגלים שכל תנועה שנוי ואין כל
שנוי תנועה והנה חיוב מציאות הכלל האומות היה תחלה משנוי המקום ומות
העליונים והתחתונים שכל העולם הוא במקום במקרה והחלקים צריכים אל מקום
ואל זמן ומין האדם הוא כל נחלקין רבים מתפצלים ומשתתפים ממה שהוא
כל וחלק · ויקרא שם הכל הראשון והחלק האחרון שבכל בשוה והוא שם אדם הפרטי
ושם אדם הכללי שהוא שם המין ויהיה זה הנקרא בשם כל כלל הכל אשר אין אחריו כלל
בדמות סוג הסוגים שאין עליו סוג על דרך משל · ויהיה זה הנקרא בשם חלק חלק
החלקים אשר אין תחתיו חלק בדמות מין המינים · שאין תחתיו מין על דרך כמין
אדם מן המינים מורכב מרבים גם איש האישים מורכב מאיברים רבים · אלא
שההבדל ביניהם הוא בהיות הרכבת מין המינים מורכבת מחלקיה והרכבת איש
האישים מודבקת בחלקיה · ואלה גופים רבים בלתי מדובקים · ואלה גופים
רבים מדובקים וכבר ייחדו מצד היות לכל מין ולאיש מנהיג בפני עצמו
כמו שיש לכל דבר ואבר מנהיג בפני עצמו · וכמו שיש לאלה כחות מיוחדים
וכללים וכבר כמו כל חלקי העולם לגוף אדם אחד בכללו · ובחלקיו · ויחדו אדם
מדבר כלומר משכיל לדמות העולם אליו ולא אל אחד משאר בעלי חיים מפני
היותו בעל שכל מורכב מגופים רבים · ובחלק ראשון של המורה גלה הרב האלהי
ז״ל זה הסוד המופלא · וענין בו והבינהו משם והנה כי כל איש ואיש מהמשלי מעבד
בגופם ובנפשם ובשכלם הנה נמצא להם עמם · והוא אחד משפיע לכולם
ושפע אחד לכל לא שיפרדו במעלות · ומפני היות השפע האלהי רב מבלי חקר
כפי הנמצא מצד המקבלים שהם בלי חקר כשתחשוב העוברים וההוים
והבאים ממין האדם היה ראוי להיות זה השפע הוא הקרוב אלוה ית׳ יותר מהשפע
הנשפע על השמים בפרטיהם שהם גופים מקבלים שפעם בעלי חקר
ואינו דומה מי שהוא בעל חקר למי שאין לו חקר בפועל כי הנמצאים
משכלי בני אדם אין להם חקר · והנמצאים משכלי השמים יש להם חקר ·
ועל כן תהיה ראויה זאת הפעולה המעולה הנכבדת המיוחדת מכל פעולות

בן לאדם כחות מיוחדים
וכללים

המציאות להיותה מיוחסת אליו ית' שמו ועל כן באמר ה' במין האדם להיות חלקו
בפעולתו יותר ממה שבחר בזולתו מן העליונים ומן התחתונים וזה מצד שכלו ועל
זה אנו יודעים כי השכל הפועל בנו שכל פועל בפעל הוא אדון כל העולמים ולא
זולתו מן השכלים הנפרדים כלם· ואם זה השכל אשר לנו הוא עשיריהם הכל והוא
המיוחד אצל הסבה הראשונה לכל במעלה והנה שמו המיוחד לנו נאמן· כמו
שיתבאר והנה מפני היות פעלו אחרון היחס שמו אל המספר האחרון ומפני
היותו ראשון במעלה היחס שמו אל המספר הראשון ומפני היות פעלו בדמות
הגלגל מתגלגל בסבוב עגול שהוא פועל באשר היה והוה ויהיה כלומ' חלקי זמן א
האדם שהם אישיהם הפרטים המיוחסים היחס שמו אל המספר האמצעי הע'
העגול והמספר הראשון הוא הקצה הראשון בדמות אדם הראשון·· והקצה האחרון
יורה עליו המספר האחרון אשר הוא בדמות אדם האחרון· והאמצעי שביניהם
אשר יורה עליו המספר האמצעי המיוחד אשר הוא חמשה מצד אחד וחמשה
וששה מצד אחר וששה לבד מצד אחר הוא בדמות מין האדם אשר בין הפרטי הרא
הראשון והפרטי האחרון ועל זה היה הראשון גם האחרון אחר אחר·· והאמצעיים
שנים בדמות שניהם שגם הם אחד אחר מדובקים· ואם תגלגל הגלגל יתהפך הדבר
הנראה ויהיו השנים האמצעיים ראש וסוף ויהיה מה שהיה ראש אמצעי· וכן מה
שהיה סוף ישוב אמצעי· וזה סוד ה' הנכבד· ודע שמזה המציאות הקודם לאומות
ולשונות התחייב היות האומות מתגלגלות בממשלות מזו לזו· ומזו לזו· התחייב
היות ההשגחה מתהפכת בם בדמות הכרובים ובדמות להט החרב המתהפכת
השוכנים מקדם לגן עדן כדי לשמור דרך עץ החיים· ומהתהפכות שם השם
התחייב התהפכות היניקות והצורות ושנוי האומות וחילוף חקותיהם ולא עוד
אלא שכל תנועה סבובית או ישרה היא מתהפכת בדמות הפכי תנועות ה' המיוחד
ואחרי המציאות התהפכו אל חמר שם ה' והוא האותיות השם חמר הדבור וכמו
שאמר המציאות נמצא בחמשה מקומות· והם ד' יסודות והשמים כן נמצא הדבור
בחמשה מקומות הפה ואמנם מפני שהצורות מהן פרטיות ומהן כלליות התחייבו
היות התנועות במציאות כלליות· ופרטיות וזה כלו התחייב מהשם שתנועותיו
היו גם כן כלליות ופרטיות וכן תנועות הלשונות כלן מתגלגלות בצורה שוה בחמש
תנועות ראשונות השלש שמיוחדות סבוביות והן ממערב למזרח וממזרח למערב ונטיות
ונטיותיהן בשתי הפאות ימין ושמאל· ואע"פ שהתנועה הסבובית כוללה את שלשתן
והיא אחת בעצם· והשתים יסודיות ישרות והם ממעלה למטה· וממטה למעלה·
ואע"פ שהתנועה הישרה כוללת את שתיהן והיא אחת נמצא שהתנועות כלן נכללות בסוג
הסוגים בשם תנועה וחלקיה שתים ראשונות והם הסבובית והישרה והן מינין לתנועה
ותחת הסבובית שלש והם מזרחית מערבית ונטיה ותחת הישרה שתים והן עולה
ויורדת· כן נמצאות בדבור בעצמו בדמותן כלומ'· כי המה נמצאות בכל לשון התחייבו
הנמצאות בעולם· ומפני שהתנועות ענינים מקריים צריכים אל מנהיג להניעם

בעלי החמר והמניע צריך שיהיה נחלק לשני חלקים אחד מניע ומתנועע
עם המתנהג ומניע בלתי מתנועע עם המתנהג התחייב להיות באותות
המתנועעות שהנקוד בם כצורות התנועות ענין שלישי והם הדבר הנקרא תנועות
ונחים והם לאותיות ולנקוד כנשמות שגם הם מתנועעים עמהם בעת מתנועעים
אותם אך שתנועתם מקרית ותנועת האותיות עצמית והתחייב על זה להיות
לכל זה מניע בלתי מתנועע שהוא מניע הכל מחוץ ר״ל שהוא נבדל מהם בעצם
ומשפיע עליהם בהשגחה והוא השכל האנושי המניע כל הלשונות והוא בלתי
מתנועע לא בעצם ולא במקרה ור״ל השכל האנושי הפועל במין האדם כפועל
מכלו ובכח מעצם והוא אשר שנה הלשונות אחר היותם דבר אחד מוכן לכל מדבר
שגם היום הוא דבר אחד לא שהוא בלתי מובן לכל מדבר והיה סבת זה פזור האומות
כמו שנרמז בסוף הפלגה וכן ויפץ ומן בבל כשהמציא זאת האומה כהולך וזאת
בגוש והיא בתכלית הרוחק מחברתה והלשון שלזאת מוסכמת לסביבותיה ואין זאת
רוצה לזאת ואין ביניהן משא ומתן יהיה זה הרוחק שכן שתהיינה במקום סבה להיות
זו בלתי מבינה לשון חברתה כי כבר התבאר שהלשונות הן הסכמיות והדבור טבעי
ואינו הסכמי ואין טבע מכריחו לאדם להוציא לפועל מה שהוא לו בכח אפשרי
כדבור והמלאכות כלן שאם לא ילמדום לאדם לא ידעם לעולם והם הנמצאים
באדם בכח אפשרי ואינם לו מצד כצמיחת הבחרות והזקנה שהם לאדם בכח חיובי
שיצא לפעל ואין לו מזה מונע כי אם העדר ערכו לבד ועל כן העניינים ההם לא
יגיעו לאדם מצד למוד והרגל לא מצד טבע ידיעת המלאכות והבנת הדבור הם
כחות נפשיות צריכות למוציא מכח לפעל ואם לא ימצא מי שיוציאם לא יצאו
לעולם ומפני שהאדם בעל שכל בכח לפי טבעו אם ילמדוהו יקבל ואם לאו לאו
ומפני שהוא מדמה ענין לענין ואפי׳ אם לא למד אחר שראה מי שלמד ותיר ענינו
אפשר שיפעל פעל מדמה פעלו במקרה בלתי למודו ויורכב פעל אחר לפעל
אחר ויוליד מהם פעל שלישי כי הכל נמשך אחר הענין הטבעי והנה על זה תמצא
שבתי קצות שתי אומות שהן קרובות זו לזו תלעז זו לשונה שלזו וזו לשונה שלזו
ואולי יתפשט זה הרבה באומה האחת ומעט באומה השנית או הרבה בשתיהן עד
שיחשוב השומע דבריהם שזו היא זו ומעט שתיהן על שיהיה נכר ההבדל שביניהן
ואמנם רחוקי הקצות לא יבינו זה את זה והנה קרה ללשונות מה שקרה ליסודות
ולענין של לשונות קרה בהסכמה והיתה הסבה הרוחק וזה כי היסוד שלקין קרובים
לחבירו ישוב הם הם והוא הם בחלקיו גם כן ועל כן היה קל התהפכות האש לאויר
והאויר לאש בחלקיהם הקרובים וכן האויר למים והמים לאויר בחלקיהם הקרובים
וכן המים לעפר והעפר למים בחלקיהם הקרובים אבל העפר והאש התהפכותם
קשה במקומם מפני שבינהם תכלית הרוחק וקל בהמצאם בקירוב וזה התחייב
מן היות החמר של ארבע היסודות חמר אחד ראשון לארבעתם בכלל וכן קרה ללשונות
בעצמן כדומה לזה מפני היותן גם כן כלן בעלי חמר אחד והוא הדבור בכח [illegible]

שביניהן ולא מצות
קרב טבע אבל
הסבה היא אחרת
לשתיהם והיא
הרוחק

בעצמן

ככלל

בכלל שחלקין כל׳ אותיות ודבר גרם הפזור קשרה לאומה מיוחדת שנפוצה
על פני כל הארץ ושכח לשונה ולדבר לפי הלשון שהיא קרובה לה בשכונתה עד
שהיה זה סבה להיות כי שתשוב באחרונה מעלת הדבור לשונה כשתקבץ
האומה המיוחדת במקום מיוחד שכבר יהיה הקבוץ ההוא כולל כל הלשונות
אשר בארץ ותהיה סבה שכלם ידברו בלשון מורכב בינהם ותהיינה כל הלשונות
מורכבות כהרכבה אחת אחר שהלשון תכלית הכוונה בה להעתיק הכוונות
מנפש לנפש ע״כ שכשיאריך הזמן לא ידעו בעלי הלשון המורכבת אי זה
דבור היה מלשון פלונית ואי זה מלשון פלונית שלא יחלק הלשון ההוא
לשנים׃ וזה הדבר קרוב׃ כמו שכל לשון שכבר יקרה היום לאי שמדבר לבני
ביתו הקטנים בשתי לשונות ומרגילם בכך שהם יחשבו שכל מה ששומעים
אינו כי אם בלשון אחד ואע״פ שהיה צריך להאריך יותר בסתרי הלשונות והיו
יכולים לגלות בעניניהם נפלאות אלא שהיינו צריכים אל אריכות דברים ואל
הקדמות רבות כדי לגלות ענייני סתריהם במופתים ברורים הנה מספיק עד
כאן במה שאמרנו גם בכלל לפי כוונת קצור זה החבור׃

חלק סימן ל׳ ענין ב׳ סימן נ׳ כולל סוד
הלשון המובחר שבכל הלשונות׃ הנה כבר הודענו ענינים כלליים
בלשונות ובארנו שהשפע האלהי מגיע אל כלן והוא סבת מציאותן והוא המוציא
אותן מן הכח אל הפעל ואחר שהוא כן צריך גם כלן אצלו שוים או בלתי שוים
אחר שכלם מן פעולותיו ונאמר שידוע הוא שהם שוים אצלו מצדם הם שוים
אצלו מצד מציאותם אחר שתארם הוא הדבור הכללי אשר הוא הנותן בו צורות
פרטיות והם ההשגות המשכלות מהדבור וגם אחר שההשגה שוה הכל שוה
לא שההבדל בין הלשונות יהיה כמות ההבדל אשר בין האומות וכמות
ההבדל אשר בין מכתבם׃ וידוע שכל אומה שהיא בעלת תורה ומצות וחקים
ומשפטים צדיקים יותר מזולתה היא נכבדת יותר אצל מי שמשפיע על הכל
וכל מה שהתרחקה האומה מן הדת הכללית הנרמזת היתה יותר רחוקה ממנו
שהוא סבה ראשונה להשפעת הדת שהוא משפע האלהי המגיע הדבור הכללי וכבר
התפרסם באומות שאומתינו היא האומה הראשונה אשר קבלה תורה מפי הגבורה
ואין שום אומה מכחשת זה׃ ומה שהכל מודים בו והתפרסם כבר אין צריך להביא
עליו ראיה׃ ואם כן מי שענייננו היה אצל המשפיע מעולה משאר חביריו לשונו
גם כן מעולה אצלו משאר הלשונות והעד שבלשונה של אומה הזאת המיוחדת
דבר אתה כל מה שדבר ובמכתבה צוה לכתוב כל מה שיכתב ולא עוד אלא שמה
שאמר שנכתב על ידו על שני לוחות אבנים כן יהיה הדבר כפשוטו לבד בין יסבול
הנגלה והנסתר יחד ויהיו שניהם אמת או האחד מהם׃ הנה נכתב בלשון הקודש ש
שהקבלה נמשכת עד היום קיימת׃ ואם יאמר אומר אמת היה אבל ראה האומה
בלתי ראויה לאותה המעלה והחליפה באומה אחרת והחליף חקיה׃

ומעלתה ובאמונים והמאיר מכתבה· הנה האומר דבר זה הוא בעצמו מודה על
מעלתה ועל מעלת לשונה ועל מעלת מכתבה בעל כרחו ואחר שהודה על העקר
בא והקשה עליו מפני ראותו חסרון שלשת המעלות הנזכרות היום ממנו· וגם אנו
לא נקשה עליו בענין החסרון המורגש כי אם היינו מכחישים המורגש לא היינו
יכולים לומר המושכל שהמורגש קודם לו בטבע ואע״פ שהמושכל קודם למורגש
במעלה כמו שהתבאר בדברי חכמי הקדמות· אבל גם אנו נודה על האמת שהיום
שלשת המעלות חסרות ממנו אבל לא על דרך חלוף זאת מהן באחרת רק··
הדבר דומה למי שהיה לו מרגלית נחמדת והיה רוצה להנחילה לבנו ובהגיע
הזמן שהיה מורה לבנו דרכי העושר כדי שיכיר מעלת המרגלית ותהיה נחמדת
נחמדת בעיניו כמו שהיא חמודה בעיני אביו· בא הבן והכעיס את אביו מה עשה האב   בעיני
לא רצה לתת המרגלית ביאלם כדי שלא יפסד בנו ירושתו אם ישוב וירצה את אביו
אבל השליכה בבור כי אמר אם לא ישוב בני איני רוצה שיירשנה ואם ישוב איני רוצה
שיפסידנה וכל עוד שלא ישוב תהיה גנוזה בבור וכשישוב מיד יעלנה מן הבור
ויתננה לו· וכל עוד שלא שב ספיהין במים עבדי אביו והיו מכעיסין את הבן בכל
יום ויום וכל אחד מהן היה מתפאר שאביו נתן לו· המרגלית והבן לא היה חושש
כי לא בורע אחר זמן כל כך הכעיסוהו עד ששב ומחל לו אביו והעלה המרגלית
מן הבור ונתנה לו כשראו עבדי אביו כך מיד נפלו על פניהם ובושו משקריהם
ומפני הבן והיה להם הרבה לעשות עמו על שימחול להם הכעס שהכעיסוהו ברוב
פיוסים·· כן קרה לנו עם האומרים שהשם החליפנו בם שאין תקוה להשיב כל זמן
שאנו בגלות מראים את השם כאשר חטאנו לו·· ואולם כשובינו ובהשובו גם הוא
את שבותינו יבושו מבישנו מפננו בראותם אשר שב יי׳ את שבותינו ואשר
שברו יקבלו כמיון היה ואנו נקינו בעונותינו ונאריך על כלותם·· ומפני שאין
לנו עיון היום בזאת המדינה שלנו מצפים נעלות אליה בכל יום עיין המחלוקת
במקומה עומדת למי החמדה והאמת הלנו אם לצרינו עד בוא המכריע הגולה
המרגלית מהבור ויתנה לאשר יחפוץ לנו או להם ואז יתברר האמת הקבלית הבירור
ושוב החמדה לבעליה הראויים לישר אותה הנקראים בעם לוי והסור הקנאה
והקטטה והמחלוקת והשנאה ותבטלנה המחשבות המלומאות מה לבבות ויאהב
כל איש ואיש את כל אחד ואחד מאישי המין כאילו הוא חבירו וחבירו הוא עצמו··
כמו שאדם רואה כל אבר ואבר מאבריו שהאחר הוא זולתו· וכל חלק מהם אצלו
הוא הכל ואז ישוטטו רבים ותרבה הדעת ולא ילמדו עוד איש את רעהו לאמר
דעו את יי׳ כי כלם ידעו את יי׳ למקטנם ועד גדולם כמים לים כי מלאה הארץ
דעה את יי׳ כמים לים מכסים· ואחר שהדבר הוא כן הכל מודים שמבחר כל
הלשונות מאז היא לשון הקודש· ועל כן נודע מה שנודע בה לנביאים בסוד
ה׳ המפורש מה שלא נודע בזולתה מאישי מן האדם· והנה גם הטבע עוזר
עד שיהיה השם בוחר בדבר אחד מיוחד מכל פרטי הענינים כמו שבחר

בערבות מכל הגלגלים כאמרם שבעה רקיעים ברא הקב״ה בעולמו ומכלם לא
בחר כסא כבוד למלכותו אלא ערבות והוא השביעי לא שאם ערבות משורף והנה
הנראה מכל כוכבי שמים שה׳ בחר בשמש מכלם והנראה מהיסודות שהאש
מובחר מכלם ולמעלה מכולם· והנראה ממיני המתכות שהזהב מעולה מכלם·
ומה אילנות שהתמר מעולה מכלם ומבעלי חיים השוחים שלויתן מעולה
מכלם· ומהמעופפים שהנשר מעולה מכלם ומההולכים השור בבריים
הנקראים בהמות והאריה בבריים הנקראים חיות ומכלם האדם· ומה אדם
ישראל ומישראל שבט לוי· וממשפט לוי הכהן הנביא· הנה כבר התבארה הכוונה
במה שרצינו· להודיע בזה החלק השלישי שמבחר הלשונות היא לשון הקודש·

החלק הד׳

סימנו אותיותיו· מנסעף· חלקיו
חמשה· ועניניו חמשה· והשם שאל

חלק סימן· מ׳ ענין א׳ סימן ש׳· כולל ענין יצירת האדם··
ספר יצירה העיד שבשלשה דברים נבראו עם כ״ב אותיות האחד עולם והשני שנה
והשלישי נפש· והעולם הוא אש מים ורוח· ונבראו באמ״ש וז׳ כוכבי לכת נבראו
בבגד כפר״ת· וי״ב מזלות נבראו בהוז״ח טיל״נ סעצ״ק הרי זה כלל העולם ופרטיו
סתם· והשנה נבראת מן העולם שהיא חום וקור ולחה ורויה שנבראו מן אש ומים
ורוח באמ״ש· גם כן ז׳ ימי בראשית שנבראו מן ז׳ כוכבי לכת בבגד כפר״ת· גם כן וי״ב
חדשי השנה שנבראו מן י״ב מזלות בהוז״ח טיל״נ סעצ״ק גם כן והרי זה כלל השנה
ופרטים סתם· והנפש נבראת מן האלם העולם בשנה הכללית ובפרטיה ובחלקיה
נקרא ראש ובטן וגוייה· שנבראו מאמ״ש מים ורוח באמ״ש כמו כן וז׳ שערים בז׳ כוכבים
בבגד כפר״ת גם כן· וי״ב מנהיגים בי״ב מזלות בהו״ה חט״י לנ״ס עצ״ק גם כן והעולם וכל
מה שנברא בו הוא עצמי· והשנה וכל חלקיה הם מקריים· והנפש וחלקיה הם
נפשיים· ולמנס עוד נבראו מהאמות הנקראות אבות· ושרשים· ויסודות שלושה
דברים· והם שמים וארץ ואויר· וגם שנשתם נפשיים· לכל שהשמים פשוטים נזכרים וזכים
כדמות האש· והארץ מורכבת ועבורה כדמות המים והאויר ביטוני משותף כדמות
הרוח· והנה תלי בעולם כמלך על כסאו· וגלגל בשנה כמלך במדינה ולב בנפש
כמלך במלחמה· והנה תלי כדמות בריח בשראשו במזל אחד וזנבו בשביעי לו
חלק כחלק מן קפ״ לקפ״ מעלות מש״ס מעלות שהגלגל כחלק בהם ראשו וזנבו
זנבו חובה· לבו מכריע בנתיים והנה הגלגל בדמות עגול בעל שתי קצוות והאמצעי
מכריע בנתיים והנפש הוא כח אחד נוסף על מהות הגוף ומניע את הגוף בעצם
ומתנועע עמו במקרה זהכח ההוא משכנו בלב והוא צורת הלב ועל כן נקרא
לב והנפש גם כן נקראת לב· וה לב הוא עומד בכח הדם· והדם הוא הדבר הראשון
אשר נתהוה באדם· על כן אדם ודם קרובים בענין· גם כמיין מכללם גם
לבמה גם כמות וכמה· וכל אחד מאלה נבלל בעבור ענין מזולתו גם התייחד
עמם בעבור רמזים· והנה ראשית מציאות האדם הוא מקרה והוא קרי שהוא

שם שכלית זרע והוא זרע לבן ובהיותו זרע כשיתקף בשם עם כל זרע׳ והלובן
בו מקרה׳ והוא סוד השלג הלבן והרמז המעשה לבנת הספיר׳ ובעליונים
כמראה אבן ספיר דמות כסא לא שזה מיוחס בשם אבן׳ וזה בשם לבנה ומי ש
שנתבלבל לבורו והיה בו הלבנה ללבן ויחס הלבנה יחס חלוש שהוא חמר קל
להתפעל ולהתהוות וקל להשתנות ולהפסד והוא דבר מחובר בפעולה
מלאכותית והיא הנפעלת בידי אדם והוא יחס החמר הראשון התחתון׳ ויחס האבן
יחס חזק שהוא חמר קשה להפעל ולהתהוות וקשה להשתנות ולהפסד והוא
דבר מחובר בפעולה טבעית ופעלתו בלתי מורגשת ובלתי מכוונה אבל מושכלת
והוא יחס החמר הראשון העליון ודבר רמוז שם במקום שמורה עליו סוד שריק
ההשגה האנושית באמרו׳ ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים׳ שבא להורות
שההשגה נמצאת באדם בכח הדברי שבו׳ וכשהכוונה שוה בכל כחותיו שהם
נשפעים ממנו וההשגה אחת שוה וההבריות שלמות בלתי חלוק כעת וזהו סוד
שפה אחת ודברים אחדים׳ ועל רמזו שאלה הכחות יש להם תנועה במקום
האחד ומשם יש להם ידיעה וזהו אמרו ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה ורמזוהו
רז״ל באמרם בנסעם מקדמונו של עולם והוא אור השכל המיוחס אל המזרח
שמשם האור יצא לעולם׳ והנה שם המזרח קדם ואמרו וימצאו בקעה בארץ
שנער רמזו בו הארץ שנגערו בה בימי המבול מן וינער יי׳ את מצרים׳׳
ואני קבלתי בו שהוא רמז לשוב הכחות המושכלות אל הנערות במקום ששם
הנערות׳ ועל כן אמר וישבו בה שלא זזו מדרך הילדות והשחרות והוא זמן בלבול
הכח הדברי׳ על כן קרא שמה בבל׳ כי שם בלל יי׳ שפת כל הארץ׳ ונפסקה הכוונה
הראשונה מההשגה׳ ועל כן אמרו שיזמו מחשבת הקבוץ׳ והקבוץ סבתו הסדר
השכלי ושמיעת הכחות זה לזה והמשך זה אחר סדרו של זה׳ אך הפזור היה ש׳
בהתהפכות הכוונות והידיעות ואחר שהורחקה מהם השגת האמת ויהי להם
הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר׳׳ איך יתכן לבנות מקומות הקבוץ שהם
העיר שהיא מקום כלל כל הכחות׳ והמגדל שהוא מקום המושל עליהם והוא
מקום הכח הדברי אשר התיחס אל הראש כמו שרמזו באמרם ומגדל וראשו בשמים
והוא ששם נפל בלבול בין הכוונות לא יתכן לעולם להשלים החפץ ומפני
שהמשיג אין ראוי שיחשוב בהשגתו לעשות לו שם ולא לבקש הפאר ההשגה כדי
לקבל ממנה גמול שזו היא עבודה שלא לשמה עזר השכל לבלתי השיג כלל
ומעניש הכחות על זה לבלתי שמוע זה לזה ובלתי התקבץ יחד ועל כן נאמר
בעונשם הבא נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו׳ ומיד
העונש באמרו ויפץ יי׳ אותם על פני כל הארץ׳ וזה כלו אע״פ שרמזנו נסתר
אין המקראות יוצאין מידי פשוטן שהנה אחר שאין הדבר מכריח להוציאו
ולהאמין שזה משל נאמין כפשוטו בשום פנים מאין תחלה׳ הפשט כאשר
הוא כשאין מונע שם לו מכחישו ואחר שזה נדרוש עליו מה שסובל על דרך

הנזכר שכל מה שנדרש על דרך הנסתר מורה על חכמה יותר
עמוקה ויותר מועלת לנו שהמיוחד מהוראת הנגלה· שהנגלה נכתב
להועיל לכלל העם שאין להם שקול דעתם להבדיל בין האמת והשקר
וזה אינו מועיל לבעל הדעת המבקש ההצלחה המיוחדת בכח הדברי'
שלא מתו אלף בני אדם אחר שנולדו וחיה כל אחד אלף שנים וקרה
לכל אחד אלף מקרים בזמנו ומהם על דרך גמול ומהם על דרך עונש
ומהם בלתי גמול אבל מקרים גמורים ומהם בלתי עונש גם כן ואלה
עלו ואלה ירדו מה תועלת בכל זה הספור ההוא לזה המיוחד היודע כבר
דרכי ההנהגה האלהיות· ולפיכך מבקש לדברים ההם דרך מועלת לו בם
ועונה אל מה שהוא גם יודע שהמחבר כוון להשלים שתי התכליות
בדבריו במקום שאיפשר לעשות כן כמה הנרמז שהנה יש לנו עדות
מורגש מהפזור שלא לאומות· ומשנוי הלשונות יש לנו עדות מושכל
שהענין היה כפשוטו· והתועלת הכללי בזה הוא לדעת דרכי העונש וה
והגמול הבאים מהשם בהשגחה על הכלל לפי מעשיהם ולפי דבריהם
ולפי מחשבותם·· שכלשתם נכללים פה· ואמנם התועלת הפרטי למיוחד
בזה הוא להשיג הנסתר הרמוז אליו· בהשגת אשר שם גמולו ועונשו ושאר
הגמול והעונש אצלו פתוחים כנגד אילו· שאילו נפשיים ואילו גופניים·· ולא
כללנו זה הענין בתוך דברינו אלה לא לעורר טעות המשכילים אל אמתת
הדברים שזה החבור לא חובר כי אם לבעלי שכל שקבלו הקדמות כלליות
בקבלה התוריית המיוחסת אליה ית' כפועל ומפני שעברינו היו ענין יצירת
האדם והכח הדברי שבו· המוכן לקבל המושכלות ולצאת לפעל עם שפע
השכל המשפיע עליו בעודו בעל חמר והוצרכנו להודיע סוד חמר היצירה על כן
כללנו בתוך ענינו סוד דור הפלגה בכלל על דרך הערה ובגלות רמז קטן·
ונשוב לומר שהיצירה האנושית נראה להיות האדם סוף כל נוצר ושיכללו בו
כל הכחות המקובלים מהם טבעיים ומהם רצוניים ומהם מקריים ומהם שכליים
וגם נחלקו להיות כל אילו קצתם רוחניים וקצתם גופניים· וגם היו לו ובו מהם בכח
ומהם בפעל ומה שהם אצלו בכח נחלקו לחלקים שנים חלוקים והם כח קרוב
וכח רחוק· ואמנם מציאות האיברים יורו על מציאות פועל קרוב או רחוק בגוף או
כח בגוף· או בלתי גוף ובלתי כח בגוף כי זו חלוקה הכרחית· וכן כל דבר נמצא
מורגש או מושכל הוא מעיד על מציאות ממציאו ופועלו ומורה על מהותו
אחר העיון הראוי·· ואחר שזכרנו שכל מציאות נכלל בצורת האיש הזה· הפרטי
השלם בדעתנו כל ענינו יקנע שממנו נדע כל המציאות ועל כן נחקור על ענינו
נגד בכללו ובפרטיו ויספיק כאילו חקרנו הכל· אחר אשר הוא כולל הכל· ונאמר
כי מציאות היות זה הנברא האחרון והוא הכל על דרך התכלית כל ההרכבות מורה
לקונו ית' שהוא הנמצא הראשון והוא הכל על דרך התכלית המעט ההרכבות

והנמנע עד מי שהוא בתכלית הפשיטות והייחוד עד שאי אפשר להיות פשיטות
ואחדות אשר אין בעצמו שום הרכבה בעולם לא עצמיית ולא מקריית ולא על דרך
התייחסו על דבר זולתו ולא על דרך התייחס דבר אחר אל עצמותו וכל הנמצאים
נמצאו מאמתת המצאו וכלם אפשרי המציאות בבחינת עצמם ומחוייבי המציאות
בבחינת סיבתם והוא מחוייב המציאות בבחינת עצמו לבדו ומפני זה היה ראוי שהוא
ית' ישגיח באדם בשני הצדדים בהכרח ויהיה הוא המכריע בין עניין השנים
והצד האחד מצד הדבר הפשוט אשר באדם והוא הכח הדברי הנקרא נפש והצד
השני מצד הדבר המורכב אשר באדם והוא החומרי הנקרא גוף והמכריע ביניהם
הוא השכל המשפיע עליהם והוא נבדל מהם ומפני שהדבור משותף בשניהם
בגוף ומשותף בשניהם בנפש וכן המחשבה נחלק לשנים טוב ורע והנה הדבור
הנמצא בפה נחלק לשלשה חלקים שהם שש קצוות והם אמת ושקר וטוב ורע וברכה
וקללה וכבר אמרו הקדמונים שגם אלה יחלקו עוד לחלקים ושמו אמצעי בין האמת
והשקר והוא שקראוהו המעורב ועוד חלקו המעורב לחלקים שיודע כי אין אמת
יותר מאמת ואין שקר יותר משקר אבל יש דברים שאינם אמת גם אינם שקר
ויש קרובים אל האמת ורחוקים מן השקר ויש קרובים אל השקר ורחוקים מהאמת
מפני שהאמת והשקר שתי קצוות אשר אין אחריהם קצה ממינם והם שתי לווק
ולעכ"פ שהאמת דבר נמצא והשקר דבר בלתי נמצא על כן המעורב היה אמצעי
לקצוות ונחלק גם הוא ברוחק ובקירוב אל אחת יקראו הקצה האחד כלו אמת:
והקצה השני כלו שקר והאמצעי חציו אמת וחציו שקר וחלקין רובו אמת ורובו
שקר ואמנם החלוקה שאינו לא אמת ולא שקר אינו ממין החלוקה הזאת ויודע
שהדבור הוא כמורה על דבר נמצא ואם הוא נמצא כמציאות כמו שנזכר בדבור
ייוחס לדבור שם לאמת מצד הנמצא שהורה עליו וגם יתכן שהדבור יבוא להורות
על דבר שהוא נמצא ואין לדבר ההוא שום מציאות כפי הדבור ואז ייוחס לדבור ההוא
השקר מפני שלא הורה עליו הנמצא כמו שנזכר בדבור ומה שיהיה הדבור
נחלק להורות כן על שני נמצאים ויהיה האחד נמצא והשני נעדר ייוחס הדבור
גם לחציים ויהיה חציו אמת מצד הנמצא וחציו שקר מצד הנעדר וכן ברוב
ובמיעוט יהיה הכל לפי הנמצא והנעדר וכן הטוב והרע והברכה והקללה ובכן
מה שנזכר בדבור בענות האמת והשקר וחלקיהם וכן המחשבה בעצמה אבל
המעשה כולל טוב ורע אבל אין אמת ושקר נופלים עליו בעצם כי אם במקרה
כאומרך פלוני כתב ספר פלוני שיאמר בזה אמת או שקר במקרה כלומר שחוזר
העניין אל הפועל ואל הפעל אם היה הפועל הרמוז ממעשיו על ידי הפועל
אם הנפעל אם לאו אבל אם יאמר פלוני עשה מעשה פלוני אינו נופל על זה העניין
אמת עשה ואפי' אם עשהו אבל יאמר טוב עשה או רע עשה וחוזר אל המעשה
שהוא טוב או רע גם אל הפועל שעשה טוב או רע ואמנם על הנמצא אם נמצא
נופל עליו אמת שנמצא ונופל עליו אמת שהוא בצורה כך אם להפך ואם כן אין

לשתים בשניהן יח
רוחניות שמפליג ויח
גופניות דמיוניות ו
המעשה נחלק לשנ

אמת

נמצא נופל כי אם על עצם הנמצא. ועל אחרית הנמצאים גם אין שקר נופל כי אם
ה בהפכם. ואמנם על המציאות הכללי במעלו ענין מורה על היותו טוב מפני הפעולה
ובא ענינו הוראת המציאות ההכרחי שהוא האמת וגם התחדש התייחסה הפעולה אל
כוונת מכוון באמרו וירא אלהים כי טוב. ועל כן שהטבע המדבר לא הודאת דבר שהוא
נמצא בלתי כוונת מכוון לא זכר כי טוב. וזה סוד גדול מובן מן היום השני.
ואל יטעך אמרו יהי רקיע בתוך המים וכו׳ ואמרו ויהי כן שהרי זה יורה על כוונת
מכוון שהעדר מאמר כי טוב לא קרה לו מפני דבר שנמצא מתוך שני מיני המים
והוא דבר שהתחייב ממציאות הרקיע אחר שהתגלה מציאות והיה נגלה בין מים
העליונים ובין מים התחתונים והדבר ההוא הורמז ביום חמישי שהוא יום תשורת
ליום שני שבשני פעולת מים ובחמישי תולדות המים. וכבר נברא ונולד קנה ליום
שני. והרמז הכינם כל׳ נמהלכת נברא מי שהשלים לא טוב להיותו טוב ועם הטוב
השתתף הרע והרמז עץ הדעת טוב ורע. נרמז לשני כיון שנבראת אשה נבראת
שטן עמה. ונבא גם השטן בהכנס בלתי מכוון בביאתו ובא על חוה אחר היותו עמה
לא עליה והטיל בה כח בלתי נקי ובלתי טהור הוא. מקרה הוא מקרה לילה קרי שמצו
זוהמא הוא. אפה סרוחה היא כי הוגלה. עפה פלמנעית וזה הסוד יגלה לך כר
חרצנים ואשף וכשדי כי שפה סרוחה סוכה חרטה. ואמרו בחרצן. והרמז הוא ישופך
ראש. ואתה תשופנו עקב ואור כשדים ידוע ולפי מה שרמזתי אם תרצה להשיג השגות
אמתיות השתכל בנבראים ובאותיות שבכל נגלה הנבראים ובנקודם ובטעמם
ובתנועתם ובשמותיהם ובמספריהם ובחלקיהם ובחלקי חלקיהם ובהרכבתם
הראשונה ובמוכפלת פעמים רבות ואז תבין יראת ה׳ ודעת אלהים. ואי אפשר להאריך
בסוד יצירת האדם כי אין קץ לחכמה. אבל הרמזים מספיקים והוא שראשו במות
הגלגלים ומה שלמעלה מהם ומבטנו ולמטה הוא בגמות עולם התחתון. אשר
ממנו נברא ובו נוצר בסתרי גלוי עריות ובסוד שפיכות דמים ובעבודה ע״ז ועל כן
בזכר המושל והרוכב שהוא פועל זה הפועל בנפעל לו סוד ברית מילה שכולל שלשתם
ע״ז ושפיכות דמים וגלוי עריות. וזו היא הברית שכרת ה׳ אתנו. שאנחנו זרע אברהם
אוהבו וזרע ישראל עבדו. לכרות ממנו צ״ה השלש עבירות החמורות שבתורה שבאו
לנו בעת בריאתנו ממציאות העולם התחתון אשר אין לשם חפץ בו כמו שאין לאדם
חפץ במה שמוציא ממה שאכל על שהטבע מכריחו. ובאה הברית לזכרון שלא יבוא
לכם לעבור נחת מאלו העבירות שיזכור מברית מילה אותו שכבר יש עליו עדים
שבעה עליונים ראשונים. והם ז׳ ימים היצירה ואחריהן כל הנבראים כם ועל כן היה יום
זמן הברית אחר גלגל ז׳ ימים והוא השמיני שהוא היום שבו נברא ובו נולד. והוא יום
בריאתו. ואם שמע בריאתו ולא היה לפני זה לא היה ביום בריאתו. ולא היה ביום בריאתו לע״פ
שלא היה יכול לסבול לא הון נבראים עדים עליו. והיה ראוי שלא יהיה נכון ביום מן
הימים. והיה נימול במקום ממקומות המציאות. והיו לו עדים לחתום בהם. והיה
ניטל גם מעונש. ולא היה אחר ח׳ ימים גם כן היה צריך להיות עד ביום ט׳ ללידה.

והמציאות גלגלן מז' לז' בסוד ז' ספירות המתגלגלות בממות והשם שבסקן עולמו
והיו הז' והז' נחלקים אלה לענין ואלה לבטלה. וטעמי הי"ב במילה יודעים מסוף
החלק השלישי שבהמורה ונעם משם כי הם על צורה אחרת. וגם הי' מעולה ונכבד
ואמנם על זה אמרו ונעידה בם את השמים ואת הארץ וכל הנמשך לזה. והנה אלה
הג' עבירות באו להורות על ג' ספירות הידועות בקבלה שהם המחשבה והחכמה
והבינה. והם הם החכמה והבינה והדעת. ושלשתם מורות על מה שראוי להאמין
בשם ית' כי החכמה עוזרת לבלתי עבוד ע"ז והבינה עוזרת לבלתי שפוך דמים. ומי
שנגרר בגלוי עריות. והדעת עוזרת לבלתי גלות ערוה להחליף כח בכח נכרי
וזר שהוא בלתי מינו שהטבע האנושי עוזר שהאדם ישתו בנשות המין כולו וכל
איש כמין. ואם מחליף כואה למין. שאמיר מינו וזהו זר אצל הטבע כל שכן אצל כג
הדעת שהוא אחר הטבע וזה הוא כרמות עצמו ובשרו וזולתו זר אצלו. והשם
כרת ברית לבלתי התקרב אל הזר ולברוח מן הערל ועל כן כתוב בפסח הב
להבדיל בין הרמים וכל זר לא יאכל בו וכן וכל ערל לא יאכל בו ובקרבן והזר
הקריב יומת. והערל כזר אצלה שם והסוד כל בן נכר אנוש מלקבל הוא זר אצלו. ועל
כן צוה מבואר ומלתם את ערלת לבבכם. וכן בענין התשובה שהיא סבת הגאולה
וסוף הקבוץ. ומל יי' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את יי' אלהיך בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאדך למען חייך. ואמרו למען חייך יורה על היות המילה
הנעלמת סבת מלת הלב ומילת הלב סבת סיבת חיי העולם הבא ללב ולנפש
האוהבים את השם.

חלק סימן נ' ענין ב' סימן א' כולל כ"ב אותיות.

כתוב בספר יצירה כ"ב אותיות יסוד ג' אמות אמ"ש וז' כפולות בג"ד כפר"ת וי"ב
פשוטות הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק ושם כתוב שאלה כ"ב אותיות הן הן שבהן נברא הכל
באומרו כ"ב אותיות חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וגו' וכהן כפ"ש כל יצור וכל
העתיד ליצור. ועוד אמרו שם כ"ב אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות
בפה בה' מקומות וזכר מקום מבטאן. וזכר מוצא כל אחת מהן נפי מציאותן
ואמר שהם קבועות בגלגל ברל"א שערים וכל מה שנמשך לזה ומשם הבין
השכל הנה באמת המחבר ספר יצירה יהיה מי שיהיה ז"ל להודיע ליראי יי'
ולחושבי שמו שכ"ב אותיות הם יסוד הכבוד והוא גלגל עשירי כל גלגל האותיות
הוא הגלגל המעולה שבכל גלגלי המציאות והוא גלגל ראשון במעלה וקודם
לכל גלגל במציאות והוא גלגל התורה והמצוה וכל העליונים והתחתונים מנהיגים
על פיו ועליו נאמר בדבר יי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכבר קראו בעל
הספר ספירה אחת ראשונה ואמר אחת רוח אלהים חיים ואמר קול ורוח ודבור זו היא רוח
הקדש. וגם קראו ספירה שנית באומרו שתים רוח מרוח ישקף שם רוח לשני ענינים
ומפני שהכבוד הראשון הפנימי הוא רוח הקדש והכבוד השני החיצון הוא הכח הדברי
וסוד ויהי האדם לנפש חיה הרגיש היות באדם לרוח ממללא ומזה הבין סוד חיה

נש

גם ממללות· ופעמים השוה ופעמים ממללות· חש מל חש ממהר התנועה מל פוסק
מהתנועה ובן חש שותק· סימן חש בון ומחשבה מל· מדבר· סימן מלות· חבר ספר
המלא בונות רמז שתי אבנים בונות שני בתים וכן כלן· ושם נאמר אשר ברוך השם הנברא
מהראשון חקק וחצב כב אותיות והנה הורה בדבריו כלם שהספירות העשר הם העקר
הראשון והקרוב אליהם במציאות הם כב אותיות ושני הענינים שקראן לב נתיבות
פלאות חכמה ואמר שבהם חקק יה יהוה צבאות שמו· ואין לערוך על זה הסוד··
ועכי שם יה הוא השם המעולה והנכבד שבכל השמות גם המלא הוא הוא עצמו אל
שזה בין ב· אותיות· וזה בין ד אותיות· וכמו שנכתב הראשון חצי השם· כך ראוי
שתפליד חציו האחרון מהכל ניהיה הראשון יה וזה חציו ניהיה האמצעי יהוה וזה
כלו ניהיה האחרון וה וזה חציו האחרון הנשאר מהחצי האחרון· ואז הכל שני שמות
שלמין אלו שנתגלה מחבורם ומפירודם סוד הענין המורה·· על השורש הנקרא
בזה השם וכתבתיו בטורה וו שני החלקים נפרדים והאמצעי מלא מחובר כזה יה יהוה
וה ועתה חלקם לח אותיות בחלוק שוה דר יהיה והוה חבר עוד חצי האחרון אל חצי
הראשון ושים האחרון ראשון והראשון אחרון ותמצא שהיה בתחלה כן יה וה והרמז
נהפך מראש לסוף ומסוף לראש· וה יה חברם ותמצא והיה חבר השנים הראשונים
עם זה השלישי ועשה מהם שלש תיבות בני ארבע ארבע אותיות ותמצא סודם
יהיה והוה והיה קח עוד שני אותיות אחרונות ושימם בראש התיבה הראשונה ותמצא
הסוד מפורש מן וו אותיות ו מפה ו מפה· וכי לך בזה הרמז המופלא בזה המקום
כי לפעם יושלם זה הסוד יותר רחב בעה״י ואמנם היתה זאת ההערה פה להודיעך
כי ראשית מעלות השמות שאינן נמחקין היה זה השם הנכבד וסוף המעלות
הוא שם צבאות· ובעל הספר חבר הראש עם הסוף· ואולם מה שביניהם הם מעלות
לבד והם אלהי אלהים שדי והנה אל גם אלוה הם מענין אלהים· והנה חבור אל עם וה
נתקדש והוא כפל אהיה וחבור אל עם יה נתקדש בצורת הפוך בענין אלה· גם אל ויה
נתקדש גם כן וסודו נעלם בשם איהו וברמז ואלהי יעקב והוא כפל יהוה ויש נחלים
נפלאות וכן לחלקים וכן לכללים ולחבורים ולפירודים כי מרכס יודע סוד שם
המפורש על אמתתו וכבר עלה השם לחמש אותיות בשתי המעלות והם אלהים צבאות·
והיו עשר על כן· עשרה וכל שם מיוחס לשם לא ימלט מהיות בו אות· משם·
מאותיות אהוי שהם ארבע אותיות הנח ונקראו אותיות העלמה· ומהם חובר
שם הקודש העצמי·· ועתה כתוב י אותיות הנזכרות חמש למעלה וחמש למטה
והפרש ביניהם הפרש מעט כאלה

א ל ה י ם
צ ב א ו ת

ואם תמצא מה שכתב בקלקלן בקלות רב
תבין סודותיהם מפורשים ומסוד
זכרים ונקבות התעורר אל ענינים
נרמזים בם וממה שרמזנו לך וגם ממה שתשמע אחר זה תדע שהכל
תלוי בי ספירות· ובכב אותיות הקודש··

קירשון

וכתבהו

נ׳ בקלות

חלק סימן ס' ענין ג' סימן ו' כב חלוקים··

הנה ענין חלוק האותיות הרמוז בספר יצירה היה משולש מן ג' ראשונה והם אמ"ש
ומן ז' שניים והם בג"ד כפר"ת ומן י"ב שלישיים והם הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק וזה החלוק
לפי היצירה· ונלקחה אות ראשונה מהם לפי סדר אלפא ביתא ישרה והושלמה
ליסוד ראשון והוא ראשית כל מספר שאין לפנינו מספר כי לפני אחד מה אתה סופר·
והשלש מעלות שהם במלאות יסודות· כוכבים מזלות שמהם נברא הכל
במניין האותיות נחלקים כך מפני שאלה השלשה מספרים יתגלגלו בגלגול עונה
זה לזה· כי כשתרבע ג' המספרים האלה על ג' תמצא סוד התחלקם· כי צרף ג' פעמים
ג' הם ט' וג' פעמים ז' הם כ"א חבר ט' עם כ"א הרי ל'· ועוד ג' פעמים י"ב הם ל"ו· חבר ל' עם
ל"ו הרי ס"ו חלקו לג"ג הרי גלגל וסודו הי"ה הו"ה יהי"ה בסודי אותיות שהם יספיו
והם ו' פעמים א' וסימנך וא' זה מקום בינה וכן תעשה לז' ויעלו קנ"ד חבר קנ"ד
עם ס"ו ויעלו ר"כ· והם כ' פעמים י"א ועוד תעשה כן לי"ב ויעלו רס"ד חברם עם ר"כ
והמצא לעתי· וסודו במכתבך סלר עלמך וזהו המספר המתגלגל עם כ"ב א'
אותיות שהם מרובעים בעצמן על עצמם שהוא שרשם כ"ב פעמים כ"ב ויצא
מן תפ"ד פעמים תפ"ד והם תפר וסימן ושמתי פלת בין עמי ובין עמך כי הוא
חסר נ' פל"ת והם גם כן בסודו· נסדר הזמן בגלגל או לאור סדר הזמן בגלגלים
והנה נולדה כ"ו אלף שנה מסורים שהיא חלק מחלקי הזמן· והנה הסוד בלס"ר
ובנפ"ס והוא גלגל בגימ' מכבר אהיה והנה י"א פעמים ל"ס וקפוד לס כי· ועניין
שאחר שנמצאה לס הנמצא כי בהמציאותה נחבר הדבר הכללי והוא אות ש' שהוא
כלל הספירה האחת הראשונה הנקראת רוח אלהים· וסודה מתפן יוצא יהו"ה בתמורת
את ב"ש יהוא רמז לשלש מעלות אחדים ועשרות ומאות שהנה ג' מרובעים ועוד ג'
מרובע עם ל' הוא ש' על שרשו הוא ל' הרי ת"ק והנו תלא מן גלגש שסודו שגל
ורמז שלג שתחת כסא הכבוד שממנו מתהוה העפר הנקרא ארץ· שנ' כי לשלג
יאמר הוה ארץ· וסוד ת"ק שכבת זרע שכתב זרע והוא כתר שבמזל וכל ש' יתר
ועל זה מכתב שר הלבנ' גם כתב שמר הלב והסוד שהוא א"ש המתגלה בירח
ירח מתגלה בא"ש הנה נתגלו לך מן האותיות סודות פנימיות· וזה רמז הכל··
חמר החולה בצנורה יצירה התחלה בחמר· ולע זה ומזה תלעבי· המאמר
מר הפנים אשר הוא שר צבאות כתנועת הגלגל ברא את השמים והוא גם שר חתם
תמר ביצירה כאשר חתם יצירה בחמר ועל זה תבנה בניין גדול מהלומים להם
עד שיתגלו לך מהם סתרי התורה וסודות המציאות· ומה שיבאר לך זה· הוא
חלוק האותיות··

עבל דרך שיתוף · ועל דרך עצמו
הוא ל' הרי ת"ק ועוד מרובע עם ט'
על ש[illegible]

חלק סימן נ' ענין ד' סימן א' כולל כלל מספרים··

דע שהמספר הכולל מועיל מאד בכל מה שתרצה להשיג· והמשל בו שאם
אתה רוצה למצוא סוד מהות השכינה אתה צריך לכלול מספרו תחילה בכלל
המוכרח כאמרך שמספר השכינה בכלל הוא ש"ך ואחר שיעלה בידך הכלל

שעורה

שמרהו תמיד ואם הוא דבור מובן או בלתי מובן אל תשכחהו אבל חקקהו וכתבהו
על לוח לבך כי הוא יגיד לך תעלומות חכמה על כל פעם וזה טעם שכל הדברים
הנמצאים בלשון שהם ממספרו בשוי יוליכו לעתך עליו והם הם יהיו עדיו כמו
שתאמר שעלה בידך ענין זכר ונקבה ורצית למנות כלל מספר שניהם ועלו גם
כן ש"ך ותזכור מיד עליו זה דבר היה לי מענין ש"ך על כן וכן ראה אם טעם זה לזה
ומיד תדע מהו המבוקש ובלבד שתשמור לעתך מהדמיון שלא תמיר הכוונה
האלהית בעניינים נעלמים: כי עד הנה רצית למנות אנדרוגינוס ויצא ממספרו ש"ך
ואמרת בלבבך מה מספר יש לי על ש"ך הנה היה לי זכר ונקבה ואנדרוגינוס בלשון אנדרוגינוס
יון זכר ונקבה הנה אם כן הכוונה שוה ואעפ"י שהוא בשתי לשונות כן עוד מנית
זרע לבן ועשית ממנו נח"ף רצ"ו או נוטר עפה והוא חוש אלם ומצאתו בכללו ש"ך
שהוא שגגו לפי ההכרח ובקשת למנות בלשון אחד מהלשונות שמו ומצאת שנקרא
בלשון יון קיאבולוש ומנית כלל מספרו ומצאתו ש"ך והוא הוא בעצמו והרוחת
בזה ריוח גדול שאם לא היית מכיר מהות השטן הכתוב באיוב או בשאר מקומות
יתגלה לך סודו ונסתרו מכח השמות וזה כי פירוש קיאבולוש באמת לפי הלשון
אם לוש הוא בחולם יהיה ענינו שטן אחד ואם הוא בשורק יהיה ענינו רבים
והם השדים והנה היחיד במספרו שוה אל הרבים בין בלשוננו בין בלשונם
ועוד נתגלה לך מזה אם ידעת לשונם שזה השם נופל על בעל שתי עצמות כי
השתי כי השתים בלשונם קיאו והעצמות בולוש ועוד לו סוד שני גדול והוא
שקוראים שם בולוש בשם סלורים ואם כן הם שני סלורים וזה הסוד גלוהו הם
בלשונם השני בקראם שם השדים פעיביאה ושם קימולות בעצמם הנחלקים
לשני חלקים אש ורוח חלק אחד עולים ומים ועפר חלק אחד יורדים קראום גם
בשם אחד עם השדים והוא פעיביאה ולפי זה הדרך תמצא בלשונות נפלאות
ובעקר לשוננו יותר מכלן ואמנם המספר הכולל כל האותיות בלה"ק מנצפך
שהם כפולות עולה מן א' ועד ת' אלף וארבע מאות ותשעים וחמשה שהם אלף
וחמש מאות פחות חמשה ומספרם בסימנם א"ת תצ"ה וכללם תת"ץ וסודם מלכות
ואם תוסיף מנצפך קדמם שהם פר"ד יעלו כלם פרצ"ו וסודם שלמות ואם תוספם
לרובים שהם בסימנם בראש ותחברם עם תת"ץ תמצא סודם שר צבאות שהוא ראש
במלכות והנה עלה מנצפך במספרו הארוך שלשת אלפים וחמש מאות ועלו כ"ב
אותיות אלף וארבע ותשעים וחמשה חברם ויעלו ארבעת אלפים ותשע מאות
ותשעים וחמשה שהם חמשת פחות חמשה וכל אלף חוזר לאחד הרי חמשה פחות
חמשה ונמצא שנתגלגלו כלם והיו מחטיות כי לא נשאר למספרם נח"ף שישכון ומחניות
המספר עליו אבל יצאו כלן לחוץ בגלגל הכרחי ורעבי לפי מציאות שתי אלפי
ביעות אחת בת כ"ב ואחת בת כ"ו היה נרמז שנת מ"ט שנת תשע וארבעים כסוד
היובל ויהיה מציאותם ז' פעמים ז' ויהיה המספר הכולל את שתיהן בכללן אלפים
ותת"צ והנה תת"ו כי אשונים וסודם שבע אה"י ואם הוא פעל האיש והוא רמז למה שנ'

בדברי רז"ל עול מלכות שמים כי עול שמים שוים עם מלכות והוא ככלל
ב' שאלו ביתות והוא עול מלכות השכינה והנה הכל אמת והוא מלאך השכלים
כי האותיות הם ספרי המלאכים כמו שהם מלאכי הספרים והם הם מלאכי
השמים וכנעם

חלק סימן פ' ענין ה' סימן ל' כולל חלוק שוה"ם

החלוק הזה שלאותיות לפי מציאותם נחלק על דרך הדקדוק שלהדבור לשני
חלקים שוים והם י"א אותיות שמשים וי"א שרשים וי"א אותיות שרשים שאינם שמשים
והשרשים הם נחלקים בספר יצירה לפי האלפא ביתא והם ג"ד זחט סעף צקר נלקחים
והשמשים הם נלקחים גם כן לפי הספר והם אבה"ו כלמנ שת וסימן השרשים
חט ספר גזע צדק וסימן המשרתים שמלאכתו בינה וסימנם בכלל מספרם
שלהשרשים קללה וסודם המפורש נפש כל העולם שלא"ש וסימן בכלל מספר
השמשים הכסל וסודם בריאת המאור חמר התורה צלם ומלות בצלם אלהים
והנה היה החלוק כך שנלקחו י"ב לשמשים ג' לשרשים הן בשמשים זו"ה
בשרשים ט' לשרש י' בשמש והנה היו חמשה מהן מן האחלים שרשים וחמשה
מהם שמשים והיו השמונה מהם מתהפכים כתשעיל שהנה אח הם ט' וכן בו
וכן גז וכן לה וסודם ישר אח בו גז לה וחובר כך החבור האמתי שמש עם שרש
שמש עם שורש והפכם עוד שרש עם שמש שרש עם שמש וראשיהם אבגד
וסופיהם הפוכים הוזח וזהו יוצר עליון בח אותיות ומפני שהן ט' עוד מכלל
האחלים והם הכליתם בשני צללים והיה ט' שרש וו' שמש באמת

שם
ודע שהשמשים הם כנורות והשרשים הם כחמר ועל כן היו אותיות ה' מהשמשים
ועלה מספר הכל האחד והאחד אחד אחד נסודם ז"ע אחד אחד אחד ואם תכיר זה הסוד
תכיר שכבר בא אליהו והשיב לב האב על הבן ולב בן על אב על כן הוליד ממנו
והתיחד הלב האחד בסוד האחרים שהם י' ספירות והנה נשארו עוד בעשרות
שמונה וסודם ח' ובמאות ל' תגדם כאחד שלשת המעלות והמצאם יחד
וסימנך כיזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו כי האותיות מורות על כל המדבות
ועתה תקח עוד ל' מן העשרות הראשונים והם כלמ"נ והנה היו שמשים ותקח
עוד ל' מן העשרות הנשארים והם סעפ"צ והנה היו שרשים וחלוק מספר האחלים
הוא כל לא והם כוללים כל אל העולה מן האמנה והסוד אלים שכוכבים אי פעמים
מל כמו שרמזתי למעלה בענין ג' מזה החלק ומזה תבין כי העשרה כללו
הכל והם הכל ואמנם הח העשרות חלוקים שקם נסודם מגשים ואמנם קסו
שמנה לשר הם השמים חברם ותמלא סוד כלם כלי הנפש הם שמנה כלים
הם שמנה ימים ועל כן ברית מילה כשמנה ימים ותבין זה הסוד מן השכלים
גם מן שם לנו ובנעתך סוכו על בוריו תמלא בעצמך כח שתוכל בו להכחיש פעל
המכשפים ותכיר שלשתמיע נמלאים ושר להם למות אלם והם ללם מלאך שטן
ושר הם המכשפים בעצמם והנה נשארו ל' אותיות מן החלוק ונלקחו ב' מהם

ג' שרשים

לשרשים והם קד׳ ובכללם ע׳ ושנים מהם היו שה׳ והיו לשמשים חברים׳ ויעלו ששה
חברים׳ ותמלא ששת ימים שמונה ל׳ית כשברא ה׳ העולם עם האותיות והנה תבין ע׳
מאמרינו כי הימים הם הכלים והם ששת המשמשים׳ וכשתשכל בזה הכלל
המופלא הפלא מנסתריו ותשמח הרבה בהשגך עם הסודות האמתיים׳ וכשתכיר
שרש השמשים גם שתש השרשים תחיה ותהיה שר המשרתים׳ ותכיר מי הוא
משרת השרים אשר פניהם חמור ונורא ומהם תשיג סוד שני מלכים המשרתים
את המלך אדני צבאות אשר רמזו ישעיה הנביא עליו השלום באומרו שרפים
עומדים ממעל לו וכו׳ ומהנזכר תתעורר אל מציאות אותיות המבטא שנחלקו לחמשה
חלקים בחמשה מקומות הפה׳ והם אחהע בגרון בומף בשפתים גיכק בחיך
דטלנת בלשון המכה על מקום שורש השנים שבמערכה העליונה זס׳ צרש
בלשון המכה במקום ההוא אלא שההבדל אשר ביניהם הוא קטן מאד והוא מצד
היות האחרונים נזכרין בקלת שריקה׳ והראשונים בלתי שריקה׳ והשריקה יוצאה
מבין שתי מערכות השנים בהכות הלשון על המערכה העליונה הנקראת בשם
החיך׳ וגם גיכק הזכרתם עם הכלל שרש הלשון הפנימי על ראש החיך הפנימי׳ והיא סוף החיך
והנה אחר שהאותיות נמצאות בכלל בחמשה מקומות הנזכרים נחלקו הכלים
ונפרדו בצורת הזכרה לכ״ב חלק׳ והיו בגרון ד׳ חלקים זה לפני זה כי א׳ הוא בראש
הגרון שהוא סוף הצואר למעלה והה׳ הוא פנימי יותר שירד מעט בגרון׳ והח׳ ירד
יותר והע׳ ירד יותר׳ ואם כן הרי ע׳ ומספר הככב ע׳ ומספר השמות ע׳ ומספר הזקנים וע׳
ע׳׳ והנה שם האות הזה עין ופירוש עין מקור מים חיים וגם הוא מלשון עין והשגחה
וסוד מספרו שבעים וכל שבעים הם שבעה והוא רמז לז׳ ספירות׳ וסוד עין הנעלה
שמשם מתחלת כל תנועה׳ והוא סלם׳ והוא סיני והוא כולל ז׳ פעמים אחד שהם ה׳
שמות הקדש וסודותם רבים׳׳ והאותיות הנמצאות בשפתים נחלקין גם כן אלא
חלקים׳ והנה ב׳ יש לה ב׳ הברות דגש ורפה ובדגש לא נכר הבדלן כי אם ברפה
והרפה אשר בב׳ הוא אשר הבדילו מבחיריו במבטא שהנה מקומה לב׳ ולפי הרנה
ולו מעט כי הוא נזכר בשום השפה התחתונה תחת מערכת השנים העליונים
ובשנים אלם סוגר הפה ומתיא הברית והנה מנ׳ בסגור הנחירים יהיו נכרים במבטאם
מה שאין כן בשאר האותיות והכל לסודות נפלאות יתבארו ברוב עיון למי שיחקלם
בשכל שלם׳ ובך צריך שתעיין בכלם׳ ואמנם סגורם הוא טבעי׳ וזה סדרם הטבעי
ואינו כנזכרים שהם בסדור הפכי׳ שאם הלשון הם כמו׳׳ הדבור הוא טבעי׳ וזה סדרם
הטבעי א׳ מן הגרון ב׳ מן השפה הרי לשניהם ב׳ קצות הדבור׳ ג׳ מן החיך ד׳ מן הלשון
הרי לכבנ״ל מחורים מל׳ מקומות ועוד חוזר תחלה הדבור להאמר ה׳ מן הגרון ו׳
מהשפה ז׳ מהלשון וממקומו השני ח׳ מהגרון ט׳ מהלשון וממקומו הראשון י׳ מהחיך
והנה היו בגרון שלשה והם אהח ושתים בשפה והם בו׳ ושתים בחך והם גי׳ ושתים
בלשון והם דט ואחד בלשון וממקומו השני והיא ז׳ ואם כן הנה בלשון שלש שהם
דזט כנגד השלש שבגרון שהם אהח ועוד הנשארים ב׳ בחיך ג׳ בלשון א׳ בשפה

ראשית מציאות הדבור
ועל כן נראה שהלשונות
כלן ע׳ וכן מספר הלוחות
ג׳

מהגרון

נ' בלשון עוד י"ס בלשון במקום השני ע' בגרון פ' בשפה. י' בלשון במקום השני. הנה היו
שתים בלשון והם ל"נ ושתים בו כשני והם ס"ע הרי ד' ושתים בשפה והן פ"צ הרי ו' ואחד
בחיך. והוא כ' ואחת בגרון והיא ע' הרי ח' עם הי' הנושנים ועוד הנשארים הם ל' והם
קר"שת והיה ק' בחיך ר' בלשון השני וש"ן נסכן ת' בלשון הראשון הרי הכל יו"ד והם
כ"ב. ודע שאע"פ שאמרתי לך שאלה הטבעיים במוצא לפי סדורם לא אמרתי זה
בעבור אילו האותיות ולא זולתם מאשר אותיות שבשאר כתבי האומות. אבל
ידוע שכל הלשונות אלה הם מקומות מבטאם והמוצא שלהם טבעי ובאות
שבמבטא א' משנה אותה בטבע. ודע שכל מה שאתה מוצאו בזה האיש מזו האומה
ואתה מוצאו בכל איש מכל אומה ואינו משתנה בעצמות כי הכל אחד הוא הנקרא
טבע ומה שמשתנה בם הוא הנקרא מקרה וזה כי הדבור באדם טבעי הוא.
ושיהיה מדבר בצירוף האותיות גם כן טבעי הוא. והדבור כולל שלשה דברים
והם שם ומלה ופעלה. ואמנם שיקרא זה האיש זה הדבר בשם זה הודיע אצלו ואצל
למתן. וזה הפעל בצורה זו הידועה וזה הדבור בצור מיוחד. וכל זה משונה
בדבור הקריאה באותיות אצל אומה אחרת. הנה תדע שזה מוסכם בכל אומה
ואומה ואינו טבעי. אבל מוצא הקול מהגרון והרוח מהשפתים והדבור מחמשת
המקומות הנזכרים. והיה אם כן בכל הדבור משותף בשתוף זה כלומר בקול ורוח
ואותיות ונקוד והכרת הקול משותפת עם רוח בהכרח. הנה כל זה הוא טבעי בכל
אדם שלא ישתנה באחד ממינו כי אם במקרה. כאלם וזולתו מהלקוחים לו.
ועל זה התבאר במופת שהלשונות הם הסכמיות. ובהיותנו זה הטבע בעלי לשונות
לשוננו להודיע לנו כוונת הדבור וכן עשה כל מסכים לשון או כתב. ודע שכל מסכים
לשון כבר קדם למשון לשונו השני. והעד שאם לא קדם לו לשון לא היה יכול להסכים
עם זולתו לקרוא דבר בשנוי מאשר נקרא כבר. כי איך יבין זה השני לשונו השני
אם לא יבין לשונו הראשון ויסכים עמו לחדש לשון. וכן לכתב. אם שיש קצת
הפרש בין הסכמותיהן ואין זה מקום ביאורן. אבל ממה שזכרתי תוכל להבין
מה שלא זכרתי. כי כוונתי היתה להודיעך בזה החלק קצת רמזים על ענין
יצירת האלם וכבר רמזתי לך בה מה שאיפשר לבאר בקצור לפי כוונת זה החבור
בזה החלק הרביעי. גם נרמז קצת מעניינו בקצת החלקים האחרים שכשתתעורר
זה על זה תבין כל הכוונה בע"ה.

החלק ה' סימן אותיותיו עקר חלקיו ג' ועניינו
ג' והתיבה לבו. חלק סימן נ' ענין א' סימן א' כולל סוד השמות.

כבר התפרסם לכל בעלי הלשונות שהלשונות דבורים
נזכרים כפה להורות בם על עצמי הדברים הנמצאים ועל מקריהם ואין דבר
בכל המציאות אלא מה שהוא עצם או מקרה והעצם יחלק לחלקים והם עצם נפרד
ועצם מורכב. וכן המקרה נחלק לחלקים. והם מקרה נפרד ומקרה דבק והשם
שיורה על העצם יחלק לחלקים שם אחד ושם מורכב. וכן המורה על המקרה

ועל כן ראו חכמי הלשונות שכל השמות בין העצמיים בין מקריים נחלקים
לשלשה כללים עליונים חלוקה מוכרחת והם נבדלים ונרדפים ומשותפים
וזה פירושם בקצור הנבדלים הם השמות בין עצמיים שנבדל הנמצא מזולתו כל
בעצמו ובשמו כגון אש מרוח ורוח ממים ומים מעפר ועפר מאש וכן בהפכם
זה מזה שאין כל אחד הוא חברו בפעל ואע״פ שהוא וחברו עצם אחד בכח ר״ל
שעצם מחמר אחד והנה נבדלו בעצמם מצד צורתם בפעל ועל כן נבדלו
בשמם ואמנם בשוב האש רוח הנה ישתנה שמו ויקרא רוח לא מפני שנוי
חמרו כי חמר האש הוא בעצמו חמר הרוח אבל מפני שנוי צורתו והנה
ידמה זה הדבר מצד השני לקוית מציאות השם והעצם יחד כבר נמשך
אל שהאש כבר הוסכם שמו בכללו ולא ישתנה כי אם בהשתנות חלק ממנו
והחלק הוא אשר השתנה מצורה לצורה ומשם לשם ועם כל זה לא נשתנה כל
עצמו ולא שמו הכללי ואם כן מקרה הוא שקרה לעצם הפרטי ולשמו עמו
וכן לשאר הדברים כלם והנרדפים הם שהשמות רבים והענין הכולל אחד
כלן הוא אחד כגון דרך ונתיב נתיבה ואורח והמדקדקים קוראים שוים
בפתרון ונחלקים במבטא והמשותפים משותפים הם הפך הנרדפים והם
שהשם עליהם אחד והענינים רבים משתנים ומפני שהיו הנרדף והמש׳
והמשותף הפכים היה הנבדל אמצעי מבדיל בין שניהם והמדקדקים קראו
המשותפים שוים במבטא ונחלקים בפתרון וזה בכלל ואמנם המשותפים
נחלקו לשלשה חלקים יש מהם משותפים שנקראו גמורי השתוף כגון רוח מזרחי
ורוח הקדש שנשתתפו בשם רוח לבד ונבדלו בענין אשר הבדל גמור מפני
ששניהם שני עצמים שאין בין עצמותם שתוף שיורה שבעבורו נשתתפו להקרא
שניהם בזה השם המיוחד ויש מהם מוסכמים והוא שיהיה שום ענין
מעמיד שני העצמים שהשם על שניהם אחד או עצמים רבים והשם ההוא
המיוחד נקראים בו מורה בהסכמה על כל אחד מהם מצד שהם משותפים
בענין ההוא אשר מקיים לזה העצם הנקרא בשם זה הוא בעצמו המקיים לזולתו
מכל הנקראים בשם ההוא המשותף להם בהסכמת הלשון כשם החי שהוא
שם נאמר בהסכמה על אדם ועל חמור ועל שור ועל כל אחד ואחד מבעלי
חיים מפני שהוא ענין החיות נמצא בכל אחד מהם הוא המקיים עצם כל איש
ואיש מהם כי החי הוא גוף נזון מרגיש וזה הגדר הוא משותף לכלם ויתכן
לומר זה גם כן על כל מה שהוא סוג או מין או איש ששם הכלל עליהם שוה
בהסכמה ששם הסוג כגון גוף הוא מעמיד כל בעל גוף וכן המין שהוא אדם וכן
המדבר שהוא הכלל והוא מעמיד עצם אדם שגדרו חי מדבר וידוע שכל גדר
מורכב מסוג משותף ומהבדל ומבדיל מין ממין מאשר השתתף תחת הסוג
שכל סוג כולל תחתיו שני מינים לפחות ועל כן השם המוסכם כולל סוג או מין
או הכלל המורים על עצמות מהות הדבר ולא יורה על סגולה ולא על מקרה

מפני שאין הסגלה ולא המקרה מן הדברים המקיימים את העצם וזה שכבר
יתכן שימצא הנמצא בסור מעליו המקרה או הסגלה לפי המושכל״
ויש שמות שהם מסופקים והוא השם הנאמר על שני עצמים׳ נמצאים משותפים
מהות בענין בלתי מקיים הוא כל אחד מהם או על עצמים יותר מהם כשם אריה
שהוא נאמר על החי ועל המת ועל המצויר בכותל׳ וכבר יאמר על הנראה במראה
או במים לבד אותו אין לו מציאות כי אם בדמיון ואנחנו דברנו בנמצאים אלו שהשתתף
בין אלה הנקראים בשם אחד אינו מצד הדבר המקיים עצם כל אחד מהם אבל מצד
מקרה שקרה להם והוא צורת התאר כלומר תבנית הגוף וידוע שאין התבנית
מקיים עצם האריה האמתי כי אם צורתו הטבעית הפנימית שהיא הנפש החיה
הזנה והמרגשת׳ ולא נשתתף בזה האריה החי עם המת ולא עם המצויר כי אם
בשם אריה לבד׳ והנה דומה השם המסופק משני אלין לשני השמות
הנזכרים דומה למשותף הראשון הגמור האמתי מצד היותו וזה העצם זולת
זה האחד באמתות׳ ודומה למוסכם מצד היותו נקרא בשם אחד עם זולתו מפני
ענין מן הענינים ששתף ביניהם שבעבורו נקראו בשם אחד יחד ומפני התדמותו
לאלו השני שמות נקרא מסופק׳ ויש שמות נאמרים בכלל ובפרט והם כשיקרא
מין מהמינים בשם סוגו כשם כוכב האמור על כל כוכב וכוכב מכוכבי השמים
בדרך כלל והוא גם כן אמור בשם מיוחד פרטי לכוכב אחד מיוחד והוא כוכב
חמה הנקרא כוכב השכל אשר גלגלו הוא השני אשר על גלגל הירח והוא כמות
סופר לחמה׳ ועל כן נקרא כוכב חמה׳ ועל החזיר גם כן והדומים לו נאמר שיש לו
שם כללי כללי ופרטי כללי מפני שכל העשבים לפי מיניהם שמם חזיר׳ ויש
מהם אחד מיוחד׳ ששמו גם כן חזיר׳ והוא שקראנו כרתי״
ויש שמות שנקראים מושאלים והם המורים תחלה על עצם אחד והונח והתפרסם
השם ההוא על העצם ההוא ואחר כן הושאל מה עצם ההוא שהתיישב עליו תחלה
בהתמדות אל עצם אחר אל שלא התיישב על העצם האחר כמו שהתיישב על הראשון
כשם הארי המיושב על אחד ממיני בעלי חיים׳ ומפני שהוא גבור יקרא
הגבור שבבני אדם לפעמים בשם אריה וכאלה אצל החזנים והפייטנים אין להם
קץ׳ כל שמושאלים השמות בדמיונות מזה לזה״ ויש שמות שנקראים
מועתקים כלומר שיורו על ענין אצל העם והוא והוא מפורסם אצלם ואחר כן
הועתקו אצל החכמים אל דברים אין הכוונה בהם שוה עם כונת העם כשם תפלה
שהוא שם בקשה אצל העם והועתק אל ענין אחר מיוחד בצורה מיוחדת אצל
החכמים והנביאים׳ וכן שם זכר ונקבה ובנים ובנות׳ וכיוצא בהם רבים והנה אלה
הששה חלקים מכלל השמות המשותפים׳ וגם כן יש עוד שמות רבים׳ מהם
כנויים נגזרים ומהם כנויים ומהם תארים׳ ורבים אחרים׳ אמנם השם הנגזר כגון לבן מלובן
וחכם מחכמה׳ וצדיק מצדק׳ ואלה הם מתוארים במה שנגזר להם משם התאר׳
ואמנם התארים הם הם הלובן והחכמה והצדק והדומים להם והכנויים שהם

חלופים יתכן שיהיו כתבות שלמות כמו אני והוא ואנחנו ואתם והם· ויתכן
שיהיו באותיות מחוברות אל שמות ואל פעולות כגון חכמתי ומעשי חכמתך
ומעשיך חכמתינו ומעשינו· וכן חכמתם ומעשיהם· גם בני ראשי בנך ראשך
וכיוצא בם· ויש שנקרא אלה הכנויים בשם עשרת הקונים מפני השתתפם
בעשרה· ואם תשים הבדל בין זכר ונקבה ויחיד ורבים כמו שתשמע יעלו לי״ב
כנויים בהכרח שכן ראוי להשלים כל הענינים הנמצאים בדבור על י״ב חלקים
כמו שנ׳ בחלק ב׳ מזה החלק שאנו בו עתה·· ויש שמות מורכבות הרכבת
ספור· וענייני השמות משתנים בשנויים רבים· וכבר חלקום המדקדקים
לחלקים רבים מאד· ועניין לא הגיעו אל תכליתם ולא יגיעו לעולם שאין להם
קץ· ואנחנו רמזנו פה עניין השמות כדי עלות בם לפנים מה שתשמע בע״ה·

חלק סימן ק׳ עניין ב׳ סימן ב׳ כולל עניין הפעולות: דע·

מפני שהשם יורה על מציאות עצמיי או מקריי והפעולה אינה לא עצם ולא מקרה
ולא עניין מיוחס אל עניין נאמר בה מה שתשמע והוא זה· דע שהפעולה יש
ממנה נמצאת בכח ויש ממנה נמצאת בפועל· ויש ממנה טבעית ויש ממנה
מלאכותית· ויש ממנה מקריית· ואמנם מה שבכח יחלק לשני חלקים קרוב
ורחוק הקרוב הוא שקרוב אל הפעל מאד· והרחוק הוא שרחוק מהפעל·· ולפיכך
יכנסו ענייני קירוב וריחוק על בין הקרוב ובין הרחוק כאמרו חמר האדם הרחוק
הם היסודות· והקרוב הוא שכבת זרע הנקרא קרי· והאמצעיים הם מה שביניהם
ואמנם הפעל הוא כאומרך האדם כותב בשעת הכתיבה שאז הוא פועל בפועל
והנבדל מהגלגל בפעל תמיד· ואמרי שאין הפעולה לא עצם ולא מקרה כי אם יחס
לבד מתייחס אל הפועל שפועל אותה ואל הנפעל הנושא אותה והנה אינה עצם
שאינה גוף ואם אינה כח בגוף שאם הוא כח אינה פעל· ואם תאמר היא כח פועל
ועמל אם כן היה עצם· רק יתכן לקראתה על פי היחס האחר שבו יתואר
הפעל הנמצא בעצם נושאו או המקרה·· ואמנם הפעולה הטבעית היא ה
העצמיית בין המצא תמיד בכח המוכן לצאת לפעל בין המצא בפעל· כגון
כובד הגופים המורכבים ברוב הרכבתם ממים ועפר· וקלות המורכבים
ברוב הרכבתם מאש ומרוח· וחמימות האש ולחות המים· ועליית זה ומעלה
וירידת זה למטה· וכיוצא בם· ואלה הענינים וכן הנמצאים בפעולות הטבעיי׳
יקראו מקראות כמו שיקראו עצמיות כי אינם עצמים· אבל קראנום עצמיים מקריות
מפני היותם מתמידים עם העצמים הנושאים אותם ולא ימצאו בלעדיה נפעל
כלובן בשלג והשחרות בזפת· וקראנו המקרה הקורה לעצם עת מהעתים
ועוד נעדר ממנו כחום למים וכלחות לזוג וכיוצא בם מקרים עתיים
ואלה והדומים להם· הן הפעולות הנמצאות בטבע ונקראו טבעיים· ונמצאו
מחיוב הטבעיים באלה המקריים הנזכרים הקורים לטבעיים בהתהפכות
העתים ונקראו מקריים· ואולם המעשים המלאכותיים הם הנעשים על יד

אדם לבד · וכל בני עולם לא יבראו חמר אחד · לא קטן ולא גדול · לא רב ולא מעט
וגם לא יעדירוהו מהמציאות המוטבע · אבל המלאכה היא דומה בקצת ענין
לטבע · שהיא נותנת צורה בחמר בעל מזג · והנה על זה יוחסו הפועלים
אל פעוליהם והפעולים אל פועליהם ויחס הפעלה הוא המשותף לשניהם
להתייחסם אליה ולייחסה אליהם · ומפני שאין פעל בלתי זמן ובלתי מקום
יש ייחוסו גם כן הפועל והפעול · והפעל אל זמן ואל מקום · ומפני שאין
פעל בלתי ארבע סבות והם החמר והצורה והפועל והתכלית ייוחס כל פעל
אל ארבעתן · שהוא סבת מציאותו · וכל אלה הענינים מבוארים בספרי החכמה
ואולם אנחנו נזכר פה יחס הפעל אל הזמן לבד עם הפועל והפעול · והשאר
יבוקש במקומו וימצא ויובן משם בעיון המשכיל · ונאמר על זה שהפועל
הנה יהיה יחיד או רבים והיחיד נחלק לשני חלקים · זכר או נקבה והרבים גם
כן נחלקו לשני חלקים זכרים או נקבות · והמדברים המורים על הפעל יחלקו
לשלשה חלקים הם והנמצא המדבר עם הנמצא השומע על השלישי בלתי
נמצא לפניהם · והמדבר על עצמו · והמדבר על חבירו פנים אל פנים על עצמו
של חבירו · ויכללו אלו שלשה החלקים שלשה נמצאים כלליים והם אנחנו
אתם הם · ושלשה נמצאים פרטיים והם אני אתה הוא · ונקרא אלו כנויים חלקם
עוד לזכרים ונקבות ויעלו לי״ב חלקים · ולא חסר מהם דבר נע שהוא מחסרון
הלשון והנה בלשוננו כשנרצה לייחס פעל שכבר עבר באחד מן הכנויים
אל פועליהם · חסרו מהלשון שלשה שמות משנים העשר ונכפלו השלשה
ולא נתייחדו לאותיות שלא ייוחסו אליהם ונשארו אם כן תשעה · ואלה הם כעל
ראובן אתמול פעלתי פעלת פלונ׳ פעלה לשרי ופעל פלוני · פעלו ראובן ושמעון ה׳
פעלו רחל ולאה · פעלנו אנחנו אברהם ויצחק פעלנו אנחנו שרה ורבקה
פעלתי אני יעקב פעלתי אני בלהה · פעלת אתה יעקב פעלת את זלפה פעלתם
אתם עמרם ומשה · פעלתן אתן יוכבד וצפורה אתמול פעל פלוני הנה
הנזכרים ביחס הפעולות הם י״ב ואמנם היחידים הם ששה והרבים הם ששה
והנה נכפלו שנים מן הרבים והם פעלו פעלו גם פעלנו פעלנו · ולא נתייחדו
בהם הזכרים מהנקבות כמו שנתייחדו בשאר הרבים · ואם כן היו הנכללים
ארבעה ונעלמו שנים מן הששה · ועוד נכפל אחד מן היחידים והוא פעלתי
פעלתי שלא נתייחד בם זכר מהנקבה כמו שנתייחד בשאר היחידים ואם כן
הנה הנשארים חמשה ועלה הכל תשעה ונעלמו שלשה ויש לשונות שחסרון
יותר · ויש שחסרו מעט · ויש שחסרו כשוה ללשוננו כלומר תשעה אבל
להוסיף על י״ב לא יתכן לפי הדבור הטבעי שאין הנמצאים לא יותר ולא פחות
ואלה הם הקוים בעצמם והוא היא הם הן אנחנו אני אתה את אתם אתן והנה
לפי זה הלשון עלו הכנויים עשרה · כי פעלו פעלנו שהיו שוים לשנים
התייחד כל אחד ונכלל בין מ״א לנ״ב בענין הסיקן ולא היה אפשר להשלים כלם

היה כבר מעולה יורא׳ ממה שמצאנו אנחנו גם נחנו ׳ וגם אני גם אנכי ולא מצאנו
זה הכפל בזולתם שהכוונה בלשון היתה להבדיל בין הנקראים בהם ולא נצריך בזה
כן נהיה לבוז ואין טענה מפני שמצאנו אתנה במקום אתן ולא ממה שבא אתם
לנקבות במקומות כי זה גם כן מכלל בלבול הלשון או לסור מן הסגולות לאחרים ·
והנה זה אשר זכרנוהו הוא לפעל העבר ואמרנו שסובל יב׳ לפי חלקי הנמצאים
מעל הדבור · ואמנם מפני שהזמן עוד נחלק לעומד ולעתיד · גם הפעל מורה
על שניהם · ונחלק העתיד לשני חלקים ולא דבורים · ד׳ מהם צווי מפני שהמקבלים
אינם כי אם ארבעה והם יחיד נחלק לזכר או לנקבה ורבים נחלקים לזכרים או
לנקבות כאמרך בצווייך · אהם מצות ראובן שמור זה הבית עתה או מחר · אבל
על עבר לא יתכן לאמור שמור שכל צווי עתיד ואינו עבר · רק יתכן להאמר
לקיים ההוה עתה · אך התחלתו מעת המצוה ואילך או העומד או לאו · ואין שום
מצוה כי אם פעם אל פעם והבן זה שהוא סוד גדול מהנעלמים שבכל התורה ·
כי מה שאני כותב פה אינו ריקם מהסוד שאיני בא להעתיק בחבור זה ספרי
המדקדקים אבל באו הענינים בו לענין הערב אבל דבר מוכרח או מועיל
לכוונת החבור ומזה עוד שתאמר לנקבה שמרי זה הבית בזמן פלני וכן לרבים
שמרו ולרבות שמרנה · והנה עשרת הקונים שהם הכנויים יוסיפו על שרשי
השמות או הפעלות עשרה אותיות בסופן להבדיל בין הקונים ·· בשמות
כאמרך שמי שמו שמה · שמך · שמן · שמנו שמם שמו שמכם · שמכן וגו׳
ובפעלים כאמרך פעל פעלה כמו שרמזתי בם · ובכנויים אלו שהפעלים
יחסרו אחד כמו שזכרתי אבל הכנויים עשרה כמו השמות · ואחר שהתחלתם
מן הוא היא תבין סודם · וכן תבין סוד התחלת שלשת הכנויים שלשמות
כמסופן לעוות · וכן סוף הצווי בשלשה מהן גם כן שמרי שמרו שמרנה
והתעורר מלבדי אלהים והשים מעלה השם המיוחד ית׳ ··

ומורה פעל עתיד להפעל
וד׳ מהם עתיד על ד׳ פועלים
והצווי מפני

ועוד הפועל מורה על עומד · וכן הפעול עומד ולא יקרא פועל לא הפועל בפועל
בעת הפעל ולא פעלתו התמידית בלתי העדר גם הוא תמידי בלתי העדר וזה מושכל
ללשון ואם יעדר הפועל והנה הפעול עומד בכתיבת הספר אחר שנכתב · ועם
שהפועל חי או מת לא יקרא פועל אבל הפעול יקרא פעול כל עוד שהפעל
נמצא בו · ואם נעדר פעלו סכמחיקת אות מהלוח לא יקרא פעול או · אבל יאמר
עליו שכבר היה פעול אבל אינו עתה פעול בפעל כי אם בכח קרוב או רחוק ··
והנה היו הדבורים הנאמרים בפעל ד׳ והם כאמרך ראובן כותב לאה כותבת אברהם כו
ויצחק כותבים שרה ורבקה כותבות והיו כותבת בזה במקום ה׳ שלכותבה והכל
שוה בלשון וכן עוד ענין הפעול כאמרך הספר כתוב האגרת כתובה · הספרים
כתובים האגרות כתובות · וגם אלה הם ד׳ דבורים · ולא יתכן להוסיף עליהם ולא
לגרוע מהם כלום שאם ימצא אחד בלשון · ואע״פ שלא ימצאו השאר בין מכלל
כל הבנין בין באחת משש מעלותיו הכל לבנותו בכל מקום שתרצה והנה

יש שני ענינים שהן שרש לכל דבר שיאמר עליו ענין פעל והם שמותיו לשונים
לפעל כאמרך בנין או בשנים שעליהן תבנה כל פעולותיו עבר ועתיד ועומד
והפעל לא יתגלגל על שם הענין שאינו מקבל רבוי ולא סמיכה אבל יתגלגל
על שם התאר ועל המקרה שהם מקבלים רבוי או סמיכה והכלל שכל
שם יחובר לו בסופו אות· אבל לשם הענין לבד לא יחובר לו אות בסופו
לעולם· אך יחובר לו מלפניו וזה נמ׳ כן סוף גבול וכעהו· וכבר ימצא שם
הענין נגזר·· והנה שם הפעל נחלק לשני חלקים אחד מהם הוא שם יחיד
ורבים· והשני שם יחידה ורבות· כאמרך קדש קדשים· או קדושה קדושות
בנקבות הש׳ כי הרפויין מורין על תאר המתואר באלה וכיוצא בהם·· ומקור
הפעל הוא כולל שלשת חלקי הזמן· והם היה יהוה ויהיה· והוא לבדו כמו
שמור או זכור· ויש לו דרכים רבים בכל הבניינים· ואין אדם יכול לפרש ענינו
בטוב כי מפני היותו מקור היה ענינו נעלם· וכבר יתחברו לפניו ד׳ אותיות
בכלם· ולא יתחבר אליו אות אחרת לשמשו· אבל כבר יתחבר אליו ו׳ השמוש
כמו ועשה אותו יום משתה ושמחה· וכן יתחבר אליו ה׳ התמיהה כגון האמר
למלך בליעל ולא יתחבר אליו אות אחרת וגם יתחברו אחריו כל עשירית הכנויין ה׳
והיותו ד׳ מדרגות עם בכלם ובהיותו מקור כולל יורה על היות חמר אחד לד׳
יסודות והוא משותף בכלם והוא מקור להן וזה ענינו שמור ש׳ קמוץ הוא מקור
וש׳ שוא הוא צווי ומן המקור הראשון ומן הצווי תמצא שורש כל התיבה· ולא תמצא
שום אות משמש עם הצווי כי אם אות ו׳ והוא הנוסף כגון צא ועשה וראה ועשה
וכשתוסיף בכלם תאמר בשמור כשמור לשמור משמור· והנה שב להיות שם
מנוקד בשוא בעבור התוספת שלד׳ אותיות לאמנם בהיות שם ו׳ השמוש לא ישתנה
מקומותו וכלה מותמה לא ישתנה המקור· אלא בבוא אחריו אות מהגרון מאהע
והנמשכים אחרי·· והנה העתיד כולל ד׳ ענינים על ד׳ נמצאים והסימן שיורה
עליהם הוא ד׳ אותיות איתן וזה ענינם ראובן מדבר על עצמו ואומר אשמור
ובדברו על חבירו הנסתר אומר עליו לוי ישמח ובדברו לפניו יאמ׳ לו תשמח
ובהיותו כולל אחרים עם עצמו אומר נשמח· ולנ״פ שיאמר עוד אשמחה הוא שוה
לראשון· וכן ישמחו הוא לרבים· וכן נשמחה וכן תשמחו וכן תשמחנה·
כל אלו נכללו בא״יתן והנה גם זה היה הדבור ראוי להיותו נדבר על פי התורה
שזכרנו בין יחיד לרבים ובין זכרים ונקבות על תמם כזו הדרך אלא שחסרו
מהם מה שתראה והמשל בזה אני ראובן אלך לך לוי תמר אלך ונחנו שמעון ולוי
נלך· ונחנו רחל ולאה נלך· יהודה ילך יוסף ושלמה ילכו· שרה ורבקה תלכנה
יהודה ויוסף תלכו· שמואל תלך שרה תלך שרה תלכי· ה׳ יוכבד וצפורה תלכנה·
הנה אלה הם י״ב דרכים· ו׳ ליחידים ו׳ לרבים· והחסרון שבלשון בם הם ביחידים
ב׳ וברבים ב׳ ולסכן נשארו ח׳ שלא נכפלו ד׳ ביחידים וד׳ ברבים· וכפי זו הדרך
זה צריך לחקור בשאר הבניינים הכבדים כמו שראית מזה הבנין הקל אשר

הרעובן
הערובן

הערותיך אליו כי לא כתבתי זה העניין בזה החבור אלא להעירך אל סוד הלשון לפי ההכרח
אשר אי אפשר להשיג מה שיבוא לפנים כי אם בהקדמות כאלה· שהן מוכרחות להקדימן
כדי להגיע אחריהן אל הכוונה בחבור והיא ידיעת השם באמת״
והשכל מוכיח שאם לא הקדים ידיעת סתרי הדבור להשגה לא יתכן להיות ההשגה מושכלת
המקובלת מהשם שלמה״ ואמנם עם ידיעת ההקדמות הנרמזות ההשגה קלה להכירה
אם לא ימנע מזה מונע חיצוני או פנימי או רצון אלהי״

חלק סימן ד׳ עניין ג׳ סימן ו׳ כולל דרכי המלות״

כל לשון כוללת שלשה דברים אלה· שמות ופעלות ומלות וכבר ביארנו השנים מהם
בקצור כפי עניין כוונת החבור· ונשארו לבאר המלות שהם דבר השלישי מהם· ונאמר
בהם שהמלות הם הדבורים הנקראים קשר לעניינים המכוונים והם מקרים· ואע״פ
שהם הכרחיים בדבור וזה כי באמרך שם· כגון יעקב לא תבין ממנו כוונה לעולם״
ואע״פ ששם העצם הוא שורש שהוא מורה על מהות הנמצא ועל עצמותו· ואפי׳ אם תרכוב
כמה שמות העצם יחד לא תבין מהם כוונת עניין עד שתשתף אל השם פעל וגם הדברים
הרבים צריכים לקשרם במלות נפרדות או באותיות נקשרות בשמות או בפעלים· כאמרך
ראובן שתף אליו פעל אחד כגון יצא ואמור ראובן יצא· והנה מן השם לבדו לא תבין דבר
מכוון ולא מן שתפו אל פעל עד שתוסיף להם דברים אחד או רבים· כגון מן העיר היום
ואז תשלם כוונת הדבור בהזכיר הכל יחד כאמרך ראובן יצא מן העיר היום· ואם השם
המורה על דבר נמצא לא השלים הדבור לבדו כל שכן המלה שהיא מן או מ׳· כי מן העיר כמו
מהעיר שאינה מורה על שום נמצא ומכאן התעורר לדעת שדרכי המלות הן דבור
נמצא והם משותפות אלו מזו· וגם התעורר מכל מה שאמרתי להבין מתוכן מה שאומר
מכאן ואילך בע״ה בחלקים הבאים״ הנה כבר ביארתי לך מה שראוי לבארו בשלשה
חלקי הדבור אשר כל לשון בנויה עליהם לפי עניננו ושמתי אלה החמשה פרקים
הנחלקים לחמשה חלקים· לשונם כדמות הקדמות כוללות בקצרה למה שיבוא
בחמשה פרקים הבאים אחריהם הנחלקים עוד לחמשה חלקים אחרים והנה כללנו
אלה החמשה הגדולים שעברו כ׳ חלקים קטנים פרטיים להם· וגם החמשה חלקים
אלה הגדולים הבאים יכללו עוד י״ה חלקים קטנים פרטיים להם· וסימן כלם כח״י
חבר אליהם ז׳ חלוקים גדולים ויבוא הכלל חיי״ך וסימנך כי הוא חייך ואורך ימיך
והשמר לך פן תשכח את הדברים האלה ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך כי הם
דברי אור השכל הראשון· ועל כן יאיר בלבך כוכ״ב מחלש ותכירם חשבון מחשבון
שם ותחיה בו עדי עד״ ית״ש

החלק הו׳

סימנו אותיותיו של חלקיו שמם· ועניינו שמם·
והתיבה אל׳ ית״ש

חלק סימן ט׳ עניין א׳ סימן א׳ כולל אותיות השם
המיוחד ית״ש״

כל מי שיש בידו שום קבלה מידיעת ה׳ שם ורוצה להשלים שכלו עמה ולהוציא קבלתו

מכח מקובל אלא מכח מושכל צריך שלא תתבהל נפשו על מה שיראה בספר זה
ואם תתפעם רוחו קבלתו יקרא אל יוסף פותר החלומות או לדניאל אשר הוא ממון
ויפתור לו חלומותיו ולא תהיה נפשו עגומה עליו בראותו דברים עמוקים בתחלת
מחשבה ואם לא ימצא מורה ומתיר קשיים יניע עד שיבין כוונתי שאני יודע שאם
הוא בעל שכל ועלם לאחוז זך ועיין והשכל בשום דרך מכל הדרכים האמתיים
ישיג דעתי וישמח בה מאד ואם לא ישיג דעתי אל יזיקנה כפי רצונו ולא כפי דעתו יה׳
המקובלת אצלו אלא כפי האמת אם יכול ולא ישא פנים לקבלתו אם היא בלתי מושכלת
כי שיקשה על קבלתו המושכלת המקובלת מן השם ומן משה׃ אבל יחמול על
כבוד קבלתו המותחלת וילחנה מפני קבלתנו׃ המושכלת ויחשוב שקבלתו גם כן
היא היתה אתמול קבלתי גם כן טרם הולד בלבי עיני השכל והוא הזמן אשר כבו
לא ראיתי אור ואם בהיר בשחקים השחקים בשם׃ ואולם בראותי אור באור השכל
ללכתי בו מעניין שפל אל עניין נכבד והיו לי שתי הדעות ובחנתי ובחרתי לי הנכבדת
וגם שמרתי הראשונה ובכל המתחלמה לי ולרומים לי בזה העניין בגלו מעניין לעניין
ובהרימו דגלו העניין הנכבד למעלה יורם נסו ויתעלה דגלו מאת השם׃ וקורא אני
עליו ודגלו עלי אהבה׃ ואל תקרי דגלו אלא דלוגו׃ ואחר שהתריתי כך בהתראה
קטנה והזהרתיך על מה שראוי להזהיר עליו בדברים מעטים שבאו במקומות
רבים אחל בסתרי אותיות השם הנכבד והנורא ואודיעך כי זה אותיות הם בעה׳
דעבני והבן כי אותיות השם הם ארבעה ונקרא בכללם אותיות העלמה׃
על דרך זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור׃ ונאמר בקבלה לעלם כת׳ כלומר
שראוי להעלימו ועל כן היו אותיותיו אותיות ההעלמה זהו המובן לעם׃ אבל
הנעלם אינו זה כי לעלם הוא נטר משוקף ועניינו האחד הוא עניין ההעלם והשני
הוא עניין המעלה והוא שאותיות השם ראוי לעלה כלומר לעלה אותם והוא כמו
להעלם למעלה הראויה והעד על זה אמרו מיד וזה זכרי׃ שהורה שהאדם חייב להזכירו
וסוד לדרדר מורה שבכל דור ודור מתגלגל בשם לפי הזכרת שמו׃ והפך ההזכרה
שכחה וכבר הזהיר ואמר פן תשכח וכן והרמז המחה את זכר עמלק מתחת השמים
לא תשכח׃ שכבר נאמר כי יד על כס יה מלחמה ליי׳ בעמלק מדור דר׃ והנה דר
מלשון דירה ועניינו בכל הזמן שהדור דר בעולם׃ ולא נשכח זכרו׃ שכן כת׳ כי אין
זכרון לראשונים וכו׳ וכת׳ דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת׃ אבל השם כבר
נאמר עליו יי׳ שמך לעולם יי׳ זכרך לדור ודור׃ ונעלה יותר באומרו אתה יי׳ לעולם
תשב כסאך לדור ודור׃ הורה במלכות ובשם ובמהות סוד לעולם באומרו מלכותך
ושמך ואתה׃ כי הם שלש מעלות ליחוד הוא ושמו ומלכותו׃ וכבר נודע כי שם הוא
סימן מורה על מציאות עצם או מקרה׃ וסוד השם הוא שמו מלכותו ועוד הוא שם
מלכות סופי תיבות וראשי תיבות ותוכי תיבות השם אמת וכלו והאמת מושכל
והם מושכלת השם כלו אמת׃ והאמת כלו שם והמושכל אמת׃ והסוד הוא זה
והבינהו שם מלכות הוא׃ מלכות שם הוא׃ ובשם יה הוא שמו והוא מלכותו בעצמו

ונאמר עוד בגלוי קמוך
מלכותך מלכות כל
עולמים וממשלתך
בכל דור ודור

ולן

ואין זה דבר שדומה לכל הוא מושכל כי במוזה יפול ציור הרכבה ואין בשם
הרכבה· והנה נזכר עול׳ מעלות להורות בם על סוד הדורות והדור מיוחס לדרים
בעולם· והעולם מיוחס לעולם והמעלות הם זכרו וממשלתו וכסאו וזכרו נמשך
לשמו וממשלתו נמשכת למלכותו· וכסאו נמשך לעצמו והדורות נמשכין לעולם
ולזמן· ואלה ההמשכות הנזכרות ידועות לכל משכיל מקובל· והנה רומז סודם
לבעלי השכל·· אין ספק שהנמשך אחר הממשיך הנמשך פחות ממנו· בהיותם
משני מינים אבל בהיותם ממין אחד יתכן היותם שוים במעלה· ולע״פ שאינם שוים
במציאות· ומפני היות הנמשך או הממשיך אחד מהשלשה חלקים והם גבול
או כח בלי גבול או גוף נצטרך להכריע בשכל מי נמשך אחר מי מאלו השלשה
ובדעתנו שהשכל הנבדל מושך ואינו נמשך· נדע שהכח הוא הגוף נמשך אחריו והוא
בלתי נמשך אחר אחריהם ובדעתנו שהשם שהוא הסבה הראשונה לכל המציאות
הוא מחוייב המציאות בבחינת עצמו והוא שכל בעליונה שבכל מדרגות המציאות
ידענו גם כן מזה שהכל נמשך אחר עצמו· וכל מה שידומה מהתארים המיוחסים
אל עצמו כלם נמשכים אחר עצמו אחר שאין בעצמו שום הרכבה שאם היה
מורכב לא היה מחוייב המציאות בבחינת עצמו מצד הרכבתו אבל בבחינת
שני חלקי הרכבתו וכל הרכבה הוא מקרה שקרה לנרכב· וכל מורכב יש לו מרכיב
וכל זה כבר התבאר במופתים בספרי החכמה ואם כן כל שם שיורה עליו יהיה
שם מורה על מציאותו או על הכלל שבו נכלל מזולתו וזהו מנהג הוראה על
העצמים הכללים· או יורה על תואר מיוחס אליו או על היותו פועל· או על מה
שידמה שום שלמות בתחלת מחשבה לפי ההמון אשר אין להם השגה במציאותו
כי אם בקבלה ואם כן הנה יהיו כל שמותיו נמשכין גם כן אחר השם המיוחד לו כמו
שכל נמצא נמשך אחר מציאותו ויהיה השם הנכבד והנורא הנקרא שם המפורש
לכן ראשית לכל שמותיו כמו שהוא עצמו ראשית לכל העצמים· והוא כלם
בפועל והם כלם עלולים בכחו· ומפני שהשם עקר לזכר· והזכר אינו כי אם בשם
ימשך הזכר אחר השם ומפני שהמלכות עקר לממשלה שכל מלך מושל ואין כל
מושל מלך· תמשך הממשלה אחר המלכות ומפני שהעצם הראשון עקר לכל
עצם ימשך כסא העצם אחר העצם היושב עליו· ואם כי היה ה׳ היושב על הכסא
גוף היה צריך אל כסא שהוא גוף לשבת עליו· אבל הא׳ הוא שאינו גוף ולא כח
בגוף אינו צריך אל כסא שישב עליו· אבל אם יוחס לו שם כסא יהיה הכסא
ענין בלתי גוף· ומזה תבין שהכסא ההוא הוא ענין מעולה ולע״פ הנה ה׳ ^שם^ עליו
בכמות והנה הוא נצב עליו על הסלם על דרך משל· ואחר שהדבר כן איך יתכן
למעלה שם שיורה על למעלה מהות עצמו· יצריך שהוא ענין בלתי מושג בשכל
ואין יושב בשאר השגות שהם למטה מהשגת השכל· ולכן יורה שמו המפורש
על מציאותו יורה על הכללו מזולתו· וההכלל ההוא אינו הכלל עצמו מעצם
זולתו לבד· אבל הוא הכלל עצמו הכללית ההכלל מעצם זולתו וגם הכלל עצ״נ

עצמו מעניני עצם וזולתו תכלית ההבדל אשר אין הבדל גדול ממנו כמו שנת׳
בחלק הקטן הבא אחר זה׳ ואמנם בזה אודיע בן אי זה אותיות הם שנתייחדו להיותם
שם לו ית׳ שמו והוא שה״מ שהאותיות כלן כ״ב ונבחר ד׳ מהן כשהודיע זה לבעלי
הלשון ד׳ אותיות ובא להורות בם מציאותו ולאח׳ שלא היה אפשר להורות על
מציאותו המיוחד כי אם בשם מיוחד וצוה את משרתיו הכהנים לברך בזאת עמו
המיוחד המובחר משאר אומות כמו שנבחר שמו משאר אותיות ואע״פ שכלן הן
אותיותיו כמו שכל האומות הן בריותיו וכאשר היה הוא מיוחד ושמו מיוחד צוה
להביא הברכה באמצעות שבט מיוחד מכל שבטיו ואע״פ שכלן שבטיו וכמו ש
שהכל מיוחד בחר בברכה מיוחדת ואם היא משולשת כמו ששמו אחד משולש
וכמו שעמו אחד ומשולש כהנים לוים ישראלים וכולן ישרא׳ אבל אין כלן לוים׳ וכל
כהן לוי אבל אין כל לוי כהן ואחר שהודעתיך זה אודיעך שאין שום שם פחות מב׳
אותיות בשום פנים והנה הם הראשונים הנבחרים מכל האותיות שהם י״ה ועוד
נבחר ו׳ לשותפו אל השם ועוד נבחר א׳ והנה אלה הארבעה הם אותיות הנוח
והם אשר מציאותם בכל׳ וכל נעלם מתגלגל על שם המיוחד׳ אין בו שום
שתוף מאות אחר כלל כי אם מאלה הארבעה והם הם לבדם אותיות ה׳ המיוחד
ואחר שהודעתיך זה שמע מה שאומר בהם בסתריהם לפי הקבלה בחלק זה׳׳

חלק סימן ה׳ ענין ב׳ סימן ל׳ כולל ענין
הוראת אותיות השם׳׳

בעבור שהשם נמצא חיוב מציאות יורו עליו האותיות אשר מכללם נמספים
המחייב מציאות כלם בהכרח והם כלם יה״ל׳׳ ומה שהוא ראשית לכל מה
שנמצא אחריו והמחייב מציאותו הוא השם ית׳ ועל כן צריך שיורה עליו אות
שיורה שכן ענינו עם הבאים אחריו׳ וזהו אות א׳ כי א׳ הוא אות נמצא ראשון ל׳
לכל האותיות במערכה׳ ולא יתכן להזכיר אחת מהן במבטא בלתו׳׳ וכל נקוד
שמטע אות עמו תנועה א׳ משותפת׳ והזכר כל האותיות מפשטות מכל הרכבה
אחת אחת ר״ל מן א׳ עד ת׳ עם כל אחד ואחד מהנקודים׳ והצריך בכל אות לריכוב
מנעו׳ והמצא שהתנועה התחלתה משתתף א׳ עם אות ועם נקוד ואחר צאת
הברת האות מן הפה נשארה הנקודה המשותפת עם א׳ מתגלגלת בנגון בה ארוכה
בתנועה מהמהלך על דרך משל על ה״א לבדה בלי הפסק ממנו נשימתו אשר היא
הסבה הקרובה לחיותו קנה שעה יאות מיד ועל הנשימות הן סבות חיותו
הקרובות הורה זאת הנשימה שעליה נתלו כל הנשימות על מציאות השות׳
שהוא חי בלחי והוא הסבה הראשונה לכל חיי החיים כלם׳ ועליו נתלו כל
התנועות מראש ועד סוף ויודע שכל ההכרות הן חמשה מינים במציאות הדבור
אחת למעלה ושמה חולם וצורה נקודה אחת על סוף האות ואחת למטה ושמה
חרק וצורה נקודה אחת באמצע האות ואחת תלויה בין מעלה ובין מטה באמצע
אחר גוף האות ושמה שורק ואחת למטה מושכת ישרה ושמה קמץ וצורה

בנתים לא מנשימה׳
לנשימה ונקה הכרח׳
נפי מציאות האיש
שלא תפסק

קו ישר מסוף האות עד ראשו ונקודה אחת תחת הקו באמצעיתו ואחת למטה ושמה
צרי׳ וציורה שני נקודים אחת בסוף האות ואחת בראש האות מלמטה נמצא שכל חמש
הברות הן למטה ולמעלה ובאמצע׳ ר״ל שהאחד המיחד להיות עליון לבד והאמצעי
המיחד להיות באמצע וציור למטה נקוד אחד נקרא שמו ונזכר בהברתו והשלשה
הנשארים הין למטה ושאר הנקודים מאלו הורכבו וזה הענין יושלם במקומו
בחלק השמיני בסוד מבטא השם ודע שהנשיאות אשר לאלף הן אלף׳ ורמז זה ג׳
לאלף אלפין ישמשוניה והוא בגימטריא אלף נשימות האלף׳ והנה סודו ויפח
באפיו נשמת חיים׳ שרמז בו על גדרו של האדם והוא על שני דרכים׳ וכן הם
שנים חי מת והוא בגימטריא חי משכיל מת וכמו שאם תעדיר הזכרת
אלף מהאות לא יהיה מציאות לאות הנחשב להזכר כן אם תעדיר
נשימה מהאיש לא יהיה מציאות לחייו׳ ולעזה ונרמז מה שאמרתי בענין
הנשימה שגם היא שמה נשמה׳ בסוף תלים במאמר כל הנשמה תהלל יה הללויה׳
שפירשו כן בסודו בכל נשימה ונשימה שבך׳ ועוד נבאר זה יותר מבואר בסוד
מבטא השם בענין הנשימות ובמהותן ואיכותן ובמהות עצמותן בע״ה׳׳
ועל היות א׳ ראשונה בכל ענינה ר״ל במערכת אלפא ביתא שהיא ראשונה לכל
האותיות׳ ובמערכת מספר האחדים שהיא ראשית לכל המספרים לפי היותה סימן
למספר הראשון שמצד אחד הוא מספר ומצד אחר אינו מספר לפיכך היתה אות
אלף ראויה להיותה שם לשם כלומר להורות עליו עם הדבר הנזכר שבכל הנמצאים
המינים והסוגים׳ ועוד נודע שהא׳ היא ראשית לארבע מעלות המספר שהם
אחדים שראשם א׳ בסימן רמוז ועשרות שראשם יו״ד בסימן רמוז׳ ומאות
שראשם ק׳ בסימן רמוז ואלפים שראשם א׳ עוד בסימן רמוז והוא חוזר חלילה׳
ועל כן נקרא האלף אחד׳ והנה בא להורות בזה שמי שהוא ראשית הוא בעצמו תכלית
והוא מאמר הנביא שרמזו בו על מה שאמר השם אני יי׳ ראשון ואני אחרון ואשר
בא לגלות הוא שהא׳ היא מאותיות השם והיא ראשונה בשם העצם שהוא שם
אהיה והי׳ היא מאותיות השם והיא ראשונה בשם העצם שהוא שם יהוה והיא
אחרונה במדרגת האחדים׳ והיא ראשונה במדרגת העשרות כל זה הורה על היותו
ית׳ הראשון והאחרון כלומר ראשית שאין לו תכלית לכלם שכלם נבראו בעבור התגלות
מעלתו לברואיו ולפי זה הענין צוה ה׳ ליחד שמו כל בכור שהוא מורה על ראשית
כח המציאות האנושי כמו שנ׳ ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני׳ וצוה עוד ליחד
שמו העשירי להורות על תכליתו שאיפשר להגיע בו מן המציאות לעדות שהוא
הכל׳ ומפני שמן א׳ עד י׳ שהם עשרה אותיות וכלם מיוחסים אל הראשון שנקראו
בשמם הכללי אחדים על שם הראשון ששמו אחד הוצרך להודיע בראש האחדים
ובסוף האחדים שאין לפניהם ראש ואין אחריהם סוף אחדות ששניהם צריכים להעיד
על אחדות השם על פי עשר ספירות בלימה שהם אמתת האחדות׳ ולא היה איפשר
לסכן שיהיה שמו בלתי שתי אותיות אלו בשום פנים והנה הין שניהם במספרם

כוללים אלו האותיות· ועל כן היו אותיות נקראים עליהם בסימן עצמם שהנה בחלקך
שם אותיות לשני חלקים אות יו״ד ותשים א׳ לבנה ואחר כך וה״ו ועוד י׳ לבנה ואחר כך
וה״ו והפך וה״ אלה בשניהם· הנה המשל סודם הו״א הי״ כלומר סימן ראשון י״
סימן אחרון שענין הו״ הוא סימן רמוז כמו והקויתי הו״ והרמז שם הו״ החיה יורה
עליו הו״ שלכיו הו״ המות יורה עליו הו״ ל״ שלכם· והסוד אותם שאמה״ בכלל הורה
עליהם הו״ שלכם ואותם שחיו בנפש הורה עליהם הו״ שלכם והבן זה מאד וסוד
כי״ו הוא סוד יו״ד וסוד לם הוא סוד יו״ד הא׳ וו הא׳ ופירושו גם הוא יו״ד הוא גם שעו
המיתוהו בלבם וכסוהו עם לם הלב אשר לא מלו הלב עד שקהלה הערה הסובבת
בו ועוליגו ערל ועברו על מצות ונמלתם את ערלת לבבכם· והפסיד הייעוד
הטוב שהוא וערפכם לא תקשו עוד במול הקשת שהוא הסבה הקרובה הפועלת
ומציאות האלם והוא מאד השינוי הרחוקה מצד החמר לפיכך התחייבו מיתה·
אמר הם המיתו בקרבם מי שהיה סבה מציאותם ואילו החיותו בנפשם מפני
שהסירו מלבם ערלתם ונלואת ערותו בכח מילתו ומלוהו· שפכו את דמן עד
שיכירו מהותו ומצאוהו את בטבעו והחיוהיה שכנגדו והחליפו את כחי וחולקם
המירו חי במת· ומפני היות כללם ראשית חמר האלם היה שם כולל השם המפורש
מורכב במבטא· ונאמר עוד כי הו״א גם הו״ יו״ מספר הו״ עולה אהיה וכאילו הם שני
עדים על השם שהם מעידים על ואומרים· ואהו״ לו אהיה א׳ אהיה י׳ כלומר אהיה
ראשון ואהיה אחרון והנה אהיה בלשון לעז והו״ שניהם שוים גם כן במספר״
ואחר שהיו אלו שני האותיות מורים על השם והם ראש וסוף ליחוד הוכרחו להעתיק
אליהם עוד שני אחרים אמצעיים כי מפני השם וענין איפשר להמציא אות
אחד לבד אמצעי בינהם כי אם שנים ועל כן היו האמצעים ראויים להיותם שם לשם
והם הו״ ונקראו חשבונם חשבון עגול ונקרא חשבון א׳ שרש ראשון לכל חשבון וחשבון
י׳ חשבון שלם· וידעתי שתשאלני ותאמר אחר שהדבר כן מפני מה לא היה שם
אהו״י מורה שהוא שם המיוחד· דע שכן היה ראוי אבל מפני שהשם רצה להעלים
שמו כדי לבחון בו לבות המשכילים ולצרוף ולברר וללבן בו כח שכלם היה הכרח
לכסותו ולהסתירו ולהעלימו· והורכב על זה מאותיות ההעלמה ולא היה נעלם
בכלית העלם אלא המשכילים בעיונם ואלו לא היו יכולים להשיג ממנו שום דבר
והיה השם נמצא אצלם על דרך מקובל לא על דרך מושכל אבל היה מוכרח שיהיה ה׳
משותף בין שתי קצות כדי להשלים בו שני מיני בני אדם שנ׳ עליהם אדם ובהמה
תושיע י״י· והם שכלים וסכלים אלה בכח עיונם בשם· ואלה בקבלם עליהם שהוא
נמצא והכסילים נמסרה עליהם הזכרתו והם לא יזכירו עוד בשמם· והמשכילים
הותרה להם הזכרתו ושמחו מאד בהעלם ורבויה כמו שאמ׳ הנביא היודעו באמת
בשמך ולהזכירך תאות נפש· וכן צועקים הנביאים על זכרו כמו שנ׳ המזכירים
את י״י אל דמי לכם· ועד אל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלים
תהלה בארץ· וכבר אמ׳ עליהם יומם ולילה לא יחשו כלומר לא ישתקו מלהזכירו

ואחר

ואחר שכבר כן הנה היתה שם סבה להעלימו וסבה לגלותו · ואלו היה אהו׳ שם קבוע
והיה צריך להודיע שאלה הארבעה הם האותיות המשמשות עם כל נקוד היו הכ׳
הכסילים תמהים ואומרין שזה לא יתכן שיהיה השם מורה על אותיותיו שהם
שמשים לזולתם שלא היו מכירים מעלת זה הענין האמתי העליון עלכן הצריך
לגלותו זה בגדרות ואחירות בלבד מוכחת לפתאים ומובנת לחכמים · ועוד טעם
שני מעולה מן הראשון והוא שהשם האמתי לא יוכן סודו בלתי בגלגול [illegible]
התחיב וגם לא יודע מבלתי נקודו הראוי לו שבנקודו יכיר אם סוד כל התנועות
ושהוא סבת כל תנועה סבובית או ישרה וצריך שתמצא בו תנועה סבובית בהכרח
להורות על התחייב התנועה הסבובית ממנו · וגם צריך שתמצא בו התנועה
הישרה כמו כן להורות על שממנו התחייבה גם היא · והנה לא תהיה הזכרתו
שלימה בלתי נגוע הנשימות הידועות לו שהם יורו על כחותיו ועל התחייב
ממנו כל כח כללי או פרטי שבמציאות ~~הידועות לו שהם יורו על כחותיו~~ כי זאת
ההשגה בכללה היא הנקראת על פי הקבלה האלהית המושכלת ידיעת השם
באמת · ואם כן לא היה מורה בשם בעצמו זה כלו איך היה מורה עליו בשלמות האחרונה
ועלכן בא השם הנקרא שם העצם בכל התורה כלה בענין מורה על גלגול חוזר חלילה
תמיד וזהו סודו ׳ הוה והמשכיל יבין · ובא עוד במקום אחד מיוחד בתורה שנתג׳
מגולגל והיא זו ׳ קיה והחכם יכיר · שהנה זו הצורה השניה לא באה כי אם שלש
פעמים בכל התורה בשם ראוי להיותו בלתי נמחק גם לא בא בנביאים ולא בכתובים
בגזרת שם השם אלא פעם אחת · ואמנם המקום שבא בו בתורה גם כן לא בא אלא להורות
על היותו סבת הגאולה הכללית והרמז ה׳ אלפים · ו׳ פעמים ה׳ ה׳ אלפים שהם ה׳ לבד
שהאלפים אחרים הם והשני יציאת מצרים וביאה אלא בזמנה ה׳ פעמים · וכן השם השני
בעצמו דרכו השני כהפוך בזה ה׳ פעמים ה׳ אחר עבור ה׳ פעמים י׳ · ולפי זו הדרך
יהיה שם העצם אשר ראשו י׳ הוא הכל ורמזו קן ליוי אהי הכל שלו והראשון אשר
ראשו ה׳ הוא הכל מצד חבור כל האחרים עליו והוא כלל מצד ה׳ פעמים ו׳ שהם כ׳ ומצד
ה׳ פעמים י׳ שהם כל נ׳ ישר והפוך יעלה סודו כלל לכל והוא סוד עץ חיים אשר
העולם מבועו ליין וסודו זה בזה ב״ש וכעיהו · וקום משחהו כי זה הוא וכל עץ ישלו עלין
וגם יעלים פירותיו וכשתשלשהו בשבן יב׳ יהיה סודו כלל לכל ככל וכן השם יה שלו
וי׳ה זכרו לעד ורמז המספר רם וסוד רוח יהוה · והנה זה הוא עץ חיים כמו רא״ו ומצא
רוח מרוח הוא והנו נפש אדם הכוללת כל נפש · והנה הורו הן בהתהפכם בשם שהם
גלגל מתהפך פנים ואחור · והרמז אחור וקדם צרתני · ואמנם הנה בא בשם הראשון פנים
ואחור והיהו בנתים מכריע הגלגל שלו ׳ ספירות ה׳ כנגדה · וענינו שהוא בנתים
יורה על קיום כבר המילי נתחי עומד בענין עמוד מעלין חבית נשען והוא בדמות
סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ויהיו מלאכי אלהים עולים ויורדים ומתנועעים
סביבו תנועה ישרה כצורה ו׳ שעמיד הל׳ ישיר עומדת בקומה זקופה ואם כן יורה
זה השם שהשם מעמיד העולם אשר התנועה בו ישרות עולות ויורדות בכח זה השם

שהוא יורה שכל גלגול

וכן זה והוא בעצמו מה שהורה
עלין קדם הראשון בשני דרכים
האחר י׳ פעמים ה׳ נה׳

שסודן י׳ ספירות שהם נחלקות לשני חלקים שוים שהם הוה ויורה השני שהוא א׳
היה אשר המכריע בנתים הוא י׳ וצורת עגולה שמורה על תנועה סבובית סביבי״ה
שהשם מעמיד עולם התנועה הסבובית שהוא עולם הגלגלים בכח זה השם שהוא
כלו ספירה אחת ראשונה ושמה רוח אלהים חיים והיא רוח הקדש ועל כן נאמר כי רוח
החיה באופנים וכבר נאמר במרכבה אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו
בלכתן וסוד יהוה עם שמה הרוח יגלה לך סוד רוח השם הנזכר והנה היה השם גם
כן בן ב׳ אותיות והוא זה יה וכשתהפכהו או תכפלהו תמצא סודו שהוא יה יה עתה חבר
כל שלשת גלגלי השמות השלשה ותמצא הראשון הוה והשני היה והשלישי יהיה
חבר מספרם ותמצאהו גלג״ל והיו הרוחנים א׳ עם יו״ד שם א׳ עם נ״ג בכלל ויעלה לל׳
ושים י׳ עם נ״ל עוד ויעלה מ״ג חבר שניהם ותמצא מגל״ל והרמז מגל״ל עוד שם יהוה בו
ירוץ צדיק ונשגב והנה עוד שוה במספרו עם מגל״ל חברם יחד ותמצא קנ״ד וסודו קים
והרמז יבוא קים והנה יהוה אלהינו יהוה אחד שלשת השמות עולים מגל״ל עוד
שהם קנ״ד והסוד נק״ד ושם סוד הנזכר למעלה בשלשה שמות מיוחדים שהם עקר
שם בן יב ועלו אותיות השם י׳ ועם אז על יב ואלה יד אבל יורו על גלגל השם
השלם פנים ואחור והשם שהוא האור והוא אלהינו מכריע בנתים והכל אחד
כלומר אהיה אשר אהיה שהיא אשר מלה מכרעת בנתים ושני השמות הם לבד
אחד האור והמאור והמכריע גם כן שם למי שמכיר סודו ואם תסיר שלשה
אפין מהם והכלול כל אחד יעלה כ״ב ש״ר וסימנך שכרך הרבה מאד וסוד
אשר נר מאיר והסוד כמו בתוך עלה אור והכל בס׳ נר מאיר והמספר לרך יהוה
באלף והנו נר בארץ והרמז נר יהוה נשמת אדם שמספרם השגחת נשמה שהיא
בעצמה השגחת השמים והסוד כמו שנמצאת השגחת השם בכבב כן נמצאת
השגחה השם במח ויתגלה לך סודו מסוד יובל שהוא ין משולש שיורה על סוג
משולש והוא מה שגליתי לך בסוד החיים המקובלים שהם ו׳ פעמים ה׳ שהוא ל׳
ועל המכריעים הם י״ו הנה הרבעם זה על זה ותמצא שהם כלי חבר אליהם ל׳ והיו
כללי וסודו מלך ורמזו יו׳ מלך וידוע שמצאת הכל הנזכר הוא כענין הנה כמו
הא לכם זרע ויהיה סוד פ״א זה יה כענין הנה יהוה כלומר הנה הוא נמצא כמו
שלומי הנה המלך פחדו ממנו כי עתה יבקש מכם מה שאתם חייבים לו והוא
הלב והנפש והמאד ומה שנמשך אחריהם והנה ה״א התוך הוא חצי אהבה
והיא עקר כל אוהב וכל אהוב ושלשתם כוללים כח אחד שהוא כח אהבה וסוד בה
אז והכל יה יה וה שים על אהבה בלא ספק ועל זה רמזו על יה אשר הוא מלא
אלהים והוא בעצמו יו״ר ה״א שהוא יהוה והוא רמז כו כף וו כי יהוה הוא האלהים
והוא הכולל מלאך האלהים והוא יהוה שהוא אנכי אלהים להורות בם סוד העולם
שהוא כלי האלהים חשוב אלהי האלהים ותמצא אלה״ה יו״ד כלומר ראשון ואחרון
וחשוב על אדני האדנים ותמצא המעין הכולל מלה כנגד מלה ב׳ חברם ותמצא
שי״ב ודע שהוא לרמז ששת ימי בראשית ויוצא מכלל שם בן יב מאירך

זוג

עולם ותמצא העולם
הגדול שהוא עולם אחד
קטן והוא עולם אהבה

שלם מאוסד

שסוד חציו איננו נעף וסוד חציו הנשאר ולא כח כנף והנגלה שמו שית בראשית
והסוד שמו נסתר ברא נסתר שמו שני יצרים שמו המיוחד והמפורש ברא המיוחד
והמפורש ואם תוכל להבין זו הדרך המופלאה בידיעת השם תדע את השם· חבר
שית עם שית· והמצא בגלגל השכל· אתך ורמז כי אתך אני להצילך נאם יי· חבר
שמו שסודו שכל עם ברא שסודו אבר והוא רבא והמלאהו בכל ראש והוא ראש
בכל ואם המלאהו בצורה המלאהו בחמר וכשתמלאהו בחמר תמלאהו בצורה
בסוד רבש וכלל הסוד שני יצרים בחמר שני יצרים בצורה והרי הנגלה לך סוד
ששת ימי בראשית והוא סוד שש כנפים בשתים יכסה פניו· ובשתים יכסה רגליו
ובשתים יעופף· שהם הפנים שהם בראש והרגלים שהם למטה והכנפים אשר
ידי אדם תחתיהם שהם באמצע פנים שתים ולהם ז' שערים ידים שתים ולהם י'
ספירות כנגד י' אצבעות ידים רגלים שתים ולהם י' ספירות כנגד י' אצבעות
הרגלים ומהם התחיבו כ"ז מיני לשון וכ"ז אותיות והנה לך השר' כן ששת ימי ב'
בראשית על כן יום ראש השנה הוא יום הדין ומתגלגלין כף זכות וכף חובה שסולם
על קו והיה שדי מכריע ביניהם ועל הסוד מטטרון שדי שמו כי יהיה סוד פירושו
שדי שמו שדי והמוכרח הקב"ה גם שם מטטרון נער והכל כתר שדי··
ועל זה תדע שנגלה ה' מעיד על יום הדין ה' פעמים כה ה' פעמים כה כקה וסולם יום
הדין והכונס כהנים· ג' אלף אחד צורה· ושם ניחור והסוד שם יחוד מציאה
סופי תיבות מרה כנגד מציאות הלב וכעס· ועוד חובר אל אות הראשון שלשם
ו' מפני שכשנים ראשונים אחד מפני היותם גם הם שניהם מספר י' בעצמן ושני
מפני הוראת ממשלה· על כל המציאות אשר ו' יורו עליו שהוא ו' קצות ו' יסודות
ולמנם יש לו אחר אלה השמות נרכים רבים ואלה מהם כתב יו"ד מלא והמלאפון אלף
ולמנם הוא האלהים בעצמו כי סודו היה מלא והוא סוד ה"א יו"ד ה"א שהוא כנגד יחיד לב
ויהוה הוא האלהים והוא אנכי יהוה כמו שאמרנו והרמז עליו מעשה ידי אמן שהוא
סימן אל מלך נאמן הנורא ורמז ונורא עמיה שדי והנה אהיה בלעז שדי וממכון
תבין צורת לך להיה אשר אהיה ועל כתוב יו"ד ועל כמה עולה המחובר מן יו"ד והנה
הוא הכל גם הוא וראה שכמה עולה המחובר מן ו' והמלא אב והמחובר מן ל' שעולה
י' הרי מספר שניהם אל חברם מן המחובר מן י' שעולה הוה והנה אלהים ול"א מן לא
מחוברי יו"ד והוא אל הכל גם כן· ועוד חבר מחוברי ה"א במרובעם· ותמלא יהוה
והנה כבר מלאת שיצאו מן יה מלא יהוה אלהים· והוא הוראת הפוך המלוך· כי יהוה
מלך רחמים· אבל אלהים מלת הדין כי אלהים הוא דיין· והנה היו אדני גם הנה יו"ד ה"א
והסוד ה"א ולין שהן ס'· והם יו"ד הא"ן· שהם יולין הרי הכל סימן נסים· ועל כן היה
השם מיוחד וכנוי· ורמזם נקוד ועיינם חסד ואמת יקדמו פניך והנה רמז יו"ם הדין
יצא מן ל' מיין יה כי צבי פעמים· הרי מין יה פעמים ה' הרי היו"ד והנה הכל מן יו"ד
ה' והוא הסוד הנקרא כח המיוע· ובאשר יצא ממנו הכמיוע· יצא ממנו גם כן השכל·
מן סוד יה שמו וגם הוא שם היו"ד כמו שזה מין היו"ד חבר שניהם והמצא סולם

ברא שני יצרים

שהוא

אלהים שם המין נוק על שורה׳ שורה על נוק׳ ושניהם מתים׳ אך בהשתתף אלהים
שם המיוחל שהוא שם החיים׳ נמצא השם מחיה המתים׳ והכלל יצר הטוב ויצר
הרע הוא שם מחיה המתים׳ הכלל׳ חשוב על ענין הא וואו והמנין חבור כלם
על הדרך׳ הנה עולה ע״ד שהוא בעצמו ל״ו׳ ועל כן אמרו רבותינו ז״ל הוא על הוא
ל״ו שסולם הא וואו על ל״ו׳ ואמנם הסוד המבואר על ענין בלא ואו מהם הוא הוא
ועל זה נאמר זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור׳ והסוד זה ימנה וזה יזכר וזה לדך
שני היצרים שמהם השגנו האלהות שהם משותפים בעליונים עם חמר וצורה
ברמז צדיק ונשגב המעיכים על החמר מפלא העליה׳ בפסוק מגדל עז הרמוז למעלה
ועם התחתונים בעצמם זה דרכם ושתופם׳ אל שהעליונים חיים והתחתונים מתים׳
ובה שתתק כח חיים עם המתים׳ שבים המתים חיים׳ ומכאן תבין מהו ענין תחית
המתים ומהו ענין חיי העולם הבא׳ ודע שדרכי השם אין להם חקר׳ כי סתרין
בלי קץ׳ אבל אם תרצה׳ להעלות לפניו בכל יום ושלא תהיה דומה לחמור הרחים
אשר סובב סובב ואינו זז ממקומו׳ ולע״פ שפעל פעלה הטחינה בתנועתו והוא כלי
לזולתו חמור היה וחמור הוא ואין לו מכל פעלתו שום מעלה נוספת על עצמו ראוי
להדמות למשכלים בחכמות שנפשותם בכל יום מתעלות לפני מי שבראם
מתוך ידיעת שמו ית׳ ולפיכך אחתום זה החלק בסוד שם בן יב׳ ובהוראתו וממנו
המעורר ליגיעת שם בן מב׳ ולסוף שם בן עב׳ כי הכל יצא ממקום אחד׳ והכל
הולך אל מקום אחד׳ ובעב׳ שם בן יב׳ היה הכהן מזכירו י׳ פעמים ביום הכפורים
כנגד י׳ ימי תשובה׳ וי׳ ספירות וי׳ מאמרות וי׳ דברות שהכל עונה אל רמז אחד
מהתפשט המציאות למציאות וגם ממעלה אל מעלה ומענין לענין ומסבה לסבה
עד הגיע הכל אל שליחא דגיבורא שהנה שליחא דגיבורא יוד הוא כלומר
עשירי הוא והעשירי יהיה קדש ליי׳ והנה שם בן יב׳ עולה למספר זה בעבור
חלקוי השוים שחציים ו׳ ושלישיתם ד׳ ורביעיתם ג׳ וששיתם ב׳ וכלל חלקיו אלה עם חלקיו
החלק המיוחד שהוא א׳ עלה טו״ם׳ וסוד יב׳ הוא הוא הרי הסוד היא הוא או אומר
הוא היא והכל כח יה אחד׳׳ וזה דרכם׳׳

יהוה יוהה יההו

וזה אחד מפירושין׳׳

יהיה והוה והיה

ואמנם יש לו כמה סודות אחרים ואלה מספיקים לך בזה ובסוד המבואר נגלה
לך עד סוד נעלם בעה׳ כבר כשלמה כוונתינו במה שרצינו להורות עליו בענין ה׳

תשובה

האותיות המיוחסות לשם השם· על שתהיה מה שעוררנו עליו הכרחי להיותן כמות
ראשי פרקים למה שצריך שיודע ממנו ברוב העיון השכלי כי להגיע בו אל ידיעת
תנועת הדבור·· יש

החלק הז׳

סימני אותיותיו השרק חלקיו
לרבעה ועניינו לרבעה והתבה

עפל״ח· חלק סימן ה׳ ענין א׳· סימן ע׳ כולל צירוף האותיות· זה הכלל הוא קל
להבין· ואע״פ שאין לו מושג לנו אבל יש לו סוף בהכרח כמו שיש לכל כתב סוף
ולכל לשון סוף בפעל אבל בכח אין להם סוף והנה מפני שזו הדרך היא הראשונה
מן החכמה המקובלת שבה כמות כללית ועל כן כל חלקיה נכללו בשמה הכלל·
והוא שם צרוף האותיות· שהוא בגמטריא שבעים לשונות או נקרא הפוך האותיות
שבכל אחד· וידוע שאין בלשונות כי אם הפוך התחברות האותיות ויקרא זה מזג
מפני שבכמותו נמזגו היסודות· וכמו שכל דבור מורכב מן האותיות כן כל מזג
מורכב מן היסודות· וזהו סוד השם שהוא יה״ו כי אה״ו מורה על ג׳ אותיות· וד׳
מורה על ד׳ יסודות ואם כן נמצא כל הדבור וכל היצור יוצא בשם אחד והוא כן שסודו
עשרים ושש ומורה על היותו כתר תורה וממנו הקשר מפורש· ועל כן הורה על
היות השם המפורש בדברים והוא בעצמו דבר יהו״ה אשר ממנו כל הרכבה וממנו
באה הברכה גם לו משפט הבכרה בבכור· והם הם אותיות הברכה והקללה ועל כן
התגלגלו האותיות בפנים ואחור כמו שכתב בספר יצירה ב׳ אבנים בונות ב׳ בתים· ג׳
בונות ג׳ בתים· וכן כלם· וזו היא צורתן·· אב בא· אבג אגב· ~~[illegible]~~ גבא·

באג גאב

וכן כל מה שתבנה מהן יגיע אל תכלית סוו· והנה פירוש זה הענין הוא כמי שמוזג
יין במים· או יין במים· כלומר שמתהפך הראשון לאחרון· והאחרון לראשון· הסוף לראש
והראש לסוף· ואם הזדמן בם אמצעי וזוג או נפרד יתגלגל עם כל אחד ואחד על סוף·
והנה משולש מפני היותו בונה ו׳ בתים והוא המספר שהורה עליו הבנין הקרוב
שקדם לו בחשבון אותיותיו ותבותיו שכלל שהיו ג׳ אותיות וב׳ תבות היה ההפוך בכל
אות ב׳ פעמים בראש התבה· אבג בגא גאב· והנשאר בכל ב׳ תבות הוא הנלחם כלומר המתהפך·
בג כנגד גב· וכן גא כנגד אג· וכן אב כנגד בא· ולא יושלם הצירוף לעולם באותיות כללי
כמות עד שיהיה הדבור האחרון הפך הדבור הראשון כגון אבג שהוא ראש הצירוף
שיהיה כנגדו הפוך סוף הצירוף שהוא גבא וכן בכל צירוף וכל צירוף שהצריך כשהוא
מאותיות יותר מג׳ כגון אבגד· או אבגדה או אבגדהו· או אבגדהוז· לעולם התחיל
לצרף בו תחלה ג׳ אותיות אחרונות שבו· ושמור לפי המספר ההוא להשים האות
הראשון בתחלה תמיד עד שיושלם גלגול הג׳ אותיות כגון א׳ מן אבגד· וכן אם הם
רבים כגון אב מן אבגדה· או אבג מן אבגדהו או אבגד מן אבגדהוז· וכשיושלם גלגול
השלש תעיין בצירוף של הראשון שהוא המפתח שלכלם והתחיל בצירוף השני והשים
הראש לסוף והמצא כל הדרך ישרה בלי עוות מהגלגול הסובב חלליהו והמצא
ד׳ ראשי צירופים לאבגד לפי זו הדרך· ואלה הם··

אבגד	מתגלגל	ו פעמים	א׳ בראש	התיבה׳
בגדא	מתגלגל	ו פעמים	ב׳ בראש	התיבה׳
גדאב	מתגלגל	ו פעמים	ג׳ בראש	התיבה׳
דאבג	מתגלגל	ו פעמים	ד׳ בראש	התיבה׳

וכפי הדרך הזאת תעשה לכל הצירופים׳ וכבר הודעתיך דרכי הפך האותיות כפי מה
שמספיק לכוונתינו׳׳

חלק סימן ש׳ ענין ב׳ סימן פ׳ כולל תמורת האותיות׳׳

התמורה יש לה דרכים רבים׳ יש מהם מה שתהיה התמורה על שיחליף אות באות
באלפא ביתא כגון יהוה שמתחלף באתבש אל מצפץ׳ וכללו ש׳ ועל כן ש׳ של שלשה
ראשים חקוקה בתפילין ובעבור שהש׳ס אותיות יורו עוד על מציאותו בש׳ של ארבע
ראשים׳ ורמז להם ז׳ ספירות אשר בראש כנגד ז׳ שערים׳ וכנגד ג׳ אבות שרה זו׳ שדי׳
וכנגד ד׳ אמות שרה זו שדי׳ והרי סוד שניהם ש״ד׳ והוא רמז מיוחד ומפורש נחמני
שכ״ל עם עפ״ר והנה התמורות והחלופים יתכן היותם בכל אלפא ביתא
כמו שקבלנו על שם יהוה אלהינו יהוה שמתחלף באלבם גד על כוזו במוכסז כוזו
וכן בדברי הנביאים׳ ששך במקום בבל כשדים׳ הוא לב קמי׳ וכן רבים עד אין חקר׳
וכן בצירוף ספר תחת אפר׳ וכן רבים׳ והנה הצירוף גלגל סובב בסבוב קבוע הכרחי׳
שאין לשנות ממנו ימין ושמאל כשיכתב בצורה השלמה לבלתי עזוב דבר מכלו
כי כלו סובב מכל צדדיו בסבובים רבים מופלאים בפאות׳ אבל התמורה אין לה הכרח
קבוע מתהפך ומתגלגל אבל לפי הרצון׳ והנה תמורת האותיות קרובה מן גמטריא
כי היא דומה לה מצד התמורה שזו לזו תמורה׳ ועל כן אנו אומרין כל גימטריא
תמורה ולא כל תמורה גמטריא׳ והנה נבדלה התמורה מגמטריא מצד שהתמורה
היא על דבר קבוע מצד אחד׳ ובלתי קבוע מצד אחר והקבוע הוא שיתהפך
באלפא ביתא אחת תחלה הכרחית׳ ובלתי קבוע שיתהפך אחר כן במה שירצה
המתהפך להפכו באלפא ביתא שירצה אם שלישית או יותר בדבור אחד׳ והנה דומה
גמטריא לתמורה מצד שלא יזוז גמטריא מה מספר השוה לכל צד׳ ויבדל מ׳
מהתמורה שמספרי גימטריא רבים על ענין אחד׳ ומספר התמורה אינו רק רבים
על מספרים רבים׳ ודע שכל מה שיתקרב דבר אל הצירוף שהוא השרש הוא יותר
מעולה וכל מה שיתרחק ממנו הוא יותר פחות׳ ואע״פ שדרכו יותר רחבה וכבר
מספיק זה המעט שאמרתי בתמורה לפי זה החבור ולפי כונת מי שחובר בעבורו׳׳

חלק סימן כ׳ ענין ג׳ סימן ז׳ כולל משקל האותיות׳׳

המשקל הוא שיהיה מספר האותיות שוה בשני ענינים האחד
בחשבון לבד לפי מציאותם כגון אבגדה׳ שהן ה׳ אותיות כנגד ה׳ אחרים והמספר שבשני
הענינים בהותם שוה משני הצדדים יקרא ענין שני כגון השם ה׳ נמצא בין אברהם
ובין רחאל׳ אך זה וכיוצא בו יקרא משקל׳ והנה זה הדרך שוה לגימטריא מצד אחד
והוא מצד שיהיה המספר השוה בחשבון לבדו׳ ואינו דומה לו מצד שוה שאמר חשבון

מספר האותיות בעצמם· ואין גימטריא שומר זה· על כן בחלוף ש' בקר· יקרא
זה גימטריא· ובחלוף תיקר בשר· יקרא זה משקל· וכן כל הדומה לזה הוא ההבדל
הנמצא בין גימטריא ובין משקל הנה כבר התבאר זה··

חלק סימן ק'· ענין ד'· סימן א' כולל גימטריא וחבריו··

דע כי בספר יצירה לא מצאנו כי אם דרך אחת מבוארת והיא הצירוף· ואעפ"י שאמר
שם חוקקן חצבן שקלן המירן צרפן· ואמנם אמרו חקקן הורה על ההבדלה הכתובה
בחקיקה כי כן שם הסופר בלשונכו מחוקק· והוא ענין תקון החמר להכינו
לקבל צורה· ואמנם אמרו חצבן הורה על נתינת צורה בחמר אבל שקלן והמירן חצבן
הם מה שפירשו ואלם צרפן הוא אשר באר שם ענינו לבד· וזה מפני שהוא כללית
כלן· וכל ימי שקבל הצורה הראשונה הזאת שהיא צורת הצירוף קל עליו לקבל
השאר כלן· ומי שלא יקבל זאת ולא שת לבו גם לזאת לא יקבל דבר מן האחרות
כי כלן תלויות בזאת· ועל כן סמך על הראשונה ולא זכר דרכי פרטי חבריה כי אם
בשם הכללי לבד והוא אמרו שקלן והמירן ובאמת כבר רמז באמרו כי צר שקלן
והמירן א' כלן וכלן עם א' ב' עם כלן וכלן עם ב' חוזרות חלילה ויודע שזו הדרך שי
שזכר היא דרך הצירוף ואינה לא דרך שקול ולא דרך המרה· ואעפ"כ יחס לאלו
ענין הצירוף· והנה גימטריא הוא ענין חשבון שוה במספר שעליו נבנה כאומרו·
זהב בגימטריא גימטריא והוא רע· וכהנה רבות כלן בזה הדרך כמו ש' עזר
בגימטריא שח· וכן כלן ואין להן חקר· ואמנם נוטריקון ייוחס לו גימטריא ואל
ראשי תיבות כגון יבוא המלך והמן היום· פעם יקראו זה נוטריקון ופעם ~~יקראוהו~~
יקראוהו ראשי תיבות· ופעם יקראוהו גימטריא מפני שהוא שיש ביניהם כעניינים·
והנה רבותינו כתבו דברים רבים מאלו הענינים בענין פס ידו אשר בענין גנצ"ל על
אמרו ולא יכלין כתבא למקרא· ואמרו פלוני אמר בגימטריא אי כתיב להו מנא מנא
תקל ופרסין שהוא י'ט' דרך פוג חמט ואחר אמר אנם אנם· קלת עסרפי· ואחר אמר
מתקים ננקפי אאלרך· וכן יתכן לחשוב עליהם רבים כי הנה האותיות כחמר
וההבטה כצורות על כן יתגלגלו ההבנות על האותיות והאותיות עומדות במקומן
ולא שנו כי אם אלו תנועתן כי החמר מתנועע בעצם ומניע את הצורה במקרה סדר
גם הצורה מניעה את החמר בעצם ומתנועע במקרה ודרכי ראשי תיבות ואמצעיתם
בם מנוע מפני חסרון חכמה מכל סופי התיבות יותר· וראשי התיבות הרבה· כגון
ג' מלך נאמן ואמן הוא ראשים לכן מה סופים אלא הוא הנכים· וכיוצא בם הכל כ
מה שימצא מזה המין ואין לי צורך לכתוב מהן יותר מזה כי נראיה כהכתים לרמז
כמאות ראשי פרקים ואלה לפי הכוונה מספיקים··

החלק הח'

סימני אותיותיו הוה חלקיו שלשה ועניניו שלשה
והתיבה זכר·· חלק סימן ה'· ענין א'· סימן ז'·

כולל הזכרת השם בנקודיו אחר אשר השלמתי ענין הפוך האותיות הכולל מעגה
יתכן לנו שנכתוב מה שאיפשר לגלות מסוד הזכרת השם· ודע כי אמתת השם

הוא בצירוף הראשון הנמצא בתורה· ואין בו שנוי כ״א בנקוד לבד· וסודו׳ שמות
שלימים: נזכרים בשתי צורות ובכלן האות הראשון עומד ומתגלגל בנקוד וחשוב
שהנקוד הוא כמות אותיות והוא בכללו ה׳ נקודים והתיבה בת שלש אותיות נזכרת
פעמים בלשון זכר ופעמים בלשון נקבה· ואמנם חלם של א׳ ראשונה אינו זז ממקומו
בכלל כל שלא ישתנה בה כלל בכל ההזכרה· וסו׳ מנוקדת פעם א׳ בקמץ ופעם
אחת בקבוץ והרמז הזה עליה ואתה הוה להם לאלף ני היה לפי מציאות׳ ממולך ה׳
כנגד ה׳ זכר ונקבה והנה חמש אותיות מתגלגלות בצירוף ק״כ פעמים נס״ה נקודים
משונים זה מזה עולה לחשבון ו׳ מאות ואם תגלגלם ה׳ נקודות עם ה׳ אותיות
בכל מה שיוכלו לקבל מן הגלגול יעלה לחשבון גדול מאד··

ואמנם ההזכרה שלשם אין לגלגולה הראשון הנקרא גלגול השם כי אם הזכרת א׳ עם כל אות ואות מהשם
פנים ואחור כפי הצורה הזאת שציירתיה בעבור חושבי שמו··

צורת הזכרת אלף עם יוד
פנים ואחור··

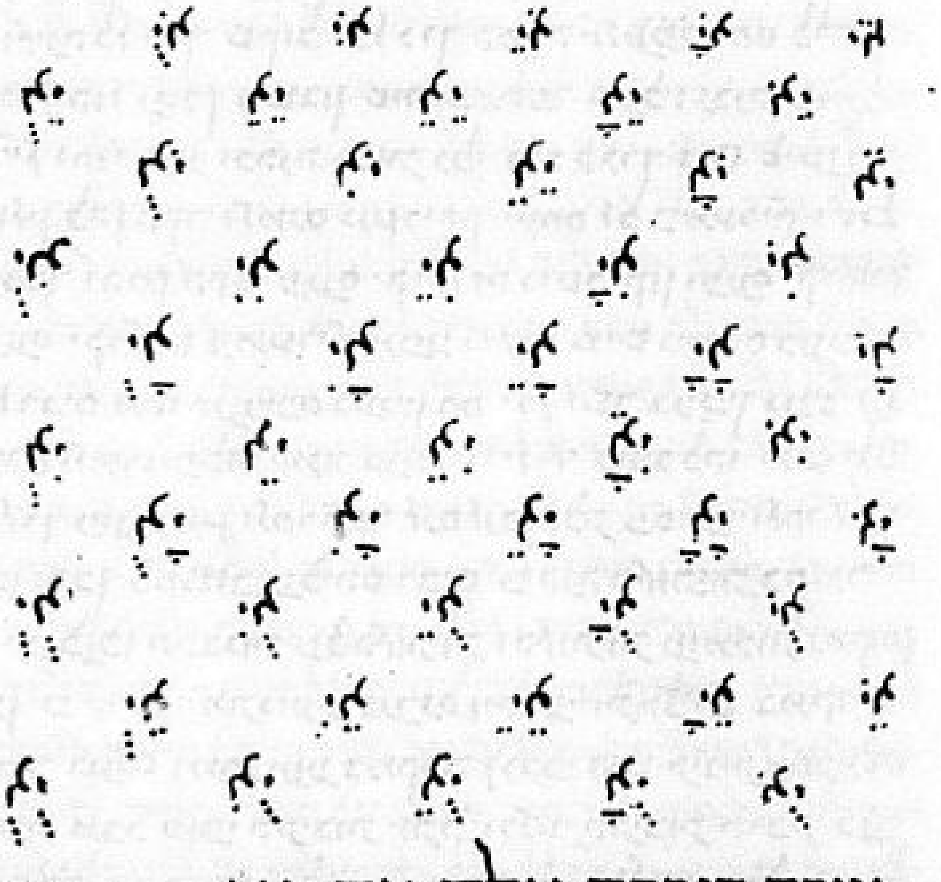

צורת הזכרת אלף עם הא
פנים ואחור··

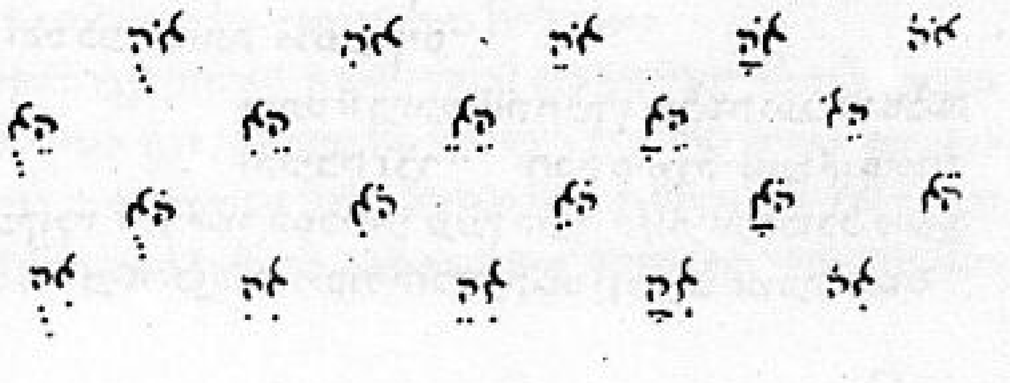

אה אה אה אה אה
הא הא הא הא הא
הא הא הא הא הא
אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה
הא הא הא הא הא

צורת הזכרת אלף עם וו

פנים ואחור

או או או או או
וא וא וא וא וא
וא וא וא וא וא
או או או או או
או או או או או
וא וא וא וא וא
וא וא וא וא וא
או או או או או
או או או או או
וא וא וא וא וא

צורת הזכרת אלף עם הא

פנים ואחור

אה אה אה אה אה
הא הא הא הא הא
הא הא הא הא הא
אה אה אה אה אה

אה אה אה אה אה
הא הא הא הא הא
הא הא הא הא הא
אה אה אה אה אה
אה אה אה אה אה
הא הא הא הא הא ס״א המיוחד·

אלה הארבע הזכרות הכלליות הם משתתפות בשם המיוחד עם אות הייחוד
אשר לא נזכרה בו בהתחלה שהיא מכלל השם ואל בחצי השם כדי שלא יהיה
הסוד נגלה לעם· גם חצי השם הנרמז בשם הללוהו שסופו הללו הו שהוא
בסופו נגלה קוה וכל נגלה קוה היה יהיה כסוד הללויה שסופו הללו יה
~~[illegible]~~ שהוא בסופו נגלה היה ונעלה ויהיה כוללת שניהם· וכל הויה מורה על
מציאות נצחי בלי הפסד כשהיא לבדה קיימת בעצמה מבלעדי צרכה לזולתה
חוץ ממנה לקיימה ואם היא נצחית ויש לה סבת מציאות עצמותה אין ספק
שם בדה נצחית ואם סבתה נעלמת והיא נגלת עצמותה מעידה על נצחות
סבתה ועל כן יתכן לקרוא שמה בשם סבתה ולהזכיר שם סבתה כשמה
לכוונת הוראה על מציאות סבתה ועל מעלתה· ומפני שיש בהזכרה
ענינים גדולים· ואם לא יזהר בם אדם מאד יסתכן בה הספירות הראשונים
ואמנם עתה בזמן הזה כבר נתגלה הנסתר מפני שהגיעה השכחה אל התכלית
האחרונה וסוף השכחה הוא ראש ההזכרה· וסוד ימע הוא סוף· ואם הוא ראש
והסוד שהוא סוף המלכים ועם כל זה הוא ראש והוא לבדו נקרא מלאך בשם
האלהים· וסוד אל קנא וכולל ז׳ ספירות השם· ועל כן· צורת יעקב חקוקה בכסא
הכבוד הכולל שבע ספירות· וזהו סוד גדול· וממנו תבין מהו סוד שדי· ותכיר
בו גם כן הפכו· על כן יעקב סופו עקבו· וסוד ישראל לראשי· זכור מן הנחש ומן
מעשהו ומן קללתו הקלויה בראש גם עקב והמלא השם השני נוסף· על כן סוף
הפסוק הראשון מאחריהם וה׳ אותיותיו למפרע מהירח· והוא סוד גדול מאד·
והחבור הד׳ ונעזה מאד· והשני ניבוא בין· והוא מורה על האמצעי וסופו כל
הלילה· והנה הוא בין ישר בין הפוך שוה· והשלישי נינו משה מורה על נויה·
וסופו המים· והם כנגד הירח על כן סולם חסר גם לבנה ורמז אם יהיו חטאיכם
כשנים כשלג ילבינו· ונשארו שלש ספירות יורו על ישות משלשם והוא ישות
משלשי· מחשבה חכמה ובינה אלה הם סוד היחוד· והראשון כולל השבעה
שמות· וזה כולל השלשה שמות יחד· ואמנם סוד עשר ספירות כולל העשרה
שמות יחד שהם ג׳ רזים והם הם כ״ד יהוה· והנה סוד ההזכרה בכלל

יהיה קוה יהוה וכל
נגלה קוה היה יהיה
כסוד הללויה יהיה
יהוה

ה

האותיות מספרו עולה השמות לש׳ ולו ר׳ גפין הרי ראש והוא סוד אהיה אשר
אהיה׳ ונרמז בסוד בכל המקום אשר אזכיר את שמי׳ והנה ראש רבקך למת לרמז
מופלא׳ וכן רבים עוד׳ וסוד התורה הראשונה ר״ש״ס׳ והוא ראש האלפים אשר
כולל כל ראש והוא רמז על עולם השכלים שהוא קיום השמים׳ ונקרא אור
לבושו שממנו האור והחשך׳ והעולם השני שסופו שלג ממנו החשך שעניינו
שכחה׳ וסוד זכרי הזכרה׳ וסוד שמי הוא השכחה זה שמי לעלם׳ זה הוא השכחה
לעלם וזה זכרי לדר דר׳ זהו הזכרה לחשך׳ והסוד וזה יזכר לדר דור׳ וסוד התורה
השנית לאחרונה ושתיהן יחד הראשון זה הוא אחרון הפכם האחרון זה הוא ראשון כלם׳
האחרון׳ והראשון אחר וסופו שר שמאל׳ שר הרצון׳ אלהים פנים ואחור׳ וסוד
התורה השלישית׳ שמי שכל׳ והכל שפע שמי פנים ואחור׳ השר שמן שמי ה׳
ראשי משמשי׳ וסוד התורה הרביעית כשנית שהיא ש׳ הנה הכל ראש אחד׳ על כן
אלף יתר שהוא שר אלף׳ וזה ירך פניציקן׳ שר כל׳ יתר יתרים׳ בחמרים׳ כלומר
בכל חמר ואחד שהודעתיך קצת מזה הכלל אודיעך סוד תנועת האותיות עם
הנקוד אחרי הודיעי אותך סתרי הנקוד הרמוז בשם כלו הנכתב בנקודו׳׳

חלק סימן ה׳ עניין ב׳ סימן ב׳ כולל סתרי הנקוד׳׳

ידוע שסתרי האותיות הם עניינים עמוקים מאד וכבר נכתבו עליהם סודות הרבה
מפורשים בדרכי אותיות דר׳ עקיבה ובפרקי היכלות דר׳ ישמעאל ובספר הבהיר
ובספר יצירה׳ ובספרים אחרים רבים מאיניהם׳׳ ונסתקלת מדרכי הנקוד
נרמז בספר הבהיר׳ אך מה שנרמז בספר צחות׳ ובמאזנים׳ ובספר השם לבן עזרה
שכתב בם עניני הנקוד לפי הדקדוק׳ גם רמז קצת מהסודות אין לנו צריך להשיבן
פה וגם לא לשנות מה שאמרו אחרים וכבר חוברו גם כן ספרים רבים על עניין זה
מזמן קרוב מאד על פי אנשים חכמים מחוכמים בסתרי קבלה ידיעת השם׳ ובסמכי
על מה שנאמר באלה הספרים ובנויים להם על עניין הנקוד לא אצטרך בו אבל אגלה לך
סתרי הנקוד הנרמז בשם הנכתב בחלק שלפני זה בלבבי׳ ואודיעך איך נקודו שאינו כדברי
השם בתורה שלא ידע כל אדם לקראו שאין קריאתו כמו שהיא כתובה בצורה שורה לכל
קריאתה בצורת שרה ועל ספק לך ברמז שלא צריך אל הקריאה בשורה והיא שסודה
בשנת נוטריקון כזה׳ אֹאַאֵאִאֻ וזו היא צורת הקריאה הישרה וסוד ההזמנה
והיא הקבלה׳ באלף לפי צורה׳ וגם ביוד בעצמה לפי צורה
כן הזכרה כמוה׳ וזו היא צורת ברכה׳ בתנועה כזו׳׳ יֹיָיֵיִיֻ והנה א׳
כוללת תחלה על פי התנועה הישרה אוי ואחר׳ שתשלים
כל תנועות האלף בהיותה בלש התיבות לחד ▽ כן תשוב
והתחיל מן זה והולך עשרה בראש כל תיבה עד תשלום טוריה וכדרך הזה כן לך
טורי ה׳ וטורי ו׳ וטורי ה׳ עד סופם׳ ודע שמפני שהחלם הוא כולל במספרו החכמה
וסודו כולל ג׳ ספירות שהם ג׳ שמות מיוחדים׳ בשלוש וסודו שלש אמות׳ שהם שלש

מאות שהוא ש׳ · ועמו נשלם חשמל לפיכך היה עליון על האות · וזכור כי מי שמהל
על כבודו כבודו מחול והנה חשמל כולל לחמש נקודות כאחד · כי למטה ממנו
ד׳ חיות נקראות בשם אש · וגם חשמל הנו גם הוא יש בו ענין כולל בדבר שנ—
ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה · והנה חמשה · והנקוד עולה
כה׳ · חשוב ה׳ פעמים ה׳ והמלאים הרי כ״ה חמשה חברים הרי שע״ח · והם חשמל · וכל
ש׳ היא רוח אלהים · והיא חלם ועוד חת למלא מס׳ הרי מלכם חלם · והנוסף הכ״ר
והכל החכמה כנגדי לשונה ובעבור היות חלם מלא הוא הראשון · והוא סוד החכמה
אשר היא ראשונה לכלי היה ראוי להיות הוא הראשון בכל הנקוד שלשם · ואם
שם השם הוא שר הפנים · כמו שהקבלה מעידה בסוד השלשים המזרים על
היות הם השלשה בעצמם · וממנו התחיב מציאות הוית הנפש בחמר · ואם כן אין
כון להיות מה שכולל השלשה שמות הראשונה הוא המניע התנועה הראשונה אשר
היא למעלה מהכל · וזהו סוד כל · ומפני שחלי השם מנוקד ונזכר בכל באות הראשונה
בקמץ כן הוא להיות השני קמץ כסוד ד׳ יה׳ · שהרי כל קמץ כמור הוא ומורכב
הוא מן פתח וחרק · וצורת קמץ הוא צורת קו ונקודה מפני שכל כמור התנועה בו
סביב נקודתו כצורת זו ⊙ וזהו מה שיורה עליו ציור קמץ · ומכאן למד כי הפתח
ראוי להורות על עגול מפני היותו קו ישר כי ציור כך מפני שלא יתגלגל
ציור האות בניקודו · והנה הדבר המקיף בכל סיבו קמץ · והוא סבור מפיק מקיף
מפיק רצון כלי · ועל זה היה מפיק כה שלוה לעורר על מה שאמרתי על פי שנים עדים ·
ועל זה היה ראוי לבוא קמץ אחר חלם כלומר שית נועע הסבור אחר החכמה
ועל התנאי שהחלם מיוחס אל הקמץ לבד מכל הנקוד וישוב הקמץ בשתי צורות ד׳
מחכמה אל החלם והוא כהשתתף אל הקמץ שוא באות אחת ונקרא בשם חטף קמץ וזו
קמץ חטף כלומר שמתנועע בתנועה מהרה בתכלית המהירות ואין בכל סבור ממי
שימהר כמקיף ותנועתו מן כל ולו׳ קצות והוא מנוקד שהוא בעצמו רך והוא קמצו
בכח והוא נבוך בכרוב · וכל כתוב עץ חיים והרמז עליו קנה חכמה מה טוב מחרוץ
קנה חכמה קנה בינה · ובעבור התנועה המהירה הסבובית היא בעצמית והיא הקודמת
שבתנועות בטבע · והנכבדת שבכל התנועות היא תנועת הסבור ערבות וסימנך סלו לרוכב
בערבות ביה שמו ועלזו לפניו · ורמז השבתתות ז׳ חלם עם קמץ הנה יי׳ יהוה הויה ·
שזה בא להורות על הכח העליון המנהיג הכל והמנצח הכל · והוא כח השם בעצמו אל
שם תלוי הלשון אחרון ישר ונחליו האחרון לשון הפוך · והנה סוד השם הנקרא מפיק
מעגלים רבים · אחד מהם זה שהוא מצוה לך לעשות ממנו צורות · ואלה הם ישר
ההפוך והלעפו · הפוך הישר והלעפו · והצורה השנית שלכל קמץ ממהר שישוב
מחכמה לחלם בעת בא שוא גם כן אחר הקמץ בסוד חָכְמָה ואם אין תנועתו מלא
ממהרת לבד מאחרת אינו שם כבינות חלם לבד עומד כמו שהוא ורמז ענין
חלם פועל וסימנך ופרעה חלם · וכל פועל שהוא עומד תחלתו חלם אבל כל
פועל שהוא עשוי ועומד קיים תחלתו קמץ · והנה בא אחר חלם צרי לה שלים ·

לפי צורת
פניהם שז׳
ודמות פניהם
פני אדם ונ׳

סוד חשמ״ל הנרמז׳ וגם בא אחד קמץ׳ כלומ׳ בא משותף עם כל אחד ואחד
מהם כסוד ל׳ שלחלם וכסוד מ׳ של קמץ כי ח׳ לבדו יורה על כלו׳ וכן ק׳ לבדו יורה
על כלו׳ והנה בא עם פועל צרי עם חלם׳ וכן שם סודו צרי ורמז חלם עם קמץ הא׳
משותפים עולם׳ ורמז קרבות צרי אל קמץ קמץ בעצמו רק סודו נעד הרי עולם
ועי׳ כלומ׳ עקר התנועות הוא כך חלם לפני קמץ׳ וקמץ לפני צרי׳ כלומ׳
החכמה קדמה לכתר והכתר קדם לצר אשר הוא החמר באמת והוא משותף
בכל חמר ובכל צר וכל צר מורכב משני ענינים שוים התחתונים כלומ׳ שאלה
שמתנהגים תחת הקמוצים שקדמו לו והם כתר ונקודה עליונה אחת ונקודה
התחתונה שנית׳ ועל זה היה שוה בעל שתי נקודות ומשתתף עם הפתח ועם
הסגול ועם הקמץ אבל לא היה עם השורק ולא עם החרק ולא עם החלם ולא
עם צרי וידוע שהפתח משרת לקמץ וצורת הפתח קו ישר בלתי נקודה גם
תנועתו ישרה כצורת תנועת הפתח שהוא הלכת והרמז הלכת הסוב על צירה
כי צירה הוא הצרי ועל כן היה עם הפתח פתח גדול מפני שהוא משרת לקמץ
גדול׳ והסגול היה משרת קטן שהוא פתח קטן לצרי שהוא קמץ קטן כלומר
כדור קטן וכן כל חמר קטן מכל צורה שכל צורה היא כדור גדול כנגד החמר
שהוא כדור קטן וכן הרב המורה׳ אמ׳ בארבע סבות התנועה שכן שהכל השכל
הנפרד המניע את השכל החושק המניע את הנפש המשכלת המניעה את הצורה
הכדורית הנדבקה לחמר והורכב השוא משתי נקודות אחת למעלה בדמות חלם
ואחת למטה בדמות חרק׳ ושהענין בא נקודים והם קמץ גדול ופתח גדול וקמץ
קטן ופתח קטן׳ והשתדך המלאכים בסימ׳ וספר כתב אוש ויבי שהנה ספר
כתב כולל ארבעתם המלא שהן שני קמצין ושני צירין ואם תהפכם הנה המלא׳
שהם שני פתחין ושני סגולין׳ וזה כלו הוא מפני שההבדל בין שני הגדולים
תוספת נקודה לגדול על משרתו הסגול׳ ותוספת נקודה אחת גם כן היא ההבדל
שבין שני הקטנים והיא נוספת לקטון שבשניהם וזה הפך ממה שקרה לגדולים
וסוד ארבעתם באמת ב׳ כדורים שהם מורים על ב׳ מיני צורות וב׳ כדורים מורים
על ב׳ מיני חמרים שהם החמרים׳ ומפני השתתפותם ימצא זה לזה בדבר ויבדל
זה מזה בדבר וכל כדור קטן מוקף הוא כחמר לכדור הגדול אשר מקיפו מכל
צד׳ ועל כן הנקודה כדמות חמר לסובב העליון המקיף׳ ויהיה העליון כדמות
סוג הסוגים והתחתון כדמות מין המינים׳ ואשר ביניהם אמצעיים לשניהם כדמות
סוגים בערך ומינים בערך בהערכם לעליון ולתחתון׳ והנה יתקרבו ויתרחקו
יתקרבו לנקודה ויהיו כדמותה ויתרחקו מהסובב או יתקרבו לסובב ויתרחקו
מהנקודה והנה היו הנזכרים ונקודות וב׳ עגולים׳ וסימ׳ כי רוח עברה בו והנה כל
שמנה ירדו על גוף שלם׳ וכל תנועה היא כלוג נקודות מנקודה לנקודה עד שהיו
ב׳ נקודות או יותר מורכבים ונקראת הרכבתם קו ונחלק הקוים למינים רבים׳
ולסוגים׳ והנה הקו והשטח והגוף בעלי כמות והנקודה אינה בעלת כמות כמו

האחד האמתי במספר שאינו בעל כמות והקו יורה על ארך וכן מן א׳ עד י׳ ה׳
בכמות ארך והשטח יורה על רוחב׃ וכן מן א׳ עד י׳ במרובעים יורו על כמות
רחב והגוף יורה על עומק וכן מן א׳ עד י׳ במעוקבה שהוא עולה א׳ יורו על
כמות עמק וזה צורת שלשתן׃

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
א	ד	ט	יו	כה	לו	מט	סד	פא	ק
א	ח	כז	סד	קכה	ריו	שמג	תקיב	תשכט	א׳

וכלל חבור הארך הוא נ״ה וכלל חבור הרחב שפ״ה וכלל חבור העמק׃
בסימן ג״א כ״ה שהם נ״ה וכ״ה הנה סימן הראשונים לכ״ה והשניים שפ״ה
והשלישיים ג׳כ״ה וסימן כלם המשיח כהן ורמז כי נשל״ב יאמר יהוה לאדן והוה
סוד בחכמה כלומר הסובב בחכמה כאמרו יהוה בחכמה יסד ארץ וסוד
בחכמה הסובב בחללה והכולל את כלן שלשתן יחד לאחד וסימו לדר כדר׃
ועל סוד דר שהוא בחלם וסודו צדיק ורמזו וצדיק יסוד עולם׃ הארכתי על כן
באותיות להורות כי כל צדיק הוא דור שלם ועמו החכמה והוא אב הנפש וסוד
בנפשו ורמזו נשבע יי בנפשו ומן דר שלם הדבור על שלשת נקודים הנזכרים
ונשארו עוד שנים לגלות סודם והם חרק עם שורק והנה הם ב׳ נקודות חיקר
לאחת בין ה׳ עליונה והתחתונה׃ כלומר לאחת מכרעת בין חולם שהוא למעלה
ובין חלק שהוא למטה׃ ועל כן צורת השרק ג׳ נקודות למטה להורות על קשר
המציאות׃ ואם תאמר אין לקשר קושר זה שקר׃ ומהו קשר הוא ש׳ש מאות
שכולל שקר ואמת׃ והסוד אות שמש שמוש מלך ושר׃ הוא שמוש פנים
ואחור׃ והוא שמוש רוח אופנים שמוש רוחני מהגלגלים׃ וכל העולם עומד על
הבל פיהם של תינוקות של בית רבן׃ והסוד הגדול צורות השם׃ שמות האור
והם ראש השכל הפועל׃ ועל כן תדע אשר השכל הפועל שהראש שהוא
עצם הצורה ועל כן נברא ראש מהראש והתחייב להיות בינם קשר שהוא שקר
ואמת׃ ואם כן הנה כל קושר אמת׃ ועל כן היתה התורה אותו׃ והיתה התורה
אות גם הקשרה לאותו׃ כי בגלגלי הצורה הצרים גם בגלגלי הצרים התורה׃
ואין הצרים כי אם מחשבה׃ וכל מחשבה ספירה כסוד חשבון ומספר׃ והכל
תלוי במספר וחשבון והנעל השכל הכולל הצרים׃ ואם הם שנים צרי צרי הרי
שרק׃ ואם תאמר הן שלש קולים הרי זה שקר׃ שאינם כי אם שקר ושמם
תלעהו מן פר׳ ולוש הכוללים באמת יו״ד אותיות שהם ז״ז והנה ח׳ לאחרין רק והוא
צרי בעצמו׃ וכן ש׳ לאחרין רק וגם הוא צרי בעצמו והנה כל הנקוד השרש׃
הוא חרק צרי חשי׃ והם כוללים ח׳ נקודים שהם נוף שלם׃ וכנור מקיף בכלל

והוא אחד ובא ל' להורות על הרכבת ל' זוגות בערות ל' יסודות. גם ל' מהנקודים
אין להם קץ ויש לחמישי מהוא קו נקודה ועלה מספרם בסודם חצי חמישים
שהם כ"ה נקודים שהם מגלגלי שמים. כאשר הם מגלגלי ספרים גם הם מגלגלי
זכר ונקבה. ומהם תבין אשר כל גלגל זכר ונקבה וכללם הראש אשר גם הוא
מתגלגל והוא גלגל מות. גם הוא גלגל תלי אשר הוא מכשף גם כוסף שם
וממנו תכיר מעשה האלהים. אשר הוא משכן האלהים המלך. והבן כל מה שנזכר
שכבר רחקתי העניין אלא כדי לעוררך על הסוד בראשי פרקים וסימנהון של כל
הנקודות החמש הוא סוד יה שם קיים הוא בסימ' נוטריקון ואחר שהודעתיך זה
כלו בקצרה ואיעץ עוד הצריך להשלים בזה בענין האות והנקוד ואמרי בקצרה
הודעתיך מה שכתבתי ואולי הוא לצלך בריבות הוא שרציתי להעיר מכח הרמיז
החזקה ולהודיעך שמה שאמרתי אינו כטפה מן הים מן הראוי לאמרו ואפי' בקצור
ומאשר רמזתי בסימן חמש הנקודות תבין כי שם היסוד הוא הי"א. ובמו שתמצא
שם היסוד בהויה. כן תמצא שם הויה ביסודה. וגם תמצא כח שם פה כח פה שם
והכל מתנועע מכח השכינה ומכח הרקיע ומכח המספר. וזה כלו סודו חצי
השם ואמנם חצי השם כבל השם והוא סוד השם. תבין כל זה מסוד מעשה
המשכן. דם

חלק סימן ה' ענין ג' סימן ד' כולל שתוף האות עם הנקוד.
כבר התבאר לך שהאות כחמר והנקוד כרוח המניע את החמר וההשגה כוונת
המתנועע והמניע הי' כשכל והוא הפועל ברוח ובחמר והתענוג שמקבל המשיג
במה שהשיג הי' התכלית ואלו הן ארבע סבות הנמצאות לכל פועל נמצא כפעל והנה
החמר הוא הם בה הפחותה מארבעתן. והתכלית הי' הסבה המעולה מהן. והפועל
קרוב אל התכלית והצורה קרובה אל החמר וזו הדרך כבר התבארה במופתים
מושכלים בספרי החכמות המופתיות ועליהם נסמוך. ועל כן לא נאריך
בעניינם פה. אבל נבאר פה כוונתינו באותיות ובנקודים בכלל לפי קצור זה
החבור. ונאמ' כי האות במלאכת מציאותו הוא פעל אחד והיה חמרו הקרוב
הוא הדיו ובהיות הדיו בקסת הוא מוכן בכל חלק וחלק ממנו לקבל צורות כל
האותיות שאפש' שתכנתו גם כן היא לקבל צורות רבות אחרות או צורות
אותיות אחרות בלתי אילו שלנו ואנחנו לא נשגיח עתה לדבר בם כי כוונתנו לא
לאותיות שלנו לבד ולנקודים וללשוננו. ואין לדיו חלק מיוחד לאות. עליו מזה
החלק צורת א' ומזה האחר' וכיוצא בם אבל החלק שהוא מוכן לקבל צורת
אחת מהאותיות הוא החלק כמוכן בעצמו המוכן לקבל כל הצורות אחת
אחת. אל אחר שקבל זה החלק זו הצורה נשלם בחלק ההוא להקרא אות
מורכב מחמר וצורה ועל כן לא יקרא הדיו אות אבל יקרא חמר האותיות בכל
האות מפני שאין לו מציאות בלתי החמר אין לו שם אמתי. והנה עם כל זה
אות הוא שם המין לא שם האיש לבד. וכל מין כולל אישים פרטיים ועל כן בהת

הפועל צורת אות בחלק מחלקי החמר הליוני· יקרא לו מין שם פרטי נוסף
על השם הכללי· ואז האות בעל שני שמות· שמו האחד הכללי אות מלני בעצ'
בפועל ושמו השני פרטי אלף על דרך משל· ואם כן שמו הפרטי הוא אשר
הבדילו מהכלל והוא אצל הכלל צורה לחמר במקרה מפני שהכלל קיים
והפרט הוה ונפסד· והקיים הוא העצם· וההוה והנפסד הוא המקרה כל שקרה
לו מקרה ההויה ומקרה ההפסד· והפועל צורות אות בדיו הוא אשר הוציא
מה שהיה בכח אל הפעל והוא הסופר הכותב בקולמוס· והיה הענין כמו כלי
אמצעי ביניהם שבו תקן הסופר צורת האות כפי כחו ורצונו· והתכלית הוא
שיבין הקורא הקורא כוונת הכותב עד שישיג על יד זה הפעל מה שהיה
בלבו ובעת השיג המשיג כבר נשלמה כוונת הפועל וכבר הגיעה התכלית
ואחר שהדבר כן אם לא השיג כוונת הפועל לא נשלמה כוונתו ולא הגיע
אל התכלית האחרונה אשר היא המכוונת נלמד· ומפני שהגיע התכלית
ההיא הורה השכל לסופר המשכיל להוסיף צורה על צורה כי נהשגם
כוונתו ולתת כח קרוב ומזק למעיין להבין מהרה כוונתו· והיא ענין הה'
התנועה המקרית הנוספת על האות או אמור התנועה הרצונית וזה כדי להעתיק
מה שהוא חקוק על ספר מהספרים ממקומו ולחקקו ע"י בלב המעין בו·
וידוע שהאותיות אין להם תנועה בעצמם ועל כן נתן הטבע על פי השכל
כחות בכלל הפה להמציא האותיות במבטא בדמות מציאותם הנמצא בספר
והושמו לאותיות נקודות מורות על תנועתם במבטא בהתעתקם מן הספר
אל הפה ואם כן המתנועעים בעצם הם אותיות הפה ובמקרה הם אותיות
הספר· והשתקף אל זה הכרח מקום התנועה החלקיות כי לא יתנועע
שום מתנועע בלתי מקום ובלתי זמן וחלקי המקום הם הריחוקים· וחלקי
הזמן הם הסבובים הנחשבים הפקודים בשנים ובחדשים ובימים והדומים
להם ומפני הריחוקים צריך אדם לדעת כמה יאריך במבטא כל אות ואות
וזהו סוד ההזכרה· ומפני שאלה כלם הם צריכים ענין ארוך אקצרם
במסירת קבלה לבד· ואעפ שהייתי יכול לתת טעם לכל אות נזכרת
מפני מה האריך זו כזו או זו יותר מזו או זו פחות מזו אבל צורת הקבלה
מספקת להזכרה כי מי שהוא חכם הוא יבין מדעתו·

ואחר זה עיין מאד בצורת הבאוי

בשעה שתרצה להזכיר את השם הנכבד הזה החקוק למעלה בנקודו קשט ה'
עצמך והתבודד במקום מיוחד שלא ישמע קולך בלעדך וטהר לבך ונפשך
מכל מחשבות העולם הזה וחשוב שבאותה שעה תפרד נפשך מגופך ותמות
מן העולם הזה ותחיה לעולם הבא אשר הוא מקור החיים הנמצאים המפוזרים
בכל חי והוא השכל שהוא מקור כל חכמה ובינה ודעת והוא בדמות מלך מלכים

אשר הכל יראים ממנו יראה גדולה מאד· והנה יראת המשיג היא כפולה שהיא
יראת מעלה ויראת אהבה· וכשבאה דעתך להדבק בדעתו הנותנת בך דעת
צריכה דעתך להסיר מעליה עול כל הדעות הזרות זולת דעתו המשתפים בינך
ובינו על פי שמו הנכבד והנורא ועל כן אתה צריך לדעת כמות מבטאו וזהו
עזרו כשתתחיל להזכיר אות א' באי זה נקוד שתזכירהו מפני שהוא מורה על
סוד היחוד אל תאריך בו כי אם לפי שיעור נשימה אחת ולא תפסיק בנשימה
ההיא שום הפסק בעולם עד שתשלים ביטויו· ותאריך בנשימה ההיא המיוחדת
כפי שיעור כח אריכות נשימתך האחת בכל מה שתוכל להאריך בה ונגן בא' וגם
בכל אות שתזכיר באימה ביראה ובפחד עד שתוף שמחת הנפש בהשגתה
שהיא גדולה וצורת הנגון בכל אות ואות תהיה בכמות הנקוד· והוא שתהיה
כחלם למעלה· וכשתתחיל בהזכרתו תכוון פניך אל פני המזרח לא למטה ולא
למעלה ואתה יושב מעוטף בבגדים לבנים מכובסים טהורים או חדשים על כל
בגדיך או טליתך וראשך מוכתר בתפילין לפני המזרח שמשם האור יוצא לעולם
ולך חמש קצות להניעם ראשך ובחלם תתחיל מאמצע המזרח וזכך רעיונך
והעלה ראשך עם הנשימה מעט מעט עד שתשלים וראשך למעלה ואחר שתשלם
השתחוה על הארץ פעם אחת ולא תבדיל בין נשימת הא' לנשימת האות הדבק
בו כי אם נשימה אחת קצרה או ארוכה· אך בין האות שלהשם ובין הא' בעשרים
או בין הא' לאות ה' שם בהפוכים· יש לך יכולת להנשים ב' נשימות בלי מבטא ולא יותר
ובהשלים כל טור וטור יש לך רשות להנשים ה' נשימות לבד ולא יותר אבל פחות
מן ה' הרשות בידך· ואם שגית או טעית בטור מזה הסדר שוב אל ראש הטור
ההוא עד שתאמרהו כראוי· ובכמות החלם הנמשך למעלה כגון בחירק הנמשך
למטה ומושך כח העליון להדביקו בך· ובשרק לא למעלה ולא למטה אלא משיכה
למצעית כנגד הפנים האמצעיים· ובצרי תמשיך ראשך מהשמאל אל הימין
ובקמץ מהימין אל השמאל· שלא תוכל לסובבו· ואפילו ההזכרה השמע הדבר
בכל אותו להזכיר עוד פעם אחת בכמות רצוא ושוב· שעל דבר זה נכרת ברית·
ומה אוסיף להודיעך שכבר ידוע הוא שאם אתה חכם· מן הרמוז תבין הסדר
כלו· ואם תרגיש בך שכלך חלוש בחכמה או בקבלה או רעיונך חוקים בהבלי הזמן
אל תזכיר את השם פן תוסיף לחטוא· ודע שבין קו שלי"ו לקו שלה' תוכל להנשים
כ"ה נשימות לא יותר ובלבד שלא תפסיק בעניים לא בדבור ולא במחשבה
וכן בין ה' לו' ובין ו' לה'· רק פחות מכ"ה בין קו לקו תוכל להנשים· ואחר שה'
שרמזתי לך זה אודיעך על סוד השם העגול המעושר שאם תרצה להתחיל
בו לפי הצורות הנזכרות הרשות בידך והם ל' שמות הקדש שלמים··
וזוהי צורת אותיותיו ונקודם··

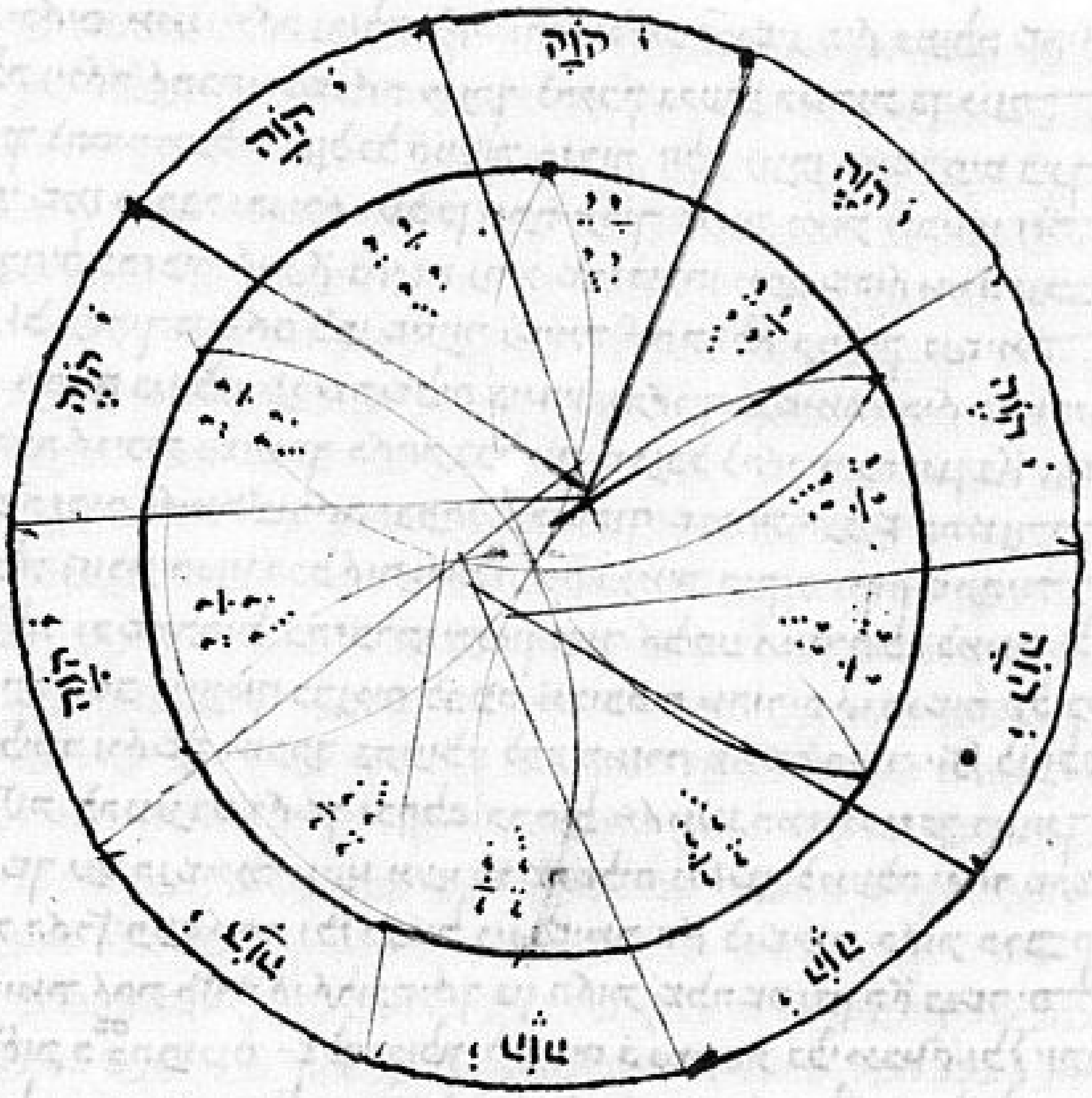

: מתגלגל בניקודים לכל הו״ה עומדים ונזכרים אחר הזכרתה יוליך אנוקים
והנשיאות שוה לראשונות מאותי לתיבות הו״ה וכלל השם שוה לטור׳ והבן זה
כמה שכבר נכתב למעלה הנה כבר קלרתי לך סוד מבטא השם וסדרין בגלגל
הקשור לפי הצריך״ים׳

החלק הט׳

סימנו אותיותיו הויה חלקיו
ארבעה ועניינו ארבעה והשם
עניק׳ בחלק סימן ו׳ ענין א׳ סימן ל׳ כולל קשר כל הכחות בשם׳׳
כבר חשבו חכמים רבים שמפני שהלשונות הסכמיות והכתב גם כן מוסכם
וכן הניקוד שלא יתכן מפני זה שיוכל אדם לשנות חלק מחלקי הטבע הכללי
בשום ענין מן הענינים לא בשם ולא בזולת שם׳ ולמנע מה שבא מזה בכתוב ו
נקבלה בא בתורת משל על דרך שיבינו ממנו החכמים מה שראוי להבינו והוא
הנמשל ויחשבוהו הפתאים כפשוטו מפני שאין בהם יכולת להשיג כל דבר על בוריו
כי מפני שבני אדם שלשה והם חכמים ושכלים ובינונים׳ ולא יתכן למי שכותב
דבר להודיעו לאנשי דורו בכלל וגם לבאים אחריו שיכתוב מה שיכתוב על דרך שתשוה
דעת החכם והשכל בו הוכיח בעל השכל הכותב לכתוב דבר המספיק לכל א׳ שבירו

כפי מה שהוא ועל כן היה כח בהסכמה להתקיים ולפעמים השתנה על פי רבים
וזו הטענה בעצמה בדבר האמונה אף מעשיה לזולתי לפי דעתי סוד השם ית' ר"ל
שסבו לאותיות המורכבים ממנו · ואמנם אחר שקבלתי מהשם מה שקבלתי ראיתי
שהטענה הנזכרת הביא אל בעליה לטעון חלושת השגת השכל והיותו חושב שמה
שעוזר השכל האנושי כאשר הוא יכול להשיג קצת המושכלות אין הוא שישיג אלה
אשר בדמיון עוזר מעצמם וגם יחשוב חושב ~~שיה~~ שזה משגת השכל עסרהו ונודיע כן
שהשכל האנושי יש לו גבול יעמוד אצלו ולא יעברנהו · ואם יחשוב לעוברו יתבלבל
ותשוב השגתו נמנעת בהכרח · ועל כן אין ראוי להכחיש המקובל התוריי עד שיבוא
מופת מושכל שיכחישנו בהכרח · וזה שסבר כל משכיל שלא יתכן להביא מופת
מושכל להכחיש מופת מושכל כי המופתים המושכלים הם אמת ודבריהם אמת
והם אשר כוללו מקבצות ההקש המגלות בשני הקדמות · עוקרות לפחות ובתולדה
אמיתית כאמרך על דרך משל כל אדם חי וכל חי מרגיש ואם כן כל אדם מרגיש
וזה מופת מושכל לא יכחישנו שום משכיל וכן אם יאמר לך אדם כל לשון מוסכם
וכל מוסכם לא ישנה הטבע ואם כן כל לשון לא ישנה הטבע וזה מופת אחר שיתבאר
במופת שכל לשון מוסכם אבל היות כל מוסכם בלתי משנה הטבע זה מושכל
ראשון · ולא יצטרך למופת · הנה זה כלו אמת אבל מה שהאמת אצלנו אשר אמרנו
עליו שלא עלה ביד אדם על דרך זולת הנביא ולא כל נביא אלא הידוע אשר נזכר עליו
זה הכח המופלא הוא שאמרנו כי בהדבק שכלו המתפעל עם השכל הפועל בו
יוליד בו מדע מחודש אצל הנביא שלא היה נמצא בו נפעל כי אם בכח ובעת
הדבקות יצא מה שהיה בכח אל פעל · וחדש בו חלק ודמה זה משל אחד לשכני הטבע
מפני שהטבע הוא בכוב או במה שהוא דומה לכל או לרוב נוסף בו גם כן מפני
שכלו שכל פועל בפעל דומה לחלק הכולל הכל · ובהיות שכל האדם משכיל כל
המושכלות שתחתיו כולל את כלם · ואז יתכן לקבל שפע מכח השפע ההוא ויוכל
גם הוא להת צורה חלקיית בחמר חלקיי בדמות פעל הטבע המתפעל בהוייה
ונהפסד כצורה חלקיית קצת זמן ומפני שהטבע הכללי קיים יאריכו עניני
פעולותיו החלקיות זמן יותר ארוך ממה שהאריך פעל שכל הנביא שהוא
לא יעמוד עמו תמיד · ועל כן ראוי ליחס הפעל ההוא המשתנה על פי שכל הנביא
אל מי שהיה סבה ראשונה לשנוי ההוא שהוא השם · ומפני שהנביא לא ישיג את
השם אלא מתוך ידיעת השם כמו שהפילוסוף השלם לא ישיג את השם אלא מתוך
מעשיו יחסנו אנחנו וכל מי שקדם לנו בהסכמה שיח' זה הפעל האישיי המשתנה
מדרכי הטבע המיוחד אל שם השם ואמרנו שבכח השם עשה הנביא מה שעשה
והשם הוא אחד ושמו אחד · וזה דבר שלא יושג בהרגש ולא בדמיון ולא במושכל
ראשון אבל יושכל אחר מופתים רבים מושכלים · ויש לנו טענות רבות
ברורות מקובלות ומושכלות שהיינו יכולים לאמת בם מה שאמרנוהו על
דרך ספור אבל לא כתבנו זה החבור על כוונה כן אלא שכוונתינו בו לכתוב הענין

א

המקובל ולמוסרו בקבלה ואעפ׳ שכבר השכלנוהו גם כן שהוא כן ואי איפשר
להיות זולתו אחר שקובל עם השכל ועל כן נכתוב ממנו המקובל ואם יזכו
גם כן החכמים והמשכילים יבינו ולא יבינו כל רשעים׳ והרוצה לבחון יחקור
וימצא ואחר זה תדע כי הכחות הכלליות אשר בכל המציאות הם י׳ ספירות
בלי מה׳ וסודם יוד שמות כסבוב יה והם הנזכרות אשר כקבנום׳ ויודע כי חצי
י׳ הוא ה׳ ובחבור מה שקלם אל ה׳ עמה תמלא יה׳ ובמלואו הוא יוד הא והיה
הנמצא המחובר הוא אהות ויהיה הסוד לוד הוא והנה החשוק הנותן החשק
בלב החושק והעד אהוב הוא׳ ומפני שבין שני אוהבים שני חלקי אהבה שהוא
שבה לבר אחד באהבה לפעל הורכב השם כשני החלקים והם שתוף אהבה
אוהבית שכלית עם אהבה לנושית שכלית נהיה אחת כמו שמאנו כולל אחד אחד
מפני חבור מציאות האנושי׳ עם המציאות האלוהי׳ בעת ההשגה השוה עם
השכל עד היותו הוא והוא כבר אחד וזהו כחו של האדם שיוכל לשקור החלק
התחתון וידבק בעליון וירד העליון וינשק את הדבר העולה לקראתו כדמות החתן
המנשק את כלתו בפעל מרוב חשק למה׳ מייחד לתענוג שניהם מכח השם׳׳

חלק סימן ה׳ עניין ב׳ סימן ל׳ כולל כמות השמות שבם
קושרים ומתירים׳׳ הקשר הוא בעצמו ההתר וסודם ששה ואם כן שמות הקשר
ששה גם שמות ההתר ששה׳ ועל כן היה אות הקשרו בכל מקום ושמו וו שהוא
ששה ששה׳ והיסודות אשר בם כל קשר וכל התר הם השלש והם אש ומים
רוח הרי סודם ששה והשמות המופשטות מהחמר והצורה הם ששה והם
הנחתמים והחותמים והחתימות׳ אשר כללן וו קצוות׳ גם וו לבסוגים׳ והם שש
פעמים יהו מעותף וחסרון מהם ו׳ הלין שהן ל׳ הרי שלשה וכן לו אחרים הרי
לשלשה׳ וכלם הנה ששה ככל ששים הם ששה׳ והכלל כי השמים הם הקשרים
והם ההרים׳ ונוספו על אותה שלש יסודות הנזכרות׳ ועל כן היו היסודות ל׳ והם
ג״ג כמות המזלות אשר בם ההקשר וההתר כתקון׳ ובסודותיו עד שוב כחו אצל
היודע את השם לסור בידו בתוספתה על החמר ובהתגלגלן י״ב פעם שהוא שסד
בן י״ב וסודו מרבע׳ והוא אני והו אני והוא אני והו אני והוא׳ והאפין נוספו לסוד
שדי׳ וכן אנא יהוה׳ אנא יהוה׳ אנא יהוה׳ אנא יהוה׳ הושיעה נא׳ הצליחה נא׳
הושיענו הצליחנו׳ וזה כלו ראיה על זמן הדרור שהוא זמן הגאולה וזמן הקבוץ
לקשר בו את השם׳ וכבר נרמז סוד הקשר שם באומרו אחר ברוך הבא בשם
יהוה וכו׳ ועוד אל יהוה ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח׳ כי זה
לסוד לפרשנו מבואר פן ילחמו בנו שונאינו בכלי מלחמתנו שהוא סוד השם
כמו שנא׳ אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם יהוה אלהינו נזכיר׳ המה כרעו
ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד׳ וכן כי לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה׳ ומבואר
אמר דוד רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים תוכחות

בלאומים לאסור מלכיהם בזיקים ונכבדיהם בכבלי ברזל לעשות בהם
משפט כתוב כו' וזהו סוד הקשר העליון והתחתון שקושר את השם בשם..

חלק סימן ד' ענין ג' סימן ו' כולל איכות הקשר וההתר..
כשהיודע את השם צריך שידע שם העצם שכן נקרא ביום בריתו ויקשר
עם השם המפורש אשר הוא גם כן שם העצם ויש ממנו חלקים ויש ממנו כללים
ויש בראש ויש בתוך ויש בסוף בראש כענין ויקרא משה להושע בן נון יהושע..
שקשר לו כתר השם בראשו ובתוך כענין אברם שהוסיף לו השם ה' שהוא סוף הכתר
והיה מהשם קץ וסוף ולאברהם תוך קרוב לסוף ובסוף יה שהוא שלם אליהו וסופו ה'
הוא קשרן שלשם שמן וכן נביאים רבים וכפי הצורה הזו צריך לחבר ולהמיר שם בשם
ולפרש ענין לקשור ההתר ולהתיר ההקשר בשמות הידועים בהתגלגלם עם י"ב מזלות
ועם ז' כוכבים ועם ג' יסודות עד שיתפשט הקושר והמתיר מחמר האסור והמותר
וילבש צורה מחדש בו אסור והתר..

חלק סימן ה' ענין ד' סימן ק' כולל תועלת ההקשר
וההתר.. זו היא תכלית התועלת לפי המושכל והמורגש כענין האדם שהיה בבית
הסהר על דרך משל כיוסף הצדיק ע"ה ואם מבית האסורים למלוך ונגבר ומלך עד
שאמר על עצמו שמע אלהים לאון לפרעה שהוא לאון אותו ויכול לאסור את אוסריו
אשר אסרוהו ולהתיר עצמו שאין ספק שכבר הגיע בזה התכלית אשר חשק בבית
האסור אל מה שבקש מהשם והנה תכלית התכליות היא התועלת האחרונה
והתועלת האחרונה היא השגת המבוקש האחרון בכל דבר ודבר כפי ענינו..

החלק ה'

סימנו אותיותיו ניה"ה חלקיו חמשה ועניניו חמשה
והשם לברכה.. חלק סימן ו' ענין א' סימן ל' כולל השגת השכל..
השכל הוא שם לדבר המנהיג הכל שהוא הסבה הראשונה לכל והוא שם לדבר
הנפרד מכל חמר והוא הנשפע מהסבה הראשונה אשר באמצעות השפע ההוא
מנהיג הדבר הראשון את השמים המתנועעים והשמים הם בעלי חמר בלתי משיג
ובלתי צורה מושכלת בלתי משכלת ובעלי נפש מושכלת ומשכלת והשכל שלא ובעלי
שמקבלת הוא שפע מהנפרד ויקרא שכל דבק בהיולי בעל הצורה והנפש והוא
אשר בו תשכיל נפש השמים עצמה וכל מה שלמטה ממנה והשכיל שכלה בעצמו
שהוא הנותן לה צורת ההשגה והשכיל ממה שלמעלה ממנה מציאות ושהוא
סבת מציאותה וקיומה והתעלו בהשגה ערוך מופלא שאינו דומה לדבר
ממעלת זה העולם החשוך ובצורה שמצירת משגה שסבתה נפרד מחמר
והיא בעלת חמר ואי אפשר לה קיום השגה בלתי חשק להיותה מכלמה אל
הנפרד אשר הוא בכל מקום ויש לנפש שהיא כח בו שתי נקודות אחת בלא אחר
ואחת בלא שני כשיעור שוה מתכלית הרוחק אשר בין שתיהן והיא חושקת לקיים

עצמה ומציאותה והשגתה בגלגל גופה סביב׳ שהשגתה גוזרת לקיים בה׳
כל מציאותה וכל ענייניה בחזרת חללה ולהבטל עם המנוחה ואינה נעה
לא היא ולא גופה במהירות תנועתה שהרי היא אין לה תנועה בעצמה כלל
אבל גופה המתנועע בעצם ועם כל זה אינו מחליף מקומו׳ ויש לדבר הרבה
בזה אבל אין זה מקום הדברים ההם כי נחלפו מקומותם׳׳ ואולם השכל
גם כן עוד הוא שם לסבה הראשונה הקרובה הפועלת לכל מה שלמטה מן הש
שמים כלומ׳ לכלל הארץ המורכבת מהיסודות וליסודות בעצמם ולכל
המורכב מהם׳ וזו הסבה שמה אצלינו שכינה גם רוח הקודש׳ או רוח אלהים
חיים וכדומה לאלה השמות׳ ופעם יקרא מלאך ופעם יקרא אלהים׳ גם יהוה אדן
אדני או שדי גם צבאות׳ וכן מלאך האלהים ומלאך יהוה וכבר נודע במופת
שהוא השכל הפועל בנפש האדם שכל והם אם כן שלשה מדרגות ושלשתם
עצמות אחת והם השם׳ העלה ושפעו הנבדל ושפע שפעו הדבק בנפש׳ וה
והנפש דבקה בו דבוק אמיץ עד היות שניהם גם כן עצמות אחת והנה לאלהים
העליון ד׳ והם נפש ושכל נשפע ושכל נבדל וסבה ראשונה לכל וכן לאדם התחתון׳׳
ד׳ והם גם כן נפש ושכל נשפע ושכל נבדל וסבה ראשונה לכל והסבה הראשונה
כוללת הכל׳ והיא אחת לכל והשכלים רבים הנבדלים והנשפעים והנפשות
רבות רק השכל הפועל עצמותו אחת ופעולותיו רבות מצד המקבלים שהם רבים׳
ומפני שהאדם בעל חמר מחליף צורותיו הפרטיות התחייב הפרד נפשו מגופו
כדי שתדבק בשכלה הנשפע להאשר בו השיגה עצמה וכל העצמים שלמטה
ממנה׳ והשיגה גם כן מציאות מה שלמעלה ממנה אבל לא עצמותם מפני
שכל משיג ענין מושג ההשגה משתפת את שניהם בהיותה בפועל להיותם
דבר אחד והנה השגת השכל האנושי הנשפע מהשכל הפועל הנבדל היא מדבקת
את הנפש באלהיה והדבוק ההוא הוא סבת חיי הנפש הנצחיים כחיי אלהיה כמו שנ׳
על זה ואתם הדבקים ביי׳ אלהיכם חיים כלכם היום׳ ונאמ׳ את יי׳ אלהיך
תירא ואותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע׳ וזו היא השגת השכל׳׳

חלק סימן ו׳ ענין ב׳ סימן ב׳ כולל
צורת׳ השגת השכל׳׳

צורת השכל היא צורה מושכלת נקיה מן הלקה זכה מן הזכה פנימית מן הפנימית
ומפני רוב אורה וזהרה הבהיר המאיר העולם כלו נעלמה צורת יפיו נהעלמת
צורת יופי אור השמש מעיני העטלף ומי שעיניו כואבות׳ ועם שאור השמש
הוא הנותן בו ראות לראות כל מה שיגבר אז הורס תכונת עיניו יותר מפני
חולשת עינים׳ ואין המונע מצד האור כי אם מצד חמרם וצורתם חלשים
כן גם הנפש האנושית החכמה ברצותה לעיין במי שנותן בה אור השכל יחלש
כחה מהשיג לו מפני שהוא מעלים אורו ממנה אלא מפני היותה בעלת חמר
ולא נחכמה כך כל שכן לזולתה ונשר יקרא לעטלף עם אור השמש ולנפש

נגס לור

עם אור השכל על דרך משל יקרא לכל שכל נפרד בהשתכלן בשכל העליון ה'
אשר הוא הסבה הראשונה לכל הוא האור לכל והוא אשר המציא הכל ית' ויתב'
שמו לנצח נצחים· וזה מפני היותו צח מצוח צח בתכלית הבהירות ואי אפשר
להשתכל בו מרוב יופיו אשר אין לו תכלית ולפיכך לא ישיג עצמו זולתו ולא ידע
מה הוא כי אם הוא· וכל מה שאין לו אצל שכלנו תכלית יש לו אצלו תכלית יודעה
לו ומקיף בו מכל צד ומפני היות כל מקיף כמות צורה למוקף והוא מקיף הכל
ואינו מוקף מדבר שכבר אמרנו שאין לו תכלית יקרא צורה לכל נמצא· ומפני
היות הכל בריותיו והוא בלתי נברא ובלתי נמצא מזולתו כי הוא לבדו סבה לכל וכבר
מחויב המציאות בבחינת עצמו· וכל נמצא זולתו הוא מחויב המציאות בבחינת
סבתו ואפשר המציאות בבחינת עצמו ונמנע המציאות העדר סבתו אשר הוא הדבר
אשר המציא המציאות יקרא על זה ממציא או פועל או בורא וכיוצא באלה השמות אשר
יורו על המעלה וכאשר הבאור שהשכל פעלו יאמר עליו השכל אצלו כחומר ביד
היוצר וזו היא הצורה הנקרא צורת השכל אשר שכל האדם יכול לציירה עם שאר
הצורות המושכלות המושגות ממנו כלומר מעניינו וממעשיו ושפעו כדרכי
השכליות הידועות ואשר השתכל במורה הנבוכים אם היתה נפשו במבוכה הוציא
יסיר מבוכתה ממנה כי הוא רופא הנפשות החולות ושומר בריאות הבריאות אשר
חובר על פי יי' ביד משה· והוא רופא מומחה ורופא חנם ופירוש משה גלה הגדר
משה על פי השם שהוא צורת השכל ע"כ:

חלק סימן ה'· ענין ג' סימן ד'· כולל תאר דבור עם כל

כפי מה שכבר אמר הדבור זה רחוק מזה בענין כן הדבור הנשוא בבחינת אמתתו זה
רחוק מזה בכל ענינו· ושלשת נושאי הדבור הם הלב והפה והספר ושלשת עניניהם
הם האותיות הנכתבות· והאותיות הנבטאות והאותיות הנחשבות· ואשר משתף ה'
הדבור לשלשתם הוא שם אותיות· ואשר יבדיל ביניהם הם שלשה שמות· ואלה הם
הכתב המיוחס לספר הנושא· והלשון המיוחס לפה הנושא· והבין המיוחס ללב
הנושא· וסימן שלשתם שלשה ראשי תיבות והם ל' כל בכר· והפוך בכל· וסימן ויי
בין אברהם בכל· וסימן הנושאים פלם מעגל רגלך· ועוד סימן הנושאים
בשם אלהי בכל לבך ואל בינתך אל תשען· והנה כבר נודע ההבדל הגדול שביניהם
ואעפ"כ סובל שיקראו שלשתם דבור מפני יחס שם אחד שכלל אותם כן הדבור
האלהי הבא לכל מי שכבר אמתו או מדבר עוד אותו יבכר לעתיד הוא ענין רביעי
לנזכרים והשתתף עמם בשם דבור מפני שהדבור מורה על הנהגה כי תרגום וינהג
ודבר ונבדל מהם תכלית ההבדל בעצם ובענין וזולת שם הנהגה ומה שיורה עליו
שתוף היות זה הדבור נמצא להשלים בו חפץ ובחירה ותונה ורצון וזה גם כן כמותו וכוונה
מזה בלי יתכן לשתפם או כיוצא בזה שהרי אלה הנושאים זה ענינם לפי הכוונה
הטבעית המשותפת עם ההסכמיית בזה והנה תכלית ההבדל בין הדבור האלהי
ובין האנושי ואפי' בינו ובין הקרוב לו יותר שהוא הבין ומדע שבלב מפני שזה מקבל

נמצא אין ענינם
ואין נושאין בכלל
ואין שתופם אף

וזה נוכן ועוד שזה קבלתו תלויה בחשבו באותיות וזה בלי אותיות נותן שפעו
הל' מבלי שיחשוב באותיות מה שנותן כי מחשבתו בספירות בלתי מוגשמות
כמו שהוא בלתי בעל גשם אלא שהלבבות אצלו כקלף אצלינו שהוא חומר
נושא צורות האותיות המצויירות בדיו שהוא חמריהן הקרוב וכן אצ' הנבואות
אצלו כלחות והנפשות כדיו והדבור הבא להם מאתו שהוא ההשגה כצורות
האותיות הנכתבות בלוחות הברית אשר הם כתובים משני עבריהם מזה ומזה
הם כתובים· ומכל זה נקראים פנים ואחור· כמות ההשגה המעיינת פנים
ואחור· והרמז על זה אחור וקדם צרתני וכו· ואעפ שאצל השם אינו דבור
מהמינים הנזכרים אצל הלב המקבלו דבור הוא· והעד על זה שהוא מופלא
אמתי מושכל ומורגש ומקובל היות הדבור המחשבי שולח אל כל הפה
דבור אשר אינו ממין דבורו ולא ישתפם כי אם שם דבור כמו שאמרנו עם
התכלית ההבדל בענין עצמותם· וכן על שני נס כן היות הדבור המחשבי שולח
דבור לכל מכתב באמצעות החמרים והכלים והוא הק' צורות אותיות לחמר
שהוא הדיו על פי היד והעט ושאר האמצעיים· ועם כל זה ימצא רוב ההבדל
שביניהם· כן כתיבה צורה לכל חמר· ימצא בזה לסופר על דרך משל בלא דמיון
התכליתי· ואם כן הדבור הבא ממנו לנפש שהלב חמרה לא יקרא דבור בשם
משותף אינו רק השגה שכלית על דרך האמת·

חלק סימן י' ענין ד' סימן ב' כולל ההבדל· אשר בין

המשיגים והמקובלים אינו צריך להאריך בביאור דבר זה מפני ההקדמות
שקדמו לו בעניני ההשגות וזה שאחר שהודע שכל השגה אנושית בכלל בין קרובה
לשכל ומושכלת בין רחוקה ממנו ומורגשת בין האמצעית אשר ביניהם מדומה
ב כלן באות מהשם ית' אין ספק אצלי שלא יתרחק משכלך ענין ההבדל אשר אין
כל משיג ומשיג· ואעפ"כ אעירך על ענינו· ידוע שכל מי שרדף אחר לדבר אחר
להשיגו והשיגו יקרא משיג· וכל השגה נחלקת לשלשה חלקים והיא מורגשת
ומדומה ומושכלת והמורגשת כליה· חמשת החושים הידועים· העין והאזן והאף
והחיך· והיד עם כלל הגוף והכחות שהם נושאים אותם הם הראות והשמע
והריח והטעם והמשוש וההשגה שמשיגים הכלים הנזכרים קח עם הכחות
הנזכרים הה' היא בכלל נחלקת לה' השגות כלליות וכן השגת הנראה כהתפוח
על דרך משל והנשמע בקולו כשיבקע ככח הזקן· והמריח כמוהו· והמוטעם
כמוהו והממושש כמוהו· והנה אלה ה' השגות בכלל אחד והוא התפוח גם
תהיינה הה' השגות האלו בדברים רבים משתנים ומתחלפים אלה מאלה· וההשגה
שמשיג הדמיון שהוא המקבץ אילו הה' כחות בכח היא חזקה בעת בעולם בדרכי
לחכיה לפי כחו· והיא חלושה בשתי עתים בעת שהגוף ישן ואינו חולם ובעת
שהגוף ער בתכפו אחר השגה מכל השגותיו ומפני שאין אדם יכול לצייר כי אם
ציורים ידועים לפי טבע האנושות כשרוקם הדמיון להשיג השגה שאינה ממין

השגותיו

השגתו יחלש אפי׳ להשיג השגתו הטבעיות שבכחו כמי׳ שרודף אחר
סוס שאינו יכול להשיגו ומדלג פסיעות גסות כדי למהר להשיגו ונופל ונשבר
רגליו ואינו יכול לזוז ממקומו שכבר הפסיד גם כמו הרא׳שון ולא להשיג הנרדף
וההשגה שמשיג השכל האנושי גם היא בעלת כחות ידועים אין בה כח והכנה
טבעית להשיג זולתם גם הם בעלי גבול לפי טבע המושכל הנגלה והנעלם
והמדומה אצל המדמין המדומה הוא פעל המדמין בעצמו וגם ממנו מתפעל כח
המדמין שהוא המדמה׳ וכן המורגש אצל ההרגש המרגיש הוא פעל ההרגש ה׳
בעצמו וגם ממנו מתפעל כח ההרגש שהוא המרגיש׳ וכן המושכל אצל
השכל המשכיל הוא פעל השכל בעצמו וגם ממנו מתפעל כח השכל שהוא
המשכיל׳ ואחר זה תדע שדרכי ההרגש קרוב לדרכי המדמין ומדרכי שניהם
רחוק דרכי השכל׳ ומפני שההרגש חיצוני פעולתו קלה להשיג שגם פעלו
חיצוני׳ ומפני שהמדמין פנימי ופעלו גם כן פנימי הנה הוא קל להשיג מצד
דקותו ותנועתו המהירה ובפרט מצד שלא ישיג מורגש או מושכל׳ שהם לבוש
וכל מה שהוא ממינם עיקר המציאות האמתי כלו׳ והמדמין אינו משיג שום
מציאות אמתי לעולם׳ אבל הוא חמור גרם דבק בין המשתתפים פעם נוטה
למושכל ויאמר מציאות מה שהשיגו השכל׳ ופעם בונה כל דבר מלבו
ואין שום מציאות לפעלו׳ ולעו׳ שחושב שכל מה שהשיגו הוא לבדו האמת׳ ואין
אמת זולתו וזו ההשגה המדומה השלישית היא מטעה ומשבשת כל השגה
אמתית נמצאת ומכחישה תמיד והיא ובה בטל ההשגה המדומה׳ הנזכרת
השקרית ובהמחות זכיה מלב המרגישים והמשכילים יבולע המות לנצח
ומחה יי׳ אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר כי יי׳ דבר׳ כלומר סוד
השכל נגלה אחר העלמו׳ ומכאן ואלך צא וחשוב וראה בשכלך כי מעלת
המשיגים יתרונם זה על זה הרבה וחזק מאד כפי כח כל איש ואיש וכפי חוזק
רדפו אחר השכל לפי דרכו שאחר שהוסר המונע השיג כל אחד ואחד נשמה
יתרה וחיה׳ וחיי הגדול והקטון שוים בנצחות ונבדלים במעלה כי מעלת
הרודפים הנבואה גדולה ממעלת הרודפים החכמה ומעלת הנביאים
המדברים והמחברים גדולה ממעלת הנביאים המתעצמים בנבואה והנשלחים
מעולים מהם׳ והמשנים חלקי שום טבע כי לאות שהשם שלחם מעולים מכלם׳׳

למורגש
ויאמר מציאותו
ומה שהשיגו
החושים ופעם
נוטה למושכל

חלק סימן ה׳ עניין ה׳ סימן ה׳ כולל שער הכרח

השפע המביא לדבר ולחבר׳׳ שם שפע הוא שם מוסכם בלשון לאומרו
על דבור עניין נכבד ואפי׳ על רבוי עניין יסוד מהיסודות כאמרו כי שפע ימים
ינקו ועניינו הוא כעניין מי שיש לו תוספת מעלה בעצמו או בעניינו כלם או
כקנינם׳ והוא שם דומה לשם נדיבות גם כן מפני שהנדיב בהיות לו ממון נוסף
על צרכו יכריח רבים להשפיעו בהם וכבר ימצאו בשפע קצות לשונות שהם

אחת בתכלית הפשוטה ואחת בתכלית האחרונה כנגדה ולהם אמצעיים ביניהם
מתרחקים מזה הצד ומתקרבים אל שכנגדו וכן המתקרבים לזה ומתרחקים
ממה שהוא כנגדו· והמשל בזה המלך והעני האחרון שבכל מלכותו כי המלך
בתכלית העושר והעני שהוא העני האחרון הוא בתכלית העניות· ומהמלך
נשפע עושר להעשיר איש ואיש. לאיש והאיש לאיש עד הגיע השופע הטוב
לעני אחרון העבד ומאמונו יגיע לעבד שיפרנסהו ומן העבד לא יעבור שום שפע
לזולתו שאין לו אלא צרכו ההכרחי לחיותו· ולפי זה המציאות המצויר כמשל
העושר קרה לכל נמצא מהשם על האדם· והשפע המושכל נשלם כשפע האדם
ר"ל בשכלו אשר קבלהו מן הנפרד שהוא סוף הנפרדים· והשפע המוגשם התחיל
מן הגלגל המקיף בכללו ונשלם בשמימיים בגלגל הירח ובארציים באדם· ועל זה היה
העולם נחלק לג' חלקים למושכל כלו נפרד ולמושכל בלתי נפרד לעולם
ולמושכל אמצעי ביניהם קצתו נפרד וקצתו בלתי נפרד· ומפני שכל מי שנמצא
השפע אצלו טבעו גוזר שישפיעהו על המוכן לקבלו כשאין מונע בין המשפיע
ובין המקבל כמות האש בנערת שיכריחהו בהדבקו בו לקבל כחו עד שישוב
אש כמהו גוזר טבע השכל האלהי שישפיע שכל על נפש הנביא שהיא הכח הדברי
בהדבקו בו והדברי ישפיע על הדמיוני והדמיוני ישפיע על הדברי החושיי ועל כן
מקומותיו והשפע ההוא בהרבותו יכריח מקבליו כשלא ימנעם מונעים לקבל
ממנו וכמו שהכריחם לקבל כן יכריחם לתת אם אין להם מונע עד הגיע כל
חכמתו עד סופו כחפץ המלך הנזכר בשפעו שרצה להשפיע ממונו על כל
האמצעיים עד הגיע ממונו החלק הקטן ההוא אל העבד שגם הוא חי משפע
ממון המלך אלו שהמתענגים יחסרו וימנעו כירידת המעלות ויתעלו בעלייתם
ומפני היות האדם מורכב מכחות הרבה יתחייב שיראה השפע בשכלו והראות
ההוא יקרא בשם השגה שכלית נחשבת וילך השפע עוד לדמיון ויתחייב
שהדמיון ישיג מה שבטבעו להשיג· ויראה מה שיראה בדמות גשמית מדומה
רוחני משותף ויקרא הכח ההוא· איש או מלאך או כיוצא בם ומפני שנראה
הדמיון שהמושג במורגש יותר ראוי להסמך עליו מהמושג במדומה המשותף
עם המושכל הוצרכו הכתובים להעיד שהנבואות כלן מורגשות· והנה יהיה
הדבר המושכל באמת מעולה מכל מושג אבל אי אפשר לאמת הדבר בלתי
שתוף לפי טבע כל אדם· כי שלשת ההשגות דומות בעניניהם לענין החמר
והצורה· כי ההרגש חמר לדמיון· והדמיון חמר לשכל· וכבר יעבור הדבר
הנשפע למורגש בקלות הענינים· ולפי רבוי השפע יכריח השכל את המדבר
הסופר לדבר ולחבר לפי הזמן ולפי המקום ולפי הדור ולפי הנביא המתענג
בהשגת עירת הנבואה· והנה כבר סיימתי לחבר לך מה שהכריחני השפע
הנזכר הנכבד לדבר בו ולכתבו בקצור כפי כחי וכפי מיעוט שכלי ורוב מונעי
מהשגת השכל וכללתי כל הענינים בג' חלקים גדולים ועלה מספר החלקים

הקטנים ל״ח ועלה מספר עניניהם ל״ח וסימנו כאותיות ל״ח וסימן כלל
שלשתם מל״ע ועם י׳ חלקים גדולים לסימן ע״ליס וספרי מעיד על מלעני
שהוא חנ״י שמי׳ וזה סימן שלשת הגרכים יחד׳ אבגדה וזחטי׳ כלל
מנסעפ׳ צקר שת׳ השרק׳ הוה׳ והיה׳ ויהיה׳ אבגדה אבגדה
אב׳ אבגדה׳ אבג׳ אב אבגד׳ אבג אבגד׳ אבגדה׳ אברהם ספרדי
בן שמואל אבן אל עפיא זכר צדיק לברכה׳ נשלם ואע״ג הל״ח ברד״לי׳
הנהקין נל״ח לב״ג׳

אתחיל לכתוב פירוש טעמי הנקודות וצורתן

Cod. 221/38

קבלה מסורה מחכמים לחכמים ומזקנים לזקנים כי הטעמים והנקודות כולם מורים על הנעלם׳ ועל הכוחות הנאצלים׳ ונעלמו העוונות בכל דור ודור שנתמעטו אנשי החכמה הזאת ומזמה ולא נותר מהם כי אם שנים ושלשה גרגרים והיודעים אשר נפטרו לבית עולמם עמהם מתה החכמה הזאת ואין יחיד בדורינו זה מקובל מאומה מכל זה זולתי יחיד במעט מקומות שקבל מסורת יחידי מקדושים אז שחננו הבורא ית׳ ונשארו בידו רשמים סתומים נעלמים בסיוע אדון העולמים׳ והוא היותי כותב נמאתי אשר עזרתי הנקודות לפי הקבלה אשר קבלו קצת מחכמים׳ **חלם** בא להורות בתחלה שיש עליון אחד על הכל שהוא עלת העלות והוא סבה לכל המציאות סבה קדומה שאין לה תחלה וסוף ובהתחלת כל המציאות היתה רצונו שהוא עצמו וברא סגלה אחת מג׳ כתרים פנימיים נעלמים׳ האחד נקרא מן הנק׳ שכל המחשבות נלאו מלהשיגה והשנים נאצלים ממנה נאחזים זה בזה כבקים זה עם זה כנגדות שלשה נקודות הפנימיות רוחניות והם התחלת כל המציאות׳׳ **חלם** פי׳ חכמה לבוש מחשבה ומאור אותו הלבוש הבהיק והמציא המציא את הכל ית׳ שאר המציאות הגדול וזו היא כוונת׳ ש׳ עזר הגדול ז״ל שמים מהיכן נבראו מאור לבושו וכו׳ ומה שאמ׳ מאור לבושו ולא אמ׳ מאור מלבושו כיון על האור השלישי שהוא ג״כ נקרא לבוש החכמה ומאור אותו הלבוש שהוא האור השלישי הנקרא אור שכלי ר״ל אור פנימי שכלי שכל מטם תחלת כל החזיונות שהם סבות כל המראות הנוראות הגנוזות באוצר החכמה׳ פי׳ חלם חזיון לבוש של מעלה׳ **חרק** חסדי רחמים׳ קול יי׳ חוצב להבות אש הי׳ מלת הגבירה הנקודה האחת מביאה שתים והנה כנגדות שלשה מיני אצילות והכל אחד׳ חרק הבא אחריו ידי סגול להורות על מציאות אחר שאינו ממין

טאור

זהו פי׳ מחשבת אצילות ג׳ הכתרים שהם חסד ורחמים וגבורה הנקרא קול גדול
בצורה הנקודה עצמה נאצלה כח הקנאה ממין המאציל לותה וגם היא נקראה
על שם פעולותיה: **חרק** חרדה · חורה · קנאה · **צרי** · מצד הצרה ·
המקטרג חרק עליו · שינמו וזהו צרי · לבוש עיניו ·
שרק מן שורקת אש הקנאות מתגרות זו עם זו שר הגבורה אש וסמאל אש
שר הקנאה עם שר הקנאה · יעקב איש גבר · שעיע עם רשע אחיו ·
קנאה וזהו סימן שרק · שעיע רשע קנאה: **צרי סגל** · צרי בא להכריע
לאחר ומזו הסגלה
סגלה חמדת ימים ונתח והול שהם סגלה
שהיא האם יצאו הבנים · שנ׳ עליהם והיתה לי סגלה מכל העמים · ג״א סגלה
חכן שושבין וכלה · ג״א סגלה כל הכתרים · שלשה שלשה כנגד שלש נקודות
כאות סגל והנקודה המחשבית אין שום מחשבה תופשת בה · **קמץ** ·
מלשון וקמץ הכהן מלא קומצו השפע מן האצילות קמץ
וסגור שהוא זרע השלום · **פתח** עטרת פתח פתוח לקבל: קמץ קורבת
אלין צנק: ג״א בזור אחרת · חכמה: **שבא** יסוד עולם שהוא
עוזו ומשפיע: ג״א שבא שלום בא בא שלום בבית · הנני נותן לו את
בריתי שלום כי הוא כאות הברית בין השלום ובין המלכות · פ״א [illegible] מלין
ביניהם · והסימן פה אשב כי אויתיה זה הכרך לבו בה הישרה על הכתרים ··
עתה בה נבאר הכרך המורה על הנאות הנאצלים מאצילות הכתרים
על יסוד סוד הנקודות מעמו וראו כי טוב יי׳ טעם אחר בסוד הכחות
הנאצלים מאצילות הכתרים כבר למדנו כי חכם כולל סוד שלשת הכתרים הפנימיים
העליונים הנקראים עולם אחד מפני עצמו · והוא עולם המקבוהר והם שורש כל
המראות: הנראות והחזיונות הנאצלים מכח לכח ומאצילות לאצילות כל
מאצילות כוחות הבהרים לאצילות הנבללים · ומן הנבללים לנביאים ע״ה לכל אחד
ואחד כפי השגתו ומעלתו כח מעשין הנ״ל לעמו כבר הקדמתי כי שלשה הבהרים
הפנימיים הקטנים הם שורש המראות והחזיונות ועוסד זה הסוד על אותיות
חלם · והסימן חזיון לבוש מראה · טעם אחר חזיון לאיש משכיל חכמי הקבלה
מסורת בידם שקורין לבינה חזיון ולחכמה מראה וכחזיון לבוש המראה והסימן
חלם מזין לבוש מראה כן כח אחר לבדו נאצל מאצילותם שמו חלומות ואומרי׳ כי הוא
משפיע ומאציל שפע אצילותו על משביע כחפץ הרצון לשרים הממונים על
החלומות והמתעוררים להודיע לשואלים תשובה נכונה כפי כח השואלים ··

מכאן ולהבא סדר הכחות לפי קבלת חכמים אחרים מקובלים הסדר
חרק · בענין אחר והכונה כלה לאחת היא ·
הוא כח לאצילות מדת החסד ושמו חרק טבל · ונפי חסד בלשוננו
קיוב נטובים · ס״א טבל הוא שר האמונה מן החסד שהחסד קנה חכמי הקבלה
הוא נקרא חשמל ופחד עמו ועל החסד: לומ׳ חשות ועל הגבורה ממללות: ופי׳ חשמל

ז

רגוכו

רן קרוב טבע׳ ר״ל כי זה המלאך ממונה קרוב אל החסד שהוא חשמל׳ **צרי**
הוא כח מדת הרחמים ונקרא כן על שם שמתיחד עם מדת הדין׳
של מעלה בא מצעות יסוד עולם ושם הכח הנאצל ממנו צור יצוריאל׳ פי׳ צדק רחמים
יסוד׳ **שרק** הוא כח אצילות הגבורה משם יוצאים קולות והרעמים
והברקים ושמו שרקיאל ופי׳ שם רעמים קולות ברקים׳ **סגל׳**
הוא כח נאצל מאצילות יסוד עולם ושמו שלש נקודות סֶגֹל שְׁלֹשׁ׳
ונקרא כן על שם ג׳ מעלות כהנות שלש נקודות רוחניות שמתיחדין בו שלום וחמדת
ימים׳ פי׳ סגל שלש ועל זה אומרים חכמי הקבלה שקבלו מזקניהם ששם הכח
הזה כמו כן שחיחל ופי׳ שלוסחי׳ שלום חי העולמים חמדת ימים׳ **קמץ׳**
הוא הכח הנאצל מהנצח שהוא ימין מדת מלכות ושמו נקימאל׳ פי׳
נצח קרוב ימין מלכות׳ מה״ל מול ש׳ ועוד אומ׳ חכמי הקבלה כי יש לו שם אחר
והוא קמיצאל׳ ועליו נאמר כי עמוד לאוין זבון לקבל המנע מקמח סלת קרבן
מנחתו בקרבן העשיר ושניהם מרולים ושוים לפני הרצון לסלת ואם עשיר וכו׳
קומץ צמח׳ קול אלאי צעקה׳ קול אלאל צעקה קרבן מנע צדק טוב מעט ב׳
בצדקה׳ **פתח** הוא כח נאצל מההוד שהוא שמאל לנצח מלכות
ונקרא׳ שמו פתח הוא׳ ועוד אמרו חכמי הקבלה כי מדת
ההוד היא ענף ממדת הגבורה שהוא זרוע שמאלית וכחו ומדתו לשבר זרועות
רשעים ויש לו שם אחר על שם פעלתו והוא פחהיאל׳ ופי׳ פתח חרב בוק רשע
וסימן נצח והוד שמאל דוחה וימין מקרבת׳ **שבא** הוא כח נאצל מבחר
המלכות שהיא מדת הדין אחרונה ונקראת שמו גנסבל פי׳ כרת
אצילותו מאצילות מדת הדין שהיא אבן השואבת מכל הכתרים של מעלה
הימנית וגם הוא כמו כן יש בו כח מדת הדין ושואב שפע מכל הכחות
של מעלה הימנית הנאצלים מאצילות הכתרים׳ **ועוד אמרו חכמי**
הקבלה המקובלים מכחות השמות כי עוד יש
לו שם אחר והוא אשואבאל פי׳ אצילות שואבת ברכה ונקרא כן על שם שהוא כרת
שואב שפע אצילות הברכה כי שם צוה ה׳ את הברכה חיים עד העולם׳׳

ועוד מצאתי בעניין אחד מגדולי הקבלה על עניין מלת חרק שהחלומות
הרעים באים מצד כת המקטרגים ואם העון גורם וחולם מחבלים
ומזיקים׳ ואם שב בתשובה שלימה כלם רקים׳ ושם הממונה על החלומות כאלה
חרק הוא מלך המחבלים והוא הדקרקאל פי׳ חלומות רקים וקלים וזה פתרונו חלומות
רקים קלים׳ והחלומות הבאים מצד שר הגבורה כלם באים ברעדה וכלם
אמתיים מהגונים ברוח קדש ושם השר ההוא חקרפליאל פי׳ חוקר פלאות
ש׳ דזה אהה׳ אומר לו אדיאל׳ אם לאמר כמלה בלשון הכבוד אם משכן
הקודש משכן של מטה כנגד מקדש של מעלה׳ ועוד מצאתי כתוב בשם חסר ושלם
כי מספר הוא יה למספר טו מעלות שמתנוצצות מאור הוד והם כנמות

עינים אל הכבוד ולהכבוד העשירי הם גוונים מאירים מבהיקים ובהם מתעלמת
הכבוד שאינו נראה לכל זולתי לנביאים הקדושים יחידים וכשנראה להם מתרחקים
הגוונים זה מזה ואז רואים הנביאים היחידים מה שרואים ומשיגים השגה שלימה
כפי מעלתם· ושאר האחרים שאינם במעלת היחידים מתעלמת השכינה
בגוונים ומתוך אותם הגוונים רואים מה שרואים ומשיגים כפי מעלתם· ועל סיבת
אלה הגוונים נקרא הכבוד אספקלריאה שאינה מאירה מפני שהיא מתכסה
בהם ומתעלמת בתוכם· ואלה שמות העינים המאירים· שם האחד אורצחיא״ל·
שם השני אור זרחא״ל· שם השלישי ברכיא״ל· שם הרביעי בשמיא״ל שם השני החמישי·
גבריא״ל· שם הששי נוריא״ל· שם הז׳ כלהיא״ל· שם השמיני רומיא״ל· שם הט׳ הודיא״ל·
שם הי׳ הומיא״ל· שם הי״א צריא״ל· שם הי״ב חלפיא״ל· השלשה עשרה זרחיא״ל· הארבעה
עשר זנפיא״ל· הט״ו כחמיא״ל· ועל אלה הכחות הנאצלים כמראות גוונים מטהור
ראה נעים זמירות ישראל י״י אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ· אשר תנה הודך
על השמים אשר תנה הודך על השמים· בשכמל״ו ועתה אבאר לך באור הישיב חכמי
הקבלה הזאת אמרו כי אלה הכחות הנאצלים מן ההוד העשרה מהם מתפרנסים
מהכתרים· אור צחיא״ל· מתפרנס מאצילות המחשבה הנקראת אור צח אור זרחא״ל·
מתפרנס מאצילות הנקראת אור זורח ברכיא״ל· מתפרנס מן התשובה שהיא נקראת
ברכה עליונה בשמיא״ל· מתפרנס מן החסד· וחכמי הקבלה אמרו כי היא שורש סוד
הקטורת ועל כן נקראת מקטר קטורת וכונת קבלתם· כל מקטר נעשה קטורת
שהוא כתר המלכות הנקראת קטורה וכמוהו מקדש י״י כוננו ידיך מקדש אל
קדש· וקראם מקטר קטורת בשם מבשם· ואמר· כי מדת החסד היא קשורה
ובשמה מאצילות החכמה הפנימית הקדומה והביאה אל האדם הידוע זו היא
קבלת החכמים הקדומים אשר עליהם בינינו· גדיא״ל· מתפרנס מאצילות קו האמצעי
שכל גבוהי מרום משתחוים לפני כבודו· ומשבחים ואומרים ברוך השם ממקומו·
ואמרי קצת מחכמי הקבלה כי קו נקרא שם קו האמצעי· גדיא״ל· מלשון גדו אילנא
שהוא עתיד לעקר הכל האילן משרשו ולקצץ כל ענפיו וזהו סמא״ל· וכל גבוריו שלא
ישאיר להם שורש וענף· נוריא״ל· מתפרנס מאצילות הגבורה הנמשל בגבור ע
לגור אריה· וגם הוא עתיד להלחם עם סמא״ל שנמשל כמו כן לנמר ואז התקיים
נבואת הנביא ע״ה ונמר ינמר וגו׳ מצדך אלף עליך יפול· כלהיא״ל· מתפרנס מצדיק
יסוד עולם· והיסוד נמשל כדלת הסוב על צירה פעמים סגור פעמים פתוח יש
כשאינו מקבל הוא סגור וכשהוא מקבל הוא פתוח והוא הנקרא דלתי רחמים וגם יש
לו שר אחר מתפרנס מאצילותו נקרא שעריא״ל· וגם הוא נקרא שער רחמים
רומיא״ל· מתפרנס מאצילות הנצח ונקרא נצח על שם שהוא עתיד להיות במנין
שותף שלישי למדת רחמים והגבורה שכלם עתידים לערוך המלחמה בשמים
ולנצח ניצחון שלם על עולמי עד והוא דומם ומיחל עד בוא עת הניצחון ואז יתקיים
מה שאמ׳ נעים זמירות ישראל ע״ה ברוח הקודש דום לי״י והתחולל לו אל תתחר

בנצח

במצליח דרכו זה סמאל הרשע באיש עושה מזמות זה שובבינן שם רשעים
ירקב׳ הזקי״ש מתפרנס מאצילות ההוד כי כשמו כן הוא׳ ולנגד שכל אילו הכוחות
שכינו הם כלמות גוונים נאצלים כל הכתרים נוקמים מהורס על כתר ההוד ועל
כל הנאצלים ממנו׳ הזמי״ש׳ מתפרנס מכתר המלכות ונקרא כן על שם שנשלחה
המלכות כאם המרחמת על בניה ולבה הומה לה ומעיה המו לכם על שנרחקו
ממנה והמה בגלות וממשלת המקטרג כענין קול ברמה נשמע וגו׳ רחל מבכה
על בניה׳ הזקי״ש׳ נגרי״ש׳ זרקי״ש׳ ולעפי״ש׳ הכמי״ש׳ אילו הששה כחות מתפרנסים ולפי״ש
המיזמאצילות כתר ההוד וגם כמו כן נאמר עליהם על דרך הסוד ולנצל ששה
בנים על שם שמתפרנסים משפע אצילותו׳ ונגרי״ש׳ פי׳ רגני״ש׳ ולפי״ש׳ שני הגמי״ם
מספרים ששים כמספר שהיא סוד ששים גבורים סביב לה וו מתחלת השם
ולכך שבסוף שבעה אותיות שלשם נשאר פי כ״ל כי סוד החכמה שזה השם כמנין
זקן חכם נאמר סוד ועץ החכמה וחשבון ולפי״ש׳ עולה זקן זה קנה חכמה הכמי״ש
הי״ו החכמה שבסוף כשהיה בזעף גוניה מתלבשים פחד ורעדה ועל ענין
סוד זה נקרא שם הכח האמר ולעפי״ש׳ מלשון ולעפה אחזתני׳ ובהגיע עת היות
אם הבנים שמחה אז יזרח פניה השם הנקרא זרקי״ש׳ מאור פני הכבוד שהוא
אור השכינה ואז תתקיים נבואת הנביא ע״ה קומי אורי כי בא אורך וכן׳ רנו ליעקב
שמחה אמן במהרה׃

Cod 221 f 41

טעמי הטעמים בעזר צור עולמים׃

וזהו סדרן על פי הקבלה אשר קבלו חכמים קדמונים אשר נקבו בשמות שהיו
משתמשים בשמושא לדרוש רקיעה מקובלים במסורת התעלומות ובסודות
השמות וזהו הסדר המקובל כלשא אזלא גריש רביע שני גרישין יתיב זקף
דרגא תביר מאריך מרכא אתנח זקף גדול שני טעמים זרקא מקף שופר הולך
סגולתא פזר גדול ירח בן יומו קרני פרה שלשלתא ובכלם ובכללם סוף פסוק ובאורים
על פי הקבלה הוא זה תלשא תורה לבושה אש תורה לבושה אש פי׳ אש דת למו הלא כה
להריוח דברי כאש פי׳ התורה שהיא תורה שבכתב שיסודה רחמים׳ ולבושה פתחא אש
והיא הגבורה אזלא הוא השר הנאצל ממנו והוא שנלב הטל מאצילות הרחמים
ומשפיע מאצילות לאצילות וממעלה למעלה עד שמגיע לאויר הקולטו והמגשימו
ויורד לארץ והוא על רחמים׳ והתגא שהוא הסדר אשר עליו שמו אזלא כלא וחשבון ג
אזלא עם אזלא סימן אור והוא לנטיק אבן האבן האזל גרש כמנין כמו הולך נגרש
ממקדשו של מעלה ושל מטה ונגד תחת שלמטה והמשא אשר עליו סמאל המקטרג הוא
על גמוניו על כן כרביע נקודה אחת לבד על אזלא גריש רביע גם המקטרג נקרא רביע
והוא הולך עירי נגרש ומנודה מאצילות הכתרים העליונים והוא רביע נאצל אחר שלשה
כחות המשחיתות שמשחיתים העולם שהם קמ״ש בגלל עון סמאל רביעי להם ומאכו

גלגלי כ״ב כתות מחבלים לזומים מקטרגים על י״ב שבטי יה עליונים ותחתונים כל
שרושר מהם רע רע ואלה שמותם השר הראשון כעירולן ונקרא על שם שהוא רביעי
וגם מלא רע השר השני אליחלון ומינו כעין הלס המעורב במים השלישי צללמירון
ומינו כמראה הלס הצלול הרביעי שחלירון ומינו כלם שחורים החמישי שלהבירון
ומינו כמראות שלהבת אש הששי עפרירון ומינו כמראות העפר השביעי עבירירון ומינו
כמראות העבים והוא וכל [illegible] הם המתלבשים בעבים המסככים בעולם כל מיני נזקים
השמיני נחשתרון נ״א נחשירון ומינו כעין הנחושת העשירי רגבירון ומינו כמראות
פנים גמולים והגוונים כמראות סומני עולים הי״א בהמירון הוא וכל מחנהו ומיניהם
כמראות בהמות לזומות והוא שר מושל על אלף שרים חזקים כהרים וכל שרושר מהם
אלף מחנהו וזהו סוד בהמות בהררי אלף הי״ב נשימירון הוא וכל מחנהו צורות נשים
רעות ומזיקות מכל הכיתות המזיקות ובעלי חכמה הזאת הבקיאים בשימוש השמות
אומרים עליהן קבלה ומעשה שמנו גם חמולירון שפעמים הוא וכל מחנהו נראין
כמו חמולים גמולים שחורים ועתה לחזור לפרש מה שהתחלתי ע״א הלשא כמראות
סמך עומד מעל הכתרה רמז לסמאל לקטרגו יען כי הוא חלוש ונגרש מאצילותו אצלא
נח״ש רביע זה למולזה הולכים ומביטים פנים כנגד פנים עורכי מלחמות זה לנגרש זה
וזה לנגרש זה ממחילתו וסוף סמאל לרוח ראובן כמראות חמור משאו לפני כתר הרחמים
ונרמז זה בפסוק כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וגו׳ שונאך זהו סמאל אשר
מחנותיו מהם צורת גמלים וצורת סוסים וחמורים רובץ תחת משאו פעמים הוא קרוב
לנפול ועדיין לא הגיע עד מפלתו ויש לו עוזרים בשמים להקימו עד בא לבן האדון
יה להכניעו על כן נרמז כי עזוב תעזוב עזוב הקנאה תעזוב הנקמה עד אשר יגיע
החפץ ויתקיים מה שרמז שלמה ע״ה בחכמתו כי שבע יפול צדיק וקם שני גר״ש
הוא מה שאמרנו שנים פניהם זה למול זה זה לנגרש וזה לנגרש והאלהים יבקש את
נרדף יתיב זקף רגל תביר עד יגיע זמן וירא שישוב מה שלפנים עתה לאחור
והכפוף יהיה זקוף כמו אמר המשורר ע״ה י״י זוקף כפופים והתחתון ישוב עליון
והמדרגה העליונה השבר לשלשה ש״ב סמאל ושושבינו ולולי שראה לפורקי
ינאי נבחרים כבוד הרחמים והשושבינו יסוד עולם וזה סוד המלכות על
כן ירגא בשלשה שברים ועתה ישראל למטה במדרגה השבר כעין ישראל
הנוטה מעלה ומטה ועל כן צעק הנביא ע״ה הוי המון לאומים רבים עמים
רבים כמהרעם על שבר ישראל ועל ממשלת האויבים עליהם וכן עמם
תביר כמראות ואז וכמראות נקודה נקודה קטנה שהיא כמראות יו״ד והוא כמו אמר
י׳ בעבור אורך הגלות ועל הצר הצורר המגביר והמצריך עלו על העליונים
ועל התחתונים בני ברית והם עתה כמראות יתיב לאחור ולא לפנים עד ישוב
מחלון לפני ויתקיים מה שכתוב השפלה הגבה והוא עתה דרגא תביר לאחור
טרחא על ישובו הנדחים לארץ חפץ וכן הנביא [illegible] כנגד מקדש ושם [illegible]
[illegible] ינחי כח מנוחה שלמה קשקש ויבטח עד עולם וזהו את כח זקף

מחנהו

ה

גדול שני טעמים המאור הגדול שאינו מאיר על אורו יהיה זקוק ויאיר ויזרח יזרח
אורו הגדול שבעתים כאור שבעת הימים כשינק השפע או לאצילות ימין ומשמאל
הוא יונק ומעם שני טעמים טעם לאצילות החסד וטעם לאצילות הגבורה: זרקא מקף
שופר הולך סגולה נ״א שלי השר זרק אל זורק קול שופר גדול וקול שופר הולך וחזק
מאד ממהר מבשר קץ פדות בא העת הגיע היום לקבץ סגלה וע״ז שלי יאמר ויתקיים
הכתוב והיה ביום ההוא יתקע שופר גדול וגו׳ פזר גדול ירח בן יומו בקבוץ הסגלה
מעלה ומטה יתפזרו חיילי מלנס המקטרגים עליה הם חיל גדול מסמאל השר
הגדול המקטרג על הסגלה ואז יזעקו יבושו ויחתו מגבורתם יב השרים וכל חייליהם
ויתקבצו יב שבטי יה והקיבוץ שלם ותרת פזר גדול בשני ווין למספר יב מחנות
סמאל ולמספר יב שבטי יה ואז יזרח ירח בן יומו שראשו כתם פז מעטרת יזרח אורו
בהיום הראשון אשר זרח והאיר אור לאצילותו והיה אור הלבנה כאור החמה ולם המעיה
ירח מעט עוד העלם לאצילותה ואורה מעלה מעלה: קרני פרה סוררת שנדמו
בה ישראל בשגרם העון כמאמר הנביא ע״ה כי כפרה סוררה סרר ישראל כפרה סוררה
ד היונה שהיא ליליה ועל זה כוון למורו בלשון פרה נקבה ואם הקדמים נבהו מאד
למעלה יתהפכו ויהיו בפופים על מטה מטה ויתקיים מאמר הנביא ע״ה הנאמר ברוח
הקדש וכל קרני רשעים אגדע כלל בזה המאמר ורמז על קרנות סמאל ושושביניו
ולילית המה וכל חייליהם ובכללם קרני רשעים של מטה שלשלת נהחברים אשר
הכתרים להיות חבור אחד אוממנה קרנות צדיק יסוד עולם: עתה לסדרם על ה
דרך סידור השמות אשר קבלום חכמים מזקנים קדמונים בעלי רשומות ומקובלים
במעלת השמות שמתנו אלה לולא כי להשיג נתיבות חכמה במושלא לדרוש
רקיע הלבנה זה המנום נגזר על שם הנאצל מן התפארת שהוא סוד אחד ושר
אחד משמלי העגן של מעלה וא״ל כח לאצילות רוחני מאורע העיון העליון בעגן
של מטה והסוד מטע אי להתפאר והשם הנאצל ממנו שמו שמלאל שהוא גמליאל
אבל שם זה גזור על שם השר שכח לאצילותו מאצילות הרחמים שהוא על רוחני
המלאל מכוחו והשר מאצילו מאצילות לאצילות ומלבנה עד שמתפשט באויר
הגשמי וקולטו ומגשימו ויורד לארץ כדמות המן הרוחני שהוא לחם אבירים והשר
ההוא שמו אזבוגא: גריש שר סמאל שמו גליסט ערש לץ וזה מלון זהו סמאל שעומד
הל׳ ית׳ לגרש אורו ממעלתו: רביע יש לו שר אחד נסכן שמו סמריאל ועליו נרמז סמרה
מפחדך בשרי סמאל מקטרג רביע עומד לנפול רובץ כחמור רובץ תחת משאו: סובב
על מגלה הרחמים: שני גרישין דמעסא דמעסא נ״א דמעסא והכל בגיה לחתרחמים
מלחמה עורך עם סמאל של סמאל ישכל ואז ועסותם רשעים וקלת מחכמי הקבלה
המסורה לזקנים קדמונים כי שר אחד לסמאל שמו מיוסף על יסוד הרעה אשר תבוא
לנפש והשם שהוא מכריח ואומר שסח עמו: סמאל סמאל חרבך גבריאל גבריאל נ״א סס
גבל סמאל סמאל חרביו: גבריאל גבריאל: וה׳ שם את הקשה את רוחו ולמען את לבבו עד יקום
ויאביר שני גרישין מקטרגין והעם זה: יפיב כביכול בעת שישראל הולכים וכליס

לאחור ולא לפנים כן לגילות המעלות למעלה ודומה שכתו במגלת איכה השיב
לאחור ימינו ונעים זמירות ברוח הקדש התפלל על ישועת הימין הושיעה ימינך
ועננו כי בישועה תלויה ישועתינו וישובו השפלים והתחתונים הכפופים להיות
זקופים ולגילות הימין ישוב לגרשן כקדמותו ואז יתייחדו ייחוד גמור ויזווגו שלם
ויתקיים מה שנ' ברוח הקדש חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו: יהיב יחד ית'
תפארת יסוד ברכה: זקף שני שרים ממונים נגלו בשני נקודות זה אחר זה כמניין
שני נקודות בזקף עליון לבשר קץ הגאולה· זקף זמן קץ פלות
זרויים קטני פלות זקפים· פזקיאל זה מבשר זמן קץ פלות זרויים קטני פלות וזה מבשר
פלות זמן קרוב: רגל תביר סמאל ושקף בארבע מחנות גארבע רוחות השמים ורגל
ארבע רוחות רמז כין רוכפי גאוה תביר שבר' כין רשעים צדיקים אומרים אני אני ע' י'
תביר ועל יד מי על יד הגבריאל הממונה ני' לשבור ולהכניע ממשלת גוים תבריאל
תפארת ברכה יסוד אלה הם רומזות מעלתי· מאריך ארחא ותנח כבר פירשתיהן דטעם
אחר המכבר על הטורח בעון ישראל שהוא מאריך הגלות הוא שר אחד וכל מחנהו שר סמאל
ארכב"ל מאריך ארחא לסובלי· עול מאריך ארחא אריכות ארח הגלות· ותנח לתן חן וארכן
חענה אחרי לנוח הקוות נחמה זקף גל"ע הוא יגלה פסק פסק יגלה זמן קץ פלאות גדול
חשבון גלו י"ג ולמד רבוע הוא יגלה זמן קץ פלאות שני טעמים טעם שני טעמי
גילות מן החסד ומן הגבורה· זרקא מקף שופר הולך סגלה מבואר למעלה
שהוא זרקיאל וכל פירו על אמרו חכמי הקבלה שהעמיק בסוד השמות כי יש לו ג"כ
שם אחר והוא שמאל שם זה אצל מלא פי' מתוקף הגבורה טעם) סגלה שם אצול
מג' כתרים מן הרחמים ומן היסוד ומבחר המלכות נקרא שמו על שר הסגולה:
סגליאל ועל אמרו כי יש לו שם אחר גמזדביסוד השופר ש גזריאל פי' שופר גדול זה
רחמים· שם גזור מתוקף הרחמים· פזר גדול· צורת שני ווין כבר הוא אבוא זה
פי' אחר י"ב שבטי יה שלמעלה ושל מטה שנתפזרו זה מזה עוד יקבציאל חסדיו גדול
החסד לקבץ זרויים והשר שמו פנחיאל פרחיאל גדול חסד יבוא מיכאל שר החסד· עולה
לחשבון פנחי' מלה ואחר עניין אחר פנחי' פחד גדול חסד· יסוד למרחי עולם חסד
יבנה יסוד עולה חסד· ירח בן יומו כל זמן צורתו כבר פירשנוהו פי' שם גזור מירח
ירמיאל שם גזור מבן יומו שם השר הוא בנומיאל פי' יום שנגלגלתי בו בגאוה הנקולה
מגלגל גם הוא ממני ד"ל בן יומו ועל אמרו חכמי הקבלה כי שמו יביאל פי' ירח בן יומו
והוא סוד הבן של מעלה ומלאכיל מאה של מעלה בגן של מאה ובן ממספר יביאל
גן· קרני פרה כפופים זה השר וחילו עולה עם חיילו להלחם עם גבריאל ושרי
ישראל הממונים למעלה הזאת וכלם עולים לבוף קרניסאל ונקרא על שמו השר
שלו קן קספסאל קרני סמאל פרה סוררה וחכמי הקבלה אומרים ששמו קרספוסאל
קרספוכיאל קרנפוכיאל ופי' קרן הפוך: שלשלת ג' שלשלות פי' שהן לבוש תפארת
עתידין להביא את הפרה בשלשלות של ברזל לפני התפארת ולפני המלכות שהולכין
עם ישראל ואז יכנע כבוד ממשלת אדום הרשעה מעלה ומטה בהתייחד הכתרים

ייחוד שלם ודבוק אחד נאחזים זה בזה ברמות שלשלת אצילות ברכה אחת ואז יתקיים
חזיון הנביא עה ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישרא' · ישרא' מקדש עליון · וא'
ומקדש עיר הרים סביב לה · ואומ' כי רותה בשמים חרבי אלה הם השרים שהם לבוש הה'
התפלות עד בא יום הנקמה נקמי' · חרבי' שלשי' והסימן נח"ש בריח ומתי תהיה
הנקמה כשיבא משיח צדקינו הנמשל לנחש יבא נחש ויקח נקמתו מנחש והוא בעון ישרא'
נחש בריח מלך אמור ברהטים יבא לג יון שמו ויבלע את הלג ששמו נגד עליון · סוף
פסוק התורה כח האחרון מאצילות שני הכתרים והוא שר המלכות ואמרו חכמי הקבלה
כי מסורת בידם מאבותם הקדמונים כי מן היום שגלו ישרא' מעל שלחן אביהם פסקה
הנבואה ופסק האצילות מזה השר על כן נקרא שמו פסקי' וכשיפקוד השם את עמו וי'
וישובו לשולחן המלך והמלכה אז תתעורר הנבואה על הנביאים ואז יקרא שמו כבתחלה
ואז יקבל אצילות שלמה מתחלת שבעה הכתרים מאצילות באצילות עד סוף אצילות
כתר מלכות וזה התעוררות עם השם נרמז בנבואת ישעיה עה עורי עורי לבשי עוז
זרוע יי' וג' על כתר המלכות ויתן עוז למלכו זרוע יי' מדת החסד שהוא אחד מזרועות
עולם שהוא תחלת השבעה כתרים ושם השר עלעזי"ה על עזי"ה והסימן עורי לבשי עוז
זרוע יי' עד עולם · עזיא"ל ועוד אמרו חכמי הקבלה כי עוד יש לו שם שלישי על שם
שהוא עתיד לעורר חזיונות ונבואות הוא ובלמתנתן נקראים מתנה אלהים ושם המשיח
הנא"ל ואת"ה לכן לאיתי במדרש מן המדרשות כי חושי"ל שמו וקבלנו מחכמי הקבלה
כי שר המלכות שהוא מתחנן ומתפלל בכל יום להחיש ביאת המשיח וגאולת ישרא'
שמו נב' חושי"ל ועוד אמרו חכמי הקבלה כי עוד יש לו שם אחר יקרא בו לעתיד בשנה
שילה המשיח וזה שמו שיקראו שכי"ל שנת כדור שנה ישועה שנה עולה מספרו
חושי"ל שכי"ל שכי ל' שם השכינה שכי שם השכינה שכי הוא הנראה לאבות עה
כבתוב בפסוק וירא אל אברהם · והוא עתידה לשכון בעיר
ציון העתידה לקרא בשמה מקדש עליון השכון במקדש ירושלם וחשבון שכי"ל עולה
שמה ושם העיר יי' שמה · אחז"ל אל תקרי שָמָה אלא יי' שְמָה ועל שפע הבא מן הברכה
במקדש נקרא לו שם אחר שהוא עתיד להאציל שם הברכה מאצילות מקדש מעלה
להיות סימן ברכה נקרא שמו כשצי"ל · פי' כי שם צוה יי' את הברכה חיים עד העולם
כשצי"ל נקרא שמו כן על שם המעלות המשפיעים כי כח אצילותם באשר כל הכתרים
משפיעים בכתר המלכות מרוב חבתם ואהבתם בה כתר שלום ר"ל ע"כ ג' כתרים כתר
השלום וכתר הצדק וכתר יסוד העולם כי שם צוה יי' את הברכה חיים עד העולם
שופר מהופך קמ"ל פי' השופר שהוא מהופך בעבור עון ישרא' בעוד שממשלת סמא"ל
קיימת וכשישובו ישרא' בתשובה ישוב השופר המהופך לאחור לשופר הולך לפנים ותשוב
המלכה לקדמותה עם רעותיה שהם ששה כתרים והוא בכללם על כן בקינתה צורית ואל לה
לרקמות תובל למלך למריה רעותיה תובלנה בשמחות וגיל וג' וזהו מה שאמר שלמה
המלך עה ברוח הקודש שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך כי היא כמין המראה
שהכל מביטין ורואין בו את פניהם ומתקיימים בו ואז יתקיים לא תשמחי אויבתי לי כי נפלתי

ל

קמה: וג׳ ועל כן נקרא שם השר קמאל נא קמאל ואומרין ששה שואלי חכם בשלשה חלום הזה יבשר לו זה שנקודו כשמו קמאל ופי׳ קם אל וזהו מה שאמ׳ דוד ע״ה ברוח הקודש עתה אקום יאמר יי׳ וכו׳ ואמרו חכמי הקבלה כי הודיענו לזה החכם השואל שאמ׳ כלו בעל החלום כי יש לו שם אחר והוא אלומיאל שר המלכות ובו זכר יוסף הצדיק בענק׳ החלומות שחלם בכח זה השר שהוא ממלכת על כן זכר לגדלת המלכות וזה הסוד נרמז בפסוק והנה קמה אלומתי ועל זה גלה הקנאה והשנאה בינו ובין אחיו והם לא ידעו כי מעו׳ היתה לו׳ קמאל חשבון קמ״ה אלומתי קמה ספירה אחרונה קול כמאה קה׳: הדלה מצלותיהו בספר פזר נגול ופירושו כשנתפזרו ישראל בגלות האויב פזור נגול ובעלו השמיטות והיובלות כן נתמעטו למעלה בעונותינו מיום חרבה עירינו ומאס מקדשינו ואם ישאל השואל מתי יביאו עת לקבץ פזורים ולכנס נדחים והתעורר תקיעת קול שופר הרחמים או על מתי יהיה זמן הכסא מתמעט ומתמלא התשובה היא מאל בת קול השמים על שהדלה הארץ לה שבתותיה וכתר מאל זקוף על ספירת המלכות על כן נמלך הדלה צורת סמך והצורה אצורת זין וצורת סמך עליה שבע ספירות שבע שבתות שבע שמיטות בה שמה שם העיר מיום יי׳ שמה חרב שם העיר הגדולה יי׳ שמה על מתי תהיה חרבה שמה ועל מתי תקרא יי׳ שמה על כן הכין לפני הרצון אשר אין לו תחלה ויש בו כל כסאות כמשמו כסאות הדין ומלחמה וכסאות שלום ואמת שהם כסאות לבית דוד מלכינו ואז המקטרג בעל ריבנו יצא חייב מן הדין אז תהיה ברכה ושלום וכל זה נרמז בספר תהלים כי שמה ישבו כסאות למשפט וג׳ שאלו שלום ירושלים שלמעלה ושלמטה ישליו אוהביך השרים המלאכים זכות על ישראל שהם אוהבי ירושלים שהיא מדת המלכות יהי שלום בחילך שלמעלה שלוה בארמנותיך שלמטה והוא שהוא השר שלמעלה ומצפה מתי יכלו העונות ויתחברו שבע הספירות ותשובנה השמטות והיובלות לקדמותן כאשר בתחלה הדלה על שם והיה לך שבתותיה ושמו מיוסד על שני הכתרים תפארת רחמים צדק יסוד רל׳ תפארת הרחמים הכלה והשושבין ומצאנו כתוב בשם חכמי הקבלה בצורת האותיות ויש להם מסורת גדולה בענינים כי צורת טעם הדלה כצורת זין ארוך וצורת סמך סובב עליו על שם העתיד בזמן שהאהבה תתעורר ותעיר הכתרים וכלם יחד שבעת הכתרים יתעוררו עד ירות חפץ אהבה ושלום אז יהיה האור הגדול שבעתים כאור שבעת הימים וכן השרים הממונים הנאצלים מהם יתעוררו לפעול פעולותיהם המיוחדות בכח יצאו ממקור הרצון לתשלום פעולה שלימה ואלה השמות שבעת השרים שמר קבלום החכמים במאמר ומעלות השמות עוריאל עורדיאל זהביאל בעליאל הספאל דגליאל חפציאל עריאל כנגד מדת החסד שהיא מסד ומאלת עתידה להתעורר עוריאל מדת הגבורה שהיא שין שורקת עתידה לעורר רחמים את החיים ואת המתים הלואים על כן הריש כפולה בשמו זהביאל כנגד מדת הרחמים שכל הכתרים מתיחדים בה וחושקים באהבתה ועליה נאמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ: בעליאל כנגד יסוד האמצעי בין החתן והכלה ועל החתן והשושבין סוד נרמז כי בועליך עושיך והמבין יבין: הספאל כנגד הנצח שהוא כלמות עקר מן

בחסד: לכן נ"א כנגד ההוד שהוא כדמות ענף ממדת הגבורה: חפצי"ב כנגד כתר
המלכות הנקראת ארץ חפץ כי לך יקרא חפצי בה .. תם

Cod. 221/45

סוד גדול ומופלא וראוי לכל משכיל להעלימו מהמון העם ואפי' מן היחידים ודע
במאמר שיש הרבה מן המקובלים שלא נתגלה להם סוד זה אחז"ל ארבעה נכנסו לפרדס
אלישע אחר קצץ בנטיעות והכה למטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא ויש לנו
לדעת למה אמרו שם בשון קצץ ובמה חטא ומה גרם לו לחטוא ומהו מטטרון ומלאכי
מחיוהו שיתין פולסי ולא יותר ומה היא ההכאה ולמה לקה מטטרון בעבור חטאו של
אלישע אחר: והנה הט אזנך ושמע ומתוך דברינו יתבארו לך כל אלו
הספיקות ותבין סוד פסוק ומבשרי אחזה אלוה כשנסתכל
בבנין גופו שהוא עולם קטן נסתכל בבנין העולם הקטן אמר הכתר נברא באדם
כנגד המוח בראש שהוא עליון על הכל ומקיים הכל אף האדם רמז לחכמה
שכל הפעולות והכחות היו בה ולא יצאו לפועל אלא על ידי הבינה שעל ידה יצאו
כל הכחות לפועל כמו שיוצאים באדם על ידי הלשון ועל כן הלשון רומז לה. זרוע
ימין רומז אל החסד זרוע שמאל כנגד הפחד היא הגבורה חוט השדרה עם משיכות
הגוף כנגד התפארת: שוק ימין כנגד נצח שוק שמאל כנגד הוד הברית כנגד היסוד.
וכשראה אלישע אחר שנשלם בנין האדם ועדיין נזהרה המלכות אמר שמא חס
ושלום יש שתי רשויות וזה חקק במחשבתו הרעה והוא נואה בכח זוג האדם שהוא בגופו
ממש או בלב האדם שהמלכות לב נקראת שנ' ויאמר י' אל לבו וכדי להסיר מעניין
הספק הגדול הזה אודיעך ענין מטטרון כי שני מטטרון הם האחד הוא על הע
והמם נקודה בפתח והשני על המלאך הנברא והמם נקודה בחירק: והוא שעה
בע והוא הקיצוץ שהפרידה במחשבתו מן הבנין ולקחה לבדו במחשבתו ועניין
המלקות הוא שנסתלק ממנה הרחמים ולפיכך לא רצתה לקבל תשובתו שכן
אמר הקב"ה שובו בנים שובבים חוץ מאלישע אחר: ועניין שהן פולסין דיק שהן
כי הברכה הבאה אליה היא מהשש ספירות אשר למעלה וכל אחת עטרה הרי
ששים כי עשר ספירות מיוחדות יחוד שלם יחוד אמיתי שאין יחוד כמוהו וזהו בן:
וזכו ע' שכל אחד עשרה ועל כן חייב כל בר ישראל לברך בכל יום ק' ברכות
ולכן הברכות יברכנו ונפלאות מתורתו יראנו אמן אמן .. תם ..

יצאו

Sephirot [illegible]
Malcut [illegible]
[illegible]
Binah [illegible]
[illegible]
Tiferet
Corona [illegible]
[illegible]
Malcut
[illegible]

[illegible]

METATRON
[illegible]

[illegible]

סוד אחר ראוי להעלימו מכל משכיל נתתי את לבי לדרוש מאמר רז"ל מלמד
שהלב מהרהר ואין המפרש שום מאי קמ"ל וכי עד השתא לא ידענא דלב מהרהר
הוא אלא הא קמ"ל דלב העליון ענין בו כח לעלות במחשבה העליונה והוא כעניין

חוט השדרה יצא מן המוח על לבב ומן החלל אשר יורד מן פי הקדירה אחורי
העורף עד סובבה על הלב ונעשה מתקשרת המחשבה ללב כשהלב עלה
לו כשה מחשבה יורדת על הלב מן העולם העליון שהוא המוח המונח על גבי
הקדירה וכח החיונית אשר ממנה מתפשט הראות לשתי העינים וכח השמיעה
אשר ממנה מתפשט לשתי אזנים וכח הריח אשר ממנה מתפשט לשתי הנחירים
וכח הדיבור אשר ממנה מתפשט לפה ואלין וכח ידיעת המותרות הלחות אשר
מתפשט מן המוח לדרך החור אשר מן החיך יורד אל הפה ופה הקדירה אשר יורד
מן המוח אל חוט השדרה הרי ט׳ נקבים כנגד ט׳ ספירות וכתר עליון מובלע
ונעלה בתחלה בפני עצמו וממנו מתפשטים כלם ונכנסים אל העורף והפה
לעטרת המלכות הכוללת הכל ויש מהצינים המתפשטים מן המוח אל כל חלל
הגוף מלאים רוח בשאיפת הרוח דרך הנחירים והפה ואמנם במחשבה תלוי התחלה
וממנו מתמלא הלב והמוח וכל שאר האיברים רוח חיים ׃ וגם המחשבה והרעיון
הם מן כח המוח ׃ ולעניי כשם ששם הקב״ה הם ד׳ אותיות כן נחלק המוח אל בתים
וכנגדן ד׳ בתי תפלין וכנגד כתי אלו הם יש ד׳ פעולות במוח במוקמו והוא רך
מלא כמו מים והוא על המוח הסמוך לעצם והרוח העולה מן הלבוש אל המקום
ההוא אשר בו קיום החי שנ׳ ורוח אלהים מרחפת על פני המים ׃ ועל ידי רוח האלהים
מצטייר בו כל העולם עליו לבד אבל בעוברו יעבור צורו והמשל במראה הנבר
על פני המים אשר בלי ספק העולם עליו מצטייר בו ובעוברו גם יעבור הצור
כי לא ידבק בו כי הוא רק כמו המחתם חותם במים שאינו נדבק במים החותם
ההוא ואחרי המוח בערך כמו מוח המוקלם יש על מוח אחר והוא רך אך לא
כלשון ולכן יש בו המחשבה אשר הוכן לקבל כי לרשון כאשר יעבור מחשבה
בערך לא ירשם כלל מפני רוב רקותו כי לא יחשב בו עוד ׃ ואמנם מה שאחריו
הוא כומה לעיסה כאשר ידבק בו דבר יצייר אך בלי מבואר כי ענין רך הוא ואין
החקיקה בו נכרת ולכן נכנס בו הרמז לדבר והוא המחשבה ואחריו הוא עבן כך
אך יותר הוא קשה מעיסה ולא הגיע לכלל קושי השעוה ולכן יהיה בו הזכרון
שהוא אחר השכחה ואחריו הוא הוא כמו שעוה והנחתם בו לא יפסד והוא כח נקרא
צור ולכן השומר לא יבוא לידי שכחה לעולם ׃ ואמנם היות השם של כתר עליון
בו אילו הג׳ כחות כנגד אור צח אור מצוחצח ואור קדמון ועצמותו ולכן ממנו
הגה החכמה ועל כן מגיע הלב לפי שאם לא יכן האדם לבו לדבר המצטייר
והמחושב והנזכר והנשמר לא יתפעל בו לעולם והנה הכל תלוי בלבו איך שהוא
נפעל מהם ועל זה המשל אמר כלב מהרהר ולהעיר בחכמה מאמר שהלב רואה
כי מתוך כוחו רואה העין ובזולתו לא יראה ׃ ואמנם לאמרו ולהעיר בחכמה כי בספירה
הנקראת חכמה על כל אשר נעשה תחת השמים כי לסהוא על ידי הספירה הזאת
מה שנעשה בקיצון בנטיעות תחת הספירה הנקראת שמים שנ׳ ואתה תשמע
השמים ׃ ובספר הבהיר מנא לן מה נשמים הוי קב״ה וכת׳ ואתה תשמע השמים ׃

לען שלמה מתפלל ע״ב השמים שתשמע תפלתם של אותם שמות נקראו
על שמך יכלו השמים ושמי השמים לא יכלכלוך הוי שמו שלהקב״ה ברוך
הוא לזמן ואמן··

והרי המחשב נארג כח הראות בשתי עיניו ונארג נ״ב כח השמע בשני אזניו
ונארג נ״ב טעם החיך ונארג נ״ב על השלרה חוש המשוש ונארג נ״ב חוש הריח
קריו והלשון והפה: תם: בלח לבא:

אילו הם שלשה עשר כוחות הנקראים כוחות החכמה הקדומה

לד׳ ית׳ הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ וג׳ כענין זה פי׳ המפרש ז״ל
ובאר עקר ההויות הנכללות בספר מעשה בראשית וכל זה הענין רמז לי״ג כוחות רוחניות שהזכיר
בעל ס״י והם ספר ספר וסיפור עשר ספירות ועשר ספירות בלימה וספר וספר וסיפור
הם י״ג כוחות רוחניות וכל אילו הי״ג כוחות יש להם וכל אחד ואחד מהם שם ידוע וחלוקין
בפני עצמן בשני פנים: הפן האחד על דרך החכמה והפן השני על דרך ההויות ואלו השמות
שהן על דרך החכמה א׳ חכמה קדומה ב׳ אור מופלא ג׳ חשמל ד׳ ערפל ה׳ כסא הנוגה ו׳ אופן
הגדולה הנקראת חזחזית פי׳ מוצא החיזיון ז׳ כרוב ח׳ גלגל המרכבה ט׳ האויר הסובב י׳
הפרגוד יא׳ כסא הכבוד יב׳ מרום הנשמות הנקרא חדר גדולה יג׳ עשר סוד המערכה
העליונה הנקראת היכל הקדש העליון ואלה שמותם על דרך ההויות לפי הכתוב והנה צורתו·

טעות
א יהדה

א יהוה הא ב יהוא וה
ג יההאוה ד יאהוהה
ה יאהוהה ו יהאהו
ז יוהאה ח יהאוהה
ט יהוהא י יאהוה
יא יהוה יב יהוה יג יהוה

וכבר נשלמו הנה בלוח י״ג כוחות החכמה
הקדומה על דרך ההויות ותמצאם ע״ב
אותיות כנגד ע״ב שמות על שלשה פסוקים
ויסע ויבא ויט ואילו הי״ג כוחות מתגלים
מסתר עליון הנעלה הנקרא· אמן ··
ופירושו לב האמונה שמכוחו
האמונה נמצאת והוא ית׳ קודם שברא שום
דבר היה יחיד מיוחד באין חקר ובלי גבול
אי אפשר לעמוד ולהתקיים בעצמו ממש ב׳
בכח קיום ומציאות עצמו לכך נקרא
שאו ב׳ אל חזק ותקיף ולא היה נברא
לא לעצמו · עלה במחשבתו לברוא
ולהמציא כל פעליו יש מאין כח אחד
ראשון וקראו חכמה קדומה ממנו·

האצלות העלומה והאצלות הלמונה ונקראת קדומה מפני שממנה נאצלו שנים
עשר כוחות הנזכרים ושקולה היא כנגד העשרה בהשואת האחרות הם עשר ספירות
וזהו שכתוב החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטין אשר היו בעיר החכם הוא העלה כמו שנ׳
מי כהחכם ומי יודע פשר דבר וממנות כח זה הנקרא חכמה קדומה היא אור החיים זך
ומזוקק כתם טוב נכתב ונחתם בזיו ושפריר הכתר העליון הנקרא אין הנשלל מכל המושג ק
וזהו סוד והחכמה מאין תמצא זה הכתר העליון הנקרא רצון באין גבול ולמה נקרא רצון מפני
שבאמרו וברצונו נמצא היש מאין גם הוא אור מזהיר ונקרא כבוד יי׳ על זה נאמר עוטה
אור כשלמה נוטה שמים כיריעה לומר שהוא מתאחד בגוונה ומתענה עד אין סוף
ונקרא אחד על שהיה קדם לכל הקדמונים הנאצלים מפנימיות אחדותו וזהו בחכמה
היא עליונה כעשר הספירות ומתחלקת לשש קצוות ימין ושמאל פנים ואחור מעלה
ומטה וזהו פירושם ועיקרם ימין הוא כח הקיום בלי ממשות פועל פעולות בכל
וזהו ימין יי׳ עושה חיל זה הנספח רוח הקודש שמאל הוא מושל בלי ממשות ויש
בו מהות והוא צד אמצעי משפיע כוחותיו לכל צד ולא יגעה מלמעלה ומלמטה
וכל שלא נאכל ממנו רוח הקודש לצד אחד מצדדיו וזהו יד יהוה כי הוא כח חלוק
רוח הקודש פנים בהם שני כוחות שהם הכנה לכל הכוחות המתגלים מסתר
עליון שאמרנו ונקראים חן וחסד שהן פנים של רחמים אחור הוא עצם החכמה
שפע הבינה הוא תכלית השגת החקר והוא כח בעצמו ומתפשט לכל מוטבע
ולצייר צורה ולהביא כח מכח מעלה כח הנקרא כתר עליון והוא כי עליון עונה
ומרבה עד אין סוף ממצא כל הנמצאים והוא לשון אחר ברוב עם הדרת מלך
ועוד מורה לשון כתר לשון המשיג שום דבר בריאה מתוך חקירתו ומעלתו
ומכסה הוא מעלין עליו כמו עטרו הקב״ה ועליו נאמר לשגביהו כי ידע שמי:

תם   יי תם   א תם

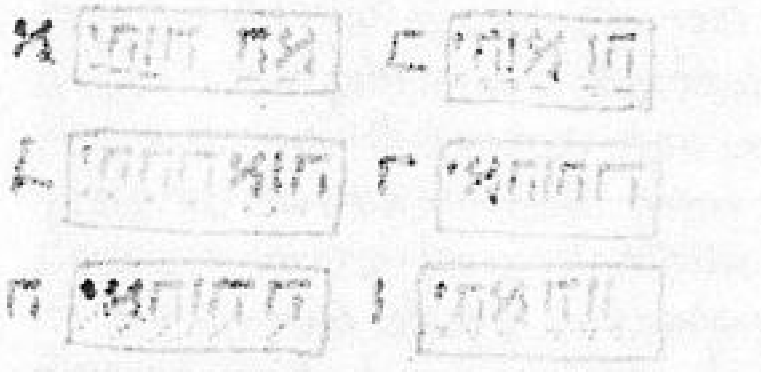

Cod. 221 f. 50b

עזרי מעם יי׳ עשה שמים וארץ

בשם אל גבור ונורא וגם בגבורות עוזרה אחל לכתוב פי׳ ספר יצירה אשר על שם
אב המון נקרא אשר עמק מלדרשו ונסתם ופתרונו ננעל ונחתם עד עמד חכמי התושיה
ויעמידו כל דבר על בוריו ושבילו וכל מאמר העליאו עדיו ומעילו וטרח לפרשו
מרנו ורבינו סעדיה גאון ז״ל התחיל פתח ואמ׳ יתרומם ויתנשא שם נשא וגם
נושא לכל מעוז ולאביון מחסה ומחכים לחכמים ביתרון והוא ראשון וגם הוא
אחרון ואין לפניו שכחה וחסרון וכל מלאך לפניו ירון ואין לו תחלה ולא הזכרון
לעדי עד בכל פה וגרון והוא הפליא לעשות האחד ואין דומה לו ולא בפרט
ולא בכלל ולא בפירוד ולא בוועד הגדר שאין לו ראשית ולא אחרית והוא יוצר כל
הנמצאים מאין ונשגבה ונעלם בנומר המדברים שהוא שמו אהיה אשר אהיה
בורא רוח ויוצר הרים והוא משפיל רמים ושפלים מרים ממית חיים ומעלה מתים
מקברים מגלה עמוקות מני חשך ויודע סתרים יתברך שמו בכל פאות ועברים
ואנו העבדים מכל מה שחכמי עמו עליו מחשבות המה שבים בהוגעם
בקשה מכל מה שיזמו המתי עניים בארשם וחקרם כי הוא היסוד והשרש בממש
הלשון אשר ממנו נאצל כל הממשים הנגלים לעין רואיהם ולא חכמי ישראל לבד
כי אם חכמי העמים נהיו כסומים וכאלמים ומקצת הנביאים בעלותו על סרעפם
ושכלם מבלי נבואה נראה לו רחוק ועמוק וכן אמר רחוק מה שהיה ועמוק עמוק
מי ימצאנו והיה סוף לתחלת הרחוק אחרי אמרו כי לא נמנעתי מרדוף ומהתלבה
אחרי חפוש החכמה לאמר רחקה ממני עד שנתקרבה אלי לפי שאין לפני זה כל זה
נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה וגו׳ כלומר תמיד הייתי בלב ואומר אחכמה בעודה
שהיתה רחוקה ממני עד שידעתיה והקרבה אלי ואעפ״י שמספרים אותה ברחוק ורוחב
ועומק אין ראוי להרפות הראייה בהולך שלא נעיין בעניינה לפי שחכמי קדם
והפילוסופים מגמין אותה במובחר שביאורי התור והוא יתעלה שמו מגלה
עמוקות מני חשך וגו׳ וחיוב עליהם לבחון עד שיוציאו לאור הנעלם שנ׳ ויגלה לך
תעלומות חכמה ואעפ״כ עם שכולם וחפושם לא הגיעו חכמת עושם ופלאי מעשיו
שנ׳ שהתגלו מעשיך וגו׳ וכאשר ראו והמון הבראים בהתחלות מצאתים שנפרקו
בענין זה לתשעה פרקים כל פרק עומד סעיפיו בענין מהענינים ויחזק בו לאמר
זה עקר ויסוד ויש מה שזולתו כמיון ואלא לבאר ולפסר בהקדמת ספר זה
שרשי דעות אלה ועקר מה שידעתיו ממה שטען בו כל עם לדתו וחפץ מה
שראיתי כי הוא תשובה על כל מי שישתעשע מהם תשובה עד שנתן הדברים
לבעל ספר זה [illegible] לפרשו ולדרשו ואחר כך אסייע זה ביופי העיון לי
ונתנו הביאור למען סמוך הסומך עליו וביותר הכל אבטח לאלהי ולעזרו
ואזכיר על כל: ויכשר ואומר כי אלה התשעה אין מהנה מה שלא הולך

כי יש התחלה לנמצאות אל אמת והיא הראשונה לפי מה שמצאנו בזמננו
זה עם זה אם אומ׳ אין למו תחלה ולא סוף וראיה מהכתב שבזה האומר כבר
היה בזמן הראשון של אורח עולם השמור אשר דרכו מתי און אשר קומטו ולא
עת נהר יוצק יסודם· ופתרון השתי נבואות כלומ׳ הלא אורח עולם השמור אשר
דרכוה קהל מרעים אשר לבנו בלא עת וכנהר נשפך יסודם כלומ׳ שלא נשאר
להם שרש וענין אל מה נהר זה מימין ימים והולכים ואינם נכרים כך גם הם·
וקרא הפסוק את אלה האנשים אורח עולם לפי שמשימין הזמן מאין גבול ושיעור
וקרא דרכו מתי און לפי שקבלו לו טענות בטלות באמרם נעמיד ראיה
על הנעלם ונאמר כי כמצאינו בהווה כלומ׳ בעדות שאין אנוש אל מאנוש ואין
צמח אל מצמח יטענו כי הזמן העבר והעתיד לא חלק ולא יחלק מענין זה··
וזה המקום לנתך להשיב ומיון נכנס עליהם איך לפי שאם לא היה אנוש כי
אם מאנוש לא היה אנוש כלל לכן במוצאנו אדם יורנו שהיה אדם שלא קדמו
אדם ולכך לא מצאנוהו· כיוצא בו שמתנה שלא יכנס איש לחצר עד שיכנס
איש לפניו לכן לא יעבור שימצא בה איש ואם ימצא בה איש בידוע שנכנס
על מנת שנכנס בה איש לא נכנס איש לפניו· וממשלים ענין זה עוד
כנשבע שלא ידבר באותו יום דבור אלא אם כן דבר לפניו דבור וכנשבע שלא
יאכל פרי עד שיאכל לפניו פרי· וזו הראיה מכלית על נמולתו וכבר
הכתוב מושמע כי מציאות הדברים יורה שיש למו התחלה כענין זה זכרו
ראשונות וג׳ ושמענו שבעלי דתו טענו על משלנו שמשלנוהו ואמרו כי
המשל לא ידמה לנמשל בו בהיות העבר בעתיד וכי המשל האמתי הוא שנאמר
כי לא נכנס לחצר איש עד שנכנס לפניו איש ובידוע שדרך זה יתכן בו להיות
הענינים מאין התחלה למו· ונשיבם נמה שתחזרנים בו למה שמצנו ברחו ואמרנו אם
כל דבר עבר היה לפני עברו עתיד אם כן כל טענה שמפסקת הוויתה עתידה היא
בטענה מפסקת הויתה עברה·· לכן כהיות משלנו שלא יכנס איש לחצר מיושר
בעתיד היה בלי ספק נופל על העבר טרם יעבור ומכחישו מהיותו יעבור כלומ׳
מכחיש כל הנזות שאין עתיד אל מעבר ואם יעלה במחשב אחד מהברואים כי דברי
הכתוב דור הולך ודור בא חייב היות הארץ ומה שעליה מאין סוף למו כדרכנו לו כי אין
הענין כסוברו אל בחליף כי הכתוב לא אמר זה אל לברר כי יש לארץ התחלה ושם ראיה
על ענין זה כי המחודשים לא יספו ממנה ולא יעדר דור הולך ודור בא וכי הדורות
מחודשים אז ראוי להיות מחודשת כמוהם ולפי שנתברר שהם מחודשים ונתברר
כי לא קדמה המחודש לפי שעה לפי שלא יעבור להיות דבר קדמון שלא מצא לאין
יעזרהו מחודש לא היה והיה· והי השלום הפסוק והארץ לעולם עומדת כשהיא
כלומ׳ עד סוף ימי קלה ועולמה·

והדרת השנית

ואמר האומר כי יש לכל הנראים
התחלה אל שסבר כי זאת ההתחלה מדבר פשוט יקחו האומן רכש ויברא

ומענן

ממנו זה העולם ומציירים עקרי אל העצמים חלקים לא יתחלקו לפי שהם
דקים מכל דק וקטנים מכל קטן ומחשבים כי אחר שהרכבן והמצען נהיה מהם
אלה העצמות המחולפות והם מתחלקים כנת זו לשלשה חלקים וכלל סברתם
שאין יש אלא ממש והם קוראים עצם זה היסוד הפשוט והמצען והממש והאבן
הקדומה ויסוד מה שיזמן מכל המצע אם על הדרך המצער ומנם שאין יהיה
אבן הקדומה הנקראת ממש קדמונה עם הבורא ית' שמו ולא היתה נפעלת לו ולא נבראת
עזרתו וסרה למשמעתו ועזתו לעשות כפי רצונו מפני ששוינם בקדמות מחייב
להיותם שוים ומחייב מהיות האחד יכול לעשות באחד· ועל הדריפה למה שאמרנו
כלומ' ועל סבר נוהגי מנהג זה שאמרנו כי מי שחייב נפשו שלא להאמין היות יש שלא
מיש לפי שלא ראה כי אם בכה חייב שלא יאמין היות פשוט כי אם מפשוט ולא מורכב
אלא ממורכב ולא חם אלא מחם ולא קור אלא מקור ולא רטוב אלא מרטוב ולא יבש אלא
מיבש· וכן המקרה בקטני וצמח וחי על שנמצא מזו הדת השנית. ונשוב לראשונה
והיא האומרת בקדמות הראיות ומן הכתוב מאמר הבורא ית' כה אמר יי' גאלך
ויוצרך מבטן וג' וכאומרו לבדי ומאתי יחייב מורה שהתחיל כל אלה הנמצאות
כלא מכלום ואחר שגלינו בטול שורש זה ממנו שבטל מה שנעשו ממנו ובטלין
לפי שהם בו שלש פרידות. כאשר הקדמנו כבר· פרידה אומרת כי כל המשוש
הקדמון לבר לספי היוצר והכבן כלו ואין ממנו לבר כהיותו הראשונה והיא כל הנה
כלה העולם הזה:

ודת שניה

אומרת כי היוצר ב"ה חברו כלו וכי זה העולם מקדם
והנשלה הוא עצם מונח ועומד על דרך פשיטותו ודקותו· וכת אומ' כי הכל כבר
רוכב וכי זה העולם אינו כלו אלא כבר נבראו ממנו עולמות רבות אין מספר וזה
העולם אחד מהם לכן נפלו השלש כהעת בנפול השורש· ואם יספר סובר כי האומר יסבר
הנאמר משום מקבלת חכמינו ז"ל והוא כי הבורא ברא ית' עולמות בזה העולם וזה
דומה למאמר כת' שלמשית פירשנו לו כי כל העולם התחלתו מאין כלא כל מיש ולא
ולא כי שום דבר מהם נברא מאמר וכבר נמצאו רבים מהפילוסופים בכותלי
בזה כי העולמים כמספר הכוכבים לפי שכל כל אחד מהם לבדו עגל וכן מאלה
הארבעה יסודות וסוברים כי הכוכבים מחפירים מקלתם למקלת בטבע העפרי
שבמו לפי שנבר עלימו האש כאשר לא יראה הפחם מן הנחלת מפני גבורת
האש עליו· אבל מי שאמ' כי שמנה עשר אלף עולמות ברא הקב"ה סוברי כבי
בנאם לא מיש ומשם למו סימן פסוק סביב שמנה עשר אלף על דרך הזמן· ואין
כל אומתינו על סברא זה לכן ספרנו ועזבנוהו וספרנו במה שאחריו ואחרי אומרין
זה האומר סוברם עולם אחר עולם כלומ' מאמין כי כלם עולם אחר עולם נבראין
וזה שאיכן בוהוא השלום השמנה עשר אלף:

והדרת השלישית

לומרת מי שקיים כי יש התחלה לכל הנמצאות
שלא שמנע מלהסתכל במה שהיה לפני היצירה
והוא אומר כלל חכמי ישראל ז"ל לפי שאמרו כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו
כאלו לא בא לעולם מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. ואמר ר' אלעזר
בן ערך כי אלא כזה מופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור. מה שהרשת
התבונן כי אין לך עסק בנסתרות ואמרנו זה ענין ואמת אין פתרונו אלא כסברת
הסובר כי מנע מלהסתכל במחודשים כלומר באיזה מהם הותחל אך אומר כי לא
מנע מזה אלא לבלתי יצא מענין זה לעניני הבורא ברוך הוא וכן יהרהרו המדברים
בהווייתם לאמר איך יכשר בענין המדע דבר לא ראשית להווייתו. ואיך נאמין הסעיף
דבר אין תכליתו או יעלה בחוש הנפשות גשם לא שיעור לו כגובה וכעומק או איך
יתבדר במחשבת גשם אורך לו בקצות הידועות ומצאנו חכמים ז"ל לא הזהירו על זה
הענין אלא אחר שהזהיר הכתוב שנ' החקר אלוה תמצא וגו' כלומר ראשית ותכלה ואמר
עוד גבהי שמים מה תפעל כלומר רום ותחתית ואמר ארוכה מארץ מדה כלומר האורך
והמדות והשעורים. וכל אלה הענינים לפשר. והרהר במו המהרהרים ולא לספרם
לשואלים לא ימנום המתשלים. ולא הצריך החכם להודיע תלמידיו ספור
מסתוריו ראוי לבנות מבעליו בהעברות ורמזים מבקיקים ולוהטים למתבונן
הקיים השומעים פן ינשימו ואתה המלה ויולתוה כאשר עשו הנביאים כי
בהציעה לבני אדם להודיעם עניני האלהות לא הבלא במה שמסרו בידיהם
מן המלות מה שהעידים בה עליו פי' כלומר ענין שיעמרום בו על ספור
עניני האלהות אם כן לא יתכן בנכון אלא שני דברים או תבלה שמות לו ותלוה שמות
ואם היו בוזים לכל ענין מעניני האלהות שמות לא היו אז בני אדם מתבוננים
באותם השמות ולא אותם הענינים אז יהא הכל בעיניהם עלום וסתום לכן הסכימו
ללוות השמות היקרים הנמסרים מאלם ובלו לענינים המשובחים ובהם יפארו
ויפשירו יורו וירמיזו על עניני הבורא ית' על היות משמע המבטא ידוע כלומר
שמחמת השמות הנקראים מאלם לכל אבריקר שבו הבאו תלאיו דברי הנביאים
שאינם כמשמעם אלא תבנית וספור. ואף ערבים שכל מה שאומרים אינו אלא
על דרך העברה ודמיון ובכל דרך האמת והנכון לא שאין לו דומה בכל פעולותיו
שנ' אין כמוך באלהים יי' ואין כמעשיך לכן עמדו על יסודם החכמים ותלמידיהם
בכל לדבר ולבאר אחר ההולאה כי הענינים מחודשים ולהודיע איזה הוא עדים
חברו זה מאני בלי אפס ונעלה..

והדרת הרביעית

מאמר מי שקיים כי הענינים מחודשים אלא ששם
ראשיתם ימי קדמים לפי שמצאנו עם למרן ענין זה מן המדע והשכל ועם
למרותן מן הכתוב והכלומים. והנלמה לאומר זה מליך הסדעף והמצומה הוא
נפי מעלה שכל הרוחניים אינם אלא מיסוד הלח סגלה סבר כי יצירה הכל ממנו וכי הוא

ראשונה

המעולה שביסודות השלשה המשתתפות ונעלם ממנו מלהסתכל כי לא ימצא
עומד בכל ערכו· ואינו ראשון שיולד ממנו דברים אחרים לפי שמש· שימו עולת
הבריאה מהיסודות השלשה המשתתפות לו לפי שכלם סבת הויית הרוחניים
לכל מי שנגמה לו מן הכתוב זהו שנ' והארץ היתה תהו וג' אב יזם כי אמר ו
והארץ היתה תהו סבר כלומ' שמקום הארץ היתה מים טרם יצירתה· וטעם
זה מפני שהתורה כשאמרה והארץ היתה תהו לא באתה להודיע אל' אחרי יצירתה
וראיה לדבר· שכבר זכרה שני היסודות שהם שני הקצוות כלומ' הסובב והקיים
שהוא היקר והמשען בפסוק הראשון ונשארו שני היסודות הממוצעים שהם
המים והאויר ואין ידוע אם לסופים הם לרקיע או לארץ לכן בארה בפסוק השני
כי עם הארץ המה נחשבים· על יהיה אמרו בראשית ברא אלהים· ואחר אמרו את הרוח
ואת המים· וכאשר נגמה לומר זה הלומר שאמר שתחלת הכל מן המים כך היה
לומר שאסיפת הכל ובסור ראש ואמרו סר סופו ··

והדרת החמישית

ואלמהמי שקיים והאמין כי הענינים מקוימים
אל שעם תחלתם יסוד האויר לפי שרוב בני אדם סברו ענין זה סבר מאור לוכה
מני המלה כי אד כי לפי שאלו הרוחניים המדברים וזולתם בלי אויר לא יתקיימו
והגלגל הגדול לא יעליהו ויעגלהו ויסביבהו כי אם האויר וכל דבר חלול בפנימו
אויר יסבבהו שהוא המעולה אשר ביסודות וממנו ההתחלה ושבחו שהאויר
אינו אלא הלוי כן שני ענינים סמוכים זולתו וכי הוא אינו ראשון כי להיותו התחלה
לבעלי החיים· זולתו שאר היסודות השלשה לפי שכללם מכלם אבל מעיד
הכתוב כי בראותם התורה כי לא הסכימה לשם הבורא אחד מהשלשה יסודות
כלומ' לא אמרה שמי אלהים ולא ארץ אלהים ולא מי אלהים אבל אמרה ורוח אלהים
זה מחייב להיות יסוד הרוח מעולה שבכלו וראשון ולא השגיחו כי זאת הקריאה
יחסה היסודות לאמר כי הבורא ית' בראם כי הארץ והשמים מוסכמים לאלהים
בפסוק הראשון וישם רוח ומים מוסכמים אלין בשני ולא זכרו ואמרו שנ'
מתחת שמי יי' ולא ישכן יי' וג' הקורא למי הים וישפכם וכבר שוו היסודות
כלם בזה היחוס לשבחם כי תחלת הכל מאויר כך סוברים כי תכלית הכל
באויר כך סוברים ושבוש ענינותם בשורש זה בטל נצחו וסר עמו עמו ··

הדרת השישית

לומר המקיים כי הענינים כל שעם התחלתם
מן האש· ואמנם מצאנו כי הסובר כזה טעה מצד המלה והכתו' מצלם מלה
כי תכי לפי שמעלת האש גבוהה מכל היסודות ואופן הגלגל המניע ממנה
ולא יעשה הכל כי אין בה חשבה חשובה מכלם והתחלת היסודות ומקום מעלתו
גם כי לא אחת מהן גבוהה נתחייב קדמותה לרבה לו היה זריז להביא יותר
קרוב שיה לו לולי היותה אחרונה· ועוד שאין מעמד הכל בה לבדה כי אם

בריאותיה עתה ועוד שהי' פשוטה שנפשוטים לבן המזגים והפיתוכים
הם רחוקים ממנה אבל מלא הכתו' כי לפי שלא זכר בריאת האש בתורה יזמה
נפשו ונדמה לו שהיא היתה תחלה: וביאור טעותו בזה כי האש לישיים
הגלגלית והארציה הגלגלית כלולה וכנוסה באמרו את השמים והארסי'
ממונה וכמוסה בא' בנים ובענים ובכוליהם: ונפרשו שסובלה בדוי אחד
היא בריה הנסבלת: ובאמרו כי התחלות הכל מן האש כך אומ' כי תכלית
הכל באש לא כל שכן שרואה אותה מכלתו אבל מפרדת חלקין זה מזה וישוב
כל חלק ליסודו וישאר העופרי לפר ובבטול עקר דתו בטל מה שענפיו
ממנה:

הדת השביעית:

מאמר מי שקיים כי הענינים מחודשים אלין
שחבר תחלת בריאת הבורא הספיר והביא ראיה כי בו יתפרדו היסודות
והחלקים מקצתם ממקצת ובו תהא מלאכת הנפש והצורות לפי שכל עשוי
אי איפשר לו בלא צורה יתכנת ולם יאמר אומר כי הצורה קדמה לאצייר
בכח הטבעט נהיה עשוי לו: וזה יכחיש הגאון שאם נתכון האומר
הקדמת המטן למונה בכח כלומ' כטבע והצורה קודמת לאצייר והל'
והכמות הקדימה למדה והנפש הקדימה למהנגם כל אלה בכח
ולא בפועל: ולם רצה להוציאם אל הפעל והם ענינים מנויים אין
מחוברות סגלות או חשבונות מופרדות: זה זולת עובר משענינים
האחד כי יתחייב להיות עם הפועל והפעל דבר שלישי יקרא הנפעל ועם
המדה והמדומה דבר אחד יקרא למיון ועם המרחש והמחושש ענין
אחר יקרא חוש וזה הבל ורעות רוח: והענין השני כי יאמר האומר חבור
דוקא והנפש מופרדת וזה אומר מחולף ומהופך כי החבור והנפש לא
וכוליהם מצריכים שני ענינים מענין מבעל מענין זה מה שכל מעלה המנו':

והדת השמינית

מאמר מי שקיים כי הענינים מחודשים אלין
ששם תחלתם הספר והאותיות והוא אותו בעל זה הספר כי משים תחלת
צורת הבורא את שמו שנים ושלשים: כבר העשרה מנינים והעשרים
ושתים אותיות והוא שאין קוראים דוקא מופרדות אבל אומ' כי ברא האויר
והפקיד בו אלה השלשים ושתים דבר: וסובר כי האויר חלקים מתחלקים
יתחכם המעין ובהיותו במו שוה שוות פו ובהיות המעין בחלקי הרוח
עורים שוים ועמוקים חוש כמונם וזה האומר העברנותו בפרשת רלונתו
ישר מענים לו וצריך לתוספת את מספרה אחר זה אלו כלומ' עניי אחר
לספרה אחר זה: וכן האותיות בהפקידם בורא כאויר קרעהו בקרע וחצבו

וחכשו בן כמיונים בעלי הויות מחולפות וחשבונות משונות כפיכח כלוות
מהם אנכל שתי אותיות וכל המחבר יותר מזה הלא תראה כי כלל חכמינו
זות כיוצא בזה כענין מעמד הר סיני כאמור הכתוב וכל העם רואים את
הקולות וג' ואנו איך יתכן לראות הקולות ומפרשים כן החכם בה הוא
הוכיל על ההר אש עצומה לאין סוף שנ' כי ירד יי' עליו באש ויקיפהו כעבים
שחורים שנ' וההר בוער באש וג' וזה החושך שחרות העבים שנ' ישת חשך
סתרו וג' ואחר כן יצר הקול באש נקלח כי הוא חזק ובראו אשר קלחו
האש באויר השחור המקיפה שנ' וידבר יי' לכם וג' ואנו ויהי כשמעכם את
הקול מתוך החשך וג' וכיוצא בזה נחנו רואים עתה כי נכבר אלס בוס סגיר וקורא
והקרענה להיכי אותיותיו חכשו בן כמיונים כפי הלוכם כי בישרות ועקומות ועל זה
הלוכן אמר בעל ספר זה כי האותיות והמינים החלה הענינים כלוא עם הרוח אשר
ספרנו והשלום זה האומר בלת התשיעית

הלת התשיעית

היא הלת הנכונה אשר על השביעית והשמינית מקלתה והוא אומ' התורה
המסוריה בראשית היצירה כי האש והאויר והמים ומה שכמו מן הרכוב והחבור
והצורה בראם החכם ברוך הוא בבת אחת שנ' בראשית ברא אלהים את השמים וג'
וכפי מה שפרשנו כי יסוד האויר והמים מוקפים אל הארץ ופרשו הנביאים זה כי כלם
בזמן אחד נבראו כנואם הקב"ה אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם
יעמדו יחדו ופרשו חכמים כיוצא בזה בחלוק ב"ש וב"ה מקצת אומ' השמים נבראו תחלה
ואחר כך הארץ ומקצת אומ' הארץ נבראת תחלה ואחר כך השמים וחכמים אומ' שניהם נבראו
בבת אחת וכפי מה שפרשנו בפירוש בראשית ומשלנו לו משל מן בעלי חיים
כעובר ומן הצמח בפרי ומן היסודות באש המתעקלת ומן הרוחנים כי צדכמו שיבראך
העובר יגדל בשרו ועצמיו ועורו וגידיו וכל מה שממנו לא זה קודם זה ולא זה קודם
זה אך הכל בריאה אחת ומציאה אחת מן הצמחים כי נגד בבריאת הפרי גשמו וגרעינתו
וקליפתו ועוקצו וכל מה שבו הכל בריאה אחת וגמול אחד אין דבר קודם לדבר
מן היסודות כי נגד בקלוח האש העקוחת יראה גשמה ותמונתה ואורה ושריפתה
הכל בבת אחת אין דבר קודם לאחר וכן נמצא כי האש והמים והאויר והעפר וכל
המיון וצורה והנלסה וחבור ובריאה טרם היוצר את שמו כולם בבת אחת בזמן אחד
ועת מועט שבמועט וקל שבקל ואחר שמצט אלה הטע כנות וכזרנו ענין
כל אחד מהם והפוכה והשגגות במה שעליהם מן הקנצים והתשובות והראיות ואחר
כן בררנו מבינותם הלת האחרונה שהיא האומר בבת אחת כלומ' שלא שהיא
אומרת ומורה שהכל יחד נבראו לכן נשוב עתה ונעסוק בהשלום הקדמת
הספר הזה ואמר כי מסורת בידנו מן הראשונים שזה ספר אברהם אבינו ע"ה חברו
כמבואר בסופו וכשהבין אברהם אבינו נגלה עליו הקב"ה ולא אמרו שהוא סדר

זה הספר על זה הסדר אך אמרו כי הוא הוציא ובאר אלה הענינים בנערו
וחכמתו ויבן כי המעין והאותיות התחלת הנבראים כפי מה שנבאר וילמדם
לנפשו וילמדם לכל המיחלים אשר היו אתו ויהיו מסורים ומקובלים בין אנו
ואמונינו זולת כתובים כלומר מסורים ומקובלים ונוסים על מפי אור ולא
שהיו כתובים כמו שהיתה המשנה מסורה ומקובלת ולא כתובה אלא ערוכה
שבעל פה ואף קצת המקרא שנים רבות מסור ומקובל זולת כתב כמו משלי
שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה ובהיות הזמן אשר בו נתקבצו חכמי ישראל
ויתעסקו בה ויפוה ויעזוה עד מלון מאתם וייסדוה ככה עשו בו ובכיוצא בזה הספר
ונפלו בו מקצת פסוקים לבעל דבריו ולחבר ענינו זה כנגד זה · והיה המקום אשר
הועתק בו זה הספר ארץ ישראל לפי ששמות האותיות בהגיונם נחנו מוצאים
אותם כלהתו וכולהם · וכן על ריש ונשוריש ורפה כפי מנהגם · ואחר שהגיע
האומר להתחיל ולפרש זה הספר מספים אני לספרו הלכה הלכה על תומה
ואחר כן לפרשיה לפי שאינו רב התפלה ובסדור העולם אין כן אין בו מן
יפול בו שנוי וחלוף · ונגמר ההלכה שהוא שמונה פרקים כל אחד מהם
ישלו עניין ובאור ·

הפרק הראשון ·· ההלכה הראשונה ··

בשלשים ושתים
נתיבות פלאות חכמה חקק יה יי צבאות אלהי ישראל אלהים חיים אל שדי רם
ונשא שוכן עד וקדוש שמו ברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור
עשר ספירות בלימה עשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות שבע כפולות
שתים עשר פשוטות ·

פתרונה

להתחיל התחלה באמות
החכמה על אמות
המלות ואומר פרשתי פלאות
החכמה באמרו עליה כעת ממנו ופרשתי ספר כתב שנ׳ ולבלמדם ספר ופרשתי
ספר מספר שנ׳ אחרי הספר אשר ספרם על אבני ספיר לבורי · ופרשתי אמות
שהשים כאשר הקדמתי כי היסודות יאמר למו שרשים ולמהות ועקרים ומשים
ואחרי כן לעסוק בפירוש הענינים · ותחלת למה נקרא חכמה זה הספר המבוקש
פלאות חכמה · ואומר כי החכמה שני מעם האחד חכמה ישיגה המלבדים
בשכלם ויאמרוה הרואים כענין לבס · והשנית לא ישגה ואשר לא ישג הוא כענין
הענינים איך ברא הבורא החכם לא מיש כלום לא מכלום ואיך טבע כל יסוד
מהם על טבעו הנמצא בו · וזאת החכמה אי אפשר לכללה ולא לעמוד עליה
ונשתבחו ונתיחסו בעלי החכמה בהגלותם לאמר כי לא ידעוה · כמאמר איוב והחכמה
מאין תבא ואי זה מקום בינה ונעלם מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה לפי שזה
שהמושגות בשם פנים או הרוצה הנה למבקשם או מבקשם ילך להנה · וזאת
הכחמה לא תבא אלינו ואין מקום לה נרוץ אליה · והוספתי עוף השמים אחר זכר
כל חי לזה בו · כלומר אין חקר וסוף לפי שאין ברוחנים דבר שמתנשא וגביה

יותר מן העוף ואמרו לו אפשר היותו מדבר עם גבהותו לא נוסף לו דבר בענין
אחר כי ראה שאמרו עוף השמים המלאכים שכמו כתוב ויעף אלי אחד מן השרפים
ואמרו אבדון ומות אמרו וגו' לא שהמות והאבדון מדברים ואומרים דבר אלא
כלומר באבדון ומות שאינם שמה ואבד ממנו שבילו בזאת החכמה
נשבילנו ולא יוסבר כי הראשונים שמתחיו בקיאין בה ועמדו עליה ואחר
שנתברר סלוקה מבני אדם השיבה הבורא ית' שמו ואמר אלהים הבין דרכה
והוא ידע את מקומה כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה לעשות
לרוח משקל ומים תכן במדה ומה שאמר הבורא ית' שמו כי ידע שבילה ודרכה
ומקומה לא שהחכמה שום יסוד קבוע במקום והבורא ב"ה יודע אותו מקום מפני
שמענה היות החכמה ומקומה שני ענינים זולת הבורא אלא מפני שאמר בבני
אדם כי לא ידעו דרכה ולא מקומה הפך ענין זה על דרך המשל ואמר אבל
הבורא יודע אותה על דרך שהיא לו והוא יסודה ומחצבה ואין דבר זולתו
ואיסף בשני פסוקים כי הוא לקצות הארץ יביט וגו' לעשות לרוח משקל וגו' האמנה
יסודות וזכירת ארץ ושמים ורוח ומים יודענו כי הוא המציא אלהי הממשים
השלשה וטבע כל אחד מהם כי טבע מופעל כי בחכמתו פעל זאת לא עמד אחד
מן המדברים עליה ואמר אגור כי לא בזה ולא למדתי חכמה ודעת קדושים
אדע ופי' זה כלומר לא ידעתי חכמת הבורא כי קדושים בזה המקום כמקום קדוש כמו
שאים במקום שוה ואלכנס במקום אחר ואחר כך הגיד כי זאת החכמה שמולים בה
החכמים והנבונים שהם נעברים ממנה כלומר שלא ידעוה היא טבע המוחשים
וסגולתם כי על שלא שאלו חכם שבחכמים לומר הודעה למה נהיה כח טבע האש
רוממה כלומר עולה למעלה וטבע המים יורדים למטה וטבע האויר אינו נתפס וטבע
העפר הגלילה אין לו תשובה לו יותר ממה שיאמר כך נבראו ועל טבע זה טובעו
וכן אמר אגור מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי עלה שמים וירד וגו' חפצו
בזה הענין כלומר מי שם טבע האש גבוה מכל היסודות עד שאין גבוה ממנה
ולא ידעתי מי אסף רוח בחפניו וגו' כלומר מי יתפוס מרוח בכפיו או בחפניו ואין
טבעו להתפס ולא מי צרר מים בשמלה כלומר מי יכול לצור מים בשמלה
והוא לח ונשפך ולא מי הקים כל אפסי ארץ כלומר מי קבע כל אפסי ארץ והקימם
קבועים ומיוסדים מאין זיזה ונדנוד מקומם כלומר האבנים המפולמות המשוקעות
בתהום אולי שלם יש ענין טוען בזה כי יודע מי ראוי להודיענו מי הוא ואנא ושמו
כלו ענין לפי שאמר בסוף הפסוק מה שמו ומה שם בנו כי תדע ולא אמר מה
שמו ומה שם בנו כי חפץ בענין זה הרוצם הנשאר אחריו ולא חפץ מה שהיה
לפניו ומפני שקרא כל אלה הפעלים דעת קדושים חייב השבת כללם אל הבורא
ית' שמו שהוא עלה שמים שנ' כנמה על שמים להיסוג והוא אסף רוח בחפניו
שנ' מוציא רוח מאוצרותיו וגו' והוא צרר מים בשמלה שנ' צורר מים בעביו והוא
הקים כל אפסי ארץ שנ' יסד ארץ על מכוניה וגו' ונביאיו שמשלימין לו אלה

הפעלים שנ' מה שמו ומה שם בנו וג' לכן הנכנס בחכמתו בידוע שכבר יצא
מכללם שנ' לספרה כמו הנה דוד בנך נגהתי ומפר זה הענין על מי שיגע אל
מעלת החכמה כלומ' אל הבטחון על לב שיודיענה לבנו שכבר ראיכן דור שלם
היה מעהם בינה בחכמה ומהם מי שעלה שמים מרמיז בה למשה רבי' ע"ה
ומשה עלה אל האלהים ומהם שאסף רוח בחפנו מרמיז על אהרן שנ' ויתן
את הקטורת ויכפר וג' ומהם מי צרר מים בשמלה מרמיז על אליהו שנ'
ויקח אדרתו ויגלום ומהם מי שהקים כל אפסי ארץ מרמיז על יהושע שנ'
בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ ואחר כן אומ' מהתמיה ראיה כל אחד ואחד
מהם מה שמו ומה שם בנו כאשר יתכן להיות אבל לא יהא בנו כמוהו ויאמר זה
הענין מה שאמרנו העם כהנביא שאול בגורם המשלים מה זה היה לבן קיש
הגם שאול בנביאים ויען מקלהם ומי אביהם מהתמיה כלומ' וכי החכמה
הורש ביחס ושל מהתמיה או לא נאמ' בה מה שמו ומה שם בנו. אע"פ כי זה
האומר מיושר הראשון הוא הטבע שהוא עוף התורה ובכלות כל אחד מהם כלומ'
איוב ואגור מספור מספור החכמה שאינה נשגת שב. למספר החכמה הנשגב
ונכיע כי היא חכמת הענוי והאזהרה המודעים והמושמעים כלומ' המודעים
בבינה ומדע והמושמעים נהרגש השמע כאשר אמר איוב בסוף דבריו
ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וג' והנה בענין זה שער הענוי וסור מרע בינה
חפץ בענין זה שער האזהרה ואמ' שלמה על מצות עשה כי חיים הם למוצאיהם
והיא שער הענוי ועל מצות לא תעשה מכל משמר נצור לבך והוא שער
האזהרה ואמר אגור כל אמרת אלוה צרופה מרמיז על הענוי ואסף עליו הגמול
שנ' מגן הוא לחוסים בו ואחר כן אמר אל תוסף על דבריו ואסף אליו הפירען וזאת
החכמה השנית היא החכמה שאמ' עבודה הנביא מתחלה שהיא קלה זולתי קשה
כלומ' קלה המציאה קרובה ולא רחוקה לפי שאמ' כי המצוה הזאת אשר אנכי
לא בשמים היא וג' ולא מעבר לים היא וג' כי קרוב אליך וג' ולפי שהיתה חכמת המצות
לא נפלאת היא נקראת חכמת הבריאה פלאות החכמה ולפי שהיתה חכמת המצות
לא רחוקה נקראת חכמת הבריאה תמיד רחוקה ולפי שחכמת המצות כי קרוב
אליך נקראת חכמת הבריאה לא קרובה אליך ולם יאמר אומר מהתמיה אם איוב ואגור
מודים שאינה נשגת לפי חכמת הבריאה ומשה רבי' ע"ה מרמיז לכיוצא בזה אם כן
איך אמ' לאברהם אבי' ע"ה כי הטעה נשוב כי לא אמר שהגעתי ניקא לא היות היצירה
הפעולה אבל זכר כי נגמרת לו במחשבתו ובמדע שכלו ולא שראה היצירה כאשר
נתכן בכל המיחלים שנראה במחשבותינו כי יצר כל העניינים לא מיש נכו לא מכלם
ואין אנו רואין דבר מתכוין מלדבר רק נגמה לו כי נקלחו הדברים באויר וצורו
האותיות בנקרים ושעוב בדמיון וסבוך כמיונים לא יראה קלהם למקלה וכי
אותם הסבנבים והדמיונים והשרטוטים יחוברו חלקים באויר שוחטם כלומ' האויר
ומתחלש מהם המים ומקלהם שוחט המים וישאר מהם דבר דומה לשמרים

לכל

ומתכוין

ומתכונן ממנו העפר ומקלתם ירוממוהו האויר וירקיעוהו ויחסרוהו ומתחלש
ממנו האש וכל אלה ממפעלות היוצר ולא ממפעלותינו כאשר אמרנו וחקוק
בלבבינו כי הבריאה מיכולתו ולא מיכולתינו ולפי אמר כי פלאות ביאורו בשלשים
ושתים נתיבות והוציא הבריאה כמלת חקק׳ אעפ״י שמשמעו נרא׳ את העול׳ אינו
לפי שהמנין והספור המה שתי כמיות ושתי סגולות זולתי מחוברות׃
לך שהם על ספור ועריכה כלומ׳ ומפני שהם פרודים וערוכים ספר הפעל
כמו במלת חקק כלומ׳ אינם כמו אלו חק לבד׳ כי זה לפי שהכמיות שבעה מינים
חמשה מהם משותפים והם הכתב והגוף והעולם והמקום והזמן והשנים מהם זולתי
משותפים והמה הספור והמנין׳ ועל זה כפי יהא אפי׳ עשר ספירות בלימה ועשרים
ושתים אותיות כלומר כפי זה הפי׳ שאמרנו וכי יש למו חוק ועריכות ואין מקלתם
משתבח כמקלתם׳ ולפי אמר חקק ועוד נאמר מה ענין אמרו אלה העשרה שמות
בהקדמת זה הספר ואפשר היה לנוספו כלומר לבוראו ולמחברו תחלה לקראו
בשם אחד מהם נשיב בזה כי שמותינו ושמות כל הנקראים בשם לא יאמרו בכל
זמן אלא כפי החדוש שנתחדש לו אשר יוגד עבורו כאשר יעקב נקרא במעשה
בראשית כפי השם הנכבד לא נקרא יי׳ עד כלות כל היצורים מלהבראות׃ כי
אלהים נוכח האות כלומ׳ לקראתו בראותו כך׳ וכן אמ׳ רבותי׳ ז״ל הזכיר שם מלא
על עולם מלא׳ ונקרא אל שדי כשרצה לצוות לאברהם לימול ונקרא אהיה אשר
אהיה לפי שרצה להחדש נסים ונפלאות שביציאת מצרים כגון עשר מכות
וזולתם׳ והוא כונן הפעלים כלומ׳ בורא והוא בעצמו אינו מתכונן ונקרא יה ברצותו
לחדש אותות ונפלאות שחדש על הים׳ ונקרא אלהים חיים כפי המסופר כי העם
שמעו קולו ולא מתו לרבה החיים שנ׳ כי מי כל בשר אשר שמע קול אלהים חיים
כאשר שמענו אתה ויחי׳׳ ונקרא יי׳ צבאות בספרו הנהגת העם ונבואותם אל מקדשו
שנ׳ ועלה האיש ההוא מעירו מימים וג׳ ונקרא רסוגא שכרו עוזיהו מלך יהודה
שנ׳ בשנת מות המלך עוזיהו וג׳ לפי שנ׳ בעוזיהו וכחזקתו גבה לבו עד להשחית
וימעל ביי׳ אלהיו ונקרא אדון בהוכיחנו שעתיד להסיר גדולי העם וכביריו׳ שנ׳
הנה האדון יי׳ צבאות מסיר מירושלים משען וג׳ ונקרא ברוב ספר ירמיה ויחזקאל
אלהים ולא אמר יי׳ צבאות מפני שבטול צבאות ישר׳ וגלותם ופרוד קבוצם
ועבדם הפסילים והוא האלוה האדון ובשוב בבית שני נהיה הקריאה יי׳ צבאות
כלה וכן נבואות חגי וזכריה ומלאכי ואין בם יי׳ אלהים זולתי אחד והוא פי׳ שנ׳ שלח
אמר יי׳ אלהי ישראל וענין זה מתפרש בשני ענינים אחד סגולי ואחד כוללי הסגולי
הוא כי אין גרושין לישראל אלא מישראל לא מן הגוים לפי שאם יבריחוהו על הגרנות
הן פסולין והכללי הוא כי ישראל אעפ״י שנגרשו ונודדו מן מקומם הוא אלהים
ואלהים לא נטשם בעצבונם ולא עזבם בגלותם לרבה מיחסם אליו כלומר קוראם
על שמו עמו ונחלתו ונקרא מהשנה עבגו וזמנו מפני שנוי זמן מלכות ישראל
בזמן שהעבור והוא מלכות כשדים ונקרא מהעדי מלכין ומהקים מלכין מפני

שהסיר צדקיהו והמליך נבוכד נצר ונקרא יהב חכמתא לחכימין מפני שנטרד
עם הבהמה ונקרא גלי עמיקתא מפני מה שגלה לו הקב״ה מן החזיון ולעזרא
עזרה ויברך עזרא את יי האלהים הגדול מפני מה שאמ׳ גדול יהיה כבוד הבית
הזה האחרון מן הראשון · וכך שמות המלאכים משתנים כפי החדושין אשר יהיו
כמו כי כשנשלחו לאברהם הבשרו כלומ׳ שהוא בשר ודם כבני אדם נקראו אנשים
ולסדום בגבורה להפכה נקראו מלאכים ולישעיה בנחלת להכוותו ולהפרע ממנו
שעור הרשול שהשב מלהגדות ומלמחות נקראו שרפים · ובמראות יחזקאל ה׳
אותם ובהם קלת כורת בעלי חיים שהם זולת מדברים נקראו חיות והעגל מהם
מכל צד נקראו אופנים וגדול שבכלן נקראו כרובים · לפי שכל גדול וחשוב נקרא
כרוב כמו שאמ׳ למלך צור את כרוב ממשח הסוכך וג׳ וכך שמות הכוכבים משתנים
כפי סגולתם כי אשר אורו חזק מהם נקרא אורו בינוני נקרא נוגה על שם הירח שנ׳
ולנוגה הירח לא יאיר לך · ונק׳ שם כוכב הנוגה דומה לזה ואשר טבעיהם מהם
נקרא כסילים שנ׳ כי כוכבי השמים וכסיליהם וג׳ על שם כוכב הנקרא כסיל ומאז
ומאורנו ואשר טבעו מהם קור נקראת מזרות שנ׳ התציא מזרות בעתו וכולא בזה
וכן משתנים שמות ישראל כפי ענינם כמו יעקב ישראל וישורון וכלהם מוליכין
וכמו משובה ובנה ואהלה ואהליבה וכל המגבות הכל לפי החדושים · אבל
המלאכים והכוכבים והאמונה שנוי שמותם היא ידיעת אמיתת ענינהם
אבל שמות הקב״ה אל כן אל רמז והעברה אל פעולותיו העצומים והנוראים
וכל אלה ההקדמות למה לפי שהיה חפץ הספר לצייר איך נתקנו הענינים
והיו הנמצאים כחקור אותם חכמי העשיה ובהקיף אותם סר עצי המדברים
ותושיהם מאלו עשרה ענינים ידועים אל פחות ולא יותר · יהם היסוד
והכמות והאכות והצפול והמקום והקנא והפועל והנפעל ובסוף החכמים
אלה העשרה מאמרות אל סבא נשאר ענין מכון שכלי בעולם שלא נכנס
התחתיהם אל הבורא ב״ה שהוא למעלה על כל קיבוב ואסוף ומוקף · לכן שם
בהקדמת זה הספר שמות דומים לאלה העשרה מאמרות בקירוב ובקריאתו
שמות מרמיז בשם יה לעצם הגבורה כי מתפרש מעלת הקדמון כלומר
פרושה קדמון ומשתמש מן מלה זן הויות והין שמשמעם קדמות וישתמש
שם יי צבאות על הפועל והמופעל והפועל הוא יי את שנ׳ אנכי יי עושה וג׳
והמופעל הרבה ולפי נקראים צבאות ונקרא בשם אלהים חיים לפי שברא האמית
שעור החיות מן הכמית ונקראת שדי לפי שבהאיכות כי שם שדי מורכב
מן כי ונייס · ומרמיז בשם אלהי ישראל אל העצול · ובשם רם אל המקום כי הוא
ברוי · ובשם נשא כי הוא החס · ובשם שוכן עד לזמן שהוא לפניו ולאחריו ובקדוש
שמו לקנה · וכלל כל הספורים היפים המתקרבים לשכלינו ובניננו ונתבררה
עתה כי אלה העשרה שמות כנגד העשרה מאמרות עד שלא נשאר דבר שלא
נזכר בזה הספר שהוא בראו ובשבח החקירה ויופי הדרישה ורוב הדקדוק שרכו

ושזפנו

ושופטין ולאינו ונכון כי העשרה דברות שמעו הדבור לפני הר סיני כנגד אלה העשרה
מאמרות עד שלא השאיר מינה שלא הכנס תחתם· ופי׳ זה כי דבור אנכי י״י אלהיך עושה
כל וג׳ ודבור לא יהיה לך מרמיזבו על מציאות הנמצאים לפי שאספם והכלילם באמרו
אשר בשמים ממעל ואשר בארץ וג׳ ודבור לא תשא כופל על האיכות לפי שרוב הנשבעים
אינם אלא על ענינם· ודבור זכור וג׳ הוא חלק מן הזמן כברור· ודבור כבד וג׳ הוא
המפעל בעצמו· ודבור לא תרצח מפל על המופעל אי זה מהם שיהא שנ׳ כי בצלם
אלהים וג׳ ודבור לא תנאף מפל על היחס לפי שזה הפעל אינו אלא יחום והשמה· ודבור
לא תגנוב מפל על הרכוש והקניה על האמת· ודבור לא תחמוד מפל על המקום
וכל הנאסף אליו ולכך הקדים בית רעך· נתברר עתה כי העשרה דברות הקיפו כל
הנברא והעקר שבעולם· ואם כן הוא והיו תרי״ג מצות אינם אלא מן הנמצאים בעולם
חייב להיות אלה תרי״ג מצות נכנסות תחת עשר דברות ולא תמצא אחת מהם יוצאה
מתחתם· כלומ׳ מתחת עשר הדברות ובהתחילי לסדרם ולאסוף כל דבור לדומין
מצאתי הנאספים מהם לאנכי פ׳ וללא יהיה ס׳ וללא תשא מ״ה ולזכור ע״ה ולכבד ע״ו
וללא תרצח ל׳ וללא תנאף נ״ח וללא תגנוב נ״ט וללא תענה נ״ב וללא תחמוד נ״ד
ואלה הם תרי״ג מצות· ועוד מצאתי בחקרי בזה מענין אותיות עשר דברות תר״כ אות
מהם תרי״ג אות כנגד תרי״ג מצות וישאר אשר לרעך שבע אותיות הלא תראה
כי באמרו ושורו וחמורו וכל אשר· כבר אסף כל דבר· זה החכם האוסף רב במעט כלומ׳
המקבץ רוב ענינים במיעוט דברים ואמרו ברא את עולמו בשלשה ספרים חכן ב׳
בענין זה כי כלל הדברים ישלמו שלש הכרות· כלומ׳ שבשלשה הם נכרים ונודעים
וכבר מצאנו החכמים שייסדום ואסרום בארבעה לפי שאמרו כי הדברים נמצאים
בארבעה ענינים· או בנעשה כאשר נצור אדם או בדבור כאשר נאמר פגענו אדם או בכתב
כאשר כתו׳ אבקללי עם אדם או במחשב כאשר נצייר אדם במחשבנו ענין אדם· ואיך
אמר בעל זה הספר שלשה ונאמר כי הניח מציאות הדבר בנעשה לפי שהוא מבואר
שבמבוארים ומיודע שבמיודעים לכן לא הוצרך אליו ויש מאמרו למה שהוא נכתב
ונחקר ונחשב· והוא זולתו כלי זולת אותו הנכר בראיה יימצאם שלשה ולפי אמר
בשלשה ספרים שלשה פוסקים והם הכתב והמנין והדבור יתחברו אל כל
נעלם ויהיו ארבעה ואלה הארבעה מהם שנים מאין חלוף והם הנעשה והמחשב
לפי שכל הנמצא באחד מהם מצאתי לכל בני אדם שוה כלומ׳ בידוע שמצוי לכל
בני אדם בשוה· ומהם שנים מחולפים והם הכתב והדבור כאשר נראה שנויי
הלשונות והכתבים· ואעפ״י שמשתנים לא ישתנו הענינים· ואלה הארבעה
רומז הכתו׳ כי החכמה ידעתם וחקרתם באמרו אז ראה ויספרה הכינה וגם
חקרה כי חפץ באמרו ראה הנעשים והנעלמים הנראים ובאמרו ויספרה
הדבור המדבר בו ובאמרו הכינה הכתו׳ החרות· ואמרו וגם חקרה הסרעף
המכיר והמברר ורמז עליהם במקום אחר ושמם ראיה שהוא ברא הכל שנ׳
למען יראו וידעו וישימו וישכילו וג׳ יע׳ כי באמרו יראו רמז בו לנעלם

הנראה׳ ובאמרו ויכעו רמז בו אל הכתו׳ שנ׳ אל יודע ספר וג׳ ויש׳מן רמז בו
אל הדבור שנ׳ וישם את שמו לבימלך ויטכילו כמשמעו על השכל והמדע
ונאמ׳ למה לא אמר בעל זה הספר ספר ומחשבה וספור ולמה שם ספר
שהוא מין אחד ממינה המחשב תחת המחשב שלו ונשיב לא עשה זה אלא
להשוות במבטא והדבר ספר וספר וספור׳ וגם החכמים תמיד פועלים כיוצא
כזה והחלק זה בספרי הנבואה שנ׳ פחד ופחת ופחת ופח בחר שלש מלות
מבטאם דומה וגם בדברי חכמים בשלשה דברים האדם נכר בכוסו בכיסו
בכעסו׳ וגם בפיוטי הפייטנים אמר לעזר לסוכני למסיכי להסיכי בנסוכה
קדוש׳ ונחנו תמיד נכתב באגרותינו שבחי שלום ושבחי ברכות וחשב
תבונות אז מבטחי שלום ומחטבי ברכות ומבטחי חכמות׳ אז חלצי שלום
וחולני ברכות ויצני רצון וכיוצא בזה מן המליצות הדומות׳ ואחר כן פירש השמות
ושמים ואמר שהם העשרה מעינים ואמת מלת עשר ספירות בלי מה
פירשנוה מודרת פי׳ מן ונרת עליה והעקר והנכון בה מתוגה כמו במתג ורסן
עדיו לבלום׳ ואמר יסוד שלש אמות נפש המלה אמהות׳ וזאת המלה כמו׳
המשנה אומ׳ יש אם למסורת ויש אם למקרא ועניין כי הטוב יהיה על שני פנים
על עקר הכתו׳ ועקר הקרוי וקורין שורש החלק שבו טרם תפשה אם באמרם
לו שהלכה לה האם לו שנת מעשה ועל זה האופן אמר יסוד שלש אמות׳׳
ונפש מלת שבע כפולות כמשמעה כפולות ממש וכמו שאמ׳ החכמה
חכמים שנ׳ כי כפלים לתושיה חכמת היוצר והיצור ואמרו כי הפורען פורענים
שני כי לקח יו׳ כפלים׳ ככתו׳ וג׳ בנפש ובממון בחול ובקדוש במלך ובעם הארץ
גדולה ובהליוני׳ ומלת שנים עשר פשוטות כי כל דבר פרוד ובדוד ובסמוך
לו דבר אחר שהוא מורכב קורין אותו פשוט עד שיפרק ויבדל מן שבכו כאמרן
שנה פשוטה מפני שיש בשנים מעוברות והפשוטה היא יב׳ חדש והמעוברת
יג׳ ואומרי׳ בכור ופשוט מפני שהלוקח חלקים הוא בכור ובעל חלק אחד הוא
פשוט׳ ואומרי׳ במלאכת חשבון הגיש ערוכן מיה בכל חלק מהם שנים מקובלות
והם כשעור עגל אותם הכוכבים בהקרבה והשנים הפשוטות הם אמצע הלוכו
לשנה שנה וכך לפי שנהיו שבע אותיות כפולות נקראו מעוברות והשתים
עשרה אותיות הנשארות נתחייבו לקרותם פשוטות מפני המזג והרכב
שבאותם כלוא בשבע כפולות׳׳

ההלכה השנית

עשר ספירות
בלימה כמספר עשר אצבעות חמש כנגד
חמש וברית יחיד מכוונת באמצע בברית ולשון ופה וכנגן עשר שאין להם
סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב עומק רע עומק רום ועומק תחת
עומק מזרח ועומק מערב עומק צפון ועומק דרום ואדון יחיד אל מלך נאמן מושל
בכלן ממעון קדשו ועדי עד׳ פי׳ זה האומר כאן כי המונן צריך לשלשה דברים

יגיעת

ידיעת שרשו וחלוקו ושמות מקצתו במקצת ולפי התחיל בהערך המנין ואמ׳ עשר
ספירות בלימה ואחר כן שם מחלה לעומת מחלה ויהיו חמש כנגד חמש ולא חלקם
לשני חצים לבד אלא להודיע שאין דבר מן המעולים השוה מכל פנים בלתי עמוד
המנין· אבל מה שזולתו יתכן להיות שוה מצד ומחליף מצד· ויתיר בו דבר ויחסור
דבר זולתו וסוד זה הענין לומר שעמות הפעלים הוא השוי האמתי כאשר נגלה
בעשר האצבעות וכך כל מה שהוצע שנ׳ גם את זה לעומת זה עשה האלהים· וג׳
וכמו שיש לנו אלה המלאכות ביצירה כך הם במצוה והאזהרה ובגמול ובפורען
שויונם שלמים ותמים ועמותים ומיותים שנ׳ האל תמים דרכו וג׳ ולפי הקנה אם
ריחם או כיפר או ייסר הכל ישר ומעומות על תנאים שמם· לכן האומר זולת זה
מאמרו הוא שאינו מעומת ולא מזוקק שנ׳ ואמרתם לא יתכן דרך י״י שמעו נא בית
ישרא׳ הדרכי לא יתכן הלא דרכיכם לא יתכנו וג׳ וחפץ באמרו וברית יחיד מכוונת
באמצע כי החכם ית׳ שמו סבב והקיף כל הענינים וכל היצורים כלם מכל פאתיהם
כאשר אלה העשרה מקיפות האדם והאדם בינהם ואין יציאה לו מביניהם ולא מג
מגזרתם כלומ׳ בכל מקום הליכתו הוא ביניהם תלוי·· כאשר מפורש במזמור י״י
חקרתני ותדע עד סופו וכן העולם כלו מוקף מיוצרו ואין יציאה לו ממנו כלומר
שאינו יכול לצאת ולזוז מגזרתו ולא מתחת ממשלתו ומחליפים כאן ואומ׳ וברית
יחיד שהוא ברית מילה משמש ובהפכו במילה ולשון ופה יהא לו שני פנים·
כלומ׳ מתפרש על שני פנים וכן כי הענין לא יאומת אלא בשלשה דברים מקול
ומבטא ואסוף· ואי זהו הקול שאין נכר ממנו ענין ולא מגע כגון האומר אא וכלל
הקולות· אבל המבטא הוא באמרו אדם· אבל האסוף והחבור ידוע שהענין נאמר בו·
כי אם באמרו אדם כנעני ארלי כי אדם ובאלה השלשה אמ׳ הכתוב אין אומר ואין דברים
בלי נשמע קולם והקול יוכן· והדבור הוא המבטא המפורד והאומר הוא עמות שתי
מלות או שלשה כפיח מה שמשלנו· לכן השמים והרקיע והלילה והיום יולון ויעון
ויודיעון על אחדות האחד בלא דבר מאלה השלשה אומ׳ ודברים וקול להיות בראותם
החכם יקח מהם ראיה על זה ולכך הועתקו ארבעה ספרי המבטא· אחר המבוא למו
כלומ׳ אחר שהועתק ספר אחד וקראוהו ספר המבוא כלומ׳ המפתח שמי שלומדו תחלה
יוקלו עליו השאר· שלשה מהם על אלה השלשה ענינים· והמבוא הראשון במלות
המופרדות אחת אחת· והספר השני בשתי המלות המחוברות מה טיבם מן ההויה·
ואחר אלה השני ספרים הועתק ספר שלישי בהקדמות והיגולים· והספר הרביעי
בהוצאה והראיה והענינים העשרה שבע בורה מנה בעל זה הספר מלה ולשון ופה·
ויתכן עוד להיות חפצו בזה אלה השלשה ענינים יקרים המצויים בגוף האדם
החלקים המחשב שהוא מקור הדעת שהוא באמצע המוח ואליו רמז באמרו מלה כי
היא הגזרה הגזורה והדבור בכל לשון שיהא לו מכל שבעים לשון והוא ממציע
האדם ואליו רמז באמרו לשון· ועוד המאכל שבו מתקיימת והוא בפה וכלל ההרגשות
ואליו רמז באמרו ופה· ונשארו שני דברים אחרים יקרים מצויים והם השדר והלמה

והעלה שבעבורה לא זכרם כי אי אפשר לכל אחד מהם בלא חתוך מקצתו שאם לא יחתך
השדר לא יחיה האדם חיי העולם הזה׳ והלל״א והאבר אם לא תחתך ערלתו לא יחיה האדם
חיי הבא׳ אבל בהקישו אלה העשרה בדברים העשרה אין חקר למו חפץ בענין זה כי
המענים בנפשותם אין חקר למו למה שיאוסף מהם בלי בעאלם אבל התחקר
והסף אצל היוצר כה׳ כמו שראשית הזמן ואחריתו נחנו לא נדע סופו ואחריתו והוא
כה׳ יודע שנ׳ מגיד מראשית אחרית וג׳ ולא נדע אנו לחקר השש פאות וסופם והם
הרום והתחת והמזרח והמערב והצפון והדרום והוא כה׳ היודע זה שנ׳ כי הוא לקצות
הארץ יביט וג׳ ולא נשער אנו קצות הטובה והרעה מכל דבר והוא כה׳ ישערם שנ׳
עושה שלום ובורא רע׳ ואלה העשרה אין סוף ותכלית למו אצל היוצרים וישלמו
סוף אצל יוצרם כמו שאמ׳ בסוף זה ההלכה ואדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכלן וממעון
חפן באמרו ואין כלומ׳ שהוא יודע הכל ומקיפו חוזר על מאמרו חמש כנגד חמש ה׳
ורצה באמרו יחיד שהוא האחד על האמת חוזר על אמרו ובריתי יחיד מכוונת באמצע
ורצה באמרו אל מלך נאמן במעון מלה ולשון ופה ועוד במעון אותיות אמן והוסיפו
ממעון קדשו לפי שהוא האמצע ורצה בזה הדיוק כי הוא באמצע הכל אחר ההקף
לפי שמעון קדשו הוא באמצע שנ׳ זאת ירושלים בקרב הגוים שמתיה וסביבותיה
ארצות׳ והוא גובה לבנין המקומות וגבוה שבהם שנ׳ כי בהר מרום ישראל וג׳
ולא וקמת ועלית אל המקום וג׳ והיה עד בנין בית [illegible] המקדש קבעת חצ׳
ימות העולם וזהו כחות משלשת אלפים שנה ע״ב שנה כי מתחלת בראשית עד
יציאת ישראל ממצרים אלפים תמ״ח ומאז ועד בנין בית המקדש ת״פ סך הכל ג׳תתקכ״ח
שנה נשאר מן החצי ע״ב שנה לפי תוסיף ממעון קדשו׳

ההלכה השלישית

עשרים
שבע

ושתים אותיות יסוד. שלש אמות
כפולות שתים עשרה פשוטות שלש אמות אמ״ש יסודן כף זכות וכף חובה
ולשון חק מכריע בנתים שבע כפולות בג״ד כפר״ת יסודן חיים ושלום וחכמה
ועשר וזרע וחן וממשלה׳ שתים עשרה פשוטות ה״ו ז״ח ט״י ל״ן ס״ע צ״ק יסודן
ראיה שמיעה ריחה שיחה לעיטה תשמיש מעשה הרהור כעס שחוק הלוך שינה׳

פשטה

כ״ב אותיות שמה שלשה שרשים ז׳ כפולות וי״ב פשוטות השלשה שרשים הם
אמ״ש וכנגדן שלשה עולמים שנים מהם משונים ועומדים אחד לעומת
חבירו ואחד משוה ביניהם כלשון המאזנים שבין שתי כפות כלומ׳ שמשוה בין שתי
כפות׳ והשבע כפולות הם בג״ד כפר״ת וכנגדן שבע מעלות יתנם הבורא לאדם והם
החיים והשלום וכו׳ והשנים עשר פשוטות׳ ה״ו ז״ח ט״י ל״ן ס״ע צ״ק וכנגדן י״ב
סגולות שצריך האדם למו והם הראיה וכו׳ פירושה כי פירוק
הכ״ב אותיות שלשה פרקים הפרק הראשון שלשה אבות אמ״ש והאלף תחלה מוצא

האלה

המלה· והשין באמצע הפה והמם בסוף השפתים וכן נדרס כסדר האותיות
האלף בתחלת האותיות· והמם באמצעם והשין בסופם פי׳ המם ממוצע למוצא
שהוא האלף· והשין בסוף למוצא ולא לפה שכבר אמרנו השין באמצע הפה· ווגם
כנגדם שכל שנים לא יפרדו אלא בשלישי ישוה ביניהם· ומכלל ענין זה כי האויר
מבדיל בין השמים ובין הארץ· והדומה לזה שתי כפות מאזנים ולשונם המשוה
בינותם והדומה לזה מעניני הדת כי די׳ ממונות אינו אלא בשלשה שאם ישתנו
השנים יכריע השלישי ביניהם· כמו שאמרו חכמים ז״ל אין ב״ד שקול מוסיפין
עליהן עוד אחד· והחלק השני שבע אותיות והם הכפולות בגד כפרת כי כל אות
מהם יצא בשתי הברות קול עבה רך כפי מה שאבר וכנגדם מה שאין חקר לרובו
אלא שלא זכר מהם בלתי שבע מתנות שנותנם הקב״ה ליראיו והם אשר זכרום
הקדמונים ז״ל הנוי והכח והעושר והחכמה והזקנה והשיבה והבנים של צדיקים
נאה להם ונאה לעולם· העושר והחכמה והבנים הם על פשוטם אלה השבע אשר
זכרום כבר והנוי הוא החן· והכח הוא קצת מן הממשלה והזקנה היא חיים והשיבה
היא שלום· וכמו כן מצאנום במזמור אחד עמודים לצדיקים באמרו אשרי איש ירא
את יי׳ וג׳ גבור בארץ וג׳ זרח בחשך אור וג׳ ופירושים כח באמרו גבור בארץ· ובנים
באמרו זרעו וחיים באמרו דור ישרים יבורך ובאמרו הון ועושר הוא כמשמעו וכא
וצדקתו עמדה שלום שנ׳ והיה מעשה הצדקה שלום· והחכמה מענין האור· וחנון
מוצדק מחן· והחלק השלישי הי״ב אותיות הנשארות הפשוטות· הו זח טי לנ סע צק
הם הי״ב ענינים הידועות הזכורות כנגדם והם י״ב כחות סגנות בגלם מהם החמש
הרגשות שהם נמצאות במקרא בספור ע״ז מחולפין עם השבע כחות האחרים והתורה
זכרה מהם ארבע באמרה אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון· והוסיף
דוד ע״ה ארבעה אחרים השיחה והמשוש וההלוך והמחשב באמרו פה להם ולא ידברו·
ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו ולא יהגו בגרונם· וזכר ירמיהו שנים רוגז ורי
ושחוק באמרו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם הטוב לא ירעו וזכר ישעיהו שנים
והם מעשה ושינה באמרו ישאוהו על כתף יסבלוהו· וכבר טועים אנשים בספור
הפסוק לפסלים לפי שאלה הכחות לא ימצאו במו· ויסברו כי ענין זה מחייב להיות
אלה הכחות ליוצר את הקב״ה מזה ונראה סבר זה למיני הטעות· ונאמר כי לא מנה
הכתוב אלה אלא מפני בני אדם לידעם שהם טובים ומעולים מאלה הפסילים לפי
שיש לאלה אלה הי״ב כחות ולאלה אין להם מאומה·

ההלכה הרביעית

שבהן חקק יה יי׳ צבאות אלהי ישראל אלהים
חיים אל שדי רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו שלש אמות אבות ותולדותיהן שבע
כובשין ותולדותיהן ושנים עשר גבולי׳ ג׳ כמו ראיה לדבר עדים נאמנים עולם
שנה ונפש לכל אחד מהם חק עשרה שלשה שבעה ושנים עשר פקודים בתלי
גלגל ולב· פשוטה במשמעה שבהן חקק וכו׳ פירשתי אבות אמהות

כפי מה שקדמתי כי היסודות נקראות אמות ואבות ושרשים ועקרים
ויסודות וממשים שכל אלה אחד· ופתרתי כובשין שלושין כלומ׳ שכובשין א׳
המקומות וכותבין אותן כאמרו ונכבשה הארץ וג׳ ועד מכל הגוים אשר כבש
ופתרתי גבולי אל כמון קרני זוית לפי שזאת המלה מצויה הרבה בתלמוד
באמרם כל אמה באמה ברבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא· ופירושה ממנו
יהא אמה ושני חומשי אמה על אמה המזווי ממנו יהא אמה ושני חומשי אמה
ולא שזה מבורר אך יתברר בירור זה בהיות המזווי כן שלשה מקומות·
ופרשתי תלי גלגל גדול מתחלק לשנים והם גלגל הכוכבים וגלגל השמש לפי
שקפוי גלגל השמש נוטה מקפוי גלגל המזלות כה מעלה ובעלות במחשבותי׳
שה שני גלגלים אחד מהם כפוי על חברו מכריח הכורח להתכס לשני נקודות
אחת בעומת אחת ותקרי אחת מהם המתהפך הקיצי והאחרת המתהפך הסתוי
וכן מתחלק גלגל השמש לשתי נקודות· כלומ׳ לשני חלקים זה בעומת זה ויקרא
מקום כל נקודה מהם תלי אלא שאחת נקרא הראש והאחרת הזנב וזה פי׳ למה נקרא
שמו תלי ואינו לא כוכב ולא תלי ולא זולתו ולא נקרא כן אלא מפני סבובו ועקמומיתו
ופירושו בהיות עגול אחד צפון והאחד דרום וגם העבריים כך קראום באמרם ברוחו
שמים שפרה חללה ידו נחש בריח· ושוב לפרש הענינים ומה ענין השבות אלה הלב
שמות כאן באמרו שבהן חקק יה יי צבאות וזה לפי שזכרם תחלה ככלל באמרו בשלשים
ושנים נתיבות וזכרם כאן בפרט ולא חק עשרה שלשה שבעה ושנים עשר וכן הוא
עתיד לזכרם פעם שלישית באותיות והמזלות והכוכבים· ועתיד עוד לזכרם
פעם רביעית כפי השמות וכל אחד מהם לענין ומענה· ואשר הסגל הענינים
השלשה בשם העלות והנערים השבעה ימים כי ענף החיים עץ חיים וענף החכמה
חכמה וכלל השבעה אבל השנים עשר גבולי אל כמון עתיד אני לבאר בפרק השני לפי
שם פירושם· ומה שאני רואה לבאר ענים נמצא עולם נפש שנה חפץ בענין זה ליסד
וכר האומן יה שמו· ואומר הרואה על מלאכתו אלה השלשה דברים העולם והנפש והשנה
חפץ באמרם העולם זה העולם וכאמרו השנה בארבעה פרקים ובאמרו הנפש נפש האדם
והמקראות וכל אחד מאלה השלשה הוא על הבה יה שמו שהוא ברא את הענינים
בשלש עלות כל אחת מהן לא ימצא עמיה מרוב והם ראשם האומות והסוף והמקראות
ראשם האומנות· בעולם כי על כי תבינו אל הכוכבים והנם מובדלים כאלו אומן יושב ופירקם
פירוק ויש מהם קטנים וגדולים ויש מהם מרובי אור ומעוטי אור ויש מהם
במעלה העליונה· כלומ׳ בשמים העליונים ויש מהם כמה שתחתם ומהם מהיר
הגלגול ומהם ששוכב בגלגולו וכן אמר הכתוב שהם עלי היוצר ברו הוא אבל בחיתוך
ובפסוק אמר כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וג׳ לא באור אמר שאומרים עיניכם
וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם ולא כנגה את הבא אלא עבה שמים וראה
כאש כוכבים כי רמו· ולא כנגד את הידעת חקות שמים אם תשים משטרו
בארץ· אבל ראשם האומנות בשנה בהאריך רמות השמש בקיץ והוספת היום וחסרון

הלילה

כלם יום בקיץ וששה חדשי׳
כלם ליל חורף ותהיה השנה
כלה יום אחד יומו ולילו
ששה חדשים׳ ובתוספת

הלילה ויריכה בחורף ותוספת הלילה וחסרון היום כי זה נגלה באלה פאתי
הישוב עד היות היום י״ז שעות והלילה ח׳ שעות וכיוצא בזה למספר כתוספת
הליל וחסרון היום׳ ואחר כן יודע כמ״ע ייובן בסרעף השכל ובמיוני מלוכת
הנגשא כי זה מגיע עד היותו יום שלם כלו יום בקיץ ויום שלם לעומתו כלו ליל
בחורף׳ ועוד מגיע עד היותו ששה חדשים׳ ובתוספת הליל והיום הנזכרים
תחלה אמר הכתוב אתה הצבת כל ג׳ גבולות ארץ קיץ וחורף אתה יצרתם ובהתמדת
האור חצי שנה מקום׳ ושיכון החושך בחציה האחר אמר אי זה הדרך ישכון אור
וחשך אי זה מקומו׳ אבל רושם המלוכה בנפש אתה רואהו בג׳ כחות והם המחשב
והתאוה והכעס המחשב אשר הוא בו תכיר ותבין כל מי תצטרך ליידעו ולכך
נקראת נשמה שנ׳ ונשמת שדי תבינם׳ אבל התאוה היא אשר בה מתאוה למאכל
ולכך נקראת נפש שנ׳ ונפשו מאכל תאוה אבל הכעס אשר בו יקצוף וייסר ולכך
נקרא רוח שנ׳ אל תבהל ברוחך לכעוס׳ אבל השני שמות האחרים הם חיה
ויחידה׳ נקראת חיה מפני שהיא חיה נקראת יחידה לפי שאין דומה לה בכל
ברוי ונוצר ושם הכתוב ענין זה ראיה על ייסוד וקיום היוצר באמרו ויוצר רוח אדם
בקרבו׳ והיו הראשונים נשבעים חי יי׳ אשר עשה לנו את הנפש הזאת׳ והראיה
על האומן ית׳ שמו היא מפני התכליות והסופות והחקירות מפני שהקים לכל
וברור בעינינו כי השמים נחקרים וכלים וזה מודע מחמת סבוב הכוכבים עם
סבוב השמש והירח ונכון מזה שנחקרים וכלים כלומר שיש למו חקר ותכלית וסוף׳
וכי היוצר בה׳ יודע תכליתם וחקרם וגבולם ואמר הכתוב בזה הענין כי תכלית השמש והארץ
ראיה למו באמרו בכל הארץ יצא קום וג׳ ואמר עוד מקצה השמים וג׳ וזו עדות תכלית וחקר
העולם׳ אבל חקר השנה ידוע וברור שאלפי השנים ורבותם אינם כלים אלא שנה שנה
בעלי גבולים והלוכים׳ ואמר הכתוב הולך אל דרום וסובב אל צפון וג׳ וזה בשנה כלומר
ענין זה לא נמצא אלא בשנה׳ אבל חקר וסוף הנפש ופעליה מוכנים וידועים ובזה
אמר הכתוב ונוצר נפשך הוא ידע׳ והראיה שהאומן לבני המקראות בעולם לפי קודם
כי השמים והארץ והמים אי אפשר מלהתחדש במו מקראות בכל עת וזו ראיה שיש
המחדש אלה במו תמיד׳ ובזה אמר הכתוב כל אשר עשה יי׳ בשמים ובארץ בימים
ובכל תהומות׳ וכן השנה לא יחלק ממנה המקראות בארבעת פרקיה שהם חום
וקור וזרוע וקציר׳ וזולת זה שנ׳ עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וג׳ וכן נמצא האדם
לא ימוש מחדוש המקראות בכל ימי חייו מהעולל ומההפך במו והכתוב מעיד
בזה באמרו הנה כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל והוסיף בעל זה הספר
כי מנה שלשים ושתים בכל אחד ואחד מאלה השלשה כמו שאמר חוק עשרה
שלשה שנים עשר ובראותנו כל אחד מאלה השלשה מוקף בגבורת היוצר
תחת אלה השלשים ושתים כבר מאן הגל למו מהם ולא יכולת להוסיף עליהם
ולא להחסיר מהם ידענו שטובע טבעם ככה וקצב קצבם כן׳ ועצום מכל זה
כלו כי כבר בנפשם הפשוטות אשר נמשלו בם אלה המורכבות כלומר העשר

ספירות והעשרים ושתים אותיות׳ כי הכורח אותם ידוע ומבואר כלו ידוע
ומבואר שבגלגל כורח כל יצור צריכים אליו׳ ונלאות כל חכם מלהוסיף עליהם
נלאת ומובנת ובזה האמנת הספר האומן לחרשים ונעלה הבורא על כל נעלה
עד שלא יוכל לגלות ממה שהחתים לו ויסרו עליו וחכמו בו והקיפו בו והוא יתגלה
אשר לא יוקף ולא יובנה ולא יערך ולא ישתנה׳ וחתמו הלכה זו באמרו ופקודים
בתלי גלגל ולב׳ חפץ בזה כי אלה הל״ב המנויים בשלשה עולם נפש שנה ויהיו תשעים
וששה כלומ׳ שלשים ושתים שלשה פעמים עולים תשעים וששה׳ ויהיו אלה התשעים
וששה ערכים שלשה נבדים׳ השלשים ושתים שבעולם ערכים בתלי לפי שנגוד הגלגל
בו ולכן נקרא גלגל לפי שסובבם ומקיפם׳ והשלשים ושתים שבשנה ערכים שלשה
נבדים בגלגל השמש לפי שנגוד השמש כמו סבבה׳ והשלשים ושתים שבאדם
מקומם בלב ולכן נהיו כל פעולותן קרואים על שמו כלומ׳ על שם הלב באמרו
הלב רואה הלב שומע הלב הולך וכלל הענין ספור שכלם ולפי נהיה ערב בכל
פעליו עד הגיעו לסוף הענין שהוא הלב מת שנ׳ וימת לבו בקרבו׳ הלב חי שנ׳ יחיה
יחי לבבכם לעד׳׳ שלמה ההלכה הרביעית ונשלם הפרק הראשון

הפרק השני ההלכה הראשונה

עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע עשר
ולא אחת עשרה הבן בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם ודע וחשוב וצר
והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו ומדתן עשר שאין להן סוף וצפיון
כמראה הבזק ותכליתן אין להן ולא קץ ודברו בהם ברצוא ושוב ולמאמרו כסופה
ירדופו ולפני כסאו הם׳׳ משתחוים

פשטה

המנין העשר ספירות הבלומות וכן ומדתן עשר שאין להן סוף כלומ׳
כנגדן עשר שאין למו סוף ותכלית התחלתם כברק ירוצו והצפה תכליתם ולא תמצא
להם חקר ונעלות הבורא משיבתם כמלאכים הרצים והשבים לדברו כסופה וכלו

פירושה

הם משתחוים לפני הכסא יקרו השתחויה׳׳
התחיל בעל זה הספר בזה הפרק במה שכבר זכרו מזכר העשר ספירות לפי
שהודיענו בפרק הראשון כי אלה השלשים ושתים כבר שעשר ספירות מהן
הן נושאות היצורים כפי מה שפרשנו ויראינו כאן שהן עמוין בשלשה מאמרות
וימשל בענין זה שני משלים דומה במאמר׳ המאמר הראשון מן השלשה
מאמרות אמר בו הבן בחכמה וחכם בבינה׳ ומה ענין אלה השתי מלות ונאמר
כי החכמה ידיעת הדבר שישנו נראה׳ והבינה היא הבנת הדבר העתיד להיות
אשר אמר בשניהם לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם׳ ולמה הפכם
למפרע והכנסת כל מלה בחברתה פי׳ שאמרו הבן בחכמה וחכם בבינה
ונאמ׳ כי חפץ בענין זה כי העתיד בהוה וההוה עד שלא יהיה היה עתיד לכן
כלומ׳ שנתחייב אחד מהם נתחייב בו חברו וכי הדברים כלם כמות אחת שנ׳

מה

שנ' מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת
השמש· והאותות והמופתים שעשה הקב"ה לאבות כהם יעשה לבנים שנ'
כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות· וכמו שהנמצאים מן המנין מעידים כי
בנה בנאם לפי שתראה ככותל המרוכבים אבנים מקצתם על מקצת
וכתקרות הארץ וככל האסופים והעמודים כן כל הנוצר מאלה המינים
בבני מרוכב מסופר מקובץ מורה שיש לו אומן ולכל הענינים··
והמאמר השני למבחין בהם וחוקר מהם חפצו בזה כי בזכר המדבר ובמספר
הסופר ובכל המלאכות הנעשות והספורות והמרוכבות לא יצאו מכללם ולא יעשו
הכול אלא מהם ובהם כמו שאמ' בהם ומהם·· ואין צריך לנטות ולסור ממה שיש במנין
ולא בעשרים ושתים אותיות כאמר וזו ראיה על כי היצורים מוקפים ונחקרים ולא יוכלון
לצאת מן הקו שהקוה עליהם יוצרם בה ולפי' לא ידע וחשוב וצור ומהות אלה השלש מ'
מלות כי האדם תחלה ראוי לו לידע ולחשב ולהכיר ולצור מה שעלה כי' במהות המחשבה
כי הוא אמת·   והנני מפרש כאן שער גדול ועצום מן ההכר ואומר אין שביל להכרת דבר
עד האסף בכל הפנים שנושאים ונתענן בו ודרכם ושבילם להאסף ביכולת האוסף והאוספת
ובהאסף כלם ולא ישאר מהם מאומה אז תנהלם היכולת המכרעת ותבטל הבטל והאמת
האמת או היפה היפה ותבער המכוער· ובהשלים פועל היכולת המכירה תבא היכולת
הצורית כלומ' המלמנת לצורת דבר הנכר והמחוכם ולצורהו ולשמרהו ולכן אמ' ודע וחשוב
וצור· וענין והעמד דבר על כוריו חפץ בענין זה כלומ' כי השביל לקיים האומן החכם
כה לא יהא אלא בקיום האמת תחלה לפי שאנו בכל המינחים מורים תחלה כי אלה
ההרגשות לא יצירו לבנו אלא האמת כזה האור שהוא אור על האמת· וכן החשך וזה החום
חום ואלו וכן הקור וזה היסוד אין בו ספק וכן המקרה· וזה הכלל כי החכמה היא הערוך
הדברים על ערכם והשערם שיעורם ובעשותינו כנה נעשה להיות מה שנולא בנעלינו
ומחשבותינו וסרעפינו ממנה אמת· ויושר והוא תחלתם לומן ית' שמו וכל מה שיצררו
אלו הרעיים באמונתם כלומ' מכשרים באמונתם ולכן הקים והעמד דבר על בירורו והשב
יוצר על מכונו ומפני אלה הענינים הקדימה התורה זכר היצורים על היוצר לפי שמאלה
תוקח הראיה על זה שנ' בראשית ברא אלהים· ובכל מי שספר כי אי אפשר לעלות בנפשנו
כל המורגשות ולא לעמוד דעתו על כל העשות בידוע שאין שכל לזה לבוא מכן
ולא להוציא מכן רז וסתר עלום·   והאומר השלישי ואלהן עשר שאין להן
סוף ונפיונן כו' חפצו בזה הענין לבאר כי תחלת הדברים אינם אצל המדע אלא כנפיון
ברק וכמראה כזק פי' מה אלה שאין המראה שולט בהם הטב אלא נראין לו כרמז ב'
בעלמא כך ההתחלות אצל המדע עד שיתגלו לו ויתבררו על היותם לפנו כדבר
המונח לפנו· ואחר כן מתוספות ומתרבות עליו עד שלא יגיע קצותם וזה הענין
יבינשהו כלכן משכל נודע בהעלותו במחשבתו וסרעפו אז ימלא במחשבתו כאלו
מוציא כלום מחשך לאור שנ' ותעלומה יוציא אור· או כדולה מים מבאר עמוקה
שנ' ואיש תבונות ידלנה· או כמריח ריח מקצת הצמחים והולך אחר הריח עד מוצאו

השער

אותי וכפי מה שמושל ואת הנלאים עתנוריח וג' או כעומד בחשך ויופע לו קלת
אור וילך נגדו שנ' בית יעקב לכו ונלכה באור יי' ולכאלה הפנים יתכן לרב להדריג
תלמידו בלמודו ולנהלו לאט עד העלותו אותו מדרגה לדרגה' כלו מענין לענין
ואל יכניסהו פתאום לרזי החכמה כולו בבת אחת שאם יעשה כן בידוע שיפתיאנו
ויסכלנו ויכשילנו יותר אך יעשה בו כאשר יעשו בגמול שמעתיקים אותו מעט
מן החלב למאכל' וכאשר יעשו בצמאי ימים או נרעבי ימים כלומ' בני שישלו רוב
ימים שלא שתה או שלא טעם אוכל או לא ראה אור או כמי שלא עשה מלאכה יד שביל
כלם לנהלם לאט על הנהגת הרגשותם' ולכך הושמו האותיות פרודות ופרוקות
ללמד' ואחריהם ההגא פי' להגות המלה באותיותיה כמו אלף שין ריש אשר ואחרין
המקרא ואחריו המשנה ואחריו התלמוד ואחריו האוסף מן הכל כאומר חכמה האסופה
מכל אלה הנזכרים' וכן בכל מלאכות החכמה פי' כמו מלאכת פלוסופיא ואיסטרונומיא
והנדסא וכיוצא באלה' וכמו כן במלאכות המהנות פי' כגו' כל מלאכת יד יש למו
מעלות ונעמים והקדמות עולים כמו מעניין לענין וכן בפעלי הכבוד ב"ה כי גלותו
לפי שמיע משה קולו לאט באורו הדריגו ויראהו אש לבת כסנה שנ' והנה הסנה בוער
באש וג' ובסבלו אותה גלה לו אש המלאך כלומ' של מלאך שנ' וירא מלאך יי' אליו
בלבת אש' אעפ' שהיה מוקדם בתורה איננו אלא כמו שפרשנו ובסבלו אותה גלה לו
אור בהיר הקרוי שכינה שנ' ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה' וכן נמי נגלותו לכל
להשמיע האבות קול כבודו על הר סיני לאט במשמעם כלומ' בהרגש שמיעתם
והדריגם ויעלם מענין לענין שנ' ויהי קול השופר הולך וחזק וג' וזאת ההדרגה
מאדם התחיל בה מקודם שנ' וישמעו את קול יי' אלהים וג' ומשמ' לרוח היום כלומ'
בנהול ולימוד כפי שביל נלוד השמש ביום על הארץ פן יבוא מן פתאום וכפי אלה
השרשים נהיה צפון המעין והאותיות כגרן בראשיתם ולא נחקרים כאחריתם לפי
שסופם ותכליתם לא יגיעום היתרים לכל לצל היותר בה ספים וכלים ונחקרים שנ'
קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אופל וצלמות' חפץ לומר אבן אופל וצלמות
כי נחשבים ליסוד שממנו נגלו לבני אדם והוא העלום והסתר הנבעת אופל וצלמות
ועליה' ואומר כי יצטרך לאלה השלשה מאמרות שני מאמרים אחרים הראשון מהם
ונברו בהם ברצוא ושוב' חפץ בזה כי אלה המעטים כל זמן שמגיעים לעשרה רצים
ושבים ונכפלים לעולם בלא סוף ותכלית לעלנו שנם במלאכים נאמר בהם והחיות
רצוא ושוב כמראה הבזק והם הכופים הולכים ובאלו אין נפרדים ממקומותיהם שנ'
התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו לפי שהן בעלי פנים מכל צד ולפי זאת והנה
המלאך הדובר בי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו ולא יצא אחריו מפני שלכל צד שיפנה
פניו כנגד פניו וכאומר כמען כן האומר באותיות של עולם הם נהפכים רצים ושבים בלא
חקר ותכלית לעלנו' והאומר השני ולמאמרו כסופה יכלוהו' חפץ באומר זה שאם
תעלה במחשבותינו איך נכמו ונסתבכו האותיות והמען באויר לכן אמר כי כמו שאתה
מלאת הסופות איך יש להן דוגמות וצורות באויר ולפי הכי הן משוכות לנגף שכלם

עננים

עגולים ומצורות הגלגלים כלומר שיש בסופות שדומה לגלגלים לכן יש מהן מה
שאורכו יתר על רחבו ומה שרחבו יתר על ארכו ומהם ישר ומהם בעגול ורבוע ומהם
משולשים ומהם עגול על גבי עגול ומהם מה שיכנס מקצת העגול באחד וכל אלה
הספורים בסופות׳ ועל זה הדרך הקצר כלומר על זה הקירוב מעלה במחשבותינו
איך נצטיירו האותיות והמבטא ועמלו באויר ולפיכך אומר יי׳ בסופה ובסערה דרכו׳
ועל אלה כי הנה יי׳ באש יבא וכסופה מרכבותיו׳ וכפי מה שספר יחזקאל באופנים
שהם נכנסים עגול ככינוס הגלגלים כך נעימות סופה לסופה וסערה לסערה׳
וכן ראו מקצת הדורות כי הקב״ה בהיות דברו לקצת נביאיו מן צורות החיות ואופנים
שיש להם דמיוני העגול והסבוב כלומר שהיו שומעים הקול מאותן הצורות כך היה
דבורו אליהם ממחות סופות וסערות שיש להם עגול כיוצא בזה הנזכר באמרו׳ ויען יי׳
את איוב מן הסערה ועוד מן סערה ולהעריך במחבוא לבך צור האותיות באויר וברוחות
כפי מה שפרשנו לא יתרחק זה כלומר אין בדבר הזה ואיפשר להיות׳ ומה שאמר ולפני
כסאו הם משתחוים רומז בזה לעבודתם לו וקיום גזירתו וצויו וכן האומר בכל השתחויה
לו הכל כפשוטה [illegible]
כלומר לא הפרש כמשמעה׳׳

ההלכה הששית

עשרים ושתים
אותיות יסוד שלש אמות
שבע כפולות ושתים עשרה פשוטות שלש אמות אמ״ש סוד גדול ומופלא [illegible]
ומכוסה שממנו יצא אש ורוח ומים שבהם נברא הכל שבע כפולות בג״ד כפר״ת
משתמשות בשתי לשונות בב גג דד כב פפ רר תת רך וקשה תבנית גבור
וחלש כפולות שהן תמורות תמורת חיים מות תמורת שלום רעה תמורת
חכמה אולת תמורת עושר עוני תמורת זרע עקר תמורת חן כיעור תמורת
ממשלה עבדות׳ ׳ פשוטה כמשמעה ופירושה׳ צריכין אנו
לפרש בזה המקום מנין האותיות בבירור כי כבר לפי שהגיע אנשים שמשימים
אותם מ״ב אותיות כי הם מתחילין בכ״ב אותיות ואוספים להן השבע כפולות
ומצרפין אליהן עוד השבע הברות שהן קמץ ופתח וחלם וסגל וחרק וצרי
ושורק ומצרפין עליהם עוד הצלא הצאד והטא והפא כמרך אפרופא והלמד
המורגש כמרך אלה והנוס כמרך בבאר והסין כמרך של פרס וכל אלה המלות
בלשון ערבי הם אז תהיינה מ״ב אותיות ואתכוון באלה העשרים הנוספו ואמלא
לכל אחד מהם שער ועניין כי הנה השבע כפולות כבר זכרם בעל זה הספר׳
והשבע הברות כבר כלם משתמשין בהן בין האותיות המשיח בהם כלומר
שמדברים ומשיחים בהן מתכסות ונסתרות ביניהם׳ אבל השש הנשארות
מצאתי כל אחת מהן גבוהה מבין שתי האותיות כי הנה הצלד והטא גבוהות
מבין הדלת והרפה והצדי והטית׳ והלמד הדגש מבין הלמד הרפה והכוף׳ והפא
הקשה מבין הפא הדגש והבית והנס מבין הגימל והיוד ולפי שמו העבריים

היוד לנעש ושמוהו מקלת העבריים במקום הנס באמרם אנו בנ׳ ער׳ כלומ׳
בנ׳ עלי׳ ואולי נאכל התמרים הבריג כלו התמרים הברנ׳ וזה מלוי במקלה
לשון העבריים׃ והשין הכבד מבין השין והנס ובהיות אלה הנגובים מבין
שתי אותיות נהיו כנוספות ואין ראוי למנותם על עם הכב׳ אותיות שהן השרשים׃
ועל זה האופן לו תמצ׳ ׃ אדם לנגוב מבין כל שתי אותיות אחרות זות שאינה
נמגלה לא לזו ולא לזו היה יכול על כן כאשר אומן מבין הכף והקוף מה שלא
ימס כלומר דבר שאינו כתבנתם׃ וכן מבין הכרת הקמץ והפתח מה שלא
כתבנתם׃ ומבין החלם והשרוק מה שלא כתבנת אחד מהם׃ וכיולא בזה מן ה
הנוספות רב מאד׃ וכאשר נוכעים הלבעים צבע בינוני מבין שני צבעים
מן הכמיות הלום והירוק והכרכן והמלא בעלי האומנות אומרי׳ זה אינו
לא כרתם קל ולא הכס׃ כלומ׳ כצבע ההכס׃ או זה לא ירוק ולא כרכן׃ וכן
בכל המלאכות וכאשר פרשנו בענין מלת נזה כי יש דמות בין החרס׳ והכרכמי׳
וכן בין הכרכמי והיינ׳ וכן בין היינ׳ והאלום והשחור׃ ומפני שקשה לעמוד
על אמתתם ימלאכו את כלם כלומ׳ הבינונים׃ ובהתבוננך כלל המקראות המעלים
שכן יתכן להרכיבם עם התכפל מען מיניהם ויהיו כאלו אין נחקרים כלומ׳ אין חקר
למו׃ ונשוב לענין אמ״ש ונאמ׳ איך שם בעל זה הספר בהעמידו השלשה מאשים
שהם היסודות והם האש והאויר והמים ולא זכר היסוד האחר והוא העפר׃ ונשיב
בזה תשובות׃ מהם שחכמנו לא היה על זכירת ההתחלות והאש והאויר והמים
הם אשר חלקו כמו בני אדם ושמו כל אחד מהם התחלה לכן זכרם אבל העפר
לא אמ׳ אדם שהוא התחלה ולפי׳ לא זכרו׃ ומהם כי העפר מפני שהיה יסוד ה
ומשענת לכל וסובל הכל לא הוצרך לזכרו וכפי׳ מה שאמ׳ הכתו׳ בצקת עפר
למוצק ורגבים יודבקו׃ ומהם כי המים לפי שהיו חופים רוב העפר שב עליהם
זכר הנגלו׳ כלומ׳ כי הם לזכרם בגלוים פי׳ האש והאור והכליל החפוי בכללו׳ פי׳
העפר כלומ׳ בכלל המים׃ שנ׳ תהום כלבוש כסותו ועל הרים יעמדו מים׃
ומהם כלומ׳ מן התשובות כי אלה החוקרים והמדקדקים בהיותם אי אפשר
נמו להבדיל בין שעור המים ושעור הארץ לידע מדת אורך ורוחב הגלגל כפי
עצמו ושעור האויר שבינינו ובין החרק וביודעם מדת אורך ורוחב הגלגל גבהו
והמים והארץ עמודים ומחוברים לכך לספם גם זה האש׃ וכפי׳ מה שאמר
התורה כי המים והאויר משפים לארץ׃ כאשר פרשנו בו והארץ היתה תהו׃ ומהם
פי׳ מן התשובות כי אין דבר מן היסודות שיחיל בטבע לזולתו ויחיל זולתו
אליו אל העפר לבד׃ כי אף כי האש בעשותה ביכולת נפשה על התחלשה
מתהפכת לעפר בטבע פי׳ בכלות שריפתה השוב אפר והאפר הוא העפר׃
וברבות הקור בעומק הארץ לחה פי׳ הארץ׃ ונהיה ראיבות בטבע ונהפכה למים
ובהיות טבע העפר כמו שספרנו מתהפך הטבע ומתהפכים אליו בטבע׳ כלומ׳
שטבעו בכך לא הוצרך לזכרו׃ ומהם כי בעל זה הספר נהג בעמוסין כי אמ׳ כי

בזכרו כי הענינים נמצאים בשלשה דברים בספר וספר וספור ויעזוב זכר מציאתם בנפשותם וכן זכר השלשה יסודות המקובלים ועזב הרביעי העומד כפי עצמו ה ובאלה המאמרות· כי כל נמצא מן הענינים אין התחלתו וראשיתו אלא ממקום השמת עושהו לו זולתי המנין שאין התחלתו אלא האחד בלי ספק ואי אפשר להתחיל מזולתו· וימשל למציאים משל כאשר נראה האש בנחלת ונשים תחלתה רובי מקומות לפי שתמונתה עגול וכן המים וכן הגלגל וכל הנמצאים העגולים ולמה מתחילין בגלגל מן העלה לפי שהצמחים הגלגלים והרכים אינם גבילים· אלא בהיות השמש בעלה· וכן שמא האדם ישים התחלת המים והאש ממקום השגת מראהו· אבל הדבר העגול בנפשו לא מגלגלו יהא לו מקום התחלה ולכך אמ' נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן· ופי' נעוץ כמו והנה סלם מוצב ארצה· ומתרגמי' והא סולמא נעיץ בארעא· אבל המנין אינו כן כי האדם אי אפשר להשים התחלתו ממקום שירצה לא מן השלשה ולא מן החמשה ולא מזולתם· ולא יוכל להשיג התחלתו אלא אחד· ואומר זה יקר ומעולה כשבוח האחד וזה מחייב להקראות הבורא אחד לפי שאין דבר קודם לאחד מצוי ומודיע כן הקב"ה אין דבר קודמו והוא יוצר הכל ואין כיוצא בו שנ' אתה הראית לדעת כי יי' הוא האלהים אין עוד מלבדו· ואמ' עוד למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה· ובאמרו תדעו במה שעבר· ותאמינו במה שהוא מצוי ותבינו בעתיד· ובאמרו כי אני הוא כלו' אני הראשון בלא ראשית והקיים בלא שנוי ואין אמרו לפני לא נוצר אל ואחרי יהיה מחייב להיות לו ית' וית' שמו לפנים ואחר כלומ' שהיה לפניו דבר או שיהא אחריו· אך הוא לפני כל לפנים ואחרי כל אחר על דרך המשל להשמיע לאוזן כדרך שהיא שומעת ויורה באמרו עוד לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה כלומר טרם בריאת העולם ואחר הסרתו לו· ויתכן להיות עוד הכל כזה לפני הדבור ואחר הדבור· ויתכן עוד להיות לפני שלחו הנביאים ואחרי כלותם או קודם יציאת מצרים ואחריה· או לפני בנין בית המקדש ואחריו או לפני הגאולה העתידה ואחריה או לפני העולם הבא ואחריו· ובכל זה אחד מאלה נאמר מכיוצא בהם מן הענינים היקרים שחולש במו אותות ומופתים והראוים והישרים וכבר בארתי בפי' ישעיה כי בלשון האבות אומ' לפני ואחרי על פעל מן הפעלים· כמו שאמ' יואב טרם הפעל על כן אוחילה וג' וכמו שאמ' נתן לבת שבע אחרי הפעל ואני אבא אחריך וג'

ההלכה השניה

עשרים ושתים אותיות יסוד
שלש אמות שבע כפולות

שתים עשרה פשוטות שלש אמות אמ"ש אש ורוח ומים תולדות שמים אש ה' תולדות אויר רוח תולדות ארץ מים אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בנתים

אמ״ש חתום בשש טבעות ומחותל בזכר ונקבה ודע וחשוב וצור שהאש נושא את
המים· פשטה כמשמעה· עשרים ושתים אותיות וכו׳ וכן צורת
אלה השלש אותיות המם דוממת כלומ׳ כאלו היא רבוצה למטה· והשין כאלו היא עולה
למעלה והאלף כאלו הוא עומד באמצע· ועוד כי אמ״ש מתהפך לששה הפוכים יהיו
בזכר ובנקבה ומכאן הבן ודע וחשוב וצור שהאש נושא את המים· וכבר ביאר בזאת
ההלכה כי החפץ להודיע שהשמים מן האש באמרו כי תולדות שמים אש כלומר
תולדות אש ש״מים בהמרת מה שספרתי מאבנים שחקו מים וכי האויר מן הרוח כלו
שגם זה כזה השביל והמים הם הארץ כי האש מורקים על פני הארץ כי הוא הפוך הטבע
ושבנין אשר הקדמנו זכירתו מאין מפריע כמבעא כלומ׳ כמו שאמרנו באש ובאויר··
והשני כי כל יסוד מאלה הכבד מחברו הוא למטה ממנו כי המים קלים מן העפר· ולפי
נהיה העפר בית לירהם והאויר קל מן המים לכן נהיו המים סובלים והאש קלה מן האויר
ולפי נהיה האויר נוח ומאורה ונהיית היא למעלה מכל היסודות· והשלישי כי צורת
השין כצורת האש תבערת אש ערובלין רוממת ועולה וצורת המם כצורת המים
יורדת למטה וצורת האלף באויר בין אלה· והרביעי מיני מזיגת האותיות כאשר
יתבאר כי משימים מאלות קשות ומאלות חלקות כאמרך אמ״ש לשם הראשונה חזקה
מן השניה ועוד האמר מ״ש מאש השנית חזקה מן הראשונה· ואמר שלם שמל [illegible]
הראשונה חזקה והשנית רכה· ואלה הם שש טבעות שלשה חזקים ושלשה רפים
כך מיני מזג חלקי האלם וכל הרוחנים מחייבים הוית הזכר והנקבה בצורתה ואל
ובה התחיל במו בחלק מנוקב והשלים הזכר כזכרנו ואם בחלוף זה נקבו וזה האומר
אחר מהששה מאמרות שאמרו בעלת הזית הזכר והנקבה כי זה בא מחמת המזג
ומחמת המאכל ומחמת הלות ומחמת הנפילה ומחמת הלד ומחמת ההתחלה
והה שלמה יצ״ו בעל הספר הזה למאמר האחרון לבד· ומלת אחר מחותל כמו מסותר
כמו שאמר והחתל לא חותלת וכמו וערפל חתולתו כלומר דבר סתור··

ההלכה השלישית

שבע כפולות בג״ד כפר״ת משתמשות בשתי לשונות
בב גג דד כב פפ רר תת רך וקשה תבנית גבור וחלש כפולות שהן תמורות
תמורת חיים מות תמורת שלום רעה תמורת חכמה אולת תמורת עושר עוני תמורת
זרע שכול חמה תמורת חן כיעור תמורת ממשלה עבדות כבר פרשנו כמותה
כמה שקלם ולא שנוה כאן אלא שלא יפרקו· הו זח טי לן סע צק לבדם בשער הצירוף
כלומ׳ כשלב המנין שלא עתיד להזכירו והקים אלה השבע והניח השנים עשר ושם
שער הצירוף לכלל השנים ועשרים··

ההלכה הרביעית

שנים עשרה פשוטות הו זח טי לן סע צק חקקן חצבן
צרפן שקלן והמירן כיצד צרפן שתי אבנים בונות שני בתים שלש בונות ששה בתים
ארבע בונות עשרים וארבעה בתים חמש בונות מאה ועשרים שש בונות תש״ך בונות

בתים

88

בתים שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין
הפה יכול לדבר ומה שאין האוזן יכולה לשמוע׃ פשטה
השתים עשרה אותיות פשוטות וכו וכיצד צרפן כי שתי אותיות ישתמשו מהן
שני מלות ומן שלש אותיות שש מלות וכו פירושה
החזיר כאן זכירת האותיות מפני שער הצירוף וקרא האותיות אבנים על דרך
המשל כאשר נקראת הארץ אבן שנ׳ משם רועה אבן ישראל׳ וכן המלך אמר בו כי
הנני יסד בציון אבן וג׳ כי קרא בעל הספר לאותיות אבנים׳ ואמ׳ כי היוצר בה׳ שס
לולה העשרים ושתים אותיות חמש סגולות חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן׳
וענין חקקן חקקן בקול כפי מה שפי׳ אחר זה חקוקות בקול׳ וענין חצבן כלומר
פסלם ופרקן באויר כמו שפירש אחר זה חצבן ברוח׳ ועני׳ שקלן השוה כלומר שם
אות כנגד אות׳ כי צר׳ כי אין מלה פחותה משתי אותיות ולפי הכותב בשגג בשבת
אות אחת אינו חייב חטאת והכותב מזיד אינו חייב סקילה לפי שאינה מלה שכן
אמרו הכותב שתי אותיות וכו׳ ואין אומרים זה משום כתיבתו לאות אחת פטור
ומותר צ״ל פטור אבל אסור׳ וענין המירן כלומ׳ השיבן למפרע כלומר אב בא גד
דג אל לא וכל התמורות ועקר המלה מועתק מן השני כלומ׳ נשתנה הענין
לענין אחר׳ ונשאר שער צרפן ופירושו כיצד צרפן כלומ׳ איך הוא שער הצירוף׳
ויספר כי המלה שהיא בת שתי אותיות יבנה ממנה שתי מלות כלומר חפץ מ׳
מהם שתים תחלתן חית חפץ חצף ושתים פא פחץ פצח׳ ושתים תחלתן צדי
צחף צפח ואם תהא בה ארבע אותיות יבנה ממנה עשרים וארבע מלות
כלומר שלום מהן שש מלות תחלתן שין׳ ומהשש שתים בתוכך הלמד כגון
שלום שלמו ושתים בתוכך המם׳ שמול שמלו ושתים בתוכך הוו שומל
שלום׳ ומהן ששה תחלתן למד שתים בתוכך הוו לומש לושם ושתים בתוכך
המם למשו למוש׳ ושתים בתוכך השין לשום לשמו׳ ומהן שש תחלתן וו שתים
בתוכך השין ושלם ושמל׳ ושתים בתוכך הלמד ולמש ולשם׳ ושתים בתוכך
המם ומלש ומשל׳ ומהן ששה תחלתן מם שתים בתוכך השין משול משלו׳
ושתים בתוכך הלמד מלשו מלוש׳ ואלה כ״ד מלות׳ ואם תהא בה חמש אותיות
כלומר אברהם יבנה ממנה מאה ועשרים מלות׳ מהן כ״ד תחלתן אלף שש בתוכך הבית
ושש בתוכך הריש ושש בתוכך המם׳ ומהן כ״ד מלות תחלתן ב׳ וכ״ד תחלתן ריש ה׳
וכ״ד תחלתן ה״א וכ״ד תחלתן מם ואלה מאה ועשרים מלות׳ ואם תהא בה שש א׳
אותיות כלומר בראשית יבנה ממנה תש״ך מלה מהן ק״כ תחלתן בית וק״כ תחלתן
ריש וק״כ תחלתן אלף וק״כ תחלתן שין׳ וק״כ תחלתן יוד׳ וק״כ תחלתן תיו ואלה תש״ך
מלות׳ ואם תהא בה שבע אותיות כלומר ואדפכשר יבנה ממנה חמשת אלפים
וארבעים מלות׳ מהן תש״ך מלות תחלתן וו ותש״ך מלות תחלתן אלף׳ ותש״ך
מלות תחלתן ריש ותש״ך מלות תחלתן פא׳ ותש״ך מלות תחלתן כף ותש״ך מלות
תחלתן שין ותש״ך מלות תחלתן דלת׳ ואלה חמשת אלפים וארבעים מלות׳׳

שנ׳ או ירה אבן פנתה׳ וכן האומה
נקראת אבן

ואם יחפוץ אדם לדעת איך יבנה מה שמעלה מזה המנין כגון מלה בת שמנה
ובת תשע ובת עשר אותיות או יותר מזה׃ השער בידיעת ענין זה להכפיל כל
מה שעלה מן המערך בכמות המנין השני ומה שיעלה הוא כללו פי׳ זה כי
המשתמש משתי אותיות שתי מלות ובערכך שתים בשלש נהיו שש וזה ערוך
שלש אותיות׃ שש בארבע נהיו כ״ד וזה ערוך לארבע אותיות ובערכך כ״ה בחמש
נהיו ק״כ והם ערוך חמש אותיות׃ ובהכפילך ק״כ בשש נהיו תש״ך והוא ערוך שש
אותיות׃ וכשתכפול תש״ך בשבע נהיו חמשת אלפים וארבעים וזהו ערוך שבע
אותיות׃ וכשתוצרך לדעת ערוך שמונה אותיות ערך חמשת אלפים וארבעים בשמנה׃
יעלו ארבעים אלף ושלש מאות מאות ועשרים מלה׃ וכן אם תחפוץ להכפיל תשע
אותיות ערך ארבעים אלף ושכ׳ בתשע יגיע חשבונך שלש מאות אלף שנים וששים
אלף ותתק״פ מלות׃ וכן אם תחפוץ לדעת עשר אותיות ערך השלש מאות אלף
ושנים וששים אלף ותתק״פ מה יגיע חשבונך שלש מאות רבוא וששים ושתים
רבוא ושמונת אלפים ות״ת מלה׃ ובחקרך ערוך אחת עשרה אותיות ערך אלה השלש
מאות וששים ושתים רבוא ושמונת אלפים ות״ת אשר עלו לך באחת עשרה יגיע חשבונך
שלשת אלפים רבוא תשע מאות ותשעים ואחת רבוא וששת אלפים ושמנה מאות
מלות׃ ואם תצטרך לדעת מה של מעלה מזה נהוג על דרך זו׃ אבל כבר הגענו
לי״א אותיות ופסקנו שאין במקרא מלה יתרה על אחת עשרה אותיות והן שלש מלות׃
במקרא והן ובהעבירותיכן וכעלילותיהן והאחשדרפנים׃ ועל זה האופן יהיה
מזיגת האותיות וצרופם כל זמן שנתוספה אות אחת וכן יהיה רבוי מזג בני
אדם׃ והרוחות והצמחים כל זמן שיתוסף במזג מקרה נתוספו עניניהם׃
וגם על זה האופן תרבה חכמת הדורש אותה ודורש הבינה כי כל זמן שיעלה כל
שער ממנה יבין מאותו רבים כמוהו׃ וכן כפי תוספת ריוח התגר כן תוספת קרן
ממונו׃ ודע והבן כי ריוח החכמה יקר מריוח הממון לפי שריוח החכמה נוסף
אל הקרן בלא חסרון ולא כריוח הממון שמוציאין ממנו הוצאות והולך וחסר׃ וכפי
מה שאמר הכתוב כי טוב סחרה מסחר כסף׃

ההלכה החמישית

שבהן חקק יה יוי צבאות אלהי ישראל אלהים חיים
אל שדי רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו שני שמות יה וה לארבעה שמות צבאות אות
הוא בצבא שלו אלהי ישראל שר הוא כפני אלהים חיים שלשה נקראו חיים אלהים
חיים מים חיים עץ חיים אל שדי אל שדי אל קשה שדי שער כנגדי רם שהוא יושב
ברומו של עולם ורם על כל רמים ונשא שהוא נושא את כל העולם שוכן עד
שמלכותו עדי עד ואין לה הפסק וקדוש שמו שהוא קדוש ומשרתיו קדושים ולו אומ׳
בכל יום שלש קדושות קק״ק פשוט׃
כבר אמרנוהו ומקומם והוא פי׳ העשרה שמות אשר הקדמנו זכירתם׃ אבל שם יה
הוא שם בן שתי אותיות׃ ושם יהוה הוא שם בן ארבע אותיות׃ וענין צבאות שהוא

נגול

ונאל בין צבאות׳ וענין אלהים חיים כי היוצר לכל הנקרא מי וגלגל ולח׳ וענין אלהי
ישראל מאשר יקרו ישראל בעיניו׳ וענינו שהוא גבור וחזק ויכול׳ וענין שדי כי בהג׳
התעיך לענינו הסתפק בן כלום יקרבו׳ וענין רם שהוא ברומו של עולם׳ ורם על
כל ימים׳ וענין ונשא שהוא המובדל לכל לא כמובדלים כי כל מובדל נודע מה שאין
רם ממנו והוא ית׳ מובדל רום ותחת במאמר קדשו וענין שוכן עד כי מלכותו לעדי
עד בלי קץ ותכלה׳ וענין וקדוש שמו כי הוא קדוש ומשרתיו קדושים׳ פשט זאת
ההלכה היא פירושה ולזה ענינים שעם בפירוש אלה עשרה שמות זולת הענינים
הלשונות אשר זכרנום ועם כל זה לא נשאר בה אחרי זה בלתי מעט ניהול ואני
זוכרו׳ כענין באמרו יה׳ שהוא שמות יהוה ארבעה שמות חפצו בהם כי יה חצי שם
אני וזה החצי יאמר בכל זמן ובכל מקום וכל השם לא יאמר אלא במקדש בזמן
ידוע והוא בעת ברכת ישראל׳ כי הכוהנים היו אומרים את השם ככתבו ובמליצה
בכנויו׳ ובאמרו צבאות כלומר אות הוא בצבא שלו לפי שאין דבר דומהו ולא הוא
דומה לכלום ממלאכיו שנ׳ כי מי בשחק יערוך לה׳ ידמה לה׳ בבני אלים׳ ובאמרו
שר הוא כבני אל זה כמו שאמ׳ המלאך ליעקב כי שרית עם אלהים וג׳ ובאמרו אל קנא
יען כי זאת המדה דבה היא בשער הקשיות והיכולת והגבורה שנ׳ ולתנהו כיר
אל גוים קשה׳ וכיוצא בו יש לא יכי ואין לא יכך כבריין לא לאלוהי בעזרי מושה׳ ויש אומ׳
כי כל אל שבמקרא במקום אלה ומתפרש לגבורה וחלשות ויש אומ׳ כי יוחפן בו חלישות
מקנה לדבר דבר ולא כלו כמו שאמ׳ דק לאנשים חלל לא תעשה דבר וג׳ והין שנים
משלשה׳ וכמו שאמ׳ את כל הארצות האלו והם ארצות שבעה גוים מעשה כי ארץ
הקני והקנזי והקדמוני לא כבשום העם ועתידים לימות המשיח לכבשם ולמלוך
עליהם׳ ואמרו כי את כל התועבות האל עשו הם עשרים ושמנה כי
השנית מועתקים בדברי סופרים׳ ואמרו ונק׳ אל אחת מן הערים האל לפי שהיו
מקלט ולא הכל כי משה רבינו ע״ה הפריש שלש ויהושע הוסיף שלש ולעתיד
יוסיפו שש׳ ואמרו אל נולדו להרפה לפי שגלית הפלשתי היה אחד מהם
ונהרג׳ ובאמרו שוכן לאן כי כי עלות וסבות כל הנמצאים מלמטה מעלה
לחברתה על היות התחלתם מן הבורא ב״ה׳ ובאמרו שהוא יושב ברומו של עולם
אין החפץ בו כי הוא במקום זולת מקום׳ כלומ׳ אין משל מזה שהוא נמצא במקום
אחד ולא באחר אל כבודו מצוי בכל העולם כפי מה שאפרש בפרק רביעי ולא אמרנו
שהוא בשמים אלא מפני גבהותם׳ על כל מקום שידענו ובהיות השמים רמים
וגבוהים על כל מה שברנוהו אמרנו שכבודו בה כמו על ארץ כבוד ויקר׳ ובאמרו
ונושא וסובל את כל העולם׳ כיוצא בזה שם חלקן לו מקום בנפש מה נפש זו ממלא
הגוף וסובלת אותו כך לא ויכחש כי הענין המושכל סובל כל הגלגלים שנ׳ כאשר
אינך יודע מה דרך הרוח וג׳ וענין הוא קדוש ומשרתיו קדושים לפי שהם פרושים
ובדלים מספורי העולם ושמורים מכל דופי וכיעור ושמו כמו שאמ׳ כנזיר קדוש הוא
לאלהיו׳ ועוד אמר בן קדוש יהיה גדל פרע וג׳ אין חפץ בזה בלתי הבדלה והפרישה

ונאמרו בכל יום והוא שלש קדושות ולע״פ שאין באומר ישעיה מפורש כי זה
בכל יום יאמר כלומר השלש קדושות נאמרו ואמרו ברן יחד כוכבי בקר
ויריעו כל בני אלהים׃

ההלכה השישית׃

ראיה לדבר עדים נאמנים עולם שנה
ונפש. שנים עשר למטה ושבעה על גביהן ושלשה על גבי שבעה ומשלשתן
יסוד מעונו וכולם תלוין כאחד סימן לאחד ואין לו שני מלך יחיד בעולמו שהוא
אחד ושמו אחד׃ פשוטה כמשמעה בלי חדוש׃

ופירושה כי השנים עשר דברים מהעולם והשנה והנפש פחותים הם מהשבעה
והשבעה פחותים הם משלשה׃ בעולם כיצד כי השנים עשר מזלות הם פחותי
הראיה והאין מן הכוכבים השבעה׃ ובשנה כיצד כי השנים עשר חדשים
אינם נמנים אלא בשבעת ימי בראשית׃ ובנפש כיצד כי השנים עשר אברים
הנזכרים בגוף פחותים הם משבעה פתחי הראש ועקר אלה כלם ושבחם
והולם היסודות השלשה שהם לרבעה׃ ומה שאמר ומשלשתן יסד מעונו
חמך בזה המשכן שנ׳ אהבתי מעון ביתך כי תקרת המשכן דומה לרקיע
לפי שאריגתו תכלת ובתוכה הקרסים כלולאות והיו דומים לכוכבים
ברקיע כמו שאמרו חכמים ז״ל ונראים קרסים בלולאות ככוכבים ברקיע
ולפני המשכן דומין לפני הארץ שלפנה ויתדותיה הרים שנ׳ על כל מה לפנה
הטבעו והאויר. בעמים ואור השכינה שדי בו כאשה נטויה ונאמין שכבודו
בה מלא בכל ושוכן בכל׃ ויש כאן מועמדים אחד לעומת חברו כי כיצד
העולם הגדול והוא העולם עצמו׃ והעולם הבינוני הוא המשכן׃ והעולם
הקטן הוא האדם כאמרנו כי השני מאורות בעולם והעינים באדם ונרות המנורה
במשכן׃ ונאמר כי הרקיע מבדיל בין מים למים בעולם והפרוכת מבדלת בין
הקדש ובין קדש הקדשים במשכן והטרפשא הנקראת קיאפרגמא מבדלת
בין המאכל וכלי הנפש׃ והשלום החמש עשרה מועמדים שקולים באלה השלשה
דברים ונמצאים בפי׳ מעשה משכן׃ ולפי זה ומשלשתן יסד מעונו׃
ומה שאמר וכלן תלוין באחד חמך בענין זה כי ליחס האחד מן המנין וכן הוא תחלת
כל מנין יקר כי מקובצו באים שוים כלם כי באסף שלשה לאחד נהיו ארבעה
והם מרובעים׃ ובאסוף לאמן חמשה נהיו תשעה והם משולשים שוים
ובאסוף להם שבעה נהיו ששה עשר והם מרובעים׃ ובאסוף לאותו תשעה
נהיו כ״ה והם שוים חמשה בחמשה׃ וכאסוף לאותו אחד עשר נהיו ל״ו והם שוים
ששה בששה וכן כל מה שתוסיף עליהם׃ לכל הזוגות לא יבא ואסופיהם
ככה׃ כי כיצד כי תאסף לארבעה לשנים יהיו ששה ועוד תוסיף עליהם ששה יהיו
שנים עשר׃ ותוסיף עליהם שמנה יהיו עשרים׃ ותוסיף עליהם עשרה יהיו
שלושים׃ וכן כל מה שתוסיף עליהם לא יבא מהם צירוף מנין שוה בכמותו
כלל וזה עלוי המספרים האחרים ולמעלה מהם עלוי האחד לפי שעולה על כל

ענין מהם כי תאמר כי תאמר עשרה אחת· מאה אחת אף אלף אחת וכל מה שנוסף על זה
על לאין סוף עד שתאמר עולם אחד· ועל כל זה עלוי האחד כי האחד הוא שאין למעלה
ממנו כלום והוא למעלה על כל דבר הנופל במחשב טרם צאתו להמצאות כי· בה
בהמצאותו לחוש בלי ספק שהוא חלקים מקובצים כבר נקראו אחד· אבל האחד
האמיתי הוא מה שבוקע ועובר במחשב לכל התחלה מאין הראות לפרעה· כלומ'
דבר זה אין המחשב יכול לעמוד עליו· ועל זה המורש בקירוב ענין כלומ' בדרך
העברה נוטה ונאמין כי הוא דבר אחד ולעולם לא יצא מענין האחד· אף שהוא בן
מקוים ומיוסד במדע· ולכך אמ' והוא באחד ומי ישיבנו· ואמרו באחד כלומ' יסוד
לו בענין היחוד לעולם· ועל אחר אמרו יי' אלהינו יי' אחד·· ומה שאמ' ושמו אחד·
זה נאמ' על עת הגאלה במוב כל הלשונות אחת שנ' כי אז אהפוך אל עמים שפה
ברורה וג' ויתכן עוד להיות ושמו המנעים ולא המעריא כלומ' המכאיב לפי שלא
יהא בזמן הגאולה לא חולי ולא מכה ולא יגון ולא דאבון ולא דאגה ולא תוגה שנ' ולא
ישמע בה עוד קול בכי וקול זעקה·

הפרק הרביעי ההלכה הראשונה

עשר ספירות בלימה אחת רוח אלהים
חיים חי העולמים נכון כסאו מאז ברוך שמו ומבורך תמיד לעולם ועד· וסוף זה הוא
רוח הקדש· פשטב סנגא עשרה מענים הבלומים התחלתם אומר
אלהים חיים שהוא חי העולמים אשר כסאו נכון מאז ראשית והכלה יב' ושמו לעדי עד
ולנצח נצחים והוא נקבל ומאמר הקדש כלומ' רוח הקדש· פירושה· כי בעל זה
הספר אחרי שומו כנגד העשרה מענים עשרה דברים אין חקר וסוף למו כאשר
אמ' בפרק הראשון שם כנגדן שן עשרה יסודות הלשון מהם מאמר הבורא ית' שמו
להיות העולם והוא ראשית הכל ויקראם בעל זה הספר רוח אלהים· שנ' ברוחו שמים
שפרה· ואותו הרצון בצאתו לפועל נקרא דבר שנ' בדבר יי' שמים נעשו·
אבל אומר המאמינים כי יצר הכל בכבוד או ברוח או ברצון או במאמר חפצם בכלל
אומר זה כי התחיל הכל בלא מהירות ולא חוזק ולא בכל מה שנשור אבן מדרך
הפועל· ואמרו בבורא ית' אלה השלש מאמרות חי העולמים נכון כסאו מאז
ברוך שמו· חפץ בו מוד עמם ומופלא והוא כי איך יעלה במחשבותינו מגיע
מעלת הבורא על דרך המשל הקרוב שבמשלים לא על דרך ההגשמה·
ואמר כי לכן נדרהו כלומ' נאמין כי הוא כן מלשון וחשוב ואור· ונאמ' על דרך
המשל כי הוא חיי העולם ולפי קראו חי העולם כמו שנא' לנב בעד המלאך
וישבע בחי העולם· וכאשר נראה החיות מצויה בכל מקום מבעלי חיים· כי
אל כל שכן ברוב כך הוא ית' מצוי בכל מקום מן העולם· והדרג מזה
למעלת השכל והמדע· ונקראהו מדע העולם נחפוץ בזה להבחנו בבנ'
בבינתינו ולהשמיענו כדרך שמעינו כי כאשר בני החיים כלומ' הרוחניים

ויותר מכלם החי המדבר לפי שמזגו נמצא יותר קלים ממזג גו' שאר הגופות
ולפי נהיה מאור לחיות וחיותו מאור למדע לפי שחיותו דקה מגופו ומדעו
דק מחיותו וכפי זאת הראיה נבור ונאמין כי האויר שהוא דק ופשוט מתפשט
בו רצון היוצר שהיא גבורתו והלכותיו והנהגתו כהנהגת החיות לגוף וה'
והיוצר ית' שמו מצוי בכל אלה ומנהיגם כמציאת המדע בחיות ומנהיגתה
ולפי נמשילהו בקרוב שבמשלים כי נמצא הוא מדע העולם וכמו שהמדע
אינו מתחלק בחלוק הגופות׳ כך אין היוצר מתחלק בחלוק העולם׳ וכמו
שהמדע אינו מת במות הגוף כך לא יכלה היוצר ב"ה בכלות העו'׳ וכמו
שהמדע ולנ"פ שהוא בגוף הוא יקר ומעולה ממנה והיא מושכת ממנו מדע
והשכל ונהול וניהוג כן היוצר מנהיל זו ומנהיג לכל העולם׳ ולנ"פ שמצוי
בכל הוא רש על הכל והכל צריכין לו ומושכין ניהולו וניהוגו וכמו שהמדע
לא ישור בגוף לא עצם ולא אבר ולא עורקים ולא מחום ולא דבר קשה אלא
גבורתו פולשת בו כמו ניהולו וניהוגו בוקע בו לפי שהחיות בכל דבר
ממנו כך היוצר ב"ה לא ישור בעולם לא הר ולא נהר ולא ים ולא דבר קשה
אלא והוא מצוי בו לפי שהאויר מצוי בכל׳ ואם יאמר אומר כי מציאת האויר במים
ידוע ומבואר ולולי האויר שבו לא היה רק׳ אבל כי צד ימצא האויר באבנים
ובהרים נשיבהו כי בדלותינו אותם נשברים ונפתחים ידענו כי לולי האויר
שבתוכם לא היו נשברים ולא נפתחים ובאותו האויר גבורת היוצר ומציאתה
עם׳ וכמו שהמדע לא יזיקהו לכלוך הגוף וטנופו וכל מה שבו מן הסבוך
כך היוצר ב"ה לא יזיקוהו הלכלוכים והטנופים שבעולם ולא עכבוהו למשל
ולראות העינן באור השמש לנ"פ שלא יזיקוהו הלכלוכים והטנופים של מפני
שאינו מצוי בכל האויר ולא בכל דבר סגור וכפי לנ"פ שבתוכם האויר אין במו
אור השמש לא כל שכן הלבנים וההרים לפי שאי אפשר להיות במו כלום
ממנו וכך המשלים הממושלים מחזיקים לבות המאמינים באורם
ובהאמינם כי הבורא מצוי בכל מקום ויאמתו ליראה מלפני כבודו אם יסתר
איש במסתרים ואני לא אראנו וכן הוא מבין ומופיע על כל העמלים והפעלים
שנ' בכל מקום עיני י"י צופות רעים וטובים לפי שאין עמל אל עם אויר
העולם ולא יעלם ממנו מה שבנפשותם ולבותם ככתוב אני י"י חוקר לב
ובוחן כליות ושומע תפלת עניים לפי שהוא עמם באויר ככתוב שומע תפלה
עדיך כל בשר יבאו׳ כי ההרים והגבעות והנהרות והעפות זולת מפסיקים
ויאמר הפסוק מקלט למקלטי ככתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי י"י הוא
האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד׳ וכי גבורתו פולשת
בכל בפעלים משונים מקלטם ממקלט כהרף עין שנ' כל אשר חפץ י"י עשה
בשמים ובארץ׳ ונשוב בכלל מאמרנו כי היוצר ית' שמו שהוא מצוי בכל במקום האויר
אשר הנראה ועל האויר הדק ממנו על דרך העברה והקרבה לא על דרך ההגשמ'

והבינו

והבירור וכתבי הקדש קוראין האויר השני הדק כבוד שנ' מלא כל הארץ כבודו·
וכמו שאמ' הוא ית' שמו ואולם חי אני וימלא כבוד יי' את כל הארץ· והאומה
קוראה אותו שכינה כפי מה שאמרה ישכון כבוד יי'· ועל לשכון כבוד בארצנו
ובעל הספר הזה קראו רוח אלהים חיים כפי מה שאמ' ורוחי עומדת בתוככם·
ובזה האויר הדק השני ואצלו דברי הנבואה שנ' רוח יי' אלהים עלי וכן תראה כל
האותות והמופתים הנראים לנביאים שנ' במראה רוח אלהים· והוא דבר ברור בלי
ספק ובמאי לפי שכל מה שהוא זולת הבורא ברוי שנ' אין עוד מלבדו· וכזה האויר
השני הדק הברוי שהוא בעולם כחיות בגלם יהא הדבור הברוי ששמעו משה רבי
באויר הגדלה ושמיעת עשרת הדברות ששמעום האבות באויר הנראה ונקרא זה
אלהים חיים ובעדו נאמרו כל הסופרים קול יי' שבע פעמים שבמזמור
הבו ליי'· וממנו יבא המדע החכמי הוא המדע אשר יתגנו הא' לסגוליו שנ' ונחה
עליו רוח יי'· ומאחתו יבא כח הגבורה והיכולת אשר יתגנו הא' למי שיחפוץ שנ'
ותהי על יפתח רוח אלהים· ועל נאמ' ורוח לבשה את גדעון וכיוצא בו· לכן שם
בעל זה הספר תחלת השמות חי העולמים· וענין אמרו נכון כסאו חפן
כי האויר המוגבל הדק השני הוא להקב"ה ככסא שנ' יי' בשמים הכין כסאו· וג'
ולפי' נקרא בית המקדש כסא שנ' יקראו לירושלים כסא יי'· אבל עיב מאמר
ברוך ומבורך שמו· וזה כמיון לכלל האור הנכנס באויר הנראה בעולם כלו שנ'
וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן· וזה הדבר הוא
שקוראין החכמים רוח הקדש שאחר הסתלק הנבואה היה נראה להם כאלו הוא
אספקלריא הפולה והיו שומעין קול כאלו הוא בא מהדבר והיא אשר תקראהו
האומר בת קול כלומ' המתילד מן הקול· ובו לא הטנו ואזנך תשמענה דבר
מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו כי תשמאילו· ואל לא מלפניך
ולא בנעל זה הספר כי זה הענין דק הוא תחלת כל נברא והוא דק מכל דק וקל
מכל קל כגו' חזק מכל חזק ואחריו האויר הנראה לפי שבו צייר היוצר העשר
ספירות והעשרים ושתים אותיות· ולמה לו שם ענין זה התחלה לפי שהוא
מתנהג ומתנענע וכולה בהם לפי שהוא גבורת היוצר· ולפי' אחרי אמרך אחת
רוח אלהים חיים שם השני האויר הנראה שאמר בהלכה הראשונה·

ההלכה השנית

שתים רוח מרוח חקק וחצב בה ארבע
רוחות השמים מזרחית מערבית צפונית דרומית· פשטת
כי' האמנשב מארבע כלומר המעלה השנית הוא הנראה שממנו מנשבות
הארבע רוחות· פירושה כי המנשב מארבע פאות נקרא רוח והארבע
פאות עצמם נקראות כן בכללה שלש רוחות שתים הבאות משני קצוות
ואחת מאמצעית יהא כללם שתים עשרה רוח· ובזה האויר נהיה המלאכ

ויסודרו בו העשרים ושתים אותיות והעשר ספירות ובם צויירו צורות
הנפשות וכל הנמצא ולפי אוספם אליהם באומר ההלכה השלישית:

ההלכה השלישית

שתים ועשרים אותיות יסוד שלש אמ
אמות שבע כפולות שתים עשרה פשוטות חצובות ברוח הקדש חקוקות
בקול קבועות בפה בחמש מקומות: אחהע בומף גיכק דטלנת זסצרש
אחהע משתמשות בראש הלשון ובסוף הבליעה בומף בשפתים וראש הלשון
דטלנת על חצי הלשון משתמשות עם הקול זסצרש בין שינים ובלשון
ישן: פשטה עשרים ושתים אותיות שמהם שלש יסודות
ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות הם אותיות חצובות באויר חקוקות בקול
מצורם בפה בחמש מקומות ולכך חלקתים לחמשה חלקים אחהע יוצאות
בראש הלשון ובסוף הבליעה וכל הענין כמשמעו: ופירוש ישן שוכן כפי
הענין: ויש בדטלנת תוספת סגולה והיא כי נסמכת ללשון מבפנים
ומבחוץ: פירושה כי בעל זה הספר חפץ באלה החלקים כי האותיות
כפי שיעור שנים במקומות הפסקותם בפה כן יהא גם סדור שמים באויר
שיטות ישרות ועקומות ואחהע כי גלגולם ונענועם מחלשים באויר
מגולים ולפי הקוים חצובות ברוח הקדש חקוקות בקול כי הקול חוקקם
וגוזלם באויר שטות ישרות ואחריהם גיכק גם אלה כפי נענועם מחלשות
באויר מיונים משולשים מהם ישרי הצלעים ומהם זולת ישרים ואחריהם
דטלנת גם אלה כפי שיעור גלגולם ונענועם מחלשות באויר מיונים
מרובעים מהם מרובעים פשוטים ומהם נענועים אחרים: ואחריהם זסצרש
כפי שרת נענועים מחלשות באויר מיונים ושורות עקומות יש מהן על
זוית עגולות ויש מהן מה שיש לו זוית חדה ומהם על עקומה: ואחריהן
בומף אלה כפי שעור מלותם מחלשות באויר מיונים עגלים ושמהם
עגלים לוקה ויש מהן מה שיש עמו נענועים ורכובים אחרים: ולא הקדים
בעל זה הספר בומף ושמם שטות לו מפני שהבית אחר האלף כלומ אלא
של אחהע בסדר האותיות ולא הקדים המספר בסדורן לא להפריד בין
אלה החלקים פן יוער כל חלק בסדר אחר ואז יכבד על הלומדים לדבר כמו ה
ובותר על הנערים כי לא כי אוסף המלות מן העשרים ושתים אותיות לא
יהא שתופם וצירופם ברוב המלות לא אות עם אות שאינו מחלקו ולא
יתחברו שתי אותיות מחלק אחד לא באקראי: כי עד כי לא ימצא בלשון זם
ולא זץ ולא צש ולא קכ ולא קג ולא כג ולא כיוצא בזה יעוים במלה: וכבר
פירשתי בספר הראשון מספרי הלשון ושוה עם חפץ בעל זה הספר בחלוק
אלה החמשה ובספור המיונים המשולשים המרובעים והעגלים

ובספיר:

ובספור השורות הישרות והעקומות ומצאנו להם במקרא סגולות ולא במקרא
לב לא בכל הלשון· כי אל זה הע׳ יש ארבעים ושתים סגולה מהן שבעה עשר
בהפקת הקריאה ארץ ישמעאל עם בבל כלומ׳ בהסכמה· ומהן עשרים וחמש ס׳
סגלות לקריאת ארץ ישראל· וכבר הפילתי לשנים וארבעים ספר מספרי הלשון
ולעתה נזכיר כאן ראשי ענינים· ונאמ׳ כי בהיות המלה מתפעלת והיא קבוצה
וקמוצה היא פתוחה בזה הע׳ כאמרך אתמה וכשתהיה נפעלה או נחולה נגשת
כאמרך לבנה ולכבר היא בזה הע׳ פשוטה ומשובה כאמרך ולא לענה כמו אכבר
ולספר הראשון· יהיו בזלה הארבע אותיות משוכות כלומ׳ אנחם ארחם וכמו יור׳
יוקח ויוצג יהיו במו רפיין כאמרך יותן יועד· וכל בית הנוסף על ידיעה נגש
כלומ׳ כבר הידועה בלי ספק בטוב בכל· ועל זה הע׳ תהא בסגול כאמרך בהרים
בחלל· וכל בית הנוסף על מלה עברה עלומה ועתידה יהא בשבא פתוחה
כאמרך בראשית במים רבים· ועל זה הע׳ כיוצא בזה כאמרך בעם כבר בעניני׳·
ובהיות האלף שלפני הבית ליכיעה יהא הבית קמץ כאמרך והנותר בארך· וכל
הא הנוסף על שם לבררו שבילו להיות דגש או רפה כאמרך היל היום ואם יהא
מלה הארבע אותיות יהא באלף ובעין קמץ כאמרך הארם העם ובהא סגול כאמרך
ההמון ההרים החולה החשך זולת והחלונים והחורים והחמנים· ואם יהא ההא
לתמה יהא מוחטף כאמרך היל יי׳ הטוב טוב אתה· ואם מלה הארבע אותיות
יהא ההא משוך כלומ׳ פשוט· כאמרך האלהים אני· הא יעות משפט וההא הקמץ
סגול כאמרך ההמת המיתהו· וכן האלף כאמרך האכול אכלנו וכמו יכבר יספרי יהא
כמו יעשה יוחק· וכמו יכתב המתפעל יהא כמו לא יעשה כן· והכף המוסף על קצת
מלות יהא פתוח כאמרך בחטף האריב וכיוצא בו על הידיעה ידגש כגון ביום ובלילה·
ובזלה הארבע אותיות יהא קמץ או סגול כאמרך כעב העשנה כערים· והלמד המוסף
על הערך שהוא עקר יהא קל פתוח· ובזלה הארבע אותיות יהא בשוא כגון לעיני
כל ישראל לעושה אורים· ובידיעה נפתח כלומ׳ יהא בפתח כגון לעמים· וגם יהא נקמץ
כאמרך מקלם לעין· וגם יהא בסגול כגון להרים ולגבעות· מודיעים לחדשים והמם
והוסיפך המם השמ׳ בדגש מטוב ועל רע מיום ועל לילה· ובזלה הארבע מורן
מערים· ובצורת פועל תאמר מכביר כגון מחזיק מלריך· ובשער נפעל נגבר נקוה
ובארבע נעבד נעשה משוך פשוט· ובשער נתפעל לא נכלם ולא נכשל ובארבע
נחלק חושים· וכן בהין תעשה המנורה העזב האמה לא תעשה לך פסל· בפועל
ובמופעל בו ובקריאת שם הפעל המלך להם התכונים זולת הערעים· ואשר
תאמר בו עברה לא פתחה אזנך· ונאמר בזלה הארבע יבער ירחם וכשתאמר מופעל
כאמרך המעושקה דגש תאמר בזה הע׳ לא מעוהרה היא· ובהיות זה הע׳ במלעיל
המלה אם הפעל עבר יהא האות הראשון קמץ כגון כי רחקו מעלי· ואם יהא עתיד יהא
פתח כגון רחקו מעלי· יזלו שלום ירושלים ושחטו הפסח ותאמר באם רעמו כ׳
פעמים· סמרו אל ארץ ומה שהוא על צורת אפעלך כמו וכבבך אשלחך· ובזה הע׳

לנעך עמי אביאך · ומה שהוא מסלר למו תאמר על מכרם בכסף · ובאה הע׳ על
מלפם את הוריתיו הכל קמץ · ובפעלי הנחץ בוא תאמר יעמלתי יחרם כל רכושו ·
ובשער פעלו הראו התנוי · ובאה הע׳ העלו עולה · ומן השמות המשולשים בהתוך
במו אות מאה הע׳ נפתח כלו כגון נער נחל יער בער ואם יהא בסוף נפתח החלי
האחרון כגון צמח זכח בלע · ואם יהא התחלה לא יפתח ממנו מאומה וכן אם יהא
בתחלת השם חלם טארך ויאיתי לבית גבה כי בוחן · ומה שהוא בסוף השמות
המנוקמות תאמר מה מקבצת מקלעתי · ובאה הע׳ ושרה שומעת ולא מתלקחת
ומה שיהא מחברת המלכים בסוף המלות עם החלם בהסמך לו אות מאה הע׳
יפתח כגון לפקח לשמע · וכן מן הצר שומע זורח וכן מן החרק · ושיע ילידי ·
וכן מן השרוק כגון יהיה סרוח יהושע · וכן כלל העשרים ושתים אותיות באה הע׳
וגם משתתף עמם הריש בכבל כפרת בעגן ואין זה מקומון ואשר מצאנו ממסורת
באמף בהתוסף הוו על אחת מהן נקמצת ונקבלת ונהית בשרוק כארך ובער
הריא ומלך אין בישרש · ופתח אהב ודומיהם ודומה עוד לענין זה הוו הנוסף
עלמלה שתחלתה שוא כארך וקשתות וסרוחים · ואשר מצאנו ממסורת
גבך כי אחת מהן בהימצעה במלה הדגש כגון ויכה ויגה בני איש ומשתפך
למו קלת האותיות בזה השער ובכל מסורת טבלנת זס נרש הריש והשין מופרשים
בלא נשארו השמנה · מהם שהם בהסמכם לריש מלפנים ויהא הריש לו אחרי
מהשטה בשוא ויהיה הריש בו דגש והם לא עם צר כארך ורמונים כרוב וכא
ובארך ואזרם במזרה וכגון ערופה וארתך וכגון למטר השמים · ובארך
שר האלף ותחת הסרפד · וכגון תרומה כפופה ואם יהא בינותם מלך הריש ה
רפה כארך דרך ינס מעט צרי ואז הדלה ודומיהם ושתי אותיות אחרות והסד
הלמד והטון נהנעמתם לריש מאחריה מאין מלך מפסיק בינהם יהא הריש
דגש כגון בשר ערלתו ברנה ודומיהם וזה ביאור מה שהבטחנו לבארו מלא
מיניעת הריש · הדגש והרפה בבני טבריה בזה השער ··

ההלכה הרביעית

עשרים ושתים אותיות חקקן תלבן ב׳ צרפן
שקלן והמירן ויצר בהם כל היצור וכל העתיד לצור כי צר צרפן אלף עם כלן
וכלן עם אלף בית עם כלן וכלן עם בית גימל עם כלן וכלן עם גימל חוזרות
חלילה נמצאו יוצאות מאתים ושלשים ואחד שערים נמצא כל הדבור וכל היצור
יוצא בשם אחד · פשטה כמשמעה עשרים ושתים אותיות
כו׳ · כי צר צרפן האלף עם כל אחת מהן וכל אחת מהן עם האלף וכן הבית וכן
הגימל · וכלן חוזרות חלילה נמצאו ככל מעטיהם · מאתים ושלשים ואחד
שערים נמצאו כל היצור וכל הדבור אי אפשר בלא אחד נוסף עליו · פרושה׳
חוזרות חלילה · כלומ׳ סובבות למפרע לפי שכל דבר חלול קוראין אותו

צ׳ ר׳

כלשון

בלשון עברית נבוב לוחות · ותרגומו חלול לוחין · ולא בעץ נבוב עץ הארס
נקבים נקבים חלולים · וכן אמ׳ המתרגם על מלך צור מלאכת תופיך
ונקביך בך כרס לא איסתכלת בפיגרך דאיתעביד חלולין ונקבין לאכון ערקך ·
ולפי׳ אויר שבין הארץ לרקיע נקרא חללו של עולם לפי שהוא סובב תמיד ··
ומועים בהלכה זו באמרם נמצאו יוצאות מאתים ועשרים ואחד שערים וזה טעות
ואינם אלא אחד ושלשים כפי מה שאמרנו וכפי הבא מלין החשבון ולא ראיתי
נסחא כתובה אלא ויש בה עשרים ואחד · ולפי הכי איני מסתפק בטעותם אלו ולאי
טעו׳ וטעות זו דומה לטעות שש בארבעה שערים כל השרי שיש בו עבור
ונופל קודם תרנ״ה חלקים משעה י״ב ולא מצאתי נסחא אלו וכתוב בה אחד עשר
ולפי הכי טעות מפני שכשתוסיף עליהם שיור שנתים אחת מעוברת ואחת
פשוטה יגיע לחמש שעות שביום השבת וראוי להגיע לשש שעות שלמות
ולא יהיה כן אם לא יוסף השרש מ״ב · וכיוצא בזה כאן כי אבאר שהנכון הוא
מאתים ושלשים ואחד הוא צפי׳ · כי כל ערכן ואמ׳ כי פירושו כפי מה שהושם
בלוח כפי מה שנמ׳ אף עם כלן וכלן עם אף וכן הבית והגימל · וזה הצירוף
מצוי בארץ ישראל ובמצרים כותבין אותו הנערים לעמוד בו על הא״ב והתמורה
הראשונה א״א א״ב א״ג א״ד ע״ד הנו׳ והשנית ב״א ב״ב ב״ג ב״ד ב״ה ע״ד הנו׳ · וכן האות
ג״א וב״א ע״ד הנו׳ · ועד משיגיין אותו ת״א ת״ב ע״ד השלמתם ויהיו בכלל הצירוף
עשרים ושתים בעשרים ושתים המספר השלך מהן כ״ב מלה לפי שאינם צירוף והם
א״א מן התמורה מן הראשונה וב״ב מן השנייה וג״ג מן השלישית וד״ד מן הרביעית
כי כל באויר כמין אחד ומלה אחת בדבור ואין להן תמורה נמפרע אך הויס
בהויתם וכשתשליך כ״ב מלה מן המספר נשארו תס״ב ואלה התס״ב לא יוקח מהם
כלתי חצים כי א״ב שהוא בכנגד הראשון הוא ב״א כתמורה השנית וכן א״ג הוא
ג״א שבתמורה השלישית וכן א״ד הוא ד״א וכן בכל תמורה · ובמעשך אלא
תמצא החצי מהם הוא החצי האחר בעצמו ולפי׳ לא חוזרות חלילה מפני ה׳
שסובבים ונתמרים ובלקחך החצי מן תס״ב יהיה רל״א והוא מה שאמרנו
נמצאו יוצאות מאתים ושלשים ואחד שערים וזה מנין מבואר וחשבון ידוע
אפשר להתבונן החוש והמדע בו · שאם לא רצה המחשב למנות ולהוציאו
במעות או בעצים או במנין התמורות בעינים יכול על כן וכבר נגלה באור
האחד על הכל וזו ראיה לאחד הקדמון ית׳ שמו · ושמעתי שמקצת המפרשים
מניחים טעות זו כמות שהיא מאתים ועשרים ואחד · ומפרשי׳ על פנים
אחרים · באמרן כי העולה ב״א א״ב א״ג א״ד אינן לו ב״א כי הא״א לא יכנס
תחת הצירוף לפי שסובב על נפשו ומצרף הב״א מלה שעלו בינו בעשרה
כלומ׳ עשר ספירות יהיו ר״י ושל יוסיף עליהן עשר ספירות והאלף הראשון
כלומ׳ · א״א יהיו רל״א וזה ירחמך הא׳ הוכרח לבך לבוקים ולחבר הבורים
כאלה לפי שלא ידע דרך הצירוף ונגלה טעות כי׳ זה מחמשה פנים · תחלה

פרש
כי זה המערך יערך אלף עם כלם ולא יערך כלם עם אלף· ולא יערך אחר זה
אלא בית עם כלם ולא כלן עם בית אלא גימל עם כלם ולא כלן עם גימל ולאמה שאחר
זה ולא יערך בלתי אלף עם כלן לבד· והשני כי יערך צירוף אלף עם כולן בעשרה
ואין דרך לצירופו בעשרה כלל ולא גזר בעל זה הספר בענין זה אבל גזר
בצירוף האותיות מקצתם במקצת כפי מה שאמר אלף עם כלן וכלן עם אלף ולא
זכר עשר ספירות וינח המפרש מה שזכר ויעש מה שלא צוה· והשלישי
כי הוסיף על צירופו עשר ספירות מופרדות בלי צרופות בכלום ואין זה שער
פרידה אבל שער צירוף ואם כן הוא יתכן להוסיף עליהם הכ״ב אותיות מופרדות
ויהיו ל״ב· והרביעי הניח א״א ולא צירפו בעשר ספירות ואם צרפו לאותיות
מקצתם במקצת אבל צרפם בעשר ספירות ולא צרפו לאותיות מקצתם אם כן
אין להסמיך א״א לפי שיתכן לצרפו ולספרו כאשר נערך ונספר א״ב וא״ג וא״ד·
והחמישי כי בתערוך הספר חוזרות חלילה לכן אם נערך האותיות באותיות
ולא אז תהיינה חוזרות חלילה· אבל אם נספרנה בעשר לא תהיינה שחוזרות
פירוש
חלילה כלל· לכן עתה בינו המבינים מה נשאר בצירוף זה בדרך הישר והיה
חפץ בעל זה הספר בזה הצירוף להודיענו כי הבורא ית' שמו בחכמתו ובגזרתו
תלה הכ״ב אותיות על חמש מלאכות שהן חקקן חצבן צרפן ושקלן והמירן
וצר כל מה שהיה ויחדש כל מה שיהיה· כי ידע כי בהשתרטטן באויר שורות
ישרות ועקומות ועגולות ומשולשות ומרובעות ובזו מכפלת מקצתם על
מקצת ומחתוך מקצתם במקצת ומיונים פשוטות ומורכבות על גונים
נפלאים לאין מספר מהם כלל הצורות· כי ידע בהכנסת הבית על הגימל והכנסת
הדלת על ההא וכן כלל האותיות המשונות ולפי נהיה א״א ב״ב ג״ג ד״ד על הכון·
לא יבצר מהן דבר בזה הצירוף כי אם נמרח מזה אלף שהוא שם האלף לא ימחה
ממנו באויר בלתי דמיון אחד כמו חוט יישר משוך· וכן אם נמרח מזה בית בין
לא נמשך ממנו בלתי דמיון אחד לבד· וכבר נעבדר כוון הצורות באותיות באויר
ולא נשיג ענין זה אלא בחושנו ובמחשבת שכלנו וברעיון לבנו לבד ולא נשיג· כי
לעשותו במה כי אין יכולת זו בלתי להקב״ה לבד· ומפני עלה זו התחילו החכ
החכמים לתלמידיהם בזה הכ״ב אותיות בחכמת ההנדסה והמיונים לפי
שהם תחלת החכמות·

ההלכה החמישית

יצר מתהו ממש ועשה את שאינו
ישנו וחצב עמודים גדולים מאויר
שאינו נתפש· פשוטה כמשמעה הנעלמה:

כי אמר יצר יש אלא ממש ולא אמר יצר יש מן אין כאשר פרשתי תולה ארץ על בלימה
כלומר תולה ארץ על כלום· ואם פרשתי תולה ארץ על לא כלום וירמיז כי לא כלום
כלומר כי יש הפרש בין באמרו אם לא על כלום ובין באמרו על לא כלום ויאמת
ויברר לנו כי היוצר התחיל האויר לא מכלום הוא מה שאמר יצר מתהו ממש

ואחר כן גלה בו בגזרתו גזרה שלא היתה ונהיתה כמו שאמ' ועשה את שלי
ישכן ויעש בו שורות נצבות עשויות במנין ובאותיות והוא מה שאמ' וחצב
עמודים גדולים. ולמשול ענין זה בקיטר כעומד ברחוב שלו ומקוה קו שורה
בשורה לאחר כלנית ושורה בשתי שורות לצירה פלעת ושתי שורות לארמון
פלני וששים הבנין ויבנה כפי מה שסמן ואחרת כמו כן כלי חצ' הנשמה ויקלוק
טא' כי קוה הבורא בה' באויר עגול הארץ תבנית עשרים אף מיל ויקוה לכל אחד
מן הכוכבים שבשער הקטן חלק מאה ועשרים ושנים מן הארץ וסמן ללבנה
חלק מן שלשים ותשעה מן הארץ. וסמן לנוגה חלק מן ששה ושלשים מן הארץ.
וסמן למאדים בארץ פעם ומחצה. וסמן לכוכבים שבשער השני שמנה עשר
בארץ ולאשר בשיעור החמשי שלשים וששה בארץ ולאשר בשער הרביעי חמשים
וארבעה בארץ ולאשר בשער השלישי שבעים ושנים בארץ. ולאשר בשער השני
תשעים בארץ. ולשבתי תשעים ואחד בארץ. ולצדק חמשה ותשעים בארץ. ולאשר
בשער הראשון מאה ושבעים בארץ. ולשמש מאה וששים ושש בארץ. ואלה
השעורים מקרוס ושערום החכמים הראשונים במלאכת החכמה וכלי ההנדסה
ויאמרום אלינו המוסרים הנאמנים. כלומ' שקבלנום דור מפי דור לכן יתברך
וישתבח שם הבורא העצום והנפלא כמו שאמ' הנביא ע"ה גדולים מעשה יי'
מה רבו מעשיך יי'. ויקו אלה השורות ויבנם ויעשם וייפם כדרך ענין. ואין אנו
מחתכין אלה הפעלים אלא לקרבם לפני מדע סכלנו לטען השיגם ברעיונינו
ובסרעפי מחשבותינו. וזהו פי' וחצב עמודים גדולים על משול זה האומר
עמודי שמים ירופפו.

ההלכה הששית

שלוש מים ורוח חקק וחצב תהו ובהו רפש
וטיט עשאן כמין ערוגה הצבן כמין חומה וסככן כמין מעזיבה ויצק מים
עליהם ונעשו עפר. שנ' כי לשלג יאמר הוה ארץ. תהו זה קו ירוק שמקיף
את העולם כלו ובהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמביניהם
יוצאים מים. שנ' ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. פשטה.
במעלה השלישית חוש המים מן האויר ויחקקם ויפעלם ערוגה מוקפת ויהד
תקועה בה רפש המים וטיטו עד ויצק מים עליהם וזה עליהם כלומ' מעליהם
ויבשו והיו עפר וראיה לדבר דברי הכתו' על ארץ לאום ונג' ונטה עליה קו תהו.
לשוב עתה לפרש המלות ערוגה כמו על ערוגת צמחה. ועוד כולי ירד לגנו לע
לערוגת. ומעזיבה הוא בלשון המשנה לפי שאומ' התחתון נותן את התקרה והעליון
נותן את המעזיבה. וקו כמו שנ' וקו שלשים באמה ירוק כמו ואחר כל ירוק
ידרוש במקלת החיות שמר. ומפולמות כמו מפולחות אלא שזה בלשון מקרא
וזה בלשון משנה. פי' אלה הענינים אומר כי הקב"ה ברא מן האויר מים ויקהלים
מקיף את הארץ שהוא תהו והוא במראית העין תבנית ירקרקית מקיף ככל

הארץ ויתר הארץ שהוא משען הארץ שהוא בוהו והוא הצור הקשה שבא מלגעה · נהעברת ענין זה על סרעף השכל איך נברא מן האויר מים ומן המים מקיף הארץ אמר כי אלה סודות הספר אשר רמז אלימו בעליו בפרק השני ויאמר סוד בגול מכוסה ומופלא ומפואר שממנו יצאים אש ורוח ומים וכל זה עיין במחשבת מלעיכן כלי הנשמה כי היוצר בה גזר והשיב כח הכמיונים לאויר וישחטם והוסיף רטיבותו מקצתה למקצת בצר ונהיה הכל מים והוא מאמרו מים מרוח · ועוד הוביל מאמרו על זותן המים וישם מקצתו רק ויאסוף רפשו אל מקום ונהיה ממנו טיט · ולהבדל מן הטיטות והלחלוחית שבו הוביל כמיון יציבהן מולב כחומה כמו שאמר חלבן כמין חומה אחרי היותו משוקע כמין ערוגה וימשכהו במעזיבה כמו שאמר סכבן כמין ערוגה מעזיבה על שהולקן מה שנשארו בו מן המים ויתנגב ויבש ונהיה עפר וישם לו פסוק סמך כי לשלג יאמר הוה ארץ וג' אעפ שמשמעות הפסוק כלוא שגוזר לשלג ברדת לארץ וליפול עליה · ועתיד אני להזכיר אחר זה ענין האויר אשר נסחטו ממנו המים איך נהיה אש כפי מה שיש בהלכה השביעית · ואלה סודות בריאת אלה היסודות מן האותיות והמנין מה שאמרו באויר ממיון שוחט באמור היוצר · והוסיף הרטיבות מן מקצתו ונהיה מים ויאמר ה' ממיון והוקוו קו ומבלל והבדל קרירות המים מהם ונהיה עפר · וכי האויר אשר הוצאת רטיבותו נהיה אש מפני השארת חמימותו והסרת רטיבתו ונשאר האויר אשר לא נשחט קיים כמות שהוא חום רטוב · ואמרנו כי הוטחש ותוכן והולב והומשך והוטה וכל מה שחלקנוהו לא שנעשה הענינים מקצתו כלומ מקצת לפני מקצת ומקצת אחרי מקצת · ואל חפלנו בזה אל הלעה וקירוב · ולהשמיע אזננו כדרך שהיא שומעת ולהשיג למגע שכלנו כפי יכלתנו ואיך ראוי לנו לחשב ענין זה לכן נשיב ונאמר כי הכל ברא בבת אחת כאשר הקדמנו בלת התשיעית מהקדמת זה הספר שהיא הלת הראיה ויתכן להיות מאמרו סוד מכוסה רומז בו אל העפר שנ' הכוס כלבוש כסיתו · וסוד מופלא רומז בו אל המים שנ' ונפלאותיו במצולה · וסוד מפואר רומז בו אל האש כמו שאמר בעד השמים · מזבול קדשך ותפארתך ·

ההלכה השביעית

ארבע אש ממים חקק וחצב בה כסא
כבודו וכל צבא מרום שכך כתו' עושה
מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט ·

פשטה

המעלה הרביעית הוא אש מן המים חקק ויקיף כסא כבודו ויברא כל מלאכי רומה ממנה שנ' עושה מלאכיו רוחות וג' ואשר אמר אש ממים חקק לא שהאש תולדת המים אלא שהמים היו סבת חלוש האש כאשר ספרנו כי בהבדל המים מן האויר סרה רטיבותם ונשארה חמימותו יבשה והוא טבע האש בלי ספק ואמרו וחצב באמרו כסא כבודו וכל צבא מרום שטבע דמויות של אש שראה יחזקאל בתלתם

עשן גחלי· ואש מתלקחת והיא האש המותמרת לעין החלושה מפני האויר·
שבה רב מאד וזה מפני זקוקה ובהפכה לז התכליתה שנ' ומתוכה כעין החשמל
מתוך האש׃ ופניה ארבע חיות אש אדומה שנ' ודמות החיות מראיהן כגחלי אש׃
ומקיפין נוגה אש ירוקה שנ' ונוגה לאש ומן האש יוצא ברק׃ וכל גלגליהן וג'
וגויותיהן אש כחלית כלו הן עינים שנ' וכל בשרם וגביהן וידיהם וכנפיהם והא'
והאופנים מלאות עינים סביב וג' ועל ראשיהן רקיע מלמט לבנה שנ' ודמות על
ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא׃ ועליו כסא אש משולהב כחות מלבנינות
הרקיע כי להתראות בו שנ' וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר
דמות כסא וכל זה חוצב מן האויר המוסרת סביבותו והאמה במכון ובאותיות
גבל ממכון מזג מיני אלה האשות העצומות׃

ההלכה השמינית

ברר שלש פשוטות ויקבען בשמו הגדול וחתם בהן שש קצוות חתם רום פנה
למעלה וחתמו ביהו שש חתם תחת ופנה למטה וחתמו ביוה׃ שבע חתם
מזרח ופנה לפניו וחתמו בהוי׃ שמנה חתם מערב ופנה לאחוריו וחתמו
בהיו׃ תשע חתם דרום ופנה לימינו וחתמו בויה׃ עשר חתם צפון
ופנה לשמאלו וחתמו בוהי׃ אלו עשר ספירות בלימה אחת רוח אלהים חיים
שתים רוח מרוח שלש אש ממים ארבע אש ממים רום ותחת מזרח ומערב
צפון ודרום׃ פי' ההלכה זו ידוע וכלל הדבר כי בעל זה הספר שם שש פאתי
העולם שהם רום ותחת צפון ודרום מזרח ומערב קשורות כגבורתו מקלתם
במקלתם׃ ומלאות שלש של שם יהו בהשתמשם יבנה להם שש מלות שהם
התחלתם׃ יוד ויו ההא יוד הא וו· ושתים התחלתן הא הא וו יוד הא יוד וו ש
ושתים התחלתם וו וו יוד הא וו הא יוד ויהם בנגים השטה קשרים על שביל
המשל והקיטור כלו הן קשורין בשמו ומכאן לקחו קצת החכמים ללמוד להשתמש
בקמיעין ומעשיה האותיות באויר ושם הנגב ימין והצפון שמאל שנ' צפון וי'
ימין אתה בראתם׃ ולא כמו שסבר מקצת הפלוסופים כי המזרח ימין והמערב
שמאל׃ ולא כמו ששם מקצתם הימין שמאל והשמאל ימין ושם מזרח לאחור
ומערב לפנים על העקר כי השכינה במערב לפי שפתח המשכן למזרח שנ'
והחונים לפני המשכן קדמה וג' והארון במערב ולפי שקיעת הכוכבים מן
המזרח למערב משתחוים לפני הקב"ה שנ' וכל צבא השמים לך משתחוים
והיו שש כנגד העשר ספירות בלימה הארבע יסודות והשש פאות הרי עשרה
וכבר פרשנו הארבעה עקרים הראשונים׃ אבל האחרונים אינם אלא מחלקיהם ופשוטיהם
כלולים של ראשונים ואין צריך לכן אחר שפרשנו והם לפרש גם אלה אך נספר סדר פשוטם
אחר שנשים הקדמה שתהא ממלכת בענים ותמנע מלטרוח בהם׃ ואחר כן נבאר ונפרש
אלוהם הקשות והלחות או עשן נוסף נבראהן ועזרנו מעם יי' עושה שמים וארץ׃

ונאמ׳ בהקדמת הדברים כי דרך דברי כתבי הקד״ש ודברי החכמים לחקוק דבר
או שנים ויגזרו עליהם גזרות׳ ונבאר כי גזרת הראשון נתחייב בה השני וגזרת
השני נתחייב בה הראשון ויהיה זה כמו התחבר שאם חוברו שניהם או שלשתם
יחד היו גוזרים עליהם באלה השתים או השלש גזרות חוברות׳ ומה מזה כגון
אומר קודשא בריך הוא את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו לו רצה בו האמר
הפרדת המשפטים בעשיה כלא חזקים ואלו החוקים בשמירה כלא המשפטים
אבל מפני חיוב הכל לכל׳ וכן אמ׳ החכם שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת
אמך׳ מחייב על מוסר אמך ותורת אביך׳ וכיוצא בזה נאמ׳ במלאכת היכ׳
לפי שנ׳ במה שעשאו שלמה ויצר את העמודים נחשת שמנה עשר אמה
קומת העמוד האחד וחוט שתים עשרה יסוב את העמוד השני׳ לכן חייב
השני להיות קומתו שמנה עשר אמה כראשון ~~והשני~~ והראשון סובב יב׳ אמה
כשני׳ ושמו׳ נאמ׳ כיוצא בזה על רבים׳ שנ׳ לי גלעד ולי מנשה אפרים מעוז
ראשי יהודה מחוקקי׳ מה שחייב כל אחד הוא נתחייבו הכל׳ וכאלו אמ׳ לי
גלעד ומנשה ואפרים ויהודה והם מעוזי ומחוקקי פתח׳ וכן במה שאחריו
מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי׳ גם זה מה שהכ׳
חייב שנתחייב כל אחד נתחייבו הכל ונהיו מואב ואדום ופלשת סירות רחצי
ועליהם אשליך נעלי והתרועע׳ וכמו כן בדברי המשנה אמרו בענין שבת אין
טומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול ולא אמרו ולא בסלעים
ואמרו בנזקין מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת הסלעים ואת המלח מן הכו׳
הכותל שלשה טפחים׳ ולא אמ׳ ואת החול׳ וכל אחד מחול ומסלעים חייב
להיות בכל וכפי זאת ההקדמה יתכן להיות פי׳ בעל זה הספר כי כל דבר
שנגלה יש עמו מחלקי עולם שנה ונפש לו רצה בו החכמה והקבלה כלומ׳
שהחכמים כל אחד מהשלשה כפי עצמו אבל גלה ובאר שכלל אלה השלשה
לא נבראו אלא עם כלל העשרים ושתים אותיות ובהם כפי מה שהקדמתי׳ וכי שם
כל אות מהם כנגד חלק מאותם׳ ואין זה ממנו כלומ׳ מבעל הספר אלא הזכרה
וקצור והכל חוזר לזה היסוד׳ שהקדמנוהו כי הכל מאלה נוצר והכל מהם ועמם
ועל הכל כמו שאמרנו כי הלך השיעית הי׳ הלך הרצוי כי היסודות והמקראות
נבראו כאחת כלומ׳ בבת אחת אלא שבעל זה הספר השמיענו כפי כח שמיעתינו
והדריכנו בקצור וקלות למען הדריכנו מענין לענין ועתיד הוא לספס ולומר
וכלן לזוקי׳ ויתכן להיות לו בכל אמרים דקים וקלים הבנית מה שהגבל נוהו
כמה שיצר עם אמ״ש לקח דוגמה מם דוממת שין שורקת׳ כי ידוע כי לכל
אחד מן השבעה והשנים עשר מזלות צורה מצויירת ידועה אצל בעלי מלאכת
הויית הגלגל ולכל אחד מאברי גוף האדם כמיון מצומה ידעהו מי שקרא ספר
הנתוח והועלות האברים לגל׳ שמקלס לו ישתכנו בו כיד מן היד וכנגד מן הרגל
לך נהוג הענין ברובם׳ ואם התרחב דעת מקצת התלמידים וחפץ לארוך בענין

זה ימצא צורת רוב הכוכבים כצורת האותיות אשר ייחסם במו בעל זה הספר אנקוב מהם וזו ראיה חזקה והוראה גמורה תורה על מה שאמרנו בהקדמה הראשונה··

פרק חמשי

המליך את אלף וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו אויר בעולם ורויה בשנה וגויה בנפש זכר ונקבה· זכר באמש ונקבה באשם· המליך את מם במים וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו ארץ בעולם וקור בשנה ובטן בנפש· המליך את שין באש וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו שמים בעולם וחום בשנה וראש בנפש זכר ונקבה· כיצ׳ צרפן אמש אשם משא מאש שאם שמא· שמים אש אויר רוח ארץ מים ראשו אש לבו רוח בטנו מים· שבע כפולות בגד כפרת חקקן חצבן צרפן שקלן והעמידן וצר בהם כוכבים ימים ושערים· המליך את בית וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו שבתי בעולם ושבת בשנה ופה בנפש· המליך את גימל וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו צדק בעולם ואחד בשבת ועין ימין בנפש המליך את דלת וקשר בו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו מאדים בעולם ושני בשבת ועין שמאל בנפש· המליך את כף וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו חמה בעולם ושלישי בשבת ואף ימין בנפש·· המליך את פה וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו נוגה בעולם ורביעי בשבת ואף שמאל בנפש· המליך את ריש וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו כוכב בעולם וחמישי בשבת ואזן ימין בנפש· המליך את תו וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו לבנה בעולם וששי בשבת ואזן שמאל בנפש·· חיצה את העדים והעמידן אחד אחד לבדו עולם לבדו ושנה לבדה ונפש לבדה·

ומה שאמר בכל אות וקשר לו כתר הוא יסוד מיסודי הראשונים ז״ל כי קבלנו מחבריהם כי האותיות יכלו בזיונן ותגין כמו שאמרנו שבע אותיות צריכות שלשה זיונין ואלו הן שעטנז גץ וכן לכל אות· ויש אותיות שמוסיפין על הקצוב לאו וגורעין כפי מה שמפורש בספר התגי׳· והעתיקו כי ספר תורה שאינו מדוקדק בתגיו אין ראוי לברך עליו ולקרות בו בצבור· וזאת עוד כי לפי׳ לא יחיה המשומר בו· והקמיעים הראשונים אמרו· כי אם לא יכתבו הקמיעין בתגיהן לא יועילו· וכפי מה שאמר בעל זה הספר כי לא יצמר מה שהחפץ להעשות כמו מן משולש ואם מרובע וכפול ועקום ומשולשל ומעבן או בכל תמונתם· ולכן זאת וקשר לו כתר ואת בכל אחד וצרפן זה עם זה לפי שלא כונתן מופרדות לבד מהן דבר חבור ועמות ולא בא מהם הרכובים או כהמזגם ובהצטרפם עם זולתם ולא נהיה הקריאה והיחס לאותה האות האחת אלא לפי שהיא חזקה מכלן או חלה מכלן או כפולה או משולשלת כאשר נדע כי בגשם החום קרירות ובקר חמימות· ועם כל זה לא נקראהו אלא בשם הגובר עליו· וכמו שאנו אומרים וראים ויודעים

כמונו שכלנו כי הצדיק אי אפשר מלהיות בו שום שמץ והרשע אי אפשר
מלהיות בו שום מצוה׳ ואעפ״כ לא נקראים אלא בשם רוב מעלם׳ ולמר בכל
אחד וערבן חפץ בענין זה וערבו אלו שהפחית היוד וחסרו כאשר באים במקרא
מלות רבות כיוצא בזה כאמרו נחנו נעבור חלוצים׳ ובמשנה אומ׳ וכשהזיק
לב המזיק לשלם תשלומי׳ נזק במיטב הארץ תחת נתחייב המזיק׳ ובבבלי
המפייטים אומ׳ מירד דל [illegible] והחתו ועץ עץ ובמקום ירש רש׳׳ וכיוצא בזה
הרבה מאד׳ ומה שאמ׳ זכר ונקבה כי אני ערכן חפץ בזה כי החלק המשלים
והנוצח הוא הגורם הזכרות והנקבות כפי מה שהקדמנו כבר וכן יגרום הכח וה׳
והחלישות בכל הנמצאות׳ והודענו בשער הצירוף כי נצרף הקרוב בקרוב כי סיר
המלה לשם הוא יותר קרוב לאמש ומשל הוא יותר קרוב לאיו׳ ועל הפכם שלם הוא
יותר קרוב לאמש׳ ועל שלם הוא יותר קרוב לאיו׳ ועל הפכהן מלש הוא יותר
קרוב לאיו ועל זה המשכיל ישכיל בכל מלה ובינות ומעשיך ומה שערך
על זה׳

פרק ששי

שתים עשרה פשוטות הו זח טי לן סע צק חקקן בחצבן
ערכן שקלן והמירן וצרבהם מזלות שנים עשר חדשים מנהיגים שני עליזים
ושני עולזים ושני יועצים ושני עליצים והסקורקבנים ושתי ידים ושתי רגלים׳
עשאן כמין מריבה ועשאן כמין מלחמה זה לעומת זה׳ עשה האלהים׳ אחד אחד
לבדו שבעה חלוקים שלשה שלשה ואחד מכריע בנתים שנים עשר עומדים
במלחמה שלשה אוהבים ושלשה שונאים שלשה מחיים ושלשה ממיתין וכלן
אדוקין זה בזה וסימן לדבר עשרים ושנים חפצים בגוף אדם אחד׳ כיצד צרפן
הו וה זח חז טי יט לן נל סע עס צק קץ המליך את הא וקשר לו כתר
וצרפן זה עם זה וצר בו טלה בעולם וניסן בשנה וכבד בנפש׳
המליך את וו וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו שור בעולם ואייר בשנה ומרה
בנפש׳ המליך את זין וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו תאומים בעולם
וסיון בשנה וטחול בנפש׳ המליך את חית וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו תאומים
בעולם ותמוז בשנה ומסס בנפש׳ המליך את טית וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה
וצר בו אריה בעולם ואב בשנה וכוליא של ימין בנפש׳ המליך את יוד וקשר
לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו בתולה בעולם ואלול בשנה וכוליא של שמאל בנפש׳
המליך את למד וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו מאזנים בעולם ותשרי
בשנה וקורקבן בנפש׳ המליך את נון וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו עקרב
בעולם ומרחשון בשנה וקבה בנפש׳ המליך את סמך וקשר לו כתר וצרפן זה
עם זה וצר בו קשת בעולם כסליו בשנה יד ימין בנפש׳ המליך את עין וקשר
לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו גדי בעולם טבת בשנה יד שמאל בנפש׳׳

המליך את צדי וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצרבו גדי בעולם שבט בשנה
ורגל ימין בנפש׃ המליך את קוף וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בו דגים בעולם
אדר בשנה ורגל שמאל בנפש׃ חצה את העדים והעמידן אחד אחד לבדו עולם לבדו
ושנה לבדה ונפש לבדה׃ פשט מלות פרק זה נשל׳ כי פירוש שני לועזים
כמוקוליס וכועס׃ ועקר האומר לווי מעם לועז׃ וחפץ באומר זה הכבד
והמרה כי הם הקפדנות והכעס במו יהיה לפי שהכבד מקור הדם והמרה מקור
המרה הירוקה׃ הכבד מגרה לתאות המאכל והמרה מגרה לכעס ולחלוק׃ ומשל
נוהג בפיות בני אדם באמרם כבד רעבה ואומ׳ למי שאינו מקנה ולא כועס אין לו
מרה׃ ופתרון שני עליזים רוכלים ובוטחים כמו זאת העיר העליזה היושבת
לבטח׃ וחפץ בעטין זה הטחול לפי שהוא מקור השחורה והוא כטבע העפר׃
ואחר כן המסס והוא תופס המאכל בכלות התופסת שבו והוא קור יבש׃ אע״פ
שיש לו שלשה כחות אחרות המושכת והמעכלת והדוחפת לו שמובחר שבמו
והמסגל המסס שטבעו כטבע הטחול׃ ופתרון שני נועצים כמשמעו כמו
שאמ׳ מה אתם נועצים׃ וחפץ באומר זה שתי כליות לפי שיש למו פועל
באיוב הלכם ובגבורן בכלותו פעל נבון ירא כח מן הטרפשא המבדלת
במהירות על הנטיה לכליות ועמ׳ מה אדם כח וגבורה לאותו הפעל כמו שאמ׳
הנביא כי אתה קנית כליותי׃ ופתרון שני עליזים שמחים וששים שנ׳ עלץ
לבי׃ וחפץ באומר זה השני קורקבטן קורקבן הראשון שאינו טוחן׃ והשני
העיד הראשון נקרא קורקבן והשני נקרא קיבה׃ כי הוא הראשון לא ישהה בו המאכל
כלל ולכך נקרא מתענה׃ והשני יובל אליו השמר על התעפשו והסתרחו שלא
לא יתעפש ויסרח ויחון לא יהלפנו הטבע וישליכהו לדרבה העפסו וכשיסרח יצא
ממקום שנכנס ולפי נקרא ער לפי שאין לו אלא פה אחד׃ פי׳ כאדם שאין לו אלא עין אחד׃
ונקראו שניהם קורקבטן על דרך שם לווי לפי שהקורקבן הוא שם קורקבן של עוף
כמו שאמרו רבותי׳ ז״ל בסימני עוף טהור זפק וקורקבן נקלף׃ וזה פי׳ שנים עשר
מנהיגים׃ והנשאר מן פי׳ שאר המינים אחרים׃ שספרנו הוא בכלל מאמרו שלא ובטן
כמו שהנשאר מפי׳ עשתי הראש אחר שבעה שערים הוא נכלל באמרו ראש׃ והנשאר
מאברי הגויה הוא נכלל באמרו גויה׃ ומה שאמ׳ עשאן כמין מריבה וערכן כמין
מלחמה מחלוקה חפץ באומר זה כי אלה הכחות שיש לכל אחד מן השנים עשר אברים
הם התורות מקצתם לעומת מקצתם וכן הוא שבכלם כי בתחלת שנוי המזג והם
מתגברת והם ביכות על אחרת בשביל המריבה בראש יהיה התחלה בין שני בני
אדם שמתחלת מעט ומתוספת והולכת כפעולת מים שנ׳ פוטר מים ראשית מדון
ולפני התגלע הריב נטוש׃ ובהתגבר הזיכות תפול המלחמה כלומר תהיה
וההגרה המלחמה ולא תמיש עד שתנצח זו לצד חיים או לצד מות ולפי נקרא
יום המות יום מלח׳ מלחמה כלומ׳ שנלחמים היסודות כמו שנ׳ אין שלטון ביום
המות ואין משלחת במלחמה ודומה זה כמלחמת הראש עם הקולים על

שהשרפים שנ׳ מי יתנני שמיר ושית במלחמה אפשעה בה אציתנה יחד׳ אבל
מה שלא נס לה זק לעשות זה עשה האלהים׳ הוא אחד מן הראיות שיש לענינים
זומן ומחלש ומחבר כי ברא ותיכן כל הענינים שהם תמורת חבוריהם והם
החמימות והקרירות והרטיבות והיבשות וישימם ענין אחד ויכלילם במקום
אחד׳ ולא עוד ומושל אלה השבעה בשלשה מושלין ושלשה נמשלין ואחד
מכריע ביניהם ולא שם השיעור שלשה אלא מפני שאין העצה נוטלת אלא משלשה
ענינים ומשלש עצות ולפי נהיו כינוי מאותות בשלשה ונמשלים השנים עשר
בשנים עשר נפשות במלחמה שלשה אויבים ושלשה אוהבים ושלשה מחיים
ושלשה ממיתים׳ לכן בהתמיד כח המחיים והממיתים יחלושו ביען שהשני׳
עשר קיימים ועומדים על הויתם כי נמשלה לגומה שממית זה ומחייה זה ואם
יתגבר אחד משני הצדדים אז יאבד הכל׳׳ ויתכן לבאר איך יאבד הכל ולא
יתכן להיות הדברי׳ בחיים ובמות אלא על הפעלים כמו ולא על הפועלים׳ ולא
כי השלשה הפועלים אינם קיימים אלא בעוד פעלם מצוי שהוא מטבעם ויסודם
כאש הנמצאת עם הנשרף וכהאסף הנשרף בטלה לה ואינה נראית ולפי אשר
נצחו הממיתים ולא יחיו המחיים מפני בטול פעלם והעדרתו ואף לא הממיתים
לפי שלא נשאר להם סיבה שימיתוהו ולפי בטל פעלם גם הם׳ וכן תמורת זה
ותמורתו שאם ינצחו המחיים בטלו הממיתים בבטול פעלם ולא נשאר למחיים
דבר שיעשוהו לפי שאין ממית ולא מומת יבטל פעלם גם הם ויאבדו כלל
השנים עשר נלחמים תדיר כפי מה שספרתי׳ והוא אומר רק ולפי הכתו׳ וכלן א׳
אדוקין זה בזה כלומ׳ נסבבים ונתלים זה בזה כמו שאמרו רבותי׳ ז״ל שנים
אדוקין בשער ושנים אדוקים בטלית כמו שנים אוחזין ויקריאתו באותיות
זין ענן ושלח וענין הוא לשון ארץ ישראל כאשר אמרנו כבר׳׳

פרק שביעי

אויר מים וגויה ארץ קור ובטן׳ שמים חום וראש׳ ורוה
לאנ״ש שבתי׳ שבתו ופה׳ צדק אחד בשבת ועין ימין מאדים שני בשבת ועין שמאל
חמה שלישי בשבת ואף ימין׳ נוגה רביעי בשבת ואף שמאל׳ כוכב
חמישי בשבת ואוזן ימין׳ לבנה ששי בשבת ואוזן שמאל׳ ואלו בג״ד כפר״ת
טלה ניסן וכבד׳ שור אייר ומרה׳ תאומים סיון וטחול׳ סרטן תמוז ומסס׳ ארי׳
אב וכוליה של ימין׳ בתולה אלול וכוליה של שמאל׳ מאזנים תשרי וקורקבן
עקרב מרחשון וקיבה׳ קשת כסלו ויד ימין׳ גדי טבת ויד שמאל׳ דלי שבט
ורגל ימין׳ דגים אדר ורגל שמאל׳ זהו הו זח טי לן סע צק ההו ועלה
בהשגחתו אלה העשרים ושנים כבר באסוף כל אחד מן העשרים ושנים מהם
לחברו כי להתגלגל כמו המתגלגל בהשגחתם עליהם הולך ובא בגבריהם
רחבים ואלה תוצאות יחוקקן ויחרתם בלבותם וכפי מה שידעת כי התכס
בה שנה מצות שבת שלשים ושש פעם והזהיר על ע״ז ארבעים ושמנה פעם׳

וכיוצא בזה מהשנות העננים והשבתם פעמים רבות· ואם יאמר אלה ולמה לא הזכיר
זכר שני נשיבהו כי לא נתכוון אלא לזכר השמשי שהוא לשמש המזלות ולא חשב לזכר
הלבני·

פרק שמיני

נוצר עם אלף אלו רוח אויר רויה וגויה וחך לשון·
נוצר עם מם אלו מים ארץ קור ובטן וכף חובה· נוצר עם שין אלו אש שמים חום וראש
וכף זכות· נוצר עם בית אלו שבתי שבת ופה חיים ומות· נוצר עם גימל
אלו צדק אחד בשבת ועין ימין שלום ורע· נוצר עם דלת אלו מאדים שני בשבת
ועין שמאל חכמה ואולת· נוצר עם כף אלו חמה שלישי בשבת ואף ימין עושר
ועוני· נוצר עם פה אלו נוגה רביעי בשבת ואזן שמאל זרע ושממה·
נוצר עם ריש אלו כוכב חמה חמשי בשבת ואזן ימין חן וכיעור· נוצר עם תיו
אלו לבנה ששי בשבת ואזן שמאל ממשלה ועבדות· נוצר עם הא אלו טלה ניסן
וכבד ראיה וסמיות· נוצר עם וו אלו שור אייר ומרה ושמיעה וחרשות·
נוצר עם זין אלו התאומים סיון טחול ריחה והתרות· נוצר עם חית אלו סרטן
תמוז מסס שיחה ואלמות· נוצר עם טית אלו ארי אב כוליא ימנית לעיטה
ורעבתנות· נוצר עם יוד אלו בתולה אלול כוליא שמאלית תשמיש וסירוס·
נוצר עם למד אלו מאזנים תשרי קרקבן מעשה וגמות·
נוצר עם נון אלו עקרב מרחשון קיבה הילוך וחגרות· נוצר עם סמך
אלו קשת כסליו יד ימין רוגז נעול כבד· נוצר עם עין אלו גדי טבת יד
שמאל שחוק ונער מחול· נוצר עם צדי אלו דלי שבט רגל ימין הרהור
ונעול הלב· נוצר עם קוף אלו דגים אדר רגל שמאל שינה ומהוהלך לו·
זהו הו זח טי לן סע צק· וכלן אדוקין בתלי גלגל ולב תלי בעולם
כמלך על כסאו גלגל בשנה כמלך במדינה לב בנפש כמלך במלחמה·
כללו של דבר מקצת אלו מצטרפין עם אלו ומקצת אלו מצטרפין עם אלו· אלו
עם אלו ואלו עם אלו אלו התמורה ואלו התמורה אלו כנגדן ואלו כנגדן ואם אין
אלו אין לו וכלן אדוקין בתלי גלגל ולב· וכשהבין אברהם אבינו יצר וצירף וחקר
וחשב ועלתה בידו ונגלה עליו הקב״ה וקרא עליו המקרא הזה בטרם אצרך
בבטן ידעתיך וג׳ ועשאו אוהבו וכרת לו ברית ולזרעו עד עולמי עד·
וטועים בפרק זה עוד במלה גורס ריחה וסריות וגם גורס ריחה ותחרות
ואינו אלא והתרות בשלשה תגין כאשר חקקתי· והתרות הוא שם להערת הריח
כמו שאמרו רבותי׳ ז״ל בתלמוד מעשה באחד שאמרו לו ושתה התרעה הילך
ונכנסה לחורבה ונכנס אחריה לבדקה ולא לה ריח צנון אנמריח בגליל
ומלת רעבתנות כלומ׳ רעב חזק· ופי׳ סירוס כמשמעו סרים· ופי׳ גימות
קילופילה והוא התמורה המעשה לפי שהמעשה אי׳ לשפר אלו בגלגבעות והוא
מלובש ומבטלם· וכי׳ לא נהיה מעול המחול התמורה השחוק· ופי׳ כי

לכשדי

השחוק אינו מתרבה ומתגבר אלא בעוקר הלב וגילולו ונקיותו ובשביל הטחול
תמיד למשוך מרה השחורה מן הלב אליו ולעצרה בעמקו עד ינקה הלב ויצללו
ואם יחלש הטחול מלמשכה תגיר והשאר שקועה בלב תשחירהו ויתמעט השחוק
והשמחה ויחלו החלום לדאגה ולאנחה ויגון ותאבל הנפש ותבער בהיותה בלב השחור
כאשר יכבד על האש ויתעמם כשיהיה בחשך · וכי לא נקיה תמורת הרהור
נעול הלב · זה ידוע ומבואר לפי שהמחשבה אינה אלא בלב וזה שלא מצאו בעל
זה הספר באלה השנים עשר לפי שמצאוהו למעלה מהם ויש שימם כלם קשורים
בו · ולמה נהיה התמורה שונה מת והלך לו חפץ בענין זה הנעור תמיד כי אותה
ההערה ממיתה אותו ולא חפץ המות הטבעי כי המות הטבעי מהתמורות השבעה
הנוספות לבגד כפרת ושני טעם כי בהיות גם אלה השנים עשר הפוכים
והתמורות כפי מה שמצאנו והם סמיות וחרשות והגדות ואלמות ורעבתנות
קירוק ערנות חגרות נעול כבר נעול טחול נעול הלב ואיננו ומת והלך לו
אם כן למה נהית העלה בכף בשבע כפולות פי׳ כלומ׳ לא נקראו כפולות
אלא שיש לאו התמורות והפוכים למפרע והנה גם אלה השנים עשר יש לאו
הפוכים ואיך יתכן להקרות אל פשוטות · ונשיב על זה ונאמ׳ כי אותם
השבעה אי אפשר מלהיות או אחד מהם או כלם מהפוכיהם נבראים מעולם
אבל אלה השנים עשר אפשר שלא להיות אחד מהיפוכיהם מעולם כלל אך יהיה
לפעם ונעדר · כי עד כאן הלא׳ כי בהמירך ראיה חכמה באולת ועושר בעוני
ישנו לבר · ובהמירך ראיה בסמיות ושמיעה בחרשות אינו לבר כלל ··
אבל אלה החמשה חוברים שזכרם בסוף הספר במה שיש לאו מענה
ועני · כי באמרו מקלה אלו מתערפין עם שאו חפץ בענין זה מזיגת מקצתם
עם הכל ותהא הנעימה לרוב · ומה שלא אלו עם שאו חפץ בו המקראות האלה
המתחלפות ויהא לחד התמורת אחר · ומה שלא כנגד שאו חפץ בו השוין זה כנגד
זה בעולה עטים מעניות כלומ׳ ענין הדבר בעצמו · ומה שלא אם
אין לו אין לו אין שו הולמה שזכרנו מבעול הפעל פעל טבעי וגם בעול
פעלו · ומה שלא וכלן לוקין בהלי השיבם אלה העקר ושמם פותחים וסותמים
ואחר כן גלה למי כלל הספר הזה באמרו וכשהבין אברהם אבינו וכו׳ וכי אל לכפי
שאברהם אבינו ע״ה היה בין הספרים ומעברי הקבלה נאמור כי עמד לפני נמרוד
ויריב עמו והיה נמרוד עובד ע״ז ובגלותו כי נתחו לאברהם לבינן באמונות אלא לו ימ
לי נסיון קל וקרוב אותו האש עובר האש הוא הנה משליכך בה ואם אלקיך חזק ממנה
ויציל יצילך וישליכהו באש ויצילהו הקב״ה שנ׳ אני ה׳ אשר הוצאתיך מאור כשדים · מן עכ״פ
שאור כשדים מלינה אלא שנקרא בשם כבשן האש מפני מה שאירע בה מענינו כאשר
נקרא מסה ומריבה על ריב בני ישראל ·· וכמו שנקראת תבערה כי בערה בם אש
בם ה׳ · וכן נקרא אור כשדים לפי שהצילו בו לאברהם ואלה זו מצויה במקרא
בהרבה מקומות כאמרו אשר אור לו בציון · חמותי ראיתי אור · ועד אור לשבת כנגדו ועוד

לכו באור לשכם ומה שאמר צר וצרף וחקר וחשב הם השערים אשר זכרנום
כבר· ומה שאמר ועלתה בידו חפץ כענין זה כי עלה בידו היחוד ושלמות
המלוכה כמו שאמר שם ועלתה: ארוכה למלוכה בידם יש בו מחשב· אבל
מה שאמר ונגלה עליו הקב״ה וקרא עליו מקרא בטרם אצרך בבטן א׳ כי לא חפץ
בו הפסוק כפשוטו ופתרונו לפי שזה נאמר לירמיה אך חפץ בענין זה כי הקב״ה
החשיבו וחשבו טרם היותו חלילה ורצו לנערים· שנ׳ ויטע אשל בבאר שבעו׳
ואמ׳ נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם· ומה שאמר עשאו אוהבו שנ׳ זרע אברהם
אוהבי· והחכמים ז״ל שחששו לחשש האומה עם המציאים לאו קלקולי המלות
והלשון כלומר המשנה וכלל דבריהם הנמצאים בכתב הם הם ז״ל שחששו וערבו
בספר זה על שלמדו ענינו הנעתקים עמהם ויערום מלות יקרות· ויסלום
כלליך הבא אחריהם בכרך· שזה ובאורח מישור ולהמציאם חסד ורחמים לפני
אב הרחמים לכן נפיל תחנה לפני נותן תשועה הקרוב לשמוע להשים חלקנו
ביראים ולאספנו בחבורתם ונהי אמי שאלוהו הודיענו
אלא ארח חיים שובע שמחות את פניך נעימות בימינך
נצח ויען שלמתם חזק תם ונשלם בעזרת האל·

בינו עמי עשו

אמר יעקב בן נסים ז״ל

כי קראנו מאז ספר לבני עמנו הרבנים
והוא קרוי על שם אברהם ע״ה וקוראין
אותו ספר יצירה כלומר יצירת העולם וההתחלות ונראה רוב בני עמנו כי טעו או
יתעו ושגו וסגו מדעת ענינו ומלעמוד על סודו מפני רמזיו העמוקים וסודיו
החשוקים· ועלומיו הדקים ועניניו הזקוקים אשר אי אפשר להתירם ולא לפרש
ענינם ולא להבין סודם ולא לדעת ביאור רמזיהם אלא למי שהוא בקי בחכמת
פלוסופיא ואחרי חלקיה השלשה אשר תחלתם החשבון וחכמת ההנדסה וחכמת
הגלגל וחכמת החבור· כלומר המוסיקי ואחריו החכמה השנית והיא חכמת

הטבעים כלומ' חכמת הרפואות· ואחר כך ילמד זאת החכמה השלישית והיא
חכמת היחוד להקב״ה והענינים הרוחנים ומעט ימצא בבני אדם מי שנתפקרה
באלה החכמות השלשה אשר זכרנו ובסגלה בבני עמנו כלומ' לא כל שכן בבני
עמנו מפני מעוט עסקם במו ולפי אין נמצא במו מי שיוצא ידי חובתו בפי' ספר
זה ולא מי שיעמוד על מה שרמז בו האומן ומסתפק הייתי לפרשו ולערוך
בו מפני שאין מתעסק בו מבני עמנו וסבור הייתי להתעסק בזולתו מהחבורים
ומפרושי הספרים אשר תועלתם רבה מזו וזכרם גדול מזה ושכרם הרבה
אלא עד שהגיע אלינו מארץ ישרא' לפו״ק וביד החרש שהיו ממדינת פאס הביאו
בידם ספר זה פתור ומפורש מפי רב סעדיה הפיתומי ז״ל ואעיין בפירושו ואתבונן
בדבריו בו למען דעת והבין מעלתו בחכמה החיצונית שהיא חכמת פילוסופיא
ולאי זו דרגה הגיע בה לפי שכתבו פעמים רבות גאון למדינתנו הידועה
קירואן לזקננו ר' יצחק בן שלמה ז״ל בשאלות מחכמות חצונות והוא עיין בפיר'
בפיהם טרם לכתו לבבל והיה ר' יצחק מראה אותם לי ואנכי אז בן עשרים
שנה והייתי מעמידו על מקומות טעותו והייתי שמח לכך מפני מעוט שני·
וכבא אלינו פירושו לספר זה ועמדתי על המקומות שהאריך בפירושם ושגגה
במו וסר מדרך הישר ולא הבין מאומה מרזי סודותם ויסבור כי הבין ויגע ולא מצא·
ודברי רבים הרגיש בנפשו כי לא הבינם ויט מעליהם ויחדל מלפרשם והרבה להכניס
דברים אחרים אינם מענינו סברת קובץ עקר הספר ומסידן לכך ראיתי לעזוב מה
שבידי מזולת ספר זה ולהתעסק בפירושו ולגלות ולבאר מה שצפן בו קדמונו ולוספי
הלשון שנה רב סעדיה ז״ל בענינים והמקומות אשר טעה במו למען השאיר זכרנו
אצל בני עמנו וכדי היות לנו שום שכר לפני בוראינו ברוך הוא לפי שסובר אנכי כי מי
שמבאר האמת ומגלהו ומעמיד טעות הנמהר בו שיש לו בזה שכר גדול לפני בוראנו
ברוך הוא לעולם הבא כמו שאמרה הצדקת אבי גיל לפני דוד ע״ה והיתה נפש אדוני
צרורה בצרור החיים· ומאלהינו נשאל ונבקש לעזרנו ולאמצנו ולהצליחנו במה
שיקרבנו ליחודו וליראתו ולבשרנו ולשמחנו בחזיון שכינתו ובחסותינו תחת כנפי
רחמיו אחר פרידת העולם ההבלי הזה המסכן והמפתה והמשגה לבוערי עם
ונמהרין אשר לא ידעו ולא הבינו גדל מעלתו ורום דרגתו כי בידו עוז ויכולת והוא
על כל יכול·

פרק ראשון

בשלושים ושתים נתיבות פלאות חכמה חקק יה יי צבאות
וכן בשלשה ספרים בספר וספר וספור עשר ספירות בלימה עשרים ושתים
אותיות של אמות שבע כפולות ושתים עשרה פשוטות עשר ספירות בלימה
מספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכונת באמצע במלת לשון
ובמלת השעור· פשטק אמ' כי הבורא אלהי הצבאות חקק שבילי

ד׳ חכמה

החכמה וארחי עלומיה ודרכי סוליה ורזיה בשנים ושלשים דרך והם עשר ספירות
ועשרים ושתים אותיות מצויות על כ״ב הבריות שמדבר במו האדם מפיו ואלה הכ״ב
אותיות שלש נגלות ימות ומעלות מדברות ומשוכות ואלה הין אותיות שבע כפולות
ושתים עשרה פשוטות מופרדות · אבל העשר ספירות מצויות עליהם העשר אצבעות
וברית האחת שמחמתה מתנכת ומתנענעת לכלן במה שידבר בו הלשון · פירושה
אמ׳ חכם בעל הספר זה ואספו להודיענו כי היוצר ברוך הוא ערב וקשר כל יצורין בשלשה
ענינים בספר שהוא כתב · ובספר שהוא מנין וספור שהוא כמשמעו ספור · ומנין
שספר כתב שנ׳ וללמדם ספר ולשון כשדים · ומנין שספר מנין שנ׳ והיה מספר בני
ישראל כחול הים · ועל׳ אמר אחרי הספר אשר ספרם דוד אבי · ומספור מנין שהוא
דבור והגדה שנ׳ ויספר להם המן · ועליה מספר החלום · ועל ערב אלה השלשה
ענינים שהם ספר וספר וספור בשנים ושלשים דבר והכנים באלה השנים ושלשים
דבר כל העולמות והעליונים והתחתונים ·· חלקתי באמרי העליונים החכמות
הרוחניות שתחלתם היחוד והאומר במה שאחריו הוא הטבע ובתחתונים האומר על
ידיעת חכמת הגלגל וסביבון כי כל זה מוכנס בכתב ובמנין ובהם יודע אלימו והכתב
כלו מוכנס בכ״ב אותיות המצויות על כ״ב הברה שבטבע · כי במו ומהם נבנות המלות
בכל הלשונות · ועוד זכר מעלת אלה האותיות ובאר שמורות על עשרים ותשע הברות
וכי יש מהן שלש אותיות · חלקות ורפות מתנענעות ומנענעות שבמן מתנענעות
שאר האותיות שאמרנו שהם אמות וחרשות שוכנות עלומות וחתומות כי באלה
השלשה המדברות החלקות נגלות ונגלות בכל האותיות הלועזות ומתנענעות
ומדבר במו הלשון וזה למי שלא יודעות אבל למי שלא אמות שמם אמהות כלומר
יסודות יסודות ידובר במו ואומות יתרכבון בעני׳ · ואלה השלשה לא הובחרו וה׳
והוקלו אלא מחמת קלותם ומשכותם ונגלוי בכל ההברות במו בכל הלשונות ואלה
השלש הם האלף והיוד והוו והקלה שבאלה השלש היא האלף הקל הנקרא בלשון ה׳
הקדש פתח גדול רפה כמו עשה בנה כי הברה זו כלומר הפתח הגדול אינה אלא אויר
יוצא מן הריאה אלא צריך לשום כלי מכלי הדבור כגון החזה והגרון והחיך והלשון וה׳
והשנים והשפתים ואינו יוצא אלא כנענוע הריאה לבד והקרובה לו בקלות הוא היוד
והיא הברה נקראת שבירה ומהם מי שקוראה נגיכה והוא קול מאויר יוצא מן הריאה
ותוכו קלה הלשון בעזרת שני מלתעות מן השינים · ואחרי היוד בקלות הוו והוו כבד
מהשלש אותיות הקלות מפני שצריך למה שלפנים אל השפתים שהם
הרחוקים שבכלי הלשון מן המוצא שהיא הריאה לפי שהריאה היא מקור האויר
האלוי האשי המקיף בבעלי החיים בכלי הבשול שהם הלב והכבד והמסס ויצטרך
להוציאו בקנה הריאה ולהכניס אויר קר מחוץ לנפוח בו על ידי הבשול פן תכבה
החמימות המחיה שבלב או תשבות אש הבשול שבכבד ויבטל העכול וימות החי
כעשות הנפח בנוד הנפוח והאדם בפיו בעת בשלו קדרותיו וזה האויר שמוציא מן
הריאה הוא כלי הנשימה מן העוף והחיה והבהמה והדבור מן האדם וזהו כלל האומר

כשלש אמות ואם תחפוץ לומר שלש אומות והוא הנכון והמובחר· אבל שבע כפולות
הם בג״ד כפר״ת· ואלה השבעה אינם נמצאות בזולת לשון הקדש מכל הלשונות לפי שכל
אחד מאלה השבעה בלשון הקדש מגיד על שתי הברות אבל בכל הלשונות הוא שם בכל
הברה צורת אות מגדת עליה· ובני ארץ ישראל וטבריא הם הבקיאין בלשון הקדש זה
ובקריאת המגלה והם המודעין והמיוסדין בו והטבעים עליו· אבל כלל אומה לא
ידעוהו בלתי לשמע אזן ולא בטבע לפי שהוצאת זאת הריש הנגשה והקמוצה
הוא במן בטבע ירוש ומקובל ואינם בזולתם· ואלה השבע כפולות לא נקראו
כפולות אלא לפי שכל אחד מהם מגיד על שתי הברות מן התשע ועשרים הברה
שבטבע האדם להוציאם מפיו בקול שיסודו האויר היוצא מן הריאה וכליו וכלי הדבור
שתחלתם החזה וסופם השפתים ועתידים אנו לבארם בזולת זה המקום בעזרת
שמים· וכשיוספו אלה השבע הברות שהן בכפולות על העשרים ושתים אותיות
שזכרם בעל הספר· והיו אותיות המבטא אצלנו עשרים ותשע ואלה השבע מהן
שאינן מצוי בלשון ערבי הכ״ף הרפה כגון ויהי בקר· והפה המודגשת מן פרי בטנך·
והריש הנגשה שאמרנו שהיא מוסגלת בבני ארץ ישראל· ויש אצל הערבים הברות
שאינם נמצאות אצל העבריים הם הצא״ד מן קל״ב והצא מן עצ״ים· פי׳ קל״ב שבע ה׳
או שרביט ונכתב בלא נקודה מלמעלה והיא הברה בפני עצמה ודומה מעט לה
להברת ל״ט גרפה והג״ים מן נעימה גבהה פי׳ והגימל מן מלח כי גבהה פי׳ מלח·
אבל מה שאמר כי יש אתם תוספת הלמ״ד אלף הנכתבים בבת אחת כמו זה כבד
עתה ותעה כי הלמ״ד אלף שנכתבם אע״פ שבבת אחת נכתבות אינם אלא שתי אותיות
לספום לקצר ולהכליל רב במעט· לפי שהערביים וזולתם כל האומות ידועים ומום נכלים
בקיצור ובאיסוף רוב ענינים במיעוט דברים· ויש אתנו תוספת עליהם הגימל מן גבור
והפה מן פרוכת והם שפתיות פי׳ יוצאות מהשפתים· והיה רבנא יצחק בן רבנא שלמה
ז״ל אומר כי יש בלשון העבריים אצל הטבריים הטא והצאד בלשון תרגום והיה קורא
ויעש אהלי אפדנו אפטנו· והיה מיסד הטא בלשונו והיא בכתב לט״ה והיה קורא וצרנו
את לשונם והיה מיסד הצאד בלשונו היא בכתב לט״ה· וכל זה למה מפני שהיה בקי
בקריאת בני טבריה· לכן עתה שוין עם הערביים באותיות כי ישנם אתנו ואתם כ״ט אותיות
ויש לנו ג׳ אותיות שאינן להם והם הבית והגימל והפה· והם כותבין תחת הפא הגימל כף או
גים וכותבין עליו בבית פי׳ שם בשם הנקרא בלשון רבותינו ז״ל סימן ובוצנת ולישקוני יהו
והוסיפו הם עלינו שתי אותיות והם הגים והגין ולא חפצנו להאריך בחלוף ההברות בלשוננו ול׳
ולשונם הייבן מלריבין בספר ויגלים מאריך כוונתו· וזהו אומר שבע כפולות· אבל שתים עשרה
פשוטות לא נקראו פשוטות אלא מפני שכל אחת מהן איננה מגדת אלא על הברה אחת לא הזרה
ממנה לזולתה· ואחר שביארנו ופירשנו ענין האותיות ראוי לשוב ולפרש ענין המתן בעין
בעון שמים·· ואומר כי באמרו חקק פירושו חרת כמו חרות על הלוחות הלא תראה כי לא
אמר ברא· לכן האותיות הכתובים בכלל הלשונות והאומות אינם אלא חקוקות ונעשות בפשוטר
בין העם להיות ראיה על האומר כלומר על הדבור ובעל הלשון אומר בספר לשון מספרי

בלשון

הלשון הנקראים מנעקיאת ובלשון יון נקראים ראוריאה כי כל הענינים הידועים
והנמצאים נמצאים בארבע מקומות לבד בכתב מבור ומבעלי הענינים ואלה השלשים
ושנים דבר שקדם זכרם אוספים אלה הארבעה ומגידים עליהם· ומאלה הארבעה
ראיה לבדה· ומהם מוגד ומוראה לבד עליו· כלומ׳ מוגד עליו בזולתו לא שמוגד
על זולתו· כי אל הכתב ראיה לבד בלא שצריך לבד לראיה אחרת מגלה עליו לפי שהוא
מושם בהסכמה ופישור· והדבור ראיה ומוראה עליו יחד· כי אל לפי שהוא ראיה על מה
שבמחשב ומוראה עליו בכתב· ומה שבמחשב ראיה ומוראה עליו יחדו כי הוא ראיה על
בעלי הענינים ומוראה עליו בדבור ובעלי הענינים מוגד עליהם בזולתם ואינם מגידים
על דבר זולתם· ומה שאמ׳ בעל ספר יצירה עשר ספירות בלימה מספר עשר אצבעות
חמש כנגד חמש· חפץ בענין זה כלומר כי העשר ספירות מלחי על עשרת אלפים
נמנים ונקשרים בעשר אצבעות לפי שזהו קושר נמו התשעה אלפים והתשעה מאות
ותשעים ותשע ותהיינה שתי יקר סגירות וקבוצות לפי שרוב השמוש בני אדם
במשאם ובמתנם לא יעבור העשרת אלפים אלא אקראי כעלמא ולפי׳ אמ׳ עשר ספירות
בלימה כלומ׳ בלימה העבר ולפיסה חפץ באומר זה כי הכתב ושעור זה מן המנין
אי אפשר לבני אדם בלא הם· ופירש רב סעדיה בלימה כלומ׳ כלומה· ויש בלימה
מלה אחת והעתיקו עלמהון מן מקג ורסן עליו לבלום· ואין בלימה מלה אחת
אלא שתים מלאימות אשה אל אחותה· ולו היה כמו שסבר רב סעדיה לא היה
איפשר להמצאות בעולם מנין עובר העשרת אלפים כלומ׳ יתר· ואנו מונים וסופרים
על פני הפנקס במנין בני הודו עשרת אלפים כורי חרדל בשעה קלה כי במרדו
שימד חרדל ונמנהו ונדע מנינו ונערך אותו המנין בעשרה יעלה גדלנו מנין
איפה· ועוד נערך מנין האיפה בעשרה ומה שיעלה הוא מנין החומר· ועוד
נערך מה שעלה ממנין החמר בעשרת אלפים חמרי חרדל וכן עד לאין סוף··
ואם יאמר אומר מפני מה אמר עשר ספירות בלימה ולא אמ׳ תשע ספירות
לפי שהתשע הם סוף המנין אצל בני הודו והעשרה אינם אלא אחד במאה כמו
שהמאה אחד באלף· נשיבהו כי לפי שנקיה האחד אינו מנין אבל הוא עלת המנין
ומכיפולו נהיו השנים שהן תחלת המנין ערך האחד שהוא עלת התשעה לתשעה
עד שנהיו העשרה שהם אחד במאה· וראיה לדבר כי האחד אינו מנין לפי שכל מנין
הוא חצי שניו· כלומ׳ הקטן שלפניו והגדול שאחריו ומה שאחר זה עד הגיעו לאחד
והאחד אינו אלא עד אחד גדול והם שנים· וכאשר עתה נקח ארבעה מן המנין וכשנקח
שפת הארבעה הגדולה שאחריהם והם חמשה ושפת הארבעה הקטנה שלפניהם
והם השלשה ונספם יחד החמשה והשלשה יהיו שמנה וחצי השמנה הם ארבעה
וכן שפת הארבעה· כלומ׳ צד צד הארבעה הגדול והם ששה וצד עצם הקטן והם
שנים ובועדינו הששה עם השנים יהיו שמנה וחצים ארבעה· ולפי שלא ימצא בין זה
באחד יענו בולאי כי אין האחד מנין· ולפיכך אמ׳ עשר ספירות ולא אמ׳ תשע ספירות
וראיה אחרת עוד על כי האחד אינו מנין· לפי שכל מנין אי אפשר מלהיות

אחרים או זוגות ומנין סגולת כל זוג מתחלק לחלקים תמימי׳ ואחת כלומ׳ שוי האחד
כי הארבעה זוגות מתחלקים לשנים שנים והשנים כשנים׳ וכן הששה זוגות הן
ומתחלקים לשלשה שלשה והשלשה כשלשה וכן כל מנין זוג נוהג ככה׳
וסגולת כל מנין מיוחד שהתחלק חלקים שאינם שוי האחד כי השלשה אחדים הם
כלומ׳ פרדים ומתחלקים לשנים ואחד והחמשה אחדים הם ומתחלקים לשלשה
ושנים׳ ולפי שלא נהג מנהג זה על האחד ידענו והבנו בבירור כי אינו לא זוג ולא
מיוחד רק הוא עלת כל זוג וכל אחד ומכפילתו נהיה כל מנין זוג או פרד׳ והאחת
היא עלת האחד ובה נהיה האחד אחד׳ ולפי זה בעל ספר יצירה עשר ספירות כי
בסירנו האחד מהעשרה נשארו תשעה והם סוף המנין המצוי בחכמת היוצר
יתב׳ שמו ועליהם יסובב כלל המנין שבעולם ולפי שמו בני אדם אותיותיהם תשע
אותיות׳ וכבר דברתי בענין זה בדברים מזקים נכוחים מאלה בספרי אשר
חברתי בחשבון בעז הוזן׳ אבל מה שאמ׳ וברית יחיד מכוונת באמצע במלת
לשון ובמלת מעור׳ חפצו כי אמת האדם הוא אמצע הגוף וממוצע בין העשר
אצבעות יחיד בין זוגות כי האצבעות הם מנין זוגות והאבר ממוצע יחיד ומופרד
בין אצבעות הידים והרגלים וקראו ברית יחיד כלפי שהיה מוסר הספר הזה הוא
אברהם אבינו והוא היה תחלת המיחדים ותחלת עובדי האל האחד כי אביו תרח לא היה
מיחד אלא עובד זולת הבורא ברוך הוא ונתן אלהינו ברוך הוא לאבינו אברהם למול להיות
בריתו׳ וכליה בזה האצבע המופרד שהוא האבר בינו ובין בוראו ולהיותה מצוה
חקוקה ושמורה לו ולזרעו ולזרע זרעו עד סוף כל הדורות לדעת כי אברהם אבינו הוא
תחלת המיחדים העובדים לבורא היחיד ולכך אמר ברוך הוא ונמלתם את בשר ערלתכם
וג׳ ואמר עוד המול ימול וג׳ ושם ברוך הוא המלה סמן סוד בגוף לאות לפי
שהיה אבינו אברהם ע״ה תחלת המיחדים והוא תחלת הנמולים ויודיענו ברוך הוא
שמו בכך כי היחוד לא יסור מזרעו עד עולם׳

ההלכה השביעית

עשר ספירות בלימה׳ עשר ולא תשע עשר ולא אחת
עשרה הבן בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו
והשב יוצר על מכונו מדתן עשר שאין להן סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק
טוב ועומק רע עומק רום ועומק תחת עומק מזרח עומק מערב עומק צפון ועומק
דרום ואדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכלם ממעון קדשו ועדי עד׳ פשוטה
כמשמעה׳ פירושה׳ אמר המפרש אין בהלכה זו יתרון על
הראשונה אלא מעוט ענינים׳ מה שאמ׳ עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה הודיע בזה
כי מה שלמטה מעשרה הוא המנין כלו ומה שלמעלה מעשרה הוא כנוס בו כפי מה
שפרשנו כבר כי האחד לעשרה ומה שלמעלה כעשרה למאה וכמאה לאלף וכן השנים
לעשרה בעשרים למאה וכמאתים לאלף על הענין לתשעה׳ והיינה התשעה לעשרה

כי התשעה

כתשעים לאלה וכתשע מאות לאלף·· ועוד הוסיף להנחילנו לדעת ולדקדק מה שתחת
והמן היסודות ומה שעירב מן האותיות על גזירת יצירת הבורא ברוך שמו ויסוד מלכותו ואחר
כך הסמיך ענין זה באמרו כי אלה העשר יש בהן עשרה רחוקים שאין סוף להם ולא ידיעה
ולא העמדה עליהם לפי שאין זה בכח האדם והם רחוק ראשית וריחוק אחרית ריחוק הטוב
וריחוק הרע ריחוק הרום וריחוק התחת ריחוק המזרח וריחוק המערב וריחוק הצפון וריחוק
הדרום· ואלה עשרה ריחוקים שאין בכח האדם לעמוד עליהם ולא לסובבם· ונפרש
ונאמר כי מה שאמ׳ ריחוק ראשית וריחוק אחרית חפץ בענין זה כלומ׳ ראשית העולם
ותכליתו לפי שאין יכולת באיש החכם לדעת ראשית העולם ותכליתו במעט מהרגשי
הנפש אך בחוש המדע השכלי וחזקת הקבלה במדע השכלי כי על אחד מגביהן ולא
ותחילתו ומנענעו· כי נראה זה הגלגל הסובב זה העולם השפלי כלומ׳ כי התח׳
מתנענע וכל מתנענע אינו מתנענע אלא מאחר מנענע· לפי שזה משער הצריך
שהוא עירב מקלתו נמקלתו· ועוד שכל מתנענע בידוע שהוא מתפעל למנענעו
לפי שפעל בו הנענוע ויתפעל ויתנענע וכל מתפעל הוא מופעל לפועלו וכל פו׳
פועל הוא תחלה אל מופעלו וכל מנענע הוא תחלה למתנענע והעולם יש לו ראשית
וראשיתו פועלו ויוצרו ומנענעו והוא היוצר הקדמון שהוא מנענע ולא מתנענע וראשון
ולא בזמן לפי שהזמן אינו אלא מנין נענועים פעולים מפעולות הקב״ה שאין שיקד׳
לו ובפעולותיו אבל מדרך הקבלה כי הקב״ה תחלת יצירת העולם מאור אדם· וחלוקה
בינינו ובין בני אדום ויון בזה כי מנין שבידינו מאז ועד שנה זו שהיא שנת שמ״ד למנין
הישמעאלים· כלומ׳ מיום שעמד מחומד שח׳ ע״ז והיא כהשיון ליצירה והיא ז׳ תתס״ג לאדום
ויון· והרוצה לעמוד על ביאור זה ופירושו יעיין בספרנו אשר אספנו ופירשנו בסדר
עולם ועיקר היצירה שהוא טמון ואגור ועלום בספר בראשית ברמזים שאי אפשר
לפרשם אלא למי שראוי לכך והראויים לכך אפסו ויתמעטו· ושמעתי על אדם
אחד הנק׳ קונוי כי פירש מן בראשית עד ויכלו בחמש מאות דפי עירים ואנו אע״פ
שלא ראינו פירושו ראינוהו בעצמו· אבל ריחוק הטוב והרע אלה הם מקראות
והמקראות אינם יסודות ולא נפול שיושגו בחמש הרגשות· ועכ״כ חייבין אנו
לדקדק ולא פשבמדע השכל על ענין זה· אם על דרך הדין והיחוד בידוע שריחוק
הטוב הוא א׳ ראשית הטוב וראשית הטוב לפי שהתחלתו לובן קומה כלומ׳ לממש
הקדמון הוא טוב· והמצאתו לעולם הוא טוב לפי שהעולם הוא טובו שלבורא ברוך
הוא וטובו של בורא הוא כלל הטוב ולפיכך בעל הספר כי אין ראוי לחקור בעד
ראשיתו ואחריתו לפי שהיוצר הזה אין ראשית לו ולא תכלה זמנו לפי שהזמן אינו אלא
מנין נענועי הגלגל כי הגלגל הרקיעי הידוע במשוה היום שאינו מכוכב והוא
המעתיק לכל הגלגלים בנושאי כוכביהם מן המזרח למערב בחלוף נענועי סגולתם
בכל עשרים וארבע שעה העתקה אחת מן המזרח למערב וזהו היום והלילה··
והשני השמש כי בסובבו סבוב אחד יקרא שנה והשלישי הירח כי כסובבו סבוב אחד
יקרא חדש· והרביעי השעות כי השעה אינה אלא חלק מהיום הוא שהוא רובע היום··

וכסבוב הגלגל שאינו מכוכב והוא התשיעי המקיף כל הגלגלים והמעתיקם כפי
מה שזכרנו· וכשתחלק מן הגלגל כשעור שתהא רביעי והם ט״ו רגעה מן תשעים
רגעה נקראו אלו שעה וזאת החלוקה היא הנקראת אצל בני חכמת הטורח רגעי׳·
והזמנים אם כן בהסכמת כל אלה ארבעה שנים· וחמשים· וימים· ושעות והם מענין
ענינועי הגלגל כאשר באורנו· לכן עתה נתבררה הראיה כי הגלגל מופעל להקב״ה
ונענועי הגלגל מופעלים להבק להקב״ה: אם כן איך יתכן להשים להקב״ה קצות
זמנית והיותר ברוך הוא רם על כל זמן קצוב יעלה הקב״ה ויתנשא מענין זה נשואי
רם ונעלם· אך הבורא הוא הטוב ומקורו ומחצבו יצר העולם בטובו וזן יצוריו
בחסדו· אבל הרע הוא תמורת הטוב והתמורות מתגרות כי כל דבר שהוא בעומק
חברו ותמורתו מתגרה בו ואם יהא יצירת הבורא לעולמותיו טוב· והרע תמורת
הטוב ונהיו העולמים עומדים נצח בגבורת יוצרם וסובלם·· אם כן תמורת
הטוב עמור ואפס· ותמורת הטוב הוא הרע לכן ייחוק הרע זולת מלוי כאשר
אמר בעל ספר יצירה ע״ה· ועולם המלאת היותר לעולם טוב עוקא ובריאתו
לו יופי מעולה· ותמורת המלאת העולם חורבנו ושממותו ואפיסתו· וחורבן
העולם הוא תמורת מליאתו אם חורבן העולם הוא רע עוקא ואין בדרך החכמה להתיר
החכם מה שקשר ולא לחלוץ מה שבנה· אם כן הוא אין לרע מצד זה ייחוק כי השימום
והחורבן לא ימצא אלא בגלמים ולא במיעם ולא בכל אונם כמו שאמר שלמה ע״ה דור
הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת· ואמשלך משל בענין זה כראובן ושמעון ובסוס
ראובן ובחמור שמעון ובמות ראובן ובמות שמעון וכן מכינת קרואן ומכינת מהדיה
מדאינו ישובם לא אפשר שלא יחרבו· אבל מין ראובן ומין שמעון ומין סוס ראובן ומין
חמור שמעון והעולם שהוא בו מכינת קרואן ומכינת מהדיה לא ישיג לכלן שימום
וחורבן אלא ברצון יוצרו ובהגיע עת שוב העולם לתהו ובהו· ולפי הכי שרע עומק טוב
ועומק רע כלומר ייחוק במולד ראובן ושמעון ומיתתם וכן בסוס ראובן וחמור
שמעון וגדולם וגיעתם· וכן במכינת קרואן ומהדיה וחורבנם· ואין לכן לשור ענין
זה במין ראובן וסוסו וכל אונס ולא במין שמעון וחמורו וסוגם· ולא בעולם שבו
מכינת קרואן ומהדיה· ולפי אין המתחלש בפרושים ענינה ומלך על המתחדש
נבללות לכן אין זה כזוב למה שאמר אברהם אבינו ע״ה שאי אפשר לומר כי יש בכח האלם
למנוע התחלת הטוב והוא יצירת העולם והרע והוא חורבנו ושממותו אלא על הפנים
שפרשנו· ובכינולנו בזה המקום מעט אנשים בשומם לעולם שנפעלים מאל יוצר
וממשיך ומניך למאיר הטוב כלו ולמחשיך הרע כלו וישימו ברוע סברתם לרע
מציאה ולא ידעו כי הרע אינו אלא העדר הטוב וסלוקו· ואין להעדרה גשם מיני
ומחמתו יהא לה פועל מלוי הלא תראה כי השמש הוא עלת האור וההבדל בין
ובין האור ממנו ונטיות המסתירים·

נע שהוא קול ברוי בורא הקב"ה באויר וישמיעהו לאזנים הראויות לשמעו כמו שנאמר ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו· ובקרא ככתוב ויקרא יי אל שמואל· וכשהיה נקרא לכהן גדול בבית שני· ומין זה ממיני הנבואה קוראין אותו רבותי' ז"ל בת קול· ומה שאמ' רוח הוא ענין שנתנבאו רוב הנביאים כמו אברהם יצחק ויעקב ויחזקאל וישעיה ומלאכי וכל מי שנאמר בו חזון וכל מי שנאמר בו ותהי עליו רוח יי ויהי דבר יי אלי לאמר· ודבר יי היה אליו או אשר חזה וכל מי שאמ' בו ותהי עליו רוח יי· ומה שאמ' ליחזקאל נפתחו השמים ואראה מראות אלהים· במלדו את הבית ובספרו אותו הספר הגדול· ואשר אמר כמראה אשר ראיתי על נהר כבר· ואשר אמר כמראה אשר ראיתי ותשאני רוח· וכמו שאמ' בדנאל אדין לדנאל בחזוא די ליליא רזא גלי· ואלה כלם וכל כיוצא בהם הם נבואה בחלום וחלומות האמתיים מבלי נבואה מזה הכלל הם כי בהיות האיש רואה החלום צדיק וירא שמים ולא הולך אחר תאות לבו ומראה עינו בעל נפש כשרה יהיו רוב חלומותיו אמתיים ולפי נהיו החלומות הנגלים בשחרים אחר כלות המאכל מן עכל אמתים כרוב ענינם מגידים על ההוה טרם בואו· וכענין זה אמרו רבותינו ז"ל חלום אחד מששים מנבואה· וזה ענין אמרו רוח· אבל באמרו ודבר אינו אלא דבר שנבחר בו משה רבינו ע"ה שנ' ודבר יי אל משה פנים אל פנים ולא פה אל פה לדברכו· ונעל שכלנו ועיפה דעתנו מלמצוא ענין זה לא כל שכן מלדבר עליו· ומניעתנו מענין זה ולהיותו יותר נעלם בנו מלחקקו בספר ועם כל זה כלל האומר בענין זה כי אין זה הדבור כדבור האדם שמוגשם ומוגבל בכלי הדבור שתחלתם הריאה ושנית לה הגרון ועל החזה ועל החך ועל הלחיים ועל הלשון ועל השנים ועל השפתים ואלה הכלים חותכים האויר היוצא מן האויר· ועל כי הדבור אינו אלא בהסכמה ופישור בין בני אדם על חתוך הקול בהברות וסדור ההברות על דבור מתחלף בחילוף הבריה ומה שהסכימו עליו מסדור הדבור אומר מצי' על ענינים שבנפש והכל מרוח וכחו מאת אלהינו ב"ה· לך נאמ' כי משה רבי' ע"ה בעל נפש כשרה וישרה יותר מכל הנביאים וכבר נהיית זכה וקלה ומובדלת בעולם הנפש הרוחנית טרם פרידתה לגוף משה רבי' ע"ה· כי הנפשות נפרדים מן הגופות בעודם בחיים אותה הפרידה אינה אלא הנבדלה שיתגבלו בעולמות העליונות כי בהיות הנפש זכה נהיית מדע והמדע מתגבל באור השכינה ונקרא זה הצירוף צירוף שנתנו לו רוחב וזהו מן החכמה השלישית וברמזינו ספק למבינים אותו··

הלכה

אבל מה שאמ' שתים רוח מחקק וחצב בה עשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות שבע כפולות שתים עשרה פשוטות ורוח אחת בענין כבר הקדמנו פי' זה בשער הלשון ואין זה תוספת אלא שהכתב וההכרה שמגלות עליהם הכל אותיות אילמלי האויר היוצא מן הריאה לא היו אלה ההברות ולא היה אפשר להכיר במו וזה מצוי בכנור ובעוגב וכל מיני הזמר· עקר כל זה האויר ולא יתחלף חתוך האויר אלא בחלוף כלי הקול וימצא בעלי הקול בחתוך האויר

ולי יסוף

ואסוף הקברות המחותכות וזה מחכמת המוזיקי והיא המעולה שבארבעה
חכמות הנורח וסופס׳ והוא שלש מרוח חקק וג׳ וחצב בהן שתים ועשרים אותיות׳
ולא שמנום אזו כנו אל כי השבע כפולות כל אחת מהן יש לה שתי חברות לכן ראוי
למנותם ארבעה עשר׳ ומה שלש ורוח אחד ביניהם חפץ בזה כי האויר ושומס
אחד׳׳

הלכה

ועוד שלש מים מרוח חקק וחצב בהן תהו ובהו רפש וטיט חקקן כמין
ערוגה וחצבן כמין חומה וסיככן כמין מעזיבה הרבותי׳ שלשי שהוא אמ׳ שמו יתר
המים׳ מן האויר ועשה תהו ובהו כלומ׳ האויר הממוצע שהוא חללו של עולם
והוא שבין הגלגל והארץ והוא עולם האויר המוסך לעולם האש מלמעלה ומוסמך
לעולם האויר לצד עולם הארץ עולם המים׳ ואלה השני יסודות הם סמוכים ודבוקים
ולכך מנאום החכמים הראשונים כל שני יסודות מאלה הארבעה אגודה אחת מפני
מיהור מקצם למקצת הקיר במיעוט חלקים ולא בכל חלקיהם׳ לכן בכור האויר
ישוב אש ובכור האש יתהפך אויר ובכור המים יתהפך ארץ ובכור הארץ מתהפכת
מים ויסוד האויר ישוב מים ויסוד המים ישוב אויר ולכן ראין ענין אלה ההפוכים
בעינינו מחמת המלאכה ועל הכל בשני היסודות הקלים כלומ׳ האש והאויר
וביסוד שסמוך לאו כלומ׳ המים כי הארץ טבעה כבד יותר מכל היסודות
השלשה והאש יותר קלה והאויר והמים ממוצעים אך שהאויר קל מהמים מחמת
קריבותו לאש והמים כבדים מן האויר מחמת קריבותם לארץ לפי שהמים
בטבע מקיף לארץ והאויר בטבע מקיף למים כלומ׳ טבעו להקיף המים והאש
בטבע מקפת האויר והגלגל בטבעו הוא מקיף האש׳ ולו חפץ לשור ענין
זה בעינו יכול היה כי צד יקח אשישה עגלה וישם בה עפר ומים ואויר
ויסבבה הקיר בניענוע היאך יראה העפר במצע האשישה ויראה המים
מקיפין לעפר והאויר מקיף למים׳ ולו אפשר להשים עמם אש היה רואה
מקפת האויר׳ והמונע מהיות זה כי האש שבזה העולם התחתי אינה אלא
מקרית ואותה האש טבעית הווה מהתולדת ניענוע הגלגל וכן לו חפצו
לשור המהפך אלה היסודות מקצתם למקצת בדרך האומנות והתחבולה
יכולין היינו עלכן׳ כיצד כי אם נקח אשישה ונמלאנה שלג ונסתום
פיה בשעוה ונשים האשישה בקערה של זכוכית ונניח שם אז נראה לאשישת
השלג שכבר נתקבץ סביביה בקערה של זכוכית מים רבים ואם נניח האשישה
שם יותר זמן ממה שהונח אז יתקבץ מן המים יותר ממה שנתקבץ ותשאר
אשישת השלג כמות שהיא במשקלה ומלואה לא חסר ממנה כבר׳ .

אבל היפוך האויר לאש אנו רואים זה בעינינו בהתחכך העצות ועל הכל
העצות הקשות כי בהתחככם הקיר נקלחת מבינהם אש כי האויר חום רטוב
ובהתחכך הקיר העצות הקשות סרה רטיבותם בחכוך ונהפכה אש חמה יבשה

ומפני שלא נסור ונטה מחפץ הספר לכן לא בארנו ענין זה הע׳ באריה לפי שאין
זה מקומו וזה פי׳ אומר בעל ספר יצי׳ וחצב מהן תהו ובהו כי החלל שבין
הרקיע לארץ בו נראין החלופין אשר זכרנו מענין עננים ומטר וברקים ורעמים
וכל הגוונים הנראים בו בדקות חכמת היוצר ברוך הוא ונעלם לברואיו אין אחד
בלתו ואין שני לו· אבל מה שאמ׳ רפש וטיט בנתך המים על הארץ יהא הטיט·
ומה שאמ׳ חקקן כמין ערוגה והציבן כמין חומה וסיככן כמין מעזיבה·
פי׳ כמין ערוגה כחצי עגול מודיענו כי אלו היסודות עגולים ככור מקיף
מקצתם למקצת כאשר פרשנו כבר· ופי׳ והציבן כמין חומה··

הלכה

ברר שלש פשוטות וקבען בשמו הגדול וחתם בהם
שש קצוות פנה למעלה וחתמו ביהו· שש פנה למטה וחתמו ביוה·
שבע חתם מזרח פנה לפניו וחתמו בהיו· שמנה חתם מערב פנה לאחריו
וחתמו בהוי· תשע חתם דרום פנה לימינו וחתמו בויה· עשר חתם
צפון פנה לשמאלו וחתמו בוהי· חפץ בענין זה כלומ׳ להגיד כי אלה השלש
אותות שזכרנו הקלות המתגלגלות שבהם יהוה שם הבורא ית׳ שמו והוא מה
שאמ׳ וחתמו בשמו הגדול והוא האלף והיוד והוו ולא הכנים בתוכו ההא אלא מפני
שהאלף הפתוחה בלשון הקדש ברוב הענינים אינה נכתבת אלא הא כמו מה
שפירשנו· ובהיותה נעשה חזקה הנה היא מאותיות המלול הקלות השלש
והכנס באותיות הגרוניות החזיות הארבע שהן אחה״ע ונהיה לה ענין אחר
ויכון אחר וזה גלוי ומבואר אצל בעלי לשון הקדש ובהיותה רפה כגון ההא
שבעשה ועשה ופנה תכנס בשלש הקלות המתנענעות· ומה שאמ׳ חתם בהן
שש קצוות מודיע כי אלה השלש אותות בהתהפכם ימצאו מהם שש מלות כמו
הגוף בהתחברו כלומ׳ כשתקח אותו יהיו לו שש פאות לפי שכל גוף ארוך
רחב עמוק וכל אחד מאלה יש לו שני גבולים והם רום ותחת ושמאל וימין
ופנים ואחור חפץ בענין זה כי העולם וכל אשר בו גוף והתופש לגוף העולם
הוא גדולת הבורא ית׳ ושמו הגדול ולא אמ׳ שם במשמע שהקב״ה יש לו שם לפי
שהשם מקרה והוא מוסמך כי השם מחייב קורא ונקרא כלומ׳ קורא השם והנקרא
בשם והקב״ה נעלה מלהכנס עליו קאטיגוריס המוסמך· אך אנו בכלל הנבראים
אי אפשר לנו מענין זה מן בגללנו ובגלל הידיעה ביננו להיותנו יודעים במה
נקראהו לכן קראנוהו במשובח שבספורי ופעולותיו ומעשיו כגון היוצר
והבורא וכיוצא באלה ובהיותו יתברך שמו ככה בחר לו מן האותיות טובם ומחברם
והם המגלות על שפר ההגה וטובו והם הקלים שבהן והם המדברים שבמו
הגברה בכל האותיות האלמות והחרשות אחר שכנם ורומתם כאשר פרשנו
כבר ולפי שנזדווג מאלה השלש אותיות שש מלות הקים בעל ספר יצירה

שש מעלות כנגד שש קצוי העולם אשר פרשנו וכבר הבן זה הסוד הנפלא והחכמה העצומה· ובסוד זה תעמוד על מקצת מה שאמרו החכמים ז״ל וזה הסוד ב״ה לי נגלה אחר גלותנו אבל מה שאמר רב סעדיה ז״ל בשלש אמות שהן אמ״ש לא בינותי לא שורש וענף ולא ענין גלוי ומתואר לסמוך עליו ולא יכולתי לעמוד עליהן ואחר כן אמר אלו עשר ספירות בלימה ושם גבורתו ברוך הוא נמצאת בכל ומחמתה נהיה הכל והיא המוספת לכל והמנענעת לכל לכן נקרא באלה השלש המנענעות לכל האותיות בסוד היצירה וטבע הזמן· והוא מה שאמר בספר בראשית ורוח אלהים מרחפת על פני המים· וכמה היטב ויפה המרגיש והמבין פירושי בזה הסוד המופלא·

הפרק השני

עשרים ושתים אותיות חקקן חצבן והמירן וצר בהם נפש כל היצור· פשטה כמשמעה· פירושה· חפץ בו באמרו כל היצור וכל העתיד לצור לא שהאותיות שום יסוד או שום ממש או שום שורש לנפש אומה מן היצורים מן בעלי חיים או מן הצמחים· אבל חפץ כי הוא בה״ה שמם ראיות על נפש מי שנוצר ומי שיוצר לפי שבהם פוקד האדם ומחשב וסופר ומשאיר בזה העולם השפל כל יצור היוצר מן הרוחניות הנשמעות ובכתב כל זה באלה האותיות זכר האדם כמו מה ששכח ומה שלא שכח ושולחים כמו אגרות ומודיעות מה בסרעפי לבותם וחקקו כמו כל חכמת הקב״ה לפי שכמו יובן ויודע כל מה שבמעלה ושבמטה· כי אף מפני שהאדם חסרין זולתו מן הרוחנים כלומר המלאכים· לפי שהאדם נזון וכל נזון מת· וכל מת שוכח· ושם הקב״ה אלה האותיות לאדם לבדו לזכור כמו מה ששכח ולחוק כמו כל מה שפוחד לשכחו ואין ענין זה לכל בעלי חיים הממללים כלומר המלאכים והגלמים העליונים לפי שאינם נזונים ולא מתים ולא שוכחים ויברא היוצר אלה האותיות לפי שרצה להשאיר החכמה במין האדם· ויסמיך לענין זה· עשרים ושתים אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בחמש מקומות· פשטה· אמר כי אלה העשרים ושתים אותיות חקוקות בקול מצויות באויר קבועות בחמש מקומות באדם· פירושה· לומר כי אלה העשרים ושתים אותיות לא הושמו אלא להגיד ולהורות על עשרים ושתים הברה וההברות אינם אלא יסוד הדבור והדבור מגיד על הענינים שבנפש וכבר בארנו בהקדמת ספרנו זה כי אלה ההברות אינם אלא יציאת אויר מתוך כלי הדבור מוציאתו הריאה אל החזה ואל הקנה ומקבלות אותו הכלים ומחתכות אותו ומתחלפת צורתו להגיד על ענינים מחולפים ואילמלא האויר לא היה קול ולא דבור והוא מה שאמר חקוקות בקול חצובות ברוח· אבל מה שאמר בחמש מקומות חפץ להודיע כי מוצא הקול וחתוך האותיות בחמש מאלו מקומות· ולא זולתו בתשעה מקומות ולא כן הוא נמצא בעל ספר יצירה·

וכל העתיד ליצור

שקלר העינן וקרבו ואנו מבארים ענין זה כי המוצא השעה ונתחיל ברחוק ש
שבהם מן הפה ונאמר כי תחלתם והרחוק שבהם נקראות חזיות· והם העין והחית
והה״א ולא יאמר לנו לומר כי בעל המסורת הכניס במו האלף· ולא אחה״ע נשיבהן
כי כבר הודענו בספרנו זה כי האלף היא נחשב ענין בכל הלשונות לפי שהוא
חזיתי והוא במקום הה״א והחלת האותיות החזה העין והוא כמו האלף הנגיש·
וסמוך לאלה השלש אותיות החזיות בריחוק האותיות הגרוניות והם הגימל והכף·
וסמוך למו החכיות והם הקוף והכף· וסמוך למו האותיות הסמוכות לשנים
והם הגימל והשין· והצדי והם מן מוצא אחד לפי שמקצתם רם ממקצתם· וסמוך
למו האותיות המוצאות במוצא הפה והם כלת וסמך וזין· וסמוך למו האותיות
היוצאות מהחיך העליון הסמוך לשנים והם הטית והתיו· וסמוך למו האותיות
היוצאות מקצה הלשון והוא לשו והם הרי״ש והלמד והנון וסמוך למו השפתיות
והם קופם והם הפא והבית והמם· ולא נקראו שפתיות אלא שכליהם השפתים·
לכן שיר הקורא ספר זה בענין לכן ולא בענין ענק לפרוש מה שפרשנו כי יש מן
האותיות מלברות והם מעוליהם ומשוכחיהם איך לא נצרכו לכלי מוצא התשעה
מקומות מן הפה לפי שהן אויריות מתנועעות ומתנועעות לבור לפי שבמו מתנועעים
בכל האותיות ובמו מלברות ולמעלה הם היו כל האותיות שוכנות דומות לאמות
חנשות אין ככך למו בדבור ולא מצוות על מלומה אך שמתנועעו באלה השלשה
לו כבין ומללו והגיעו· לכן המבין ומרבן ידע שבארנו לאין סוף בפירוש סוד
זה ומי שלא יבין אל יבין· ונתברר שמקומות הדברות בפה תשעה והסדור
הראשון שעות ולא מבעל הספר אך מהמעתיקים לרוב השנים· וזה אמתת
סדורם· אח״ה״ע בלא גכ בלא קכ בלא גשצ בלא סז בלא נטת בלא לר בלא
לאן בלא במף· ויש לנו עסקה פה לעשה כלומר תוספה על הישמעאלים
והם בכלל השפתים· והה״א והוו והיוד מחמת שהן אויריות אינן צריכות
בשום כלי מוצא הכלים והם נקראים אצל בעלי הדקדוק ובעלי חכמת
המוסיקי אותיות החליקות ואותיות המשיכות ואותיות הדבור ואותיות הקול
נקראו אותיות החליקות מפני שכלן קשות והן חלקות· ונקראו אותיות המשך
לפי שכלן קוראות ואינן נמשכות אלא באלה· ונקראו אותיות הדבור לפי שכלן
אין קול בלא שוכנות דומות ואינן מלברות אלא באלה ונקראו אותיות הקול לפי
שכלן אין קול למו אלא באלה· לכן מאן כידע ידע ומאן כלא ידע יכול כשלפרין··

הלכה

עשרים ושתים אותיות קבועות בגלגל
במאתים ועשרים ושנים שערים חוזר גלגל פנים
ואחור· וזה סימן לדבר אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע כיצד
שקלן והמירן אלף עם כלן· וכלן עם אלף בית עם כלן· וכלם עם בית חוזרות חלילה
נמצאו מאתים ועשרים ושנים שערים נמצא כל היצור יוצא מהן··

משנה לא עשרים ושתים אותיות חקוקות וקבועות בעגול של גלגל

במאתים

מאתים ועשרים ושתים מלות חוזרות תחלתם לסופם וסופם לתחלתם ומהחלש
מהם מלות טנות ואוספות כלומר שאר היוצר ברוך הוא· כיוצא בדבר שתי מלות
נהתהפכם מגלות על שני ענינים מחולפין והם מעוז ומנוגע ושל זוג מהן כן
הבותים והנית השאר ולא פירש איך הפנים בזוגם והנעתק משם בעל ספר יצירה·
בזוגם על שתי אותיות מענות לפי רוב השנים ומפאות המעתיקים וחלוף ענינ־
ביא אם בענין זה ואנו בעזרת שמים נתקן הענין ונשיבהו לישנו ונבאר אחר כן איך
הנכון לזווג אותיות ההבא ואסוף השנים מהם והשלשה והארבעה והחמשה·
דע כי העקר בענין זה הוא שתדע כי רוב יכולת חתך הלשון בכל הלשונות אינו
אלא המחומש כלומר מלה או דבר בן חמש אותיות והוא מעט בלשון אלא שמשי־נת
אותי התוספת כגון צירוף והסכמה ולא סוף ולא שם מכונה או שם סתום כי כל מלה יוצא
מתגלגל זה למשולש ולמרובע כלומר רגל ועבד ורגל אלה משולשים ובהסמיכך
אותם לנפשך תאמר רגלי ועבדי ורגלי ובהסמיכך אותם לזולתך תאמר רגלך עבדך
ורגלך ויהיה מרובע ובהסמיכך אותם לרבוי תאמר עבדכם רגלכם ועבדיהם
ורגליהם לנעלם· ואם תסמיך רבוי לאחיך תאמר עבדינו ואם כנגד חבירך זכרת תאמר
עבדיך· ובהיות העקר מרובע כגון שפחה והסמכת לנפשך תאמר שפחתי· ואם
תסמוך לזולתך תאמר שפחתך· ואם תסמיך לרבוי תאמר שפחתם· ואם תסמיך
רבוי לרבוי תאמר שפחותיהם· ועל זה האופן יתנהג הענין· אבל כן שתי אותיות
כגון בן בהסמיכך לנפשך תאמר בני נהיה שמך חשוב כולו· ובהסמיכך אותו
לזולתך תאמר בנך כנגד או בנו כנעלם· ואם תסמיך רבים לך או לאחר תאמר
בניכם· ומהן נראין כאחדים והם משולשין כמו יד יה ים וכשתמשהו תאמר
ידה יזה ימה והם נפעלים· ופי הפועל וכן הנפעל מורכב בענין הפועל וכיוצא
במלה הרבה מאד· והעלה שבעבורה לא נבנה מן האחדים מלה לפי שהאחד
כשתצרפהו באחד לא יבא ממנו אלא אחד· ולפי שנהיה צירוף אחד באחד לעולם לא
יתרכב ולא יתרבה לפי שהממון היוצא מן צירוף המנין לא נתרבה ואם חפצת לדעת
בשנים כמה מלות יתרכב ויזדוג מהם על זה המיד הכלל קח הממון העולה בידך מן
הצירוף שהיה לפניו בטבע והוא אחד באחד אחד· וכשתערך אחד שהוא הקרן בשנים שהם
חפצ' לדעת כמה יתרכב מהם יהא הממון שנים וזהו מה שיזדוג לך מן השניים· לכן
לא יבנה מכל מלה בת שתי אותיות בלתי שתי מלות כגון אב שאי אפשר להיות מהן אלא
אב בא· אג גא· וכן כל מלה בת שתי אותיות לא יתרכב מהן בלתי שתי מלות לבד· ואם
חפצת לדעת כמה יתרכב מן המשולש על דרך מה זו או נערך הקרן היוצא מן צירוף
אחד בשנים והם שנים בשלשה יהא והם ששה והם הנבנים מכל מלה משולשת כלומר
בת שלש אותיות יבא ממנה שש מלות כיצד כגון אבג וכשתמירם והפכם מקצתם
במקצת ולא תגרום ההקדמה והאיחור בלתי שש מלות והם אבג אגב בגא באג גאב
גבא ואי אפשר בטבע למצוא אלא אלה לבד· ואם חפצת עוד לדעת כמה יבא מן ה
המרובע הכלל קח הממון היוצא לפניו והם ששה בארבעה יעלה מהן כד והוא אשר

יתרכב מן המלה שהיא בת ארבע אותיות והם כ״ד מלות׃ ועתה נחלקה כיצ׳ כגון
אבג״ד כי נהפכך מקצת אותיותיה על מקצת בהקדמה ואיחור יתילד ממנה כ״ד
מלה ואלו הן׃

אבגד	אבדג	אגבד	אגדב	אדבג	אדגב
באגד	באדג	בגדא	בגאד	בדגא	בדאג
גאבד	גבדא	גאבד	גאדב	גדאב	גדבא
דאבג	דאגב	דבגא	דבאג	דגבא	דגאב

ואלה כ״ד מלות ואי אפשר בטבע להרכבות מן מלה בת ארבע אותיות יותר
על אלה ואפי׳ אם תהפכם על כמה פנים לא יצא מהן יותר׃ ואם תחפוץ לדעת כמה
מלות יתרכב מן מלה בת חמש אותיות הכלל מה שלפניה והם כ״ד בה׳ יעלו
סכומם ק״כ והם כלל היוצא מן מלה בת חמש אותיות׃ כי צד אבגד״ה אלה הה׳
האותיות אם נמנם ונהפכם מקצת אותיותיהם על מקצת בהקדמה ואיחור יצא
מהם מנין זה שהוא ק״כ מלות והם׃

אבגדה	אגדבה	אדבגה	אהבגד	אבגהד
אגבדה	אדבהג	אהבדג	אבדהג	אגהדב
אדגהב	אהגדב	אבדגה	אגהבד	אדגבה
אהגבד	אבגהד	אבהגד	אגדהב	אדהגב
אהדבג	אבהגד	אדהבג	אהדגב׃	

אלה כ״ד מלות תחלתן אלף ואלה שתחלתן בית׃

באגדה	בגאדה	בדאגה	בהגדא	באגהד
בגאהד	בדגאה	בהאדג	באדהג	בגדהא
בדהאג	בהדאג	באדגה	בגהדא	בדגהא
בהגאד	באהדג	בגדאה	בדגאה	בהאדג
באהגד	בגהאד	בדהגא	בהדגא׃	

אלה כ״ד מלות תחלתן בית ואלה תחלתן גימל׃

גאבדה	גבאדה	גדבאה	גהבאד	גאבדה
גבהדא	גדאבה	גהאבד	גבדהא	גהבדא
גהדבא	גאדהב	גבאדה	גדאהב	גהבדא
גאהדב	גבדאה	גדאהב	גהאבד	גאבהד
גבהאד	גדאבה	גדבהא	גהדאב׃	

אלה כ״ד מלות תחלתן גימל ואלה תחלתן דלת׃

דאבגה

דאבגה	דאבהג	דאגבה	דאהגב	דאהבג
דאגהב	דבאגה	דבאהג	דבגאה	דבגהא
דבהאג	דבהגא	דגאבה	דגאהב	דגבאה
דגבהא	דגהאב	דגהבא	דהאבג	דהאגב
דהאגב	דהבגא	דהגאב	דהגבא ‥	

אלה כב מלות התחלתם דלת ואלה התחלתן הא ‥

האבגד	האבדג	האגבד	האגדב	האדבג·
האדגב	הבאגד	הבאדג	הבגאד	הבדאג
הבדגא	הגאבד	הגאדב	הגבאד	הגבדא
הדאבג	הדאגב	הבגדא	הגדאב	הגדבא
הדבאג	הדבגא	הדגאב	הדגבא ·	

אלה כד מלות התחלתן הא· כלל מלות המחומש מאה ועשרים מלה
ויש מכלל אלה דברים משתמשים כמו במקצת הלשונות זולת מקצת
ויש מהם שהוא מונח במקצתן ומשומש במקצתם ויש מהם שמשתמשים
במו רובם ומיעוטם אין משתמשי במו ואם יעזרני צורי ויאחר יומי ואשלים
הספר שהתחלתי לבארו כי לשון הקדש תחלת הלשונות וכי הוא לשון אדם
הראשון ואחריו הערבי ושתוף הערבי לעברי וזכר כל מלה צחה שבלשון ערבי
שהיא מצויה בלשון הקדש וכי העברי ערבי צח ושמות מקצת ענינם מן ה
ערבי בשמות עבריות· ועקר זה קבלנוהו מן בני הגע הבאים אלינו מארץ ישרא׳
לכן אם נכליל חשבון מלה משוששת כלומ׳ בת שש אותיות בזה השרש היה
יוצא ממנו צירוף מאה ועשרים בששה יהיו סכומם תשכ׳ מלה וכן אם נמזוג
מלה בת שבע אותיות ונכלילנה ונצרפנה יצא ממנה צירוף שבע מאות ועשרים
בשבעה תהיינה חמשת אלפים וארבעים מלה· וזה השרש כך הוא מתכפל לעולם
ועד· ורוב סבוב המלות בכל הלשון על מלות בנות ארבע אותיות ומה של
מטה מהן כגון שלש· אבל בנות חמש אותיות מעטים לפי שכבד על הלשון לא
כל שכן בנות שש ובנות שבע אף עם כל זה משיגות אותם התוספות שכבר זכרנום
וכן שלם המזוג אותיות ההגא כלן מקצתן במקצת על זה האופן יצא לך כל מה שיש
בטבע הלשון להתדבר בו בכל הלשונות שלכל האומות לפי שכלן כלו אורך ב
באותיות ההגא המגדות על היוצא מפי האדם מהדברות בכל לשון· אבל אומר
בעל ספר יצירה אף עם כלן וכלן עם אף חפך בענין זה להראותנו איך מצטרפות
מקצתם עם מקצת ויקצר העניין ויתפוס מזג המלות בנות שתי אותיות ויכנס
על זה הבנין ויפרוס על זה הסדר ולא הגיע אלינו מאז ועד עתה גם מבולבל
ומשובש ומופסד מעתקים רבים ונהיה תחלתו סופו וסופו תחלתו ובכל מקום ממנו
בזולת מקומו לכן הוצרכנו להטריח סרעפי לבבנו להעמידו על מכונו ולהשיבו

למתכונתו לכן אם יחפוץ חפץ להעתיקו יבינהו תחלה ויעתיקהו על אמרתו

וזה הוא׃

אב	בג	גד	דה	הו	וז	זח	חט	טי	יכ
אג	בד	גה	דו	הז	וח	זט	חי	טכ	יל
אד	בה	גו	דז	הח	וט	זי	חכ	טל	ים
אה	בו	גז	דח	הט	וי	זכ	חל	טם	ינ
או	בז	גח	דט	הי	וכ	זל	חם	טנ	יס
אז	בח	גט	די	הכ	ול	זם	חנ	טס	יע
אח	בט	גי	דכ	הל	ום	זנ	חס	טע	יפ
אט	בי	גכ	דל	הם	ון	זס	חע	טף	יץ
אי	בך	גל	דם	הן	וס	זע	חף	טץ	יק
אך	בל	גם	דן	הס	וע	זף	חץ	טק	יר
אל	בם	גן	דס	הע	וף	זץ	חק	טר	יש
אם	בן	גס	דע	הף	וץ	זק	חר	טש	ית
אן	בס	גע	דף	הץ	וק	זר	חש	טת	
אס	בע	גף	דץ	הק	ור	זש	חת		
אע	בף	גץ	דק	הר	וש	זת			
אף	בץ	גק	דר	הש	ות				
אץ	בק	גר	דש	הת					
אק	בר	גש	דת						
אר	בש	גת							
אש	בת								
את									

כל	למ	מן	נס	סע	עף	פץ	צק	קר	רש	שת
כם	לן	מס	נע	סף	עץ	פק	צר	קש	רת	
כן	לס	מע	נף	סץ	עק	פר	צש	קת		
כס	לע	מף	נץ	סק	ער	פש	צת			
כע	לף	מץ	נק	סר	עש	פת				
כף	לץ	מק	נר	סש	עת					
כץ	לק	מר	נש	סת						
כק	לר	מש	נת							
כר	לש	מת								
כש	לת									
כת										

וזהו שאמ' שקלן והמירן אלף עם כלן · והנה כבר חלפם ושקלן ועירב כל אחד

מהם בסמוך לו והוא עירובו בנפשו עם כלן עד גמרה ונשאר לנו מה שאמר וכלן עם אלף׳ ואמרו כלם עם אלף אינו של התמורתם ויהפך סופם על ראשיתם

ככה ׃

תש	תר	תק	תץ	תף	תע	תס	תן	תם	תל	תכ
שר	שק	שץ	שף	שע	שס	שן	שם	של	שכ	
רק	רץ	רף	רע	רס	רן	רם	רל	רכ		
קץ	קף	קע	קס	קן	קם	קל	קכ			
צף	צע	צס	צן	צם	צל	צכ				
פע	פס	פן	פם	פל	פכ					
עס	ען	עם	על	עכ						
סן	סם	סל	סכ							
נם	נל	נכ								
מל	מכ									
לכ										

וככה הפוך האותיות הלועזות על כפל השנות כלומ׳ בנות שתי אותיות מקלבם על מקלה והוא מאמרו והמירן שקלן וחלפן בהקדמה ואיחור ראשיתם על סופם וסופם על ראשיתם ולו נתכון מתכוין לעשות כיוצא בזה בכל אות מאותיות ההבא היה יוצא לו כל מה שיש בטבע הלשון לדבר בו מן השעור בכל הלשונות בין עברי בין ערבי בין לועזי בין ארמי וזולתם מן הלשונות לפי שהטבע מחייב כן׃

תי	תט	תח	תז	תו	תה	תד	תג	תב	תא
שי	שט	שח	שז	שו	שה	שד	שג	שב	שא
רי	רט	רח	רז	רו	רה	רד	רג	רב	רא
קי	קט	קח	קז	קו	קה	קד	קג	קב	קא
צי	צט	צח	צז	צו	צה	צד	צג	צב	צא
פי	פט	פח	פז	פו	פה	פד	כג	פב	פא
עי	עט	עח	עז	עו	עה	עד	עג	עב	עא
סי	סט	סח	סז	סו	סה	סד	סג	סב	סא
ני	נט	נח	נז	נו	נה	נד	נג	נב	נא
מי	מט	מח	מז	מו	מה	מד	מג	מב	מא
לי	לט	לח	לז	לו	לה	לד	לג	לב	לא
כי	כט	כח	כז	כו	כה	כד	כג	כב	כא
יט	יח	יז	יו	יה	יד	יג	יב	יא	

טח	טז	טו	טה	טד	טג	טב	טא
חז	חו	חה	חד	חג	חב	חא	
זו	זה	זד	זג	זב	זא		
וה	וד	וג	וב	וא			
הד	הג	הב	הא				
דג	דב	דא					
גב	גא						
בא							

והבט בענין לבך קורא ספרי זה איך יראה לך זה הסדור הנאה והמופלא צורת שתי המשלשות המקבילות העומדות זויותיהנה והן מרובעות לפי שהמשולש הוא התחלת המיונות בטבע ולכך התחיל ספר אקלידס הפלוסופוס בראיון המשולש לפי שאי אפשר להיות למיון פחות משלשה קוים מקיפים אותו ושור נא וראה איך יראה לך התחלת זוג שנזרע מן השני המיונים והוא האחרון בו על דרך ההפך והתמורה והוא מה שנאמר אלף עם כלן וכלם עם אלף וראה איך נפל התחלת המיון הראשון אות וסוף המיון השני אות אחת וראה איך נפל הין שהוא סוף האותיות על קרן הזוית החדה משני המיונים המשולשים וראה איך יראה לך על היתד הגדולה שהיא יתר הזוית העומדת משתי המשלשות הגדולות בראש כל זוג מאותיות ההגא על דרך הטבע מקרן זוית לקרן זוית מן אלף עד הין וכן היתד הסמוכה לו שהוא קטן ממנו שהוא יותר מן המשולש הפנימי שהוא קטון ממנו באות למשולש שאל קטן ומן פנימי שלפנימי בחסרון אות עד שיגיע החסרון חסר והולך עד יתד שאין עליה אלא ראשית אותיות ההגא שהוא אלף וסופם שהוא הין אז תהיה היתד קטנה מכל היתדות הנכנסות מקצתם במקצת יותר זוית עומדת מן משלש קטן מכל המשולשים וראה איך נהיה אות האלף בקרן הזוית העומדת מן השני מיונים ואות ההין עד בקרן הזוית השנית מן השני משולשות וראה לרכוב הזוג איך יראה בכל הגדולה שבזוית העומדת ראשונה מכל זוג על סדר אותיות ההגא על דרך הטבע שלא פירושם ושום צריך כמו נוה מענין הספר ונאל מחפלו ויתענג הקורא בו ואחר כן לא נמצא כל האור יותר בשם אחד ישא מהן ממש ועשה את שאינו ישנו והלב עמודים נגולים מאויר שאינו נתפש׃

פשוטה

אל המציא כל היצורים יקרים ומתחכשים בשם אחד והוא יש לפי שאמר מאין יש יה וחזקן ואמנו והלב עמודים עצומים מאויר שאינו נתפש׃ חפץ בענין זה כיונה הארץ ומאשה ונעלם הגלגל טעמים ונשואין על האויר׃ והאויר אינו נתפש כי יגר פשוטה לפי שהאויר עגול גדור ומקיף הארץ והגלגל עגול מקיף וסובב האויר והאויר הוא מלא חלל אוי שבין הארץ והגלגל ובהתמיד טעמו ונכוננו בלא הפסק נתחלם מה שסמוך לו מן האויר ונהיה אש וגם כן בזמן כי בנחת הארץ המליך

ועמדה

ועמקה מלהתנודד ושקיעתה ועקרה מה שסמוך לה מן האויר נעשה מיסד
לכן האש אויר יבש והמים אויר לח רטוב ואז היא יכולת העזוז הגבורה והגודל
חכם הרזים קבה׃ ולמר על נופה והאויר עשה את כל היצר ואת כל הכבוד
שם אחד וסמן לדבר כב׳ חפצים בגוף אחד׳ פשטה ומשמעה
חפץ באומר זה כי את שמנו את האותות המגיעות על ההברות והכלל במו
כל היצורים בהמרה כלומר בתמורה כאשר פרשנו מן אלטף האותות לפי
שבמו נכנס כל מלה מכל הלשונות המגלות המוכות על כל הנוצרים
שבעליונים ובתחתונים והכלולים בספר ויש כנגד אלה העשרים ושתים כספר
אותיות עשרים ושנים חפצים בגוף אחד׳ חפץ בעשרים ושנים חפצים אלה
הגלוים המאכל והמשקה והשמוש והדבור והנקימה והחן והרצון וההלוך
והעקירה׳ כלומר שיעתק האדם ממקום למקום והשמוש באומנות הידים
והחכמה וקנית המזון וקנית הירושה ופעולה הככל והאמנה והשינה וההערה
והשחוק והבכיה והשמיעה והראיה והריח והטעם והמשוש הרי אלה
עשרים ושנים פעלות לגוף׃

הלכה

(III,1)

שלש אמות יסודן כף זכות וכף
חובה ולשון יחיד מכריע בנתים׳ תרגומה׳
שלש יסודות שבהן נתיסד העולם׳ ויש מהן שמחייב פורענות כגון העונות
ויש מהן מכריע שוה שמשוה ביניהן לא יחייב לא זכות ולא פורענות׳ חפץ
להודיע כי הפעלים שלשה אופעל משובח לבד או פעל מכוער לבד או פעל
שאינו מחייב לא שבח ולא שמה ומכן אמרו בעלי לשון ראוריאן ראוי ועובר
ונמנע׳

הלכה

שלש אמות אמ״ש סוד גדול מופלא
ומכוסה וחתום בשש טבעות וממנו יוצא אש
ורוח ומים׳ תרגומה׳ אמ׳ שלש אמות כלומר שלש יסודות
והם אמ״ש וזה סוד עצום ועלום ומסותר ומכוסה בשש טבעות ואחרכן כי ומחותם
אש ורוח ומים׳ חפץ להודיע כי אחר נברא העולם התחיל מן היסודות הארבעה
שהם האש והאויר והמים והארץ׳ ונתן לאמ סימן אמ״ש אשמים שלום ויזכור מן
היסודות הארבעה שני יסודות המורות ומתחלפות אחד לעומת חברו מכל
הצדדים בפועל ובמתפעל׳ כיצד כי האיכות שלמחאתם נהיו היסודות ארבע של
חמימות וקרירות ורטיבות ויבשות׳ ומאלה הארבעה שנים פועלים ושנים
מתפעלים׳ ויש מהם פועל גדול ומתפעל גדול והם החמימות והיבשות ופועל
קטן ומתפעל קטן והם הקרירות והרטיבות והפועל הגדול יתחבר עמו המתפעל
הגדול והפעל הקטן יתחבר עמו המתפעל הקטן׳ ובהמזג אלה הארבעה אכות
ירכבו היסודות השנים ויהיה ממזגם היסודות הארבעה ונהיו עפות שכון הכל
מהם׳ לכן שם בעל ספר יצירה השין מאמש שלום מכריע בנתים שלם לא היו אל

והשני היסודות לא היה אפשר להיות מהן בריאה מפני שהן מתחלפין אחד
לחבירו בחלוף טבעיהם מכל צד ומכל שכן שהם מתחלפים אל עצמות חברו
אי אפשר לאו להתחבר בענין אחד מפני שכל אחד מרחיק חברו ואם יכול לו ישיבהו
ויהפכו לנפשו ולטבעו׳ לכן ברא י״ת שמו בין אלה השני יסודות המתחלפין
שהם האש והמים שני יסודות אחרים ממוצעים ביניהם משתתפים לכל אחד
מהם בצד אחד והם האויר והארץ׳ האויר תחת עולם של אש נטבע והוא חם
כאש ודומה לאש בחמימות ולמים ברטיבות׳ לכן נהיה ממוצע ומפשר
בין האש ובין המים פן יתגברו אחד בחברו ויתרחקו ויפשר בין האש והמים
בגזרת חכמת חכם הרזים ברוך הוא כרצונו להעמיד ולקיים עולמו התחתו׳
והויית החדושים והתולדות למען היישב העולם׳ וכן שם המים מתרחקין
ומפשר בין האויר והארץ כי האויר חם רטוב והארץ קרה ויבשה׳ גם אלה מתנגדים
אחד לעומת חברו בפועל ומהפעל מרוחקים ומכל צד ושם עולם המים ביניהם
לפי שדומה לאויר ברטיבות ודומה לארץ בקרירות כי שמרי הכל ורפשם יורד
נעשה בטבע וקרירות היסודות השלשה נוסף לה לארץ שהיא היכל והמשען
לכן נטל טבעה על הקרירות רוב והיבשות רוב׳ קרירותה מחמת ריחוקה
מעולם האש וקריבותה לעולם המים אבל היבשות לפי שהקור החזק נולד
עליו היבשות כי טבע הקור לכווץ החלקים ולגרש הרטיבות שאם לא היתה הארץ
יבשה והיתה מתמוטטת ומתנענעת לא היתה עומדת ומתקיימת ולא היתה
הגלגל חוזר עליה לפי שטבע הגלגל מתנודד ומתנועע [illegible] תמיד
ולא אפשר להתנענע אלא על שוכן׳ כי בהיותה יבשה ונהיית
עפר כבד יותר מכל היסודות וצריך כל כבד להתנענע למטה כנודע לנוכח
נמצא׳ לכן נתנענעה עם סוף הירידה והיא היכל והמשענת׳ ומחמת
שהיו המים מתמוננים ומתנענעים על פניה בקשו על נענוע הירידה
מפני שהם הכבדים שבשאר היסודות אחרי הארץ לכן סרו למון מעל פני האדמה
בגזרת צורם הקדמון יתברך שמו לגלוי מדרון מעלה ונהיו השני ימים יסד
לזקיפום והים הגדול הנגבי והוא ים סרנגיב ולאמן והולי׳ ונגלת הלבנ
הגדול והמנהל העליון והפועל הקדמון להיות הרוחשים והצומחים על פני
האדמה כי לפי שהיה עולם המים בטבע מקיף הארץ לכן אם לא סרו המים
ולא נראו פני האדמה לא היה אפשר להיות בעלי חיים וצומחים שנ׳ יקוו
המים׳ וגם לא חסרה חכמת הבורא מחמת כן לפי שהענין בגוף ולסוף
בחכמתו ומה שנכנס בחכמתו לגלוי הויתו ואם לא נתחייבנו החסרון וזה
שאמרו ברשאית ברא אלהים את השמים ואת הארץ׳ חפץ נאמרו השמים
האש כי לפי שהיה חום האש מחמת התמדת נענוע הגלגל כאשר אמרנו
כבר נהיית האש גבוהה ורמה מכל אשר בעולם התחתו׳ ונהיית עם כל זה
מוקדמת הקדמת מעלה ולא הקדמת זמן ולכך אמר ורוח אלהים מרחפת

על פני המים. ונהיה הרוח והוא האויר מתנודד ומרחף ומתנופף על פני המים כי המים מתגלגלים ומתנענעים והאויר מתנענע ומרחף רק שהאויר קל מהמים בטבע מחמת קירובתו לאש והמים כבדים מהאויר בטבע מחמת קירובתם בטבע לארץ הכבדה ונהיה האויר מבדיל בין האש ובין המים וחוצץ למים מן כנגד האש ומשכותם וחוצץ לאש פן יכבוה המים ויסירו חמימותה ויבשותה נקרירות המים ורטיבותם וכל זה הוא ענין השין מלמד שאמרנו שחפץ בו השלום. כי האויר לקח מן האש הח' החמימות ומן המים הרטיבות ולפי נהיית חמימות האויר מועטת מחמימות האש ורטיבותו מועטת מרטיבות המים לפי שהוא ממוצע ביניהם להשלים ולהשוות. והיה הארץ בכבדותה עד תכלית המורד וסופו והשכון ויסב הגלגל עליה ומזוגה עם המים בחלליה ועל גבה כגון הימים והנהרות והמעיינות וזו גזרת יוצר היצורים ובורא ברוך הוא. וזהו ענין למ"ש שאמרנו כי פירושו אש ומים שלום לכן בחון בין שני הפירושים ולא חפצנו להאריך בזאת החכמה הטבעית בפי' בראשית מחסרים היינו עיני העולם לפי שמשה רבי' ע"ה ועזרא הסופר לא חקקו ספר בראשית אלא למבני רמזיהם ועניני דבריהם ולא לעולי העליות בלא רצות ולמבקשי לרוץ בלא מעלות. ולכן נאמ' שראוי לכל נבון וחכם להגשים הדברים לפי דעתם ולהשמיעם בכח שמעם וכפי שכלם לא בדרך האמת. וכמו שאמר רבותי' ז"ל דברה תורה כלשון בני אדם. ובכל כיוצא בזה הצריכו החכמים למשל המשלים למען הסתיר במו הסודות שאין ראוי לגלות פשוטם ולדבר באמתתם אלא לראוים לכך לכן במה שפירשנו בזה הפרק ספק ליודע רמזי התורה וסודי החכמה ולפי ראוי לכל חכם ומבין בהיותו בין הבערים בגלות כתורת יי' מלומדה מאלה הענינים שאינם נאים לאהינו לזכור זה הפרק ולדעת כי הנביאים אינם מדברים לעם אלא כפי דעתם. הלא תראה כי באמרו וירד יי' לראות את העיר. ובאמרו הטה אלהי אזנך ושמע וגו' היתכן כי הקב"ה ירד ממשכנות עזו ומשמי מרומיו לראות המגדל וכי לא ידע מה שבארץ עד ירדתו אליה או יש לו עינים נראות כמו ואזנים לשמוע אין זאת אלא שהוא יודע הענינים במין כולל ורואה ושומע בהרגשה כמו שאמ' דוד ע"ה במזמור קל"ט והוא מזמור י' למנצח יי' חקרתני ותדע וכל המזמור כי אורו ית' שמו בוקע ועולה בכל מה שתחת הגלגל עד סוף התהום ואין צריך לומר מה שלמעלה מהגלגל ולא יחיצוהו העצמות הטיריות ולא המבדילים החזקים ומעמקי הענינים בגבוליהם. כבריאתם אין סתר לאורו כי לא יחשיך שביל גבורתו וגזרתו כמו שאמ' הנביא ע"ה גם חשך לא יחשיך ממך וגו' ולפי זה אמ' בעל ספר יצירה מופלא ומכוסה וחתום בשש טבעות: חפץ כי הגלגל וכל אשר בו עטות וכל גוף מהם יש לו שש פאות ראש ותחת ופנים ואחור וימין ושמאל. וכל אחד מאלה חותם למה שבגבולו מכונו לו לפי שאלה נעה וכל גג הוא תכלית הגוף וסופו. ובלמה שאמ' שמים נכללו תחלה מאש ואש ממים ואויר מכריע ביניהם כבר אמרנו פי' ענין זה בתחלת זה הפרק לכן אין ראוי לשנותו. ולמה לא אמ' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ואת המים עד שאמ' ורוח אלהים מרחפת על פני המים. אלא שהמים

מעולים במעלת הארץ· וכבר בארנו ענין זה בזולת זה המקום מספרנו זה איך משתנים חלקי אלה היסודות מקצתם למקצת והראינו ראיות מאלכיות נראות לענין בהתהפך מקצתם למקצת בחלק מהם ולא בכלם כלומ׳ במקצת מהם ולא בכל כלומ׳ בגגי היסודות הממששות לגגי היסודות כלומ׳ בגג׳ כלומ׳ הנוגעות כמו יהא השנוי ולא בתפיסת גופי היסודות··

הלכה

שלש אמות בשנה אש ומים ורוח חום נברא מאש וקור נברא ממים ורוח מכריע שניהם שלש אמות אמ״ש חקקן חצבן צרפן וצר בהן שלש אמות בעולם ושלש אמות בנפש זכר ונקבה ושלש אמות בשנה· המליך את אלף ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בהן אויר בעולם ורוח בשנה וגויה בנפש זכר ונקבה זכר באמ״ש ונקבה באש״ם המליך את שין וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בהם שמים בעולם וחום בשנה וראש בנפש זכר ונקבה· המליך את מם וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בהם ארץ בעולם וקור בשנה ובטן בנפש זכר ונקבה· בינהם

אמ׳ המפרש כבר בארנו במה שקדם על פירוש אמ״ש כי חפץ בו אויר ומים ושלוש ובארנו היטב והודענו בהשוות היצר לאלה היסודות הארבעה גלויות על שנשוו ונתקיימו ונתיסדו· אלא שבעל זה הספר שנאו והוסיף בזה הפרק כינם זה מצוי בשנה בארבעת פרקיה כלומ׳ הקיץ והחורף והקור והחום שאם היה הקץ כלו פתאום בבת אחת אבדו כל היצורים בעלי חיים והצמחים· אך ית׳ שמו בתמימות חכמתו שם בינהם החורף והחום להשוות הזמנים פן יקרו ויאבדו כל בעלי חיים· ושם החורף קור רטוב מימיי והחום חם רטוב אוירי והקיץ חם יבש אשיי· והקור קור יבש ארצי· ואלמלא הסמכת הקיץ לחום בחמימות ושנוי לו ברטיבות וחבור החורף לקיץ ביבשות ושנוין לו בחמימות· וחבור הקור לחום ברטיבות ושנוין לו בקרירות וחבור החורף לקור בקרירות ושנויו לו ביבשות ולפי שהקיץ כנגד הקור ולעומתו לכן אם יכנסו אחד על חברו פתאום יאבדו כל בעלי חיים והצמחים· ולפי׳ שם בוראנו העזוז בין השני פרקים העומדים זה לעומת זה חברו· שני פרקים משוים בינתן כאשר שת בין השני יסודות העומדים זה לעומת זה בהנגדת השנוי שני יסודות משוים בינהם· ית׳ ברוך הוא זה ברצותו שוין הזמנים כי שם גלגל השמש נטוי מגלגל משוה היום עשרים וארבע ימות ברום וכפי׳ זאת הנטיה צפונית כל מעלות בצפון· לכן הנטיה השמאלית שלה היא ראש הסרטן קץ מקויץ על בעלי הצפון וחורף מחורף על בעלי הנגב והנטיה הדרומית שלה היא ראשי הגדי חורף מחורף על בעלי הצפון וקייץ מקוייץ על בעלי הדרום ושם שתי נקודות ראש הטלה וראש המאזנים ממוצעים בין השני רחוקים הנטויים העומדים זה לעומת זה בתגבורה לשני הצלדים· ואחר כך יקח הקייץ מן החורף והחורף מן הקיץ יום אחר יום ולילה אחר לילה מן הליל ליום ומן היום ללילה· ולא ידע לכוון זה ויראוהו בענין עין לא כל שכן בענין שכלו אלא מי שיודע סוד

הגלגלים ולזה בפגעך גלגל בגלגלי ירצך זה כשער העיגולים בענין עינך ובענ
שכלך לא ישך מן המבינים ולא לא לכול לפנים· ויתכן לך לדעת כי מענין זה
למדו גם אלה בנות המרחצאות ושמו בית קור ובית בינוני ובית חום להיות כשיכנס
הנכנס לבית הקור לא יעתק לבית החום עד העתקו לבית הבינוני תחלה ולפי הושם
הבינוני בין החום ובין הקור מחמת מורא הטבעים פן יתגבר ובאת המות פתאום
בהלחץ הטבעים המתגברים· וזהו חפצו באמרו שלש אמות בשנה ושלש אמות
בעולם ושלש אמות בנפש· שלשה סדרים שני צדדים ואמצע שני הצדדים
עומדים זה לעומת זה והאמצעי משוה ביניהם שהוא כנגדם מצד ושוה לשנן
מצד אחר כי השני פרקים המתגברים זה לעומת זה והם הקיץ והחרף ומשנים
ביניהם שני פרקים שוים הם החום והקור והם נחשבים פרק אחד לפי שהם קו
אחד והוא קו השויון כי השמש בהגיעו היום שיורדת בראש הטלה ובראש המאזנים
סובב על קו השויון לא יסור ממנו ימין ושמאל ואז ישוה הזמן בחמימותו וקר
וקרירותו וישתוו הליל והיום באותם השני ימים מחמת סבה סוזו· ואחר כן
יקח האחד מחבירו בתוספת וגרעון ובאורך ובקיצור וחמימות וקרירות· ומה
שאמר שלש אמות בעולם השני יסודות התמורות והשני יסודות הממוצעים
המשוה בין התמורים נחשבים יסוד אחד מחמת שוויים כאשר זכרנו וזהו
עהול ויהוג וגבורות ותלה הכל שאין היכול על שזה זולתם ב"ה והוא גדול
המעשים וראשית היוצרים התחיל יען והטיב ולפי לא הכלה
יצירתו ולא הופר והפריד עצתו· וכבר זכרנוך כי תלה זה בענין עינך בכלי
מכלי הגלגל הידוע בבעלי העגולים ואשר ברא זה הכלי בידוע שחכם
שבחכמים היה ופקח שבפקחים· וגם אשר יעמידך על העשיה בו על דאותך
בו מה שזכרנו מחלוף הזמנים גם הוא חכם ופקח כותא בראשון·· ומה שאמר
שלש אמות בנפש כי שלם הנפש הוא נאצל מעולם הגלגל אצל התאוה והעזז
והרוממם· ויען השלש מעלות כלומר שלש חלקיהם מצד התאוה מעלת
הדעת· ושני לה בעלוי מעלת הנפש המדברת·· וסופם מעלה התחתונה
כלומר הפחותה והיא מעלת הנפש הבהמית· לכן הנפש המדברת אמצעית
בין הדעת המעולה ובעלי החיים הפחותים והנבזים פי' והם הבהמות וכיוצא
בהם· ונעקן· ולפי נהיה הראש המעולה שברוחנים מחמת מה שיש בו מכח
הדעת והכבוד· אבל מה שאמר המליך את אלף וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה
חפץ בענין זה כי אלה השלש אותיות בהזוגם ובהמזגם יהא מהן שש מלות
כאשר בארנו כבר בתחלת פירושנו לספר זה בזכרנו זווג האחדים והשנים
והשלישיים ומה שלמעלה מהם· ויצא משלש אותיות אמ"ש שש מלות ויחס
אמש אשם מאש משא שמא שאם· ויסמיך כל אחד מהם ליסוד מן היסודות·
ואמר שמים אש אויר רוח ארץ מים· והסמיך אלה היסודות לאברי האדם ואמר ראש
של אדם אש לבו רוח בטנו מים· והוא כלו כפי דעתי כנוס על בעל זה הספר

כלומ' שלא כדעת בעל זה הספר ענין זה לפי שיש בני אדם שסוברים בנפשותם
שיודעים והמה לא ידעו ולא יבינו ויפרשו זה הספר בלשון הקדש כפי דעתם
וסברתם המכוערת ויפול הספר ביד בני אדם כיוצא בהם עוד ויסברו כי הפירוש
מנפש הספר ויפרשו הפי' בפי' אחר ויאבד הספר. ובא ר' סעדיה גאון ז"ל לאמר
בו מאמר וזה הוא זכר כי הראשונים ז"ל אמרו כי ענין מאמרו שאמר וקשר לו כתר
כי האותיות יכלו בתגין וכתרים כמו שאמ' רבותי' ז"ל שבע אותיות צריכות שלשה
זיונין ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ וכן לכל אות. ויש אותיות שמוסיפות ומחסירות
כפי המפורש בספר תגי' ואומ' כי ספר תורה כשלא יהא בדקדוק תגיו אין ראוי
לברך עליו ולא לקרות בו בצבור ואמרו עוד כי אם יהא כן ויוחרם בו אדם
לא יחיה ג' ימות מהרה. וגם הקדמונים אומ' שאם לא יכתבו בתגיהם
לא יועילו וכפי' מה שאמ' בעל זה הספר כי לא יתם פעל הפועל באותיות
מן משלש ומרובע ועירך ומשלש ומנענע לכל תגיו ולכך אמר וקשר לו כתר'
ואלה דברי ר' סעדיה ז"ל אך אתה קורא ספרי בחר לך הטוב בעיניך והישר לנפשך
מן שני המאמרים אותו אחזה. ויסמך לפרק זה עם פרק שנה בו ואמ' שבע כפולות
בג"ד כפר"ת מתנהגות בשתי לשונות חיים ושלום וחכמה ועושר חן וזרע וממשלה
בשתי לשונות ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פ"פ ר"ר ת"ת רך וקשה גבור וחלש:

פירושה   עד ירחמך האל כי לפי שהיו אלה האותיות שבע כל אחת
מנגנת שתי הברות טעם בפעולות שבע תמורות ואמ' כפולות שהן תמורות
כלומ' כפולות שהן מתחלפות ותמורות כי תמורת חיים מות. תמורת שלום
רע. תמורת חכמה אולת תמורת עושר עוני תמורת חן כיעור תמורת זרע שממה
תמורת ממשלה עבדות. ועוד שנה ואמ' שבע כפולות בג"ד כפר"ת כנגד שבע
קצוות מהם שש קצוות מטה ומעלה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקדש
מוכן באמצע והוא נושא את כלן. ואומ' כי הביא כנגד אלה השבע אותיות הכפולות
שבע קצוות נראות והם קצוי הגוף כי כל גוף ועולם בעל שש קצוות והם פנים
ואחור מעלה ומטה ימין ושמאל. והיכל הקדש מוכן ומתוקן באמצע חפץ נ'
נקודת הארץ כלומ' משענתה ויתכן כי לכל ריחוק מאלה הששה ריחוקים
קו יוצא מכל אחד מהן לשכנגדו ואי אפשר לכל קו מהם מנקודה המחלקתו לשנים
והפול נקודה אחת מחלקת השלשה קוים המגיעים לשש קצוות בנתים ויקובצו
חצי כלם לאותה הנקודה כי הקו היוצא מרום גוף שהוא לתחתיתו ומאחריו לפניו
מימינו לשמאלו. אי אפשר מלהתקבץ חציהם בנקודה אחת תהא אותה הנקודה
מחצית כלם וזה בסוד יתנוכי היוצר בה והוא שאמ' והיכל הקדש מוכן באמצע:
וענין מאמרו והוא נושא את כלן נ' חפץ בענין זה כי נקודת הארץ היא הסובלת
לכל העולם כי אם תהא הארץ כרקיע וכאור בלי ספק שכל נקודה מנקודותיה תחק
חברתה וסובלת לה ותהא אם כן הנקודה האמצעית קרויה יחיד ומשענת ומקום
לכלם וסובלת לכלן ומזה הסוד הגדול והמופלא מכל מה שאמר היוצר בנה קדש ה'

הקדשים נמלא הכל ואתה רואה זה בספר יחזקאל׃

הלכה

שבע כפולות בג״ד כפר״ת חקקן חצבן וצר בהם כוכבים בעולם וימים בשנה ושערים בנפש ומהן חקק שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שבתות לפי׳ חבב שביעי תחת השמים׃ ואמר כי גם זכר בזה הפרק כל שבעה המעלות בעולם והם הכוכבים השבעה והגלגלים השבעה שבשמים והאליפתיות השבעה שבארץ והימים השבעה שבחדש ושערי ההרגשות כגון שמעם כלומר העינים והאזנים והאף והפה הנוסף לטעם בלשון ובחך׃ ואחר כן אמר שתי אבנים בונות שני בתים שלש אבנים בונות ששה בתים ארבע אבנים בונות עשרים וארבעה בתים חמש אבנים בונות מאה ועשרים בתים שש אבנים בונות שבע מאות ועשרים בתים מכאן ואילך צא וחשוב שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע׃ כבר דברנו בפי׳ זה הפרק בתחלת זה הספר בפי׳ ההלכה השלישית׃ פירוש מבואר ודעני וזכרנו עלי אלה המלות הנבנות מהאותיות מספרים ואיך נפתח ואמרנו בתחבולת המנין בין שתי אבנים ובמשולש ובמרובע ובמחומש ובמשושש והודענו שאין בטבע הלשון בכל הלשונות יותר מן המחומש וכל הבא יתר מהן לא יהא אלא בתוספת וזכרנו כי זה הם התוספות והשמות הקטנות והשמות הבנויות כמו המשמעים והמצפצפים מן צפצף ואלה כלם תוספות ובניין ובניה ובניהם ובנה ובני ביוד שבבני והיוד שבבניהם בו בני שם ואולך והוא בעל הבנים הרבים והאם בו שם רבוי הבנים ובעליהם לבד׃ והה״א שבבנה בו בני שם הנקבה בעלת הבני׳׃ והיוד והה״א שבבניה כמו בנוי שם רבוי הבנים ובעלת הבנים׃ וכבר פרשנו בתחלת זה הספר כי העיקר בידיעת מנין כתיבות אלה המלות כי הנערך מה שיצא לך מן הערוך הראשון במה שלפניו מן המנין שחבן לזוג ומה שיהא הוא מנין המלות אשר יצא לך הטבע מאותן האותיות׃ כיצד אחד באחד ואחרכי האחים לא מתחמשים ולא רבים׃ ואחד בשנים שנים לכן השנים לא יצא מהם אלא שתי מלות לבד ושתים בשלש שש מלות והשש בארבע כ״ד מלות ולא יתכן שיצא מן הרביעי זולתי כ״ד מלות וערוך כ״ד בחמשה ק״כ ולא יתכן לצאת מן המחומש זולתי ק״כ מלות וערוך ק״כ בששה תש״כ מלה ואי אפשר לצאת מן המשושש בלתי תש״כ מלה וסדר זה כבה יתפרש לך עד חקר וסוף׃ וכבר פרשנו זה בתחלת הספר תחזור עליו ותראהו׃ וזה אמר בעל ספר יצירה צא וחשוב שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע ובולי שנה מורי רב סעדיה ז״ל בזה המקום ממיתן ונראנו פנים שאי אפשר שלא הייתי נתעלם ממנו והוא ממנו ולם נפותינו לא נעדרן נשמותינו ותעלו והבורא ברוך הוא יודע׃

הלכה

שתים עשרה פשוטות הו זח טי לנ סע צק יסודן ראיה שמיעה ריחה לעיטה שיחה תשמיש מעשה הלוך רוגז שחוק הרהור שינה׃ זכר השתים עשרה פשוטות

ואין

הנפירות בלשון הקדש קראם פשוטות ומפירות כי השבע כפולות יורה ע̇ל כל
גוף והן על שתי הברות ואלה לא יורה כל גוף מהם אלא על הברה אחת ויקראם
בעבורתם גם כנגדם הפעלים המופרדים הנמצאים באדם והם אלה ראיה וכל
הנזכרים למעלה׃ ויתכן להודיעך לי קורא ספרי זה מפני מה שעניני מה שלא
באלה השתים עשרה כי אף שהיה ספר יצירה חבורו כפי מה שהודענו בו ומפני
הגורל בה לא יתכן להזכיר מן ההרגשות החמש הנראות שלש וו׳ יניח מהם שתים
לפי שלא זכר אלא ראיה שמיעה ריחה ואחרכן לא השמיש מעשה והלוך כלומר
ברכיבה וההלוך זולת פעל מן הפעלים כלומ׳ אינם פעלי׳ ובאמרו רוגז היה לו
לומ׳ רצון׳ ובאמרו שחוק היה לו לומ׳ גם בכיה׳ ובאמרו שינה היה לו לומר הערה׳
ובאמרו חכמה היה לו לומ׳ גם אולת אך שכבר אמרנו כי יתכן להיות בזה
הספר דברים מתחולפים מה שלא אמרם לבדם לבנו ע״ה כי פירש הספר
בלשון עברי ובאו אחר כן אנשים אוילים ויפרשו הפי׳ אחר והעדר האמת בענים
וגדלה לתקן זה הפרק ושפהו כפי הכח ונזכיר החמש הרגשות וההלוך לפי
שהוא עיקר הרוחניים והענינים לכל מה שבעולמנו והמחשבה לפי שנקבל
האדם בה זולתי כל חי׳ בה והמעשה לפי שבו חי האדם זולת כל חי׳ וכן הרוגז
וגם זה ממנו ויפוי לספר לפי שהוחס לאדם גבול ויניק׳

הרגש והשינה
לפי שהשלום
חיות האדם וכל
חי בה.

הלכה

מנין שתים עשרה גבולי אלכסון גבול מזרחית
דרומית׳ גבול מזרחית תחתית גבול צפונית תחתית גבול צפונית מערבית
גבול מערבית תחתית גבול מערבית דרומית גבול דרומית מזרחית גבול
דרומית תחתית ומרחיבין והולכין עד עדי עד והם זרועות עולם׳

פירושה שם כנגד אלה השתים עשרה אותיות י״ב פאות שבהם נוגעו
גבולי ארץ ותחומי השאות והבקעות מארץ המזרח הדלוי והמערב הדלוי והם
מעלה ראש הטלה וראש המאזנים מן קצי השויון וקצה כל פינות הארץ׳
והמזרח הרם והוא מזרח ראש הסרטן על בני הצפון׳ והמזרח התחתון והוא
מזרח ראש הגדי על בני הצפון׳ ואחר כן הדרום הדלוי והוא קצה הדרומי תחת
ראש הגדי אצל כוכב כסיל׳ ואחר כן הצפון הדלוי והוא הפאה הצפונית תחת
ראש הסרטן אצל כוכבי כימה ובנות עש׳ ואחר כן הנגב הרם אצל ראש הטלה
ואחר כן הנגב התחתון אצל ראש המאזנים׳ וכן השמאל הרם והשמאל התחתון
ואלה י״ב גבולים והם הם גבולי הרוחות לפי שהרוחות י״ב רוח והם רוחות
העולם והם הם גבולי פיאות העולם

הלכה

שתים עשרה פשוטות חקקן יצרן וצרבן
שנים עשר מזלות בעולם ושנים עשר חדשים בשנה ושנים עשר מנהיגים

בנפש שתי ידים שתי רגלים שתי כליות טחול כבד ומרה והמסס והקיבה
וקורקבן עשאן כמין מריבה וערכן כמין מלחמה גם את זה לעומת זה עשה
האלהים · ואמר גם כי שם אלה הי״ב אותיות כנגד הי״ב מזלות וסבר שמהן
נוצרו וכן הי״ב חדשים שבשנה · וכן הי״ב אברים שבאדם חוץ מן האברים
העקרים והכלים כגון הידים והרגלים והכליות והטחול והכבד והמרה
והמסס והקבה והמעי הדק ולמה נקרא דק בלי מאכל לפי שהמאכל אין
ישהא בו ואינו אלא מעבר · והמעי העור למה נקרא עור לפי שאין לו אלא פה אחד
ממנו יכנס המאכל וממנו יצא והוא הקורקבן בעוף · ומה שאמר עשאן כמין מריבה
וערכן כמין מלחמה לפי שכל כח מכחי אלה האברים הכלים אחד המורות חברו כנגד
לעומת חבירו מפני המורה האבות השקועה כמו כי אך המסס טבעו קר · והכבד
חם ורטוב מבשל וחמימות הכבד כנגד קרירות המסס והושמה הם המרה
בינהם לפי שהוא בית שקוע המרה הירוקה והמרה הירוקה חמה יבשה והושם
למרה שני פיות פה מריק למסס להיות לעומת קרירותו ולעזרו על בשול המאכל
ופה אחד מריק אל המעים כדי לעקלם ולעזרם על הריפה מה שבא בהם מן הרפש ·
והושם הטחול קר יבש כנגד חמימות הכבד ורטיבותו ומתקנו אלין שיורד
הכבד מן המרה השחורה שהיא קרה ויבשה · ולו חפצנו לבאר ענין זה נאריכו אבל
דברינו כלולי הין דברינו מתארכים והולכים והיינו יוצאים מענין לזולתו ממה
שנתכוונו לבאר בזה הפרק · וכבר פרשנו ענין זה בהקדמת ספרנו אשר חברנוהו
בחכמת השכן · וכן גם את זה לעומת זה עשה האלהים כי כל המור עומד כנגד התמורן
ולעומתו כי התמור לו נתן המורן לגמרי היה מהפכו לנפשו ומבטלו ואין באדם
ובעולם לבטל דבר מחכמה כי כל אחד מאלה התמורות חכמת הבורא ב״ה אי
אפשר שיתבטל ·

הלכה

שלש אמות שהם שלשה אבות
שמהן יצא אש ורוח ומים ·

תרגומו · שלש אמהות שהם שלשה אבות וזה החפץ לאמר שלשה אבות שיצא
מהן שלשה ענינים והם האש והאויר והמים · אמ׳ המפרש כבר זכרנו
זה בספרנו זה פעמים רבות כי זכר האש והמים · כי האש המורת המים מצד
הפועל והנפעל יען כי האש חמה יבשה והמים קרים רטובים · ואחר כן זכר
האויר ושיאהו בהם ממוצע לפי שהוא מפשר בינהם שוה לאש בחמימות
ולמים ברטיבות וזהו אשר פרשנו כבר במלת אמרנו אש מים שלום לכן זה אותו
ואותו זה כלומר זה לפי כאותו ראשון ואותו כזה והוא מה שאמר שלש אמות בעולם
אבל מה שאמר שלש אמות בשנה כבר פרשנוהו בזכרנו פרקי השנה וכן שלש
אמות בנפש לפי שכל החיים מורכבים מן יסודות המורות כגון מרה ירוקה ולחה
ושני יסודות אחרות מתיכות הלם והשחורה כאשר פרשנו בפרקי השנה · אבל מה
שאמר זכר ונקבה ומה הזכר באש והנקבה באש וכבר אמרנו מקודם

חפך באש לפי שש״ש וש שלום מים וחפך באמש לשמים שלום ויקרים הולך שהוא
האש בזכר לפי שהזכר בבעלי חיים טבעו יותר חם מן הנקבה וסמך השין לאלף
המשלמת להבדיל בין שני ההפכים מפני כח האש שבזכר ומפני שהחלק של אש
בנקבה יותר חלש סמך לו המים ואחר כן השין שהיא המסכימה ורצה להודיע
בפרק הזה שהנקבות מבעלי חיים הם קרות במזגיהם והזכרים חמים במזגיהם·
ופי׳ יצר מתהו ממש ועשה את שאינו ישנו וחצב עמודים גדולים מאויר שאינו
נתפש· הדבר הזה הוא עמוק ומופלא פילוסופי שעקר היצירה היא להמציא
דבר מלא דבר· וזה שאמ׳ נחצבה עמודים גדולים ר״ל האויר שהאויר הנזכר שלא
נתפש הוא הכח סובל דברים כבדים מאד וגופים כבדים כלומ׳ גוף הגלגל וגוף הארץ
המשיל האויר לעמודים גדולים נושאים דברים כבדים מאד··

הלכה

שלש אבות ותולדותיהן שבעה כבשים וצבאותיהן
ושנים עשר גבולי אלכסון וראיה לדבר עדים נאמנים עולם שנה נפש חק
עשרה שבעה ושלשה ושנים עשר ופקודים בתלי וגלגל לב שלש אש ומים
ורוח אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בינותם וסמן לדבר האש
נושא את המים מים דוממת שין שורקת ורוח חק מכריע בינותם תלי בעולם
כמלך במלחמה פי׳ ענין זה כי בפרק זה זכר כל הנפרדים וזכר הנכללים
ואמ׳ שלשה אבות ותולדותיהם פי׳ אבות ותולדותיהם עולם רוחני ועולם
גלגלי ועולם טבעי ותולדותיהם הם אישיהם שהשלשה עולמות הכל מושג
בשכל והרגש בלבד· ור״ל שבעה כבשים וצבאותיהם שבעת כוכבים הנבוכים
ופי׳ צבאותיהם שאר הכוכבים שהכין בעולם הזה הוא בשבעה לפי שהם
קרובים מן הארץ ושאר הכוכבים מסייעין להם למי שיודע למזוג כחותם
קנקם לקלקם· ופי׳ י״ב גבולי אלכסון כבר בארנוהו למעלה כשזכרנו ה
הגבולים הארבעה ולכל גבול שני גבולים כנגדו אחד למעלה ואחד למטה
ומהם מנשבין הרוחות לאיכן ולכל גבול מהם שני גבולים מימינו ומשמאלו
שכן אמ׳ תלוין בתלי וגלגל כמו מונחין לפי שהתלי הוא הקו העובר מראשו
לזנבו והראש יקרא בלשון לפריצין והזנב לפריעון והם מפסיקין גלגל
הכוכבים המיוחסים לגלגליהם שלהם היוצא מן המוצק והווה מצד
הדרום יקרא ראש וההווה מצד הצפון יקרא זנב ומה שהוא בניהם יקרא הבטן
והוא התלי לפי שצורתו מפסקת כצורת התלי לו צורה לב רק ראשו וזנבו ובטנו
גדולה ומפני שאמ׳ במקום הזה שנים עשר גבולי אלכסון תלוין בתלי ובגלגל
לבך אמרנו שפירושו שנים עשר מזלות· ופי׳ ראיה לדבר עדים נאמנים עולם
שנה נפש פירושו שעולם הגלגל בעל י״ב מעלות והשנה כלה י״ב חדשים
והנפש י״ב מעלות· ומעלות המבדלות הראשונה היא הקרובה לעולם השכל
והשנית באופק החכמה והשלישית לנפש הבהמית· וכן הבהמית יש לה

שלש מעלות הראשונה קרובה לחכמה· והשנית שהיא באפק היא בעצמה
והשלישית הקרובה לנפש השאלת הצומחת· וכן הנפש הצומחת יש לה שלש
מעלות האחת הקרובה לנפש הבהמית· והשנית שהיא היא עצמה· והשלישית
הקרובה אל עולם הגלגל ונמצאו ט' מעלות לנפש· הנפש הפשוטה·
ואחריה מעלת הנפש שבגלגל והיא המבטאות אלא שהיא מורכבת בשנערי·
אלא הנפש המבטאות שממול עולם השכל לפי שאינה בגוף ונפש הגלגל
בגוף הגלגל לפי שהגלגל תחלת הגופים שהם בעלי נפש· ואחריה מעלת
הנפש שהיא באדם והיא המבטאית אלא שהיא יותר עבה מאותה שבגלגל
לפי שגוף הגלגל יותר פשוט מגוף· האדם לפי שהוא מורכב מקו אחד
וטבע אחד ממשי שאינו מטבעי האדם· והאדם מורכב מד' טבעים· ואחריה
מעלת הנפש שהיא בבעלי חיים והיא הבהמית בלבד· ואם יטען טוען למה
לא חלקת הנפש הבהמית לג' ענפים כמו שעשית לזולתה מן הנפשות·
נאמר לו שהנפש הצומחת אין לה שתרד אליה לפי שהיא סוף הכחות
הנפשיות לפי שאין לה אלא המזון והפריה· וכבר נכנסה כמעט תחלה ואי
אפשר שתכנס כמעט שנית מפני הסבה שזכרנו: ופי' חק עשרה שלשה
ושבעה פירושו אל העולם והשנה והנפש שלשה והכוכבים שבעה לימים
שבעה שזכר נמצאו עשרה· והי"ב שזכר שים לגלגלים כלומ' י"ב מעלות
וחדשי השנה ומעלות הנפש שזכרנו: ואמ' אחר כן ופקודים בתלי בגלגל
שמקומם התלי והגלגל לפי שהתלי מקיף את הגלגלים והקפת הגלגלים
בהם· ופי' לב שלשה אש ומים ורוח· זכר שלשה יסודות ולא זכר הארץ לפי
שיסוד הארץ יותר קלוש בטבע מאד לפי שהוא מוצק לכל והיא מתמוגגת
יותר מעט מן האחרים שהם שכנה והם היסודות הג' שהשתנו בהם יומם ולילה
ישתנו קצתם לקצתם בפרטיהם לא בכללם ונעשו קצתם מקצתם ואין כן הארץ
כן לפי שהיא קרה יבשה עומדת קיימת מכונסת ושניה מוצא אלא אל עצמה
כמו שיתחלפו בבטן האשה כל המתכונות שהן ממינה בענין הטבעות והשכון
לקצתם אש למעלה ומים למטה ורוח מכריע בינותם שם האש למעלה מאשר
היסודות ושם המים למטה מן היסודות ושם האויר באמצע מתקן ביניהם
ולא זכר הארץ לפי שהוא המוצק ושהשפה שלה מתמוגגת אליה מה שאין כן
לזולתה ולפי שהוא מוצק לכל ואולמלא כבטוחה ושכונה לא היה הגלגל מקיף
עליה ית' הבורא שהוא אדון על כל הברואים והמתקן· והמחבר הספר הזה היה
חכם חסיד פילוסוף שלם מקיף על החכמות הפלוסופיות אין מי שידע דברו
אלא מי שעיין בחכמת הפלוסופיא: השלש· ופי' סמן לדבר האש נושא את המים פירושו
שהאש מתקנת המים לפי שהיא חמה יבשה והמים קרים רטובים והם אחד לעומת
חברו וכנגדו מכל צד כאשר פרשנו כבר והאויר מפשר ביניהם· ומה שאמר תלי בעולם
כמלך על כסאו דומה ראש התלי כמלך יושב על כסאו כי הראש בגיועה ורלית הוא

מחוק הגלגלים מותר בלי הסרה מענינו מופיע על כל הגלגל והכוכבים
שבו׳ ומה שאמ׳ גלגל בשנה כמלך במדינה חפץ בענין זה כלומ׳ גלגל השמש כי
השמש שעל השנה והוא רודה בימות השנה כמלך נוהג על בני המדינה׳׳ ומה
שאמ׳ לב בנפש כמלך במלחמה כי יש לפי שהוא משכן החמימות העקרית
שהיא מבוע החיות לפי שקיום הנפש בבעלי החיים אינו אלא בלב והלב הוא
מלכם ובקרות בלב שום מקרה תאבד הנפש והחמימות המעית הכבה
ובכבות החמימות הטבעית שבלב ימות. וזהו החי בעל הלב ובמות הרוחני
בעל הלב הפסק ממנו הנפש ובטל מהיותו חי בעל נפש כאשר תבטל כן
המלחמה ויאבד החיל במות המלך׳ ובין תבין קורא בספר ואחר כן התחיל
לקוימן בשני המינוי והתמורה ההווה שמתקיים העולם במינו׳ ואמר
גם את זה לעומת זה עשה אלהים טוב לעומת רע טוב מטוב ורע מרע
הטוב מבחין את הרע והרע מבחין את הטוב הטובה גנוזה לטובים והרעה
גנוזה לרעים׳ פירושה כי הבורא את שמו יתר העולם
מזוגים ונגדים נגדיים מעומתים כלומ׳ שזה לעומת זה חמימות וקרירות
ורטיבות ויבשות וכבר דברנו על ענין זה בזה הספר בפירוש מבואר ומספיק
מגשמותו׳ והטוב לעומת הרע׳ לקבלן ומבריחן כלומ׳ ולא מוחיבו׳׳
והטוב בא מן הטובים והרע בא מן הרעים׳ לכן הטוב יגלה הרע ויגלהו וה
והרע יגלה הטוב ויגלהו׳ וכן שביל התמורות כי כל תמורה תגלה תמורתה
לפי שעורכתה ומגלתה ויגלה הנוכח ויתעלם הנגנז׳ ומה שאמ׳ טובה
גנוזה לטובים ורעה שמורה לרעים הוא כפשוטו׳ ואחר כן דבר על השלשה
והשבעה והשנים עשר וזכר מעלת כל אחד מהם׳ וכבר דבר בתחלה על
טבע המנין ופירש עליו רב סעדיה אך לא הטיב הפירוש׳׳ ואלה מוזה
עליו ז״ל שהיה קורא החכמות החיצוניות ועיקרם ולא יכין ענינם ובצורתן
למדוע הדברים׳ כפיקולי לפשר שלא נתקן דבריו ונבאר מקום שענינו
ומקום נחוכן׳ ואמ׳ כאן מיסד הספר השלשה אחד לאחד לבדו עומד
שבעה חלוקין שלשה מול שלשה ואחד מכריע בינהם׳ שנים עשר
עומדים במלחמה שלשה אוהבים שלשה שונאים שלשה מחיים שלשה
ממיתים׳ ואחר כן פי׳ ואמ׳ שלשה אוהבים הלב והאזנים והפה׳ שלשה
שונאים הכבד והמרה והלשון׳ שלשה מחיים שני נחירים וכבד של שמאל׳
שלשה ממיתים שני נקבים והאף׳ אמ׳ אבל השלשה מן המנין לפי שהיו א׳
מראשית אחים לכן כל אחד מהם עומד בפני עצמו׳ כי יש לפי שהשלשה
לא יחלקו אלא אחים פרדים והוא אחד ואחד ואחד וזו היא מעלתם׳ אבל השבעה
גם הם נחלקים אך אחים אך שלשה מול שלשה ואחד מכריע בנתים׳ ולפי אלא כי
מעלת השבעה זו היא שאינם לא יולדות ולא נולדות כלומ׳ שאינן מתרכבות
מן מנין ולא יתרכב מהן מנין׳ כי יש לפי שתחלת המספר הם שנים כי האחד

עינן

אינו מעט אך הוא עלת מעט · וכבר פרשנו זה הטב לשעבר מן הספר הזה כי סוף
המעט מן התשעה · כי העשרה אינם אלא כאחד למלה כאשר בארנו והשבעה לא
הורכבו אבר לפי שאין במו מ״זה ולא כפל לפי שכפולם שכן הארבעה עשר
יצאים מהמעט כי המעט מהם התשעה כמו שבארנו · ויוחסו השבעה לנפש כי כל
גוף בן שש פאות ונקודה האמצע המחלקת הקוים היוצאים מכל צד לכיוצא בנגדו
כמו שבארנו בתחלת ספר זה וכן עשה רב סעדיה ז״ל · ומה שאמ׳ בעל הספר
בשתים עשרה מן המעט ומה שספר ממה שיש ביניהם מן החלוף והתמורה
ולא הוציא וגלה סוד גדול עליה: הלא תראה כי הראשונים והחכמים ז״ל בידעם
כי הגלגל י״ב ונהיו הטבעים ל׳ טבעים התמותה כמו שפרשנו חקקו מן השנים
עשר מזל שלשה אשיים שלשה עפריים ושלשה אויריים ושלשה מימיים ·
האשיים טלה אריה קשת · המימיים סרטן עקרב דגים · העפריים שור בתולה
גדי · האויריים תאומים מאזנים דלי · ובזה אמ׳ שלשה שונאים ושלשה אוהבים
קבוצים ותמורים · ולפי זה שנים עומדים במלחמה · ויפרש זה בפי יקרב מעות
ההיוצאות וגם הוא אמת לפי שכל נבון וכל חכם לא הין מדברים להיות
אלא כפי דעתם ובינתם · ואמ׳ שלשה מחיים ושלשה ממיתים · אבל השלשה
אוהבים הלב והאזנים והפה כי מה שידבר בו הפה תשמענה האזנים ומה
שתשמענה האזנים יבינהו הלב · עתה נמצאו הפה והאזנים שמשים ללב והלב
נזכר במו · ואלה השלשה מזה הצד הם אוהבים שלמים · אבל השלשה שונאים
הכבד והמרה והלשון כי הכבד נפתו לבשל המזון במסס ומוצאו המסס אליו בעורקים
הנקראים ענבים ויהפכהו הכבד בנפשו דם מתוק צלול ונקי ויחלקוהו על רוב
הגוף ותחיהו להתלבש בו · והמרה עושה חלוף זה כי מושכת לנפשה השיור הירוקי
המר אשר ישנהו הכבד מן המאכל אשיסנן הדם ויכחהו מעליו אל הכיס הירוק כי
במרה ובהכנסו בה תוציאהו משתי פתחיה מפיה העליון מוציאה דבר אל המסס כדי
להשוות עם קירותיה ולעזרו על הבשול ומן פיה התחתון מוציאה דבר אל המעי כדי
לעקצו ולחזקו על דחיפת הרפש אל המעי התחתון עד צאתו מהמוצא · והדברים
בזה הענין רבים וארוכים ואין זה מקום פירושם שכבר פרשנום בספר הטבעים · אבל
השואתו הלשון והשמתו לו בגבול השונאים מפני שהלשון רכוכו שוה ומעורבו
ענב והענבות הוא רכות מבין המתיקות והמרירות · אבל השמתו שלשה מחיים
הנחירים והטחול כי הנחירים מהם יכנס האויר הקר להאויר על הלב ומהן יצא
האויר העשן הנשאר מהבשול ומלהב החמימות שבלב · והטחול הוא מושך
לנפשו כל הרפש השחורי · כלומ׳ של מרה השחורה אשר יבררהו הכבד בעת סינון הדם
ויכחהו מעליו פן יתבלבל ממנו החי במזונו וימיתהו · ומה שאמ׳ שלשה ממיתים
שני נקבים והאף לפי שאם נסתם האף שעה קלה היה מת האדם לפי שבהם שואף
האויר הקר ומוציא האויר העשן מפנים וכן שאם נסתמה האמה ופי הטבעת היה נמנע
החי מלהשתין ומלהוציא והיה מת לא אחרי · ואחרכן הסמיכם בענין זה ואמ׳ עשרים

ושנים חפצים בגוף אחד שנים עשר מנהיגים ושבעה שערים ושלש אמות אחד
על גבי שלשה ושלשה עלי גבי שבעה ושבעה על גבי שנים עשר וכלם אדוקין זה
בזה׳ גלוי׳ מפתגבים ונהלים׳ אבל השלש אמות הם השלשה אברים השריים
שבגוף והם המוח והלב והכבד אבל השבעה שערים הם העינים והאזנים והנחירים
והפה׳ והשנים עשר מנהיגים שבמו עיהוג נפי הרופאים הם הלשון והשנים והושט
והמסס והריאה והטחול והכליות ואשכים והאמה באנשים והרחם בנשים והידים
והרגלים אך שהלשון הוא כלי הדבור ותרוי למאכל שבפה וכלי לטעימה׳
אבל השינים והמותניות הם לחתוך המאכל וטחינתו עד בואו בהמסס טחון לכן
יקל עליו עכולו׳ והושט הוא כמו זן להוביל המאכל מן הפה להמסס׳ ולפי
יובק בקלהו שבעה לזורה ירה חלקה תקבלהו בגרותה והמנעהו מנלת אכל
הקנה כי בקבלה המאכל בגרותה יכבילה המאכל וים גירנה על פי המרי׳
וקםתמהו נירד אל ההמסס על השבעה׳ אבל ההמסס הוא לבישול המאכל
הבא בו טחון כי להקל על הכבד בשולו וצירור דמו מן נקיו וישאירהו
לזון בו העצמות׳ אבל הריאה והקנה שלה היא כי להכנים האויר קר מחוץ ה
ולהוציא האויר החם המלוכלך מפנים׳ וכיס המרה לאסור בו הכבד השיור
הירוק׳ המר הנשאר בו מן הבשול כדי להשאיר הנקי מן הדם אל המרה ושלא
הצטריכה לבשל כי ההמסס הוא סחוסי׳ וכל סחוס קר וכל קר לא יבשל
העצמים ולא יבשל אלא החם׳ אבל הטחול לאצורכו הכבד הנשאר מקלם מן
המרה השחורה האדומית׳ והכליות לטען מצון שיור הדם אשר שלח הכבד
לתחתית הגוף לזונו פן יצא עם השתן וילך לו בחנם׳ ולפי נהיה כמות הכליות
כבשר שאלרימותו מעוטה לפי שאין הטבע נהשחית׳ ואחר כן האשכים
בזכר ובנקבה והם בזכר גלויות עם האמה ובנקבה סגורות עם הרחם ותחת
העור׳ וכבר שמו מקצת מהראשונים האשכים מן האברים השרשיים מחמת
בשול הזרע במן והזרע הוא עלה הולידה׳ אבל האמה באשה הוא רחמה
כי הרחם איננו אלא אמה הפוכה לפנים ובבוא בו אבר האיש יריק הזרע כיתסד
ויתכון בו הולד׳ אבל הידים למלאכה והעמל והכנסת המאכל לפה׳ והרגלים
להלך על עסקי מזון׳ כבר פרשנו לך פי מבואר ומגולה באור המעולה׳׳
ובכלותו מכל זה אמ׳ וכיון שצפה אברהם אבינו והביט וראה וחקר והבין וחקק
וחצב וצירף ויצר ועלתה בידו עלה עליו אדון הכל וקראו אהובו וכרת לו בריתו
ולזרעו והאמין בה׳ ויחשבה לו צדקה׳ כרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו
והיא ברית מילה ובין עשר אצבעות ידיו והוא ברית לשון וקשר עשרים ושתים
אותיות בלשונו והמקום גלה לו את סודו משכן במים דלקן באש רעשן ברוח
בערן בשבעה נהגן בשנים עשר מזלות׳׳

ובקודם לכן התחלנו לפרש ספר זה בנוסחא זולת זאת הנסחא ובארנו בו
מאמר רב סעדיה ז״ל פרק אחר פרק והראינו מקום יופי פשרונו ומקום מעוט

ומקומות שסבר שהטיב לפרש ולא כי אשר שכחם בפירושו ולא זכרם וגלותי
כי הולך הענין ומתמשך ומתארך חלט ממנו ונעזבהו ונקצר הענין כפי מה
שראית באשר בספרנו זה ובכלל הענין כי ראיתי בבני אדם שלשה אנשים
ואעפ' שלא נתוועדתי עמהם ולא ראיתי פניהם שראיתי חבורי ספוריהם:
החלתם גליינוס ביוונים ואומ' שהוא יקוני משפט יהודה מזרע דוד מלך ישרא'
וכי שמו גמליא' וכי היה בבית שני והיתה אז מלכות יון בארץ ישרא' ויורה
על אמתתמה שנאמ' בענין זה כי זכר בספרו שחברו
במאכלות בזכרו הלחם ומיניו ומיניו זכר לחם
המצה ואמר שאין ענין לאכלו שבעת ימים
בכל שנה ויתכן לאכלו רק ועל פעם כך וכך
וגם כי ראיתי ספר מספרי הרפואות
ובהקדמתו ספר גמליא' הנשיא הידוע
אצל היונים גליינוס מועתק מלשון
הקדש ללשון ישמעא' והוא
מתיחס בזה הספר לגמליא'
בן אורי בן חור למטה יהודה
ונאמר כי גליינוס הוא
נראה רב דברים
כמוהו ולא
יותר ארוך
לשון
מא'
ממנו. עד שמוציאו לאריכות לשונו ורוב דבריו לכל ענין וחפצו אשר
נתכון
אלימו והיה
כמוהו בערביים
עמר בן גיהלן ואמר לאמן
רב סעדיה ז"ל מפני אריכות לשונו
ונהל עם לזה מיפה ספרנו בחכמת פלו'
פלוסופיה ושעונות יעוריאה ונשנה מאין יגיעה
ויגעה בלא רצון ועל הכל שהיה זק"ל יחיד דורו ועלה במאמרו
על שלא היה בבני עמנו כיוצא בו רב חכמות החכמות פנימיות
והחיצונות קב"ה יניחנו בגן עדן עם יראי שמו לו ולכל יראי עמו אמן ואמן
נגמר בעזר שמים:

Liber Bahir.

בינו עזרי מעם יי׳ עשו

אמ׳ ר׳ נחוניא בן הקנה כתו׳ אחד אומ׳ ועתה לא ראו אור בהיר הוא
בשחקים׳ וכתו׳ אחר אומ׳ ישת חשך סתרו ואומ׳ ענן
וערפל סביביו קשיא׳ בא הכתו׳ השלישי והכריע גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום
כחשיכה כאורה׳ אמ׳ ר׳ ברכיה מאי דכתי׳ והארץ היתה תהו ובהו׳ מאי משמ׳ היתה
שכבר היתה תהו׳ ומאי בהו אלא תהו היתה׳ ומאי תהו דבר המתהא את בני אדם
וחזרה לבהו׳ ומאי בהו דבר שיש בו דכתי׳ בהו בו הוא׳ ומפני מה התחיל בבית
משום דמתחיל בברכה׳ ומנלן דהתורה נקראת ברכה שנ׳ ומלא ברכת יי׳ ים ודרום
ירשה׳ ואין ים אלא תורה שנ׳ ורחבה מני ים׳ ומאי מלא ברכת השם׳ אלא בכל מקום
שבא בית הוא ברכה׳ בבא׳ בראשית׳ ואין ראשית אלא חכמה ואין חכמה אלא ברכה׳ דכתי׳
ויברך אלהים את שלמה ויי׳ נתן חכמה לשלמה׳ משל למלך שהשיא את בתו לבנו
ונתנה לו במתנה עשה בה כרצונך׳ מאי משמ׳ דהאי ברכה לישנא דברך הוא דכתי׳ כי
לי תכרע כל ברך מקום שהכל ברך כורע לו׳ משל למה הדבר דומה למבקשי׳
לראות פני המלך ואינם יודעים אנה המלך שואלים תחלה בית המלך ואחר כך
שואלים אנה המלך לפי׳ כי לי תכרע כל ברך ולפי׳ עליונים תשבע כל לשון׳ ישב ר׳
אמורא׳ ודרש מאי דכתי׳ ומלא ברכת יי׳ ים ודרום ירשה אלא כל מקום בית מבורך
הוא כי הוא המלא ומשם משקה הצריכים ומן המלא נצלה עזה תחלה למה הדבר
דומה למלך שרצה לבנות פלטרין שלו בסלעים החזקים קצץ צורים וחצב
סלעים וגלל לו מעין מים נובע מים חיים׳ אמ׳ המלך הואיל שיש לי מים נובעין
אטע גן ואשתעשע בו אני וכל העולם ההד והיה צריך למים שעשועים יום
יום משחקת לפניו בכל עת׳ אמרה תורה אלפים שנה הייתי בחיקו של הקב״ה שעשועים
שנ׳ יום יום ויומו של הקב״ה אלף שנה שנ׳ כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול מכן
ואילך נעתים שנ׳ בכל עת והשאר לעולם׳ שנ׳ אחטם לך׳ מאי תהלתי דכתי׳ תהלה
לדוד ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך׳ ומאי ברכה אלא משל למה הדבר דומה
למלך שנטע אילנות בגנו אעפ׳ שירדו גשמים ושובע המים וגם הקרקע לח ושובע
תמיד צריך להשקותו מן המעין׳ שנ׳ ראשית חכמה יראת יי׳ שכל טוב לכל
עושיהם׳ ואת שהיא חסירה כלום הדיהוא אומר תהלתו עומדת לעד׳ ישב רבי
אמורא׳ ודרש מאי דכתי׳ ומלא ברכת יי׳ ים ודרום ירשה׳ כך אמ׳ משה אם תלך
בחקתי תירש העולם הזה והעולם הבא׳ שהוא נמשל לים שנ׳ ורחבה מני ים
והעולם הזה נמשל לדרום׳ שנ׳ כי ארץ הנגב נתתני ומתרגמי׳ ארע׳ דרומא
ועוד למה הוסיף הב״ה באברהם הא יותר משאר אותיות אלא כדי שיזכו כל איברים
של אדם לחיי העולם הבא שהוא נמשל לים כביכול בו נמשל הבנין׳ דכתי׳
כי בצלם אלהים עשה את האדם׳ ואברהם בגימ׳ רמ״ח כמנין איבריו של אדם׳ ומאי

דכתי׳

ב׳ הוא הברכה

שאלו
אמש

של מלא ברכת יי׳

ותהלתי

לאי תהלה יושב
שא׳ מלך ולאי
תהלה לאיש
לאבבה שיך
למלה ושר
ואש

דכתי' ירשה רש היה לו לומר אלא לפי הבה"ה היה בכללו· למה הדבר דומה למלך
שהיו לו ב' נערות והקנה את האחד מהן לסוף ימיו לבנו עול מה שיש בשני נערות
הללו· אמ' הבן שמא לא יתן מה שהקנה אלא לו ואת הכל והיינו דכתי' ים ודרום
ירשה· יה רש הכל נתון לך הלוי השאור דרכי: א"ר בון מאי דכתי' מעולם
נסכתי מראש מקדמי ארץ· מאי מעולם דבר שצריך להעלים מכולי עלמא דכתי'
גם את העולם נתן בלבם אל תיקרי העולם אלא העלם· ומאי תורה דנקראת להיות
ראש לעולם· שנ' מעולם נסכתי מראש· ואת שמא הארץ קדמה לה ת"ל מקדמי ארץ·
כד"א בראשית ברא אלהים· ומאי ברא צרכי הכל: ואחר כך אלהים· ומאי כתי' בתרי' את השמים
ואת הארץ· מאי גם לזה לעומת זה עשה האלהים ברא בהו ושם מקומו בבהו בשלום
דכתי' עשה שלום במרומיו· מלמד שמיכאל שר ימינו של הקב"ה מים וברד וגבריאל
שר שמאלו אש· ושם שלום ביניהם מכריע· והיינו עושה שלום במרומיו· ומנלן
דבהו הוא דכתי' עושה שלום ובורא רע הא כיצד רע מבהו ושלום מבהו· ועו' ישב
ר' בון ודרש· מאי דכתי' יוצר אור ובורא חשך אלא אור שיש בו ממש כתי' ביה יצירה חשך
שאין בו ממש כתי' ביה בריאה· כד"א יוצר הרים ובורא רוח· ואיבעי' אימ' אור שהיה בו
עשייה דכתי' ויאמר אלהים יהי אור: ואין הוייה אלא עשייה קרי ביה יצירה חשך דלא הוה
ביה עשייה אלא הבדלה והפרשה בלבד קרי ביה בריאה כד"א הבריאם פלני· למה בית
סתומה מכל צד ופתוחה מלפניה ללמדך שהיא בית לעולם והיינו הקב"ה מקומו
של עולם ואין העולם מקומו ואל תיקרי בית אלא בית הה"ד בחכמה יבנה בית למה
בית דומה לאדם שנוצר בחכמה שסתום מכל צד ופתוח מלפניו· והא פתוח
מלאחריו אל זנב הבית שפתוח מלאחריו שאלמלא כן לא נתקיים האדם כך ואלמלא
בית בזנבה לא נתקיים העולם· א"ר רחומאי התורה קדמה לעולם שענן וערפל
סביביו שנ' ויאמר אלהים יהי אור: אמרו לו קודם יצירת בנך העשה לו עטרה אמ' להן
משל למה הדבר דומה למלך שהתאוה לבן ומצא עטרה נאה וקלס שמח ואמר
זה לבני לראשו כי לו נאה אמרו לו ויודע הוא שבנו ראוי לה אמ' לו שתוק כך עלה
במחשבה ונודע שנ' וחושב מחשבות ישב ו' אמוראי ודרש למה אלף בראש שהיא
היתה קודמת לכל ואפי' לתורה ולמה בית קרוב לה מפני שהיא היתה תחלה
ולמה יש לה זנב להראות מאי זה מקום היתה וי"א שמשם נתקיים העולם· ולמה
גימל שלישית מפני שהיא שלישית ולהודיע שהיא גומלת חסד והא א"ר עקיבא
למה גימל שלישית מפני שגומלת ומגדלת ומקיימת כד"א ויגדל הילד ויגמל· אמ'
לו הוא דברי כיהוא גדל וגומל חסד ושכמעמו ואמון לצלו· ומפני מה יש לה זנב
למטה דומה לצינורי מה צינור זה שואב מלמעלה ומריק מלמטה אף גימל
שואבת דרך הראש ומריקה דרך הזנב· א"ר יוחנן בשני נבראו המלאכים דכתיב
המקרה במים עליותיו· וכתי' עושה מלאכיו רוחות· וא"ר לוינס הכל מודים ומודה
ר' יוחנן שהמים כבר היו אבל בשני המקרה במים עליותיו ומי השם עבים רכובו
ומי המהלך על כנפי רוח אבל שלוחים לא נבראו עד יום חמשי ומודים הכל שלא

והיינו רש יה

אמר

קדרת:

ברא בהן ושם מקומו ברא בשלו'
דכתי'

ברא תוהו ושם מקומו ברע
ברע שנ' עושה שלו'
ובורא רע· ברא בהו
ושם מקומו בשלו'
דכתי' עושה שלו'

ולא בהו' בו

גימל אמר
להם ראש
יש לה
[illegible]
עושה
וכו'

נבראו ביום שני שאלו ואמרו מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקבה
סודר באמצעיתן ואז אני יי עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי אני כשנטעתי
אילן זה להשתעשע בו העולם ורקעתי בו הכל וקראתי שמו כל שהכל תלוי בו והכל
יוצא ממנו והכל צריכים לו ובו צופים ומחכים ומשם פעלתו בשמחה לבדי הייתי
כשעשיתי אותו ולא יגאל עליו מלאך לומר אני קדמתיך גם בעת שרקעתי ארצי שבו
נטעתי ושרשתי אילן זה ביחד ושמחתי בהם מי אתי שגליתי להם סודי זה· אמ' ר'
רחומאי מדבריך נלמוד שעורך העולם הזה ברא הקבה קודם לשמים אמ' לו הן
משל להד' למלך שבקש ליטע אילן בגן והשגיח בכל הגן לדעת אם יש מעיין
נובע מים חיים· ולאחר כך נטע אילן ועמד ועשה פרי והצליח בשרשיו שהשקהו
המים שנובעין מן המעיין· אר' ינאי הארץ נבראת קודם השמים שנ' ארץ ושמים
אמרו לו והלא כתי' את השמים ואת הארץ· אמ' להם משל להד' למלך שקנה חפץ
נאה ולא היה שלם ולא קרא עליו שם· אמ' אשלימנו ואתקן ואז אקרא לו שם הה"ד לפנים
הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים· ואומ' עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה
המקרה במים עליותיו· ואומ' עושה מלאכיו רוחות וג' ולאחר כך יסד ארץ על מכוניה
בל תמוט עולם ועד· כשתיקן להם מקום אז האמין בה שנ' בל תמוט וג' אר' בירכיה
מאי דכתי' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ולא כתב והיה אור· מלה"ד למלך שהיה
לו חפץ נאה והקנהו עד שזימן לו מקום ושמו שם הה"ד ויהי אור שכבר היה·
אר' אמוראי מאי דכתי' יי איש מלחמה יי ~~שמו~~ מר ריחומאי רבי אל תגבעני לי
מילתא פשיטא שמעת לי ואומ' לבך להד' למלך שהיו לו דירות נאות ושם לכל
אחת ואחת מהם שם וכלן זו טובה מזו· אמ' אתן לבני דירה זו ששמה אלף גם זו ט
טובה ששמה יוד גם זו טובה ששמה שין מה עשה אסף כלם השלשה ועשה
מהם שם אחד בית אחד· אמרו לו עד מתי תסתום דבריך אמ' להם בני אלף ראש יוד
שני לו שין סוף כל העולם ולמה שין כולל העולם מפני שכתו' בו תשובה שאלו
תלמידיו מהו אלת אמ' להם מל' הד' לעשרה מלכים שהיו במקום אחד וכלם
עשירים ואחד מהם עשיר אך לא כאחד מהם אעפ שעשרו גדול לא נקרא לעני
עשירים אמרו לו מהו· אמ' להם כבר אמרתי לכם אל תשאלו לי על דבר אחרון
ואחר על דבר ראשון אמרו לו והא אחרון כתיב· אמ' להם ראוי היה ליכתב כה ועל
מה נכתבה כן אמ' להם נחלפים ג' מאל מקום הא לאת בראשה מקום הא ומאי
הא הא אמ' להם הא תחתונה והא עליונה· אמ' לו מאי ואו אמ' להם בשש קצוות
נחתם העולם אמרו לו והלא ואו אחת היא· אמ' להם והלא כתי' עוטה אור כשלמה·
אמ' ר' אמוראי גן עדן היכן בארץ כשדרש ליה ר' ישמעאל לר' עקיבה השלום ואלהות
היכן אמ' לו בארץ כשדרש ר' ישמעאל של[..] עקיבה אלו את השמים ואת הארץ· אמ'
לו ואמאי לא נאמר שמים וארץ· ולהותן אמ' לו העבודה נגעת ואלה
בירית בן זגרת לבל את גרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ואת גרבות אילנות
והשלום וגן עדן· ואמ' לו והלא כתי' השליך משמים ארץ תפארת ישראל וכו' נפלו

אמ' להם

מי אתי

פורחות הנשמות

סוד
קדמתי

להעמיד אותו ולא
ימצא אמר אחפר
ואמצא מעין כי
שיוכל להעמיד
האילן חפר והוציא
מעין

לבקרא

אסתם

לו

הי

האלף סוף ואהו לא אמרתי

אם

אמ׳ להם זה קרוב לזה שנו וזה שנו לא שלשון מ״ל ה״ד למלך שהיה לו עטרה נאה על
ראשו והיכן נאה בכתיפיו ובא לו שמועה רעה השליך העטרה מעל ראשו והיכן לפני ידי כהנים
שאלו לו מפני מה חית צורת פתח ונקודה בפתח קטן אמ׳ להם מפני שכל הרוחות סתומות
חוץ מצפון שהיא פתוחה לטוב ולרע אמרו לטוב דכתי׳ והנה רוח סערה באה מן הצפון
ענן גדול ואש מתלקחת ואין לך לא חרון אף שנ׳ ונזהב לא מצפון והכל זוהם וימותו· אמ׳
להם כאן בזמן שעושין ישר׳ רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישר׳ עושין רצונו של מקום
בזמן שישר׳ אין עושין רצונו לא קרובה בזמן שישר׳ עושין רצונו מדת רחמים
מתגלגלת וסובבת שנ׳ נושא עון ועובר על פשע מ״ל ה״ד למלך שרצה להלקות את
עבדיו וליסרם עמד הגמון אחד שאל על ידה ואמ׳ לו על כן אמ׳ לו יעשו עבדיך כך
מעולם ולא ערב בהם והיה הבוזק אחריהם בין כך ובין כך שככה חמת המלך
שאלו לו תלמידיו מפני מה עבה סלת מן הל׳ אמ׳ להם מפני הסגל שהוא בפתח
קטן שנ׳ פתחי עולם. שם פתח למעלה וסגל למטה ובזה ענה· מלו פתח פתח
ומלו פתח הוא רוח צפוני שהוא פתח לכל העולם מן השער שיוצא הרע יוצא
טוב ומלו טוב לנלב׳ עליהם והלא אמרתי לכם פתח קטן אמרו שכחנו שנה
בנו שונה להם לה״ד למלך שהיית לו כסא לפעמים לוקח אותו בזרועו ולפעמים
על אמרו לו למה שהוא נאה וחס לישב עליו ואמרו לו צו״ה ואנה שמו על ראשו·
אמ׳ להם במה פתוחה שנ׳ אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף· ושבו אמ׳ ומלו
ודרש מלו דכתי׳ אוהב ה׳ שערי ציון מכל משכנות יעקב שערי יעקב הם פתחי
עולם ואין שער אלא פתוח בהלכ׳ פתח לנו שערי רחמים כך אמ׳ להם הקב״ה
אוהב אני שערי ציון כשהם פתוחים· למה שהם מעין הרעה וכשישראל עובדים
לפני המקום ורוצים לפתח הקב״ה אוהבם מכל משכנות יעקב שהם כלם שלום שנ׳ ויעקב איש תם יושב אהלים.
משל לשני בני אדם אחד מזומן לעשות רעה ועשה טוב ואחד מזומן לעשות טוב
ועשה טוב במי משבחין במי שרגיל לעשות רע ועשה טוב ה״ד אוהב ה׳ שערי ציון אולי יעשה תשובה טובה
מכל משכנות יעקב שהם כלם שלום שנ׳ ויעקב איש תם· שאלו תלמידיו מהו חלום
אמ׳ להם נשמה שלא תשמע לה תחלים עפך לעתיד לבא ואם תמהר בה ישוב
חלוים בגופה וחלים ברשך ועז שכל חלם הוא נחלם וכל מרגלית לבנה היא
כחלום שנ׳ וחכמה אמ׳ להם עלו שמעו לקרוא׳ אורייתא משה ישב ודרש חרך עקודה
שונא את הרעים ואיכן אמד ומיסרן ונתן הקנאה והשנאה והתחרות דכתי׳ ואחריך
עיניו שנמען אל תיקרי חרך אלא רחק· רחק אלה המצות מתוך הרע וכשהוא טוב ויהרחק
יבכן בך חוק אל תיקרי חרך אלא קדח כל מקום שלכך בן חרך נעשה קרח ומלו משמו ונקה
בחרך לשון שורף הוא מאנו כהלי אש שורפת כל הישות דכתי׳ והפול אש ה׳ ותאכל את
העולה וג׳ ואם את המים אשר בתעלה ליחכה· אמ׳ מר מלו דכתי׳ וכל העם רואים
את הקולות ואת הלפידים· וכי נראים קולות אלא וכל העם רואים את הקולות אותן
קולות שאמ׳ דוד שנ׳ קול ה׳ על המים אל הכבוד הרעים ה׳ על מים רבים· קול ה׳ ה
בכח ואומ׳ בכח ידי עשיתי ואומ׳ אף ידי יסדה ארץ· קול ה׳ בהדר ואומ׳ הוד והדר

דפני

למקשיא

ראשו

א

פעלו ונזכירו· קול יי' שובר ארזים זה קשת שמשברת עצי ברושים ועצי ארזים
קול יי' חוצב להבות אש זה שעושה שלום בין האש ובין המים שחוצב כח האש ומונע
אותו מללחוך המים· קול יי' יחיל מדבר שנ' ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד
עד עולם· אתמין המדבר· קול יי' יחולל אילות וכתו' השבעתי אתכם בנות ירושלים
בצבאות או באילות השדה הא' למדת שבשבעה קולות ניתנה תורה ובכלם נגלה עליהם
לבני העולם עליהם ורמוס והיינו דכתי' וכל העם רואים את הקולות· כתו' אחד אומ'
ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו וכתו' אחד אומר וירד יי' על הר סיני אל ראש ההר
וכתו' אחד אומ' כי מן השמים הא' כי צד אשו היתה בארץ שהוא קול אחד ואשר היו בשמים קולות
דכתו' מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו
שמעת מתוך האש· אלו היא גדולה ואלו היא יצא הדיבור מתוך האש שנ' ודבריו
שומעת מתוך האש· ואלו והתמונה אינכם רואים זולתי קול ההוא כראות משה
ישראל כבלי רואים כל תמונה· משל הד' למלך שעומד על גבין מעוטף בסוף
כנגד אומות המלכות שיסתכלו במלבושיו וגעו' רחוק היה המלך ושמעו קולו יכולין
בגלוית נבוכו אמרת לא הא' למדת שראו התמונה ולא כל התמונה והיינו דכתו' והתמונה
אינכם רואים זולתי קול· וכתו' קול דברים אתם שומעים· הא' כי צד בתחלה רואים
את הקולות ומה ראו שבע קולות שאמ' דוד ולבסוף שמעו הדיבור ואני מבין
כלם: והא לבן עשרה הדבקים דרבנן אמרי בכלהו אמרי בחדא מינייהו כן כלהו במלא
מינהו אמרי· והאי שבעה מאמרות בשבעה קולות: ועל הכלה דדא נאמ' קול דברים
אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול· הא' למדת דכלהו בחדא מינהו
אמרי ובעבור שלא יטעו ישרא' לומר אלוה אחרים עזרוהו מן המלאכים את קולו לבדו
לא יוכל להיות חזק כל כך בעבור כן חזר וכללן· אל כי שלא יאמרו העולם הואיל
אלו והן עשרה מאמרות לעשרה מלאכים שאלו לא יוכלו לדבר על פה אחד כתו' ביה
לנבי וכלל כל העשרה ואלו עשרה מלכים שבע קולות וג' מאמרים· ואלו מאמרים
דכתו' ויי' המליך היום ואלו ניהו שלשה דכתו' ונשמת שדי תבינם נשמתו של שדי
היא תבינם שלשה· אלו הוי כללו ההולכה להוא· יוקל במופלא ממך אל תדרוש
ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות· הנגלה
כבוד אלהים הסתר דבר בכל בראש דברך אמת וכבוד מלכים חקור דבר מאי דבר
דכת' דבר דבור על אפניו אל העיקרי אפניו אלא אופנו· שאלו תלמידיו את ר' ברכיה
ר' נראה דבריך לפניך לא נתן להם רשות פעם אחת נתן להם רשות והוא מעבד
כבולקן אליכון השתי כיונו ופניהם לא אחר בעקבותם· אל להם השמיעו חכ'
חכמתכם פתחו ואמרו בראשית אחד ורוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי·
פלג אלהים מלא מים ואלו פלג כך למדתנו רבי שנטל מימי בראשית וחלקם ונתן
חצים ברקיע וחצים באוקיינוס ההד' פלג אלהים מלא מים ועל ידם אמר לכם למר הברכה
אל תמה בגבות היה במכות נצולות חסד אמר להם למה הוראה שנ' הוי כל צמא לכו למים ואשר אין
לו כסף לכו לכן ישמל בכם לכם חסד ולכו שברו ואכלו כו' ואשר אין לו כסף

גם מוסב להבהן

יהדר

דברים שלמעלה

תמונה ותמונה ולא כל
תמונה וכו'

ראשית חכמה קנה בינה וכל קנינך
קנה בינה כדא ונשלם

מאי לי הכסף ולי הזהב

לכן אלין כי יש לו כסף דכתי׳ לי הכסף ולי הזהב· מ״ל ה״ד למלך שהיו לו שני אוצרות אחד
שלכסף ואחד לזהב· שם של כסף בימינו ושלזהב בשמאלו· אמ׳ זה יהיה מזומן וקל להוציא
ועושה דבריו בנחת והוא יהיה לבך עם העניים ומנהיגם בנחת הה״ד ימינך יי׳ נאדרי·
בכח ואם שמח אדם בחלקו טוב ואם לאו ימינך יי׳ תרעץ אויב: ומאי ימינך יי׳ תרעץ אויב
אמ׳ לו זה הזהב ולמה נקרא שמו זהב שבה כלולות שלשה מדות ~~זכר והוא זין נשמה~~
~~והוא ה״א~~ שמות לנשמה רוח חיה יחידה נשמה נפש· ומאי עבודתה כסא היא
לה דכתי׳ כי גבוה מעל גבוה שומר ובי״ה קיומם כלומ׳ בראשית ומאי עבודתה הבל
מ״ל ה״ד למלך שהיה לו בת טובה ונעימה ונאה ושלמה והשיאה לבן מלך והלבישה
ועטרה וקשטה ונתנה לו בממון רב אמ׳ אפשר למלך זה לשבת חוץ מבתו אמרת לא אפשר
לו לשבת כל היום תמיד עמה אלא כי יעד שם חלון הה״ד כל כבודה בת מלך פנימה
ממשבצות זהב לבושה· ומאי היא בית דכתי׳ בסופה ~~דכתי׳~~ בחכמה יבנה בית ונבנה
בית לא נאמ׳ אלא יבנה· שעתיד הקב״ה לבנותה ולקשטה לאלפים כמה על אשר היתה
נאמרי׳· למה התחילה התורה בבית דכתי׳ והיה אצלו אמון והיה שעשועים יום יום
הרי אלפים שנין קיומו של הב״ה לקח שעם לפיכך מתחלת בבית ואחר כך בראשית
~~כדכתי׳ אלפים~~ יש לך שהוא ראשית· הרי אלפי והכתי׳ שבעתי׳ והיה אור הלבנה כאור
החמה ואור החמה יהיה שבעתים· ומאי מה חמה לשבעה אף לבנה לשבעה ולכן לאפין
אמרינן אמ׳ ליה ע״כ חמשה מכאן ואילך ומאי אמ׳ לו לא נפריש החלה זהב ומאי זהב משל
שמאלו יצא הכין ואם היה דבריך ימין ושמאל כזהב ממך יאיר ומאי אור הלבנה וג׳
כאור שבעת הימים ימים מבעלי ביה אלא ווין ימים דכתי׳ נהן כי ששת ימים עשה יי׳
את השמים וג׳ בכל אחד כלים נ״ם עשה הב״ה ומאי הם השמים והארץ והא שבעה הם
וכן כתי׳ וביום השביעי שבת וינפש· ומאי וינפש מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות
שנ׳ וינפש כל׳ מלמד שמשם פורחות כל הנשמות על אלף דור דבר צוה לאלף דור אשר כרת
את אברהם· ומאי כרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו ורגליו נתביישו אברהם· אמ׳ לו
הב״ה אני הנה בריתי אתך וכן תהיה לאב המון גוים· ומאי שמים מלמד שהב״ה גבל אש
ומים ועשאן זה בזה ועשה מהם ראש לדבריו דכתי׳ ראש דברך אמת והיינו דכתי׳ שאמים
אש ומים· אמרו לו ע״כ עושה שלום במרומיו אי שנתן ביניהם שלום והב״ה יתן בינינו
שלום ואהבה· ועוד אמ׳ שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך· אמ׳ לו ומאי הם אמר להם
לו כל דקדוקים מבראשית ודקדקן בהם והמצאום שלא אותו ומאי ז׳ אמ׳ להם ז׳ זה
יום כפור: דכתי׳ אלי זה אלי יום מן הה״ד וצדיק יסוד עולם· שלא אותו ומאי דכתי׳ ויקחהו שתי
עפים· דכתי׳ לכה דודי נצא השדה אל תקרי השדה אלא השידה ומאי השדה אמ׳
לו לבו להב״ה דכה דודי נצא השדה לט״ל ואל אשב המיר במקום· ומאי לבו ל״ב
~~זומא~~ מבחוץ ולהם עמו לב הוא והוא לב נתיבות והיו סתומים ובהם נברא העולם· ומאי
שלשים ושתים אמ׳ לו לב נתיבות משל למלך שהיה בחדרי חדרים ומנין ל״ב וכל
חדר וחדר יש לו נתיב נאה למלך להכנס הכל בחדרו על דרך נתיבו אמרת לא נאה לו אלא
לגלות פניניו ומשבצותיו וגנזי חמודותיו אמרת לא מה עשה נגע בבת וכלל בה כל

ומאי הן ז׳ ספירות הה׳ ה׳ אחרונות
הב׳ חכמה ובינה ונקראת נשמה זו
של שם ה׳ ספירות אחרונות
נה׳ שמות לנשמה רוח חיה יחידה
נשמה נפש ומאי נבראו

כאן לבינה וכל שעה שצריכה
הנה נלכה לו הלב לבתו מתחבל
דרך יחד בחלון הה״ד

כמו אלפים שנה

והיה אור הלבנה כאור החמה
ואור החמה יהיה שבעתים
כאור

כל ה

להם

בן זומא

החדרים

דכתי׳ לי הכסף ולי
הזהב

ובנבואה שלהם·

אמ׳ לו

ומאי שדה עפים

כלן נהנה גם המלך ונשלה יסתכל בפניה ~~להסתכל~~ להכנס והדולה ומלבושיה והעיטות
מאהבה ולפעמי׳ קורלה בלהבתו לותה לחותי ~~כי מתקוס~~ ללינוס לחל היין ולפעמי׳ קורלה אותה
לאחי ועו׳ כי אין כן אין חכמה שהרי נא׳ וי״י נתן חכמה לשלמה ולהלך קן זה הכין על
שהבינותו דכתי׳ וישמעו כל ישראל את המשפט אשר ~~פשט~~ שפט שלמה וייראו מפני המלך
כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט: ומה חכמה נתן השם לשלמה שנא׳
שמו של הקב״ה ואמרו כל שלמה של שיר השירים קדש לבד מאחד ~~ולאלה~~ והקב״ה
הוליל ושמך כשמי אשיל לך בתי והא נשולה היא לא לא לו במתנה נתניה לך דכתי׳
וי״י נתן חכמה לשלמה ולא פירש והיכן פי׳ באמרו כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו
לעשות משפט ~~וכל זמן שאלם עושה משפט חכמת~~ אלהים בקרבן זאת עוזרתו
ומקרבתו ולא עוד אלא מוסיפין דכתי׳ ויסרתי אתכם אף אני ואמ׳ ר׳ רחומאי מאי דכתי׳
אף אני אלא אמ׳ הקב״ה ויסרתי אתכם אף אני וכנסת ישראל אומרת לא תגמי שלא
מבקשת רחמים עליכם אלא אף אני אייסר אתכם מאי שבע על חטאתיכם
אלא אמרה כנסת ישראל ויסרתי אתכם ~~ופעולותם~~ שז׳ בהם שבע בנים האלוה ולכן לא
ואמר אף אני שבע לנגד שבעה ימי שמטונה על הזכות ועל העוון אף לכן נהפך
~~עשור~~ ונכסר למה מפני חטאתיכם דכתי׳ שובו אלי ואשובה אליכם ואשוב אלא נא׳ אלו ואשובה
אליכם עמכם ונבקש רחמים כלנו מן המלך ומה אומ׳ המלך שובו בנים שובבים
דכתי׳ מאשובותיכם שובו והשיבו מאי שובו והשיבו אלא שובו ובקשו מלותם שבע
שישובו עמכם הה״ד והשיבו אותן שלא על חטאתיכם שלכן תלמידין לר׳ רחומאי
מאי דכתי׳ תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות תפלה קהלה מיבעי ליה אלא כל
המתפלל ומפנה לבו מעסקי העולם ומסתכל במעשה מרכבה מקובל לפני
הקב״ה וכאלו התפלל כל היום שש תפלה מאי שגיונות דכתי׳ באהבתה תשגה
תמיד מאי מעשה מרכבה דכתי׳ י״י שמעתי שמעך יראתי ~~משמעך~~ יראתי ומאי
משמעך מקום ששומעין בו שמעתי הבנתי מבעי ליה אלא עם אשר לא
תשמע לשונו ומאי שנא׳ יראתי משום ~~לאין~~ דאין כמות ה׳ אלא ראש כל הלוחות ולא
עוד אלא ה׳ נראה לכל הלוחות קיומם ולמצות למוח מה ה׳ שאלהא זכרך אתה
פותח פיך כך המחשבה כשלמה חושב לאין סוף והבליק ומה [illegible] יצאו כל הלוחות
הלא תולה שהיא נחלקת ולומ׳ ואז בלשם וקיימא כן לכל י״י דכתי׳ בו ה׳ ואין הב[illegible]
מיוחד ומקודש נקדש ומאי נקדש בהיכל הקדש ולמה היכל הקדש הוי אומר ~~במחשבה~~ במחשבה
וקיימן ה׳ הלכב י״י שמעתי שמעך יראתי כן נא׳ חבקוק ידעתי שהפלתי והקבלה
בתענוג ונסלו התענוגו וכשהתפללתי במקום פלני והבנתי שמעך יראתי ועל
כן פעלך בקרב שנים חייהו בי יחוקך מ״ל הה׳ למלך לאון ומכוסה עכנס לביתו
ויצאה כל ימקשון עליו ועל כן המבקש יתפחד פן ירע המלך שהוא עובר על מצותו
ולכך נא׳ יראתי י״י פעלך וכו׳ כך נא׳ חבקוק הוליל ושמך כך הוא פעלך בן יהיה
נעשה זה פעלך בקרב שנים מ״ל הה׳ למלך שהיתה לו מרגליה אחת טובה והיא
חמדת מלכותו ובעת שמחתו מחבקה ומנשקה ושמה על ראשה ואוהב אותה

אותה בתו כי כך
היו ולפעמים
קוראה אותה אמו

אמר לו

ולאו לעשות משפט הני מילי שאומרת
חכמה שנקראת אלהים שהיא שלך בארץ
היא בקרבו

לאמרי׳ שמעו אהרן הלין לא אף את
אייסר • מאי

דוד ירושלמי

בקרב ~~[illegible]~~ חייהו כך אמ׳ תרגום
נשמך כך ישך שש׳ פעלך יחדו
כן לעבר

כך אמ' חבקוק לפע' שהמלכים עמך ואתה מרגלית חמולה היא בעולמך על כן
בקרב שנים חייהו ומלו' משלה לישנה בשנים דכתי' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ואין אור
אלא יום דכת' את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה
והשנים הם הימים הה'ל בקרב שנים ואתה מרגלית המולידה שנים ומלו' דכתי'
ממזרח לכל זרעך והשמש זורחת ממזרח ואתה מארת שהמרגלית היא יום אלא
למערב כן אלא ויהי ערב ויהי בקר הה'ד ביום עשות יי' ארץ ושמים ואל כתו' שת חשך
סתרו סביבותיו סכתו חשכת מים עבי שחקים אלא כתו' ביה ושחקים אלו עתק ואלה
זה מלכו של עולם שנ' עתק עתק הרכוף וכתי' בתריה למען תחיה וירשת לפ' הכלא
את עמך תחיה ולמה לא הוא יכין את עמך והתקיים בעל כרחך ומלו' עתק עתק דכת'
מנגה נגדו עתק ולשון עתק ממש והיא שכינה דכת' עתק ילין בה ומלו' עתק שנ'
זה עתק שמפחיד את הצדיקים והלו עתק הני עתקה לו לאן לאמ' לאן מלו' עתקה
ככל וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה על ראשו ואין ראשו אלא אמת שנ'
ראש דברך אמת ואין אמת אלא שלום שנ' שלום ואמת יהיה בימי' לפטר לאלם
לומ' כן אלא כך אמ' מלה שנת' לכוך לכי היא חצי ימי' ושלום ואמת היא חצי ימיו והאל
שלום ואמת בימי שהכל לחד הה'ד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד מה היום שלום אף הולך
בקרב שלום כגוונה מלה שנת' לדוד לבי דכת' כסאו כשמש נגדי ומלו' בקרב
שנים תוליע כך אמ' ידעתי שאתה הא הקדש ככתו' מי כמוך נאדר בקדש וקדש כך
ואתה בקדש לעולם בקרב שנים תוליע ומלו' תוליע ככל וידע אלהים ומלו' וידע משל
למלך שהיה לו אשה נאה והעמיד בנים ממנה חבבן וגלן ויצאו לתרבות רעה
~~ושלשנגל~~ לימים חזרה היא עליהם אמרה להם בני למה להם כך שלבבכם שונא אותי
ואהבם עד שנתחיו וחזרו לעשות רצון אביהם ואוהבם כבתחלה וכבר עם אמם הה'ד
וירא וידע וכתו' בקרב שנים תוליע ומלו' ברוגז רחם תזכור בעת שיחטאו בניך
ותכעס עליהם רחם תזכור ומלו' רחם אותו שנא' ארחמך יי' חזקי ומה לו המלה
הזאת שהיא שכינתו של ישראל וזכור בנו שירשה ונתנו לו דכת' ויי' נתן חכמה
לשלמה וזכור ~~אב~~ אברהם דכתי' ביה לאברהם אוהבי בקרב שנים תוליע ומהיכן היה
~~של~~ לאברהם בת דכת' ויי' ברך את אברהם בכל וכתו' כלה נקרא בשמי היא ברכה
היתה בתו לו היה ~~בת~~ היתה משל למלך שהיה לו עבד שלם ותמים לפניו
ונסהו כמה נסיונות ועמד בכלן אמ' המלך מה אתן לעבד זה לו ומה אעשה לו אמ'
אין לי ~~לאל~~ אחי הגדול לייעצו ולשמרו ולכבדו עמל העבד עם האחין גדול
וגמל מלכותו אהבו הלך מלך אמ' מה אתן לו הנה כלי נאה עשיתי בו מרגלות נאות
ואין כמותן בסגולת מלכים אקנה לו ויזכה בה במקומי הה'ד ויי' ברך את אברהם
בכל: יי' שמעתי שמעך יראתי הבנתי שמעך יראתי מה הבין שנע... אלא
הבין מחשבתו של הק'ב'ה מה מחשבה אין לה קץ כהאי חשיב אינש ושפיל לספיה
דעלמא כך האוזן אין לה קץ ~~ולא~~ ולא תשבע דכת' ולא תשבע אזן משמוע ומלו' אזן דכת'
אזן מעמ' שהאזן כגוון ג'ג' עקרהון דעשרת הדברות הילכך לא קמלא אזן משמוע

תדריך תרי דעו' אמר לה רבה

נפצא

כך אמ' חזקיהו אך אלא' ואלה
יהיה בימי

שנאמר נשנא את

שונא

כדכתי' ארחמך נאמר יי' זכור
רגל תזכור אותו שנא' ארחמך יי'
חזקי

שקים

שנ' הנכיר ילי' והגביל
אלא

תרחם

ראה אוהבי
אהבה זוכר את
אמי

איתן
ויתן אוהבו של
אברהם אוהבי

דפני/ כאין

ומאי זיין דאמרינן כל שברא הקב"ה בעולמו שם שמו מעניינו כדכתיב וכל אשר
יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו: הוא גופו הוי כך ומנלן דשמו גופו הוי דכתיב
זכר צ"ל ושם רשעים ירקב לא גופו: הכי נמי גופו כגון מאי כגון שיש כזיין ומאי
בשורש האילן ושורש כל אילן הוא מעיקרו ושין בתרא מאי עבידתי כללמדך
שלא יקח עץ והטעם נעשה שורש וזיין מאי עבידתי כמנין ימי השבוע ללמדך
שכל יום יש לו כח ומאי עבידתי הכא כללמדך שכשם שיש ~~חבורה~~ באזן לאין לא
הבליע כך יש כח בכל האיברי' ומה איברים שבע שיש בראש כדכתיב בצלם אלהים
ברא אותו בכל איברין ובכל חלקין והא אמי: ואו למה הוא דומה לעוטה אור
כשלמה והא ואו אינה אלא ו' קצוות אמ' לו בריך מילה. וזוג של אלם חשבינן
אחד שהיא יוד"ג ראשון וגופו ב' שוקין ז' בגנקן בחותם שמים וכלו גם את זה לעומת
זה עשה האלהים והיינו ימים כי ששת ימים וכו' ולא אמר כי בששת מלמד שכל
יום ויש לו כחו. ומאי נון ללמדך שהמוח הוא עיקר חוט השדרה ומשם הוא ש
שולח כח תמיד ואילמלא חוט השדרה לא יתקיים המוח כי כל הגוף הוא לצורך המוח
ואם לא יתקיים כל הגוף לא יתקיים המוח על כן חוט השדרה מרק׳. לכל הגוף מן
המוח והיא נון כפופה והא נון זאת ארוכה היא נון ארוכה לעולם בקשלמה
המלה ללמדך שנון ארוכה כלולה מזכר ונקבה. ואם פתוחה נמי כלולה מזכר
ונקבה. ומם סתומה היא כמין בטן מלמעלה והא אד' בטן כמין ט' הוא לא מר
כמין בפנים ולא נח כמין בחוץ. ומאי מם אל העיקרי מים של מים מה מים לחים אף
בטן לח לעולם ולמה מם פתוחה כלולה זכר ונקבה וסתומה זכר ללמדך שעיקר
המים הסתומה והוסיף פתוחה לשם נקבה ומה זכר אינו מוליד כפתוחה אף
מם סתומה ~~ופתוחה~~ ומאן דקיל לרבות מם בפתוחה וסתומה משום דאמרי
אל העיקרי מים של מים והאשה קרה על כן צריכה להתחמם בזכר ומאי
דקיל לרבות מם משו' דכתי' לפני שמש ינון שמו משנ נונן כפופה ופשוטה
וצריך להיות על ידי זכר ונקבה. טעו לא תמלא אזן משמוע ולא תשבע עין
מלראות מלמד ששניהם שואבין מן המחשבה ומה מחשבה מלמע שצריכין
לו כל מה שנברא בעולם בעליונים והתחתונים: ומאי היא דאמרי עלה ה׳
במחשבה ולא אמרי ירד דאמרי שהמסתכל בצפיית המרכבה וצפיה מעתגלי
מגולא וכתו ויקרא אדריה על מצפה יי הבא נמי מחשבה לית בה צפיה
כלל ולית לה תכלית כלל וכל דלית ליה תכלית וסוף לית ליה צירה כדאמרי
אינשי ירד פלני בסוף דעתו ולא לסוף מחשבתו. יש בר אמוראי ודרש מאי
קנול אלא סגולה שמה כלילית לעי' בהר זרקא זרקא מאי טעמ׳ בשמועא
הוא דהוא נכרך כגון דבר הנזרק ובהדיה אתא סגלת מלאכים ומלכות. מאי
טעמ׳ זרקא דכתי' ברוך כבוד יי ממקומו. מכלל דכבוד אין אדם יודע מקומו
ואמרינן שם אקנה ואזלא ויתבא אזהי על ראש ~~שמקונה~~ קונה שמים וארץ
וכי אזלא הויא כזרקא וסגולא בהדיה דהוא בראש לכל האותיות ומאי טעמ׳

היא

אמנו שמנו
ירקב

חכלה גדולה
בזמן

~~צריך לך הדף מן הנוח והיא של כפופה~~
~~הצ מן נאת ארוכה היא עם אחכה~~
~~ושלם כמולית היולה ללמדך שין~~
~~ארוכה כללת כפומה ארוכה~~
חתמה.
אמן שמניה

כללת כפתה ואחכה
אבל כפתה היא סוד
צריך שנון אחכה
כלולה

ירד ואחר ועלה
הגדר בשום
כאלארון הלסתכל
בצפיות המרכבה
ירד ואחר ועלה
בצפיות המרכבה
ועצמה

היא בסוף תיבה ואינה בראשה ללמדך שאותה תגא עולה למעלה למעלה׃ ומאי
משמע דהאי תגא אבן יקרה היא מוכללת ומוכתרת כדכת׳ אבן מאסו הבונים
היתה לראש פנה׃ ועולה עד המקום אשר נחצבה ממנו כדכת׳ משם רועה אבן
ישראל׃ עד אמרי׳ מאי טעמ׳ אנו מטילין תכלת בציצית ולב׳ חוטי׳ מ״ל הק׳ד׳ למלך
שהיה לו גן נאה ולו לב׳ נתיבות ושם שומר עליהם והודיע לו לבנו אותן הלב׳
נתיבות ואמ׳ לו שמרם ולך בהם בכל יום ובכל זמן שתדרכם שלום יהיה לך מה
עשה השומר אמ׳ אם אני אהיה לבדי באלה הנתיבות אי אפשר לשומר אחד
לקיים אלה הנתיבות ועוד כי יאמרו העולם כי אין מלך זה ושומר זה לכן שם שומר
זה ושומרים על נתיבות אלה לב׳ ולמה תכלת אמר השומר שמא יאמרו השומרים
האלה הגן שלי נתן להם סימן ואמ׳ ראו זה למלך הוא הגן והנתיבות הורך
הקנם לאינם שלי והנה זה חותמו מ״ל הק׳ד׳ למלך ובת׳ שהיו לו עבדים ובקשו ללכת
במרחוק בעבדו מאימת המלך נתן להם המלך סימנו פחדו מן הבת ונתנה להם
סימן אמרה מעתה בשני סמנין אלה יי׳ ישמרך מכל רע ישמור את נפשך׃
ישב ר׳ אחומאי ודרש מאי דכתי׳ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אלמד
שעב׳ ישלו להקב״ה וכלם קבועם בשבטים דכת׳ ששה משמותם ואת שמות הששה
הנותרים ואו׳ ~~האלה הקים מה אלה להשזכרון לב׳ קבעם הם~~ עב׳ כנגד עב׳ שמותן
יה׳ ומאי טעמ׳ התחיל בי״ב ללמד שי״ב מנהיגים ישלו יה׳ ובכל אחד ואחד ש״ו כחות
ומאליהם עב׳ לשונות׃ אילו ישלו יה׳ ובו י״ב גבולי אלכסון גבול מזרחית צפונית׃ גבול
מזרחית דרומית׃ גבול מזרחית רומית׃ גבול מזרחית תחתית׃ גבול מערבית צפונית׃
גבול מערבית דרומית׃ גבול מערבית רומית׃ גבול מערבית תחתית׃ ומרחיבין והולכין
עדי עד והם זרועות עולם׃ ובפנים בהם הוא האילן ולכל אלו׳ האלכסונים יש כנגדן פ׳
פקידים והם י״ב וגם בפנים בגלגל י״ב פקידי׳ אלו פקידים עם האלכסונים ולכל אחד
יש אחר דכת׳ כי גבוה מעל גבוה שומר נמצא דרוח מזרחית ט׳ דהיינו י״ב וי״ב שהם פקידים
בתלי׳ הגלגל ובלב הרי ל״ו וכלם ל״ו מלו׳ שכח אחר בחבירו וא״עפ שי״ב בכל אחד
ואחר מן הג׳ כלם אדוקים זה בזה וכל הל״ו כחות נמצאים בראשון שהוא התלי׳ ואם
תבקשם בגלגל תמצאם ~~ואם בלב תמצאם~~ הילכך לכל אחד ל״ו י״ב הרי לשלשה ל״ו
וחוזרים חלילה נמצא כח כל אחד בחבירו הילכך לכל אחד ל״ו וכלם אינם יותר מל״ו
וכלם נשלמות בלב׳ מסור בלב לב׳ נשארו ארבעה והם ערות ומכאן למסור ל״ו
לב׳ דכת׳ כי גבוה מעל גבוה שומר וסך הייגו ס״ל חסרות לעב׳ שמות והיינו דכת׳
וגבוהים עליהם והם ז׳ ימי השבוע ועדיין חסר אחד היינו יתרון ארץ בכל היא ומה הוא
יתרון מקום שמשם נחצב׳ הארץ ~~והוא~~ שהיה ומאי ניהו יתרון כל דבר שבעולם
~~כשא~~ נשי העולם ראוין לקחת מדו אדי הוא יתרון ומאי ניהו אר׳ דנחצבה ~~מלה~~
שמים והוא כסאו שלהקב״ה והוא אבן יקרה והוא ים החכמה וכנגד תכלת בציצית
לאמ׳ ר׳ מאיר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעוני׳ מפני שהתכלת דומה לים וים דומה
לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנ׳ ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת

מאסו

פתחו

גבול העצם האחת

גבול צפונית רומית׃ גבול צפונית
תחתית׃ גבול דרומית רומית׃
גבול דרומית תחתית׃ ומרחיבין

תשעה / ולרוח מערבית תשעה / ולרוח
דרומית תשעה ולרוח צפונית תשעה
דהיינו

ערות

על הקבה

לקחת

ציצית

הספיר וכעצם השמים וג' ואומ' כמראה אבן ספיר דמות כסא· ישב ר' בירכיה ואמ'
מאי דכת' ויקחו לי תרומה· כך אמ' הקב"ה אותי תרומה אותי הרימו בתפלתכם ואותו
מנגנו לבו להמשך מן העולם הזה ככהן כי בו אני שמח שנ' ומנגן רוני לך חרד
את התרומה· שנ' מאת כל איש וכן א"ר רחומאי· מדרש אי ללמלא צדיקים וחסידי
שבישר' שמרימים אותי על העולם בזכותיהם והם מתפרנסים הלב והלב
מפרנסן וכל צורות קדושות ממונות על כל אומה ואומה וישר' קדושים נאצלו
מענף האילן ולבו· מה לב הוא פרי הענף אף ישר' נאצלו פרי עץ הדר מה אילן
תמר ענפיו סביבו ולולבו באמצע אף ישר' נאצלו ענף האילן הזה שהולך
לבו וכנגד הענף חוט השדרה בגוף שהוא עיקר הענף· ומה לולב זה כתוב לו לב
אף ל"ב מסור לו· ומה לב זה ל"ב ול"ב נתיבות חכמה בו· אף בכל נתיב מהם צורה
שומרת דכת' לשמור את דרך עץ החיים· ומאי נינהו צורות דכת' וישכן מקדם
לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים
ומאי לכרובים דכת' את הכרובים ושקדם ללהט החרב המתהפכת שקדם
והא כת' כמים ואש קדמו דכת' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים· וכתוב
ויקרא אלהים לרקיע שמים· ומנלן דשמים הוא אש דכת' כי יי' אלהיך אש אוכלה
הוא אל קנא· ומנלן דשמים הוא הקב"ה דכת' ואתה תשמע השמים· אטו שלמה
היה מתפלל על השמים שישמעו תפלתו· אלא אותו שנקרא שמו על שמך
דכת' כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך הוי שמו של הקב"ה והוי אש
ואמרת קדם· אלא אינו כחס קרס של אותם צורות שלמקום הוא ואחר כך
הצורות הקדושות החס ומאי ענהו כחס באלא אין קדוש כיי' כי אין בלתך ואין
צור כאלהינו· ישב ר' בירכיה ודרש מאי לולב לאמרי· אלא לו מסור לל"ב
והילך אמ' ליה שלשה שרים הם הה' ונגל ול"ב ולכל אחד ואחד שנים עשר
חוזרו השלשה מנין לו ובהם נתקיים העולם דכת' וצדיק יסוד עולם· תנא
עמוד אחד מן הארץ לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים וכשיש צדיקים בעולם
מתגבר ואם לאו מתחלש והוא סובל כל העולם דכת' וצדיק יסוד עולם
ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם הילכך אפי' אין בעולם כי אם צדיק
אחד מעמיד העולם לפיכך קחו תרומתי ממנו תחלה ואחר זאת התרומה
אשר תקחו מאתם מאת הנשאר ומה זהב וכסף ונחושת· דבר אחר ויקחו
לי תרומה ויקחו לקדש תרומה שהיא יוד והוא עשירי ומנלן דעשירי
קדש דכת' העשירי יהיה קדש ליי'· לקדש מאי נינהו קדש דכת' ראשית
כל בכורי כל וכל תרומת כל וכת' ראשית חכמה יראת יי'· אל תיקרי יראת
אלא ויראת יי' שאלו תלמידיו את ר' אליעזר מאי דכתיב קדש לי כל בכור אלא
שני בקדש ונקרא על שם ישר' דכת' בני בכורי ישר' כביכול עמהם היה
בשעת השיעבוד והיינו דכת' שלח בני ויעבדוני ולא אמ' בכורי· אמר ר'
רחומאי מאי דכת' שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך ולא אמר

את

אמר רבינו לבו נקחו מן התורה:
[illegible] חיים הם.

ונראה וישכן מקדם לגן עדן
וישכן באורך ההויות שקדמון לעולם
עקנות שנקראו גן ונקרא לכרובים·

וכ' הני תקבר בכור
אלי [illegible] אין קורא
בכור אלא [illegible]
[illegible] על [illegible]

ות הלב אלא השלח את האם בכבוד אותה שנקראת אם שנ' כי אם לבינה
תקרא· אלו· ואת הבנים תקח לך· ר' רחומאי· זו אותם בנים שגדלה ומאי ניהו
~~שבעת ימים~~ · חג הסכות והיינו· שבעת ימי השבוע שהם שבע· ליכא ביניהו שהם
יותר קדש דכת' בהן מקרא קדש והיינו אם כן עצרת דהוא מקרא קדש· אמ' ליה אין
גבל זה אחד ות שנים דכת' ביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש· אמ'
ליה מאי עצרת הוי עצרת לחד מפני שבו נתנה תורה לישרא' וכשנבראת התורה
ראשית היה הקב"ה שליט בעולמו עמה ימיו דכת' ראשית חכמה יראת יי' אמר
הואיל וכן קושרך תהיה לבך· ומאי ניהו סכות אמ' ליה בית דכת' בחכמה יבנה בית
ומנלן דסכות בית דכת' ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על כן
קרא שם המקום סכות· יש בר' ביריכיה ורבש מאי הלי זה דאמרי' שיש לפני הקב"ה
דכת' קוותהו להלהלים· מאי גלגל זה בטן· מאי לב דכת' על לב השמים· ובו כלולות
לב נתיבות פליאות חכמה· מאי דכת' יברכך יי' וישמרך· יאר יי' פניו אליך· ישא יי'
זה שמו של הקב"ה המפורש והוא שם בן יב' אותיות· דכת' יי' יי' יי' מלמד שמותיו
ית' שלשה חיילים וכל חיל וחיל דומה לחברו ושמו כשמו וכלם תאומים בזה האזן הא
והיאך תצרף יוד הא ואו הא כל פעמים והיינו חיל אחד יברכך יי'· גם השני והש'
כל שמותיו של הקב"ה גם השלישי והם כל מלמד שכל ראשיהם ושריהם הם כלם צרף כך
ג' פעמים כלויהיו ע"ב שמותיו ית' והיינו ע"ב שמות היוצאי' מן ויסע ויבא ויט· ומי הם
אלה המלמד שהגבורה שר על כל הצורות הקדושות· אבל שמו והוא גבריא' ומימינו
שר על כל הצורות הקדושות הוא מיכא' וכל שר כל צורות ואין חקר לגדודין דכת' היש
מספר לגדודיו הרי הם ע"ב וע"ב אמ' ליה לא בשעה שישרא' מקריבין קרבן לפני אביהם
מתיחדים יחד והיינו ייחודו של אלהינו ואמאי איקרי קרבן על שם שמקרב הכחות
הקדושות דכת' וקרב אותם אחד אל אחד לעץ אחד והיו לאחדים בידך ואמרי'
ריח ניחוח· ואין ריח אלא באף ואין ניחוח אלא ירידה דכת' וירד ומתרגמי' ונחת
הריח יורד ומתיחד בצורות הקדושות ההם ומתקרב על ידי הקרבן והיינו
דאיקרי קרבן· השם היוצא משלשה פסוקים ויסע ויבא ויט אותיות הפסוק
הראשון של ויסע כסדר הפסוק נסדרות בשם· ואותיות הפסוק השני בהפך
הפסוק נסדרות בשם ובכל אחד ואחד מהפסוקים ע"ב אותיו' והפסוק השלישי
שהוא ויט כדרך הפסוק הראשון שהוא ויסע נמצא שבכל שם ושם מע"ב
שמות היוצאים מאלו שלשה פסוקים שהם ויסע ויבא ויט ג' אותיות· אלו
הם שבעים ושנים שמות ומתחלקים לשלשה חלקים כ"ד בכל חלק וחלק ועל כל
כ"ד שר גבוה עליהם· ועל כל חלק יש לו ארבע רוחות למזרח מזרח ומערב
צפון ודרום· ומתחלקים ששה לכל רוח נמצאו לאחד כל צורות· וכן לשני
וכן לשלישי· וכלם חתומים ביו"ד הי ישרא' אלהים חיים שדי רם ונשא שוכן עד
וקדוש שמו יהוה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד· יש בר' אהילאי
ורבש יי' מלך יי' מלך יי' ימלוך לעולם ועד· זהו השם המפורש שנתן בו רשות

שבעת ימי בראשית ושבעת ימי

דיות

והאמצעי הוא האמת והוא אוריא'
שר על ט' הצורות הקדו' שבג' וט'

שהוא׳ וברכך ה׳ יאר ה׳ ישא ה׳

להאיר ולהזכיר ככתו׳ ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם· והוא בן שהם
עשרה בשם ברכת כהנים שהם שלשה והן יב׳ נקודות יפעל יפעל יפעל
השוערין
כלהו מאירין ומזכירין בקדושה ובטהרה ומקבלין כל
האצילותיו ולא עוד אלא שהוא אהוב למטה ואהוב למעלה נחמד למטה
ונחמד למעלה ונענה ונעזר מיד זה שם המפורש נכתב על מצח אהרן
ובשם המפורש שבעים ושתים אותיות ובשם המפורש שהוא יב׳ שמות שמסר
הקב״ה למסריה העומד לפני הפרגוד והוא מסרם לאיתן בהר הכרמל
ובהם נתעלה ולא טעם טעם מיתה·· ואלו הן השמות המפו׳
המפורשות היקרות והמפוארות שהם שנים עשרה כנגד שנים עשר שבטי ישראל··

למסדריה

אהציציהרון· אבגוחיהרון· ושבושבגומקרון· כמורטרון·
צפצפשיהרון יהורמירון· וחייהרון ברקיהאון··
עלשיהגלון כפא יה מגמהון הוהו יה הין יהא האורה·
רמהדירון·

וכלם נכללים בלבה שמים ומתחלקים לכל
כלון
שמות ובהם זכר ונקבה ופקידים בתלי וגלגל
ולב והם מעיינות החכמה·· ישב ר׳ רחומאי ודרש מאי שנים עשר שבטי
ישראל אלא מלמד ששנים עשר שבטים יש להקב״ה ומאי נינהו מ״ל הד״ל למלך
שהיה לו מעיין נאה ולכל אחיו אין להם מים אחרים אלא מאותו מעין ואיצמו
יטלין לסבול צמאו· מה עשה למעיין שנים עשר צנורות ירוו אבותם
ונשתו בנהם אחריהם ואם לא יזכו הבנים ולא יעשו דברים הגונים לפני ה׳
הצנורות עומדות על ענין זה אתן להם מים שלא יתנו לבעהם קיבה: אחר
שאינם עושים רצונו ומאי ליתנא דשבת דבר פשוט הוא לאינן מרובע זו מ׳
מאי טעמא דלא איפשר למרובע בלא מרובע אח אלא עגולא בלא ריבועא והיאי
ואי רבועא בלא ריבועא לא דקאי ומאי ניהו עגולא נקודא אוורייתא כמשה
דאינהו טליהו עגולא וכמי בארעותא כנשמתא דחיי בגופיה דאינש דליה איפשר
ליה למיתי כל היכא דליתא קיימא בגויה ולא למנקט מימרא זוטרא ורבתא
בלא נשמתא כוונה הכין נקודה דלא איפשר למילתא זוטרא או אריכתא דתיי
לאיתמרא בלא נקודה וכל נקודה עגולה וכל אתייא רבועא ומתקיימא אתייא
בנקודה ואיכון חייהון והכין נקודה אתייא כרך הלימנקות להכין אתייא על
ידי ריח הקרבן נמי יורד ככתו׳ ריח ניחוח שיורד לפני ה׳ שמע ישראל ה׳
אלהינו ה׳ אחד· אמ׳ רבי יוחנן מאי דכתי׳ ה׳ איש מלחמה ה׳ שמו· אלא לאו כי
סמן כמתרגמי׳ ה׳ מרי נצחן קרביא· ומאי ניהו סדר אלף ראשונה היכלא קדישא
סל אלא אינון היכל הקדש ה׳ בעשרה מאמרות נברא העולם ומאי ניהו הויי

נקראים על שמות בב
צינורות נחיר אש יון
הבשר [illegible] [illegible]
יוכן נאלמו הסערות
ירון

ונה׳ קיימי אתוא בנקודא דלית אפשר

יש של

תורה

~~תו~~ של אמת שבולל כל העולמות · ושין מאי הוי · אמ׳ לו שורש האילן ומאי הוי אילן דאמרת אמ׳ כל כחותיו של הקב״ה זה על גב זה והם דומו׳ לאילן מה אילן זה על ידי מים מוציא פירות אף הקב״ה על ידי המים מרבה כחות האילן ומאי נינהו מים של הקב״ה היינו חכמה והיינו נשמות הצדיקים שפורחין מן המעין אל הצינור הגדול ועולה ודבק באילן ועל מה פורח על ידי ישר׳ כשהם צדיקים וטובים שכינה שרויה ביניהם ושרויה במעשיהם בחיקו של הקב״ה ומפרה ומרבה אותם ומינן השכינה ~~קרקא~~ וכת׳ רוכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים וכת׳ ושחקים יזלו צדק ומאי צדק והיא שכינה דכת׳ צדק ילין בה · וצדק ניתן לדוד דכת׳ ימלוך י״י לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה · וכת׳ וציון עיר דוד · אמ׳ ר׳ מאיר מאי דכת׳ ימלוך י״י לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה · מאי לדור ודור · אמ׳ ר׳ פפיס דכת׳ דור הולך ודור בא · ואמ׳ ר׳ עקיבא מאי דור הולך ודור בא שכבר בא · משל למה הדבר דומה למלך שהיו לו עבדים והלבישן כפי יכלתו בגדי משי ורקמה קלקלו השורה השליכן ודחפן מעליו והפשיטן בגדיו והלכו להם ולקח הבגדים ורחצן היטב עד לא נותר בהם שום פגם והעמידם אצלו מזומנים וקנה עבדים אחרים והלבישן הבגדים ההם והוא לא ידע אם הם טובים אותן העבדים אם לאו והרי זכו בבגדים שכבר באו לעולם ולבשום לפניהם אחרים אבל הארץ לעולם עומדת · והיינו וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה ·

השין הוי כמין שורש האילן ·

עיקרית

אמ׳ ר׳ רחומאי מאי דכת׳ וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם · וירד לאו וירד נשיאות זו למה לפי שהקריב קרבן ונתקרב לפני אביהם שבשמים כדאמרי׳ צריך אותו שמקרבן ומברכן לעליונים ומייחדן ביחד בכלל אלו ומה העם דכת׳ אל העם בעבור העם · ומאי טעמ׳ בנשיאות צריך להן ~~בגבהה~~ בברכה אלא משום דאית להו בירוכים עשר אצבעות רמז לעשר ספירות שבהם נחתמו שמים וארץ ואותן עשרה הם עשר הדיברות ובכלל אותן עשרה נכללו כל שש מאות ושלש עשרה מצות ומנה אותם האותיות של עשר הדיברות והשכח שאיכון שש מאות ושלש עשרה אותיות ובהם כל עשרים ושתים אותיות שיש באלפא ביתא בר מט״ית דליתא ביהון · דלמלך דעית היא בשן ואינה בכלל

אם לאו

והרי כבר ירד אלא ירד מעשות
החטאת והעולה וכתב וישא אהרן
את ידיו נשיאות

ומאי טעמא

הספירות · ומאי קרי להו ספירות
משום דכתב השמים מספרים
כבוד אל · ומאי נינהו תלתא זינין
ובכללן שלש חיילות ושלש
ממשלות · הממשלה
הראשונה אור ואור
החיים עולמים:
הממשלה
השנית חיות הקדש ואופנים וגלגלי מרכבה וכל גדודיו של הב״ה מברכין ומעלין

ומהדרין ומקדישין לא נאמר בקדושה וערץ בסוד קדושים רבה מלך לעם ונורא
ומעריצין בשלש קדושות: ולמה ג' ולא ד' מפני שקדושות מעלה שלש כדכתי' יי' מלך
יי' מלך יי' ימלוך לעולם ועד' וכת' יברכך יי' ויאר יי' ישא יי' וכתו' יי' יי' אל רחום וחנון
וכו הסג' מדות ומאי הני קדוש קדוש קדוש ואחר כך יי' צבאות' אלא קדוש כתר עליון
קדוש שורש האילן קדוש דביק ומיוחד בכלן יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו'
ומאי ניהו קדוש דבק ומיוחד למה"ד למלך שהין לו בנים ולבנים בנים בזמן שבניהם
עושין רצונו נכלם בניהם ומעמיד הכל ומשביע הכל ומשפיע להם טובה כדי
שישבעו האבות והבנים אין הבנים עושין רצונו משפיע לאבות כדי צרכם' ומאי
ניהו מלא כל הארץ כבודו' כל אותה הארץ שנבראת ביום ראשון שהיא למעלה
כנגד ארץ ישראל מליאה מכבוד השם' ומאי ניהו חכמים דכתי' כבוד חכמים ינחלו'
ואומרי' ברוך כבוד יי' ממקומו' ומאי ניהו כבוד יי' משל למה הדבר דומה למלך
שהיתה לו מטרוניתא בחדרו שכל חיילותיו משתעשעים בה והיו להן בנים ובאים
כל היום לראות פני המלך ומברכין אותו ואומרי' אנה אמנו אמ' להם לא תוכלו
לראותה עתה אמרו ברוכה תהא בכל מקום שהיא' ומאי דכתי' ממקומו מכלל
דליכא דידע מקומו' משל לבת מלך שבאת ממקום רחוק ולא ידעו מאין באת
עד שראו שהיא אשת חיל נאה והגונה בכל מעשה אמרו זאת ודאי מאור האור
נלקחה כי במעשיה האיר העולם' שאלו אותה מאין את אמרה ממקומי אמרו אם
כן גדולים אנשי מקומך ברוכה תהיה ומבורך מקומך' וכי לבור יי' באלהינו אחד
מצבאותיו ולא נגע ומאי מגרעין לה אלא משל למה"ד לאיש שהיה לו גן נאה וחוץ
לגן בקרוב ממנו חרובה שדה נאה עשה בו גנה נאה השקה את הגן תחלה ודרך
שקיותהן הלכו להם המים על הגן אך אותה החרובה של שדה שהיא אינה לבוקה
לא השקה אע"פ שהכל אחד הוא לפיכך פתח לו מקום והשקה לה לבדה' אמר ר'
יוחנן מאי דכתי' והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק
מלמד שהעולם מתקיים בשביל נשיאות כפים מאי טעמ' משום דאותו כח שניתן
ליעקב אבי שמו ישראל' אברהם יצחק ויעקב נתנו כחות לכל אחד ואחד
הגדולה שהלך כל אחד ואחד ונגמרה נתן לו לאברהם גמל חסד לעולם שהיה
מזומן לכל באי עולם ועוברי דרכים מזון וגמל חסד ויצא לקראתם' דכתיב
וירץ לקראתם מהד לו כמלתו ונתן לו מדת חסד דכתי' תתן אמת ליעקב
חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם' מאי מימי קדם מלמד
שאם לא היה אברהם גמל חסד וזכה למדת חסד לא יזכה יעקב למדת
אמת שבזכות שזכה אברהם לחסד זכה יצחק לפחד דכתי' וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק אטו כלום יש איש שישבע באמונת פחד אביו אלא עד כאן
לא ניתן ליעקב כח ונשבע בכח שניתן לאביו יצחק כדכתי' וישבע יעקב
ומאי ניהו פחד הוי תהו שממנו יוצא הרע המתהא לתבע אדם ומאי ניהו
הוא דכתי' ותפל אש יי' ותאכל את העולה ואת העצים ואת האבנים וכתו' העפר

ונס

מסט' האבני והאר

אמר ר' רחומאי סבור
ולב הרי הן אחד של
שכבון נקראו של שר
מעשה: ולב אקרי של
שר משנה
והיינו כבוד האמר
והיינו לב הגמיס
וירא

ודעת וישתחו ארצה וי' היה ומעולם
תחבים נאלמה ונקבה לכך

בפחד אבין יצחק

וגם המים אשר בתעלה ליחיבה· וכתב כי יי׳ אלהיך אש אוכלה הוא· ומאי ניהו
חסד היינו תורה· דכתי׳ הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף ~~[illegible]~~ אלא
בלא כסף ~~ובלא מחיר~~ [הוא מחיר] ~~לכלכם~~ תורה וילמכם כי כבר זכיתם לכך בזכות אברהם
שהיה גומל חסד בלא כסף היה מאכיל ומשקה בלא מחיר יין וחלב· ומאי יין ג׳
וחלב מה ענין זה אצל זה אלא מלמד שיין הוא פחד וחלב הוא חסד· ומפני מה
הזכיר יין תחלה מפני שהוא קרוב לנו יותר יין וחלב סד׳ אלא אימא כמות יין וחלב·
ובזכות אברהם שזכה לחסד זכה יצחק לפחד והוא אל וזכה יצחק לפחד זכה יעקב
לאמת שהיא מדת שלום ומגל לו הקב״ה במדתו דכתי׳ ויעקב איש תם יושב אהלים·
ואין תם אלא שלום שנ׳ תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו· ומאי כתי׳
בתריה בשלום ובמישור הלך אתי ואין מישור אלא תם ~~של~~ תם ויושר יצרנו הילכך
כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל מגלל שנקראת [סגולה] תורה ישראל בתוכה תורת אמת
ומאי תורת אמת כבר שמורה על אמתת חי העולמים ופעולתו במחשבה והוא
מעמיד עשר מאמרות שבהן עמד העולם והוא אחד מהם וברא באדם כנגד
אותם עשר [לאמר רוח] אצבעות ידים· וכשהיה משה מרים ידיו [להראות] מתכוין במעט כוונת הלב
באותה מדה שנקראת ישראל ובתוכה תורת אמת ורומז לו עשר אצבעות ידיו שהוא
מעמיד את העשר ואם לא יעזור לישראל לא [יתקיימו] יתקיימו העשרה מאמרות בכל יום
ויום הילכך וגבר ישראל: וכאשר יניח ידו וגבר עמלק וכי משה [הוא] עושה שיגבור
עמלק אלא אסור לאדם לשהות ג׳ שעות כפיו פרושות השמים· שאלו האלהין
למי נושאין כפים· אלא להם לרום השמים וכשישראל משכילים ויודעים אורך
הוד השם הנכבד והנורא ונושאין כפיהן מיד נענין שנ׳ אז תקרא וה׳ יענה
אם אז תקראו וה׳ יענה· ומאי ניהו אז [אלף זין] לפי שאין רשות לקרוא לבהה לאלף אלא
על ידי ז׳ אותיות [הדבקים בה] היושבים ראשונה במלכות· ועם אלף הם ח׳ נשארו ג׳ מעשרה
מאמרות והיינו אז וכתב אז ישיר משה· ומאי ניהו עשר מאמרות ראשונה
כתר עליון ברוך ומבורך שמו ועמו ומי עמו [הוא] ישראל· דכתיב דעו כי יי׳ הוא האלהים
הוא עשנו ולא אנחנו· ולאלף [אנו] נתנו להכיר ליחד אחד האחדים המיוחד בכל
שמותיו· שניה חכמה דכתי׳ יי׳ קנני ראשית דרכו קדם· ואין ראשית אלא [illegible]
חכמה דכתי׳ ראשית חכמה יראת יי׳· שלישית בינה מחצב התורה אוצר החכמה
מחשבה רוח אלהים מלמד שחצב הקב״ה כל אותיות התורה וחקקן ברוח ועשה בו
צורותיו והיינו דכתי׳ אין צור כאלהינו אין ציר כאלהינו· רביעית הם צדקותיו
וזכותיו וחסדיו עם כל העולם והיינו ימינו של הקב״ה· חמישי אש גדולה
של הקב״ה· שנ׳ ואת האש הגדולה הזאת לא אראה עוד ולא אמות והיא שמאלו
של הקב״ה· ומאי ניהו הם חיות הקדש והשרפים הקדושים מימינם ומשמאלם
הם העומדים הגבוהים עם מעלה דכתי׳ וגבה [וגביהם] ויראה להם וגבותם מלאות
עינים סביב לארבעתם וסביביו מלאכים [ומעטה] וסביבותיהם משתחוים וכורעים ואומרי׳
יי׳ הוא האלהים· [יי׳ הוא האלהים:] ששי כסא הכבוד המעוטר המוכלל המאושר כי הוא בית העולם

הוא כסף לבן לא

לירח

אלו דברי׳ הם

דבר שמורה על אמתת העולמים

תמיד תהיה עם יי׳ אלהיך
והתמימים שלם הדא
ואין תם אלא תורה
שנ׳ תורת יי׳ תמימה
משיבת נפש [illegible]
[illegible] אין אלו רבנן
[illegible] שלו ואלה
היה כולו ואין אלא
[illegible] דברי תורה
[illegible]

ג׳ וכאשר יניח ידו וגבר
עמלק לא

ויתן רבנן ... תהום קולו ורום ידיהו
שמעו הא לעורר [illegible] כמו אלא
[illegible] [illegible] ונבקע בשרו

הבין ומקומו בחכמה׳ כדכת׳ ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור׳ ואמ׳ ר׳ יוחנן
שני אורים גדולים היו כדכת׳ ויהי אור ועל השנים נאמר כי לקח הקב״ה האחד
וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא הה״ד מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת
לחוסים בך נגד בני אדם׳ מלמד שאור הראשון אין כל בריה יכולה להסתכל
בו דכת׳ וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ראה הקב״ה את כל אשר
עשה וראה טוב מאד מזהיר ובהיר לקח מאורו הטוב ובכלל ל״ב נתיבות חכמה
ונתנו לעולם הזה והיינו דכת׳ כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו׳׳
הוי אומ׳ אותה של תורה של בעל פה׳ ואלו הקב״ה לא ישמרו ~~אמת~~ זאת התורה בעולם
הזה שאין האומה נוהגת בכלל העולם הזה וקיא תורה שבעל פה יזכו לחיי העולם הבא׳
שהוא הטוב הגנוז לצדיקים ואלו נינהו עדן של הקב״ה דכת׳ ונוגה כאור תהיה
עתידה נוגה שנלקח מאור הראשון להיות כאור יום שקיימו בנה את התורה והמצוה
אשר כתבתי להורותם׳ דכת׳ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך׳ וכת׳ וקרנים
מידו לו ושם חביון עוזו׳ אלו׳ חבת חביון עוזו זהו האור שנגנז ושאהבה שנ׳ צפנת
ליראיך וזה שנשאר לנו פעלת לאותם שחוסים בצלך בעולם הזה ושומרי תורתך
ומקיימי מצותיך ומקדשין שמך הגדול ומייחדין בסתר ובגלוי של׳ נגד בני אדם
אמ׳ ר׳ רחומאי׳ מלמד שהיא אורה של ישראל שלדה כדכת׳ כי נר מצוה ותורה אור
ואמ׳ נר זו מצוה ואורה זו תורה שבעל פה אור זו תורה שבכתב מתוך שכבר מתקיים
קרי ליה אורה׳ משל להד׳ לחדר צנוע בסופי הבית אע״פ שיום הוא אור גדול בעולם
אין אדם רואה בתוך החדר של אלא הכניס בו נר כך תורה שבעל פה אע״פ שהיא מקובלה
לתורה שבכתב היא צריכה לתורה שבכתב לפרק קושיותיה ולבאר הלכותיה׳ אמ׳ ר׳
רחומאי׳ מאי דכת׳ ודרך חיים תוכחות מוסר מלמד שכל הרגיל במעשה בראשית
ובמעשה מרכבה אי אפשר שלא יכשל שנ׳ והמכשלה הזאת תחת ידיך דברים שאין
אדם יכול לעמוד עליהם אא״כ נכשל בהם והתורה אומרת תוכחות מוסר מלמד
שכל הרגיל אבל באמת זוכה לדרך חיים לפיכך מי שרוצה לזכות בדרך החיים יסבול
תוכחות מוסר לא חיים זו תורה כדכת׳ ובחרת בחיים וכת׳ כי היא חייך ואורך ימיך׳
ומי שרוצה לזכות בה׳ יאהב כהנהגת הענף ויקבל עליו על מצות ואם באו יסורין יה
יקבלם מאהבה ואל יאמר הואיל ואני מקיים מצות קונו ואני לומד תורה למה באין אלו
היסורין אלא יקבלם מאהבה ואז יזכה לדרך חיים כי מי שיודע דעת הבורא יתחייב לומ׳
על הכל צדיק אתה יי׳ ויושר משפטיך כל דעבדין מן שמיא לטב׳ לאמרת כסא והאמרי
דזהו כתרן של הקב״ה כאמרי בשלשה כתרים נכתרו ישראל כתר תורה כתר כהונה כתר
מלכות וכתר תורה על גביהן׳ משל לאד׳ למלך שהיה כלי נאה ומבושם ואוהבו מאד
לפעמים שמו בראשו והיינו תפילין שבראש לפעמים נוטלו בזרועו והיינו תפילין
של זרוע לפעמים משאילו לבנו לשבת עמו לפעמים נקרא כסא׳ כי בזרועו נשאן
ונקמיע בעין כסא׳ מאי שביעי הוא ערבות שמים ולמה נקרא שמו שמים אלא שהוא
עגול כמו ראש ומלמד שמים מימינו ומשמאלו והוא באמצע והוא שאמ׳ מים מלש

ומים

את האור כי טוב׳ וירא אלהים
אב

לחוסים בך נגד

האור

נגל צריכה לה

ישכון

שלמה ר

וממים ומכנס בינהם שלום· ובא האש ומצא מלאו מן האש באו המים ומצאו
מלאים מן המים והיינו עושה שלום במרומיו· שביעי איזה הוא אלא שמלמד שכיון
היכל הקדש באמצע והוא נושא את כלם ונחשב לשנים והוי שביעי ומאי הוא המחשבה
שאין לה סוף ותכלית כך המקום הזה אין לו סוף ותכלית שביעי הוי מזרחו של
עולם ומשם בא זרע של ישראל בחוט השדרה משוך מן המוח של אדם ובא למילה
ומשם הוא הזרע דכתי׳ ממזרח אביא זרעך כשישראל טובים מזה המקום אביא
זרעך ומתחדש לך זרע חדש וכשישראל רעים מן הזרע שכבר בא לעולם דכתי׳ דור הולך
ודור בא ~~מלמד~~ שכבר בא ~~לעולם דכתי׳~~ וממערב אקבצך מאותה מדה שנוטה תמיד
למערב ולמה איתקרי מערב שמתערב הזרע משל לה״ד לבן מלך שהיתה לו כלה
נאה וצנועה בחדרו והיה לוקח מבית אביו עושר ומביא לה תמיד ולוקחת אותו עושר
ומצנעת אותו תמיד ומערבת הכל לסוף ימים בקש לראות מה אסף ומה קבץ וזה
והיינו ממערב אקבצך· ומאי ניהו בית אביו דכתי׳ ממזרח אביא זרעך מלמד
שמזרח מביא וזורע במערב ואחר כך הוא מקבץ מה שזרע· שמיני מאי הוי
יש לו להקב״ה צדיק אחד בעולמו והוא חביב לו מפני שמקיים כל העולם כלו
והוא יסודו והוא מכלכלו ומצמיחו ומגדלו ומשמחו אהוב וחביב למטה נורא ואיום
מלמעלה מתוקן ומקובל למעלה מתוקן ומקובל למטה· והוא יסוד הנפשות כלן
והכתי׳ וביום השביעי שבת וינפש· אין שביעי הוי ומכריע ביניהן ~~ששה~~ אינון תלת
לתע ותלת לעיל· והוא מכריע ביניהו ומאי טעמא איקרי שביעי ~~שמיני והוא השביעי~~ אלא
מפני שהקב״ה שבת בשבת· באותה מדה דכתי׳ שבת וינפש· מלמד שבכל יום ויום
יש לו מאמר שהוא אדון לו לא מפני שהוא נברא בו אלא שהוא פועל בו פעולה המסורה
בידו פעלו כלם פעולתם וקיימו מעשיהם לבד בא יום שביעי ופעל פעולתו ושמחו
כלן אף הקב״ה· ולא עוד אלא שגדלה נשמתן דכתי׳ שבת וינפש· ומאי שביתה זו אלא היה
בה מלאכה והיא היה מנוחה דכתי׳ שבת· משל לה״ד למלך שהיו לו ז׳ גנות ובגן האמצעי
מעין נאה נובע ממקור מים חיים ג׳ מימינו וג׳ משמאלו ומיד שפועל פעולה אחד
מתמלא שמחים כלם ואומרי׳ בשבילנו הוא מתמלא והוא משקה אותן ומגדלן והם
ממתינין ושובתין והוא משקה את השבעה· והכתי׳ ממזרח אביא זרעך והני חד מנהון
ומשקיה ליה אלא איזה הוא משקה ~~אותו והוא אחר כך ממלא~~ את כלם· ישב ר׳ ברכיה
ודרש מאי האי דאמרי׳ כולי עלמא העולם הבא ולא ידעינן מאי קאמרי העולם הבא
מתרגמי׳ עלמא דאתי מלמד שקודם שנברא אור העולם עלה במחשבה אור גדול
להאיר ונברא אור גדול שאין עין כל בריה יכולה לשלוט בו צפה הקב״ה שאין יכולים
לסבול לקח שביעית ושם להם במקומו והשאר גנוז לעתיד לבא ואם יזכו בזה
השביעית וישמרוהו אתן להם זה לעתיד לבא מזומן· והיינו העולם הבא שכבר
בא מקדם ששת ימי בראשית הה״ד מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת
לחוסים בך· מאי דכתי׳ ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים
תמרים וכי מה שבח היה בשבעים תמרים כאחד מקטני המקומות יש אלף אלא זכו
לדוגמתן:

כי חוט השדרה

למזרח אביא זרעך

למעלה אהוב וחביב למטה

ונורא ואיום למטה

וכי הני בשביעי שבו

את הלב והלב משקה אותם

נברא

לעולם אחרון

וגם להם משל להמרים כדכת' לעיל ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה
מלמד שרוח צפונית היתה מעורבבת בהם כדכת' ויצעק אל יי' ויורהו יי' עץ וישלך
המים מיד נתן הקב"ה יד בשטן ומיעטו ואילמלא כך לא היו יכולין ישרא' לעמוד
שבאותה השעה
מפניו כדכת' שם שם לו חוק ומשפט' מלמד שגם דבק השטן בהם כדי לאבדם
מן העולם כדכת' וילנו העם על משה' וגו' קורא על משה כי צעק אל יי' מלאי
ויורהו יי' עץ מלמד שעץ החיים היה סביב המים ובא שטן ונעלם משם
לקטרג על ישרא' ולהחטיאם לאביהם שבשמים והיה אומ' להם עתה הכנסו במדבר
ועדיין אלו המים טובים עתה תסתפקו מהם אבל במדבר לא תמצאו אלא לרחוץ
גופכם ופניכם ותמותו ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל. באו אל משה ואמרו לו
כך וכך דחה אותם זה כי לא יכול להם התחזק על משה ועל ישרא' ובאו העם
וילנו על משה כאן חסרים לנו המים מה נשתה במדבר בא השטן לפייס דבריהם למשה
כדי להחטיאם מיד ראה משה השטן ויצעק אל יי' ויורהו יי' אותו עץ החיים
היה שהסיר השטן וישלך אל המים וימתקו המים שם שם לו הקב"ה חק ומשפט
וגם נסהו לישרא' בא הקב"ה להחזיר את ישרא' ויאמר אם שמוע וגו' משל לה"ד
למלך שהיתה לה בת יפה ואחרים מתאוים לה ידע המלך הדבר ולא היה יכול
להתקוטט עם המתאוים בתו לרעה בא לבתו והזהירה בתו אל תחושי לדברי שם
אלה האויבים ולא יוכלו לך אל תצאי לפתח הבית עשי מלאכתך בביתך ואל
תשבי בעלה לפי שעה אחת ולא יוכלו לראותך ולהזיקך כי יש להם מדה אחת
מרחיקים מדרך טובה ובוחרים בכל דרך רע וכשרואין איש מדרך הטובה והולך
בה שונאין אותו ומאי ניהו השטן מלמד שיש לו להקנה מדה אחת שמדה
רעה והיא לצפונה שלו שנ' מצפון תפתח הרעה וכל רעה שהיא באה לעולם
מצפון היא באה. ומאי ניהו מדה אחת ערוך יד ולה שלוחים רבים ושמשיו רע אך
יש בהם קטן וגדול והן מחריבין את העולם כי תוהו לצד צפון ואין תוהו אלא רע המתעה
טאמ' בארם את העולם עד שיחטיאו וכל יצר הרע שיש בארם משם הוא בא ולמה נתון בצפון
מפני שאין לו רשות בכל העולם אלא בצפון ולא הורגל אלא בצפון ולא רצה להיות
אלא בצפון לפי שבשיקיה נברא עד שילמוד מהלך הדרום והיאך יוכל להטעו'
יתעכב אותן הימים שילמד ולא יוכל להחטיא לפיכך הוא לעולם בצפון בשמאל
והיינו דכתי' כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא ימה אלא לשמאל שכבר הורגל
והאזנת בה ולפיכך אמ' הקב"ה אם שמוע תשמע לקול יי' אלהיך והישר בעיניו תעשה
וג' למצותיו ולא למצות יצר הרע כל חקיו ולא חקות יצר הרע אני השם רופאיך ושמרת כל חקיו למיתרגו
מלאי מחלת יצר הרע משל לה"ד למלך שהפקיד פקידים על ממונו ועל מלבושו
אוצר ועל סחורתו כל אחד ואחד ואחד ממונה על אוצרות מאכלו הטוב ואחד ממונה על
האבנים דלה שאין קונן ממנו מה עשה שלח שלוחיו להרוס הבתים החלשים
כי בחזקים לא יוכלו אלא בין כך ובין כך שיתחלו להרוס אחד מן החזקים יהרסו
עשרים חלשים ויבאו כלם ויקנו אבנים ממנו ולא יהיה אני פחות מחברי והיינו

כדכת'

יכתו׳ מצפון תפתח הרעה׳ ואח״כ הנני קורא לכל משפחות ממלכות צפונה׳ וג׳
והיה והרעה שיהיה לה עסק את הרע ישתלל תמיד ׃ מאי משמע׳ דשטן הוי מטה
את העולם לכף חובה שנ׳ ויט אליה ומתרגמי׳ וסטא לווחה וכתו׳ שטה מעליו ועבור
ושבעים תמרים מה טעם אלא קבלו עליהם המצות דכתי׳ אם שמוע תשמע׳
מי״ל ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ׃ ואח״כ החזירם לבעם דכתיב
ושתים עשרה לבעם מה טעם כי בתחלה היתה התורה בעולם נמשלה למים אח״כ
נקבעה במקום קבוע מה שאין כן המים שהיום כאן ולמחר להלן ׃ מאי שבעים
תמרים מלמד שע׳ קומות יש להקב״ה ושואבים מי״ב פטועות מה המים אלו פשוטי׳
אף הם פשוטי׳ ומנלן דתמר הוי קומה דכתי׳ זאת קומתך דמתה לתמר׳ ולא עוד
אלא שיש בתמרים מינים כתו׳ ושבעים ולא היו דומין זה לזה ופעולתן זה לזה
וטעם זה אינו דומה לזה ואמרת שבעים קומות והאמרי׳ ע״ב אלא ע״א הם וישראל
הרי ע״ב אך אינם בכלל והאמרת ע׳ אלא האחד זה השטן משל לה״ד למלך שהיו לו
בנים קנה עבדים אמ׳ להם הנה לכם בשוה לכולכם אמ׳ האחד איני נותנה עמכם
כי אני יש לי יכולת לגזול לכם אמ׳ המלך הואיל וכן הוא לא יהיה לך חלק בהונכם
ועשה כל יכלתך יצא וארב להם בדרך והראה להם כסף וזהב ואבנים טובות
וחיילות אמ׳ להם סורו אלי מה עשה המלך סדר חיילותיו וחיילות בניו כלם
וקרא לעבדים ואמ׳ להם אל יטעה אתכם שוטה לאמר כי חיילו מחילי׳ הנה
חיילותיו אותו הבן ימאי׳ וחושב לגזול אתכם ואתם לא תשמעו לו כי בתחלה
יחליק לכם כדי שיתלכלכו בטעותו ואח״כ ישחק מכם ואח״כ יעבידכם אם לא
דברין
תשמעו ותסורו מאחריו׳ כדכתי׳ על התהו שנ׳ ולא תסורו כי אחרי התהו אשר
לא יועילו וג׳ אך הם יכולים להזיק והנה אני מייעץ אם שמוע תשמעו לקול
ה׳ משתשמע כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אמר כל אלא לסגור כל
הכלות שלא ימצאך פעם אחת רך ופעם אחת קשה בשמרך כל חקיו כל
המחלה אשר שמתי במצרים על ידו לא אשים עליך׳ מאי כי אני ה׳ רופאך ׃
ומאי הכהן ש״ע [illegible]
ומאי נהו שאמרת שמתי מפני שבו נתחלו השמונה ובו נשלמו השמונה לחשבון
אך הוא בפעולה הוי שביעי׳ ומאי נהו שנתחלו בו ח׳ ימים זה ברית מילה ושמונה
הם ואינם של שבע׳ מאי טעמ׳ אמ׳ הקב״ה מ׳ שמונה מפני ח׳ קצוות שיש באדם
ומאי נהו יד ימין יד שמאל רגל ימין רגל שמאל ראש וגוף וברית מבריע ואשתו
שהיא זוגו דכתי׳ ודבק באשתו והיו לבשר אחד הרי שמנה ימי המילה והמעלה
אבל לא הוו אלא שבע לגוף וברית חד הרי שמנה תשיעי׳ מאי הוי אלו תשיעי׳ וע׳
ועשירי׳ יחדיו זה כנגד זה ואחד גבוה מחבירו חמש מאות שנה והם שני אופנים
והאחד נוטה לצפון והאחד נוטה למערב והולכין עד הארץ התחתונה׳
מאי התחתונה אחרונה שבשבע ארצות למטה וסוף שפתן של הקב״ה הם רגליו
שנ׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי ושם תחתונו של עולם למטה דכתי׳ לנצח
נצחים של נצח חד הוי ומאי נהו זה הנוטה למערב ושנילו הנוטה לצפון
מאי לנצח נצחי׳

ושלישי הוי מעה של מטה· שלישי והאמרת שני אופני המרכבה אלא אמרה
סוף השכינה הוי נמ כן נצח והיינו נצח נצחים· נצח חי נצחים הרי הרי הלכה· אמ'
לו מלמעלה למטה ידעינן מלמטה למעלה לא ידעינן ולאו חד הוי מלמעלה
למטה מלמטה למעלה· רבינו אינו דומה העולה ליורד שהיורד יורד במרוצה
והעולה אינו כן ולא עוד אלא העולה איפשר לו לעלות על דרך אחרת שלא ירד
אמ' להם צאו וראו· ושבוררת להם שכינה למטה כשם ששכינה למעלה· מאי
שכינה זה האור הנאצל מן האור הראשון שהוא חכמה גם כן מסובב את הכל שנ'
מלא כל הארץ כבודו· ומאי עבידתיה הכא משל לה"ד למלך שהיו לו שבעה בנים
ושם לכל אחד מקומו ואמ' להם שבו זה על גב זה ואמ' התחתון אני לא אשב למטה
ולא אתרחק ממך· אמר לו הריני מסובב ורואה אתכם כל היום הרי מלא כל הארץ
כבודו· ולמה היה ביניהם כדי להעמידם ולקיימם· מה הם הבנים כבר אמרתי לך
ששבע צורות קדושות יש לו להקב"ה וכלן כנגדן באדם שנ' כי בצלם אלהים עשה את
האדם זכר ונקבה בראם· ואלו הן שוק ימין ושמאל יד ימין ושמאל ראש וגוף וברית
הרי שבע והאמרת שמונה שבעה הוי באשתו והיו לבשר אחד· והא מצלעותיו נלקחה דכת'
ויקח אחת מצלעותיו· א"ל אין מצלעותיו ואין ליה צלעין אין כדאמרי' ולצלע המשכן
ומתרגמי' ולסטר משכנא· ומאי סטר איכא בההוא· משל לה"ד למלך שעלה בלבו
ליטע בגנו ט' אילנות זכרים והם הם כלם דקלים· מה עשה אמ' כשהן כלם מין
אחד אי איפשר להתקיים מה עשה נטע אתרוג ביניהם והוא אחד מאותן ט' שעלה
בלבו להיות זכרים· ואתרוג מאי הוי נקבה והיינו דכתי' פרי עץ הדר כפות
תמרים· מאי פרי עץ הדר ומתרגמי' פירי אילנא אתרוגין ולולבין ומאי הדר
יפה כלבנה היינו הדר הכל והיינו הדר שיר השירים· דאמ' בהו מי זאת הנשקפה כמו שחר
והיינו על שם נקבה ועל שמה נלקחה מאדם אי איפשר להתקיים העולם התחתון
בלא נקיבה· ומאי טעמא איקרי נקבה לפי שנקביה רחבים ויש לה נקבים יתרים ונבות קטל
על האיש ומאי ניהו שדים ורחם· ומאי ניהו שאמ' שיר השירים דהוא הדר אין הדר הוא
נראה שהן ג' קד' לכל ספרי הקדש· דאמ' ר' יוחנן כל הספרים קדשים ומאי ניהו קדש קדשים דלא קדש
שהוא לקדשים· ומאי הם לקדשים אלו שכנגד ו' קצוות שבאדם וקדש הוי להם ד' לקדש
הוא זה הקדש
לכלהו· ומאי קדש זה אתרוג שהוא הדר לכל ולמה נקרא שמו הדר אל תיקרי
הדר אלא הדר זה אתרוג שנפרד מאגד לולב ואין לולב קיים אלא בו והוא גם כן
אגוד עם הכל שעם כל אחד הוא ועם כלם יחד הוא· לולב מאי כנגד חוט השדרה
וכן הוא· וענף עץ עבות ענפיו צריך הוא להיות ענפיו חופין את רובו משל למה הדבר
דומה לאדם שיש לו זרועותיו והם יגן על ראשו הרי זרועותיו שנים וראשו שלשה
והיינו עבות לשמאל עבות לימין נתנא עץ באמצע ולמה נאמר בו עץ מפני
שהוא שורש· ומאי ניהו ערבי נחל משום דגבול שבהם הוי למערב וממנו יונק כחו
ושל צפון הוא הקטן ממנו והלך חמש מאות שנה והוא ברוח צפוני מערבית ובו
פועל והם נקראים ערבים דלא ערבי שטעמים מערבין פעולתם זה עם זה ומאי

ניהו

ערבי נחל הוי על שם המקום שקבועין שמו נחל דכתי' כל הנחלים הולכים אל הים
והים איננו מלא ומאי ניהו ים הוי אומ' זה אתרוג ומנלן דכל מלה ומלה מאלו השבעה
איקרי נחל דכתי' וממתנה נחליאל ומנחליאל ב' איקרי נחליאל ואלא נחל אל· וכלם
קשה על ירך אחת הולכים אל הים ומאי ניהו זורע ירך אחד מכריע בנתים· דכתיב
נפתלי ילך כבר ויצא רשף ערבלין וכלם הולכים לזורע עמוד ומזורע עמוד לאלהים והיינו
דכתי' וממתנה נחליאל ומנחליאל במות· ומאי במות דמעדנלינן דמתאן· ומאי דמתאן
זוהב מגולב עקחר בזירק' ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ומבמות אשר הוא מגוסם
ומאי גיא מאוכלן אשר הוא בשדה מואב ב' עיקרי מואב אם מאב זיהו אב וכו' עליו עקב
אשר שמע אברהם בקולי· ומי הוא זיהו השדה שהוא ראש הפסגה עם נשקפה על פני הי'
והיתמו' שמים ועל זה יבור נאמ' מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון ומאי ניהו
לבנון הוי אומ' זה חכמה· ומאי ערבי נחל אותן שניתן נחלה לישראל והיינו שני אופני
המרכבה· תנא עשרה גלגלים הם ועשרה מאמרות הם וכל גלגל וגלגל יש לו מאמר
לו שהוא סובב בו עד שהוא מסבבו· העולם הזה בחרדל בגזוקא ומאי טעמ' משום ה'
רוחא דנשבא ביה וקאי נהכי ואלמלי כלי רוח חלא שעתא או רגעא חלא מתחריב
עלמא· שלשה גלגלים יש לו לעולם הזה היאך העולם הזה נוטה לצפון ולדרום
היאך צפונית ~~מערבית~~ דרומית ~~ואולי~~ צפונית: מערבית: מערבית הוא גלגל ראשון שסובב
עלינו צפונית מערבי' סד' אלא אומ' כחן צפונ' ~~ומיינזוק שלאסמאל~~ ועליו גלגל
אמוני וכהן ~~שני סובב והולכלו~~ מערבית דרומית ~~מערבית תה אומר בח מערבי ואלו הן נכחי העולם ועליו~~
~~גלגל שלישי וכח מערבית דרומית~~ ומאי ניהו כח קמא דקאמרת שני הוי אומ' שור של
ימין והכין כחא דמערבית דרומית הוא יסודו של עולם הוא שנ' בן וצדיק יסוד עולם
וכח שני עומד מאחורי המרכבה וכח ראשון מלפנינו וצדיק יסוד עולם באמצע והוא יוצא
מדרומו של עולם והוא שר על השנים גם נפש כל חי כי הוא חי העולמים וכל לשון בר'
בריאה בקליה עבלא ועליו כתו' שבת וינפש והואמלה יום שבת ועליו נאמ' זכור
את יום השבת לקדשו והוא גם כן כתו' שמור הוא במדה שביעית נאמ' כתו' את
שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו ומאי ניהו מדה שביעית הוי אומ' זו מדת טובו של
הקב"ה ומאי טעמ' את את שבתותי ולא את את שבתי משל להד' למלך שהיתה
לו כלה נאה וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו והמלך יש לו בנים
נאים ואוהבם אמ' להם הואיל וכן הוא שמחו אתם גם כן ביום שמחתי כי אני בו
בשבלכם אני משתדל ואתם גם הקרו אתי· ומאי זכור ושמור זכור לזכר שמור
לכלה· ומאי טעמ' ממקדשי תיראו שמרו עצמכם מהרהור כי מקדשי קדש הוא
למה כי אנין מקדשכם אני בכל עד ומאי טעמ' אמרי' על כל מה שברא חי
העולמים ולא אמרי' מה שבראתי אלא אנו מברכי' להקב"ה והוא משפיע לאד חכמתו כפלו בכלחי
העולמים זה והוא נותן הכל· ומאי טעמ' אמרינן אקבו ולא אמקדשנו במצותיו
וציונו· מלמד שחי העולמים כלולים בו כל המצות כלם וברחמיו עלינו נתנם
לנו כדי לקדשנו בהם ואולי נזכה מאי כי שאנו בשעה שאנו נזכה בעולם הזה עולם

מלקוס שנתן
דהיינו המות

לזירתן

ומאי שהן

ערבי

כהן הוי בדערבא ולא הן נכחי
עולם ונשם

הבא הוא גדול וכידו אוצר כל הנשמות ובשעה שישראל טובים הנשמות זוכות
לצאת ולבא לעולם הזה ואם אינם טובים לא יצאו והיינו דאמרי אין בן דוד בא
עד שיכלו הנשמות שבגוף מאי ניהו נשמות שבגוף הוי אומר כל הנשמות
שבגוף האדם ויזכו החדשות לצאת ואז בן דוד זוכה להולד ~~היאך~~ כי נשמתו
הנא מנשה בכלל האחרים משל לאחד למלך שהיה לו חיל שלח להם פת
מאכלם לרוב נתרשלו ולא אכלו אותו גם לא שמרוהו נפסד ונתעפש הפת
בא לדרוש ולפקוד אם יש להם מה יאכלו מצא להם פת מעופש ומצאם
מתביישים לדרוש לו פת אחרת כלומר זה לא שמרנו ואחר נבקש. כעס המלך
ולקח אותו פת המעופש וצוה עליו לייבשו ולתקנו כפי היכולת ונשבע לאלו
האנשים פת אחרת לא אתן להם עד שיאכלו הפת המעופש הזה שלחו להם
מחדש מה עשו אמרו נחלוק אותו חלקוהו ונטל כל אחד ואחד מהם חלקו ה
הזריז שם ~~אותו~~ אותו באויר ושמרו טוב ואחר לקח אותו ואכל ממנו בהגונה
ואכל מה שאכל והשאר הניחו ולא שמרו כי נתייאש ממנו נפסד יותר ונתעפש
ולא יכול כלל לאכול ונרעב עד שמת נפקד עליו עון נפשו למה הרגת את עצמך
לא כי שהפת קלקלתם לכם מתחלה והחזרתיו לכם מתוקן והלכתם אותו ואתה וקלקלתם
קלקלת חלקך ונתרשלת מלשומרו ולא עוד אלא עצמך הרגת והוא משיב אנא מה
הייתי עושה ועכו לו היה לך לשומרו ואם לא יכולת היה לך לבקשו מחביריך
ושכיניך שחלקו עמך הפת והנאה מעשיהם ושמירתם והשתדל לשמור כמותם
ועוד דורשין אותו למה הרגת עצמך לא כי שקלקלת הפת אלא עוד הוספת
והרגת חומר עליך וקלות ומיך ואפשר שהיה ולא ממך בריא מעולם שהיה
מציל אותך וקלקולך ואחרים וקלקולם לכן מכלל זה ירבו עליך יסורין נבהל
להשיב ומה הייתי עושה מאחר שלא היה לי פת וממה הייתי יכול לחיות
אומר אם היית עמל ויגע בתורה ולא התענה עזות ומתוך דבריך עבר שלא עמלת
בתורה והלא כתוב בתורה לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יי׳
יחיה האדם. ומה היה לך לדרוש ולחקור ולשאול מה הדבר על מה יחיה האדם
ומאי ניהו מוצא פי יי׳ הוי אומר יחיה בתורה דהיינו מוצא פי יי׳ מכאן אמרו לא עם
הארץ חסיד. אם אליו ליכו עמל חסד איך אפשר לו להיות חסיד ואע״פ שהוא מת
מתחסד והוא עם הארץ לאו חסיד מיקרי ובמה יתחסד עם קונו בתלמוד תורה שכל
המלמד תורה גומל חסד דכתיב רוכב שמים בעזרך כשאתם לומדים תורה לשמה לו אתם
עוזרים ואני רוכב שמים ואז בגאותו שחקים. מאי שחקים הוי אומר בחורי חברים
כמתרגמי׳ וממר׳ בשמי שמיא הילכך לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא
פי יי׳ יחיה האדם. שהיא תורה שיוצאה מפי יי׳ ועליה יחיה האדם. הילכך כתוב בתורה
יענה עזות עזוב עזות ולא התענה כאשר עשה הילכך נענש ומהו עונשו כבר פי׳יתיו :
מאי החכם יענה דעת רוח אלא שקרוב לרוח לכתוב ונחה עליו רוח יי׳ רוח חכמה ובינה
חכמה ואחרין בינה ובבינה עצה וגבורה ודעת יראת יי׳ והאמרת לך כי עצה זו גמילות

נ״א דעת רוח

חסדים

האמת ולן הדעת שבו בוחן האדם
האמת׳

חסדים גבורה זו מדת הדין לעת זו אמת יראת י״י היא אוצרה של תורה והיינו וכן דאמר׳
אבל שזו למעלה דא׳ עקיבה כל מה שברא הקב״ה ברא כשנגדו לנגד שנ׳ גם את זה לעומת זה
עשה האלהים · ומאי ניהו אוצרה של תורה דכתי׳ יראת י״י היא אוצרו · לפיכך צריך
האדם שיהא ירא שמים ואח״כ ילמוד תורה משל לאדם שבא לקנות דבש תמרים
ולא הוליך כלים להביאם אלא לביאם בחיקו הביאם בחיקו כבר משלם עליו פחד
פן יקרעו ויתלכלכו הבגדים וזיקו בדרך ונענש שתים · אחת משום הפסד אוכלין
ואחת משום איבוד מלבו ויראת י״י זו שהיא למעלה והיא בכפו של הקב״ה ~~ורב~~
~~הוא בכפו של~~ הקב״ה וגם היא עוז ואותה הכף נקראת כף זכות משום שמטה את
העולם לזכות והיינו דכתי׳ והריחו ביראת י״י ולא למראה עיניו ישפוט ולא ~~למראה~~ למשמע
אזניו יוכיח · מלא יוכיח שמטה את כל העולם כלו לזכות ומשום עצה יוצאה ומשום
בריאות לעולם ומשום רועה אבן ישראל והוא המקום שנקרא שם שם לו שנ׳ ושם
חביון עוזו · ר׳ כיון שבאה מילה חגורה מאי חגורה אמ׳ כן מאי ניהו וקרנים מידו
לו ומאי ניהו דקאמ׳ קרנים ואח״כ מידו לא מבעי ליה לא קשי׳ היינו דכתי׳ ויחר אף
משה וישלך מידו את הלחות מידו כתי׳ והיינו דכתי׳ ויהי ידיו אמונה עד בא השמש
ולא לא אמונות ר׳ אנו מבקשין לך להגן ואתה מכסה את עינינו למרהגנו · משיבין
על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ומאי קאבעית וקרנים מידו לו העבלה פירשו
לכם עתה כתוך דבריו וכסיפו · חזינן דאיכסיפין התחיל ואמ׳ להם הלא המים ~~הם~~
מהם ודאי יש לא לו דברי הכל את המים כשלים האש · ומאי הוא וקרנים מידו לו אמ׳
להם חמשה קרנים כנגד חמש אצבעות שבימין של אדם · ר׳ את הוא דאמרה
כן משמי׳ דר׳ יוחנן שאינם אלא שתי זרועות אמ׳ להם אין בא״ש כרם הבא קרנים
משמש לשתי קרנים ושל מעה הימנו · ומאי ניהו אמ׳ להם בכעס ולשון ~~[illegible]~~
מלמעלה מאי אמ׳ להם יראת י״י ומאי ניהו י״י זה האור הראשון דאמ׳ מאי כתי׳
ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ולא אמ׳ ויהי כן מלמד שהאור ~~האור~~ הוא גדול מאד
ואין כל בריה יכולה להסתכל בו נגנזו הקב״ה לצדיקים לעתיד לבא והיא מרה כל
סחורה שבעולם והוא כמו אבן יקרה שקורין בר וסוחרת ועלמה היא מגיד אלא
מלמד שלקח הקב״ה ~~מרגלית~~ לדוגמה אחת מאלפים ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומקושטת
וכלל בה כל המצות בא אברהם ובקש כחו להתלו ונתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה
אותו זכה ולקח מלכות שנ׳ חסד לאברהם · בא יצחק בקש כחו ונתנו לו ולא רצה
בו זכה ונטל מדת הגבורה דהיא דינא דהיינו הפחד שנ׳ וישבע יעקב בפחד אביו יצחק · בא
יעקב ורצה כחו ולא נתנוהו לו אמרו לו הואיל ואברהם למעלה ויצחק תחתיו אתה
תהיה באמצע והגוזל שלשתן דכתי׳ תתן אמת ליעקב · ומאי אמצע היינו שלום
ואמת ושלום ~~ומה~~ הוי בלא דברי שלום ואמת כי אם שלום ואמת יהיה בימי והיינו דכתי׳
והאכלתיך נחלת יעקב אביך דהיינו נחלה במורה דאית ליה חסד ופחד ואמת
ושלום · ולפיכך אמ׳ אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אבן שמאסו אברהם ויצחק
שבנו את העולם היתה עתה לראש פנה ולמה מאסו בה הלא נאמ׳ עקב אשר

בה׳ וילך : ויחר אף

והא כתי׳ תתן אמת ליעקב

שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מאי משמרתי כך אמרה מדת חסד כל
ימי היות אברהם לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עמד משם בעולם
במקומי ושמור משמרתי ואת הזאת היתה מלאכתי שאני מזכה את כל העולם
ואפי' נתחייבו ועוד משיבם ומביא כלם לעשות רצון אביהם וכל זה עשה אברהם
שנ' ויטע אשל בבאר שבע סדר לחמו ומימו לכל באי העולם והיה מזכה
ומדבר על לבם למי אתם עובדים עבדו את ה' אלהי השמים והארץ והיה
דורש להם עד שיהיו שבים ומנלן שאף החייבין היה מזכה שנ' המכסה אני
מאברהם אשר אני עושה ואברהם היו יהיה אלא אזכהו שיבקש עליהם רחמים
ויזכה ועוד אי אפשר לומ' שלא ידע הקב"ה שלא יוכלו להנצל אלא לזכותו קאמר
מכאן אמ' בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו ואותן הפתוחין לו
קמאי מצותי חקותי ותורותי לא הויא ולא חסרתיבה לשמור מצותיה ומאי תורותי ס״א
אלו הוראות ופלפולים שמורים למעלה הוא ידעם וקיימם. ומאי משם רועה
אבן ישראל כל משם בקן אבן ישראל ומאי משם הוי צדק עליון ומאי ניהו האור
הגנוז הצפון והיינו סוחרת והאבן שדרה למטה המונה נקראת דר ומאי הוא קרנים מידו לו
שנ' וקרנים מידו לו והיינו חמש אצבעותי אמ' רחומאי כך קבלתי שבקש מ'
משה לידע יודעת השם הנכבד ואמ' הראיני נא את כבודיך בזה לדעת מפני מה
צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו. ולא הודיעו ~~מפני~~
הודיעו מה שבקש וכי תעלה על דעתך שמשה לא ידע סוד זה אלא כך אמ'
משה רבי הכחות אני יודע אבל אני יודע היאך המחשבה מתפשטת בה יודע
אני שבמחשבה האמת אבל לא ידעתי חלקיו ובקש לידע ולא הודיעוהו ומפני
מה צדיק וטוב לו ~~צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו~~ מפני שהצדיק היה ורע לו צדיק
כבר רשע לשעבר ועתה נענש וכי מענישין על ימי הנערות והא"ר סימון שאין
מענישין אלא מבן עשרים שנה ומעלה אלא לאו בחיי אמרי אנא באמרי שכבר
היה לשעבר. אמרו לו חביריו עד מתי הסתום דבריך אמ' להם צאו וראו משל
לאדם שנטע בגנו כרם ויקו לעשות ענבים ויעש באושים ראה שלא הצליח
נטעו גדרו ופרצו ונקה הגפנים מן הבאושים ונטעו עוד שנה ראה שלא הצליח
נטעו וגדרו אחר שנקהו ראה שלא הצליח גדרו ונטעו עד כמה אלא לאלף דור
וכתב דבר צוה לאלף דור והיינו דכתי' ט' מאות וע"ד דורות קפחן עמד הקב"ה ושתלן
בכל דור ודור אמר רבק היינו צדיקי בדו עלמא ~~ומי מבדיל עונותיהם~~ דכתי' ועונותיכם
היו מבדילין ביניכם לבין אלהיכם. הא אם לא היו עונותיכם לא יהי הפרש ביניכם
וביניו והא דבא ברא נבלא נדריה לא ירדא ובלא ~~קרבנא~~ ליה ואמאי עונותיהם הוה אמרתי ליה ולא קא מהדר ליה
מהדר ומאי הוה מהדר מנשמתיה ומי הוה ליה לאיניש נשמתא למיעל ביה אין
דכתי' ויפח באפיו נשמת חיים ולאיניש הוה ליה נשמת חיים ואמאי עונותיהם שלא
הנשמה טהורה והיינו הפרש שיש ביניכם לבין האלהים דכתי' ותחסרהו מעט מאלהים ומאי
מעט דלית ליה עונות והקב"ה לית ליה בריך ומבורך שמו לעלמי עד: עגורב

מיהא הוא לבית ליה אבל יצר הרע מיהא מינה אתי · אתי סד אלא היא אתי · עד דאתא לוך
והדין והיינו דכתי' ולבי חלל בקרבי כך אמר הוא"ל ולא יכולתי לא נצרך דע ובמה יכול לבן
בעיסתו שלא היה טוען לכך ויום והיה מחבר ולא היה מחבר תורה של מעלה היך
מחבר להקב"ה דכל מעל שאדם עמל תורה לשמה תורה של מעלה מתחברת להקב"
והיינו דאמרי' לעולם ילמוד אדם תורה אעפ' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה
ולא עוד תורה היינו כלה שמתקשטת ומעוטרת ומוכללת בכל המצות והיא אוצר התורה
והיא ארוסתו של הקב"ה שנ' תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה היא כי כל
בזמן שישראל עוסקין בתורה לשמה היא ארוסתו של הקב"ה ובזמן שהיא ארוסתו של הקב"ה היא
מאורסה לישראל · ישב אמוראי ודרש מפני מה זכתה תמר והיא ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ לכך · ומאי טעמ' איקרי פרץ וזרח פרץ איקרי על שם הלבנה שהלבנה נפרצת
לעתים וזרח על שם החמה שהחמה זורחת תמיד בענין אחד והא פרץ הוא היה הבכור
וחמה גדולה מן הלבנה לא קשיא דהא כתי' ויתן יד וכתי' ואחר יצא אחיו אשר על ידו השני
דהוא הוה ליה להיות בכור ומפני שמחת הקב"ה שצפה שעתיד לצאת ממנו שלמה שעתיד
לומר שיר השירים החזירו ומאי טעמ' איקרי תמר ולא שאר שמות מפני שהיא נקיבה
נקבה סד אלא אומ' מפני שכוללת זכר ונקיבה והיאך שהלולב הוי זכר והפרי מבחוץ
הוי זכר ומבפנים נקיבה · והיאך בגרעינה שהיא סדוקה כענין אשה וכנגדה כח הלבנה
למעלה והקב"ה ברא אדם דכתי' זכר ונקבה ברא אותם · אפשר לומר כן והכתי' ויברא
אלקים את האדם בצלם אלהים ואח"כ אעשה לו עזר כנגדו · ויקח אחת מצלעותיו ויסגר
בשר תחתינה אלא אומ' דכתי' בהם יצירה וכתי' עשייה וכתי' בריאה בריאה בעת עשייה
הנשמה עשייה זכר ונקבה עשה אותם · יצירה בעת הרכיב הנשמה עם הגוף ואסף
הכל ומנלן דהאי יצירה לישנא דאוסופי הוא דכתי' ויצר יי' אלהים את כל חית השדה
ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם והיינו דכתי' זכר ונקבה בראם ויברך אותם נשמת
נקבה מן הנקבה ונשמת זכר מן הזכר והיינו דקאמ' ר"ל נחש בתרה חוה אמ' הוא איכל
ונשמתה מצד צפון אסתכנא מהרה ומאי הסכנה הוה בה משום דבא עליה · שאלו
תלמידיו לומר כן ענבלה היכי הוה · אמ' להם סמאל הרשע קשר עם כל צבאות מעלה
על רבו משום דאמ' הקב"ה ורדו בדגת הים ובעוף השמים · אמ' היאך אוכל להחטיאן
ולגרשו מלפניו ירד עם כל חיילותיו ובקש לו בארץ חבר כמותו ומצא הנחש והיה כן
כמות גמל ורכב עליו והלך לו אל האשה אמ' לה אף כי אמ' אלהים לא תאכלו · מכל
עץ הגן אמ' אבקש יותר כלום שהגרע היא אמרה לא מנענו אלא מעץ הדעת אשר
בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון והוסיפה שנ' דברים
אמרה מפרי העץ אשר בתוך הגן ולא נאמר לה אלא מעץ ואמרה לא תגעו בו פן תמותון ·
מה עשה סמאל הרשע הלך ונגע באילן והיה האילן צווח ואומ' אל תבואני רגל גאוה
יד רשעים אל תנדני הלך הרשע אל האשה ואמ' לאשה הרי נגעתי באילן ולא מתי אף
את נגעי בו ולא תמותי והלכה האשה ונגעה באילן וראתה מלאך המות בא כנגדה אמרה
אולי עכשיו אמות והקב"ה עושה לו אשה אחרת ונותנת לאדם אלא הריני גורמת שיאכל

פי' ענין נקיבה
פרץ נקרא [illegible]
שהיתה [illegible]
תמיד והיא
אחות [illegible]
היא [illegible]
לכך

נקט אומ' השיר
דכלול זכר ונקבה

עמי לא נמות נמות שנינו ואם נחיה נחיה שנינו ולקחה מפירות האילן ונתנה גם לבעלה
ונפקחו עיני שניהם ויקהו שניו אמ' לה מהו זה שהאכלתני כשם שקהו שיניו כך קהו
שיני כל הבריות. שבלו בדין אמת. שנ' שופט צדיק קרא ויאמ' לאדם. אמ' לו למה ברחת
מפני. אמ' לו את קולך שמעתי בגן ורעדו עצמותי ואירא כי ערום אנכי ואחבא כי
ערום אנכי מפועלי מצוויי ממעשי ואחבא מה היה לבושו של אדם עור של צפורן
וזה עצמו ערום שנ' מי הגיד לך כי ערום אתה. אמ' אדם לפני הקב"ה רבונו של עולם כשהייתי
לבדי שמא חטאתי לך אלא האשה שהבאת אצלי היא הסיחה אותי מדבריך
שנ' האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל. אמ' לה הקב"ה לא דייך
שחטאת אלא שהחטאת את אדם. אמרה לפניו רבונו של עולם הנחש השיאני לחטוא
לפניך הביא שלשתן וגזר עליהם גזירות כן שקבלתו והפיל סמאל ואת כת שלו
ממקום קדושתו מן השמים וקצץ רגליו של נחש וארור מכל חיה ומכל בהמה
ופקד עליו שיהא מפשיט עורו אחת לשבע שנים —— ∴ נגז כאן בעזון אלף·

תם ספר הבהיר הא-ל אשר עולמו מנהיר ∴

תחקור / ונזכר זה בלשכת הבנין במערכת הסדר והיא ריעגה באלף
בפסוק הנה ששאנו ולא עמחנו שהוא קרני בנין
ונכתב באלף כלומר ואלף
עמחנו נאלף הא׳
שבעשר צהיה רגלגים ליה׳
כאשר יתבאר ברגל מחנה
בנין בסדר בשבורת השם

ונקראת אלף פי׳ לשון פלא או לשון אלוף
שהוא לשון למוד · פא׳ א׳ כזן
כצורת כן שהוא שרים ואשה שמדן
חברים ·

פא״ו
ואלף ולא עמחנו קרין
בואו ונכתב באלף פי׳
השם ית׳ נתן שנעריס׳
לכל עולה ועולה להולין
טוב עליהם

.P.

אויר קדמון קוצה שליוד קוצה של יוד פי' לשלם המקובלים רומזים
שבאים של ארבעה אותיות לדבר נעלם כלשון קטנות כי כל דבר
קטן יורה העלמה הן ורצות ר"ל היוד

מכלה ·

מערכת האלהות הוא קיום אמונת האלהות

כאשר נאות לשלמותה ית'

וכאשר נאות להאמין בשלמות האמונה · והנה שצריך לכל בעל חינוך להאמין אמונה שלמה / אמונה מוחלטת קבועה בלב שיש קדמון מחדש: יודע: ומשגיח: ויכול: וקיום אמונה זו הוא באמונה התורה כלה · ר"ל התורה שבכתב: והתורה שבעל פה · שהם כלל כל התורות · כי התורה שבכתב מתבארת ע"י תורה שבעל פה / וכאשר

אמונה מוחלטת פי' שלא יהיה מחשבת האדם בסוד היחוד ברצון ושוב לא להטעין ..

שיש קדמון דע כי הפילוסופים האלהי קראו הסבה הראשונה עלה וסבה · ונחלקו על זה כתות כתות ואמרו שאם נקראהו עלה וסבה יהיה חסרון בתקו · וזה לפי דעתם כי אין עלה בלתי עלול / ועלולם הם הנבראים ועלת השם ית' · ואם יאמר עלה הרי העלול עמו · והרי לך כי יש עלה בלי קדמות · ולפי דעת החולקים עלה שנקראהו פועל ולא נקראהו עלה / וזה מפני שלא ידענו עלה בכח / ועלה בפועל

חח
מש
מל
רלי
א
יע

3

Cod 38/247

מערכת האלהות הוא קיום אמונת האלהות
כאשר נאות לשלימותו יתעלה׃
וכאשר נאות להאמין באמיתת האמונה / והוא
שצריך לכל בעל דת להאמין אמונה שלימה
אמונה מוחלטת קבועה בלב שיש קדמון ׃

אמונה מוחלטת פי׳ שלא יהיה מחשבה
הפכה נגד היחוד
בראיה ונגד / ולא לחלוק׳ ׃׃

שיש קדמון דע כי הפילוסוף האלהי קורא
לו הסבה הראשונה עלה׃

וסבה ונחלקו על זה כתות רבות / ואמרו
שאם נקראהו עלה וסבה יהיה חסרון במקום / וזה לפי דעתם אין עלה בלתי עלול ׃ ועלולים
הם הנמצאים זולתו ית׳ ואם נאמר עלה / הרי גם העלול עמו והרי לך כי שם עלה
מורה קדמות ׃ ולפי דעת החולקים עוד שנקראהו פועל ולא נקראהו עלה / וזה מפני שלא ידענו
עלה בכח ועלה בפועל כי קודם שנברא העלול ונמצא עלה היה בכח לפני שיעלולו היה בכח / ואם
יקרא אחר שיקרא עלה בפועל ׃ ואחר שנברא העלול עלה היה בפועל ׃ ואחר שכן הוא הרי לך
עלה קודמת לעלול ׃ ומשם שעדיין לא נברא העלול מפני שיש כח לעשות ׃ וכן עד לצד השני כי הגדר
רק נתבלבל כי זה מורה קדמותו ית׳ לבד לא קדימה אחרי שאין זולתו ית׳ ויח׳ ׃ ודע שאם נקראהו
פועל לבד עדיין היה מורה חסרון במקום כי עתה ידענו שאי אפשר הפעולה בלתי הפועל / והעובר
הפעולה יעבר הפועל כלו שאי אפשר בקיום האחר אחרי מות הנבר / ולפיכך זה קצת חסרון / קצת חסרון לכן
קראנוהו פועל / וזה מפני שלא ידענו פועל אפשרי לו שנוי בכח / ונמצא ~~[illegible]~~ פועל ונפעל בלתי אפשרי שהוא בפועל
עתיד בזה כי הפועל בלתי אפשרי שהוא הסבה תמידית הוא עלה בלתי חסרון יתחייב לזה שנר הפעולה
שהוא לפעול תהיה שלו / מבלי שיעבר / וכבר אמרו שהסבה עלה שהיא אפשרית / וליחם הפועל היא חסרה לבלי
שלמות בסבה שהיא תחת האפשר / ולא היה לה כח לקבל שלמות הפועל בסבת הנושא שהם מקבלים
בפועל ומקבלים בכח / ומשם פועל אפשרי לא יתחייב שידוע שלא תגיע בהסרת הנושא יהיה שלם
ובתוספת שלא יחסר / אבל קראוהו צורה לאו / צורת העולם שהוא צורת הפעולה כלה ׃ ומשם יורה שאין חומר
בלי צורה / ואין קיום לחומר בלתי הצורה ׃ ונע״ב שקראוהו צורת העולם שהכל מתקיים בו ׃ כמו שקיום הגוף בצורה
וקיום הגוף בשכל לא שיהיה הוא ית׳ צורה בחומר זולתו על דרך הקיום שקיום הכל בו ועל כן צורה / והבן
זה מאד / ואחר שהוא צורת העולם אם תעדר אותה אי אפשר שימצא הוא / ואם כן הרי לך שאין פועל
העולם שוה לפועל שזה לפועל האומר שפועל העולם הוא צורה / ופועל האומר אינו צורתו ׃ כי הוא חוץ
ממנו ׃ אבל פועל העולם כל הצורות הם עצמותו ׃ ועצמותו הם הצורות / לפיכך אין קיום העולם בלי הפועל
ופועל האומר אינו צורת האומר ולכן אפשר קיום לאומר בהפסד הפועל ולפיכך הוא הפועל והוא הצורה
ואחר שפי׳ פועל וצורה / שחוזר ונקרא תכלית ׃ ודע כי הוא נקרא תכלית מפני שהוא תכלית כל
האמתות והעלולים כמו שהודענו / ולפיכך הוא תכלית כל החקירות והשאלות ואין אחר השכל כי אם הוא
תכלית כל העלות והעלולים / ובזה השם תפסק שלשלת העלולים כלם / אלא לה שקראו המחבר קדמון ׃
ולא ראשון או אחר / דע כי ראשון הוא נופל תחת הזמן הפועל ראשון שאין / ראשון ראשון לשאין בזמן /
וכבר ידעת כי הזמן הוא נברא / והוא לרמזים הקדומים הנמצאים בינתם עד ירצה בחקו / ואם נקראהו
אחד יש להאמין כי אינו אחר אינו אחד במנין הכלל מאשר דרך החלק ולא אחד במין הכלל אשר נאמר
רק כן / אבל קדמון מורה שהוא אין לו שינוי בשום נושא להתעלות ׃׃

פי׳ אחר
יחס המחבר השער הראשון
בלשון אלהות / והטעם כי בלשון
אלהות נופל על כל מין החי
והוא מלשון אל כמואב
והוא לשון חוזק וגבורה
החוזק והגבורה הם אצבעות
השמאות כענין נהר
לקיום מתפעלם לכן
המחבר כן להורך
שלא יעלה על רעך
שהאלהות מן הסבה
הראשונה יהיו הנבראים
עומדים כעניני והמחבר
ביאר כל ׃ ובשער השני
בא לבאר לנו אחדות
והטעם כי לשון אחד
נופל על דברים רבים
כי הסוג העליון נקרא
אחד וכן המין יקרא
אחד והם המה הברואים
והם שם מינים
כנות הפרטים ׃
ונכונות הפרטים ׃
ונופל ... הסבה בא לבאר
לך המחבר כי האחד
המבואר אינו אחד
כסוג הכלל מינים
כמו הפרטים לא אחד
במין הכלל איש רבים
תחתיו
במערכת האחרונה
הביא המחבר פסוק אחד
להבנת כל המערכת ׃ והפסוק
המבואר הגוף ~~[illegible]~~ סלע
כי כל דרכיו משפט אל אמונה
ואין עול צדיק וישר הוא ׃
הנה בא הפסוק המבואר
פרט וכלל והטעם מבואר
שהנהגת הרחמים בסדר
העולם לכן פרט לאמת

הפרשה אינה לכבד הפירות / שיהיו תלוים לא לצד המקבל / לכן חזר וכלל כי אחר שהזכיר לדת חסד כלל הצור תמים
פעלו אחר כי הוא נוטל מן החסד כי כל דרכיו משפט האמת אל אמונה וכו׳ ואין עול הו׳ צדיק יסוד וישר
מלבנו / ופי׳ שלא יעלה על לב שיש בהם פירוד ונשנה חזר וכלל והכלל המבואר הוא כלה הוא כי הוא רבון לאין / והוא
דין לאמת שם הקדמות והוא׳ רמז לך הויות עליונות ולא תוכל לומר אלף בלתי שם מהויות המחוברות לה וכן צורה
א׳ בזה עולם ... שעשה המחבר אמר כבר לך העניינים לשון אצילות והטעם כי כן להודיע הערכים שהם בריאה
יצירה עשיה / כי על חסרון רבוק בהם על יד השכל כי הבריאה נמשלת על דבר לדבר / על כל מעיד ותחסר הדבר המלקח

הנלקח ממנו זה הנברא · אמנם חז"ל הניחו מלת ברא בהבליות הקוה והוא כמו האיש · אמנם המין הנער לא
לצייר זאת המלה ולקח כך נלקח לא נלקח מלת בריאה באלו השמות וכן יצירה על דרך הסכל נקבל בו חסרון כי אין יורו
דבר צורה בלתי צורה · וכן מלת עשיה נקבל בו חסרון לפי המחבר דרך אחר לפי אצילות בכל ספרו · כי אין אצה
ונאצל מן הרוח · ואמר הנברא האצול ולא חסר כלום על אחת כמה וכמה הל' ית' ונו' ובכל זה היא מלה מורכבת · והוא מלשון בל לה
אין לנאצל לה כי הלהות נעלם בדברי התשרים · ונשען כי לשון כל מה הנאי מלשון [illegible] לבלום / בלום מן

הדבר בהם · ספירות
העבנו כי כל הלספרים
נדרים בדרך עשר / כי
לא ישמש לעשר ולעשר
ולמאה ולאלף ולרבבה
ולמאה אלף כזה א
ואת הא הוא לגרה אחד
אלנפס אשר הייתה בלירקה
שנה כזה · 10 · ועלה
עשרה ואשר היתה בלירקה
שלישית כזה 100 ועלה
מאה וכזה 1000 ועלה
אלף וכזה 10000 עשרה
אלף וכזה 100000
[illegible] כלל כל הדרות כי
כל התורה שבכתב להבאת
[illegible] התורה שבעל פה
ונאמר
וכזה ועלה 1000000
רבבה [illegible]
אלף וכזה ועלה 10000000
מאה [illegible] אלפים
וכזה ועלה 100000000
אלף אלפי אלפי והנא סוף
המספר נראה החשבון
הקם על האשר לחי
שהשכל ובו מונר [illegible]
מחשבה [illegible] מעשה
[illegible] [illegible] ולנו
בשר בבהמה [illegible]
[illegible] בבהמה בשר [illegible]
כמן מותר באנשים כי
הוא [illegible] מן חסר
והכח השכלי [illegible] מאשר
כי החמריות אין להם
[illegible] עם השכל
ובהנכבי הזקנה יבורר
החמרי · וכאשר נעדרה
החמריות [illegible] לחסר עון
כי בחסר יבוטל עון ונמצא בלום כי הבלום נמשך מן החמריות · והכהן כלו שכל [illegible] לצאירם גל כהן
עם האבן [illegible] כי לאמר שהוא [illegible] עם [illegible] עם האבן שהם המין העבר [illegible] הוא בעלמות
הנמשך מלרת הדין הנקראת אלהים והוא [illegible] מנס · לא מותר בלום כי הוא נמשך מלרת הספר
הנקראת אלהים לכן אין לו חלק ונחלה בארץ אם היו עקקי זה כזה היו למחריבין כל העולם כלו · ומטעם
זה [illegible] והעבירו תער על כל בשרם כי השער מורה כחות אלהיות וגבורות עליונות כדי להחליש כח

ועוד כי על דרך החקירה מורה אם נקודה כי הנקודה אין לה מציאות בשכל ולא חוץ לשכל / ולא
קצותיו אין להם קיום ומציאות בלבדה / כן [illegible] מציאותו החזק הוא חוץ לשכל [illegible] שום לו מציאות בשכל
ולא הקדמה שהן שלשה המחבר · ידין [illegible] סבה ונאמר אין להם קיום בלבד / ולכך היותו עושה עבודה
לעשה האש / לבן והוא שלעקה אותו והרחמים עלו ונמצאתו בחקה כאשר ישאו האלוהים על הדין הם שמו
אלהים אם · ונעל כי הי' הוא נקודה בצורה וה' קמוצה באש ובעומדה כזה · יוד / ידו / ודי / ויד
דין / די / כי [illegible] אותיות כנוה [illegible] בהם כמו שאמר בעל ס"י סך כל הדרך קל / ואותיותיו יה ולמלאך [illegible]
סך הכל קדש ועל זה רמז באמרו קדש משתלשלת · פי' קדש ההויה האצונה / לפעמו שרש
שמעוהו באותיות אין הדין אם והבנים

מחדש ויידע ומשנית ויכול וקיים ואינה זו הוא באמונת
התורה כלה כל תורה שבכתב · ותורה שבעל פה · וכאשר
יתבאר עקר זה בעבודת הקריסה / כי התורה מקבלת כלה
הדעות הגדולות / והאמונות הרעות שיגמר עמה כי יש
כעות באמונה מהם כעקרים בעקר ואומרים שהעולם קדמון
כחשן ביול ואמרו לא הוא · ויש מאמינים בחדשו אך מכחישים
ידיעת מחדשו בעולם אשר אינה ידוע · ויש דיעה בשען
ויש יודו בדיעה · ומסירים ההשגחה לרוחניות הל עד פחיתות
הנבראים · ויבגדו בזה כי אין דעת וחשבון במעלה האיש
ויעשו אדם כדגי הים / והכלל לרעתם ענב ולאת הארץ
למקרים
ויש מאמינו

מחדש פי' שיש לנו להאמין שהעולם מחודש
דע כי ארסטו' איש מאמין חדוש העולם ויש לו כמה
הקדמות על זה / ונאמר מעשה על אמת כדרך
שמתעורר כל האמר / כי דעתו הוא שהם יקל
מינן מתואר במלבוש בדברים הנעשים מין
חדוש העולם שהוא דבר
עם הוא מאמין שהוא

אינו נברא / כי הוא רואה שהזמן דבק בתנועה ואין זמן בלא תנועה / ואין תנועה בלא זמן · ומטעם
זה אינו מאמין נבראים שהן בעצי עבוב שאין / שהשם ית' אינו מתואר ביכולת כדברי הנעשים
אבל אנו עם קדוש מאמינים חדוש העולם עם המאמינים אותו כשלת בדברים הנעשים ·
ויודע פי' שיש לנו להאמין שהשם ית' השמרות והגלות הכלים והצבאים / הסגים והמיעוט כאשר
בא המוסבה עלנו · ומשגיח פי' כי אעפ"י שיש בעולם האין להצמיח ולהפריש / ונטע
רוח לעבור האורים ולהמטיר דע לך כי אין זה תלוי במערכות אלו הארות שהדבר תלוי
כהם אבל לא כהם · כי הכח והיכולת תלוי בו ית' וזה שמעו והשגחתו · ויכול פי' אעפ"י שהאנשים בטבע
המערכת כל הפעולות השפלות לא תחשוב שהגשם בידם היכולת כי הוא תלוי בו ית' ולאין
זולתו כאשר [illegible] היכולת · בעבודת הקריסה פי' בקבלה כאשר הקריסה · שהעולם קדמון
פי' יראה לבאר דבר שכלי כי יש חסרון בחקן אם היו המאמינים חדמן ומזה
ראיות שהבאתי כולם זה · כחשן ביול פי' הבאת [illegible] הכחו' על הכחות הרעות כי השכל האנושי
אי אפשר להשיג מן השכל המצוי אלא במציאות מפעלותיו / ואין הפעולות נמשכות
מהדברים המוחשיים לאותו ית' כיון שבקשו להיידרו ושנבן מחדש בכל ימים / ואם לא היה המאמר

מחודש
הנגר

כחס הותר להם · אמנם לכהן לא הותר כי אין להכרית אותם היעקרות הנמשכות מן החסד / ובעבור כי
הלוי הוא חלק מה' לעולם היו נלחמים מלחמות השם · כמו שידעת בענין העגל · ונעל מה' מדרגה בכך
והקטנה עשה סענין · אמנם מבול בטעם כי הקול והניגון נמשך מן החוט השפטי ונצריך גבורה וכח ·
ולכן תמצא כשיר הקול והניגון מפני שהם מן הצד ההוא · וכן הלוי מן הצד ההוא · ולכן בעבור שהכח
והגבורה נמצא בו ·
זו הוא מוכרח לעבוד
עד חמשים ומחמשים /
שנה והלאה לא יעבוד
עוד כי חמשים שנה רמז
לנ' שערי בינה · ועבור
שלם כחו ולמעלה
בבינה / ונחמה יו
יד' [illegible]

מחודש לא היה לעינים מיחודך ועל זה אמרו ויאמרו לא הוא · / ויש מאמינים בחדוש
פי' יש כת אחרת מאמינים חדוש העולם / אך מכחישים ידיעת מיודעך בשפלים פי'
שמכחישים ידיעתו בפרטי השפלים ·
אמרו איכה ידע אל פי' כי הדעה הזאת אחד מהמאמרים המקריים / העסקים בענינים
וכל תאר הנה הנה המספר ואמר ידוע מיתר שכלם שהוא חסרון
בחקו לתארו בשום תאר · אבל מנהג מאמיני האמת יחסו לו ית' תארים פרטיים
עצמים · / ויש יודך בידיעה פי' כי יש כת אחרת מאמינת כי הש"י יודע בחדושי
העולם / ומסירים ההשגחה פי' שיש כח המערכת להטיב
ולהריע ועל זה הם אומרי' כי השם ית' אינו משגיח בתחתונים ולפי דעתם הכל במקרה
שאין הפרש בין חי מדבר ובהמה מדבר ועל זה חטא המדבר ויעשו כדגי הים / ועל הבנו
רעיה לו הפשוט עזב ה' את הארץ

ויש מאמינ' בחדוש פי' שהעולם מחודש ובידיעה פי' שהוא יודע בחדושי השפלי' ובהשגחה פי' שהוא משגיח בעולם בכלל ובפרט · אך בדברים היות וכו' פי' דבר אמרנו לעיל כי הפלוסופים אינם מאמינים השם יתעלה יכולת בדברי' הנמנעים ולכן

ויש מאמינים בחדוש ובידיעה ובהשגחה אך בדברים היות כיונו
דבר שלא יורה עליו שכל או טבע כי שלם כמותנו שהבן ויכחישו
בזה הנפלאות שהם בשנוי טבע הנקראי' נסים גלוים ומקשים לנפלאות
למצוא להם סבה וטבע · והכתות שזכרנו יש עוד דעות שונות זו מזו
זו מודית בזה וזו אומרת בזה · אין צורך להזכירם / אך הכלל היוצא
היוצא מהם הוא הריסת התורה כלה או מקצתה או להוציא דברים
נעלמים למשלים ולהבלים אבל מאמינים כי התורה בכל עשיה וספוריה
מתחלתה ועד סופה הם ענינים לא יורה עליהם לא שכל ולא טבע
כלל כי כן קבלנו שרינו בקבלה איש מפי איש עד משה רבינו בסיני ·
והמופת הגדול בגבורות ושאר הם עדים נאמנים על כל האמונה
ולהתקבלות איש מפי איש · והוא עדות גדול על כל האמונות
שזכרנו · ויתבונן זה מדברי הרב' בעל המורה בפרק ב' מורה בשנוי
המופת הזה וכאשר ירצה הא' בעגלה או ביחיד ויעשה עמהם
מופת בשנוי מנהגו שלעולם ושבטו יתברר לכל בעל הדעת הלה
כלם כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם מחדש יודע ומשגיח יכול ·
וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת
הנבואה ·

חייבו כי הנסים אינם דברים נמנעים / ולכן בקשו למצוא להם שהם על צד הטבע
או על צד המערכת / והם סותרים את התורה כלה · שהם נסים ונפלאות וסודות
עמוקים אשר כל הדעות אינם חלים כטיפת מים תוך הים מלא ·

כי ידבר אלהים את האדם / ולכן אמר הכתוב במופתים
למען תדע כי אני יי' בקרב הארץ להורות על ההשגחה
כי לא עזב יי' את הארץ למקרה כדעתם / ואמר למען
תדע כי ליי' הארץ להורות על החדוש כי היא שלו שברא
מאין / וזה כנגד תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות
על היכולת כי הוא שליט בכל ואין מעכב בידו / ואם כן
המופתים והנפלאות הם עדים נאמנים באמונת הבורא
בתורה כלה ע"כ / הרי לך כי באמונת התורה הבאה
בקבלה איש מפי איש עד משה בסיני תתקיים אמונת
האלהות על השלמות: וקביעות האמונה היא בנשמותינו
זכר לנסים ולנפלאות הכתובים בתורה בגופינו ובבתינו
ובמצחינו ובפינו בכל יום ובכל שנה: ובזה יתאמת לבנו
כאילו ראינו בעינינו הכל כי בהתמדת האותות אשר
ראינו ואשר ילמדום ויספרום לבנים: זכרם לא יסוף
מזרעם להתאמת הענין כי אין הדור ראוי והגון לעשות
לו נסים ונפלאות בכל עת / וכאשר נקבע בלבנו הדבר
הזה עד יתאמת לבנו הגמול והעונש מענין המצות
כי הם עקרי הדת והאמונה וכאשר האריך הרב ז"ל
הענין הזה בפירושו //

מערכת האחדות הן השלילות הנאותות לשלול מן
האלהות לשלמות אחדותו / ואיך יתנהג
השולל בהם / והוא שצריך כל בעל דתינו להאמין בענין
האלהות שהוא אחד ומיוחד ביחוד גמור כאשר
יתבאר / ומאמר הראשונים בענין הוא מאמר אחדות
שלמה: ומאמר זה יתחייב לכל שלם באמונת היחוד
לשלול מהם ג' שלילות מודעות לכל משכל בענין היחוד
והם גשמות ומקום ושנוי: ושלילת הגשמות שהוא
אינו מוגבל ואינו גוף ולא כח בגוף / וכלל השלילה
שאינו מוגבל לא במקום ולא בזמן אבל היה והוה ויהיה:

כי ידבר אלהים וכו' פי' ואחר
היא סתירה
לדבריהם שהשם ית' משגיח
מאחר שיש לנו נבואי האמת:

בגופינו פי' מלה שבת
לזכר הנסים //

ובבתינו פי' מזוזה שנצ'
היא באה לזכר

ובפינו פי' להזכיר יציאת
מצרים בכל יום //

ובמצחינו פי' תפילין שהם
אות על אותם

זכרם לא יסוף מזרעם
פי' שזה הזכר לא
יכרת מזרע ישראל לעולם:

יתאמת לבנו הגמול
פי' כי כשהאדם
מקיים המצות אז יקבע
בלבו שיש גמול ועונש והם
עקרי הדת והאמונה //

מערכת האחדות
הן השלילות פי' הסרה:
אחדות שלמה פי' כי
חכמי המחקר קראו
לשם ית' אחד שלם ובמוני
זה יסיר ממנו כל דבר עמו:
אינינו מוגבל ואינו וכו'.
פי' אין לו גבול מוגבל
הן בזמן הן במקום הן במנה
הן במחשב והקש על האמור
ואינו גוף ולא כח בגוף

עתה נבאר ענין גוף וענין כח / דע כי ענין גוף הוא כמו בהסכימם על נפש מוגבל לג' אופני
שיורגש אליו בהרגש שהוא הנה או שם מצטיין לא במחשבה לבד / ואמנם שיונחו בו
ג' רחקים מתחלפים על זוית נצבות והם הקטרים שלשה האורך הרחב והעומק

אמנם הכח הוא כולל לעצם ולמקרה / ועתה לא ימלט מהיותו מקיים העצם או מתקיים
בו· אם מקיים הוא הצורה העצמיית המעמדת החומר / ואם הוא בלתי מקיים היינו
מקרה מתקיים בעצם· והכח מזה פועל ומזה מתפעל· והפועל כמו על מה שיהיה התחלה
לשנוי מאחר באחר· כמו מה שהוא אחר המשל בו החום המתלבש בעצם כאשר ישחין אש
אחד מוכן לקבל החלופות יתחלפהו למשך יאמר כח פועל בבחינות העצם זה הפועל ממנו·
אמנם הכח המתפעל הוא כמו תאר אשר בו ישנה העניין מקבל לדבר אחר כמו שיאמר
על הלחות או היובש שהם כח ההתפעלות לדבר שהם עושים העצם ומכריחים אותו
היותו מתפעל: כי הכח הדוחה במהירות בכח הלחות או בקושי בכח היובש ··/ והנה
אמרו שאיש עזה ולא כח בעצם ז"ל שהוא אין יתר יגבל כן הכח והעצם ולא ישיגם כה ויגבל ונשא יתר בריה שהוא בגוה

חסר כאן מה שחלק עלי הרב ר' יצחק ז"ל וזהו שאמר הכתוב | **אילן מיימינים**
וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו· וכי יש ימין ושמאל להקב"ה | **לזכות**
אלא אילו מיימינים לזכות· ואלו משמאלים לחובה· והכל לפני מעשה | פי' מלאכי רחמים·
ההתעטם כאשר יתבאר למטה ויתבאר עקרו בעבודת הטעם· | **ואילו משמאלים**
ושלמת הפרוד היא כאשר ראוי להאמין שהוא שכל גמור· | **לחובה** פי'
הם מלאכי דין ונקראו
מלאכי חובה ·· **בעבודת הטעם** פי' בקבלה כשער הטעם

וכן ראוי להאמין שהשכל נזכר אינו שכל נפרד | **אינו שכל נפרד** פי' כי
כמו שכל המלאכים / אע"פ שהמלאכים נפרדים | האלהים הנפרדים נק'
מחומר אינם נפרדים מרצון / אבל נאמין כי | כן שהם הפרד אך אצל אין
הוא שכל שלם מיוחד ביחוד גמור עד אין קץ | להם הפרד רצון כי הם שלוחי
ותכלית לשלמות אחדותו ושלמות השנוי היא כוללת | סבה ראשונה ומקבלים שפע
ב' ענינים שנוי מחשבה ושנוי פעולה· שכן שנוי | ונרבה מאתו ··
מחשבה הוא מה שנזכרים מקצת הפסוקים לפי | **שנוי מחשבה** פי' אף כי
פשוטם בשם ית'; שנוי מחשבה כענין הבריאה ··/ | תמצא הגדות ומדרשי
ופסוקים לבורים כפשוטם
על שנוי מחשבה לא תבינם כפשוטם כי יש להם תוך אחר מעלה / ויתבאר מכח התוך שאין
לו שום שנוי חלילה ·· **שנוי פעולה** פי' תמצא מדרשים רבים שיש להם הנראה כבר
הפשט · שהפועל מחשבה וחלילה לו ולא תעלה בדמיון שיש
לו שום שנוי במה חן

ונמצא בזה עוד לרז"ל באגדות ובמדרשים הנאמרים | **שאמרה ירח לפני הקב"ה**
על הבריאה כמו האגדה שאמרה ירח לפני הקב"ה וכו' | פי' דבר כי חלה ולבנה
וכמו שאמרה שבת לפני עמה בן זוג וכו' וכמו ד—ין | הם כנגד החומר
הענין לעולם לא העין לו ·· וכמו שעזבה מדת הדין עם מ"ר | והצורה ונהיות כל

וכיונו בהם אשר עבודת ב' מינים בחר השבונות · אחר נעלם נתעלם לא היה
יכול העולם להתקיים לא הכוח
לצורך הקיום שיהיה מצוות
התורה בפועל מיוחד · ומצוות החומר בפועל מיוחד / וזהו שנ' מלבוש שעטנז שנים
בבגד אחד · ואחר שלא נתפייסה הירח הלבנה ל החומר אמרה לה לכי ומעטי עצמך
שלא יפעל כחו כמו להיותו בתוך אחרי התאוות החומריות שאם לא ישתדל האדם אחרי הדברים
האלהיות שהם נמשכים מן התורה כי על כן נקרא אדם באמת, לא ממהות החומר לא יוכל להתקיים
העולם אחר שלא נתפייסה / אמר הקב"ה הבריא לכח השכלי כי שמו כשם רבו אחר התפשט
מדותיו ·· הביאו עלי כפרה הוא רמז ל עשיית המצות השכליות שהם כנגד מין ·
לבלתי היות לו דבקות עם השגלות הנמשכות מן החומר / וגלי כלו לי ·· וזהו על מעשה
את הירח הרמוז ל החומר ·· ונכון אמרה שבת לפני הקב"ה לכלם נתת זוג ולי לא נתת
בן זוג אמר לה הקב"ה כנסת ישראל תהיה בן זוגך פי' דע כי המעשים
נמשכים סבה אחר סבה / ואם העלול מיוחס בשם זה כל שכן העלה / לכן דע
כי שבת הגדול / בזאת ההגדה רמז לשבתי שבתאי אשר הוא ראשון לשבעה כוכבי לכת
ולכלם יש להם זוג חוץ מזה ולכן אמר לו כנסת ישראל יהיה לך זוג דע כי כנסת
ישראל רמז לגלגל לבנה על שם שישראל נמשכים ונמשלים ללבנה כאמור החכמים
והמילות ויש עוד בכח ידיעת מהלך לבנה / והוא בן זוג שבתאי כי למטה בגלגל
האחרון / וכל דבר שהוא משמש המעלה יקרא נקבה · כי יש לה נקבים רמז לקבל מה
שלמעלה ממנו / ומן העלה התחתון יותר נכבד מזה ונמצא מזה ל הנה ירך ··
ונכון דין יהנין לי ודין לא יהנין לי / זאת ההגדה המצא חז"ל על מאמר יהי
אור ונאמר שני ארזים יקדו לעולם זה הענין ר' יהודה ור' שמעון ר' יהודה אומ'
מלמד שהיה בונה עולמות ומחריבן / וחד אומ' מלמד שהיה סדר זמנים קודם לכן · ואם תשיב
כי הבריח אותם לרמוז דבריהם לו על מאמ' יהי אור / דע כי מאד עמק מאוד / וזה כי
מאמ' יהי אור הוא האור הנברא ביום ראשון / והמאורות לא תלאן עד יום ד' ועל כן נכון
המאמרים דברים האומרים קדמות הזמן ונחלה שהיו מאמינים שהזמן הוא קדום כי זה
הדעת הוא נוטה למאמינים קדמות העולם / אבל דבריהם הם מורים במסופק ולא
בודאי כי הם רמז כי הזמן דבוק בתנועה שהוא הגלגל / ואין זמן בלא תנועה / ולא תנועה
בלא זמן אך איך למאן דאמר בונה עולמות הגלגלים נקראים עולמות / ובעבור שלא
יהיה יכולת בתנועה המגעי להשיג אור שנברא ביום ראשון שהוא חמה אלא באמצעות
הלבנה שהוא עם השוך החריבן כלם / העולמות אומר הספורים שהם למעלה מגלגל לבנה
ולמאן דאמר סדר זמנים הבונה אנו"ם שהזמנים נדרשים מכח מהלך הלבנה / ודע כי ז'
הזמנים הנודעים מכח תנועת הלבנה יש להם סדר למעלה בגלגל חמה / ועל זה א"ל שאמר
הקב"ה דין יהנין לי לקיום העולם כמו אור הלבנה שיוכלו להשיג התחתונים ·· ודין לא
יהנין לי לקיום כמו אור החמה ושאר הכוכבים ·· ונכון שלקח מ"ר עם אלהי'
פי' דע כי זה הפי' על דרך החקירה הוא מופלא ותדעהו · כבר ידעת כי שם כן הנאמ' שם

של חיים

על התמיד כאשר נודע בקבלה: / וגם פן הוא שם של דין והם משותפים בענין צריך זה קו וו
ודיהן ונודע תבין יותר נעלם בראשו התעוררות אשר עבודת באורים בהר השלום ··
פי' אשר אתן קצת בביאור אילו ההגדרות בשרשת המדות ובשמות השמים ·· כמאמר
מחלוקת שלמה פי' חכמי המחקר כאשר אומרי' אחר שלם הם שלשים לאתן לדבר עבר ··

וענין שני פעולה נחלק לשני ענינים / האחד ההנהגה / והשני שמו
וענין ההנהגה הוא שיורנו הכתובים בהנהגת י"י בעולם השפל כי לענוש
דין ולעתים ירחם או בכלום או בפרטים / ובאלו מתנחם להרע על הטוב או
הפך או במקום אחר או בענין הרבים או בענין היחיד · וענין השמות הוא מה שנמצא
שמותיו מהם יורו על הרחמים ומהם על דין ובאלו נחלק ומשתנה משמותיו ··
ושלש השאלות האילו כלן נכללות במאמר מחלוקת שלמה ·· מחלוקת שלמה כבר בארנו לשלום
וכל האחדות בשלמות הוא שאינו גוף ולא כח בגוף — מיוחדת — בגוף ולא כח בגוף פי' שהגוף
ולא שכל נפרד / ולא ישתנה ממחשבה למחשבה / ולא — בהם פועלים בכח ופעמים
מפעולה לפעולה / ולא מהנהגה להנהגה / ושהוא — בפועל / אבל הש"י לעולם כחו
שכל שלם ופשוט מיוחד בכל חלקי שמותיו / ובכל חלקי — בפועל ··
פעולותיו / ושני פעולה אשר מצד ההנהגה אינה כי:
אם מצד המקבלים כי ההולך בתומו ובישר עומד בין קבלת הטוב הנגזר מאת — מצד בית קבלה
השם ית' והמסלף דרכו מפקיד עצמו להתרחק מן הטוב הנגזר מאת הש"י ·
ומקבל ההפך הנגזר גם מאתו ית' / אך מצד י"י ית' אין דבר רע נעשה יורד מן
השמים / כי הוא פשוט / וההנהגות משתנות דומה למה שאמ' לעתיד לבא הקב"ה
מוציא חמה מנרתקה והצדיקים מתרפאין בה לג"ל / והרשעים נדונין מה
לגמר כי צדקת הצדיק חסד וברכה / אלו נשפטו לבדרן · ורשעת הרשע משפט
משפט דין וקללה אלו נשפטו לבדרן · ובמלת ירם יעשה להם / ועל הדרך הזה הוא
ענין שני השמות · אמנם שאמ' כל מקום שנא' אלהים זו מדת הדין / וכל מקום שנ'
י"י זו מדת רחמים ענין היות י"י ית' נחלק בשמותיו / אך השמות הללו מורים מקומם
על ההשגחה הטובה הבאה מאתו ית' אם רעה ח"ל אם נגזר מאתו על בוראיו
לקבל הטוב בכונתם או ההפך ברשעם ·· ועל הצד השוה שבהם ~~[illegible]~~
כל מדות השם אמר הכתוב הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וכו' ואמר
כי פעולות יוצר עולמים תמימות והוא בעצמו צדיק **הצד** השוה שבהם פי' במדות
יוצר בכל דרכיו כלומ' תמיד ופשוט בכל מדותיו ·· — אמ' הכתו' וכו' כי בהם
ומאחר שהוא פשוט בכל דרכיו הנה מלת אין עול על — הפסוק עם קצת שאמנו כלל
הקמונל שהוא מצד השכל ·· וכן — המדות / ומחל' חבר וכון בהשואה
אחת באשר אמר ·· כאשר ·· וקרא
רמז לשלשה המדות ראשונות / הבן אל לעולמים רמז לחסד הגדולה / הצור תמים פעלו רמז
רמז לפחד יצחק שהוא תקיף וחזק · כי כל דרכיו משפט רמז לתפארת ישראל שהוא

משפטו ״ אל אמונה ראוי לבטוח / כי כל מי שהוא נאמן יש לו כח הבטחה / ואין עול ראוי לתאר
כי כל שהוא ירא יי' ולפחד לו הדין ישמור עצמו מלעשות עול / צדיק ראוי לצדיק יסוד
עולם / וישר ראוי לעולבנות בית דוד / כד"א כי ישר דבר יי' וכל מעשהו באמונה / אחר
צריך לבן המשמעות / וכל המשמעות ידוע כמו נ"ל חזר ומיגן בהשואה אחת
מעולה והיא מלת הוא שבסוף הפסוק כי באמת המלה נכללים כל ז' הויות הא' לז' הויות
המשמעות של כן הצמח דנעמת צדי מרח / וצדי ס' יוכיח והוא לשון יתר כי היתרה
מיוחסת לבי והבריאה לו ויש בכח הבריאה כח היתרה / ונפתח ראוי לאמונה שהוא מרת
מתנת בלתי הפסק והנה נערת הט"א כזה ראוי לז' הויות. נשאר הו' מלה הוא
לתרע הו' לקו האחרוני עד קיומתו / והה' ראוי לתגעל המתגן ״ והנה הכל לנאר
במלת הוא / ובהזכיר האדם זה השם בכל מקום שימצאהו יכוין לז' הויות /
וליחדם כלם כשלהבת קשורה בגחלת. עד אין סוף. וזה לבאר ״

נכן על יד השוה שבנוסח תמצא מנגמים
בפסוק רחמים שם אלהים המורה על
הדין · אן שם אדני ואף שם שנינה מורה
על הדין / וכבר שזכרנו כל מקום שנאמר
יי' אלהי' זו מדה / ואמרו נגד אין אלהים אלא
דיין וכן שם אדני הוא לשון אדנות המורה
על דין כאשר ידוע לבעלי העבודה בהיות
דין בין א' יוד / וכן מנגמים תמצא בפסוק
הלשון שם בן ד' המורה באותיותיו על רחמי'
וכמו שאמר כל מקום שנאמר ה' זו מדר' ״

וכן נקל יד' השוה שבשלחן
פי' מנג"פ שאמרו
חכמים כל מקום יי' זו
מד"ר / ובכל מקום שנא'
אלהים זו מה"ד / אע"ג
בהרבה כתובים שהם
שנים בכל יבר שאם היה
שהמאמר וכו' ברחמי' שהוא שם
של הויה רחמים / ולא בשם
אלהים המורה באותיותיו על
הדין לא היה ראוי לכתוב
אלהים בספר שהוא רחמים כמו נודע אלהים שנה לורה רחמים נגזרי' בלא ספק · וכן לא
היה ראוי לכתוב בספר של גוזר שם של הויה / כמו נודע יי' וכן לא היה ראוי לכתוב
נקוד אלהים בשם כן ״ אע"פ אתה רואה שהכלהם בהשואה אחת ואינן נחלק בשורש
ואלו ההפכים הנבאים מחלוק משמעות השמות מתוך המקבלים הם אבל לא מצד
הפשוט חלילה / אמנם עמקי הדברים לבעלי העבודה הם מסורים ״

ויתבונן מזה מעברתהריסה ובמעשי סדום
ראויים ערך עמוק גדול כעניין למשכיל
כי בהיותו אדם צדיק אומר נותן הדין היותו טוב
ולמה יהא מעוקל משפטו ונהיות רשע מקיימים
ורואי הוא לטמון ולגרוע אמנם עמקי הדברים לבעלי
העבודה הם מסורים ״ ויתבונן ·

תבהינת רשע וחליו' פי'/
בהיות רשע ואין
ראוי' שיש לו חיים והצלחה
בעולם הזה והרי היה לטלוח ·
אמנם עמקי הדברים וכו' פי'
שאין גלגול הנשמה צריך ונראה
רשע וטוב לו ״

ויתבונן זה מעבודת העצם ומעבודת ההריסה עם מה שאבאר
העקר בעבודת ההריסה / ועל הדרך הזה שאמרנו כל המדבר
במשנה ז"ל יש אין דעתו לקבוע לו בשמועתו ולא במדותיו לא שם
קבוע ולא מורה קבועה כל שיאמר שם פלוני מורה על הרחמים ולא
על הדין / וזה על דין ולא על רחמים · וכן מורה על רחמים ולא
דין אי אפשר כי הדבר השוה בכולן בין בשמותיו בין במדותיו
כי היה השמות וההנהגות המיוחדות והכללות כמו ית' ·
ומשמעות השם / וההפכים הנראים הם לפי המקבלים · והנה
כמבואר שני מעלה הכולל הנקבה ושמות עליך יתברך המדבר בהם ·
אך שני המחשבה אשר בעלות השני יתבאר ביתר הקלים ·
כל לשכת הצורות עם מה שיתבאר אחר שני מעלות ··
והכתובים המורים בענין השמות כמו מ"ש שאין פה יל'
ורגל ואזן וכן שאר המנהגים · כמו הלוך ועמידה ונציבה
וכן שאר החושים כמו ראיה ושמיעה וראייה ודבור · וכל כיוצא בזה
כל אלה יתבונן למשכיל כדי לחוות כמו בעבודות השם ··
ושאר הירידה והעליה יתבונן במעשה המרכבה במיוחד ·
ובזה מעלה לעבודת האמונה ··

מה אני ולא אדע נפשי / אם מה אני שאהיה ולא אדע נפשי שעבר עד הייתה תליה
ואם לעתיד / והנה היה צדיק ורע לו צדיק וטוב לו הענין שלא מרשה / ואמנם שאמר הנביא
ורוח חדשה אתן בקרבכם שמשמע שאין רוח חדשה עתה · ועל כן כי יש רוח חדשה שאמרים
אמר ז"ל קורא · והנביא דבר על הכלל · רשע וטוב לו כבר היה משפט ולא שעשה לשעבר
קצת מצות והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה בזה העולם ומפני זה טוב לו · דבר אחר
צדיק וטוב לו צדיק שיש לו בן צדיק · ואם הצדיק הוא שלא חדשה · ועל כן זכה להוליד בן
בנשמה חדשה · צדיק ורע לו כבר היה לשעבר ושמא העבירות שעשה לשעבר נפקדו לבא על
זה הבן להיות בגן בנשמה שעשה לקיים מאמר הכתוב פוקד עון אבות וכו' צדיק ורע לו כמבואר
רשע וטוב לו רשע שיש לו בן צדיק ·· והטעם כי זה הרשע היה צדיק לשעבר ומצות
שעשה לשעבר נפקדו לבא על זה הבן להיות בגן בנשמה לא בגלגול רק בא בנשמה חדשה
ולא בגן בנשמה שעשה / רשע ורע לו רשע שיש לו בן רשע כמוהו והוא בא בנשמה
שעשה והוא בא בגלגול לא בנח ·· ביתר הקלים / ע"ש בעמעות הלידות ··

ויתבונן זה מעבודת
העולם כי זה
המאמר כמשך את
לומר/ חכמים צדיק
ורע לו רשע וטוב
לו / צדיק וטוב לו ·
רשע ורע לו ·
דינו בשתלשלות
צדיק ורע לו
כבר היה לשעבר
ונשמה ליפגו חדש ונתן
ואותן העבירות
שעשה בהיותו ·
לשעבר הוא מקבל
עונש עתה שיזכה
ויהיה חלקו שלם
לעולם בחיים הנצחיים
ורציה בעולם באמן

לשכת השכלות ונערכת בה ג' מערכות ·
מערכת שכלות הלמוד
ומערכת שכלות השני
ומערכת שכלות נבדלות העולם
נזכיר פרקי בעבודה זאת אקדים
לכוון ברייתא אחת שנויה בס"י בענין
היולדה כוללת ראשי פרקים אשר עברו
בהם בעלי העבודה הזאת ; ותורה דרך
מסילות הדקלים החונים למבינן ··
כנו שם עשר ספירות בלי מה עשר ולא יא'
עשר ולא תשע וכן קבלו בעלי העבודה
בבאורם · כי האלהות הם אצילות עשר ספירות
הנהגותיו בעולם השכל · ולמטה מדבר עוד בענין
האצילות עם מה שיתבאר עוד להיות בלי
מחוה בעין בעבודת הארש · וקראם בעלי
הספר ספירה מלשון מספר בעבור היות
שורש כל נבדל בגדר מספר עשר
כי המאות והאלפים והרבבות וכל המספרים
כלם נגדרים בגדר עשר כאשר ידוע
לבעלי החשבון · ויתכן כי לשון ספירה מלשון
לבנת הספיר ·· ואמר בלי מה לרמוז על ענין
מעלה · אין שקראו כן מצד עצמן ·
בעבור כי הן האלהות כאשר זכרנו ונאמר
מזכור עוד / נכבד
השכלו בעבודת האחדות כי האלהות
בלי מהות / ואמר עשר ולא תשע
שלא להפריד הראשון באצילות מהתשובה
ולא האחרונה באצילות מאותה שלמעלה

שהם מיוחד נבדלות ונעלמים · שהעלה נקרא סוף · ואינו נגדר בראשון עם העלול בהיות
הוא סוף וזה אין תכלה · כי אלו עשר ספירות הם יחוד ולא שבגה בהם · ואין בפרט אלא
מה שבכלל · ואין בכלל אלא מה שבפרט · הכל נקשר כשלהבת בגחלת · לכן לא תפריד
הראשונה שהיא המחשבה מהתשובה לצורך מעלה בדרך סוף ואין תכלה ··

למעט מעלתה · כי דבר היחוד שוה
בכלן וכלן שאמר שם בעל ס"י נעוץ
סופן בתחלתן · כי מסוף דבר נמצא

מערכת שכלות שכלות הלדות פי'
הספירות שקראנות מדות על שם
שהוא ית' משפיע ומשפיע העולם
השכל ולראה מעלתם באצילותם
מדרגתם ·· מערכת שכלות השני
פי' שיש בספירות שכלות שנים לפי
שהם שנים בקווים ·· ושכלות
נבדלות העולם פי' נבדלות וזה
כנגד זה · העולם בכל מקום
רלג' לרמ' על שהנקבה המעלה השכל
וזה נבדל בלשון ז' וזה שרוני בלשון
ש נזכיר פרקי בעבודה הנאצל
פי' בקבלה ואמת ··
ברייתא מחוה בעין פי' מחוה בעין
הלבאר לעבודת הארש ··

לרמוז על ענין מעלה פי' אין סוף
שמשם נאצלו כל ההויות · ולשון אחר
בעל ס"י בלימה היא מלה מורכבת
בלי מעולה · שאין לשאול מה כלל
עניה הדבר הנעלם ··

שלא להפריד הראשון באצילות פי'
שלא תחשוב בראשון נעדר מספירה

שנעוץ סופן בתחלתן פי' כי ראש דבר וסופו שניהם
בלי שנוי ובאחדות · כי הכל הוא כמוס ונחתם
בכח אין סוף · ולא נמצא דבר זולתו זה ··

אשר עברו בהם בעלי העבודה
פי' אשר קבלו בהם בעלי
הקבלה הזאת · בדל
מסילות הדקלים פי' שבילות
הספירות ··

אין שקראו כן מצד עצמן
פי' כי עשר ספירות מצד
שהן האלהות ושהאלהות
מיוחד בהן בלי פירוד
לכן אין לשאול בהן מה ·
בלי מהות פי' כי אין
לשאול ולומר מהן ··

ולא האחרונה באצילות פי'
מהתשובה שלא תחשוב
בעבור שהאחרונה שוה
למעט מנה להיות נעלה
השכל שיש מיעוט מעלה
בגה כי תחלת המחשבה
הוא סוף המעשה ·

ראשו

ראשון · ולראשון באחרונה סופו · ואין סוף בלתי ראש · ולא ראש זולתי סוף כיוצא
בזה כי ראש דבר נסתר שניהם בראשיתן ובאחרונתן כי לא ימצא זה זולת זה
כדרך לבה שאמרו ז"ל תחלת המחשבה הוא סוף המעשה ··
לפי שמשכיל בשניהם נקרו לפי' מישכיל בשניהם פי' מי שמשכיל שהמחשבה ראש
כאשר יתבאר בדבור לחנה בן לפעמים המעשה שמעשה ראש למלאכת ישכל
ונאמר עשר ולא אחד עשר כמאמרם ז"ל תחלת המחשבה הוא סוף המעשה
וגם ישכיל מאמר ס"י נעוץ סופן בתחלתן ·· בדבור לחנה בן עשר [illegible]
למפרש סוד [illegible] ··
שלא למנות בענין המעלה שלא למנות הענין המעלה פי' אין סוף ··
אשר זכרנו לספירה אחת והיותה
י"א כי לגדל מעלה אין שם
המספר נחשב בו המספר [illegible] פי' [illegible] שהמספר נחשב בו הוא המתרבה ומן המתברר
ובדבור לחנה בין יתבאר ואלו הספירות יחסו לקצתם המקובלים י' הספירות לא החשוב תלויה
שגם מענין לבעלי העבודה שיקבלו החלוקה וייחסו להם הכינויים כי יחד עמהן לא ימיר המקבלים
עם לה שיתבאר עוד שם שאי אפשר לבעל האנושי להשיג לא דברים עצמיים על לקריים
שמקבל ונעשים במשל ז"ל כמו [illegible] המחשבים שהם הנאצלים עצמיים על לקריים
הספירות ענין כתלות ישיג הדבר הנשלל מכל לו והכל יחסו בשתוף השם · לא שיהיה
אחת נל אחת · ויש דמיון בין לעולם תלוה וכאשר נתבאר [illegible] · ולאחר שהדבר
לך לדעת כי נזכר · הנעלם הוא חוץ מהשגת השכל האנושי · אין ראוי לקבוע לו שם
בענין הספירות ראש כלות כי הכלה הוא לקרה שאנו בעצם · וגם האמר
וסוף אין הכונה תלוה מאחר שהדברים קשורים זה בזה כשלהבת בגחלת לא
היות לעולם גבול ראש יחסו כינוי לעשר ספירות המשובה היא כי כל דבר שלם
וסוף כי כבר בארנו אין נותנים בנקודה · וכל נקודה יש לה שם והשם שלה
מעבודת האחדות אשר · ויל"ד כן בספרה עשרים · ועשרים בספרן
נתבאר [illegible] האחת כתר · ובכתר העשר בראש העשרה והמלכות והוא לענין מעלה
[illegible] קבלו אצל הכונה · ושרי · בלא מלועה שלה ששר · ותמורתו עשר · זה
הוא של ענין האצילות המשער לו' ענין הוא שם מיוחד להקב"ה והוא
אשר לו ראש וסוף · [illegible] נעלם הוא עשר והוא נעשה שהיא הנקודה
וסדר לתקן הנבראים הנקראת · הרי לך כי לא יחסו המקובלים מספר עשר
בו ובענין אשר יתבאר עוד ספירות כינוי הכינוי תלוה לא כיור לה שבארתי לך
בעבודת הסדר · בעבודת הסדר פי' · בקבלה בשער העשיריה ··
עוד יש לך לדעת כי ענין האצילות אשר זכרנו ואשר אזכר עוד בעבודת הסדר
איננו ענין שנשתנה או שנתחדש במציאות או בנאצל דבר שלא היה טרם האצילות
תלוה כי כבר זכרנו כי אצילות הספירות הוא האלהות יתב' · ואמרנו בדבור
לחנה אמונה כי האלהות לא ישתנה מדבר לדבר · אבל ענין האצילות הוא

יחסו כ

שנתגלה הכח הכמוס והתפשט להכות ל' הפועל' והמשל בזה להדלקת הנר להקבלה ומעלה להבה כי לא נודע להבה בקבלה עד יצאתה לפועל לאור העינים · וידוע כי הלהבה בקבלה בכח ומציאתה להכות לאור בפועל אין חדוש בלהבה · אך הפועל שהוא האור הוא חדוש לראות בה עתה ולא קודם · גם ביציאת הלהבה להקבלה אין חסרון בקבלה · אעפ"י יש קבלה על השלהבת ליעלה לעיני הרואה עתה ולא קודם הראותה קודם השלהבת והנה קבלה בלעלה כן הוא כמשל באיטלורי כי הספירות שהם הכתוב הם במאיטלם עד עלות הרצון מאותו יתב' להתקלות לתאות להכות ל' הפועל

הויות כל כח וכח פי' כל הויה והויה יסוד לעשה בעולם השפל על אותו דבר שהוא רוצה בו · המשל בזה: חסד מכונה על אותם שאמלו חסד נכון כל דבר בסדר הזה ·

מאציל פי' דבר עליון ·
נאצל פי' דבר תחתון ·· ולא תחשוב שמונה שמם להם ראש ותחת חלילה לא על דרך המקבלים ·

כל הויות כל כח וכח יסוד לעולם העבירה לצאת מלוא בעולם השפל בעל מורך תחלת המחשבה · ולא יתערב דבר בדברו עד עלות הרצון לאותו כאשר יתבאר בשעם ונזכר לזה בקול מחוה בנין · קדמו של דבר אין חסרון במאציל · ולא תחלש בנאצל · אך עלות המאציל על הנאצל בקדמה כעלות השלהבת עם כי דבר שיתבאר עוד טעם מעלתם עם לשפטו טעם העבודה בהם · והבן העקר הזה כי הוא עקר העקרים ויסוד כל הבנין עם מה שנזכיר הליד בעבודה האמת כי עשר ספירות הלה קנין להתהות ית' כאשר זכרנו · ושהלהות ית' מיוחד בהן בלי פרוד ושינוי והוא יסוד כל הענין ··

IV

מערכת שמות הנרדות

מערכת שלש הגדולות פי' הסמוך ·· אשר הכות חד' מהגלים פי' כו המקובלים הכינו הם בנגעים לכבד יחס הספירות אז זה נקרא כן נראה נקרא רחמים נאיגר למוטעלות ·· ובעבור שהתכמה

כן רב השמות אשר לי' ספירות המקובלים כמו בעל השמות מהם אשר הבינו הם בנבואים לזכר המעלות החות בעולם השפל · ומהם אשר קבלו בסתרי התורה ונבואים והכתובים ומהם בסתרי הקבלה והמדרשים · ואף רבו שלותם בלתי מאשר נכתר · אמנם לא אשר עטרו הם אשר יספיק מהם העבודה בהם והם הקבלים התועם עלי המעשן ··

היתה סבורה במהם יחסללות רבות לספירות כמו המעלה המתהוה מהם בעולם השפל ·· ואמר רבן שמותם פי' אשר שום להם שמות רבות · כי כל התורה נדרשת על סדר המרכבה האלהית כדי לקצר לא יחסו להם כל לספירות אלא השמות · אשר יספיק לכל מקום. נכוה מאה נקראו והקים על השאר ·· והם הקבלים פי' כל שם לעולם השמות שאמכנה כזה לכל אחד מהן הכבה מאוד ··

ולא יתערב דבר בדברו פי'
פי' לא יתערבו הכחות שהם
ההויות שאם היו מתערבים
כל המאציל שהוא הכונה
יהיה העולם חרב ·
כי אין כח בבריאות
הגשמים לקבל השפע
באחדות כי אם על דרך
ההתפשטות ··

כשלימות התולה
המחשבה פי' תחלת
ספירה הראשונה
הנקראת
מחשבה ··

קדמות של

שם כן
כנגנן

עתה נתחיל שמות הספירה הראשונה הנקראת

כתר עליון ׳׳

כתר עליון פי' בעבור שהכתר מונח על הקדקד ועל הראשי' והשרים במלכות המעלה
והכתר מורה לשון מעלה פי' רמז על סוד חכמה המעלה ללמד כמו שאמר
והחכמה מאין תמצא כתר מאין כתר ׳ ח׳ נוטריקון חכמה ׳ פי' רמז על סוד חכמה הנעלמת מאין
שהמחשבה נרמזת בקוצו של היו"ד שהוא נקודה קטנה וכל נקודה אנו קוראי' יו"ד ׳ ויוד בגי' כ
וכך במספרי' עשרים ועשרים בגי' כת"ר פי' אחר ונעקר המחשבה היא שיודיע
מיוסד למעלה והוא כלל י׳ ספירות / שהם כנגד עשרת הדברות שמספר אותיותיהם תר"ך
ונסדר כת"ר תורה שסודן עשרים ושתים שהוא כן שכולל כל ההויות הרי לך בבת הצירוף שהמחשבה
כוללת את הכל ואין בכלל אלא מה שבפרט ואין בפרט אלא מה שבכלל ׳׳ וזה מבואר ׳׳
ומן הצירוף השני שהוא כר"ת מורה כי מי שנכנס בגלה החכמות בדרך ענוה ויחשוב דברים
נפרדים יהיה נפשו נכרתת ונעקרת מן האור העליון שהוא אור החיים ומן הצירוף הג׳ שהוא
תר"ך והוא לשון הוראה מורה שהמחשבה מורה דרך הישר ובא לבית המלך שנית ׳ ומן הצירוף הד׳
שהוא רכ"ת יתבאר לך כי אין אדם יכיר את בוראו עד שיקח מחשבתו מכל הדמיונות ובהנדר כל
הפיתויים אז הוא ראוי להשתמש בבת מחשבתו הנקיה בדבר נבונות / ויתעסק בזה מה שאמרו ז"ל בן ג׳
שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו / ואם היה מאותם היודעים מה היתה הכרה בן ג׳ ׳ אך
תדע החכמה הזאת ולהבין אותם החקירות שחקר החוקר ודרש שתבררה לו ידיעת קונו ׳
בתכלית מה שאי אפשר להשיג מכל נברא כל שכן שכל בחומר עד שאמרו עליו שהוא היה
המרכבה כמו כן בלקיחות ירושתו ויעל מעלון ה׳ ונסמכו לנאות ההשכלה מה שסמכו ׳ ואם
יודע סוד לך השעשועים מעם יתברך לך סודות נפלאות ושעשועים עמוקים ׳ והבן אמרם
כי אברהם אבינו הכיר את יוצרו משמר לשונות ואז יתגלה לך תעלומות הכר / ואם תרצה להיות
מן היודעים תבין דברי לאדי בתכלית שכל הטוב ולא מאותם הנעזבים לחומר כי קנאים קל
ישרה והתורה רחבה ושוב דע לך כי מן הנה רצו לשבחו / ונכלה ממנו לבשו אם מן העומר
כי אברהם בלשון עולה דע לך כי הוא סוד שר הפנים כי י"ל/ אינו נראה לשום נביא לבדו
בפנים ולא משל לא בפנים ולא באחור אמרו הכל דרך השתלשלות גבוה מעל גבוה שומר
וגבוהים עליהם ׳ גבוה הם חיות הקודש מעל גבוה הוא שר הפנים עם כל מה שלמעלה
למעלה ממנו שהוא דרך מה שראה יחזקאל ׳ וגבוהים עליהם כלן כנגד מעלות שכליות ׳
אך מה שאמרו ז"ל בן ג׳ שנים הכיר אברהם את בוראו ׳ לא תחשוב שנקבץ השכל האנושי בן ג׳ שנים
כי כבר דברו בזה חכמי הטבע כי בן י"ג שנים יוליד אדם כל [illegible] שאז הכחות שהם מפתחות
לפי שכל כח הבח הכללי והמתעורר והשכלי הם בתכלית התגברותם ׳ ולא הן שנים שאמרו
רז"ל הם כנגד אלו הן כחות שהם מפתחות דעת תפלה [illegible] והם כנגד עולם התחתון שהוא
המרכבה התחתונה שהם ד׳ יסודות שהם יסוד הכל ועולם האמצעי שהוא עולם
הגלגלים ׳ כי התולדות נרקמו עם גבה רגלים ונשל רגלים ואמצעיתם ילדו
דברים בעולם השפל דברים הרבים למעלתם כי כל מעלות העולם השפל נקבצת בשמי

להסבה היא באמצעות. עולם האצילות ועולם העליון שהוא שר הפנים עם ליה שלמה למעלה
ממנו. ואברהם אבינו ע"ה הכיר כבל לו כמו שמפורש בגלות המכלה בפ' ועדיין צריך ממנו
בבל לה' לעולמות, לעולות שכליות העליונים לשל. ואם תבין זה תבין לאלהים הכר יותר
משאר לשונות. דע לך כי תכלית שלמות האדם הוא שידע סוד שר הפנים בכח הדמיון
ואז ידע כל לשונות. ולא תחשוב שהם לשונות, שאם תבין לשונות ל"ד תבין שעורך
ושבעונות. אלנוס האלוקה היא שהשיג בשר הפנים שנק' שלו שאם רבן וגם לו כי ממרת
כאשר לגבאים ומפורשים בקבלה וזה סוד כי שורש המשכילים על האותות וזה ל
אמנה ואולה במשכה, מהשם שלו והוא הלשון מטטרון נרמ' באותות אות בב"ר הם תל"
והוא סוד הפנים והם רנין ל' משלות שכליות, וסוד הכל אמת, והוא חותמו של הקב"ה ונמצא
ונלמצא כי כרוב. עם החתם, לך מינוק לו זה הבין לאלהים ז"ל על כי מסוד לתורה. כי שר
הפנים לימנה על [illegible] התורה שהוא [illegible] השכל ולכן כי שמות כלם מבוארים בחבורי ר'
עקיבא ור' ישמעאל וכלם נדרשים כפי פירושים והגימטריא' והנוטריקון ושאר מיני השמות
ובתחלה לשם הסוד הראשון כמו שפי' ר' יהודה החסיד ע"ה ונלמד לספיר והוא נקרא מטטרון
והוא השם הראשון ולימוד המורך ונם כי לא נתן רשות להבין את אחי בן אנוש הייתי
ידוע בן הברית למלאכי להוציא לפועל: והוא נקר' יהואל וסנדל בן ו' ונקרא אבא והוא
אהן ונם הוא שם מיוחד יוד' יוד' וו' והוא כל שם והנה הוא בו' והוא בבל לבן
ותבין מלת בכ"ל בגימ'. ואז תבין ז"ל ברך את אברהם בכל. והוא מנהיג את העולם כלב המלך
המלהין הנקה כלו נסרן ב"פ ושלו שם סוס ונתכנן כליה בפ' והוא מגעל באלהיה והוא
מחבב כל אנוס אלהי. אלה דברי החסיד. וגם לקח לך אחת והסתכל על זה הדברים
רבותי אשר לא נכתבים לך. ועל זה אמרו נכתב חתן על הים זה מטטרון שמסר
חנוך. ואלה הדברים כלם והרויים להר הר דברי קבלה וגם להם סודות נפלאות אין
ראוי לכתבם למען שהם עמוקים יותר מדאי ואין דרך אדם להשיגם לפי אחר הכתבים כי אם
ע"פ קבלה פה אל פה. והנה ממצא הכוונה הנה מעבי שלא מלאך למעך ואמרתי הי"ר בן
ושמעתי מכל לב אל המירא בן. וזה דרך השכלות הבינה יותר שלם. וזה סוד
הצדיקים הם הם המרכבה כי שר הפנים הוא סוד חנוך הוא כסא הכבוד. ותבין מלך
כבוד מן הכתוב ברוך כבוד ה' ממקומו כי כל המעלות המתפשטות מעולם השכל הם באמצעות
דבר נברא כי אין הברכה מצויה אל על דבר יש. והבן שהוא שר הפנים והוא השלוח הנ'
בהברכה מקומו. ומי שהיה מכיר כנה השלוח שהוא דבר נברא כמו מכיר בדבר גבוה
ממנו שהוא המלאך הנ"ל ואז נתפרדה החבלה ואין מקום לחול עליו ברכה ממקום
הכל המכסה ואז תבין כי המספון לן הברואים הקליפות כשהיה אינו עולה לדבר
עד מקומו נברא. ותבין שאין אנבי בינה. והסוד יכפר לנו השטן ליליה שמכבע ה'
הדברים עמוקים ודבש וחלב תחת לשונך. ולמען תבין ה' שהוא רבת יתבאר
לך כי כל מה שהאדם יחקר ויבחן מחשבתו ורבבו עליו כל סוד מנשי. ונם שהוא
קשה להבין כי אי אפשר להשיג החכמה האמת אלא אחר עיון רב. ועל זה אמר
אברהם אבינו ע"ה קודם שנתרבכן מחשבותיו לדעת החכמה האמת היה מסתכל

Cod. 58 f. 253

ונתן אור

עהו סוד ויצא אותו החוצה נסתלק מכל תוספי ההשגחה הנק' חיצונים גלגלי [illegible]
באילת · ואמר לו לאברהם אחר שיצא מאצטגנינות שלך הבט נא השמימה :
כלו אחד לאצטגנינים למטה ונשמעים לקח כה יהיה זרעך שהוא המלאך הידוע
וזה יסתכל ממזל הצדק יש מזל לישראל והאמין בה' שכבר אמונה בשלמ'
ועל כן ויחשבה לו צדקה · לית רחמי' אנו לך אשר הוצאתיך ותבין מלת אנו
ארנ"ל לדין כבתחלה · ותבין יתומת לתרים · ויאמר אחר שירע יחוד לר"פ
השם שהוא סוד השלש׳ והכל נעשה בגזירת שדין מתקיים כל מאמר השונ'
לכן הזכיר השלשה · בעשרן ה' לה'ים כלה ארעו · ואא"ג למה הקדים
ארע שהוא רמז למלכות קודם לה"ר ולמה נקוד שם ראשים בנקוד
מרה"ה הטעם כי כן דרך המרכבה ממטה למעלה / וטעם הנקוד לומר
שלא תנשק האספקלריא המאירה אלא במלכות שאינה מאירה · ואמר
במה ארע כי ארשנה הארץ הנגברת בבסנק כראשית / והסיבה השלך לשמים
עכן והקליפות שהם שרי האומות סבבו אותה והיא עכן כנען והסוד והכנעני
אנו לך כהן · ר"ל כהן הידועה · נען ויהי רעב בארץ · ויאמר לו הסר הידועה
קחה לי ותבין מלת לי שהיא בת׳ מש"ה והוא כתר ר׳ קצי המרכבה אשר
אחת כלולה מכלן · עגלה משולשת הסכל כנות צין אשר דבר עמו ממעט
למעלה כי עגלה רמז להוד האצל להפחר / ואמר משלשת כתוב הוד בתור
ויסוד · ועז ממנו לפחד שמשם יונק הנחש הקדמוני הנקרא שעיר
ומשולש רמז לפחד עם חסד ותפארת · ואיל כלו לגנה מלמעלה על מעבר לבונה
מעשה כלו למטלה ולמחשבה · אמר הקשבריות לך ההרינה לאדון העם
יסתלק כבוד ואין תוך שהוא כולו למתר כל השעי / ואול שהוא רמז לשבת
אז שעמדים במשלחת והזרע שהוא שערש הארץ הע׳ ניקח לו את כל אשר
רמז להוד ונצח עם כלה שלבוש עלים עלה שהוא הנחש כמו ויחבוש
את חמורו · ויבתר אתם בתוך כבי אלא לשרב דברי ברבו · עהין
אמר לקראת רעהו ואת הצפור לא בתר · ואת הצפור שהוא צפורי
המאורות לא בתר כי הוא מכריע בין מים שלומעה למים התחתונים · וירד
העיט על הפגרים · שהוא רמז לעגלה משולשת כי עד שם סוד הקליפות
נכבר אצ"ל שעזע בזכות עד ראותו · וישב אותם אברהם / אבל רש"
שהוא רמז למחשבה ע"ש אותם הקליפות · ויהי השמש לבא הוו
רמז להסתלקות השפע מהמאירים · ותרדמה נפלה על אברם · והנה אימה חשכה
כל זה רמז להתגברות כחות החיצוניות · ארבע מאות שנה רמז לד' קליפות
שישו לשעבוד · ועל זה אמר דוד שנ"ה דפ"ס סבבו כעב"ה ד' קליפות
ואחרי כן יצאו ברכוש גדול · כלו ונבתתים גדולה מקבה · ויהי השמש
באה הסלקה משם המאירים ונבישו כחות החיצונים והעלז זהלא ובהיות
עגלה משולשת ואין משולשת ואיל משולש · ותנור ואיל שהם רמז לו מיעל

שבלות בשלוי צבור · אני יסתלק נחש הקדמוני עמ' · ספרותיו המאמר/
בפסוק את הקטני נל' נאנ' ויבש האר"ן השלמות הידועה ·· ד' נאמן
הערוך השני שהוא ר"דך מבין שהמחשבה הוא סוף כל המרכבות.

ונקראת אין מן הכתוב מאין
יבא עזרי ·· ונקראת
כן לגדל מעלה ·
ונקראת

פי' ונקראת אין כל דבר שעלוי יקרא אין
פי' אמר נוטריקון אהבה יראה נאמן
והוא כמו לך הנונות · אהבה רמז לדבר
כי כל דבר התמידי אוהב ונאהב ·
יראה רמז לחכמה שנ' ראשית חכמה

יראת ה' · אמן רמז לבינה נל' נ' אמן נ' שערי בינה כדמשמע מן אמן
שהוא חכמה · פע"א ע' רומז למחשבה כל שאלה ספיקה סוף להוצאת השם
לאין תכלית כן המחשבה יורדת לאין אמן ישראל היש ה' בקרבנו אם אין
רע"ל כי ישראל לא היו מסתפקים בסוד היחוד כי כלפי היו דוד רעה
והפסוק אמר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה · והחכמה נקרא יש וכן
האמונה רמז בסוד שלכן אמרו היש שהוא רמז לחכמה עפ"י הנ' שהוא
רמז לתפארת עם אין שהוא רמז למחשבה והיא בתמיד מתנוססים ·
וכן נודע האדם מן הבהמה אין שיש לאדם יתרון מן הבהמה אין שם
אהבה יראה נאמנות ··

ונקראת כן לגדל מעלתה כי
כי כל דבר שעלוי מעלה ·
האדם שואל אין אומר
דבר ·· ושאלת אין מורה
אמונה מיוחדת

סוף נתכלית היוד רומז
לחכמה הנק' מאמר
כי ה' במאמר בספר
הבהיר · הנ' רמז
לבינה · כנגד נ' שערים
ועל זה אמרו

ונקראת מחשבה עלה ארז"ל
כן עלה במחשבה ··
תחלת המחשבה היא סוף המעשה ··

פי' ונקראת מחשבה כל דבר דק נראה לו
מלות שמורים הנעלמה · פע"א באור
המלה בכלל כל ההויות / המ' רמז
למחשבה · הח' רמז לחכמה הש' רמז
לבינה / והעשה כי הבינה נרמז בשם בן
באות מ"ב ויוצא ממנו שם של מ"ב תיבות והוא בגמ' / ש' · הב' רמז לגדולה שעלה
הה' רמז לה' ספירות אחרונות · פי' אחר שם חבה כל שמי שמיחד השם ביחוד
אמיתי ומיחד הדברים עד אין סוף הוא חביב למעלה ונחשב למטה
מה חשב כל מי שחושב ה' במחשבתו הוא מוסיף משך חכמה למטה ·

כך עלה במחשבה פי' לאדם
שאמר ירך פלוני לפקל מפני
כי הוא שלכל והמחשבה עלה
פלוני עלה אינה כלום
מעלה שאמ' עלה במחשבה
כי המחשבה שאין לה סוף
המחשבה עלה לקבל לה נשמע
עליון · וזה שאמרה עלה
במחשבה כי המחשבה יש
לה עלה כמו תאמר עלה
במחשבה כשלהבת בגחלת
והענין מורה כן בכל מקום
שהביא זה הסיפור המתואר
כי הסיפור המתואר שאמר
בדברים שנראים שאינם
של קו היושר והשנה הוא
תולה העניין במדות השם
ונחשב שיש חסרון במדות

ונקראת יראת ה' בפסוק ויאמר
לאדם הן יראת ה' היא
חכמה היא עקר הכל והוא

ונק' יראת ה' פי' כי כל דבר החתום יראה מן העלון
עמ' יראת ה' פי' תורה שלו שם התורה הקדומה
הנאצלת ממנו וכן המצות כי נקרא כן בספר

תורה שבע'
מולם קבץ
בקיצ' ויאצ'
ונמצא
כמה כחו
גדול לזה
העקור ··

הידועה הודע והידוע לכלל השה' נבה נבה ט' שער עשר עקר כשה'
ובשתקעלה אין להרהר כי מרותיה ישרות לא ידע אנוש ערכה ונעלם
כאין מענות המחשבה בארץ / ואמרו כי אמרו עלה במחשבה ממך מלך

מצד המקבלים ולכן משיבין לו עלה במחשבה כשלהבת בגחלת · ואותו העלה אין סוף שלה · ועתה אנו בדבר שאין לו סוף שהוא
כי הידועת אין להם סוף · והם נקשרים כשלהבת בגחלת באין · וכבר ידעת כי הספור המתואר גמ' במסכת מנחות כשראה
משה שנתלכו השר שהיה קושר קשרים לקוץ ואות הכהן למאן אמר אדם אחד נהגיד להיות · שיהיה דורש על כל תלמוד
על משה וכי מאחר שיש לך אדם כמותו מה אתה נותן תורה על ידי אמ' אמר הלכון מן הספור אבל אומר בספור
המתואר שהראה לו ר' עקיבא אמ' הראהו הראה לו שכרו ראה שהיו מכין בשרו במקולין תתקוד
אמר זו תורה וזו שכרה אמ' לו שתוק כך עלה במחשבה ··

התחקור · ונזכור זה במסכת הבנין במערכת הסדר והיא רמוזה באלף
בפסוק הנה [illegible] ונגד אנחנו שהוא קרוי בנין ··
ונכתב באלף כלומר ולמלך ונקראת אלף פי' לשון פלא או לשון אלוף שהוא
אנחנו ואלף הא של לשון לימוד ·· מצ' א' כמו כתנורת כן
עם אהיה רולזים עליה שהוא עשרים ושתים שסודו · הדברים
כאשר יתבאר ברגל [illegible]
בנין בסדר מעבודת השם ··
ונקראת רום מעלה / רום מעלה פי' כי למעלה מן המחשבה אין לנו
רום השמי' רום בחולם כמו רום ידיהן נשא ·· רשות להרהר אלא לבן עד המחשבה
רום מעלה / רום בחולם פי' כי הנקודות הם רמז לספירות ומן ההויות נמשך
התיבות לכל · כי הנקודות [illegible] הנפתים כמו בבהיר נקודה במהותה בשלמות דקוי
בגופו כלה דלא שכל למיקט [illegible] נורא או רבה בלי [illegible] כן לא שכל עמו למיקט
ללרא נורא או רבה בלי שלמתו ·· רום השמים רמז לתת ישרל שהוא
הכמה של ראש דבר [illegible] והמחשבה שהוא הרום הוא למעלה / מצ' רום המחשבה
שהוא רום לבינה הנק' שמים · רום בחולם פי' מעבור [illegible] רום בסוד והוא
רמז לכן המעיינים בא להודיענו מנקודת חלם רמז למחשבה העליונה במקום אחר
הרמזה לנקודת חלם · והטעם כי נקודת חלם למעלה מכל הבריות כן המחשבה למעלה
מכל הכמות ועל יש מעלים רבים לפי שרומזה כרה חלם חול לנה להם ·
לחל מלה · והנה אשיך בסוד אהבת החלם משנין שרומז כתר כי כל רמז הם
יסוד כל העולם וסוד הנהגתו ·· ה' בירך המאמן חלם דעלך כי אהבת החלם
הנא יסוד החיים [illegible] שהוא יסוד החכמה ונחת היסוד בכל הספירות מצירן
והחלולה והחיים · ולכן נתבונה לך ית' בזה השם במאמרו אלהים חיים והוא ית' קיום כל
המציאות כאמרו וישבע בחי עולם / מעט שחי העולם רמז לבינה · כבר עירין
כי הן הויות ראשונות ראש אחד ושנין אחד / וכן מלת חלם תנה לך הויות / חת ·
חכמה לך לבוש והוא רמז לבינה כי מחשבה על כן לא יקשה לך מאמר וישבע
בחי העולם שהוא רמז לבינה כי עקר הרמז לך הויות כי החכמה נקרא חיים
וכמ' המאמר כלומר נשבע בחי שחי כל העולם ואמר כן כי הוא ית' חי העולם / ואין
חיין חנוה לך כי הוא מקור החיים כאמרו כי עמך מקור מקור חיים אור
אהם מחשבה חכמה ובינה כשהלכה ישראל בעניני העולם כאלו כמו
זמן התמורות שבו ובאלו עולם יזכה לאור שהוא אור החיים ולכן אמר שבן כי הן
לענים סדרי בראשית ובעבור שהאדם עשה למחשבת להבל העולם והולך אחר הנאות
חמריות ימשך לון רוח הטומאה שהם כחות החיצונות חלק שלהם לנשמתו /
ועל זה אמרו רז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה · והטעם על דרך הפשט כי חקוק
נחה מן הנגבה / ולא הנשלה שהיא כח המחשבה · אבל ההרהור שהוא כח הנשלה
חנשלה נהנת אבל לא הגוף · וכן על דרך הקבלה האמתית כי המעשה עולה עד המקום
רמונה באלף ולא תוכל להשיג אלף בסוד שלא יגיע ליה הכרת הא'

ולמלך ולא אנחנו קרינן
כוון ונכתב באלף פי'
השם ית' נתן שנעשים
לכל אולה ואולה למלך
טוב עליהם ולשוררים
ונצלו הגוברים שהם
שבעים משתלשלים
מן הדלות השלון
שהוא תת' אלים
אנחנו עם קרוש
תחת השגחת השי' ית'
והעברים המוביים
דיקא אשלשה
והנשלה נאצלת מן
המחשבה
המחשבה שהוא הנשלה ·
ובעבור שהאדם הראשון
נברא מדלות עליון
שהוא התת' לכן אמר
אנחנו' הוא עשוג
כי מלת הוא רמז לתת'
ונאצלת הן' מן הן' ולכן
קרינן לו בוא' הרמז
למעלה כי הנאן
רמז לתת' ל' כנה
הוא כן הרמז לשני' /
ונכתב באלף לנו /
כי אותם שנשפת
הזכר מן הזכר
ונשארת הנקבה מן
הנקבה · הכל נמשך
מן המחשבה שהוא
הדה הרמוזה באלף
ולמה לא קרינן באלף
מפני שהדבור לדבר
שם · מה רולזים
עליו כבר ידעת כי הוא

רום בחולם פי'
כי הנקודות
כי רמז לספירו'
ומן ההויות
נמשך התיבות
לכל / כן הנקוד'
הם מעשים
הנפתים כמו
בבהיר נקודה
במהותה
בשלמותא
נחוי בגופו
כמה דלא
שכל למיקט
ללרא נורא
או רבא בלי
נקודה / כן
לא שכל גופא
למיקט ללרא
נורא או רבא
בלי נקודתא /
ומן המחשבה
נמשך החיות
לכל ולכן היא
עולה לכל
המוגבל וכן
הניצוץ כולל
את הנקודות
יש להם שתוך
עם החולם וכל
יסוד החכמה /

ולכל חכמה החיים / וכל חיים הוא שלמות המחשבה בדברים אמתיים ·· רום ידיהן נשא פי' כי הכוונה בסרב לעלות המחשבה
להמשיך הברכה מלמעלה היו מכוונים בעשר אצבעותיהם למעלה כנגד העשר / והיו מכוונים לחבר מלמטה למעלה אל הרום
שהוא המחשבה ומשם ימשיכו הברכה מלמעלה למטה והשמש יורד במעונו ונותן עליהם והיה נגלה דברים באלו נומרו לון
על פה ·· עם בסוכת הדבור המעשי הנמשך מלמעלה הנק' לשון הקדש ויזרתו וקודש שנקרא כי משם נמשך הדבור הקדוש

הנק' מעשה · וההרהור עולה עד המקום הנק' מחשבה · שהוא מקור החיים / לכן אמר
במדרש נבראה אור / ואור הוא ראשית כל המציאות כי הוא ראשית כל הנאצלות ·
הרי לך כי האור הוא הספר הראשון והוא עצמו החיים · ואף כי נקרא מקור חיים
כי המקור הראשון שהוא התחלת ההתחלות חיים הוא · ונק' מקור שהוא ראשית כל המציאות
וההתחלות · כלומר כשהמציאות דבקים במקור החיים אז נבראה עצמו האור · הלכך
אמר במדרש שנבראה אור החיים לו יה' נמשך מעצם אור הנק' אור הלבוש ·
ר"ל שאמרו לאין סוף החיים שהוא המחשבה והוא חלק בכלל הכ' נכלל אל כל כל
המציאות · ונרמז באור הלבוש אל המקור שהוא המחשבה והוא אור מן החכמה
הנק' לבוש · ואין סוף אור מן החיים שהוא חלק והוא המחשבה ואמ' אור הלבוש כמו
שהלבוש אינו עצם העצם כן אור הלבוש אינו עצם היחוד כי יש נבנה ממנו לבישות
ואין רצוני שיהיה בזה פירוד חלילה כי הכל כשלהבת קשורה בגחלת שאין כמותו ר' אליעזר לבשן
זה כאמרו שמים מהיכן נבראו מאור לבושו ועד הנה קבלת הרבנים והרבנן ז"ל
והבן דבריי והרגע דברים נכללים בתכלית הפלא רמז לך כי חכמי המחקר קראו
י' ספירות בלי מה לגו לראיות שרצה ירמיהו ע"ה והם הקדמים שבור · והאחרון
שבור מן השכל העשירי למטה למעלה · והעשירי קדש / והשכל העשירי למעלה
למטה בכלל י"ג לראיות שרצה יחזקאל והוא שלח שבור ולא שלח מלאך · וכל מלאך
לשון שליח והוא מניע הכל · ואין אחד מכל הנמצאים שיהיה בשתוף עמו ·
אלא בשתוף השם לבד · אח"כ אמר ר' אליעזר שמים מהיכן נבראו הוא ערבות
והוא גלגל השכל · והוא חומר ראשון כי הוא גלגל עשירי ממטה למעלה · והעשירי
קדש והוא גלגל התורה ויש לו כסא ואחור והם שש מלאכים כרובים ואופנים
כאשר ידעת ששמש הן בכח הן בפעל וכן מכריע יש להם והוא השר הידוע
ואור לבושו רמז לשר הפנים שהוא עשירי מלמעלה למטה / ונק' לבוש ואור הלבוש
רמז לשכל הפועל העשירי מלמטה למעלה שהוא עצם היחוד באמת אמר שמים שהוא
גלגל ערבות מהיכן נבראו מן הלבוש הנברא מן האור שהוא שכל העשירי ממטה למעלה והוא
עצם היחוד · ואם נפרשהו החומר ראשון ש' החומר שהוא למטה מגלגל הירח כך נברא
שמים שהוא החומר הראשון שהוא למטה מגלגל הירח מהיכן נבראו מאור לבושו ר"ל מן הלבוש
שהוא גלגל הירח המתפשט מן האור והם רקי השתלשלות · ונשאר מאת השרשים הרוחניים
הלבוש הוא חוץ מן העצם / כמו מלבוש האדם / אינו משלים הנושא והוא חוץ ממנו · כן
זה הלבוש שהוא שר הפנים שנתלבש להאור האלהי והוא דבר נברא הוא חוץ ממנו יתע'
והאצי' ית' אין לו שתוף בשום נברא מהנבראים אלא בשתוף השם לבד כי הנמצאים
המתחייבים נק' שמים כשם רבם כי אין להם כח וממשלה אלא בכח הסיבה הראשונה
ועל זה נאמר אל תמר בו כי שמי בקרבו שלא תחשוב כי אינו שר הפנים נקרא
בשם · כל נשא כן בשם סה' בשם כו' שיהיה לו שם שתוף שמי כי שמי בקרבו
ר"ל נתעלו בכח שמי שהוא השפעתו והשגחתו עליהם בהיותם קרובים אלי יותר
מאשר הנמצאים · ואם נפרשהו על רקי ההיולי השלשלת כך נפרש. שמים שהם בנה

מהיכן נבראו

מהיכן נבדלו ונאצלו מאור שהוא רמז למחשבה שהוא אור הלבוש שהוא רמז שהוא
רמז לחכמה / ואם נשאל שפס׳ ת״ל מהיכן נאצלו מאור שהוא רמז לחכמה
שהוא אור הלבוש רמז לבינה / אלו ואלו דברי אלהים חיים והכל רמז השתלשלות
מן העולם ועד העולם.

צירוף השני חמל

והוא לשון חמלה. כי חמלה בלשון רחמים מפורשים שהוא המחשבה. ולכן יום הכפורים
דלו אלהי שהוא יום סליחה ומחילה. והחמלה היא קיום כל הנמצאים. ואלולי החמלה יעדר
השארות. כן החלם קיום כל הבריות ואינו צריך לאחד מהן וכל הנקודות צריכות
אליו. כן המחשבה היא קיום הכל וכל הנמצאים צריכין לה והיא אינה צריכה לאחד מהם
ועל זה רמז באמרו בלשון ה׳ ולא תחול כשלא חמול אני בלשון הכל הנחש הקדמוני / והחמלה
נוטה לו החיים שהוא סוד חלם כמו ויחמול שאול והעם / וכן ותחמול עליו / וכן ולא יחמול
בנים נקם /

צירוף הג׳ לחם והוא לשון לבל חי מורכב מד׳ יסודות
וחי׳ הס׳ העליון בן יסוד לשון החיים הוא הלחם כאמרו לנו ממנו לשונך כי אין לחם
ותבין מלת אין ובאמרו כי לא על הלחם לבדו יחיה הכוונה אל המדה העשירית הנקרא
לחם כי על כל מוצא פי ה׳ שהוא רמז לקו האמצעי / ואמנם ונשבעה לחם ונהיה טוב
רמז לו המחשבה שמשם נמשכת הברכה ועל כל פנים לחם יסוד כל העולם הוא ובלתי
לחם יהרס החיים ולא יתקיימו אנשי המין.

צירוף הד׳ מלח והוא לשון מלח כי
שכל האדם הזך הוא יסוד קיום האדם ולפי ההנהגה נמשכת מהמלח הוא מלוקק ראוי
להכנס לשכל הראשון שהוא חלם. ובהיות שכל האדם נמשך אחרי זכות המח אזי ראוי
ליכנס במדרגת חלם שהיא המדרגה המחשבה כי תחלת המחשבה הוא סוף המעשה

צירוף הה׳ מחל בע״ה כי מחלה וסליחה נמשכים מן חלם שהוא סוד המחשבה והוא
יסוד החיים. ואם אין מחילה אין שם קיום / והתבונן אמרו אם עונות
תשמור יה׳ שהיא החכמה העליונה הנק׳ יראת ה׳ מי יעמוד לנו סוד החלם שהוא סוד המחשבה.

צירוף הו׳ חלמ׳ בע״ה כי הסלת קיום כל דבר ונשמר כל דבר בלתי יעדר כן כשהאדם
מזכך המחשבה זכוך רב או נקי טוב אז יכנס בהיכל המלך ויהיה לו המארות
נתחי׳ לא יעדר כלל כי המלח חיי כל בשר ובהיות הבשר כשהוא חי קיומו במלח ותבין מלת
בשר ב׳ שר ותבין ועל כל קרבנך תקריב מלח / הכוונה לקרב הקרבים לו האויר הקדמון
בלי פחד ואז יקרא ב׳ שר קדש והעלה לבשר הבשר כשהוא מלוח מתקיים. ואם לא
נמנעת נעלה כעשן ואין לו קיום / ולכן בבית המקדש היו נזהרים למלוח הקרבנות
כי אין ראוי להיות שום עפוש בקדש קדשים. ועוד לטבע האדם אינו סובל שום עפוש
ויתרחק ממנו ומכ״ש שבבי׳ הגבורה הקדושה. ולפיכך אמר לא הסריח בשר הקודש
מעולם וזה לכל מושכל מלה שבאמרו בסוד לו משה ירמזו / כמו כהנים ידיהן מלוחות
כי כל ההויות הנרמזות בו׳ צירופים כלן נכללין לו הרוח שהוא המחשבה. אויר קדמון
פי׳ דע לך שזאת המלה כוללת כל ההויות. הא׳ לראשון הן לשם קדמות ה׳
לחכמה. הב׳ לבינה בתורה. הנ׳ רמז לנ׳ שערי בינה / ועוד כי אויר
מורה לשון רווי כי משם התפשטות הכל. קוצה של יו״ד כל דבר רק תורה העליונה..

אמר קדמון קותה שליוד   קותה שליוד הפי׳ לשנים המקובלים רמוזים
שבשם של ארבע אותיות "   לדבר שלה בלשון קטנות. כי כל דבר זין
מורה השלמה הן יראת יי׳ היא חכמה נסגר מרע בינה
והמחבר אמר, כי מינה הפסוק נבין שבהיות סוד מכל הנשמות כי ידע כי העניין קשה
לעיון · שמכם מדבר בו מעט קט · ומה שהכריחו ל׳ המחבר לומר בספק זה מלות נבואות
הוא כי קרא לחכמה יראת השם משמע כי כל הויה יבא ממה שלמעלה ממנה

אין הקדמון כנגד למעלה בספירת חכמה

השנייה חכמה   השנה חכמה הפי׳ חכמה שלה בתוך כי
ועליה נאמר והחכמה   גמול כי כל מי שהוא ירא יי׳ גומלים לו
מאין תמצא ··   גמול גדול מלמעלה לינוק אליה שכתוב ויגדל
הילד ויגמל הילד הנא׳ ויצחק רצון לפחד ויגמל רצון
לחסד הנק׳ גדולה · ויגמל רצון לשמשה החכמה הנק׳ גמול · ונמצ׳ נתבאר שבשנו מראות
מכ׳ חכמה כח לה כי החכמה מקבלת כח ושפע מן המחשבה הנק׳ כל שהוא כלה
בכלותו / וכבר דרשו בספר הבהיר כי כל מקום של כן רמז להקב״ה ולהיכל הקדש לפני
היכל הקדש הני אותו המחשבה · מכ׳ חכמה לוח כח מ׳ כי החכמה שלונה
קנים נכח כלה הלוח מן חכמה שלמה הנק׳ כה ונעם מלכו כן מכ׳ חכמה רק לה
רמשו כחם מו רצון למחשבה הרצון לכן שהוא במלואו לה   והחכמה נקרא חך
שנ׳ חכו ממתקים · מכ׳ חכמה כלה ח׳ לן כלה הויות שלמעלות מהחכמה ח׳
מכ׳ חכמה בנוי׳ שנ׳ והוא נגד לן כלומר שמסתכל מחכמות להיות לקיים העולם
בשם שלמעלות · מכ׳ חכמה בנו׳ שנ׳ ועירובן שנ׳ נגד שלה מן שעשה נקב׳ /
לן׳ כי משפטי החכמה מעמיד ומקיים הכל מכ׳ כ׳ חכמה נכ׳ מעייך בכבר אלא כי
שהוא רצון לחכמה נחלה רצון לתפארת לכאן ממנה למלכות לן׳ עבלה תכלית
של מעלה תורה ·

יראת יי׳ היא חכמה   יראת יי׳ הפי׳ יראת בני׳ תורה · והיא התורה
שקדמה לעולם אלפים שנה · מכ׳ יראת בנין/
תרי״א הוסף המלה יהיו תרי״ב ויחסר אחד מתרי״ג אלו תרי״ג מצות שנאמר כן
התורה · מכ׳ יראת כוללת כל שאר ההויות הא׳ למחשבה ה׳ לחכמה · הד׳ לבינה /
הה׳ רצון לו׳ רגלי המרכבה · של אחר כלולה מכלם   מכ׳ יראת הת׳ בחלוף ר׳ בכח
בכח אחין בכבר ונשם הכלה ה׳ ובגבול המחשבה שהוא מקור הכל הרי ארי״ה והיא נקרא גבורה
חכמה שנ׳ מונה הלבנות כבריע ע׳ שנים האלו כנגד שלה העליון שכל אחד כלולה מכלם ·
והתפארת כוללת הכל ונמצא הגבול מחשבה וחכמה בכלל אלו יעלו שב׳ כי המעשה העליון שנשל
בחכמה שלעבר · ונמצא תכלית האחרונה בסבוב ישלמו כמספר תמלה הרי לך שהכלה
כוללת הכל ··

ובזן עם השלשית   ובזן עם השלשית הפי׳ בעבור שאמר יראת יי׳ יראה
רצון לחכמה יי׳ רצון לבינה כי כל דבר
התחתון יבא מהעליון ··

כאשר קרא לחכמה יראת יי׳ משמע
כי כל הויה יבא ממה שלמעלה
ממנו · ואם/ אבי בינה נסגר
מרע דע׳ כי היכמה הנגלה
שבכל הדברים היא הליקה ·
ולכן ניסתר משה פנים וכו
כי ירא לראות פנים שנ׳
והבטחה גדולה נתן אונקלוס
לבוזות אלא ישוב ... שעיה
הנה נלוית הבינה לא יכולת
דע לך כי הנמצאים מתאנו ד׳
בשמותם כאלה ·   והם
נפש הצומחת
ונפש המרגשת
ונפש המדברת
והסכימו חכמי המחקר כי
בהבריה יש כח אחר העשה אותם
כלם · כמיתוע לגיר שהם ארבע · והמקובלים קוראים אותם בשמות אחרים אמנם הם ד׳ כדברי הרופאים והם נשמה א לנשמה
ונשמה ורוחא ונפשא · נשמתא לנשמתא נאצלת מן החכמה העליונה ולרוחא נאצלת מן התפארת / אמנם לנשמה ולנפשא
אין להם גבול · וזה לדברי הנזירים שאין בכחם לעשות אלא לאונשיה · אמנם בהיעדרך גבול לנשמתא לנשמא ולרוחא
נשמה ונפשא משוטטות בעולם עד ימצאו מקום ליונה לנשמתא ולרוחא · נשמתא לנשמתא חכמה עליונה / ורוחא תפארת ישראל
ובהסתלק אלו שנולדות מן נשמא ונפשא שהם שתי הנקבות שהם שכינה עליונה שכינה תתאה · נקבורה התבלה נאין

השנל

העולם מתקיים אלא משורא לשמירא ורוחא הרמוז לחכמה והה' האחרת שמשלות איך שהו המדרש נראית בנגלות
באליטורגיא שהם העקבות הלמודרים ואמנם הפלפל המבואר לשתי לרות והאלות המבואר לשתי העקבות אין רק העבר השמה
כן הנבראים הספרים והיראה הגדולה שבכל הדברים הוא העבר מלמטה ונטעל פגולה לכן ליוחסת ללת יראה לחכמה וסור
מרע לבינה .. ואבו׳ לך ראה מאלו הדברים ללמולת רזין והוא שתדע כי אלמלך הוא רומזא לנשמתא שהיא
חכמה עליונה . ונפשא רומזא לגופי שהוא רמז לבינה ורוחא רומזא למחלון שהוא רמז לת"ת ונפשא רומזא לגופא
שהוא רמז לעטרה .

דך

פרשה ראשונה של תפלין שכתוב בתוכה קדש לי כל בכור ,
והן מעמידות סוד עליון - וזהו מעמידת סוד עליון: השרש מתחת
הנפשות אשר יתבאר — רשמות מן הבינה של נשמות שדי תבינם .
ללל בעבודת הבריאה — ונשמתא לנשמתא מדקדקת כחוט השערה / ואם
וכאשר יתבאר עוד — אחר הסדר השאלה להדק ימיתא בה שנים רצופי
למטה בשלשים"ן — דוחק אותה ויתערך להבין ולהדק במבלגה
הדיוק מחלת היראה היא לכן יאמר לאדם הן
יראת י"י היא חכמה נסור מרע בינה / אמר לאדם הן יראת י"י היא חכמה והוא שלמה
לנשמתא נסור מרע שתהיה יראת י"י נתדבק מחשבותיך שהם המחשבות המעלות
בינה אני כאניה שמירך כשפרר מזה העולם להתעלות של הבינה וזהו השארות
הנבחי שלא יפרד משם לעולם הכל הלוי מרי שלום חנן מיראת שמים . ועל
זה אמר מי יתן והיה לבבם זה להם ונו' תראה מה בלתי שכבן של מעלה
שראה ר' עקיבא שהיו לכו' כתרו בקוצין אמר זו תורה וזו שכרה / השיב לו
הקב"ה שתוק כך עלה במחשבה לפני ואם בצדיקים מדקדקים כחוט
השערה לשאר העם על אחת כמה וכמה / תראה של עקיבא צ"ל שהיה
צדיק גמור לא נדקדק שדין אותו שנן הקרוין [illegible] ינסף ועדיין היו מדקדקין
עמו כמלתא כחוט השערה לטעם יראת י"י שהוא נשמתא לנשמתא . ועל זה
אמר הרב הגדול ותבין מלה שאין וערה בה אלעזור עלוי שהיתה תרומה
ונמונה כמו שנדע בקטה ולת"ה עם המלה שהוא פ"ז וזו תבין יראת י"י ./

רמז לחכמה עליונה הנק׳
יראת י"י וירמז לבינה .
שמשם אצילות הנפש .
לכן בעבור שלמעלה
מלחתב שמתו היא
יראת י"י יש לו לאדם
לטהרות ולטהר מחשבותיו
בתכלית התקון . כי סור
יראת שהיא רמז לחכמה
שהיא נשמתא לנשמתא

דך

ורוח הבהמית דומה
למלין שהוא רמז לנחש
הקדמוני / ונפש הבהמית
רומזא לשרפים שהם
האופן הרוכב עליו כלשם
ואלו ל' נפשות הקדושות
הם יהו"ה . והיוד
הם נשמתא לנשמתא
הרמז לחכמה / וה"א
נשמה שהוא רמז לבינה הו' רוחא שהוא רמז לת"ת הה"א דלי נפשא שהוא רמז למ' ומרבע כחות אלו הם כאדם .
יוד הא ואו הא סודו אדם והרמז על זה אדם אדם / דווקא ישראל נקרא אדם אבל שאר אומות אינם נקראים
אדם כלל . כי נשמתא לנשמתא מרוח הקדושה ונשמה רוחא ונפשא כן אית נשמתא לנשמתא ונשמה ורוחא ונפשא
מרוחא מסאבא דאיקרי טמא לכן גוי טמא בחיים וטהור במותו . ויהודי טהור בחיים וטמא במותו .
נחזור לענייננו ונאמר כי אלמלך שהוא נשמתא הרמז לחכמה מת . נשארה נשמה . הכהן לבינה . והיא רומזא
לנעמי רוחא הרמז לת"ת והוא רומזא למחלון מת . נשארה כמצא הכוכן לנו שהוא רומזא לרות . מתו שני
בנים ונשארו שתי נקיבות והלכו שתיהן [illegible] וההוש כל השר [illegible] על תקרא לו נעמי [illegible]
[illegible] מלאה הלכתי [illegible] ולנעמי מודע לאישה [illegible] איש גבור חיל וכו' מלך שהשלו׳ של נהוא הגואל
רחוק . כי מחלון שהוא פלו׳ אלמוני הוא גואל קרוב . ובאמיתות הגואל רחוק שהוא מלך שהשלו׳ שלו
חול מעשה לאלמלך ומחלון . ובאמיתות לת"ת הפך שהוא הגובה ואני כשאני נפשיתהו בחקה / אני כלין
משכח שבה ונרדפה שבה של עניה ואל להיה ונות רבקה בה .. ודל

ונקרא פלא שהוא לשון כסוי — ונקר׳ פלא הס׳ של שם שהיא נעלם מהמחשבה
מלשון כי יפלא .. ואמר עליו — הרמוזה באלף ..
אמיר במופלא ממך אל תדרוש ..

חכמת אלהים הפי׳ כי כל דבר שעליון יקרא חכמה למה שלמטה
הימנה · וחכמת רמז חכמה אלהים רמז לבינה

תבונה גדולה הפי׳ תדע מה דע לך כי הברכה משולשת כנגד
י׳ מעלות שלמות הנחלקות לג׳ מערכות · ג׳
ראשונות · ג׳ אמצעיות · ג׳ אחרונות · ושפע הברכה נמשכת מן החכמה / ועל
זה אמר הבהיר למה התחיל התורה בב׳ כמה דמתחיל ברכה · נמצא כי החכמה
מקור הברכה / ועל כן תמצא ברכת כהנים ג׳ שיטות שלוש כמספרם · הזכירה
על שם שהברכה משולשת לשם / עוד לספר האותיות והמלות והפסוקים
שבין החכמה יש׳ הראשונה ט״ו אותיות ג׳ מלות א׳ הפסוק · השנית
כ׳ אותיות ה׳ מלות א׳ הפסוק / השלישית כה׳ אותיות ז׳ מלות א׳ הפסוק
סך הכל החכמה / הנק׳ ברכה / והברכה משולשת כי כשתמנה ג׳ פעמים
ב״ר תמצאם תרן ונשאר כה׳ שהוא רמז לעשירית / ועם המלה כו׳ ונמצאו כה׳
וזה הטעם יבאר לך שהברכה משולשת והכהן היה מכוין להמשיך הברכה מן
החכמה עליונה עד חכמה שלמה ומשם לעולם הנפרדים עד עולם השפל
ועם תשלום האותיות השעורות כמו שאמרת בג׳ כן תמצא כה׳ כמו חשבון המלא׳
יצא לך ע״ה ותחבר הכל ותמצא תבונה / וזהו סוד אשרי העם יודעי
תרועה תרן עם ה׳ חכמה א׳ עם חכמה שלמה ועם זה תבין הסוד הנעלם
גדול הענין אמין מן המלך כי הוא כלל יודעי תרועה ·· וסוד תרומה
תבין מאמר חכמים ז״ל תרומה גדולה אין לה שיעור מן התורה כי אמרו
חטה אחת פוטרת כל הכרי בעבור כי מקור הברכה הוא החכמה עליונה ואותה
הברכה צריך מושכת לתחתונה אלא עם חכמה שלמה הנק׳ ברכה לכן התורה לא נתנה
לה שיעור אבל החכמים נתנו לה שיעור לרמוז כי אותה הברכה המתגלה בתבואת
הארץ הכל נמשך מהחכמה עליונה באמצעות חכמה שלמה הנק׳ ואז הברכה ··

תורה קדומה הפי׳ החכמה שעליונה הנק׳ תורה קדומה לעולם אלפים
שנה ואלפים תמונה מהפסוק ואהיה אצלו אמון
ואהיה שעשועים יום יום ויומו של הקב״ה אלף שנים שנ׳ כי אלף שנים בעיניך / אך
נפרשהו כמו שפרשו ספר המערכת הקושיה במקולה שעזרת כי הוא מפרש
שעלם חסד וב׳ ימים חכמה ובינה אך ינהל לדעת החכמה שנאמר והוא אמר
שהיא התורה / ואם נפרש לשם בינה וחסד והעולם תפארת יעמוד יותר טוב
לההראשון ועדיין קשה כי הספר קודמת לתפארת כסוד האיש לך ואם נפרש תורה
חכמה בינה אלפים יהיו חסד ופחד והעולם תפארת והשני יבין וזה טוב לו
תבח ידיך ··

לב׳ נתיבות שהזכיר בס״י פי׳ כב׳ אותיות וי׳ הויות הנק׳ נתיבות על שם הנעלם
כדא״מ נתיב לא ידעו עיט / וכן שאמרו להגשמת שלם
ועכ׳ מתחלת התורה בב׳ ונסיימה בל׳ ועכ׳ עד הכתוב לב כי מן החכמה נמשך רמז לב׳ ··

רמה לי

רוח אלהים — פי' החכמה נקרא רוח והבינה נקרא אלהים ..
טלית כמו שלג — פי' סגרו טלית כי בהעדר החכמה מן המין האנושי יתחייב
נתעטף הקב"ה — טלית כן בהסתלק שפע החכמה שהוא מקור הברכה הנחש
בטלית — מוסף להטיל זוהמא בחוה נתן ערוה הערה להיות בטלית
ד' כנפות. כי המחשבה הוא הנהר היוצא מעדן שהוא אין
סוף ונמשך להשקות את הגן שהוא רמז לחכמה / ומן החכמה יפרד והיה לארבעה
ראשים ההשתלשלות לארבעה / והם חכמה בינה חסד ופחד / והם סוד
ד' כנפות שיש בטלית. שהוא רמז לשכינה / וח' חוטים בכל כנף רמז לח' ספירות
העליונות ממנה / וה' קשרים בכל כנף רמז לה' ספירות ראשונות / והחכמה
המשנה / ול"ב חוטים רמז לל"ב נתיבות חכמה .. תמצא שרמז הטלית. כנגד רמז
כתר בתשלום הם ה' בתוספ' ח' פרשיות / ובציציות ח' חוטין וה' קשרים / והוא
סוד אחד שכולו י' הויות הא' למחשבה ח' רמז לח' ספירות מן החכמה ולמטה
והד' רמז לעשירית .. נתעטף הקב"ה בטלית הקב"ה הנאמר בגאת ההגדה
רמז לבינה / והטלית רמז לחכמה ..

בגד טלית יש לך כי המקובלים אומרים שכל ספירה נקראת לבוש לאותה
של מטה הימנה / אכן מה שאמרו בהגדה שהקב"ה נתעטף
בטלית זו הבינה מתלבשת בטלית הרמז לשכ"ה ממנה בשנה נבראת להם
כי הוא מביא בפסוק אל גנת אגוז ירדתי ונראה מתוך דבריו כי המקובל ליים
פין מותא ולמקבל קליפה אבל התחתון לבוש מן העליון אם כן כפי' כוונת ספר
הגנוז יתפרש ההגדה כן שהקב"ה שהוא הב"ה מתעטף בשנה להוציא אותו הזוהר
הדק לבוש לבושין ..

לבושו של הקב"ה כמו שאמר — פי' לבוש על שם קבלת שפע מן המחשבה הנק' אור
והקב"ה הנק' בגאת ההגדה רמז לבינה המתלבש בשפע
החכמה להמציא עולם העליון שהם ז' מעלות שלמעלה .
לבושו כוונת המחבר כמו שפירשתי. ספירה המתוארת כי שמים רמז לגז"ת / ומהיכן
נאצלו מן השכ"ה הנקראת לבושו של האלהות / אמנם כפי כוונת ספר הגנוז
יתפרש כן כי השכ"ה לבוש של הר"ה ואומ' כי השכ"ה הנק' שמים נאצל מהשכ"ה
שהוא לבוש מהר"ה כי הא' והו"ר [illegible] זה בא לבאר איכות ג' הויות שלמעלה
מזה הפסוק והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה / והחכמה רמז לשכ"ה
ומאין הרמז לר"ה תמצא כי משם נאצלת ואי' שהם א' יוד הרומזים לר"ה
ולשכ"ה הם מקום בינה כי השכ"ה נאצלת מעלת אי' א' רמז לר"ה יוד לשכ"ה
בא לפרש מלת אי ..

שמים מהיכן נבראו — פי' שמים רמז לבינה כי היא תלויה למחשבה
מאור לבושו .. — הנק' אין זכר ומהחכמה הנק' אש נבראו
מעלות מהיכן נאצלו מאור שהוא רמז למחשבה
ומהלבוש שהוא רמז לחכמה / וזהו איזה מקום בינה ..

דין פי׳ כבר ידעת כי השניה והאחרונה יש להם שלמות שניה
והאחרונה נק׳ אדני / ונקר׳ האחרונה נק׳ בשם ה׳
שהוא מורה דין וממשלה ״ דין עם מלכות בכי׳ אדני ״

מלחמה פי׳ מלח ״ה / ומלח הוא סוד החיים והוא בסוד שם
ואותיות מלח ולכן נקרא המלכות חיים והוא חיי העולם
שהוא רמז למדה הרחמנה בשם כן ובלשון ״ה ונע׳ בגבורה מהחכמה
היא דין ומלחמה היא תורה דין ״

גבורה פי׳ אריה שהוא השם המתגדל [illegible] [illegible]
נו / והם שלשים / ומן כלם דין / והוא אריה ונקב
המחשבה עד והוא במספר חכמה של זה אמר הכתוב אריה שאג מי לא יירא
למעלה אריה שהוא החכמה שאין מורה למלכות שהיא דומיתה ומדבר נבי
הנביאים בעת התנבאות שמשם החכמה מי לא ינבא ״

השלישית בינה

פי׳ בן יה בגבור שהיא נאצלת מן החכמה
הרמוזה בשם יה / סוד בינה הוא סוד העקוד
והתחלה שהוא ויעקד [illegible] והוא שבא קליו שבא קליו כי בינה [illegible]
רמז לחכמה שבונה שהוא מקור הברכה / וכל מי שמכוין בעקוד השם בתפלתו יש לו
לכוין אל הבינה בחוד החכמה ועל זה אמר החכם כל ברכה שאין בה הזכרת השם
אינה ברכה ״

**ועליה נאמר ומי זה מקום בינה ראויה לדרוש שפי׳ כי הא׳ והי׳ הרמוז יה
בינה לדה ונשה הן מקום בינה ועליה נאמר וסור מרע בינה**

לב נתיבות חכמה חקיקות ב׳ פי׳ בהיות לב נתיבות בכח המחשבה נקראים
הדברים שלם / ובהיות הדברים הנעלמים
מן הכח אל הפועל באמיתות החכמה
נקראים הדברים רשימה כי הוא יותר דבר לבאור / ובהיות הדברים ברשומים
שהם בכח החכמה מן הכח אל הפועל באמיתות הבינה / נקראים הדברים חקיקה
והוא יותר מבין להרשימה / ובהיות הדברים החקוקים בכח הבינה אל הפועל באמיתות
המאורות אז נק׳ הדברים חצובה או חטובה / ובהיות הדברים החצובים שהם בכח
המאורה אל הפועל באמיתות מלכות אז נקראים בעל פה שהם ספורים ומוכנים
בפי כל מקבל / ולא ישכח היחוד ההוא לעולם כאשר אנו רואים הנביאים
המסתכלים במאמר התורה שבעל פה שהיא חדרה המראה כל העולם השמן
על כורין אז היה שאר כהן והיה מגיד כל ענין בלי שום טעות / ושב
של הענינים היה יודע אותם על פה / ועל כרחו היה מודיעם כמו שאנו
רואים בידיהן והיה כלבו כמו נושא נשאר בעצמותו ״

הירק׳ של צבע העשב של
הירוק כי מתחלה היו
אותם הציורים /

ספר פי׳ החכמה מן סֶפֶר הטעם כמו שנספר המית—
בו כל דבר אותם הדברים פרטי׳ ביאור מן כל הדברים
היו נעלמים בכח החכמה ואין כח בשכל האנושי להשיגם מרוב העלמם לכן
חייבה חכמתו להתפשט אותם הציורים וההשגות וההשגחות וההשפעות—
אשר אי אפשר להקרא אדם באמתות שלא בהשיג ציור והשפעה להיות /
כצבע לבן בתכלית הזכות עד שאין כח בשכל האנושי להשיגם חייבה חכמתו
להתפשט אותם הציורים כצבע תכלת בתכלית הזכות · ועדיין לא היה כח
בשכל האנושי להשיגם מרוב ציורן העצום של האורים ויחלת החוסם העצמי
להתחבר שום עלון · וחייבה חכמתו להתפשט השגחתו ונוהרו ·וציור ההשגות
האנושיות של צבע ירוק בתכלית הזכות / וראה עוד שאין כח בשכל האנושי
להשיגם · ונתפשט אותו האור אל צבע העשב של הלבן ועדיין מרוב דקותו
זכותו אין יכולת באדם להשיגם ועדיין נתפשט האור האלהי של צבע העשב
אל האורים בתכלית ואין כח באדם להשיגו / ועדיין נתפשט האור של צבע כחול
מלבן ואודם ואין יכולת בכח האנושי להשיגם בציורם וחייבה חכמתו להתפשט
של צבע לבן העשוי קצת של האודם ואין יכולת באדם להשיג · ועדיין נתפשט
אל צבע אודם עשוי קצת של הלבן ועדיין הציורים דקים · ונתפשט האור של צבע
לבן עשוי קצת הלבן כחול מאודם · ואל האודם כחול מלבן וחייבה החכמה
להתפשט של צבע השחור ובזה הצבע יש יכולת באדם להשיגו מן המדריגות
בתכלית הנקיון להשיג השגחתו והשפעתו ועדיין שהוא מלאה הנבואה—
על כן נקרא החכמה סֶפֶר והבינה סְפָר והוא כמו הספיר שמכל—
הגוונים הספיר והבנין ספור שהוא מקבל השפע והאור הנו—
באמצעות השער והוא מלשון ויספר משה וגו׳

רוח מרוח פי׳ הבינה · רוח מן החכמה הנקרא רוח ··
שאמרו בס״י כלו׳

זאת היא הרוח הבאה מהשה

הנקרא רוח עפר— פי׳ בעבור שהיא נאצלת מן החכמה הנק׳
ארץ והוא לשון רצון על זה ראשון חכמ׳ /
במסוק הכל היה מן העפר והכל שב של העפר אפי׳ גלגל חמה / וחלה רוח
לתפארת שיתגלה של היכל אחר ג׳ הקדמות מש״א נק׳ ר״ל כי
יחסו אותו המקובלים של מדת רחמים / והבינה רחמים פשוטים וגמורים
הבינה תמונה ככ׳ שהיא עטרת ר׳ מתגלת של הלחיבה כי לשון עטרת
מורה עלוי ··

מים ברוחותיו אמ״ש מים פי׳ כל דבר זך ולבן יחסו אותו המקובלים—
אל מדת רחמים והבינה רחמים גמורים—
ופשוטים · מש״א · מים בפ׳ ט׳ ועפר הדלה צ״א והוא כחשבון שם של כ״ב
גאל ס״ה והם רמז לבן האמיצה הגבורות ·· ועוד בפ׳ אמן שהוא רמז

לחכמה עליונה והוא לשון יניקה וכל דבר ליקבל מלה שלמעלה [illegible]
ואף כי הוא רוחני ׳׳ **במותניתין ממ״ש** פי׳ חלקי הכ״ב אותיות לג׳
חלקים / החלק הא׳ אמ״ש ונקרא אותם אמות והם כנגד
ג׳ הנקודות ראשונות הא׳ לראשונה והוא אויר׳ הב׳ לבינה והוא לשון
מים ׳׳

אם הבנים / פי׳ הבינה נקרא אם / על שם שמשפע עליון מושפע
האם / לכן והבנים רמז לג׳ ספירות שלמטה הינוקים להבינה
הנק׳ אם כמו שיבואר בספירות. כי אם לבינה תקרא אמא לא אם / ובעבור כי
הבן [illegible] יותר להאם כמשל המתקן אמרה תורה שלח תשלח את האם ואת
הבנים תקח לך ר״ל לכבוד האם העליונה שלח תשלח את. האם לאין לך רשות
לדבר ולהרהר בה .. אבל הבנים שהם כנגד עולם העליון תקח לך כי לשאת כמו
רשות להשיג החכמה והנבואה. אמנם יש לנו לפרש זה הפסוק יש בין ליזמן לך
לשאול מזומן . דע לך כי השגת עמוק [illegible] ותבונה לספירה כי הספירה רמז לבינה
כמו שפי׳/ ספר הבהיר שהוא לשאל לאם הסוככת על הבנים כי הספר רמז לבינה
וג׳ דספירות רמז לג׳ קצוי המרכבה הנעלמים כל המשגיחים / ועתה יש לנו לשאול
מאחר שהספירה רמז לבינה שהיא האם והבנים נעלמים בה למה יש לנו רשות
לשוב בה מאחר שהיא נעלמת ואין כח לשכל האנושי להשיג במדריגה כמו שפרשנו
בעלות האם התשובה היא כעבור שני ימי החג כל יום רמז לתקן אחד
שהוא רמז למלך המשפט / ואין הצדיקים שיושבים על כסא הכבוד והכל שלם אחד
ומשתמשים שני המלכים בכתר אחד לכן יש לו רשות לשב בסוכה שהוא רמז למלכות
הב׳ אבל בדרך שהוא רמז לעשירית שהיא המעלה ומשכות בשמיני הימים [illegible] אין לך
רשות להתעלות הכתוב ההוא שלא יראה שאתה תמן בבעולה וכל זה מבואר׳

אם העולם פי׳ הבינה נקרא אם כמו שבארנו / [illegible] רמז
לבנים ׳׳

מלך העולם פי׳ הבינה נקרא מלך כי הוא מכריע בין המחשבה והחכמה והוא
במלכות וכן אותיות מלך במלכות האלהים בהם ׳׳ [illegible]
מלך [illegible] הויות ר״ל [illegible] שהוא המחשבה . ר״ל חכמה . [illegible]
חכמה׳ הכ׳ רמז לבינה . והוא לשון כתר והוא בינה/ כן שהוא שם של רחמים הכולל
לבינה / [illegible] מלך הפכו כלם רמז כשיגיע היובל היובל הגדול שהוא אחר ג׳
[illegible] שהוא רמז לבינה יכלו כל הנמצאים ויתבטלו [illegible] ויתעלו [illegible]
שנתחבו [illegible] כאדם שמושך רוחו לפנים׳ והעולם רמז למצאות ׳׳

מלך המשפט פי׳ הרב [illegible] ז״ל פי׳ שהוא מוכרח ולא סמוך כמו מלך שהוא
כלום מלך שהוא המשפט ; המשפט / ומשפט בכאן הוא לשון רחמים כמו השופט כל
הארץ לא יעשה משפט . כי אברהם אבינו ע״ה לא היה מבקש דין על החמשה
עיירות כי אז היה [illegible] / אבל היה מבקש רחמים עליהם / אמנם אם היינו

לפרשי

אותן סליק לא היינו טועים בדבר כי יש בספירות העליונות משפט כמין השירה
והשירות והוא כמין מלך העולם ״/

רחמים גמורים פי' שיש בספירות העליונות רחמים הראשונה רחמים פשוטים בלא התערבות דין והתפארת רחמים מזוגים
כי הוא כלול מחסד ומשפט · והחסד רחמים גמורים ועליהם רמז הנביא באמרו
וברחמים גדולים אקבצך / והבינה רחמים גמורים שהוא בודק אם הוא ראוי
לרחם אם לאו לכן נקראת אלו ר"ה שהוא יום הדין אבל יום הכפורים נתיחס
אל המחשבה שהוא רחמים פשוטים / ונמחל וסולח אע"פ שאינו ראוי כי
כלנו בני איש אחד נחנו ותבונתו כמו שפירשו בבהיר · ואין תבין מלת אישי·

הקבלה כמין פי' גם כל ספירה קרא הקבלה כי כל אחת כלולה מכלן ״

נתעטף הקבה בטלית הקב"ה רומזת ~~האורה~~ רמז לבינה ע"ל לאחר שנק' עלת החכמה

ועליו אמ' הביט בתורה וברא העולם כולו פי' ועל' הקב"ה הנז' בזאת ההגדה רמז לבינה · ומאחר שהחכמה נקראת תורה קדומה · וההבטה רמז לה משך בתורה קדומה והיא השג"ה חכמה למעלה

אלהים שבפרשת בראשית רומזת ליה פי' בעבור כי כל מעשה בראשית נגלה ונסתר
ושניהם אמת כי כל שיש למעלה יש למטה / אבל
גם העשירית נקראת אלהים / כי על ידה נתגלה
רמז אלהי במעשיות / אמנם יש הפרש בין זה הנכתב בפרשת בראשית ובין זה
הנכתב במקום אחר · כי זה הנכתב בבראשית הוא לשון מנהיג כי הכל מתנהג
על ידו והמלה מורכבת אל הס' ר"ל כח שלהם שהוא רמז לעולם העליון /
ואלהים נזכר במקום אחר / כמו והאלהים נסה את אברהם הוא רמז לפחד
והוא ליה / אלהים תמצא במקום אחר חוץ מפרשת בראשית אלהים שהוא
רמז לבינה · כמו וירא אלהים את בני ישראל · ונמצא יש לכל משכיל להסתכל
בשנין כל דבר כפי מקומו וענינו // מצ' אלהים יה אלם / יה רמז לחכמה
אלהים ואלם רמז לבינה / כי הבינה לקבלת כח ושפע מן החכמה /
מצ' יה מלא בא להודיענו שמחשבת התחלת הבריאה כמו יו"ד ה"א שמלה כן
נבא לקצות לנו מחשבה שהוא רמז למחשבה ולחכמה ולבינה השוקק ה"א למחשבה
הענוה ה"א לבינה · הרי שמחשבת התחלת הבריאה · כי הן ספירות
האחרונות שהם עולם העליון הפנימיות בר' ה' כלן נאצלות מחכמה שהוא
יו"ד ה"א

ובמקום שנ' אלהים חיים פי' בעבור כי הבינה חיי המלך

רימוז ליה גב' עליון פי' מים עליונים ״

מלך עליון פי' יש במים התחתונים מלך שהוא מלכות
ותפארת וזהו מלך במים עליונים ״/

אל עליון פי' אל הוא לשון כח כמו אילי מואב ··

אור הלבוש פי' הלבוש רמז לחכמת אלהים והכונה אור הנאצל מן הלבוש ··

שמים פי' אש ומים כי הוא כלול ממחשבה הדומה למים
ומהחכמה הדומה לאש והוא המכריע בנתים פא'
שמים בינה/ זכר ונקבה רמז לרד"ם הכוללת שלש העליון המאצילים ממנה ··
כי הוא שמים

כי הוא שמים פי' בינה רמז לג' הויות ראשונות בין יה/ תבונה
לכל תבונות יש בין יו' ה"א שהוא רמז לעולמי העליון ועדיין לא
ישאר בת נ' ר"ל שרמז לנו השעורות בפרט ונעקרה
מנ' שערי בינה ··

אלהי קדם פי' אלהי לשון כח ר"ל הבינה שהוא המנהיג העליון
מותה ההנהגה מאצילה מן קדם שהוא רמז למחשבה ·
ולחכמה הנרמזים באות יו"ד ותגיה יו"ד עולה במספרה קד"ם ··

אלהי האבות פי' מתנהג אל מה שאז"ל האבות הן הן המרכבה
שאלו המדות נתיחסו ל' האבות כמו שאז"ל תתן אמת
ליעקב חסד לאברהם ופחד יצחק ··

מלכות שמים פי' מלך להקין האמצעי הנק' שמים או מלך
ויבון זה למטה להדר"ם הנק' זכר ונקבה ובלספרה שדי"ם פי'
כי כל דבר עליון הוא מתעלה למה שלמטה ממנו והתחתון יקרא מרכבה
והעליון יקרא רוכב ·

וכן רוכב שמים פי' כל דבר עליון יקרא כרוב מן התחתון והראיה
לפורשים כנפים למעלה · פא' רוכב כי כל דבר
עליון יקרא בכור למה שלמטה ממנו וכן הבכור נוטל פי שנים · כי אין
רוכב בלא מרכבה ··

יושב הכרובים פי' הכרובים רמז לעולמים והם מרכבה לבינה
יוצר בראשית פי' הנקרא ר"ל הנמשך מן בראשית שהלא רמז
למחשבה ולחכמה הוא היוצר כי האצילות מיוחד
באין סוף ית'/ והבריאה למחשבה ולחכמה/ והיצירה לבינה/ והעשיה למדות

אדון הכל פי' כי הוא ממציא כל המציאות ··

תהו והוא נקרא בלשון יון היולי ובארנו כח ממיני

קו ירוק פי' כמו שהאומן מה שמקנה לעשות הוא מצייר תחלה
בחוט צבוע ועל אומנות החוט כל מה שמקנה לעשות עושה/
כן קו שהוא רמז לשם כ"ב כולל כל המציאות כי כ"ב בחשבון קו"ל ·· שלה קו ·· **ירוק**
הוא סוד השער השולר מהשער העליון לשערין ובמספרו עם מלאו עולה ירוק · כי עולה

פי' שם יהוה

די המלך הידוע מתגלה רצון לפי זה לבאר ·· ואמר המקובלים יחסו הכנויים
להויות׳ ולזאת יחסו אליה הדיון הירוק ׳לרוב כנויים רמים הנעלמים בן אלהים
מיתר המעלה האלהות מלמד נתיחס אין זה השם המתואר · ול׳ כלן שאומן הבנאי
מה שמקנה לבנות הוא מוציא קן מקינה של הקינה ונכפי זה הקן הוא בונה כן הבינה
מה שעלה במחשבה נתהכלה הקדומה הוא הבינה ולא נתחדש אלא דבר
אך אלוהים הוא חדוש ·

התחנונים הפי׳ משל לאדם המבקש דבר מן המלך ומבקש אותו בדרך
תחינה ובקשה ·

יג׳ מדות בו · פי׳ הי״ג מדות ׳ חלקו אותם המקובלים לג׳ הויות הישרות
שהם **מלכות**׳ תפארת׳ תשובה׳ והיותם הוא ממטה
למעלה ה׳ השם המשותף למלכות ׳ השני לתפארת ה׳ השלישי לבינה
ויחס הכנויים ׳ מלמעלה למטה׳ ולבינה אל אותו רחום ׳ ולא מיחס כי הוא הרחום
חנון ולא מחון כי הוא החנון ׳ ארך אפים ולא מאריך כי חן שהתערים יהיו
חון מלמטה · אלא הוא נתאריך אחד ׳ ולתפארת אל אותו ורב חסד
כי הוא תבן חסד ׳ ואמת כי הוא חותם יהו״ה והוא כמו שאמר בספר הזוהר
אמת ׳ ולנוצר חסד לאלפים למלכות אל אחרי׳ : נושא והעשיות הוא
עו׳ ולנעל כמו ולא ישא א׳ נפשו · עון ופשע וחטאה כל אחד היא מדה בפני
עצמה ׳ כי יש עון שיועילו העשיות ויש עון שלא יועיל ׳ ונקה היא מדה
ונקה עם התשובות ואם לא ינקה פוקד עון אבות על בנים הלא תראה כי
הבינה כוללת את הכל ··

חיים פי׳ כי הנשמה חיי הגוף ולתתב הנשמה מן הבינה של ונשמת
שדי תבינם ׳

נפש השם פי׳ נפש רצון לבינה :

חיי השם פי׳ חיי העולם ··

סוד הנדר פי׳ נ׳ דל׳ כי הבינה שבעלת נ׳ שערים היא דירת הכל ׳ ועל זה
נודרים חלים על דבר שבועה כי השבע רצון לעולם השני ·
ושבועה בלשון שבועה כי חסר נ׳ לכן לבטל כי גבוה מדין לבטל בו ··

סוד המזל פי׳ מזל מלשון יזל מים כי משם יזול הכל ונשפע ׳ מיתנך
אל מה שאמרו׳ בני חיי ומזוני וכו׳ במזלא כי אלו הדברים הם
בשני עבדם הם בשני עבדם הם על המלך כלו שלשתן גבי חנה שהיתה עקרה וידעה
כי הבנים הם למעלה מן הזכות שהוא דין לכן האריכה התחנה בשם כן לכן נאמר
ותתפלל על י״י ולא נאמר אל י״י וכן מזונות דכתי׳ השלך על י״י יהבך והוא יכלכלך
ולא נאמר אל י״י וכן חיים נאמר הנני מוסיף ולא אמר הנני יוסף ׳ וכלם הגבי
רצון לבינה · וכן שרי אינה יולדת אברם אינו מוליד ׳ כי הוצרכו לשדי רבי
למלכות ואמת שהוא המלך הממונה על הדין יש גבוה מדין לבטל בו ··

לכן נלקחה היו״ד ונחלקה לשני ההין · אחת לאברהם ואחת לשרה · כנגד שני
ההין שבשם כי אחת לבינה שהיא עקר הכנוס · והשנית למלכות שעל ידיה
מקבלה רצון שהיא לפועל · ונוכל להבין עוד למה התפילה חנה בלשון נדר
בעבור שהוא רמז לבינה · ולמה הזכירה השם ג׳ פעמים כי כוונתה לעלות מעולם
השלם. ונוכל לפרש כי הבנים תלויים במאורות כי נשים עקרות נפקדות על ידי
מזה המדה · והבנים נמשכים דרך שני ביצים שהם נצח והוד / ונאמר מורא של
ולא על . למעלה ממלכות הרמוזה במאדים בכל מקום · וכן נראה שבתפלת חנה
נסתר בשה״ב עם כל זכות בהיות חוט של חסד משוך עליה אלו ואלו דברי אלהים חיים ··

יסוד הנפשות פי׳ כי הבינה יסוד הנשמות ומשם נאצלות דרך אלהות
ונאמנה ··

תשובה פי׳ שבעה היקפים כנגד עולם העליון שכל אחת מעלת
ומשפעת ר״ל שמקבלה הכח מהנותן ורק הכח של הפועל
במציאות העשירית / והיקף הח׳ סוף היקף ז׳ ישוב אל הא׳ אשר נתן להאצילן
ועכ״ז נקרא תשובה כי שם ישובו / ונוכל להבין הכל להיות כאשר היה / וזהו בשנת
היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו ·

יובל פי׳ בזאת המלה נרמז כל המציאות / היו״ד רמז למחשבה
ולחכמה / הו׳ רמז לשש קצוות / נשאר ב׳ רמז לל״ב נתיבות
חכמה / ובזה יחזור הכל כאשר היה טרם האצילות ··

פרשה כי יביאך שבתפילין רמוזות מלה כי היא מספרת מיציאת מצרים / ובה מתכוונים שענין כאשר יתבאר בעבודת המרכבה · יוד הא ויו הא

הא רמוזנה רמוזות מליה / פי׳ כבר אמרנו כי חיי המלך הוא הבינה
והוא רמוז מאד כי בגימטריא עולה ח״י

בזה האופן הא׳ א״ה עולין י״ב ור׳ אותיותיהם עולין י״ו וב׳ מלותיהן עולין י״ח
כלו׳ ח״י מלא הה׳ כי יש ה׳ במלוי א׳ ויש ה׳ בלוי ה׳ / ויש ה׳ במלוי י׳
כבר פירשנו הא׳ בלוי א׳ נשאר לפרש ה׳ בלוי ה׳ כגה הה׳ / ויש לך לחשב
לך שהיא סגולה באותיות שוות היתה בונה ב׳ בתים / ועתה אינה בונה אלא
בית אחד הה׳ בלספירה יוד וב׳ אותיות עולין כן הכל י״ב ועולה אחת הרי י״ג
הרי לך שהבינה כוללת י״ג מדות / עתה נשאר לפרש הי׳ במלוי י׳ כמה הי׳
והוא בונה ב׳ מנים הי׳ יה סך הכל ל׳ וב׳ חשבות הרי ל״ב רמז לל״ב נתיבות
המקושרות בה / ואם עסיף על זה הערך ד׳ אותיות יעלה הכל ל״ו רמז לל״ו קצוות
שכל אחד כלולה מכלם / ועוד הוא רמז לשמו המפורש הנקרא עולה ע״ב כי שם ישוב
הכל ואם נצרף כל הערונות שהוא ח״י ל״ו י״ג יעלה הכל בינה ··

הספירה הרביעית חסד פי׳ קו׳ ע״ב והוא כנגד ע״ב גשרים
ונקרא שיש בזה הצד כמו שהזרוע גדול מהיד
והיד גדול מן האצבעות · והאצבעות כל אחד גדול מחבירו כן הוא מלה מיני
חסדים זה גדול מזה והם ע״ב מיני חסדים · וכל אחד יש לו שם ידוע להתנהג
מן השם של העולם כי עולם בחסד יבנה ·· /

אהבה פי׳ אין אדם עושה עם חבירו חסד אלא מאהבת
אהבה / וגי׳ אהבה בגי׳ אחד יו״ד רמז למעלות הראשון
מן הבנין הוא חסד שאצל מן הבינה הגדולה ז׳ מדות כמו שבארנו ··

מדת אברהם פי׳ הטעם שנתייחס המדה לאבות היא משום שהעולם
נתעוררו בהתעוררות המתחדש לכן אברהם ע״ה השכל במיטב
עיונו והשיג ברוח הקדש כל העניינים וראה שאלו הדין והחזק כי חסד הוא מדה טובה לעניים
ולעשירים לכן הנהיג עצמו במדת חסד ועשה חסד לכל אנשי דורו עד שהלך בבאר שבע כי
סדר ספירות המרכבה מטה למעלה ומלמטה עד באר שבע ועלה אצל שלל ונקרא באלו מדרגה
של הקב״ה עד שהנהיג עצמו כל כך במדת החסד כלו הוא והיא היו דבר אחד במדת הדמיון
הגדול ולכך תופסת אותו הכח האלהי עליו עד שנאמר עליו נעשה מעל אברהם וזה שאצל האבות
הם הם המרכבה

גדולה פי׳ חסד עולה כל השבע וכל אחת כלולה משבע סך הכל מ״ט
גדולה בגי׳ מ״ח ועם המלה מ״ט כמ״ש כל מי שעושה חסד עם העניים
יש לו שם גדול והון טוב שם משמן טוב

כהן פי׳ כבר ידעת כי הכהן הוא מברך את העם ואין אדם מברך את
חבירו אלא במדת ברחמים ובחסד ולכן היה הכהן ממונה על הברכה
וצריך שיהיה בלתי בעל מום כי המום נמשך מן הכחות החיצוניות לכן אמ״ז ז״ל גדול פסול בבעלי
בשר בלויה כי הלוי נמשך ממדת הדין ולכן היה כשר בבעלי מום אבל הכהן פסול כי הוא נמשך מעולם
הטהרה ופסול בלויה כשר בבהמה כי הלוי פסול בשנים בעבור שיהיה ממונה על השיר צריך שיהיה
על הרבנים גדולים בגוף בעוד שהחום הטבעי מתגבר עליו אני היה ראוי לומר השיר הדין לזה
אבל הכהן כשר בשנים כי לא היה צריך שיתגבר עליו החום הטבעי והגבורה כי המשכתו ממדת
ליס ··

ימין פי׳ המקובלים יחסו השמאל למדה והימין למדה ולא המשוב שיהיה כנגדם
תלולה שיהיה לו יד ימין ושמאל אלא כפי מה הסבה וההנהגה וההשפעה
המשכבת בהתהגות ולפי המקבלי׳ ולכן הרוצה במלכות אמר עליו שקבל השפע ימין וכל מי שמשיג
ההשגה כל שום אמצעי יקרא ימין כשמה שהסיר כל המונעים כמו ובין ה׳ יה״ל אבל המקבל השפע
באמצעות האלהיים יקרא אותו מקבל שמאל על שם קבלתו מן המדרגות השפלות ע״כ אמר
שלמה ע״ה לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו וזה מבואר ··

רחמים גדולים כבר פירשנו למעלה ··

חלב פי' כל דבר לבן יחסו המקובלים לח"ס וכן אמרו רז"ל הפסוק מוכיח וה שהלחלוה הטלפה כמה אורה בלשון לבן והשנה והשעה. לשון אנדר באומרו אם יהיו חטאיכם כש' וגו' וזה ידוע על דרך הטבע לפי כל מי שיתגבר עליו המרה האדומה יהיה גבור ואכזר ויהיה שופך בנילה ומי שיתגבר עליו הלבנה יהיה תמיד בעבודת הקדו' ולא יתאוה אחרי התאוות החומריות .. פי' חלב בגי' מ' רמז לד' רגלי המרכבה וחסד הוא ראש לבנין ..

מזרח פי' חכמים יחסו פאת העולם לד' אבות והן כאמרם אברהם למזרח יצחק למערב יעקב לדרום דוד לצפון וסימן מזמן תפלת הערבי ומזה המאמר יש לך כח לבא להגדול הכולל זה לייחס המסגרת כי והרבה מקובלים נמשכו אחרי ז' אמנם ספר הבהיר נס' וספר הזוהר אין כן נעבדם כי אומר הם מייחסים מזרח לתפארת מערב לדוד דרום לאברהם צפון ליצחק ולכל אחד יש לו טעם לדבריו מה שיחס הרב ממה שאמר' הזוהר והבהיר הוא לפני גדולת המלה ורואי' כי מזרח לשון זריחה וחסד הוא ראש לבנין והוא קודם במעלה ומשם זורח ומתפשט הכל ולפי כוונתי שהזכרנו יוצא קודם האצילות. ומערב לשון שרוב יחסו אותו ליצחק על שם שיצא ממנו יעקב ולא נשאר והוא אותו בן קנימה ודרום לשון דירה רום ונאמר כי מבריאת הראשון הוא הרקיע המבדיל בין מים למים והוא כנגד אות הכל. וצפון לשון צפון כי כשמתחיל האור הוא חושך. אבל הזוהר והבהיר כוונתם כי האור הבא הראשון כולו לתפארת והמאור קודם במעלה שההוראה כאמור שיש כאשר ויושב על ראשו ומלה כאילו הקיצוות הו' ולכן קורא אותו מזרח כי משם זריחת הכל וקורא למערב העטרה כי היא כלולה ומעורבת מן הכל וקורא לדרום חסד שהוא רום כל מן המים העליונים וצפון הפחד כנגד שהוא חושך

מים עליונים פי' הג' ספירות שעליונות קוראים מים עליונים וחסד אחד מהם ..

כסף פי' כנגד שהוא דבר לבן וכל לבן רומז לגד' ..

פני אריה פי' ד' חיות הקדש שהם במרכבה יחזקאל השתלשלותם מן החיות שלמעלה וחסד הוא כמו ראשון במרכבה והוא פני אריה וחסד בגי' ע"ב והם משולשים סך הכל רי"ו והוא כמנין אריה והסוד גם כמוה יראה כל ספירה בת' שנה וחסד הוא כולל ג' רגלי המרכבה שהם הכל כי יש לכל רגל בכלל ופנים בפרט וע"ב יראה הוא כולל גם כמוה .. פי' גם כמוה יראה אם הכוונה גם כמוה יעלה לך ושכבו ואחר ובמדרת הגבול חלילה שמשמשה מן הלקח אחר כאשר הוא הדין והבינה ישאר ברך ע"ב וגם ע"ב שהוא סוד כמוה יעלה ברך יראה וכן אמ' אברהם זה כמקדרת כלם ה' יראה לו השה כי הנסיון בא ממדה של והא' נסה ואמר אברהם אלקי שהוא מה יתגלגל לומר וזהו יראה שהוא ה' המפורש של ע"ב המשתלשל מן חסד וזה מבואר ..

ימים עליונים פי' קצת סדר מספר הימים כשמשם ימים ראשונים ושני לתחתונים כנגד שהם ראשונים למעלה כן הם ראשונים למספר סדר הימים

ויום שלישי לחסד ורביעי לפחד וחמישי לתפארת וששי להוד ושביעי ליסוד אמנם לפי דרך המרכב'
חסד ראשון ופחד שני והתפארת שלישי ונצח רביעי והוד חמישי ומלכות ששי ויסוד שביעי -

קספירה קמעיית סחד פי' לולי הדין לא היה לפחד ··

גבורה פי' בעבור שנאצלה מן החסד כמו שאמ' בגל ס' הרו המים ילדו אפילה לכן נק' על שם מקומה פי' גבורה בנ' אריה ··

מדת הדין קשה פי' בעבור שהעולם הקדמון שהוא בנין של עשו יוכן עמס— והיין שוקט בשמריו ואז הוא קשה ··

מדת יצחק פי' האבות הם המרכבה ואף על פי שאמרו שאברהם אבינו ע"ה היה עומד במדת חסד למה יצחק בן אברהם עומד במדת פחד היה לו ללכת אחרי מדת אביו הטעם כי העולמים שנעלמו בהעלמות ההתהוותן לכן יצחק ע"ה אם היה מתנהג שעמד במדה שהנהיג בה אביו כל כך היה מתגבר החסד בעולם עד שלא היה הפרש בין צדיק לרשע ונמצא שלא יהיה גמול ועונש וגם הרשעים לא יקבלו עונשם בזה העולם ונמצא שכל שכר העה"ב יעדר מהם מהר שלא יקבלו עונשם בזה העולם כי מדת רחמיו לא ידוע לעשר כנ"ל במ"ה לכן יצחק ע"ה החזיק עצמו במדת הפחד לטובתם של ישראל כדי שיקבלו עונשם בעולם הזה ויהיה להם לעה"ב

מדת הירקה פי' כי אלמלא הדין המעמיד תמיד לא היה האדם ירא ה' כי על ידי הדין מקדש אדם את עצמו בקבלת העונש·

שור שבמרכבה פי' ד' רגלי המרכבה הם ··

מערב פי' כי משם נאצלו דין ורחמים ומשם יעקב ועשו והיה מוחא בין קליפה ·· סא' מערב ר"ל מ"ב כי הש' המפורש של מ"ב נמשך להפחד והוא הש' המשונה והש' הזה הקדוש והטהור כוחה כל פמליא של מעלה וכזה הש' הענין משה רבינו את המצרי כדאמ' הלהרגני אתה אומר ומשה ע"ה מדד לו מדה כנגד מדה הוא הרגו בכח שהוא שם של מ"ב ועתה מדד לו מדה כנגד מדה כי המצרי הוא קין עצמו ומשה היה הבל ועדיין אותו חטא לא נתכפר לו להריגת הבל ונקרא עמד לו מדה כנגד מדה בלו למצרי כי שהם דבר אחר עכ"ל ורבותינו אותם כאותו ענין עצמו שפעלו בתוכו גרוע עמו המרבל בס' קרח הראה שהמחלוקת שהיה בין משה ע"ה ובין קרח הוא עצמו היה בין הבל ובין קין ולהכותו ברמינא ·· סא' מערב רגל א' ר"ל והרעב כבר בארץ כי בהזדווג שור הבר עם בן זוגו שהוא רגל ד' במרכבה הרעב בא לעולם וזה מבואר ··

סא' רעב ב' ר"ל כי הרשעים המעוררים עושים פרוגל שני שבמרכבה שהוא פחד ··

סא' מערב עמ"ל ב' ר"ל כי רגל שני שבמרכבה נאצל מעומד שני שהוא חסד ··

סא' תער ב' והוא בחלוק ת' ב' מכה רבה ר"ל כי רגל שני ממונה על כל ··· המקטרגים והמתחברים שאין רשאה למכבש— ומלאכי השרי העליונים כמו התער שגורם הבלואה השער הצמיחה ועלוה והתער לא יעבור על ראשו בני עזיר כיון שהפרישו עצמן מן הדין וגב' ה' סאות שהם כנגד ה' ספירות ראשונות והתער לא יעבור עליהם והש' הזה הקדוש והטהור שהוא מימינית : והוא כנגד התער והמורה על דבר המזון כמו על החרב ועל כל דבר הדומה לו יתגדל בנהג' עם מונהג לשם שמים ··

פי' מערבה. כנגד מערב ה' ר"ל כל מי שהוא נמנע אחרי התאוות החומריות המושכות מן
החיצוני' בהתדבק לו עוצם הכחות. יהיה כנגד מלהשיג בד' רגלי המרכבה הכוללים כל המציאות
פי' מזר' ב' ר"ל כי תאוות המשגל הטבעית בשוק מזר' כמו במשגל איש לנדה וכמו למען
הביט אל מעריהם ק"ל נמשכה מרגל שני שבמרכבה שהוא הפחד. פי' צפון ג' ר"ל
כל מי שאינו משתדל אלא בכחות הגופניות חלק עבר ההשגות שהיה ראוי לו כנגד הכולל ד'
רגלי המרכבה. ונק' במקום ד' כנגד רמ"ח.
לוי פי' הלוי היה ממונה על השיר והיה צריך להיות קולו ערב ונחון ולכן היה פסולים ..
שור הבר פי' זה הענין מושך מענין אל מה שאמר ר' יהודה שור הבר זכר ונקבה
בראן ואלמלי נזקקין זה לזה היו מחריבין העולם מה עשה סרס הזכר
וצינן הנקבה. והטעם על דרך הפשט כי הספר מבואר כל הצריך במערכה. דע לך כי חכמי
המחקר השיגו דברים נפלאים משלמות הדין והטהור בטעמי המצות והמדרשים וההגדות. ודע
כי הזכר משור הבר רמז לצורה והנקבה לחומר ואין חומר בלי צורה כלל ולא צורה בלי חומר
לכן מ' שהוא גולם אחר והצורה היא כח נפשי אבל לא כמו החומר שיש לו קצבה שתוקה
עם הכח המדמה והחומר הוא כולו גופני ויש לו קצבה שתוקה עם ההתקשרות אל התחתונות. לכן
אם היו נזקקין זה לזה היו מחריבין כל העולם ר"ל אם היו נזקקין החומר עם הצורה כי שניהם
כח גופני היו מחריבין כל העולם כי כלפי היו מתמידי הנמצאים אחרי שהוא הצורה מורה
על השתוקקות התאוות החומריות יתחייב להפסדן והשמדת ה' משניהם והיה לאכול. מה עשה
סרס הזכר וצנן הנקבה. סרס הזכר שהוא הצורה מורה על השתוקק שיש לו עם הכח המדמה
שהוא קצבה שכלי ולא יהיה לו דבקות עם החומר כל כך שלא ימשך הקיום. וצנן את הנקבה מורה
כשנכנס כי סדר ההויה וההפסד לנפש צורה ונפשט צורה ואין לו העדר כלל עד שלא הרצון
מאתו ית'. ואף לויתן זכר ונקבה בראן ואלמלי נזקקין זה לזה היו מחריבין העולם. מה עשה
סרס הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא. הזכר מן לויתן רמז לכח השכלי והוא
לחבר ומקיים כל כחות הגוף והוא מלשון לוית חן הם לראשך. והנקבה מן לויתן רמז לכח
המדמה ואמר שאלמלי נזקקי' זה לזה היו מחריבין את העולם כי הכח השכלי הוא מפשיט החומר מן
הצורה וגם המדמה מפשיט החומר מן הצורה אמנם ישיג בשקרין מחמת שהוא קצבה כח גופני
אבל השכלי הוא מפשיט בכללות הפשיטות ואלמלי נזקקין זה לזה יתבטל מציאות החומר והצורה
ונשארו הכח השכלי והכח המדמה שהם כחות שכליות ונמצא המין האנושי בטל מכל וכל ובעבור
כי הכח המדמה מפשיט החומר מן הצורה נשאר הכחות החומריות בהשיגו העניינים ה...
לכן אמר שהרג הקב"ה את הנקבה כי ענין ההריגה מורה העדר והמליחה מורה השמירה נצחי וקיומו
ר"ל שהאדם יש לו השארות בהיותו נמשך אחר הכח השכלי והכח המדמה כמו כל דבר שיהיה מלוח היטב
יהיה לעולם ענין יותר השארות ממה שלא יהיה כל כך מלוח. לכן הביאו סוד אמירת בהמות בהררי אלף
בטוחות כמו שיזרח הירדן אל פיהו של לויתן כמו שאמ' בגמרא ירדן יוצא ממערת פמייס והולך
בימה של טבריה ומהלך בימה של ... והולך ומתגלגל בים הגדול ויורד אל פיו של לויתן. הטעם
מערת ההגדה בא להודיעם מחצב הנשמה ואמ' שאותו השכל יהיה נמשך מן המוח הנעלם אל הכח
השכלי ונמשך אל הלב שהוא כנגד אל הכח המדמה שהוא נקרא ים הגדול כי כל איברי הגוף נזונים ממנו

ומשם לפי שלא ניתן המלכות לה הצורה והחומר והוא המעור שמשם נמשכת הנפש המתאוה
אך יהיו בהפיות שהם החומר והצורה בעולם מעולם וזה מבואר ·· ועל דרך הקבלה
הזכר משער הבר רמז לתפארת והנקבה למלכות

ש ירקה פי' כח שהוא ירא כי כל המעשות יראים ממנו ··

דין בבנ"ע ארע עד הלוה ונגד סה מורה דין בהיותו בין א' יר

זהב פי' דבר ארוס רמז לגב"ה ס"א זהב בבינ"ה רוצה רמז למלכות
העצמים מן הספר ונקראת יר והן כי יר על סה יה פי' כי יר
שהוא רמז למלכות בה ריד מהעלות כבה שהוא רמז לתפארת שהוא כסא לה' הויות באמונה
הנבראות במלא יה השונך למחשבה העשב לגבורה לחכמה וה' לבינה ולכן חסר א' משא
כי הא' רמז לה' הויות באמונה כי היא נעלמת לנחלק ב' ירי' שהם רמז למחשבה ולחכמה
והוא רמז לבינה שהוא כולל הן קצות שהם העולם העליון ·· ס"א זהב כולל ג' מדרת
הה' רמז לחסד שהיא מבחתה מכל דבר כן חסד יש לה מבחוס הרבה וה' רמז לתפארת וב' רמז לגדולה

קנמון פי' הספר הוא אש ומים רמז לחסד ··

נחש הקדמוני פי' כי הנחש הקדמוני שהוא שר של עשו והוא מזון למרכבה יונק
כחו מן הספר

כח מחקל הוא שלחתו של שר של עשו והוא יונק מן הספר כי אלו הכחות
החיצונות אין להם יכולת לעשות קטנה או גדולה בלתי רשות ··

מזבח פי' כל מקום שתמצא מזבח הזהב רמז לתפארת ושאר ס"א מזבח
שנעשה מזבח בבנ"ע שיהיו נגד מספר המלוה כל כי הנבואה
נמשכת למרים בסבבת שהוא יורא ה' נקרא עתיד ושאר בבנ"ע רמ"ח רמז ליעקב הנאצל
ממנו והוא הזכר עולין ··

מרקה פי' כל מקום שתמצא מראה או מתנה מסגל רמז למדת רחמים
כי הסגל רמז לג' רגלי המרכבה ועל זה אמר ה' והייתם לי סגלה
מכל העמים כי כל העמים כל אחד יש לו שר ממונה עליו או שר מרחמים או דין או ממונה
אבל ישראל וכו' לבחר המרכבה שהוא נקב האילן הכולל את הכל ומראה קמון רמז למדת הדין
שהיא נרמזת בלשון נקמה נקמן הוא בלשון שעלה הרומז למלכות שעולה ומלהבת כל דבר
בגזרת עליון ··

משפט פי' כי יש משפט שהוא לשון רחמים כמו השופט כל הארץ לא יעשה
משפט כאשר פירשנו למעלה ויש משפט שהוא לשון דין כמו
ויש נספה בלא משפט ··

ים רבינו כבר פירשנו למעלה סדר הימים ··

הספירה השנית תפארת

תפארת פי' כמו שהוא פאר וכבוד לכל הגוף כן הוא פאר וכבוד ג' ואת
ההויה פאר וכבוד לכל הקצוות ··

סג׳ המארה בגימ׳ עם מורה הגדול ועם מספר האותיות סג׳ אלהים אלהים בגימ׳ עם המלה
סג׳ והוא בגימ׳ המארה בתורה הגדול ועל זה עמ׳ ראשון כרם סג׳ וכבר ידעת כי
הספר הוא ראש למלכות השכל ממנו ך בג׳ סג׳ ..

רום בעורך פי׳ כבר פירשנו כי רום במלט רמז למחשבה ובעורך רמז לתפארת
כי הוא שעור בממוצע האמצע כי וזאת הצורה היא הרקיע המבדיל
בין מים למים ועורך בנקודה אחת רמז שחוט השדרה יוצא מן המוח הדמיון בנקודה אחת
שהוא חלם והסוד ל׳ שער אמות ארך הקרש ר״ל נקודה אחת היא עגולה יו״ד ו׳ בגימ׳ עשר
אורך הוא הן הקרש ס״ו יוכיח ש׳ וקרש דבר אחר אמנם עורך בנקודה רמז לגלגל
המרכבה והמארה כלול מהם וגם הם כמו לג׳ הויות ראשונות שנה לנוטה עז״ה ומוח
השדרה יונק מהם ..

מכריע לכלנגן פי׳ הוא כאמצעי הכרים שהם אש ומים דבר והפכו וכל
דבר והפכו ישוך להם מכריע ויקרא ראשון כגבור ש״ש
במרכבה מכריע שני והוא בגימ׳ ש״ם ומכת הזירק יש לנו כח שכל אחד מהמכריעים שם
ורמז בשם של ע״ב כו׳ וכל אחד מהם הוא שר הפנים וכבר ידעת סוד הפנים שהם רמז
למנים שאינם מאירים ..

קו הממצעי קו קוה פי׳ שם של ע״ב בנוסף הקריי עולה ק״ו וכבר ידעת ידעת
לכת הכהי׳ כי הוא רמז בשם כ״ו וקראו אותו אמצעי מפני
שיש בהויות הבדלנים בשם זה אבל לא תמצא הויה אמצעית אלא זאת

זכר פי׳ חכמי המחקר קראו לכל עלה זכר ולכל עלול נקבה ולא בחשוב
שאנו מיחסים לאלה הויות המאירים בדרך עלה ועלול ח״ו
כי הכל נקשר בשלהבת בגחלת אלא מבבת המעלות חסרין עכר בגימ׳ ברכה והבן כי
בוראת ההויה שמשכת הברכה בלי ספק ר״ל באמצעיותם וזאת המלה מלה זכר ונקבה
כתבניתה כנה כ״ד כה׳ וכבר ידעת סוד כן נכה׳ עוד לו כשלם אחד אשר שבשם ותורה
למעלה והוא כי סוד הברכה משולשת אכ׳ כתרפך לג׳ כה׳ יעלה תר״ג וכתרפך גם כה
שנאמר לנו מלות ברכה יעלה ע״ה ובתרפך תרי״ג העולה מן ברכת ע״ב עם ע״ה היוצא
מן ברכת כה יעלה התרועה והסוד אשרי העם יודעי תרועה ויורש מלשון חבור כמו וידע
אדם והסיר הה׳ שהוא רמז למלכות יעלה תרועה והה׳ מן התרועה שהוא רמז לה׳ אחרונה
ובמספר המלכות הגדול יעלה שם של ע״ב כו׳ ר״ל כשתרבה המלכות הגדול שהוא שם של ע״ב יעלה
תרועה והה׳ מן התרועה שהוא רמז לה׳ אחרונה להאשר יעלה כתרונה ח׳ כנה הא׳ אה׳ ועשר
אותיות ותלוות והן ח׳ השם המפ׳ ולא כמו דבר מורה דבר חוץ ממנו כמו חי פרעה אבל הדבר
הדבר הזה אינו מורה דבר חוץ ממנו חלילה לכן הוסר כ׳ שהשתי מן חי כן בשבועה במלכך
חי בכבי .. שהשם רבה עליו

לרס במרכבה פי׳ כי בשלנו בגימ׳ פרד וכבר אמרנו שהוא רמז בשם כו׳

מדרש יעקב פי׳ כבר פירשנו מאמר ר״ל האבות הם הם המרכבה ואברהם
הקיף עצמו במדת חס״ד כמו חסד לאברהם ויצחק במדת

הפחד כמו שאמ' ופחד יצחק ויעקב כיון שראה שאי אפשר לעולם להתקיים לא בבחינת אברהם
ולא בבחינת יצחק מה עשה הניח בחינה ממדה זו וזו והוא יושב אהלים וכן כתוב
ויעקב איש תם כל חלק מזו ומזו ויעקב בגימ' קפ"ב ור' אותיותיו בגימ' מקום ועוד ברוך
המקום ברוך הוא כל העולם הספל מתברך מן המקום הזה שהוא רמז לתפארת ישראל הרמון
בשם כו' וכן במספר בשם הלשון בגימ' ברוך המקום ברוך הוא ··

לאור ישראל פי' כי הקו האמצעי הוא חונק ותוקף מן השכל הפועל כו'
הרמון כמלת ישראל כמו שאמרו ז"ל היה אחד ישראל בקוינו עשרה
שהם והטעם כי הוא כלולה מל"ב נתיבות חכמה שהם כ"ב אותיות המתחלקים לכ"ב אותיות
ועשר הויות הכלולות כל היסוד והמלה מורכבת יש ל"ב ל'

ישראל סבא פי' רע"ך כי ג' הויות העליונות בשם ישראל והם הראשונה
והששית והעשירית כבר אמרנו שמלת ישראל כלולה: הויות
ומב' אותיות והראשונה עליונות בשם זה כי היא כוללת את הכל והאמצעי ג"כ כי היא הקו
המבדיל וכולל את הכל והעשירית ג"כ כוללת את הכל וישראל בגימ' שכל הפועל כי כל אחד
מהם מחוברת והם שכל הפועל כנגד הלב מ"ח וכבר ומלת סבא זקן סוד הענין כי כל מדה
יותר רחמים ממה שלמטה ממנו אעפ"י שאנו קוראי' פחד מ"מ הקשה היא רחמים גמורים
כנגד ממה שלמטה ממנה והוא דין גמור כנגד מה שלמעלה ממנו

זכר וסריס פי' מבואר שהוא כלול מן הכינויים העליונים השרים כלולי' מהם
שנקרא שרים פי' שרים שרי ה' ושרי הוא לשון הספקות
כל הספקות כל המציאות הס"ד רגלי המרכבה והתפארת כולל את הכל

לב פי' לב בגימ' ל"ב והתפארת הוא חלק ג' מהמרכבה פי' את
בגימ' ל' ור' אותיות הס' ול' מלות הרי ל"ב והתפארת
כולל ל"ב נתיבות לכהן ··

מינן פי' הג' הויות האמצעות נרמזות במלת איש כמו שפירשנו בבהיר
ועל שם שהוא השדרה יונק מן המח הכולל מחשבה חכמה ובינה
נקרא הוא איש ··

תיתן פי' נ"ל כי זה האור היה כן קרא בגוני חשך ולכן זה האור הוא
חלק אחד מן האור הגנוז לאשין בתורה ובעבור שהוא אחד עשה
ל' החלקים והוא כולל ג' הויות חמישית והם חסד ופחד ותפארת וגם כנגד ג' שערי בינה

לגמת פי' כבר פירשנו כי שם כ"ו כולל כל: הויות והתפארת הוא כולל
את הכל אע"פ קודם שנגלה הה' אחרונה להיותה לאש כנגד
היה השם כ"ו וכן במספר הלשון עם כ"א הסליק לו יעלה כדרך אמת פי' אלו
האותיות מהמשטור מאותיות תש"ר אחר שהוא י"ב ע"ב בגימ' נ"ל הנרמז לקו האמצעי
וקו האמצעי ראש המח שהוא חוט השדרה והוא הרך והוא סוף המעשה ונ"ל בגימ' אמר
הרי לך כי ה' י"ב הוא אחר בראש ואחר באמצע ואחר בסוף וזהו היה הוה ויהיה וגם הוא
תמצעות בראש היה כמו יה"ו ובאמצע הויה כמו כ"ו ובסוף יהיה כמו יה"ו וזה מבואר
בתחלת הרמז זה ··

עירים פי' השבור שהוא כלול מאש ומים הנקראים לכרובים. פא"א שמים
בגי' ש"ע זכר ונקבה בגי' שס"ר וז' אותיות הרי שע"א הרי ששמים
כלול זכר ונקבה ..

רקיע פי' כבר ידעת כי מים שנקרא רקיע לה' ספירות ראשונות ומים אחרונות
לה' אחרונות והרקיע המבדיל הוא תפארת. פא"א רקיע חי בגימט'
ב' מכח איך כבר ישלה יעקב. וזהו המורה בגימט' פי' מולדו חתן אמת ליעקב. פא"א
מכח הברכה המברך והוא עיקר רקיע מיעוטו כ"ה מאמר שנאמר בתו חכמים ולהו טעם בנוער

חור ראשון פי' האור הגנוז ראשון בבורה רמז להספירה. ישראל שהוא גדול חלה מעט'
שגלגל שכבר האריך לחסד קדמה לו וגדול מאירים שהוא רמז לחסד
פא"א האור הראשון רמז לגלגל חמה על שם שמנהיג כלו השכל שהוא ראש למעלה כן הוא ראש לסדר
המרכבה .. מקור הקדוש' חמה שמש

ניצוץ ראשון למספר הילי' פי' כבר הוכחנו סדר הילים על סדר המרכבה כשבור שהם ראשון למעלה
כך הם ראשונים למספר סדר הילים

ינוי פי' המקובלים יחסו כל דבר רך ולבן למדה שהוא רחמים ..

בקר פי' תקון רבות והי"ל בגימט' יהיה לשון ספורי. פא"א בקר קן כו'
נבער ירעת סוד כן נסור קו

עדן פי' נהר רמז לסוד והן לעשירית ותשע לתפארת. וזהו ונהר יוצא
מעדן. פא"א עדן כבר ידעת כי הקן האמיצעו רמז בשם יה"ו בהיות
היוד רמוזה בה' אחרונה הכולל בו כל"א בגימט' כזה יה"ו יו"ה הו"י הי"ו וי"ה וה"י
במספרו קכ"ב והוא בגי' עדן שהוא ג"פ קכ"ב

צרור החיים פי' התפארת רמוז בצרור ונעלם קבלתו כן הכונה הגן חיים גן
בס הוא צרור החיים או צרור שהוא החיים ונהיה מוכרת. ולא סמוך
או סמוך לעולמה הכינו. הנאמנים הגן אלהים חיים. כאשר פי' בספר
המרכבה ואין להוסיף על דבריו כוה הפי'

כלומר צרור העליונים הנקרא חיים בלשון זכרנו לחי על עצמות הנקרא
אלקים חיים בלשון לזכור עצ' לו נאמר עצמו נקרא כן כי הם החיים
הנמורים וכן עץ החיים כענין זה ..

לעת כי קיקלי קידישה כמו וידעו אלהים פי' לשון חבור ויחוד. פא"א ד' של
ל' כי ד' רגלי המרכבה כולל הזמן
ועל זה רמז החכם ל' סימן באמרו שלמר שהיה סוד ומנג' קנים לבן

שלום ונודדים כך ניכן לה רמז פי' מה שאמר הכתוב. ובהדסים וגו' והנה סלם הוא קול המנגדי
המתבונן מזו האר' ש' הארץ הגן והוא הארץ הגן מוצב ארצה
שהוא רמז לגן האר' ומלאכי א' רמז לנצח' שלום לקבל שמגמ' מן השמים הגן נודדים להשפיע
לה שמקבלים והענין רמז במלה כן כמלך הארץ כן כלה' כבת הן שהוא רמז לגלגל ראשון ..

ימין פי' כי הוא רובו חסד

255

עם ועליו אמר בבהיר ושם תבין שנו כלומר שם הוא תבין השם ובבהיר
רמז בכבוד וכבוד ישועה בראשו ובעבודת הסדר יתבונן זה למשכיל
ויודע שהכתוב הזה על האחרונה נאמר

שם בגי' מכריע והוא נוטריקון שר משטרן ושר רמז לגדולה ומשטרן
רמז לגבורה:

במפתח הבהיר רמזו להתפארת במלת כוכב פי' כ"ו ע"ב נמשך של כ"ו מיתרך לע"ב
ופי' הפסוק וכוכב ישועה ומלת כוכב הוא שר כנגד למען ולמלוכה
וישועה רמז למלכות כנה דוד ויתבאר הפסוק כן וכוכב של ישועה בראשו כל כראש הזקן
האמצעי שהוא חסד וכנגד ע"ב והזקן רמז בחסד כו'

תורק שכבתך פי' תרמז לתפארת כי שם נשפע ונמשך כל מה שיצא מבית המלך
ע"ד נבואת משה רבינו ע"ה אין להוסיף ולגרוע ממנה וכל המוסיף
גורע כי עשר הוא סוד כל הנמצאים המשתלשלים מאלו י' הויות ואם יעלה בלב האדם שהם
יותר מעשר ויאמר י"א הוא מוסיף אותיות יתרות על מלה: והוא הורס וגורע ועל זה אמר
בס' עשר ולא י"א

אש לבנה פי' כל ספירה נקרא אש כדאיתא פ' פנימי דבבא המיוחס להם וזה נקרא אש
לבנה שהוא רבו חסד ס"א כל רבב עליון יקרא אש לבנה ומה שלמטה
הימנו ולמטה מהקו הוא מלכות הנק' לבנה

מצות עשה פי' כבר ידעת כי מצות עשה הם רמ"ח והם רחמים ומצות לא תעשה
שס"ה והם נמשכות ממדת הדין ועל זה רמז הכתוב באמרו זה שמי לעולם
וזה זכרי לדור דר ונכבר ידעת כי מלת לעולם חסר כתי' ופי' הכתוב זה שמי זה מאמר המלך
זה שמי שהוא י"ה מלת י"ה נ' משמ' לעולם כמו שאמר ספר הזוהר כל שאר אתכם ודא את[illegible]
ר"ל שמי לעולם שאר ההויות כלולים כל השמות כנ"ל ונהג זה שמי לעולם ואם תחבר י"ה עם מלת
שמי יעלה בחשבון שס"ה כנגד מצות לא תעשה ואח"כ וזה זכרי לדור דר ר"ל והו זכרי שהוא רמז
למכריע באמצע הכולל את הכל לדור דור הוא רמז לעטרה מלשון דר כי היא דירת הכל
ואם תחבר ו"ה עם וזה עם מלת זכרי יעלה בחשבון רמ"ח כנגד מצות עשה

ראשון פי' כבר אמרתי כי הוא כנגד האור הראשון שנכתב בתורה כלו ראש
לו קצוה ואח"כ העולם והוא ראש לו קצוה איך שיורי המקבלים—
הנרשמת למעלה כבר פירשו בספר הבהיר כאדם שיש בפתו ונותנו על ראשו
כמו שאמרו בסדר החלם עיין בפתח ורשעתיו על ראשונו

לשון פי' דע לך שחשמל וחשמלה הם דברים נבדאי' ממרכבת בספר יחזקאל
[illegible] הכל משתלשלות עליון וכבר פי' רז"ל מלת חשמל פעמים חשות
ופעמים ממללות והשתיקה והמלול הוא כמו לשון הרצון ולהסתרת פנים ר"ל חשמל וחשמלה
הוא רמז לקו האמצעי ולעטרה ואמרו פעמים חשות ופעמים ממללות רמז כל נבואה משל
בגבה שמור ונבואים עליהם וידוע שהשתיקה והמלול הוא בלשון ולשון כמספרו כשאר מלות
[illegible] חשמל [illegible] יתר ח' תוסיף ר' אותיות מחשמל [illegible] מלות שהם חש מל ונמלהו הכל: הרי

הכי שיעלה בורך לשון חסר אחד ואותו אחד שחסר לבטל הצירוף לבקר. כי הוא גלה לגי
שאין כבר כלום

עין מרלה פי' הוא לשון השגחה

אספקלריה המאירה הלא אנה רואה כגלגל חמה שהוא מאיר כל העולם כלו
והירח הוא נוגה בלתי מאיר כי הוא נוגה חשך עד שיגיע
ליו אור השמש

כת פי' ואת הכרה רמז בשם כל והוסיף בו שתי מלות שהם
יה' וה' [illegible] כח וזהו גדול ארוננו ורב כח והשער [illegible] מאד
והוא מגלה סוד שער קנמה וזה השער משערי אורו שהוא במספר כלל שהוא כנגד ורב כח
אמנם גדול ארוננו הוא רמז למס' שהוא כנגד ע"ב והוא כנגד ע"ב שמות של הקב"ה והן ורב כח
ר"ל יו"ד כל כי שם של ע"ב משולשים הם והם [illegible] ע"ב והם ר"ל נשאר יו"ד למספר ורב כח
הוא רמז כי לו ע"ב שמות המשולשים מעשר הויות

נבל פי' בעבור כי רבה חסד

נורלא הוא מורה לשון דין נסבב פי' המדבר בטעם
נורא בהיותו סמוך לגדול ולגבור · מדת רחמים · כמו רחמים · כמו
לעליוני קול יושב עליו · והן רוכב עליו ·

כרוב רחמנן פי' רענן כי יש כרובים לכרובים אלהם הכרובים שעשה משה רבינו
ע"ה הם רמז למעלים ולכן שעשה לשוררם מקשה להורות על
על היחוד ואותם שעשה שלמה המלך הם רמז לשוררם שלמה יתוקן ע"ה

אנופר פי' שר סנ' כל כי הקן אלהינו הוא שר [illegible] שהוא רמז לשוריית
נשופר כנגד השם המפורש פי' בשם המפורש כי המפורש
המצא בו מ"ה פרוש [illegible] שופר מ"ה פרוש מ"ה שפעו שר של כל בתולותי ועל ידי מי
מפורש על ידי [illegible] השם ומהו הפרוש ל' קולות [illegible] המרכבה שכל אחד
כלולה מכולם והשר [illegible] הוא של אצ"ל רמז לבינה שהוא חוזק ותוקף הכל ואז מתגלה בתוקף
כולם ההם ועל כן בנושא לעשות מלחמה ה' שהם [illegible] אל' והרעבד לשון [illegible]
וכן במספר המרובע [illegible] כי המלחמה בכח גדול וגבור חזקה ובנושא [illegible]
שהוא כנגד הג' המפורש להורות על המחשבה המשכבה מן האצי"ל וזה מבואר ותעיין בו
בהבלות שלך כי אינו נשאי לכתוב יותר והבן האצי"ל [illegible] באברהם אבינו ע"ה [illegible]
בספר [illegible] והבן [illegible] ונקראים [illegible] ואז הבין בו האצי"ל [illegible] להההסך מ"ה למ"ר כי
הלשה הוא מ"ה והמרחם הוא הוא עצמו הג' עצמו ופי' אצי"ל מ"ה ודי למבין ··

תקיפא הוא מורה רחמים נסבב פירשו די למשכיל ··

זכרון פי' הוא לשון ברכה כי זכר וברכה שניהם כנגד' ונקבל מקומו של המיעוט
לשון זכר כלומר מעלה תריהון לכך זכה ולא לכך חובה כי השטן

מקטרג נוטע הסכנה

מים קדמונים פי' מים התהומות רמז למלכות מים ראשונים רמוזין האמצעי

מים עלינעסי

מיסר עליונה רמז לה' הויות המשונות. מיסר אחרונה רמז לה' הויות אחרונות

ניצוץ זהר עשיר עליון | פי' הוא רמז לשון המלביש הוא מלשון קו ניצוץ שהוא לשון רבנן וחבור
כלול בשני שכנ | פי' על דרך הדרוך לניצוץ וכבר ידעת כי הקו המלביש כלול מן
קדושה שכל אחד כלולה מכלם והם לו' שהם רמז להתפארת הנעלם בקשת ימים הארס

חכמות כי הוא אור בתבונה שלו | פי' כבר ידעת כי הן הוא בתבונה אלו ובחכמה היתה מונחת בגן ק' [illegible]
נתונה שהוא רמז לתלבושת היתה כלולה מכח הקו ונגד לגלות שהיא תקנתה
היתה כלולה כן והמיוצא שמלה תבונה בגוף הנה ולעולם

שכל | פי' כל ספירה נקרא שכל לאותה שלמטה הימנה

הקבה | כל הויה נקרא כן כי לשון סוגה בתמלתו

קהלה | פי' הוא לשון חבור כמו ובהגלות קהלים ובקהלותי

ואלה הכנויים הנופלים כאשר יתבאר בעבודת הקדש

הכבוד הגדול | כבר ידעת כי יש כבוד למעלה מכבוד ונקרא גדול כי הוא חסד הנקרא גדולה

השם הגדול | כמו שפירשנו מלשון גדולה והוא שם המיוחד נגד שם המיוחד הוא שם
של כתרים שהוא שם של כל והוא לו י"ה והוא שם העצם כי שמר השמות
הם שמות התאר

השם המיוחד יוד הה ואו הה

רבנן | פי' המקובלים יחסו כל דבר מתוק למדה המורה רחמים

ולמתנו קילמתו בעבודתנו תוגת של חסד כי רוב חסד

נתן שבשם ד' אותיות רמוזות שליה | דע לך כי זה הדרך לא יבנה אלא נגד אמר בעבור האותיות מבלות
אב"ג יתצ"ה יב' אותיות הם י"ד נעלה ארבע טו"ר ובמלואו הבמלוי מיבחר
הרי לך שהוא ראש לכן האלהים העולה בשם של כל הכלים שלין בכל מקום סא' וא"ו נשתתף
וא"ו נוא' א"ו נסורם של והוא שם קדוש הידוע מיש כו' והוא כנוי תכלית של הידוע מידרות זו
ואם תוסיף אותיות ומלות יעלה כוך שי' נעם השם כ' הכללי יעלה נכ' שהוא אהיה אשר אהיה
הכתן והאדון במוש הפרדה ואם הדרך הב' בתוספת יחד יעלה הכל כרוב עם אותיות ומלות
זה רמז נבחר מאד ודעהו כי סא' מכח הדרך חלקי וא"ו לא יבנה אלא צ"ג כבוש ואותיות ומלוי
ועשה שיבנה ו' כבוש בדרך המובחר וזהו נכ"ה וה"כ כה"ן כו"ה הו"כ הכ"ו וקבוץ שבעתם
עם אותיות ומלות יעלה לקח שהוא רמז לעשירית כאומרו כי לקח טוב הרי לך ראיה בזה הדרך
שמלכות היתה כלולה כבת הן שהוא רמז לתפארת

קשר העשיות

עטרת | שוק השמאלי פי' הוא לשון עטרה כי כל מי שהוא יוצא יש לו כח הכנוח לכבה
הכבוד מעשיות ומשה עמד המניך מיצא הקדרה בהויה לו כח הכנוח
מאוהבי ובוני העולם..

שוק הימין | כי הארם נבנה בדמות עליון

עמוד הימיני | פי' שני עמודי יהיו כנגד המקדש שהיו כנגד נצח והוד כי כל שיעור רגליו

התבונה והמעיינה והיין נקראו יין ובשנ׳ יין כנגד [illegible] כנגד הוד כשמו כן הוא

ינס ק׳ לגומטר׳ קימים ״

הספירה השמינית

הוד — פי׳ כל מי שירא ה׳ ומקדש שמו יהיה כאלו התלבש הוד והדר כי מלוי השם שוקיו מהפשטות הנבואה שאין הנבואה שורה אלא מתוך ענוה ופרישות

שוק השמאלי עמוד השמאלי ינס ז׳ למספר סדר קימים ״

הספירה התשיעית

יסוד — פי׳ כל דבר אמתי יקרא יסוד ובהיות העשירית כלולה בתפארת היה יסוד אמתי באמונה ״

אות וצדיק יסוד עולם — פי׳ וצדיק שהוא רמז ליסוד שהוא יסוד העשירית הנקרא

עמוד — לא פי׳ הטעם שהן היסוד עמוד מפני שהיה האמתי באמונה והוא [illegible] שעירי שלמעלה למטה ועל זה נהנסף בהיו״ד כי שמו ברוך יו״ד בשבענה [illegible] יו״ד נו״ן יו״ד דל״ת [illegible] כלל הכל [illegible] ק״ל והוא [illegible] ק״ל עמוד

ועל זה אמרו העולם עומד — פי׳ העולם שהוא רמז לעשירית על המת עמוד אחד שהוא יסוד וזהו ואת המרה אמרו לא ישתנו בהם שמותם כלל התפארת והיסוד לא כמלות שמורה על הדין כי זה רמון בהם כל היסוד שאינו אלא כלול כמו התפארת ״ תחת עמוד אחד מה׳ וצדיק יסוד עולם מדת שמים שהן מדות שהיא האמת וק״ל מדת יעקב שנ׳ תתן אמת ליעקב אביר יעקב אביר ישראל

זה מכריע שם

שלום — פי׳ כל מכריע בין שני הפכים נקרא שלום

ענין הידיעה ר״ל ענין של העשירית הנקראת דעת

סכת שלום — פי׳ [illegible] שהוא סכה כי על ידי ישראל [illegible] את הסכה [illegible] שלום לכל [illegible] של מעלה [illegible] [illegible] יתירה וזה [illegible] כלולה סכך רמז לעורה [illegible] [illegible] להם ועל כן תקנו [illegible] בסכה [illegible] סכת שלום [illegible] כי היא עושה שלום [illegible] של מעלה ונקרא סכה כי היא [illegible] ועוד יש פי׳ אחר על דרך הדרוך כי הצדיק [illegible] שלום [illegible] כי [illegible] שיהיה [illegible] של ישראל במנוחה [illegible] יבא משיח בן יוסף שהוא רמז [illegible] ואז יהיה שלום [illegible] [illegible] והוא הנמש [illegible]

עטרו של לויתן — פי׳ כבר ידעת שלויתן רמז לתפארת ישראל ועטרו רמז ליסוד כי כל דבר תחתון יקרא מלבוש למה שלמעלה ממנו והעור הוא כמו מלבוש כלומר עור ומספרו [illegible] ומלה יעלה [illegible] יסוד כמו [illegible] [illegible] אנו ה׳ עושה כל ועור הוא רמז כי כלות [illegible] [illegible] להתפשט מן היסוד [illegible] [illegible] והוא מורה התפשטות הלבוש שהוא מכוסה בלשון עור ומה שאמרו כי יהיה פרוש על חומות ירושלם רמז כי [illegible] [illegible] [illegible] הסכנה הנק׳ ירושלם [illegible] שהוא רמז למה שאמ׳ הנביא ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד [illegible] [illegible] מן [illegible] [illegible] עור [illegible]

והם בעדי של לויתן אמר יתמרו בו בשוקי ירושלם ולכן נקראת מנוחה כאשר למטה

מן הבהיר · והכתוב אומר כי טוב סחרה מסחר כסף והמלה הזאת
שהיא התורה ובעבודת השם יקבעו עשין הסחורה לעד יסחרו בו בשוקי
ירושלם ·

בשרו על לניתן
פי' הוא מחובר אל מה שאמרנו כי כולם היו זוכים אז לקבל שמחה
החדשה ולא כמו עתה שאין משכנות לא לשרידים אבל אז כמו
שעשה סחורה בשוק ואינם מרבים כן כולם ראויים לקבל אורה השמחה שתהיה נמשכת
כימים הסוף ועל זה אמ' ז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף והטעם בעבור
שנשמת משיח היא נשמה חדשה וגם כי אין אורך הנשמות וגוף לצאת עד שיכלו אותן הנשמות
פי' מחובר אל מה שאמ' חכמ' ז"ל אחר יש כשמים ואין שמו אחד עד שיבואו חסד
דין רחמים וכבר ידעת כי הוא בגלות קרוב ומלת יכלו לשון התחלה ז"ל אין בן ישי בא עד
שיכלו להתפשט הנשמות החדשות עד בגלות קרוב שהוא כולל ג' רגלי המרכבה ואין בן ישי בא
עד מה שאמ' אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס הטעם כי מלת פרוטה כמו כמש
הקדמוני שהוא פרטי שממנו מקבלת המצוה ויש לה תשובה מיוחדת ותבנית שאין כשיכלה
אותה הכח מן הנה ויסתלק הזוהמא ההיא אז הכיס שהיא מלה מורכבת מכ"ס וי"ה ואז
יהיה ה' אחד ושמו אחד ואז יהיה כסא י"ה במלה שלמה עד בגלות קרוב

בת זוגו על לניתן
פי' הזכר מן לניתן רמז לתפארת והנקבה מן לניתן רמז
ליסוד כי דבר אמרין יקרא נקבה למה שנמשכה הימנו

ובספר הבהיר קורא לזאת המלה ידידת ה' כמבוין ידידות ה' היא חוגרו ואמרו
שהיא חוגרו של התורה וכן אמר גם בבהיר שנקראת צדק כמבוין צדק צדק תרדוף
פי' כי אלו המלות מורות מן והיסוד אינו עושה כלום חסר כמו הבלכה ולכן הוא
נכבש כלו המלות המורים דין ועוד שפי' ראוי בו כי הוא לשון שור כעבור כי מלת שפי הוא
לשון כבדות שד והוא לשון שור אמנם זאת המלה היא מספקת לכל כי משם נמשכות
הנשמות

דבר · עוד והרמב"ן ז"ל קורא לזאת הספירה הקדוש ברוך הוא השם הגדול
הוא יחד ה' אלהים ואני ה' קיים הנשמות כי משם פורחות ומוזרות לעולם הבא
אור הצפון מדת יום מדת זכור שבת יום ז' במספר הימים אות דומה
לשעיית הלוחם ואני כי הוא מעשה הנה והוא רמז לבשך הדומה לו ולכן דומה
לנאמן כי כל רמזין, ברמזי השעית בשעי' הרחמים

קדוש
פי' כל שבעה הוא קדש וקדש בגמ' רז"ל שהיא התורה הקדומה הנמשכת
מן החכמ' העליונה הנק' קדש קדשים וגם זה המקום שהוא היסוד
יקרא קדש בעבור שהוא כלול מן המקום כי כמו הוא מורע ליליות עכ"ל אמ' הכתוב ונקדש
אותו ומ' הרב הגדול המשיך אליו מן הקדש

כל
פי' שהוא היה אמרין מן באצילות והיה כלול מן הכל עכ"ל עקרו ואמ'
המלה כל ועוד בעבור ב' שערי בינה הנבללים בו חסר אחת והן

2273

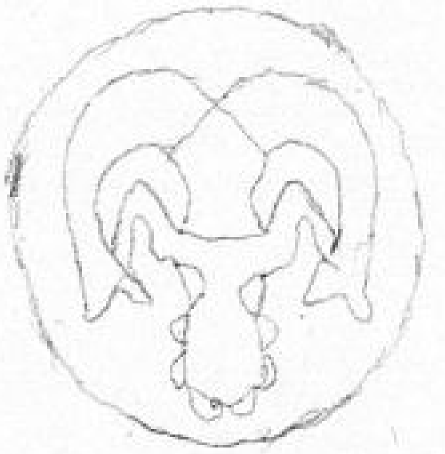

אברבנאל

אמר יצחק בן אדוני שר וגדול בישראל אדון יהודה אברבנאל
משורש ישי בית הלחמי מזרע דוד נגיד ומצוה
לאומים מעם מפוזר ומפורד מגלות ירושלים אשר בספרד ראה ראיתי
במראות הנבואות הרמות והנפלאות הדוברות בתורת ה' צבאות ובדברי
הנבואות חכמות נפלאות בצדק נוראות ובחידותיהם ובשירותם לבי ראה
ועיני ראות טוב טעם ודעת אך ושני מטעמות לדברי חכמים וחידותם
שונות ובריאות אך אמנה כי מטעמי את כל כלי הם תשוקות מאמרות
וכי חפשתי אמתחות דעותיהם המסופקות נבהלתי מראות את עם עני
בני ציון היקרים בידיעת יסודי תורת ה' ושרשי אמונת אלהי העברים
אשר אמונתם מחוייבת לטובים ולישרים כי בהיותה דת לאמו תתהלך
לאמי עדים ואור התורה נגה עליהם המאיר לארץ ולדרים הנה במספר
פינותיה עמודיה ואחרונה לא ראו אורים כדורים מפי ספרים ומפי סופרי
אך בחלוף דבריהם הוכו בסנורים יגלמות ולא פרדים איש אל עבר פניו
ילכו דרך האחרים החוקרים עדר עדר לבדו מדלג על ההרים שירים
לבך לעדרים כבר ידברו בראשונה הרב הגדול המיימוני הנשא על
הקונטרסים וחכמים מבני ישראל מקשיבים לקולו חברים ויורו המורים
שלש עשרה עיקרים ואחריהם חדשים לבקרים לרדוף אחרין יעלו אחר
בנשרים זה יאמר שמענו מן המורים לתת חלק לשבעה וגם לשמונה
שרשים המה הגבורים וזה יאמר בינו בוערים אלו ואלו בוחרים
שכרים אין לנו חלק בנותרים זולתי שש שלשה גבורים על כן
תפוג תורה משפלת סמירים לבדה האמונה ועמודיה יתפלגון על כל
אלה הדברים ותהי האמת נעדרת ושממה כמהפכת זרים כל רופפה
הטענה בין המינים אשר במינים היא יושבת מתוך ההפכה הספרת
הדעות ערוכה בכל ודרוכה בין רועי מקנה אברם חכמי ישראל בר
סמוכה בין כין לכין בעומם הדיוט נעמקה של הלבב בין משאבים
שואבי מים חיים לשדה הנבוכה בין תופשי המלחמה מערכה לקראת
מערכה ויהי העם כמתאוננים והאומה נבוכה כי אמרו אחרי אשר
באו ריש נפלה שלהבת המחלוקת ומלחמה ערוכה ואיה ה' שבורים
שנונים וקשת דרוכה בשרשי התורה הברוכה ומספר פנותיה ואשכל
יסודותיה התעלמו למלוכה ואת צעקתם שמעתי צעקת בני ישראל
בני שתים אומרים אמור אנא אנחנו עולים והנה קלועים אשר בארץ
המה אורים גדולים אנשים חכמים וידועים יושבי אהלים אשר אמרו
בעלם נחיה תחת צללים ילפתו ארחות דרכם מימינם ומשמאילים
ובאש המריבה להלמות עמלים ימטון עליהם נחלים ובמליצת הקינות
אלופינו מסובלים אחינו המסו את לבבינו להם קראנו חובלים כי

יפרד איש מרעהו · ונתן בגלילים · אלך לכם איש לדרכו פנו דרך לא סלולים ·
וכל דרך איש ישר בעיניו קרע הלולים · ולא קרב זה אל זה מעשתו · ויהיו
כל אלה שכלים נבללים ומעביר זאת שלומי אמוני ישראל היהודים האומללים ·
לא ידע שלו בטנו יצאו ממהלים · פוסחים על שתי הסעפים יתייצבו הנ״ש
הנללים · ושומר אמונים נשאו נבהלה ולוך אחוזון צירים וחבלים · כי אמור
יאמר מי יעלה בהר יי׳ ומי יקום במקום קדשו עם שרפים ואראלים · ואנחנו
לא נדע אי זה הדרך ישכון אור לדרך לעבור גאולים אם דרך הנשר בשמים
הוא השר הגדול הר״ש ז״ל · השולל על בני עמנו בראש גלים · ויארז
יציק לדכו ויצדיק באמונתו יחיה זאין מכלים · ואם דרכי הרשעים האחרונים
אשר החבירו עליו מלסי · כמו פתן חרולים · מפני גאוניו הלובדים על צדיק
יסבל עולם · אשר לבו כפתח של אולם · בגאוה ובוז אי עוד כמשולם · ראו
ושממתו יונקים אלי מחיי עולם · בניס נדלתו ודוממתו אויבי כלם · הלא
הלה לחמו כלחמי לחם אבירים שני אכלם · שתו ביין מסכתו שלבו מים
חיים ממקורי ברוך מקשנו ועל נגולם · וידו אבן כי הממונו רדפוני · שאחז
עלי יעזרים לה החלום הזה אשר חלם · קמו עברים מאדוניהם · מתפרצים
גנעים חיים · מכל מחיצים בעלי חיים · שני אנשים עברים נצים · אפרונו
אני כיצים · תלמידי הר״ נשים · וכל הארץ נתן לקולם · ואתה בן אדם מה
לך נרדם לרוחתו לשוועתו לזעק אליך חמס של ישוב לך גמלם · והרין חנית
על דבר כבוד שמי · ומנור לקראתו רדפי כגבור עריץ ונחית אולם · אחזו ויכנשו
מבקשי נפשי כי בדעתו שמנו נבדה רגלם · וכמעשה ידיהם תן להם השב
בראשם גמולם · תן להם ספגלם · כי ידעתי את מכאוביו וכל אשר התעגה
אלי · אבי רכב ישראל נגלת נגלת אריאל ועטרת צבי · חבלים נבלולי יענק
בלבבי · כי ראיתי אלים פנים אל פנים לדבר עם משה עליך מגביא · ועת
נגשיו משלל ויטר ממנו שבי · מרוב שיחי וכעסי חם לבי בקרבי · כי שמעתי
אומרים משכילי עם יבינו לרבים נבלה אחרי מאהבינו חם לאי ואלבי · ונשליכה
ממנו עבותות משה איש האלהים עד מעדני לבי סחרחר סמר בשרי ילאה
ורעד ימלא צירי · כי שמעתי מעט רבש פניתו ויעד יסודתו אכלתי יערי עם
רבשי שתיתי יין עם חלבי והלה אומרים עקד עקריו שרש שרשיו נהרוס
בפיהן שנו מתלעות לביא · מעי רותחו ולא דמו כל עוד נשמתי בי · כי
מעשותו את כל כליו ומיצאתו כל מחשבותו בריאות ונוכחות יבחן אבי · והוא
עליו כוכבים ויחשבו לבריו רלאיש שעה ומשני וימדדוהו ורוכב בשענות חלוצו
לקות ושדופות כנרות על קרן הצבי · עלי נה מכן יעדי לבי יחל בקרבי · כי
אראה שני יגו נפיות אן שני עפרים איל וצבי · יקומו לשחק על הנער
נדול הכנפים לייש ולביא · היוכל לבבי לשמוע בלבי מחוני לבלתי עצבי · כי
ברא יי׳ חדשה בארץ נפל ממצרים תסיע וירד מים ועד ים ועד ארץ הצבי ·

ויעל כיונה לחכה וכטורש מאליו יניה להכות את פיה למעלה ירע
במלאך · להפוך טורף כלו זרע אמת סודי הזמן נבריה · נשפך לארץ
כבדי דמי וחלבי · כי אורו עיני מאור זרוע לנגיה בעד אשבי · ואין איש
בארץ יגלנו אי עני ובלאש האלהים תמורה אין להביא · זכרתי אני אל
לבי להוציא לאור משפטו בעצמי ונפשי · אני אעביר כל טובי · ואדע לה ילו
איד פיגרים הבוחנים אותו למען ענותו האומרים ערו ערו עד היסוד
בו ונבו את נחלתו · ולמעלתו מעלה מעלה במעלות חכרתי · בהראותי
את שעור מבוא ידיעתו ורוח מבינתו · ואת יקר תפארת גדולתו בסדור
עיקרי אמונתו ובמספר שרשי תורתו · אחת דתו · לבלתי תת אתו · ביד מבקשי
נפשו לעבור בריתו · ולהושיבו מחגוי סלע דומיותו · ומשלך מדרגתו ·
אנלה עמיקתו ומסתרתו · אשר שם סתר לו סביבותיו סוכתו · וערפל חשלתו ·
אריב ריבו ואצדיק אמונתו · אלוהי נפשו אקח מהם מולדתו · ובעבור
תגדלני נפשו ויחידתו · לכפר בעדו ובעד ביתו · אנא יי' הצליחה נא · ונתת
לעבדך לב שומע להבין אמרי בינה · חן ושכל טוב וממדבר מתנה · הקירה
פניך אל עבדך להשכיל דעת הרב מורנו ותן מורנו פנה · ואחרי היל להפך
בזכותו אלה מזון תנובה תברך כשושנה · ועליך תגבני להעלות ארוכה
למחותי אל נא רפא נא · ותתן לי חן ישבך פוחרה ריננה · להוכיח אויב
ידיתי ולהודות כי שקר ענה · ולגלות לעיני כל בעל כנף כי אין כפירתו
שונה · ולא שטעים נמנה · כי ידעתי בדבר הזה · גם כמותו אחרי בלותי
תהיה לי עדנה · ומברכתך יבורך לב עבדך · מתנגלות הברכה העליונה
להוציא עוד בענין עיקרי התורה והדת נתנה · לזרע אברהם למקנה
ספרא חדשה עליונה ודנק · אצלי אמונה קריה נאמנה שוכן יי' שמרה
לפי מחשבה כלשוני · מדבר שקר ארחק ומכל עון ואשמה אמלטה נא ·
יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי יצר ויטר לפני כל חכם לב ואיש תבונה
אחרין יד כל אדם ימתוק היושבים במלכות לשונה · ויד כל העם באחרונה
יען ביען בשרשי התורה ורקשי האמונה במאמרי זה הודעתי נאמנה ·
יהי שמו לעולם

ראש אמנה

וזה זכרון פרקי המאמר

הפרק הראשון

בזכרון דעת הרב המיימוני ביסודי התורה ועיקריה כפי מה שהביא בפי' המשנה ובספר המדע ובספ' מנין המצות אשר לו··

הפרק השני

בדעות שאר החכמים שבאו אחריו בענין העיקרים והמינות אשר הם כפי מה שזכר הר' חסדאי בספר אור יי' אשר לו והר' יוסף אלבו בספר העיקרים

הפרק השלישי

בזכרון שבע עשרה ספקות העירו החכמים ההם בדבריהם על העיקרים אשר הניח הרב

המימוני׳׳ **הפרק הרביעי** עשרים ושלשה ספקות אשר העיר הר״
חסדאי נגד הרב המימוני בעבור המינו[ת]
אשר מנה בקיום העיקרים׳׳ **הפרק החמישי** בשמונה ספקות
אחרים שהעירותי אני המחבר על העיקרים אשר
מנה הרב המימוני והמינות אשר מנה בהם׳׳ **הפרק הששי** בהקדמה
הראשונה הנצרך אליה לביאור הדרוש הזה ולהתרת
ספקותיו והיא להורות שיש עיקר ושיש יסוד׳׳ **הפרק השביעי**
בביאור ההקדמה השנית הנצרך אותה גם כן
לביאור הדרוש ולהתרת הספקות והיא בביאור העקר הראשון והמינות
הראשונה׃ **הפרק השמיני** בביאור הקדמה שלישית יצטרכה
לביאור הדרוש ולהתרת הספקות הודיע
שבכל אחד מהעיקרים יש בו שתי לעות׃ **הפרק התשיעי** בביאור
הקדמה רביעית הנצרך אליה בדרוש הזה
תודיע בלי זה אופן העיקרים שבללים קיומם בקיומה׃ ואחר נזכרו כל אחד
מהם עיקר בפני עצמו׳ **הפרק העשירי** בביאור הקדמה חמישית
יתבארו בה שלשה חמו׳ ושונים נקולים כוון הרב
המימוני במספר העיקרים׳׳ **הפרק הי״א** בביאור ארבעה הקדמות
אחרות הנצרך אליהם׃ האחת בלי זה סוג מן המינו[ת]
יהיו העיקרים׳ והשנית שהעיקרים ראוי שיהיו מיוחדים לתורה האלהית׳
והג׳ שהעיקרים הם אמונות בש״י ובפעולותיו והד׳ שהאמונות ינטו לאדם
אחרי ההכנות הצריכות אליהם׳ **הפרק הי״ב** בהתר שלשת הספקות
הראשונות שהעירו על העקרים ושם ביארתי אם ראוי שי״
עיקר אין הנמשך מפי פשט הכתובים להאמין הדבר בחלוף האמת בענין
העיקרים וביארתי גם׳ בשם שאסור לשום אמצעיים בין אדם לבוראו׳׳
הפרק הי״ג בהתר הספק הד׳ מענין נצחיות התורה וביארתי הספיקו[ת]
המתחייבים לטענות שטעו על זה הר״ חסדאי ותלמידיו׳
הפרק הי״ד בהתר הספק הה׳ מעיקר ביאת המשיח ושם ביארתי
מאמר ר׳ הלל אין להם משיח לישראל וכו׳ **הפרק ט״ו**
בהתר הספק הששי מעיקר תחיית המתים׳
הפרק הי״ו בהתר י״א ספקות אחרים ובהם יושלמו הי״ז ספיקות אשר
העירו החכמים על עיקרי הרב׳ **הפרק הי״ז**
בהתר הספק הא׳ והב׳ אשר העיר הר״ח חסדאי על
המינות אשר מנה הרב בעיקרים׳׳ **הפרק הי״ח** בהתר הספק הג׳
אשר העיר הר׳ חסדאי על הרב במאמר ר׳ שמלאי
במסכת מכות על מצות אנכי ומה שהעמו חכמים אחרים לסייען

על זה·· **הפרק הי״ט** בהתר שלשה ספקות אחרים אשר העירותי·
לנגד הרב·· **הפרק העשרים** בהתר שלשה
ספקות אחרים מהם ושם ביארתי· קצת הפרק
הראשון מספר המדע ופירוש פרשת כה אמר יי׳ אל דרך הגוים אל תלמודו··
הפרק הכ״א בהתר שני הספקות האחרונים אשר העירותי במ״ע
בעיקרים ועמהם שלמה התרת הכ״ח ספקות אשר נפלו
על דברי הרב בעיקרים ובאמונות· **הפרק הכ״ב** בחקירה על שאר
דעות החכמים בעיקרים אם לדעת הרב חסדאי ודעת
הר׳ יוסף אלבו ודעות אחרות שזכרתי שם·· **הפרק הכ״ג** בביאור
לדעת הנכון אצלי בדבר הזה··
הפרק הכ״ד בספק אחד יקרה בדעת הרב והתרתו· ושם ביארתי
בשלמות גדול המשנה ראשונה אשר בפרק חלק כל
ישראל יש להם חלק לעולם הבא·· **הפרק הראשון** בדעת
הרב המיימוני ביסודות התורה ועיקריה·

הנה הראשון אשר התחיל בהנחת עיקרים ויסודות התורה האלהית הלא הוא הרב הגדול הרמב״ם בפירושו למסכת סנהדרין פרק חלק על אותה משנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא· וראוי שתדע שפי׳ המשנה עשאו הרב בלשון ערב ונעתק ממנו בזה הפרק שתי העתקות ועם היות הענין אחד הנה הלשון מתחלף חלוף מה בשתיהן אבל להיותה האחת מהן העתקת הר׳ שמואל אבן תבון ז״ל ראוי שנסמוך עליה לרוב חכמתו ולגודל מעלתו בהעתקות· והנה זכרון היסודות אשר הביא הרב שמה הם אלו אשר אזכור בלשונו· ומה שצריך לזכרו בכאן והוא מקום ראוי לבארו כי שעקרי תורתינו ויסודיה הם י״ג· **והיסוד הא׳** מציאות הבורא ית׳ והוא שיש שם מצוי שלם בכל מיני השלמות והוא עלת המציאות כל הנמצאים ומאתו התמדתם· שאו יעלה על הדעת שהוא אינו נמצא יתבטל מציאות כל נמצא· ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים לבד נמצאים הוא לבדו יהיה נמצא· ולא יתבטל מציאותו ית׳ ולא יחסר כי הוא אינו צריך במציאותו לזולתו וכל מה שזולתו מן השכלים הנבדלים והגלגלים ומה שתחתם הכל צריך במציאותו אליו· והיסוד הזה הא׳ אנו למדין מדבור אנכי יי׳ אלהיך וזה מצות עשה·· **והיסוד הב׳** אחדותו שהוא אחד ואינו כאחד המין הכללי ולא כאחד המין הפרטי ולא כאחד המורכב שהוא נחלק לאחדים רבים ולא כגוף הפשוט שהוא אחד במספרו והוא מקבל חלוק לאין תכלית· אבל הוא ית׳ אחד באחדות שאין כמוהו· והיסוד הזה הב׳ אנו למדין ממה שנאמר שמע ישראל

...ש אלהינו ית' אחד וזה מצות עשה׃ **והיסוד** הג' אחרותו כשם כל
הגשמות׃ והוא שהאל הזה ית' אינו גוף ולא כח בגוף ולא
תשיגהו מה שישיג לגופים כמו התנועה והמנוחה לא בעצם ולא במקרה׳
וכבר הרחיקו ממנו החבור והפרוד ולזה אמר הנביא ואל מי תדמיוני
ואשוה ואלו היה גוף היה דומה לגופים וכל מה שבא בספרים מתואר׳
הגופים כגון הישיבה והעמידה ושינה בזה כלם הם כנגד לשון בני אדם
כמו שאמרו חז"ל דברה תורה כלשון בני אדם׳ וכבר דברו בזה הענין חא
חכמי הדורות הרבה׳ והיסוד הג' הזה אנו למדין מן כל ראיתם כל
תמונה ר"ל לא השגתם בעל תמונה כי הוא כמו שאמרנו לא גוף ולא
כח בגוף׃ **והיסוד** הד' הוא שהאל הנזכר הוא הקדמון באמת וכל
לה' שזולתו אינו קדמון׳ כשנעריכהו אליו והראיות
על זה הרבה בספרים׳ וזה היסוד הד' אנו למדין מן מעונה אלהי קדם
ומתחת זרועות עולם וגו'׃ **והיסוד** הה' הוא שהקב"ה הוא לבדו
הראוי להעבד ולגדל ולנש' ולהרים קול ברוממתו ולא
יעשה כן לזולתו למטה מן הנמצאים מהמלאכים והכוכבים והגלגל'
והיסודות ומה שהורכב מהם כי כלם ממונים על פעולותיהם אין להם
לא שלטון ולא חפץ אלא אהבת השם׳ ואין ראוי לשומם אמצעיים
בין בני אדם להקב"ה אלא שיכונו כל המחשבות לנגדו ויתרחקו מזולתו׳
והיסוד הה' הזה אנו למדין מן המצוה שמצוינו שלא נעבוד ע"ז ורוב
דברי תורה הם בזה הענין׃ **והיסוד הו'** הנבואה והוא שראוי
לדעת כי זה המין האנושי׃ ימצאו בו מדות הרבה
ושלמות גדולה ותשוב נפשם זכה עד אשר תקבל צורת השכל ואח"כ
יתחבר אותו השכל האנושי ש' הפועל ויאציל עליהם ממנו אצילה נכבד'
והם הם הנביאים וזו היא הנבואה וזה ענינה׳ וביאור זה על דרך השלמו'
אריך מאד ואין כוונתינו להביא מופת על כל יסוד ולפרש אמתתו כי
כי הוא כולל החכמות כולם אבל נזכיר אותם על דרך ספור בלבד׳
ופסוקי התורה יעידו בנביאים הרבה׃ **והיסוד** הז' נבואת מרע"ה
הוא שצריך להאמין שהיה אביהם על כל הנביאים
הראשונים שהיו מלפניו והאחרונים שהיו אחריו כלם היו למטה ממנו
במעלה והוא לבדו בחיר השם מכל המין האנושי׳ והוא שהשיג ממנו
מעלה יותר שהשיג כל אדם שנמצא או ימצא׳ והוא ע"ה נבדל בתכלית
ההבדלה מבני אדם עד שהשיג ונבטלו ממנו כחות הדמיון וההרגש
והשתנהו ונשאר שכל בלבד׳ ולפי שאמר כי בהיותו מדבר עם השם בלא
אמצעות מלאך פה אל פה אדבר בו׳ והייתי רוצה לבאר הענין המופלא הזה
אבל שרשיתי העניינים האלה דקים מאד וצריכים לפי' פשוט והקדמות

ומשלים

והעולם· ומפרש קודם לכן מציאות המלאכים ושינוי מעלתם מן הבורא·
ולפרש ענין הנפש וכחותיה ולהרחיב הגלוי בצורות שתקנו הנביאים
לבורא ובכלל בענין הזה שיעור קומה וענינו· ולא ישלם כל הענין הזה
ואפי׳ יתפסר בתכלית הקיצור במאה דפין ולפי׳ אניחנו להביאו במקומו
בספר הדרשות שיעדתי או בספר הנבואה שהתחלתי לחבר או בספר
מיוחד שאחבר בו היסודות האלה· ואשוב ליסוד השביעי הזה ואומר
שנבואת מרע״ה נבדלה מכל נבואות שאר הנביאים בארבעה דברים
הא׳ שהם נראו על ידי אמצעי ומרע״ה בלא אמצעי שנא׳ פה אל פה
אדבר בו· והב׳ שכל הנביאים לא נתנבאו אלא כשהם ישנים בחלום
חזיון לילה או ביום אחרי תרדמה נופלת על הנביא ויתבטלו ההרגשות
ודומה כיוצא ענין זה יקרא מראה ומחזה· אבל משה רבי׳ ע״ה ימצאהו הדבור
ביום והוא עומד מבין שני הכרובים כמו שהבטיחהו הקב״ה ונועדתי לך שם וגו׳
ואמר ית׳ אם יהיה נביאכם י״י וגו׳ פה אל פה וגו׳ והג׳ שהנביאים כשתבואם
הנבואה אעפ״י שתהיה במראה ע״י מלאך יתקלקלו עצמו ויזדעזעו בניו מכחו
ויבואהו פחד וכמעט עד שיגיע לשערי מות כמו שנאמ׳ מדנ׳ ולא נשאר בי
כח והודי נהפך עלי למשחית ואני הייתי נרדם וגו׳ ומרע״ה לא היה כן
כי אם שיבואהו הדבור ולא יזוע והוא מה שאמר ודבר י״י אל משה פנים
אל פנים· ר״ל כמו שאין אדם נבעת וחרד מדברי חבירו כן משה לא היה
נבעת וחרד מן הדבור בהיותו מחובר אל השכל· והד׳ שכל נביא לא
תבואהו הנבואה בעת שירצה אלא כשירצה הקב״ה ונבי׳ ישאר הנביא שנים
רבות ולא יתנבא ופעמים יבקש בתפלה שיתגלה אחר הימים תבואהו
אבל לא הודיעוהו הנבואה ההיא מה שהיה מבקש· וכבר היו מהם מי שה״
שיתכוין ויפנה מחשבתו כמו שעשה אלישע באמרו ועתה קחו לי מנגן
והיה כנגן המנגן וגו׳· אם כן אין בהם כח שיתנבאו כל זמן שירצו אבל
משה רבינו ע״ה היה מתנבא בכל עת כרצונו שאמר עמדו ואשמעה מה יצוה
י״י וגו׳ ואמר דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש אהרן בכל
יבוא ואין משה בכל יבוא· **והיסוד** הח׳ התורה מן השמים והוא
שיצריך להאמין כי כל התורה הזאת המצויה בידינו
היום הזה היא התורה שנתנה למשה והיא כלה מפי הגבורה ר״ל שהגיעה
כלה מפי הקב״ה בהגעה שנקרא אמירה ע״ד העברת הדבור· ואין מי שידע
ההגעה ההיא ויכתוב מה שנאמ׳ לו מדברי הימים וענין התורה ומצות·
ולכן נקרא ע״ה מחוקק· ואין הפרש בין בני חם כוש ומצרים ובין אנכי י״י
אלהיך ושמע ישראל י״י אלהינו י״י אחד הכל מפי הגבורה והכל תורת
י״י תמימה טהורה קדושה ואמת· אבל מנשה לחלוקתו אצל כל כופר
לפי שחשב שיש בתורה פרי וקליפה וכי יש בה דברים שאין בהם תועלת

שיהיו ממשה רבי' ע"ה וזהו ענין אין תורה מן השמים. ואמרו חז"ל
שהמאמין שהתורה כלה מפי הגבורה חוץ מפסוק אחד שלא אמרו הקב"ה
אלא משה מפיו עצמו שזהו נכלל כי דבר י"י בזה ית' השם מדברי הכופרי'
אלא כל תיבה ותיבה שבה יש פלאות חכמה לפי שהבין הקב"ה מדע והשכל
וא"ע לא תושג תכלית חכמתה ארוכה מארץ מדה ואין אדם אלא לבקש
מלפני הקב"ה מה שבקש דוד משיח אלהי יעקב גל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך וכן פירוש התורה שהוא התלמוד גם הוא מפי הגבורה וזה שאנו עושי'
היום תבנית הסוכה ומעשה הלולב והציצית והתפילין וזולתם הוא התבנית
עצמו שאמר הקב"ה למשה ומה שאמר משה אלינו והוא נאמן בהגעת
שליחותו. ולאיית היסוד הח' הזה הוא מה שאמר בזאת תדעון כי י"י שלחני
וגו'. **והיסוד** התשיעי הוא עקר הנסיחה והוא כי זאת התורה היא
תורת משה רבינו ע"ה לא תהיה נסוחה ולא נחלפת ולא
תבא תורה אחרת הבורא יתעלה ולא תהיה בה תוספת ולא גרעון לא בכתוב
ולא בפירוש שנאמר לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו. וכבר בארנו מה
שצריך לבאר ביסוד הזה בתחלת זה החבור. **והיסוד** העשירי הוא
שהקב"ה יודע כל מעשות בני אדם ואינו מתרשל עליהם
כמו שחשבו האומרים עזב י"י את הארץ אלא כדברי הנביא שאמר גדל
העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות וגו'. ואמר וירא י"י כי רבה רעת
האדם בארץ וגו' ואמר זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. וזה יורה על היסוד
העשירי הזה. **והיסוד** הי"א שהקב"ה גומל שכר טוב לשומר מצותיו
ויענוש לעובר עליהם ולפי שאינו מקיים אותם שגמולו הגדול
הוא העה"ב ועונשו הגדול הוא הכרת. וכבר בארנו בפרק הזה מה שיש בו די.
והפסוק מורה על היסוד הזה הוא ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני
נא מספרך אשר כתבת. והשיבו מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. וזה ראיה על
גמול הצדיק ועונש הרשע. **והיסוד** הי"ב ימות המשיח והוא שצריך
להאמין שבא יבא ולא יאחר ואם יתמהמה חכה לו. ואין
ראוי לקבוע לו זמן ולא להוציא מהפסוקים לזקים כדי לידע עת בואו
כי אמרו ז"ל תפח דעתן של מחשבי קיצין. וצריך לספר הגדולה ולאהבת
השם ויתפלל אליו כפי מה שבא על יד כל נביא ונביא ממשה רבינו ע"ה
עד מלאכי ע"ה. ומי שיש לו בזה ספק או ימעט ענינו הוא מכזב התורה
אשר יעדה בו בפרשת בלעם ובאתם נצבים. ומכלל זה העיקר הוא שאין
מלך בישראל אלא מדוד ומזרע שלמה בלבד. וכל החולק על זאת המשפחה
הוא כופר בשם ובדברי נביאיו. **העקר** הי"ג הוא תחיית המתים
וכבר בארנוהו ענינו ופרשנוהו וכאשר ישלמו לכל בני אדם
אלה העקרים כלם ויאמין בם הוא הנכנס בכלל ישראל וצריך לאהוב אותו

ולחמול

ולהתפלל אליו ולעשות עמו כל מה שיצוה הבורא לעשות אין להוציא מן הכב׳
והאחוה· ולפי׳ אם יעשה כל העבירות שיש בעולם לצד התאוה והיצר
ועבודת שמעון החסרים הנה הוא מפושעי ישראל ויענש כפי חטאתו אבל
יש לו חלק לעולם הבא· ואם לא יאמין האדם אלה העיקרים כלם או׳ כבר
יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות וחייב
אדם לשנאתו ולאבדו ולא לחוס בו ולאבדו ועליו נאמר הלא משנאיך ה׳ אשנא׳
וכבר הרביתי לדבר בכאן ויצאתי מכוונת החבור· אבל עשיתי זה לפי שיש בו
תועלת גדולה וחזוק האמונה וכללתי לך בו דברים מועילים מפוזרים בספרי
רבים ונכבדים· על כן קנה אותם והצלח וקרא דברים אלה פעמים רבות
והתבונן בהם היטב ואם השיאך נפשך ותחשוב כי הבנת אותם מפעם אחת
או מעשרה פעמים ידע כי השיאך לשוא ועל כן אל תמהר במה שיראה
לך כי לא חברתיו כאשר יזדמן אלא אחר התישבות והתבוננות בספרים
וחקירה ועיון הדעות האמתיות ובלתי אמתיות ומה שראוי להתבונן בהם ולהאמין
בטענות וראיות ברורות על כל ענין· ומה אל השם להורות אותי באורח
טובה·· **עוד** תמצא לרב הגדול זכרון העיקרים האלה בספר המדע הלכות
יסודי התורה כלו שאמר בפרק ראשון יסוד היסודות ועמוד
החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון וכו׳ ואמר וידיעת דבר זה מצות עשה
שנא׳ אנכי ה׳ אלהיך· וכל העולה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה
עובר בלא תעשה שנאמ׳ לא יהיה לך אלהים אחרים על פני· וכן הביא באותו
פרק עקר הייחוד ואמר שהוא מצות עשה· והרחקת הגשמות ולא אמר
שהוא מצוה· ובשאר הפרקים הביא קצת העקרים הנזכרים ולא אמר שהם
מצות· וכן מצינו שהרב עצמו בספר מנין המצות אשר עשה הביא המצוה
הראשונה במציאות האל והשני ביחודו· והוכיח שהיא אנכי ה׳ אלהיך מצוה·
ממה שאחז״ל במסכת מכות תרי״ג מצות נאמרו למשה בסיני ומאי קראה
תורה צוה לנו משה· והוקשו תורה בגימטריא תרי״א הוו ואנכי ולא
יהיה לך מפי הגבורה שמענום מקשים למה שכתב בספר המדע זהו זכרון
דעות הרב הגדול בעקרים האלה בפירוש המשנה ובספר המדע ובספר
המצות אשר לו··

הפרק השני

בדעות שאר החכמים שבאו אחריו בענין העקרים·

ואמנם הר׳ חסדאי ז״ל בספרו אור ה׳ אשר לו הניח העקרים והיסודות באופן אחר כי הוא סבר
שיש אמונות תוריות פנות יסודות לכל המצות· והתחלות לכל המצות
והתחלות לכל האמונות· שהם מציאות האל· ונכללים עמו שתי אמונות
אחדות והם אלו· אחדותו ושאינו גוף ולא כח בגוף· ויש פנות תוריות יסודות
הדת שאלו יעדר העקר אחד מהם תפול בכללה שהם ששה ידיעת השם
בנמצאים· השגחתו בהם· יכלתו הב״ת· הנבואה הבחירה· התכלית· ויש אמונות

האמונות שהמאמין בהם והכופר באחד מהם יקרא מין שהם אמונות בלתי נתלות במצות מיוחדות והם שמונה. שהם חדוש העולם. השלמות הנפש. גמול ועונש. תחיית המתים. נצחיות התורה. מעלת נבואת משה. הוראת הכהן נענה באורים ותומים. המשיח. ויש אמונות אחרות שהמאמין בהם והכופר באחד מהן יקרא מין שהם נתלות במצות מיוחדות והם שלשה. תפלה וברכת כהנים. תועלת התשובה. ר"ה והתענית כפורי השנה. **ואמנם** הר' יוסף אלבו ז"ל בספר העקרים אשר לו הרבה לחקור מאלו העיקרים והעמידם על שלשה. שהם לדעתו מינים עליונים כוללים אשר האמונה והם מציאות השם שנכנסו תחתיו האחדות והרחקת הגשמות: והשני תורה מן השמים שנכנסו תחתיו הנבואה ומעלת נבואת מרע"ה. והג' שכר ועונש שנכנסו תחתיו הידיעה וההשגחה והמשיח ותחיית המתים. ונה' נשאו האנשים האלה שלשתם הם אתנו בשבעתיהם בעקרים לדעת הרב הגדול ויכנו ספקות אלו שיתחייבו לדעת הרב ולפי הנראה אלי מדבריהם הנה יעלו מספר הספקות אשר יעשו שניהם לדעת הרב למספר עשרים אשר אם העירו עליו בביאור ומהם מאים בכח לדבריהם ואני אזכור אותם אחד אחד למען חשבונם ויהיה זכרון הספקות אשר עשו כנגד העקרים בראשונה. ואחרי כן הספקות אשר עשו על העקרים שמנה הרב בכלל המצות מבלתי שאזכיר בפרט כל אחד מהם אי זה מאלה לדברי הר' חסדאי ואי זה מהם לדברי בעל ספר העקרים ואחרי זכרונם אוסיפה עליהם ספקות אחרות לאחרים אני להעיר בדרוש הזה על דברי הרב לא העירו עליהם החכמים הנזכרים.

הפרק השלישי בספקות אשר העירו על העקרים.

אמרו אם היה שעקר הוא שם מערך על דבר שעלידת דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין בו קיום זולתו כענין ש מאילן שקיומו תלוי בעקרים יקשה למה הכניס הרמב"ם כל הי"ג אמונות אשר זכר במדרגת עקרים ויסודות שהתורה כלה תלויה עליהם כי עם היות שיצדק זה ביסוד הראשון שהוא מציאות השם. ובנבואה ותורה מן השמים והידיעה וההשגחה הנה האחרים אשר מנה אינם עקרים ויסודות לתורה לשתפול בביטולם נראה זה בפרט בעקר השני שהוא מהאחדות. ובעקר הג' שהוא מהרחקת הגשמות כי עם היותם אמונות אמתיות הנה לא תפול התורה בבטלם ולא יפסד מעשה המצות אם נאמין חלופם ולכן יקשה מאד למה זכר שתי האמונות האלה בכלל העקרים וזהו הספק הראשון. הספק השני במה שמנה הרב העקר החמישי. שראוי לעבדו יתעלה והעקר הזה היה מצוה פרטית כמו שאמר ועבדתם את ה' אלהיכם. ואמר ולעבדו בכל לבבכם. ואחז"ל אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה. ולכן אמר הרב בזה העקר שראוי להיות קול לרוממותו ושבחו ונו' קשה שימנה בכלל העקרים לפי שראוי

ראוי שימנה עקר ולא שרש שום מצוה פרטית ממצות התורה שאם כן
יהיה כן היה לספר העקרים כמספר המצות· הספק השלישי בעקר התשיעי
ההוא גם כן שהניח הרב שהשם יתעלה הוא לבדו ראוי לעבדו ולא יעשה
לזולתו ושאין ראוי שנשים אמצעיים בין אדם לבוראו וזה קשה לפי שהאל
שהמאמין שהשם אמת ותורתו אמת אלא שהוא מתפלל למלאך נבדל כבר
לא יפסל שיכפור בעקר לשם יתעלה איך תבטל התורה בכללה על ולמה זה
יהיה לסוף המאמינים עקר ויסודי· הספק הרביעי בעקר הט' והוא שהרב
מרע"ה לא תהיה נסוחה ולא נחלפת ולא תבא תורה מאת הבורא זולתה ולא
תהיה בה תוספת ולא גרעון שנאמ' לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו· וביאר
הרב בספר המדע ענין העקר הזה באמרו שהתורה האלהית היא שלמה
בתכלית השלמות שנאמ' תורת ה' תמימה· והדבר השלם לא יקבל התוספת
ולא החסרון ולזה אין שתשתנה בשום זמן· וכבר יפול בזה ספק אינו מועט
והוא שעם היות שלא תשתנה התורה מצד הנותן ולא מצדה בעצמה כפי
שלמותה כבר אפשר שיפול בה השנוי מצד המקבל ר"ל שהשם יתעלה בזמן
מן הזמנים יוסיף או יגרע או ישנה התורה בכללה או במקצתה כפי מה שיאות
למקבלים· הלא תראינו שצוה לאדם הראשון מצות מיוחדות ולא התיר לו לאכל
הבשר ונתן לנח מצות אחרות והתיר לו הבשר· ולאברהם נתן מצות
המילה ולמשה הוסיף מצות אחרות רבות לפי שההויות האלהיות ישתנו
כפי הזמנים וכפי מה שיאות אל המקבלים כי כמו שהרופא המובהק יתן הנהגה
לקה אל החולה בתחלת חליו ואחרי כן בזמן הירידה הנה שאפשר הוא הפך
שהתיר ואין זה חסרון מחק הרופא כי אם חכמה רבה כן הענין במשפטי
התורה ומצותיה שאינו מהבטל שיקרה בהם השנוי והחלוף כפי המקבלים
ושנוי הזמנים· עם הראיה שהביא הרב לבאר העקר הזה מפסוק לא תוסף
עליו ולא תגרע ממנו לא בא להזהיר על נצחיות התורה כי אם על המצות
עצמם שלא נלמוד מעובדי ע"ז אופן עבודת אלהיהם ונעשה תוספת או גרעון
במצות התורה כמו שיורה עליו פשט הפרשה· ואם היה הענין כדבריו איך
אמרו חז"ל ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה· ואין ספק שבזה
היו עוברים על לא תגרע ממנו· וכן אמרו ששלמה תקן ערובין וידים האם
שאמר שעבר שלמה על לא תוסיף· ובויקרא רבה אמרו שכל המועדים עתידי'
ליבטל חוץ מפורים ויום הכפורים· וכן אמרו למה נקרא שמו חזיר מפני
שעתיד הקב"ה להחזירו לישראל· ובימי עזרא שנו שמות החדשים שנקראו
בתורה ראשון ושני ושלישי וכן כלם וקראום ניסן אייר וכו'· וזה בטול מצוה
היא· ואף שנודה כפי' לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו כדברי הרב אין משם
ראיה לנצחיות התורה כי הכתוב לא הזהיר אלא שאנחנו לא נוסיף ולא
נגרע מדעתנו על המצות אבל מה המונע שלא יהיה הש"י מוסיף או

ונותן טעם· וכבר הארוך בעל ספר העקרים דברים רבים על זה בפרק יג' וט'
שבפרק יד' ובפרק ז' ובפרק כ' מאמר ג' מספרו יעוי"ש משם· הספק הי"א
בעקר הי"ב שמנה הרב ביאת המשיח עקר כי עם היותה אמונה אמתית
הנה אין האמונה הזאת יסוד שבבטולה תפול התורה והנה מצאנו בפרק
חלק אמר ר' הלל אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו· ולא
ראוי שנאמר שהיה ר' הלל יוצא מכלל הדת ונכרת באמונה אחרי שבגמ' קראוהו
ר' ואמרו שמועה מפיו וזה יורה שאינו עקר· הספק הי"ב בעקר האחרון
שהוא תחיית המתים כי עם היות האמונה הזאת אמתית כפי הקבלה והשכל
אין ראוי שנחשוב עקר לתורה כי הנה המאמין שהגמול האמתי הוא בעולם הזה
ובעה"ב ושאין תחייה לנפשות אחר המות למה תפול התורה בכללה על זה
ויבטלו מצותיה· הספק הי"ג אם היה לדעת הרב עקר אמתי שהתורה לא
תשתנה בזמן מהזמנים לא בכללה לא בחלקיה· וגם לא ביאות המשיח איך
לא מנה הרב בכלל העקרים ביאת המשיח ותחיית המתים בהיותם דברים
עתידים ואחרי שיתקיימו ויצאו לפעל הנה אז בהכרח לא יהיו עקרים
וא"כ ישתנו שני העקרים האלה בהכרח ובהשתנותם תשתנה התורה בקצתה
מאחר שהם חלק ממנה· וכבר הנחנו שלא תשתנה זה חלוף בלתי אפשר·
הספק הי"ד שאם נאמר שהרב לא מנה העקרים כפי הוראת שם עקר אבל
מנה כעקרים האמונות האמתיות המשובחות יקשה א"כ למה לא מנה
עקר שהשכינה שורה בישראל באמצעות התורה שהיא ההצלחה האחרונה
שאנו יורשים לה· הספק הט"ו למה לא מנה בכלל העקרים חדוש העולם
שהיא אמונה ראוי להחזיק בה כל בן ישראל כמו שביאר הרב בפרק כ"ה
חלק ב' מספר המורה וכמו שמנה עקר שהאל קדמון היה ראוי שימנה
ג"כ עקר שהעולם מחודש· הספק הט"ז ולמה לא מנה שראוי להאמין בכל
הנסים שבתורה כפשוטן שהוא יסוד גדול ועקר שהכל תלוי בו וכן אמונות
אחרות פרטיות שראוי שיאמינם כל בעל תורת משה ע"ה· וכפרט מעמד
הר סיני· הספק הי"ז ולמה לא מנה הקבלה שראוי שימשך האדם אחר
קבלת האבות שהוא עקר כולל לכל הדתות האלהיות שלא יצוייר מציאותם
זולתה· הספק הי"ח למה לא מנה הבחירה שהיא עקר גדול שלא יצוייר
שום דת זולתה וקראו עקר הרב עצמו בספר המדע הלכות תשובה פרק
ה'· הספק הי"ט למה לא זכר הרב בכלל העקרים היות השם ית' פועל
ברצון כי האמונה הזאת קודמת על אמונת חדוש האותות והמופתים
והוא העמוד הגדול אשר ספורי התורה ומצותיה והשכר והעונש נשען
הפנות תלויות ובנויות עליו לפי שאם אז נניח שהאל יתברך אינו פועל
ברצון לא יהיה מקום לכל זה ולא לנבואת הנביאים ומעלת נבואת משה
ותורה מן השמים וביאת הגואל ותחיית המתים ובהיותו פועל ברצון יב'

יאמינו העקרים האלה כלם· והספק הזה לא העירו עליו החכמים האלה אבל העירו הם אחד מהאחרונים· הספק הי"ד ולמה לא מנה בכלל העקרי' שהוא ית' חי· ולא שהוא נצחי ולא שהוא חכם ולא שהוא יכול וזולתו מהת' מהתוארים אשר ראוי שנאמין בו ולמה היו העקרים בזה המספר משלשה עשר האם היו מספר שלשה עשרה מדותיו של הקדוש ברוך הוא או כנגד השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם מאחר אין לעקרים שזכר הרב יחס ודמיון עם אותם המספרים· הספק הט"ו למה לא זכר בכלל העיקרים ענין תכלית האדם ואמונת השארות הנפש כמו שעשה הר' חסדאי· שזכר התכלית בתוך הכונות התוריות· ויסודות הדת שאלו יצויר העדר לאחד מהם תפול בכללה וכן זכר השארות הנפש באמונות האמתיות שהכופר באחד מהם יקרא מין· הספק הי"ו ולמה לא זכר תשובת האורים ותומים בכלל העקרים כמו שעשה הר' חסדאי· שבכלל האמונות האמתיות שצריך שנאמין בהם והכופר באחד מהם יקרא מין הביא היות הש"י נענה באורים ותומים· הספק הי"ז למה לא מנה התפלה וברכת כהנים ותועלת התשובה וקדוש השנה ויום הכפורים ולארבעה פרקי השנה בכלל העקרים כמו שעשה הר' חסדאי שהביאם במין האמונות האמתיות שצרי' שנאמין בהם והכופר באחד מהם יקרא מין והם תלויות במצות מיו' מיוחדות· הנה אלה שבע עשרה ספקות לקצת מדברי החכמים שהעירו כנגד עקרי הדת·

הפרק הרביעי

בשלשת הספקות אשר העיר הר' חסדאי· נגד הרב על העקרים שלשה בכלל האמונות· ועוד הקשה הר' חסדאי נגדו במה שמנה העקר הראשון והשני לאמונות שלשה ספקות אחרות: הספק הראשון באמרו בהתחלת ספרו ואין ספק שאמרו נגד הרב ואם לא זכרו בשמו שמנה עקר במורה מ' שמנה אנכי יי' אלהיך מצוה· לפי שהמצוה היא מן המצטרף ולא תצוייר בזולת אלוה מצוה ידוע ולזה כאשר נניח אמונת מציאות האל מצוה ככר נניח מציאות האל קודמת לאמונת מציאות הש"י· וכן ילך לבלתי תכלית· ויהיה הדבר התחלה לעצמו וכל זה בתכלית הבטול והגנות· הספק הב' למה שכבר יראה שגם המצוה וגדרה לא תפול אלא בדברים שיש לרצון ולבחירה מבוא בהם· ולפי שהחכם הזה הוכיח במאמר הב' כלל ב' פרק ה' מספרו שאין לבחירה ולרצון מבוא באמונות ובדעות· לפי שאין האמונה והדעת כי אם ציור הדבר המושכל שהוא חוץ לנפש כמו שהוא בנפש והמאמין א"א שלא ירגיש חיוב או הכרח אם מפאת הטענה השכלית ואם מפעל הנס והפלא להאמין מה שיאמין שיתחייב מזה שלא יפול שם מצוה וגדרה בדבר מהאמונות והדעות ולכן טעה מי שחשב המציאו' שמציאות האל ואחדותו הם מצות עשה· הספק הג' במה שהכריח הרב

אמונת

היות דבור אנכי יי' אלהיך מצוה מדברי ר' שמלאי. שהביאו בסוף גמ' מכות
כמו שבא בספ' הראשון. וכתב הר' חסדאי שהוא בלתי צדק. יען וביען אמ'
אמרם אנכי ולא יהיה לך ראוי שיובן כולל כל הדבור הנמשך עד לאוהבי
ולשומרי מצותי. לפי שכבר ישתתפו אלו הב' דבורים בלשון מדבר בעדו
באמרו אנכי יי' אלהיך על פני לאוהבי ולשומרי מצותי. ואמנם שאר
הדברות באו בלשון נסתר. כי לא ינקה יי'. כי ששת ימים עשה יי'. שבת
ויברכ'. ולכן הסכימו שאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום. ולפי
שהמחברים מונים המצות מנו לא תעשה לך פסל. ולא תשתחוה להם
בשתי אזהרות הנה אם נמנה אנכי מצוה יהיו א"כ שלשה מצות ששמענו
מפי הגבורה ויעלו א"כ לתרי"ד מצות. ואם נמנה לא יהיה לך אלהים אחרי'
לאזהרה שלא להאמין האלהות לזולתו כמו שכתב הרב יעלו לתרט"ו ולזה
יתחייב שלא כוון ר' שמלאי באמרו אנכי ולא יהיה לך אחרים לאזהר'
מפי הגבורה שמענום שיהיה כל אחד מהדבורים מצוה אלא שתי המצות
הם בדבור לא יהיה לך שהם לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם'
כי לא יהיה לך לא נמנה במצות להיותו אמונה. ואין לרצון ולבחירה
מבא בה. ויהיה דבור אנכי שרש והתחלה לכל המצות לא שתהיה מצוה
מפני עצמה.

הפרק החמישי

בשמונה ספקות אחרים שהעירו
אני מדברי הרמב"ם ז"ל. ומלבד הספקות
האלה עוד ראיתי אני להעיר ספקות אחרות לא שעירו אנשים כנגד
הרב הגדול במה שכתב בספר המדע ובפי' המשנה בענין העיקרים והא'
והמצות האלה. הספק הראשון במה בספר המדע בהלכות יסודי התורה
הביא קרוב קצת מהיסודות שזכר בפי' המשנה והשמיט אותם כי הנה
זכר בפרק ראשון מציאות השם ואחדותו והרחקת הגשמות שהם שלשה
העקרים הראשונים. ובפרק ז' הביא מציאות הנבואה ומעלת נבואת מרע"ה
ותורה מן השמים שהם ג' עקרים אחרים ובפרק ט' ובפרק י' אחרים
הביא נצחיות התורה. הרי לך ז' יסודות שזכר בספר המדע מאותם הי"ג
עקרים שזכר בפי' המשנה ונשארו א"כ ששה עקרים הנותרים שלא זכרם
באותם הלכות מספר המדע. והם שהוא יתב' קדמון ושהוא הראוי לעבדו
והידיעה האלהית והשכר והעונש. וביאת משיח. ותחיית המתים. שנס'
אלה הביא הרב עם פי' המשנה בכלל העקרים ולא זכרם בהלכות יסודי
התורה בספר המדע. והוא זר מאד אם היה שיסודי התורה ועקריה הם
דבר אחד. הספק השני במה שהביא הרב בתוך הלכות יסודי התורה
בספר המדע דברים אחרים כמו לאהבה את השם. ליראה ממנו לקדש
שמו. לירא מן המקדש. וענינים אחרים מחכמת הטבע והאלהות
אשר זכר שמה. ולא ימלט או שנא' שאין האמונה בדברים האלה

אהים

מכלל יסודי התורה ועיקריה ושלכן לא הביאם הרב בפי׳ המשנה בכלל
העקרים׳ ויקשה א״כ למה הביאם בספר המדע בתוך זכרון היסודות שלו ואיך
שלא נזכרו שאלה מצות אחרות. ואם נאמר שכל זה שזכר הרב באותן
הלכות בספר המדע הם יסודי התורה. יקשה א״כ למה לא זכרם בפי׳ המשנ׳
בכלל העקרים׳ והיו א״כ עיקרי התורה כ׳ או שלשים כפי מספר המצות ההם
הידיעות ההם לא י״ג כמו שכתב הרב׳ הספק הי״ג אחר היה שמכלל הי״ג
עקרים יסודי התורה שזכר הרב לא מנה בכלל המצות כי אם שנים הרא״
הראשונים מהם ר״ל מציאות השם ואחדותו שכתב בכל אחד מהם וידיעת
דבר זה מצות עשה. וכן מנאם בספר מנין המצות אשר לו. ואמנם שאר
שאר העקרים לא מנה אותם בכלל המצות לא בעשה ולא בלא תעשה
והנה זר מאד כי אם היו כלם עקרים ויסודי התורה שנתחייב להאמינם
איך נאמר שלא יצוה השם ית׳ על אמונתם. ואם אין האמונה בהם מצוה
הנה תהיה רשות והוא סותר למה שאמרנו שהם עקרים נתחייב להאמינם׳
ואין לנו שנאמר שלא מנאם מצות להיותם אמונות ולא יפול עליהם שם
שם מצוה ונדרה כדעת הרב ר׳ חסדאי שהרי מציאות השם ואחדותו
הם אמונות וכתב הרב שהם מצות: ואם אמרנו שלא מנאן כל העקרים
מצות לפי שלא באו מצוה בפסוקים יצוו עליהם הנה העקר השלישי
שהרחקת הגשמות בא עליו פסוק מבואר והיה הראוי שהוכיח הרב ממנו
בענין הגשמות ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה
וכן בקבלתם ז״ל השמר פן ואל מצות לא תעשה הם ולמה א״כ לא מנה
הרב העקר הזה מצוה. וכן עקר היותו קדמון וכל מה שזולתו אינו
קדמון כשנערכהו אליו שהתכלל בזה פנת חדוש העולם כמו שאמר
כבר בא מפורש בפסוק כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים וכו׳. וכן עקר
שראוי לעובדו בא בפסוק ועבדתם את ה׳ אלהיכם ואותו תעבדו וכו׳
ועקר נצחיות התורה הוכיחו הרב מפסוק לא תוסיף עליו ולא תגרע
ממנו. ומה הענין א״כ שלא מנה הרב העקרים האלה בכלל המצות
כפי הכתובים שבאו עליהם בהיות שמנה מצות אחרות בפחות מפסוקים
יותר חלושים לזה מאד. והספק הי״ד למה בספר המדע כתב בעיקר הראשון
יסוד היסודות ועמוד החכמות והיה ראוי שיאמר אחד מהיסודות לא יסוד
היסודות. ומה לנו לדעת אם היסוד הזה הוא עמוד החכמות [illegible]
אשר לא מבני ישראל המה אם לא ולא יאמר בלשון הזה בפי׳ המשנה
ולא בספר מנין המצות אשר לו. ויקשה נ״כ אמרו שם אחרי ביאור
היסוד ית׳ לפי׳ אין אמתתו כאמתת אחד מהם וכו׳ כי אין צורך במאמר
הזה והפסוקים שהביא הרב על זה לא יורו על מה שכיון כי אמרו וה׳
אלהים אמת איך ישלול האמתות מכל נמצא אחר כמו שרצה הרב

להוכיח ממנו· ופסוק אין עוד מלבדו שהביא הרב גם לזה אין טעם
זכר למנין· הספק החמישי במה שכתב הרב בהלכה השלישית מאותו
פרק ראשון ז״ל המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל הארץ והוא
המנהיג הגלגל וכו׳· והדעת הזה ל״ל היינו הסבה הראשונה מניע הג׳
הגלגל העליון א״כ ומעצם מחויב המציאות וכבר דבר בו הלעזרים
במלוי הענין וגם בדברי הרב המורה· ומיהו בגדול הזה דברים סותרי׳
בספרו כמו שכתבתי במאמר עטרת זקנים אשר עשיתי בבחרותי·
ולמה א״כ מנה הרב הגדול הדעת המסופק הזה בביאור זה העקר
יסוד הראשון ולא כתב בזה כפי המשנה ולא בספר המצות· אבל כבר
מה שהוכיח וביאר הרב מציאות האל באמצעות תנועת הגלגל הנה
התמידית הוא דעת בנוי על קדמות העולם חלילה לרב להאמין זה·
ויקשה א״כ מה שאמרתי מה שכתב הרב בספר המדע ולמה שכתב כבר
בשלשה המקומות אם במה שאין בו יגדך אם בנויה מהשלשה הדרכ׳
הספק השני במה שביאר הרב בהלכה השביעית עקר הייחוד האלהי·
במה שלקחה ממנו כי הוא ביאר אותו באמצעות הרחקת גשמות וגם
הוכיחו מהתנועת הגלגל שהוא המופת עצמו שהביא על עקר מציאות
השם· ויקשה עוד למה לא הביא פסוק אין עוד מלבדו ראיה על הייחוד
והביאו ראיה על מציאות האל ואין ספק שהכתוב ההוא יותר מתיחס
אל ביאור הייחוד מבביאור המציאות· ויקשה ג״כ מה שכתב שלפני׳
בספר המדע בביאור היסוד הראשון ז״ל וכל המעלה על דעתו שיש ש׳
אלוה אחר עוד חוץ מזה עובר בלא תעשה שנאמר לא יהיה לך אלהים
אחרים· והנה הלאו הזה באמת הוא כנגד עשה הייחוד והיה ראוי שיביאהו
הרב אחרי זכרון מצות הייחוד לא בביאור העקר הראשון מהמציאות
כי אם היה העקר הראשון מצות עשה שנאמין שהאלוה מצוי הנה
יהיה לא תעשה שלו שלא נאמין מה שאמר נגד כלומר אין שיחשב שיש
אלוה אחר חוץ מזה כי הוא בלא ספק לא תעשה מהייחוד· הספק
השביעי במה שמנה הרב העקר הראשון שהוא יתעלה מחויב המציאות
ומנה עקר שני שהוא אחד ועקר שלישי הרחקת הגשמות· ועקר רביעי
שהוא קדמון לבדו· וכבר התבאר בחכמת האלהות שמעצמות מחויב
המציאות ומחוייבו הוא שיהיה אחד ושאינו גוף ולא כח בגוף ושהוא
קדמון ונצחי כי מבלעדי זה לא יאמר בו שהוא מחויב המציאות
ויתחייב מזה שבעקר הראשון שהוא יתעלה נמצא מחויב המציאות
יכללו שלשת העקרים הנמשכים אחריו שהם אחדותו וקדמותו והרחק׳
הגשמות· ולמה א״כ מנאן הרב עקרים בפני עצמם בהיותם נכללים
בעקר הראשון ומתחייבים אליו בהכרח ולא זכר בעקרים אשר מחוייבין·

הספק השמיני במה שהביא הרב בפי׳ המשנה בתוך העקרים אמונת תחיית
המתים ונראה זה לקח הרב ממשנתנו שאמרו ואלו שאין להם חלק לעולם
הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה ולפי משנתנו אין העקר
אמונת תחיית המתים בלבד כי אם שהיא מן התורה ולכן השתדלו הח׳
החכמים בגמ׳ להוכיח התחיה מפסוקי התורה כמו שנזכר שם בפרק
חלק ויקשה א״כ על הרב איך כתב שהעקר הוא האמונה בתחיית המתים
בכללו והיה ראוי שיאמר שהעקר הוא להאמין שתחיית המתים היא מן
התורה כפי לשון המשנה. הנה אלה הם הספקות כלם אשר יפלו בדרוש
הזה ויעלו כלם למספר כ״ח ספקות והמיון בהם כפי מעניין הענ
למיון. ולהתרת הספקות הנזכרים וביאור דברי הרב ראיתי להקדים
הקדמות שיכונו לעמוד על תכלית כוונתו וחכמתו בעקרים אשר הניח

הפרק הששי הקדמה

ההקדמה הא׳ אשר נצטרך אליה בדרוש הזה הי׳
הא׳ שהשם עקר לא יאמר בלבד
על מה שיאמר שם השרש והיסוד כי הנה שם השרש
יאמר על התחלת צמח וראשית הויתו ואשר ענפי האילן תלויים
ונשענים עליו כמו שאמר כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח
שרשיו ונאמר מתחת שרשיו ייבשו. וכן שם יסוד נאמר על היסוד
שהבנין עומד עליו כמו שאמר ערו ערו עד היסוד בה ונאמר יגלו
מוסדות תבל כי זה נאמר על הנקודה האמצעית שהוא המרכז האמתי
על כדוריות יסוד הארץ. ולכן בא לשון נגלוי להיותה מכוסה משאר
חלקי הארץ בכללה. ואמר מוסדות השמים ירגזו שהכוונה
בו על כדור הארץ בכללו. ונקרא אותו מוסדות השמים למה שכבר
התבאר בטבעיות שא״א לכל תנועה סבובית מבלי מרכז נח אשר
עליו תסובב. הנה א״כ שם שרש ויסוד לא נאמר כי אם על הדבר שעמידת
דבר אחר וקיומו תלוי בו. ואין לו קיום זולתו. אמנם שם עקר עם
היות שיאמר פעמים בזה השמוש עצמו באמרו ברם עקר שרשוהי
בארעא שבקו. ובלשונם זכרם לברכה זיזא חוצה לאוירא דעקרה
קאי. ואמרם דבר שיש בו עקר מדאורייתא או שאין לו עקר הנה מ
מלבד השמוש הזה עוד ישתמשו בו החכמים על דבר היותר נכבד
ועצמי שבמינו. ולפע׳ שאין עלילת לדבר אחר וקיומו תלוי בו. תמצאה
זה מדבריהם ז״ל שאומרים בהרבה מקומות וזה עקר ואינו לשון שרש ?
לדבר אחר אמרו מברך על העקר ופוטר את הטפלה ר״ל בעקר הדבר
שסמך דעתו לעשות ממנו עקר הסעודה. ובפ׳ כיצד מברכין אמרו
בדבריהם על פירות גינוסר מפני עקרי. ואמרו זה להיותו יותר משובח
ומבורך לברכות לא שתעקר ישיבת מינים אלקויה אלא שהוא שעור

עקר ויציאת מצרים טפלה כיוצא בדבר לא יקרא שמך עוד יעקב לא
שיעקר שם יעקב ממקומו אלא שיהא ישראל עקר ויעקב טפל לו. הנה
ראה בענין שהשם עקר יאמר פעמים הרבה על הדבר החשוב ואע״פ שלא
יהיה שרש לדבר אחר ועל זה המשמש אמר ולא המדרש הוא העקר אלא
המעשה. והתימה מהחכם הר׳ יוסף אלבו איך בפ״ג מאמר א׳ כתב שעקר
שם הונח על דבר שעמידת דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין לו קיום זולתו
ומזה הפליג להקשות ולספק נגד הרב הגדול באמרו שהעקרים אשר מנה
בפי׳ המשנה לא יצדק עליהם שם עקר וגדרו והוא עצמו כשאמר בג׳ מספרו
שהקשה למה מנה תורה מן השמים עקר והנבואה מסתעף ממנו בהיות
הדבר בהפך ר״ל שהנבואה הוא עקר ותורה מן השמים ענף והיתה
תשובתו שלא שם תורה מן השמים עקר והנבואה ענף ולא השכר והעונש
עקר והשגחה ענף להיות מציאות הנבואה קיומה תלויה על התורה
או ההשגחה על הגמול והעונש ולא נקראו עקרים מאחת הבחינה כי אם
לפי שהתורה היא תכלית הנבואה והגמול והעונש תכלית ההשגחה
ולמעלת האמונות האלה מנאם עקר. הנה א״כ כשהקשה החכם הזה נגד
הרב הגדול כתב שעקר לא יאמר כי אם על החומר או היסודות. וכאשר
הוקשה אליו אחר שכבר יאמר עקר על תכלית הדבר. והאמת כי
הוא שהשם עקר יאמר על שלשתם ר״ל על חמר הדבר ועל צורתו ועל
תכליתו שהוא החלק היותר שלם בו. וכאשר תדע זה תבין דברי הרב
הגדול שכתב בפי׳ המשנה בתחלת העקרים ז״ל ראוי לאשר שעקרי תורתנו
ויסודותיה י״ג כו׳. ובזה ביאר הרב שהי״ג אמונות שיזכור מהם יסודותיה
ושרשיהם עצמיים במציאות האלוה והתורה מן השמים והידיעה האלהית
והשכר והעונש. ולהם שעם היות במדרגת היסודות הנה הם עקרים לכל
אמונות מתוכחות עצמיות עקריות גדולות המעלה והם כל שאר העקרי׳
אשר זכר. ואחר הקדמתו בביאור שהם עיקרים ושהם יסודות לא
מנה הרב עוד בפרטות כל אחד מהם יסוד או עקר להיות המקום ההוא
ר״ל פי׳ המשנה בלתי נאות לחקור בו אי זה מהם עקר ואי זה יסוד כי היה
הכוונה שלה להשריש לב התלמידים באמונות האלהיות לא כדבר אחר
ונסתפק להניח ולבאר בתחלת דבריו שהם עקרים ושהם יסודות כדי
להפיר מעליו תלונות בני ישראל עוד הראה ותשוב שהעקרים והיסודות
ההם שזכר הרב הגדול אינם עקרי האמונות ולא עקרי הדת בלבד. אבל
כיון בהם הרב שיהיו עקרי היהדות. כדי שהמאמין בהם יהיה מכלל
ישראל ושעליהם אמרה המשנה כל ישראל יש להם חלק לעה״ב. ושאלו אחר
שהעקרים ההם הם היסודות אשר עליהם תבנה ותבונן ירושת העולם הבא
הראוי לכל אשר בשם ישראל יכנה. נבאמינו אותם אע״פ שיחשב

כמה חטאות יקבל עונשו על פי מריו ועכ״פ יהיה לו חלק לעה״ב · ומבלעדי
האמונות והעקרים האלה לא יוכל האדם לירש העולם הבא · ואלה דברי
הרב שכתב בסוף העקרים ז״ל · וכאשר יהיו בכלל האדם אלו העקרים
כלם ויאמין בם הנה הוא נכנס בכלל ישראל וצריך לאהוב אותו ולחמול
עליו ולעשות עמו כל מה שצוה השם שיעשה איש לרעהו מהאהבה והאחוה
ואפי׳ שיעשה כל העבירות שיש בעולם מצד התאוה והיצר וגבורת
טבעיו האחרים יהיה לו עונש כפי חטאתו אבל יש לו חלק לעולם הבא
והוא מפושעי ישראל ואם לא יאמין אדם עיקר מאלו העקרים כראוי כבר
יצא מן הכלל וכפר בעקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות וחייב
אדם לשונאו ולמאוס בו ולאבדו ועליו נאמר הלא משנאיך יי׳ אשנא
עכ״ל הנה גלה הרב בזה שלא שם העקרים והיסודות האלה למה שתפול
התורה בביטול אחד מהם אבל היה כונתו לבאר אותה המשנה שאמרו
כל ישראל יש להם חלק לעה״ב · ולהיות רשע וגר בן נכר ונלוה לי יהוה זה
ולי׳ וזה הוא אשר בשם ישראל יכנה וצדיק באמונתו יחיה ושאליו כוונה
המשנה ואמר הרב שבהאמינו אלו הי״ג עקרים שזכר יקרא ישראל
ויהיה בן העולם הבא ואע״פ שלא ידע דבר אחר מכל התורה כלה כי לו
להשגת השלמות האמתי באמונת העקרים האלה · ולכן לכל איש ישראל
ולגר הגר כבורים הבאים לחסות תחת כנפי השכינה כשיאמר אחד מהם
למדני תורה כדי שאהיה בן העולם הבא צריך ללמוד הי״ג עקרים האלה
ועמהם הנה שכרו אתו ובלעדיהן לא יזכר בשם ישראל ולא יזכה לחיי
העה״ב · ואמנם למה בחר הרב באמונות האלה ולא בזולתם הנה יתבאר
אחרי זה׳׳

הפרק השביעי

בביאור הקדמה שנית שנצטרך שיה בדרוש הזה׳׳

ההקדמה

המעט׳ בביאור העקר הראשון כפי׳ דעת הרב׳ הנה העקר
הראשון שהניח הרב הגדול למדו מפסוק אנכי יי׳ אלהיך · והיא המצוה
הראשונה שכתב בספר מנין המצות אשר לו בהאמנת האלהות וכן
הביאוהו החכמים הבאים אחריו האמנם אין ראוי שיובן העקר הזה הנה
שנפל עליו חלוק גדול בין החכמים כי הנה בעל ספר מצות הגדול כתב ז״ל
מצות עשה להאמין שאותו אשר נתן לנו התורה בהר סיני על ידי משה
רבי׳ ע״ה הוא אשר הוציאנו ממצרים · וזהו שאמר אנכי יי׳ אלהיך אשר
הוצאתיך עכ״ל הנה הניח המצוה הזאת שזה כח היסוד השמיני האומר
שיש תורה מן השמים ובעל ספר עמודי גולה כת׳ ז״ל המצוה הראשונה
לידע שאותו שברא השמים והארץ הוא לבדו מושל למעלה ולמטה
ולארבע רוחות העולם · שנא׳ אנכי יי׳ אלהיך · ונא׳ וידעת היום וגו׳
ואפי׳ מאיד להפילוסופים האומרים שהעולם נוהג מאליו במזלות

העולם · אבל הקדוש ברוך הוא מנהיג העולם כלו ברוח פיו והוא הוצ׳
הוציאנו ממצרים ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א״כ מכריזין
עליו מן השמים שנא׳ מה׳ מצעדי גבר כוננו וכו׳ ע״כ הנה אם
לדעתו כח העקר הזה שנאמין בהשגחת השם שהוא העקר השלישי
כמו שאבאר · והרלב״ג כי אנכי ה׳ אלהיך שידעהו ויאהבהו בכל לבבו
וידבק בו תמיד ולא תסור יראתו מעל פניו הנה זה דרך אחד ויהיה
כח העקר הזה אמונת העקר הה׳ שראוי לעבדו ולשבחו · והרמב״ן בפי׳
לתורה ובספר השגותיו להרמב״ם פי׳ אנכי ה׳ אלהיך מצוה הכולל הדעות
האלה שזכרתי כולם · אמר ז״ל יצוה אותם שידעו ויאמינו שיש ה׳ והוא
ההוה הקדמון אשר מאתו היה הכל בחפץ והיכולת והוא אלהים להם
שחייבים לעבוד אותו · ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי הוצאתם
אותם משם תורה על החפץ ועל המציאות כידיעה ובהשגחה ממנו
גם תורה על החדוש כי על קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו
ותורה על היכולת והיכולת תורה על הייחוד וכו׳ · הנה הרכיב מדבור
הזה רוב עקרי האמונה עם שלא זכר עליהם ההשגה וקרוב לזה כתב
הר״ל כן׳ · והרב בן חסדאי בתחלת ספרו כתב שענין אנכי ה׳ אלהיך הוא
שהשם הנקרא כן הוא האלוה והמניע אשר הוציאנו מארץ מצרים
הנה שם העקר הזה בהאמנת ההשגחה לא זולתו · והר׳ שם ובעל
ספר העקרים שמשכו בזה אחרי בעלי הדין אשר זכרתי עם היותם
שלא אמרו הדבר בשם אומרו ויתכן לשונם לעיונם כי הם פירשו
כמו הרמב״ם מקיים שיצוה להאמין תורה מן השמים ובעל ספר
העקרים פירשו על אמונת ההשגחה כדעת שמואלי נלה והר׳ חסדאי
הראיתך בענין חלוק דעותיהם ואיך כל אחד מהם לדרכו פנה בביאור
הכתוב וכונת המצוה · וגם בכוונת הרב הגדול הרמב״ם בעקר הזה נתחלפו
שחלפו הדעות כי הנה הר׳ חסדאי בתחלת ספרו כתב ז״ל ולזה טעה
טעות מפורסם מי שמנה במצות עשה להאמין במציאות הש״י וכו׳
ואין ספק שזה על הרב הגדול אומרו · ויורה שהבין מדברי הרב
בספר המדע שהמצוה הראשונה היא אמונת מציאות האל כ״ל שהוא
נמצא בלבד אשר סותרו הוא הנעדר ואולי שהביאו נ״ל לזה מה שכתב
הרב בפ״לג חלק ב׳ מספר המורה במעמד הר סיני על אמרם אנכי
ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום · אמרו ז״ל וזה ששני אלה השרשים
ר״ל מציאות השם והיותו אחד אמנם יושגו בעיון האנושי וכו׳ והשב
הרב ר׳ חסדאי שהרב הגדול בספר מנין המצות אשר לו הבין המצוה
באופן אחר ולכן כתב ז״ל ולזה היטיב הרמב״ם ז״ל לפי דרך זה בספר
מצותו שלו שמנה המצוה הראשונה בהאמין באלהות · והוא שנאמין

שיש שם עלה וסבה אל שהוא פועל לכל הנמצאים והוא אמרו אנכי יי׳ אלהי׳
הנה פי׳ שם האלהות היותו פועל לכל הנמצאות ויהיה לפי זה אשר
הוצאתיך מארץ מצרים כמות ראיה על זאת האמונה· וזה שמשם
נעמוד על יכולת השם וכי הנמצאות כלם בערכו כחומר ביד היוצר
וכו׳ הנה א״כ חשב החכם שדברי הרב אינם מסכימים בשני המקומות
ר״ל בספר המדע ובספר מנין המצות אשר לו· כי בספר המדע יסבור
שהמצוה הראשונה היא שהאלוה נמצא בלבד· ובספר מנין המצות יסבור
שהמצות הראשונות היא להאמין שהאלוה פועל העולם ומחדשו· אבל
כוונת הרב הגדול בכל דבריו ובכל ספריו הוא שהעקר הראשון והמצוה
הראשונה הוא שנאמין שהאלוה בדרך הוא שסבר ידענו שהוא נמצא
מציאותו הוא יותר ראשון ויותר שלם מאשר בכל המציאות שמציאותו
אינו אפשר מצד עצמו כיתר הנמצאים אבל הוא מחויב המציאות
מצד עצמו· וכבר התבאר בחכמת האלהות שהמחויב הוא שאם יעלה
על הדעת שהוא שלא נמצא כל אשר הנמצאים לא יהיה להם מציאות
ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו נמצאים הוא לבדו
יהיה נמצא ולא יתבטל מציאותו חלילה כי הוא ית׳ אינו צריך במציאותו
לזולתו וכל מה שזולתו הכל צריך במציאותו אליו לפי שמחויב המציאות
מצד עצמו והוא נותן המציאות או קיום לכל הנמצאים ואינו מקבל מהם
דבר כלל· וכבר ביאר הגדול שזו היא כוונתו במה שכתב בפי׳ המשנה
בדבור העקר הראשון· אמר ז״ל היסוד הראשון הוא מציאות הבורא ית׳
והוא שיש שם נמצא שלם בכל אופני המציאות והוא עלת מציאות הנמצאי׳
כלם ובו עמידתם ומאתו התמדתם· ואלו יעלה על הדעת שאינו נמצא יתבטל מ׳
מציאות כל נמצא· ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו
נמצאים הוא לבדו יהיה נמצא ולא יתבטל מציאותו חלילה כי הוא ית׳
אינו צריך במציאותו לזולתו וכל מה שזולתו הכל צריך במציאותו
אליו· והיסוד הזה אנו למדין מאמרו אנכי יי׳ אלהיך עכ״ל· הנה לא אמר
הרב שהעקר הראשון הוא שנאמין נמצא בלבד כי אם שנאמין במציאותו
שהוא המציאות היותר שלם שאפשר ושהוא מחויב המציאות לא אפש׳
אפשרי· ולזה עצמו כוון בספר המדע באמרו ז״ל יסוד היסודות ועמוד
החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא הממציא כל נמצא וכל
הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו
עכ״ל· הנך רואה שלא אמר לידע שיש אלוה נמצא בלבד אבל אמר שיש
שם מצוי ראשון ושלם בעצם ובמדרגת המציאות· ובאמרו שהוא
הממציא כל נמצא וכו׳· מורה על קיום מציאותו· ולכן אמר ואם יעלה
על הדעת שהוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצא· ואם יעלה

על הדעת שאין כל הנמצאים לבדו מצואים הוא לבדו יהיה מצוי ולא
יבטל הוא לביטולם שכל הנמצאים צריכין לו והוא לבדו ית' אינו צריך
אליהם וכו'. שזהו רוצה מחויב המציאות ועכני. וזהו נ"ב מה שכתב בספר
מנין המצות אשר לו ז"ל המצוה הראשונה אשר נצטוינו באמונת האלהו'
והוא שנאמין שיש עלה וסבה הוא הפועל לכל הנמצאות והוא אמרו
ית' אנכי י"י אלהיך. ובמאמר כזה כוון מה שאמר הוא עצמו באח
ההקדמות שזכרתי שאמונת האלהות הוא שנאמין שמציאותו בתכלית
השלמות ומחויב ולא אפשרי. ושענין מחויב המציאות הוא היותו יוצר
העולם ופועלו ותכליתו כמו שכתב הר"ב בספר המורה' ובחכמות האלה'
ית' יתבאר י"ב דברים שיצטרכו במחויב המציאות ושאי איפשר שישולל
מהם ולאחד מהם הוא שכל שזולתו ימשך ממנו והוא אינו נמשך מזולתו
ועל ההסכמה הזה שהוא מטבע מחויב המציאות ועשו אמר הר"ב
באותו ספר מנין המצות שיש שם שוה עלה וסבה הוא פועל לכל הנמ'
המציאות וכו' אבל ההסכמות הזה שיש לנמצאים מאתו ית' והיו צריכין
פועל אותם אם הוא תמידי לא סר ולא יסור כדעת הפילוסוף או שמחדש
מזמן זה אחרי האפס המוחלט כמו שהודיענו התורה האלהית הנה
הרב הגדול לא דבר דבר מזה ביסוד הראשון ולא במצוה הראשונה. כי
איך יהיה העקר הראשון מחדוש העולם ויהיה העקר השני ביחוד השם'
והג' בהרחקת הגשמות ממנו. והד' בקדמותו וידוע שאחדות השם והרחק
הגשמות וקדמותו הם דברים באחרן מעצמותו ית' ודאי שהקדים
ידיעתם לידיעת פעולותיו שהם חדוש העולם. ואם מנה מעיקרי הדת
אחדותו והרחקת הגשמות וקדמותו שהם תוארי הסבה הראשונה ודברי'
עצמיים בה איך יעלה על הדעת שלא ימנה הרב עיקר ממציאותו ית'
העולם והמחויב שהוא העיקר שהכל תלוי בו אבל זה כלו שעורים
מבואר שהיסוד הראשון והמצוה הראשונה היא אמונת האלהות ר"ל
שהוא ית' נמצא שלם בתכלית השלמות מחויב המציאות מעצמו
ואל זה כוון בספר המורה בפרק ל"ג חלק שני הנזכר באמרו שאנכי
ולא יהיה לך הם שני היסודות ר"ל מציאות האל ויחודו. ואין הכוונה
באמרו מציאות האל שהוא נמצא בלבד כי אם שנאמין שענין מציאותו
שהוא מציאותו מחויב לא אפשרי ושהוא המציאות היותר שלם
שאיפשר להיות. ולהיות היסוד הזה כן אמר עליו בספר המדע יסוד
היסודות ועמוד החכמות להגיד שהיסוד הזה ר"ל היותו מחויב המציאות
אינו במדרגה שוה לשאר היסודות אבל הוא יסוד ושרש לכלם. כי הם
שענים עליו והוא אינו שען עליהם וזהו אמרו יסוד היסודות וכמו שנ'
שאבאר אחרי זה. הנה יתבאר מזה כלו אמתת היסוד הראשון והמצוה:

הראשונה והוא שנאמין שהש"י הוא נמצא שלם בתכלית השלמות מחוי
המציאות והיא ההקדמה השנית·

הפרק השמיני בביאור הקדמה של יסו'

נצטרך אליה בדרוש הזה ·

ההקדמה

השלישית כמו שבפסק הראשון יכללו שתי הודעות
הא' שמציאות האל ית' הוא היותר שלם שאפשר· והב' שתי הודעות אחדות
האחד שאין לו שותף ולא שני באלהות· והב' שאין לו ית' הרכבה ורבוי ענינים
כלל· וכן ביסוד הג' שהוא בביטול הגשמות יכללו ג"כ שתי הודעות· הא' שאין
שאינו גוף כלל לא מהמורכבים ולא מהפשוטים· והב' שאינו כח בגוף לא בענין הצורות
המקריות ולא בענין הצורות הטבעיות· וכן ביסוד הד' באו ג"כ שתי הודעות
הא' שהוא ית' קדמון ר"ל שאין לו התחלה· והב' שכל מה שזולתו אינו קדמון
כשנערכיהו אליו ר"ל שכל הדברים זולתו הם מחודשים ונבראים ולא שכל לומר
באחד מהם שהוא קדמון· ומזה יתבאר שדעת ארסטו בקדמות העולם וגם דעת
אפלטון אינם דעות אמתיות ושהעקר הזה מכחיש אותם ומעיד כשהש ית'
הוא לבדו הקדמון וכל מה שזולתו אינו קדמון כי אם מחודש· וכמו שאמר
אחרי זה וכן ביסוד הה' יכללו ג"כ שתי אמונות הא' שהוא ית' הראוי לעבוד
ולהרים קול ברוממותו והיה זה לפי שימצא לו היכולת הכבה' והוא פועל
בבחירה ורצון ולכן אליו ראוי העבודה וההלול ולא לגלגלים ולכוכבים ולשרי
מעלה שיכלתם הכבה' מוגבל ומסודר ואין להם שלמות ולא חפץ ורצון·
ולכן לא תועיל להם התפלה לפי שלא יוכלו להרע וגם הטב אין אתם· ועם
היות דעת אחרונים שהשכלים הנבדלים הם פועלים בחפץ ורצון· וכן
הגרמים השמימיים הם חיים משכילים מתנועעים על צד החשק הנה אין
ספק שאין בהם בחירה לפעול זולת מה שיפעלוהו כי פעולותיהם מסודרות
ולא יוכלו לפעול זולתם· והשנית שאין ראוי לשום אמצעים בין אדם לבוראו
והיה זה לפי שהוא יתעלה המנהיג האמתי לאומתנו יעקב חבל נחלתו ולכן
ימשך מהעקר הזה אסור העו"ג כלו· וכן ביסוד הששי שהוא בנבואה באו ג"כ
שתי הודעות כפי שביאר הרב בספר המורה· האחת צורך ההכנה האמצעיים
ושינעת למציאות הנבואה· והב' שלא ימנעה הרצון האלהי· ועל כן אמר
הרב בביאור היסוד הזה ז"ל ואחרי כן יתחבר אותו השכל האנושי אל
השכל הפועל שיאציל ממנו אליהם אצילה נבדלת על כן כי האצילות ההוא
לא יהיה אם ימנעהו הרצון האלהי· וכן ביסוד הז' מנבואת מרע"ה יכללו
ג"כ שתי אמונות האחת שנשתלם במעלת מזגו ושלמות שכלו מעל כל אישי
המין· והשנית שבמדרגת הנבואה נתעלה על כל הנביאים כפי שמפני זה
סבב הרב בספר המורה שתאמר שם הנבואה על אדוננו משה ועל שאר
הנביאים בשתוף השם בלבד ומזה נמשך המדרגה הנבדלים אשר זכר
הרב שאין בין נבואתו לנבואת שאר הנביאים ולא ראיתי לאמרם פה לפי

שהרחבתי הדבור בהם בספר מחזה שדי אשר לי· וכן ביסוד השמיני שהוא תורה מן השמים כלו שתי אמונות אחרונות· האחת שכל התורה שבכתב המצויה בידינו היום הזה היא התורה שנתנה למשה מפי הגבורה ר"ל שהגיעה כלה לפניו ית' בהגעה הנקראת אמירה· והאמונה השנית שפירוש התורה המקובל שהוא התלמוד גם הוא מפי הגבורה ומשה קבל אותו בסיני ולמדו לבני ישראל על פה ולכן נקראת שבעל פה· וכן בעקר הט' שהוא בנצחות התורה כלו שתי הודעות אחרונות· הא' כי זאת התורה לא תהיה נסוחה ולא נחלפת לכלות אותנו בכלל ר"ל שא"א לשוב בני ישראל לאמות עכו"ם· והשנית שלא תבוא תורה אחרת מאת הבורא ית' לא בכללותה ולא בתוספת וחסרון חלק ממנה· וכן בעקר העשירי שהוא בידיעה האלהית· יכללו ג"כ שתי אמונות· הא' שהקב"ה יודע כל פעולות בני האדם ר"ל פעולותיו הפרטיות· והב' ביאר הרב באמרו ואינו מזניחם ר"ל שאינו מעלים עינו מעמנ' אבל הוא משגיח בהם· והנה הראיה שהביא תכלול שתי ההודעות כי אמרו גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם מורה על הידיעה האלהית· ואמרו עוד לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו אמרו על ענין ההשגחה והמשפ'· וכן שאר הפסוקים שהביא הרב בביאור העקר הזה מורים על שני הדברים יחד ר"ל על הידיעה ועל ההשגחה· וכן ביסוד הי"א כללו ג"כ שתי הודעות הא' שהקב"ה יגמול שכר טוב לשומרי מצותיו ויענוש לעובר עליהם ולמי שאינו מקיים אותם· והשנית שהגמול הגדול הוא חיי העולם הבא והעונש הגדול הוא הכרת הנפש· וענין העקר הזה הוא שהש"י כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא· ואמנם מה הוא העולם הבא והכרת הנפש· יתבאר במאמר צדיק עולמים אשר אני עושה בהם· וכן ביסו' הי"ב שכללו ג"כ שתי הודעות· הא' שרצוני שנאמין שמלך משיח אשר יעידו הנביאים עליו בוא יבא בלא ספק ואם יתמהמה חכה לו· והב' שבאותו זמן לא ימלוך על ישראל כי אם מלך מבית דוד ומזרע שלמה בלבד וכל החולק על מלכות זאת המשפחה הוא כופר באל ובדברי נביאיו והיה זה לפי שהנביאים כלם נבאו עליו כמו שאמר ועבדי דוד נשיא להם לעולם· וכן ביסוד הי"ג האחרון שהוא בתחיית המתים עם היות שהרב בפי' המשנה לא ביאר ממנו דבר לפי שסמך על מה שכתב בפתיחת המשנה ובהקדמ' פרק חלק ג"כ באמונת התחייה ועליו אמרו ז"ל וכבר ביארנו ענינו ויסודותיו וכו' הנה מורה שכתב באותו המאמר כמו כאן בעקר הזה ג"כ הודעות רבות ולזכור מהם שתים הא' שהמתים יחיו בגוף ובנפש· והשנית שהתחייה תהיה לצדיקים בלבד ושישתמשו בחושיהם ושיחיו ויזונו במזון היום· וכאלו שלא זכר אחרי זה· הנה ביארתי כוונת הרב ביסודות האלה ונשאר לך יסוד ולא עקר מהם שלא כללו בו לפחות שתי הודעות· ובקצתם היו יותר

מטתים אבל בלי ספק לא יפחתו בכל עקר השתי הודעות וזאת היא ההקדמה הג'.

הפרק התשיעי בביאור הקדמה רביעית נצטרך אליה בדרוש הזה.

ההקדמה הד' אין ספק שהיסודות והעקרים האלה כשישנו כפי עיון החקירה האמתי והשכל הישר נמצא באמת שקצתם שבללים בקצתם כי היסוד הראשון שהוא ית' מחויב המציאות החקירה האמתית והשכל הישר נמצא באמת שקצתם נכללים בי"ג ויכללו שאר העקרים ר"ל שהוא אחד וקדמון ושאינו גשם כי כל זה הוא מעצמות מחויב המציאות כמו שהתבאר באלהות וכן יוכלל בטול הגשמות בעקר האחדות כמו שביארו הרב בספר ראשון מספר המדע' וככה תמצא שביסוד תורה מן השמים יוכללו שאר העקרים שהם מציאות הנבואה שהוא שרש התורה ומעלת נבואת משה שנתנה התורה על ידו וגם נצחיות התורה כיון שנתנה מן השמים באותו פומבי גדול ועל יד אדון הנביאים. וכן תמצא שביסוד שכר ועונש יוכללו שאר העקרים שהם הידיעה והה"ג וההשגחה האלהית וביאת המשיח ותחיית המתים שהם כלם מיני הגמול לעובדים והעונש לחוטאים בנפשותם אבל עם היות שהעקרים האלה קצתם בקצתם ראה הרב הגדול לעשות כלם עקרים וזכר כל אחד עקר בפני עצמו לפי שלא היה מניח עקריו אלה לחכמים יודעי החכמות בלבד כי אם לכל העם מקצה מנער ועד זקן וכמ"ש כפי מה שיתבאר אליו בביאור המשנה ולכן פרט כל אמונה ואמונה משובחת והניחה עקר בפני עצמו לפי שכוון להש להשלים האנשים ונשים שלא נשלמו מחקר העיוני. גם כי ראה המני חכמות במספר העקרים האלה כמו שאזכור. וזו היא ההקדמה הרביעית.

הפרק העשירי בביאור הקדמה חמישית נצטרך לה בדרוש הזה.

ההקדמה החמישית הנה מספר היסודות עקרי האמונה שזכר הרב הגדול לא שמע בהם על צד המקרה וההזדמן ולא להסכים עם מספר י"ג מדות הרחמים של הב"ה ולא עם הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם אבל כוון במספרם זה לאחד משלשה חכמות ועיונים גדולים או שלשתם יחד. החכמה הראשונה אשר כוון הרב להעיר בשרשים האלה היא שהעובד האמתי לפניו ית' לא ימלא אם שיעים תכלית עבודתו בבחינת מעלת המצוה ית' ושלמותו וככה הבחינה הזאת הביא חמשת העקרים הראשונים שהם שהוא ית' הנמצא היותר שלם שאפשר מחויב המציאות מפאת עצמו כי מפני שלמות מציאותו ראוי שנעבדהו. ושני שהוא אחד כי מפני זה ג"כ ראוי שלא נהדר ונדבק בו אחרי שזולתו אין אלהים. וכן אדוננו משה אחרי שהודיע הייחוד בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמר אחריו ואהבת את ה' אלהיך כלומר לאחר שהוא ית' אחד ואין שני לו ראוי שיהיה אליו האהבה.

והדבקות בשלמות גדול בכל לב ובכל נפש׳ והעקר השלישי הרחקת הגשמות שזה מורה ג״כ על שלמותו כי הדברים הרוחניים הם יותר מעולים ושלמים מהגשמיים׳ והעקר הד׳ שהוא קדמון וכל מה שזולתו מחודש כי זה יורה ג״כ על מעלת מציאותו אחרי שבטרם כל יציר נברא היה ית׳ אחד ושמו אחד׳ ושהוא ברא העולם ונתן המציאות והשפע לכל הנבראים׳ והעקר הה׳ שהוא לבדו הראוי לעבוד שזה מורה על שלשה אמונות שהם היכולת הב״ת תכלית׃ בבטל תכלית אשר ושפעולתו ברצון ובחפץ ושהוא המשגיח באומתו מכל׳ אמונתי הנה חמשה העקרים האלה הם בבחינת שלמות מעלתו ית״ב והבחינה השנית היא מצד המצוה ר״ל מצד התורה עצמה וכנגה הביא ארבעה עיקרים אחרים שהם מציאות הנבואה בנביאים בכלל ומציאות במעלה עליונה על משה אדונינו שכל זה מורה על מעלת התורה שנתנ׳ על ידו ושהתורה אשר בידינו היום המפוק׳ והמ׳ המקובל כלה מתנה מן השמים וכדי שלא נחשוב שנתנה לזמן מוגבל אשר הזמן ההוא חלף הלך לו הביא עקר נצחיות התורה שלא תשתנה ולא תתחלף לזולתה׳ הנה אלה ארבעת העקרים הם בבחינת התורה עצמה׳ ואמנם הבחינה השלישית היא מצד הגמול ותקות השכר ויראת העונש כי רבים מהאנש׳ ישמרו את התורה על מנת לקבל פרס עם היות שאינו לשמה וכנגד הבחינה הזאת הביא העקרים בידיעה ובהשגחה האלהית ובשכר ובעונש כי זהו מורה על המשפט האלהי שייטיב ית׳ לטובים ולישרים בלבותם בעולם הזה ובעולם הבא ורשעים מארץ יכרתו׳ ולפי שהיה מקום לספק על זה מהרעות הבאות לצדיקים וטובות והצלחות הב״ הרשעים הביא להתיר זה העקר השנים עשר מביאת משיחנו׳ ו והעקר הי״ג לתחיית המתים׳ כי אז יהיה השכר האמתי לצדיקים בני עליון בחירין והעונש המגיע לאומות העולם אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם׳ ומזה יתבאר ששני העקרים האחרונים מביאת המשיח והתחייה הם מינים ושרשים להעיקר הי״א לפי שהם חלקים מהגמול והעונש הכולל׳ ולא נזכרו בפרט בתוך העיקרים כ״א להעיד ולהתיר הספק כמו שאמרתי׳ וכמו שאבאר א׳ עוד אחרי זה׳ הנה ביארתי לך מנין האמונות הי״ג עיקרים האלה והחכמה הראשונה שכוון הרב במספרם והחכמה השנית שכוון הרב במספר העקרים האלה הם שהשלשה עקרים היא שהשלשה עיקרים הראשונים ידע בהם הפילוסוף בכל חלקיהם ושג״ ופרטיהם שהם העיקר הראשון ממציאות האל׳ השלם והמחויב׳ והש׳ והעיקר הב׳ מאחדותו כלומר שאין שותף ואין שני באלהותו׳ ושאין בו ית׳ הרכבה ורבוי ענינים׳ והעיקר הג׳ בשאינו גשם ולא כח בגשם כי הנה ג׳ העיקרים האלה הורה הפילוסוף בהם ובכל חלק וחלק מהם לכן׳

שהם דרושים הוכנו מכח המופת השכלי · ואמנם שלשה העקרים הבאים
אחריהם הנה הפילוסוף בכל אחד מהם מודה מצד ומכחיש אותו מצד ·
כי הנה באמרנו ביסוד הד' שהוא ית' קדמון ושאין לו התחלה יודה בו הפ
הפילוסוף ובאמרנו שכל מה שזולתו אינו קדמון אבל מחודש יכחישהו ·
וכן באמרנו ביסוד הה' שהוא לבדו ראוי לעבוד להיות יכלתו בלתי בעל
תכלית יודה הפילוסוף בו · אמנם אמרנו בו שהוא מעין ומשגיח באומתנו ו
בזולת אמצעי הנה זה יכחישהו הפילוסוף · וכן באמרנו ביסוד הששי ש
שמציאות הנבואה אמת כפי שלמות המדות · והדעות וזכות הנפש יודה בו
הפילוסוף · ואמנם באמרנו שכבר תמנע הנבואה מפאת הרצון האלהי הנה
זה יכחישהו · אלו הם היסודות שהפילוסוף בכל אחד מהם יודה בקצתו ו
יכחיש בקצתו · אחרי כן הביא הרב שלשה עקרים אחרים שהפילוסוף לא
יודה בהם · לפי שלא עיינם בחקירתו וגם לא יכחישם לפי שאינם אצלו נמנעי
המציאות · והם היסוד השביעי שמשה אדוננו נתעלה בזכות מזגו ומדרגת
נבואתו · על כל שאר הנביאים · והיסוד השמיני שהתורה אשר בידינו היום
היא סידור אלהי הוגד בנבואה · והיסוד התשיעי שהתורה הזאת לא
תשתנה ולא תתחלף כי שלשה האמונות האלה אין מציאותם מחויב ולא
נמנע כפי המחקר השכלי · והעיון האנושי · אחרי כן הביא הארבעה
עקרים האחרים האחרונים שיכחישם הפילוסוף בכל חלקיהם כפי דרך חקירה
והם שהוא ית' יודע הדברים הפרטיים ומשגיח בהם ושהוא גומל שכר
טוב לצדיקים כפי מעשה המצות אשר בידיהם ועונש רב לרשעים אם לא
ישובו וישמרו מצות התורה · ושהמשיח יבא כדי להתקיים השכר והעונש
ההוא ובאחרית הימים ישני אדמת עפר יקיצו כי ארבעת האמונות
האלה מצד שהם שכר פרטי נתון כפי המצות ומתיחס אליהם יכחישם
הפילוסוף ולא יודה בהם · הנה א"כ לימדנו הרב אמונת י"ג עקרים האלה
אשר שלשה מהם הראשונים התבארו במחקר השכלי בשלמות בכל חלקיה
והשלשה מהם אחרים הניעה החקירה העיונית עונות בכל אחד מהם בו
חלק מה ולא הניע בו חלק אחר · ושלשה מהם אמצעיים כפי החקירה
לא מחוייבים ולא נמנעים · והארבעה עקרים האחרונים נמנעים כפי
העיון הפילוסופי באמונתו דרך אשר זכרתי אבל להיות כלם אמונות אמתיות
כפי התורה וכפי האמת היתה אמונתם ראויה ומחוייבת ולמעלתם הונחו
כלם עקרי אמונה · והחכמה השלישית אשר שם הרב במספר העקרים האלה
היא כי האמונה אשר יאמין המאמין בתורה האלהית לא תמלט מחלוקה
אם שתהיה אמונת תכלית בו ית' או שתהיה אמונה מפעולותיו כי אין
במציאות זולת האל ומעשיו · אמנם האמונה אשר ראוי שנאמין בו ית'
היא היותו מחוייב המציאות ושלם בתכלית השלמות · האמנם אין בו

לנו דרך לציר ולהשיג שלמיותיו כי אם על דרך השלילה לא על דרך
החיוב. כי לא יתואר ית׳ בשום תואר מחיוב כמו שביאר הרב בספר המור
וכבר הזהיר עליו שלמה בספר קהלת באמרו אל תבהל על פיך ולבך
אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ
על כן יהיו דבריך מעטים. ר״ל שלא יהיה נבהל לדבר ולא בחקירתו
לתאר לו ית׳ תואר חיובי כי הוא בשמים כלומר נעלם ממנו תכלית
ההעלם ורחוק מציאותו ממציאותנו תכלית הרחוק כרחוק שמים מא
לארץ ולכן אין תואריו כתוארינו אבל מתחלפים תכלית החלוף ולכן אין
דרך אלינו כי אם לתארו בתוארי שלילות. וזהו אומרו על כן יהיו דבריך
מעטים ר״ל מועטים ושליליות. ומפני זה הביא שלשה עקרים שהם
השני והשלישי והרביעי שעשאם וכחם בם השליליות. והם שהוא אחד
ובלתי גשם וקדמון וענין שלשתם הוא שהאל ית׳ בלתי נכלל בדבר ובלתי
מוגבל ולפי׳ שההגבלה היא על אחד משלשה פנים. הא׳ הוא כמו הספור
במספר שהמספר יקיף עליו ויעריך עליו מה שהוא ספור. והשני ההגבל
במקום כגשמים המוקפים במקומותיהם. והג׳ ההגבלה בזמן והיא לדברי
ההויים והנפסדים שהזמן יעריך עליהם מעת קיומותיהם. וידוע שהדבר
המוגבל בכל אחד מאופני ההגבלות האלה הוא חסר לכן אחרי שהשריש
הרב העקר הראשון שהוא יסוד היסודות כלם מאלהותו ית׳ בא לסלק
ממנו כל שלשת ההגבלות האלה כי באמרו העקר השני שהוא אחד ביאר
שאינו נופל תחת המספר אחדי׳ שביאר שאינו כאחד המיני ולא
כאחד הסוגי או המיני. ובאמרו שאינו גשם ביאר שאינו מוגבל במקום
כי מה שאינו גשם אינו במקום ובאמרו שהוא קדמון ביאר שאינו נופל
תחת הזמן ואינו מוגבל בו שלכן נקרא שהי׳ קדם ולזה יראה היותו בלתי
לאה כי הלאות אמנם יהיה מצד ההגבלה. הנה התבאר מארבעת
העקרים הראשונים האלה האמונה אשר ראוי שנאמין בו ית׳ ובשלמותו
הבלתי בע״ת ואמנם בפעולותיו הנה באמרו העקר הד׳ ביאר הפעולה הרא
הראשונה הכוללת שפעל ועשה שהוא חדוש העולם. ובעקר החמישי ביאר
שיכלתו ית׳ בלתי בעל תכלית ושפעולותיו הם בחפץ ורצון לא בטבע
כפעולות שאר הנבראים ושתי ההקדמות האלה ראוי שנאמין מי שיקיים
דעת החדוש אחרי האמנם המוחלט ולפי זה קנה מנה מפעולותיו ית׳
ד׳ חלוקות אם כוללות עיבורות מחדוש העולם שבא בעקר הד׳ ומעשי
הנסים שנרמזו בעקר הששי החמישי. ומציאות הנבואה שבא בעקר
הששי ואם פעולות מיוחדות עוברות מתיחסות שבכלל אומתנו שלבד
ולזה הוא מנה ביסוד השביעי אמונת משה רבי׳ עליו השלום על כל
הנביאים. וביסוד השמיני תורה מן השמים. וביסוד התשיעי נצחיות

התורה ר"ל שנתנה בנבואה ומהותה נצחית בלתי משתנית· ואם פעולות כוללות מתמידות בכל זמן ובכלל מזה המין והידיעה וההשגחה האלהית ביעוד העתידי והשכר והעונש ביעוד הז' כי הדברים האלה הם כוללים לכל בני אדם והם היו ויהיו תמיד בכל הזמנים· ואם פעולות מיוחדות עתידות כמו ביאת המשיח שהביא בעקר הי"ב· ותחיית המתים שהוא בעקר הי"ג והוא שקרא עקר התחייה מיוחד כפי דעת הרב ז"ל שכתב בתחלת פירוש המשנה שתחיית המתים יהיה לצדיקים בלבד מסכים לאומרים ז"ל נגזרת גשמים לצדיקים ולרשעים ותחיית המתים לצדיקים בלבד· הנה אם כן מספר העקרים בדרך נכון כי מהם מיוחסים לו ית' בעצמו ומהם מיוחסי' אל פעולותיו העובדות הכוללות ומהם מיוחסים אל פעולותיו המיוחדות העומדות ביותר מתיחסות אל התורה· ומהם פעולותיו הכוללות המתמידות· ומהם פעולותיו המיוחדות העתידות להיות· ומזה כלו התבאר חכמת הרב במספר השרשים האלה· וכבר נמצא במסכת תענית על ר' אלעזר בן פדת כשנשאל מה היה לו מוכן לעולם הבא והשיבוהו מן השמים יהיבנא לך תליסר נהרי דמשכי נהרות משמן אפרסמון דמתענגנא בהון· ר"ל בזה שיהיה נצחי וקיים בעונג נמרץ בשביל הי"ג עקרי אמונות אשר האמין· וכן כשנכנס ריב"ל בגן עדן שהיה מכריז אליהו לפניו פנו מקום לבר ליואי· אשכחיה לר' יהושע יוחאי דהוה שכיב על תליסר כורי שקי די פיזא ר"ל על י"ג עקרים של אופז ודהב שקי אמר ליה אנת הוא בר ליואי אמר ליה אין אמר ליה נראתה הקשת בימיך אמר ליה אין ולא היא אלא כדי שלא להחזיק טובה לנפשיה קאמר כמו שבא במסכת כתובות בפרק המדיר· הנה השלש עשרה כור שקי די פיזא שהיה ר' שמעון שוכב עליהם אין ספק שהיו י"ג עקרי האמונה· אשר האמין בחייו כמו שהתיחס הרב כי מלבד שהאמין בהם היה שכרו אחריו ופעולתו לפניו· ושאר חלקי המאמר אין המקום הזה נאות לבאורם· וזו היא ההקדמה השמינית·

הפרק האחד עשר

בביאור קצת ההקדמות שנצטרך אליהם בדרוש הזה·

ההקדמה התשיעית שהתורה האלהית מתחלקת אל מצות מעשיות שהם במדרגת החומר אל מצות אמונות מדעיות שהם במדרגת הצורה· ומהם יש אמונות בבחינת הקבלית כמו ביאת המשיח ותחיית המתי'· והנה עקרי האמונה אין ראוי שילקחו מהמצות המעשיות לא כלליות ולא פרטיות· לפי שהעובר על מצוה מהמצות הנה הוא בכלל פושעי ישראל וראוי הוא לאותו עונש שנכתב בתורה על אותה מצוה אבל אינו יוצא מכלל הדת· ולא ימנה בכלל הכופרים שאין להם חלק לעולם הבא· אלא אם הוא מפקפק בה אם היא אלהית· כי זה בכלל אין תורה מן השמים וכל מצות התורה שנות כזה· ויהיו מספר העקרים כמספר המצות אבל ילקחו העקרים

מהאמונות לפי שכבר התבאר בחכמה שעם היות החומר והצורה כל אחד מהם יקרא עצם הנה שם העצם יותר ראוי ונאות לצורה משיאות לחומר לפי שעמידת הדבר באמת הוא בצורתו ולכן היו העיקרים מהמצות האמונות התכליתיות לפי שתכלית שלמות הדבר הוא בתכליתו ופעמים רבות יכנס התכלית בגדרים מפאת מעלתו ומפני זה לא היה האהבה את השם עיקר׳ וגם לא אהבת הרעים׳ ע״ג ואהבת לרעך כמוך ולא נ״כ ועשית הישר והטוב ולא נ״כ לא תשנא את אחיך בלבבך והדומים להם לפי שעם היותם מצות כוללות הם מעשיות׳ בין שיהיה המעשה בלב או כשאר האברים שאחרי שהוא מעשי אין ראוי שימנה עקר׳ כי אם האמונו׳ שהם שרשים ויסודות לתורה האלקית ולזה לא היו כל המצות שבאו בהלכות יסודי התורה עיקרים עם היות שיוכללו בעיקר הראשון לפי שהם מצות פרטיות וגם להיות מצות מעשיות׳ וכבר העיר על ההקדמה הזאת בעל ספר העיקרים במאמר א׳ פרק י״ד וחשב מפני זה שטעה הרב הגדול במה שמנה בעקרים שראוי לעבדו לפי שהיא מצוה פרטית לעבודת השם ומה שיבוא אחרי זה׳ ושלזה לא שמנה הקבלה עקר להיותה מצוה פרטית׳ ושלכן אין ראוי שנאמ׳ שבאו מהעיקרים בעשרת הדברות לפי שהם מצות פרטיות׳ והעיקרים אינם מצות פרטיות׳ וזאת היא ההקדמה הששית׳

ההקדמה

השביעית שעקרי התורה האלהית ראוי שיהיו מיוחדים אליה במה שהיא אלהית ולא ישתתפו בדת אחרת מהדתות הטבעיות או הנמוסיות לפי שהעקרים הם במדרגת ההבדלים המיחדים המין ולכן באמונתם שאלם האמונה בתורה האלהית׳ ואם לא היו לנו מיוחדים אליה לא היה מתחייב מהאמנתם אמונת התורה האלהית אחרי שאינם מיוחדים אליה במה שהיא תורה אלהית׳ ומזה הצד פסל בעל ספר העיקרים את היסודות אשר הניח הר״ חסדאי ז״ל מפני שקצתם עם היותם שהם עיקרים כוללים לדת האלקית שלא יצוייר מציאותה זולתה הנה אינו מחויב שבהאמנם תמצא התורה האלהית׳ שהרי זה כמאמר האומר שבהמצא הנזון והמרגיש ימצא האדם שאינו צודק לפי שבהמצא האדם ימצא הנזון והמרגיש לבד ימצא האדם אם לא יצטרף אליהם הכח המדבר׳ ונאמר שבהמצא הנפש הנזון והמרגיש והמדבר ימצא האדם שזה צודק׳ וזו היא ההקדמה השביעית״

ההקדמה

השמינית שהעיקרים האלה שעשה הרב ליסד את בית ה׳ ותורתו הם כלם אמונות בש״ית ובפעולותיו אמנם שאר הדברים המונעים בטבע המציאות עם היותם דברי אמת ומדעים צודקים אין ראוי שיבללו בכלל העיקרים לפי שהם הקדמות טבעיות אבל אינם עיקרים מיוחדים לדת האלהית׳ ולזה לא מנה הרב בכלל העיקרים היות האדם בעל נפש ולא היות הנפש נצורה בלתי מעורבת בגוף׳ ולא שנאמר כיחוס אחד המות לא הנפסד בהפסד הגוף ולא שהגלגלים חיים משכילים מתנועעים לעבודת השם כי האמונות האלה ודומיהם עם היות שהם אמתות הם הקדמות שונות למספירות אל האמת׳ אבל אינם עיקרים לתורה האלהית אשר עיקריה ויסודיה כי הם הדברים

שימנו

שהאי

שראוי שנאמין בשי״ת ובפעולותיו הנמשכים ממנו כפי הרצון לא בדבר אחר׳ וזו היא ההקדמה השמינית׳׳

ההקדמה התשיעית שהאמונות יגיעו בלב האדם ונפשו כמו שיגיעו ויחולו הצורות הטבעיות בנושאיהם

וכמו שבהויה הטבעית יצטרכו מהכרח הכנות קודמות ומתיחסות להגעת הצורה המגעת אם בכמיות הדברים ואם באיכותיהן כמו תאמר שהמים כדי שיקבלו צורת האויר צריך שיתחממו ויקבלו שיעור יותר גדול׳ וכזה יוכן אותו החומר אל קבול הצורה האוירית ולא יסור מהתחזק החום בצורת הלחיות הנשארות עד שיעלם כחה ותפסד צורת המימיות ותקנה הצורה האוירית׳ האמנם הצורה היא תגיע בעתה אחרי השלמת ההכנות׳ כך הענין באמונות כי הנה יקדם אליהם בהכרח ידיעת הדברים המביאים אליהם וחקירתם אם פעולות הנסים והנפלאות שהם פועלים האמונה בנפש ואם ההתלמדות בטענות והמופתים העיונים המביאים אליהם׳ הנה אם הידיעה וההתלמדות ובקשת הנסיונות וחקירת והשתדלות החושים בדברים המביאים אל האמונות הן הנה הן ההכנות וההקדמות המביאות אל האמונות ואין ספק שמציאות ההכנות ההם הם מפועל הרצון והבחירה׳ ושהן נקנות בזמן אחד אחרי ההכנות האלה אשר תקנה הנפש בזמן הנה כהשתלמם תחול בעתה צורת האמונה המיוחסת להם בלב האדם ונפשו כי הוא יאמין האדם בהכרח כתולדה היוצאת מהחקירה והידיעה והבחינה והנסיון ההם ולזה האמונה תחול פתאום ומבלי בחירה ורצון׳ אע״פ שקנין ההכנות והענינים הקודמים אל האמונה היה הם מפעל הבחירה והרצון ויחולו בנפש ובזמן׳ הנה יתבאר לזה שבענין האמונה בכללה יש חלק מהבחירה והרצון שיהיה קנה בזמן שהוא בקשת הנסיונות והידיעות שהם ההכנות והדברים הקודמים אליה׳ ויש בה חלק מוכרח מגיע בעתה בזולת זמן שהיא צורת האמונה ותכליתה אשר תחול בנפש מאפס הידיעות והבחינות הקודמים שזכר׳ ומזה הצד מהחלק הרצוני הבחירי המגיע בזמן תבוא הצווי באמונות שיתחייבו אליהם הגמול והעונש לא בבחינת צורת האמונה המגעת באחרונה כי אם בבחינת הידיעה והחקירה ושאר הדברים הקודמים אליה אשר יעשה אותם האדם לבא עד תכונתה׳ וכמו שהארכתי בביאור זה בספר מחזה שדי אשר לי עשה וזו היא ההקדמה האחרונה׳ **ואחרי** הודיע אלהים אותך את כל ההקדמות האלה הנה אני בא אליך בעזר עליון להשיב על כל הספקות אשר העירותי על עקרי הדת ויסודותיו ועל המינות אשר מנה מהם כי בהשגת ההקדמות האלה אשר הקדמתי יותרו הספקות כלם כפי מה שאומר׳׳

הפרק הי״ב

בהתר שלשת הספקות הראשונים׳ **אל הספק** הראשון שהוא למה מנה הרב אחדות השם והרחקת הגשמות ממנו עיקרים בהיות שלא תפול התורה בכללה אם כי שאמין אלהים׳ אשיב ואומר שכבר התבאר בהקדמה הראשונה שאם עקר

לא יאמר בלבד על מה שיאמר שם השרש והיסוד שהוא על הדבר שעמידת
דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין לו קיום זולתו כי ג״ יאמר עקר על הדבר היותר
משובח שבמינו וכן בענין האמונות מנה הרב בזכרון העקרים האמונות
גדולי המעלה והשלמות והם היותר משובחות שבמינם ולזה הצד היה אחדות
השם והרחקת הגשמות ממיני עקרים כהיותם אמונות הכרחיות מאד בגדר
השלמות· וכבר זכר הפילוסוף שהמעט אשר נדע בדברים האלהיים הוא יותר
גדול המעלה והשעור מהרב אשר נדע מהדברים השפלים· ויותר יהיה זה בהיות
הידיעה ההיא בעצמות השם ית׳ כענין האחדות והרחקת הגשמות שעליו אמ׳
אדוננו משה בהזהרה רבה שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אחד· כי זהו סותר אמונת
הע״ז כלה· וכן הרחקת הגשמות אשר עליה הזהיר בהשתדלות נמרץ ונשמרתם
מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה· וכבר זכרתי בהקדמה החמישית
שאלו העקרים האלה ענינם שהש׳ ית׳ אינו נחלק ואינו מוגבל לא במקום ולא
במספר· ואמנם הרב ר׳ אברהם בר׳ דוד ז״ל כתב בהשגותיו אשר עשה על
הרב שהאומר שהש׳ גף מפני שנמשך לפשוטי הכתובים אינו מין וז״ל אמר
אברהם אע״פ שעקר האמונה כן הוא המאמין היותו גף מפני שנמשך לפשוטי
הכתובים תפישותו לשנות הכתובים על פשוטיהם· ואין ראוי לקראו מין· וזה
יתחזק במה שאמרו שאלישע בן אבויה שובו בנים שובבים חוץ מאלישע
אחר שיודע רבונו ומכוין למרוד בו· הנה ביאר בפי׳ כי מי שיודע האמת
ומתכוין להכחישו הוא מכת הרשעים שאין ראוי לקבל אותם בתשובה אבל מי
מי שאינו מתכוין למרוד ולא לנטות מדרך האמת ולא לכפור מה שמא צער
ולא להכחיש הקבלה אלא שמחשבותיו נמשך לפשט הכתובים אע״פ שיפרש
אותם בחלוף האמת אינו מין ולא כופר· וכן כתב בעל ספר העקרים אבל זה
עם התבוננות מבואר הנפילה של דבריו כל כופר בכל עיקר לא לאמונה יהיה
בעל עולם הב׳· וגם אמונות הנזכרים אחרי שהם יבינו הדברים בתורה ובנביאים
בפשטן ויחשבו שהכונה בהם מה שיבינוהו תהיה בלתי חולקת על ההצלחה
האמתית ולא נאמר שהם כופרי׳ ומ״מ יהיה אפשר כפי זה שימצא איש
בלתי מאמין בשום עקר מהעקרים ובשום אמונה מהאמונות התורה ולא יקרא
מין ולא כופר אם היה שבביאורו של זה סכלות ועורון והיותו בלתי מבין כונת
התורה· והדברים האלה כלם לא יסבלם האמונה התורי׳ והשכל הישר לפי
שהדעת הכוזב בשיהיה בעקר מעקרי האמונה כבר יסיר הנפש מההצלחה
האמתית ולא יביאהו לחיי העולם הבא אע״פ שלא יעשה אותו בכונה למרוד
כי כמו שהסם הממית כשיאכל האדם אותו יכלה רוחו ונשמתו אליו יאסוף
אע״פ שנאכל׳ שאכלו אותו בחשבו שיהיה מאכל בריא נאות כן הסברה והאמונה
הכוזבת בענין עיקרי הדת שירגשו נפש האדם וימנעוה מירושת העולם
הבא בלא ספק· ומה שהביאו מאלישע בן אבויה שהיה יודע רבונו ומכוין

למרוד בו׳ הנה האיש ההוא היתה כפירתו מונעת מכל כפירה כי לרוע מזגו וש
ושאיפתו אל התאוות הנפסדות היה מבקש טענות מזוייפות חולקות על האמונה
המיוחדת אצלנו ולכן היתה כפירתו גדולה מאד׳ אבל מי שיאמין דעת כוזב
בחוק התורה לפי שעיונו הביאו אליהם או שקבלם מהמלמד טועה אין ספק
שהוא כופר ואין אחרי שהוא סותר לאמונתו בעקרי הדת אבל עכ״ז יש
הבדלות יותר ממה שהיה לאלישע בן אבויה שהיה רודף כרצונו אחר השקר׳
וענין זה שהכפירה במציאות סבתה שני מינים המין הראשון שסבתה הסכלות
והעדר ההכנה האלהית אם מפני המשכו אחר פשוטי הכתבים או מפני אוחז
אחר ומצד א׳ זה אחר שהוא כמו שובבים ר״ל שהם שובבים וכופרים אבל אם
ישוב בתשובה בהיותו לשעה באלהות הנבואה ישילו שעם מי שחת׳ והראין
השני הוא מהכפירה היא בסבת המרד ורוע התבונה כאלישע אחר שהית׳
כפירתו במרד ובמעל׳ והיה מתעולל עלילות ברשע לחלוק על האמר׳
ולכפור בו׳ ומפני זה שערי תשובה לפניו ננעלו וזהו אמרם חוץ מאלישע אחר
שיודע רבונו ומכוין למרוד בו׳ ולפי זה הבנים השובבים הכופרים מפאת
הסכלות כאלישע אחר הכופר מחמת המרי היצר השוה שהם שכל עוד שיאמינו
בטעות ובאמונה הכוזבת הם מינים וכופרים ואין להם חלק לעה״ב׳ האמנם
יתחלפו בשהבנים שובבים הם מוכנים להיות סבלותם העדר׳ לתקן את חט׳
עותו בעשותם תשובה והשתלמם בענין התור׳ כפי האמת׳ אמנם אלישע לא
היתה לו אותה תקוה והכנה למה שכבר הורגל בכפירה לדעת ובשלמות
שכלו׳ כן ראוי שיובנו דברי הרב בזו העקרים׳ ולכן יורה בסוף מאמרו שעיוניו
דברין עיון והתבוננות מוסף וכי אינם קלי האמונה ושעל אותם העקרים
ובאספרם אחרי חקירה ארוכה ועמוקה ועל כן אין ראוי לסתור אותה בקלות׳
ולחלוק עליהם כפי הסברא הנראית׳

אל הספק הב׳

שהוא למה הניח הרב בכלל העקרים בעקר הה׳ שאין ראוי שנשים
אמצעיים בין בני אדם להש״י׳ נשיב ונאמר שכבר זכרתי בהקדמה האחת עשר׳
שבעקר הזה יכללו אמונות אלהיות עליונות׳ האחת הוא שהש״י פועל ברצון
ואינו כשאר הנמצאים מהמלאכים והגלגלים והכוכבים והיסודות ומה שהורכב
מהם שכלם מוכרחים על פעולותיהם ואין להם שלטון ולא חפץ לפעול מה
שיפעלו אבל השם ית׳ הוא פועל כפי הרצון והחפץ ולכן לו נאות העבוד׳
והשירות וההלול והשבח׳ והאמונה השנית היא שיכלתו ית׳ הוא בלתי בעל תכלית׳
וזהו אמרו כי כלם מוכרחים על פעולותיהם ר״ל שפעולותיהם וכחותיהם מוגבלות
מסודרות וכחם בעל תכלית לא יעברו מהמשוער אבל אמנם השי״ת כל אשר
יחפוץ יעשה וכאמר המשורר כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים ובארץ ולכן
ראויה לו העבודה כי הכל בידו כחמר ביד היוצר ואין מי יאמר לו מה
תעשה׳ והאמונה הג׳ היא שכל האומות והלשונות יחדו להנהגת העליונים

המושלים עליהם. וכמו שאמר שר מלכות יון ושר מלכות פרס זולתי האומה
הישראלית שלא שניחדה להנהגת כוכב ולא שר בלתי לה' לבדו וכמאמר משה
אדונינו ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים
כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר חלק ה' אלהיך אותם
לכל העמים תחת כל השמים ואתכם לקח ה' ויוצא ה' אתכם מכור הברזל
ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה. וכתב הרמב"ן ז"ל דבר מנוסה הוא
כי לכל עם ועם כוכב ידוע ומזל נודע לכל עיר ועיר והשם שם לישראל מעלה
גדולה להיות השם עליהם ולא כוכב להם והיה ישראל נחלת השם עכ"ל. ועל זה
אמרו בפרקי ר' אליעזר שבשבעים שרים הפילו ביניהם גורלות על שבעים אומות
ונפל כל שר מהם על אומה ואומה מהם ונפל גורל של הקב"ה על ישראל שנא'
כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. רוצו לומר כזה שהיחס אשר לכל שר ושר
עם אומתו שהוא מנהיג אותה בלי אמצעות שר אחר אותו היחס יש לשי"ת
על אומת ישראל כשהוא מנהיג אותה בלי אמצעות שר וכוכב ומזל שעם
הרחקת הע"ז כלה ומה שנא' על ישראל שרכם אינו להיותו ממונה עליהם
כי אם לפי שהיה מליץ טוב בעדם לפני השם. ולכן לא נקרא שר ישראל
כמו שנקרא שר מלכות יון שר מלכות פרס וכמו שכתבתי בספר עטרת זקנים
ולכן אמר בעקר הזה ז"ל. ואין ראוי לשום אמצעיים בין בני אדם להקב"ה אלא
שיכונו כל המחשבות לנגדו. ויתרחקו מזולתו וכו'. ולא אמר הרב שיהיה זה
העקר שלא ישימו אמצעיים כי היא מצוה מעשית. ר"ל מצות לא תעשה
כדעית. אבל אמר הרב שמזה העקר נמשך אותה מצוה ומשו אמר שמפני העקר
אשר זכר ראוי שלא ישים אדם אמצעיים בינו לבוראו. וכמו שאמר הנביא
אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב. ר"ל ולא לאמצעי. וכן דרשו חז"ל על
פסוק כי ה' אלהינו בכל קראנו אליו. אלי אתה יצוח ולא למיכאל ולא לגבריאל
וכו'. ואין ראוי להקשות ממה שהתפלל יעקב אל המלאך באמרו המלאך הגואל
אותי וכו'. כי התפלה לאל ית' היתה כמו שאמר האלהים אשר התהלכו אבותי
לפניו האלהים הרועה אותי. והמלאך היה שלוח ההשגחה להצילו ולכן אמר
המלאך הגואל אותי מכל רע. כי פעולות הש"י ית' בדברים המורגשים מחוייב
הוא שיהיו על ידי אמצעיים עם היותו ית' הפועל המשגיח בפרט כפועל ההוא.
וכמו שפירשתי בספר עטרת זקנים. ומסכים לזה מה שנא' לאברהם שאמר ה'
אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי וגו' הוא ישלח מלאכו לפניך ובכל מקום
שנמצא תפלה אל המלאך הכוונה בה תפלה לש"י. שלח מלאכו שלוח השגחתו
לעשות אותו פועל. וכבר ביארו ז"ל בחכמתם זה הענין בפרטות הנה אנכי
שולח מלאך לפניך. אמרו אל תמר בו. אל תמירני בו. כלומר שלא יעבד
לו עבודה כי העבודה היא ראויה לאל ית' ולא לנמצא לזולתו ומה שמצאנו
כיהושע שהשתחוה למלאך אפשר שנאמר שהשתחוה לשם אשר זכר חסדו

ואמונתו

ולאמונתו לבית ישראל לשלוח המלך ההוא לפניהם להוריש את הארץ א׳
לו שהכניע עצמו לפני המלך לעשות מצותו כדרך הקטן שנכנע לפני מי שגדול
ממנו׳ ואמנם מה שנראה ממאמריהם ז״ל ומה שנהגנו גם היום להשתטח על קברי
המתים כדי שיבקשו רחמים עלינו׳ ומאמר הנביא רחל מבכה על בניה וגו׳ הנה
זהו לא׳ משני דברים אם להכניע נפשנו לפניו ית׳ ונחשב לפניו כמתים וזהו דעת
החכם האומר בתשובת השאלה למה יוצאין לבית הקברות שאמר
הרי אנו כמתים וזהו לענין הכנעה׳ ובענין מה שהשיבו בכסיות השק הרי אנו
כבהמות: ואם כדי שיתפלל לפניו ית׳ וית׳ יזכור לנו זכותם ועקידתם אשר היא
עומדת לעד׳ ולזה כיון החכם האחר שאמר בתשובת השאלה כדי שיבקשו ר׳
רחמים המתים עלינו׳ הנה באלו הפנים ובאלה לא ישובנו מאמרי חז״ל
לא שהם עצ׳ יכניסו המלאכים בתפלותיהם אחרי אשר הם יזהירו אותנו על
זה ויאמרו ממנו׳ ובמסכת מנחות אמר רבא בר רב יצחק מיזור ועד
קרענו מכריעין את ישראל ואת אביהם שבשמים׳ ומיזור כלפי מערב ומקצ׳
ולקרענו כלפי מזרח אין מכריעין את ישראל ולא לאביהם שבשמים׳ איתיבה׳
רב שימי והא כת׳ כי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום
ומ׳ אמר ליה רב שימי התם יקרו ליה שאה לא היא הנה נלו כזה האומר כבי
מלך ומשעבד מלכים את האל ית׳ ויודעים אמונתו שאשר הם מכרין את
ישראל המאמינים כי באמונות יכירו את אביהם שבשמים׳ אמנם במקומות אחרי
שאינם מכירין את ישראל אינם מכירין את הקב״ה׳ ורב שימי הקשה על זה ממקרא
כי ממזרח שמש ועד מבואו שיראה ממנו שבכל מקום ובכל אומה יכירו שהוא אדון
ית׳ והשיבו כי הם מכעסים למלאכים ומקבלים אלהים יהיו מלאכים בעדם אל
השונה המדומם והן שקראוהו שהוא אלהא׳ ואין ספק שזה היה ספק מסעיב׳
עכ״ו המיוחסים נאוה לנו״ה ולזה היו מתפללין למלאכים ונעקר הדעת ההוא
בידי בני אדם וגם היום הוא מפורסם באמונת הנוצרים ואנחנו לא כן שאין
קבל שנתפלל לש׳ שהוא בכל קראנו אליו׳׳ **וזאל הספק** הג׳ שהוא למה
מנה הרב שלא לעובדו עקר בהיותו מצוה פרטית
כמו שאמר ועבדתם את י״י אלהיכם׳ נ״ב ואמר שבעל ספר העקרים אשר
העיר הספק הזה לא הבין כונת הרב בזה העקר׳ כי הנה הרב הנ״ל לא אמר
שיהיה העקר שנעבוד את השם כי העבודה אליו ית׳ היא מצוה מעשית ואם היה
הכונה בעבודה ההיא התפלה כאמרם ז״ל ולעבדו בכל לבבכם אי זו היא עבודה
שבלב הוי אומר תפלה׳ הנה היא מצוה פרטית מעשית וכבר נתבאר בהקדמה
המעשית שאין ראוי שתמנה עקר מן העקרים שום מצוה פרטית ממצות התורה
לפי שהעקרים לכלם הם להאמנות האמונות לא מהמעשיות כמו שאמ׳ בהקדמה
ההיא׳ אבל היה כונת הרב בזה העקר שראוי שנאמין שהשי״ת לבד מעלתו

יכלתו הוא אשר ראוי שנעבוד ושנרים קול בתשבחותיו והלולו׳ וזה אינו מצורך העבודה ולא מצות התפלה אשר עשה העבודה והתפלה בפועל וכמעש כי אם האמונה בשהש״י לבדו ית׳ הוא אשר ש׳ ראוי שנעבוד ולא אחר׳ ולכן היה מצות קנ״ז בנויה על יסוד הזה ולכן אמר הרב שיאמר אותו עיקר ו והיסוד הה׳ הזה אינו אלא מן המצות שנצטוינו שלא נעבוד עז״ ר״ל כי ממה שאסרה התורה לעבוד שהים אחרים בלשון אלוהה עיקרית אלהית׳ והוא שהש׳ הוא ראוי שנעבוד ולגדל ולשבח ולהרים קול ברוממותו ולא יעשה כן לזולתו הנה התבאר שאין העיקר הזה שנעבוד הש״י בפועל ולא שנתפלל אליו כי כל זה הוא דבר מסובב מהעיקר שהוא שאין ית׳ ראוי העבודה וההלול וידוע שהסבה זולת המסובב וכן בעקר הזה הוא סבה והעבודה והתפלה הם מצות פרטיות ומסובבין ממנה״

הפרק הי״ג בבאור הספק הד׳

ואל הספק הד׳ שהיא במה שמנה הרב נצחיות התורה עיקר׳ אע״פ ואומר שרבינו סעדיה גאון בספר האמונות אמר בו הרבה דברים בנצחיות התורה אחר טענות שטענו נגד זה המתעקשים אם מדרך השכל והם ברא ואם מפאת המקראות׳ והשיב עליהם בתשובות קלושות כפי המפורסם ואין כוונתי כאן להעתיק הדין כי אם לבאר ראיה חזקה מספקת על נצחיות התורה ולכן אומר הר׳ חסדאי ראיה לשאות מופת על נצחיות התורה באמרו שתורתינו האלהית שלימה בתכלית השלמות ושזה יורה על נצחיותה לפי שאם היה שתשתנה אל אחרת במדרגה פחותה מהשלמות וזה בטל לפי שהש״י לפאת טבע שלמותו ישלים לזולתו כל מה שאיפשר ולכן אין שנאמר שישנה תורתו אל תורה אחרת פחותה ממנה׳ ואם היתה השתנותה ש תורה יותר שלימה ממנה לא תהיה א״כ התורה האלהית אשר אתנו שלימה בתכלית השלמות כיון שיוכל להיות אחרת יותר שלימה ממנה ואם היתה השתנותה אל תורה אחרת שוה לה במדרגת השלמות תהיה ההמרה והשנוי פועל ריק אין תועלת בו ולא ייחס זה בחק הש״י זו היא שטתו׳ ונבר הקטן עליו אחרונים המשיגים מאמרם שאם היות מצד הנמשך השתנותה אל תורה יותר שלימה ש תורה פחותה מהשלמות מכח שענתן הנה כבר איפשר שתשתנה ש שלמה כמוה ולכך יתחייב ממנו הבטול שחשב כי למה שהיה השלמות הנקנה מאמצעות זאת התורה יגיע באמצעיים רבים׳ הנה כבר איפשר שאלו המדריגים אל זה השלמות ישתנו לזולתם׳ ואותו אשר אליהם ישתנו יביאו ש זה השלמות בעינו והכרח והעתקות יהיה להשתנות המוצעים בזאת התורה הדרושים להגיע ש זה השלמות אשר כפי השתנותם יתחייב השתנות האמצעיים ההם׳ ולפי זה לא תהיה ההמרה והשנוי פועל ריק אין תועלת

79

כי אחרי שיש הפרח ונתעלה כן וכבר חשבו אנשים לעשות מופת אחר על נצ
נצחיות התורה והוא שאחרי· שהודו היות זאת התורה האלהית שלימה מקבלת
השלמות· והיא שההנהגה אשר היא מקבלת השלמות לא תיוחד בזמן זולת זמן
ולא במקום זולת מקום· אבל בכל זמן ובכל מקום הנה היה מן המבואר בעצמו
שזאת התורה אי אפשר להשתנות בשום פנים ובשום זמן· והביאו ראיה על זה
מההנהגה הרפואיית כי לא תשלומה עם העיון באיש מה ובזמן מה· אבל
שתכשר לכל איש ולכל זמן ובכל מקום· וכל שכן בתורה האלהית אשר היא
מאת השלם מקבלת השלמות· ית' למה שהיא מההתעוררות אל האהבה
והדבקות בשי"ת· אשר הוא התכלית המכוון בו· ויתבאר ממנה שהיא תשלים
השלמים שחסרים כל אחד מהם כפי טבעו והכרחי אלין ולכ' אי אפשר
שתשתנה בשום פנים· אבל יש על הטענה הזאת יתחייבו בטולים ופקפוקים
האחד מה שאמרנו שהדבר אשר הוא שלם מקבלת השלמות א"א שישתנה
בשום זמן ובשום מקום זה רחוק· שיובן בשלם מקבלת השלמות בהחלטה
שזה לא ימצא זולתי על השי"ת כי אין דבר יכלול כל שלמות זולתו אחר
שהוא ית' עלה וכל זולתו עלול כי הוא ית' א"א שישתנה בשום אין ממין
השנויים· ואמנם כבר יאמר שלם מקבלת השלמות· אבל בשעור כאמרנו במין
האדם שהוא היותר שלם שבכל המינים וכמו השמימיי שהוא היותר שלם
שבכל הנמצאים· וכן נאמר במשה אדונינו שהוא בתכלית השלמות שיצו
במין האנושי· וככה נאמר שתורתינו האלהית היא שלימה בקבלת
השלמות· כל' שאיפשר שיצוייר בהנהגות התורות· וכפי הכונה הזאת
כבר אפשר שתשתנה ותפסד כמו שנפסד ונשתנה אדונינו משה בעצמו עם
היותו השלם מכל הנביאים· ועוד שהתורה היא מהמאמר המצטרף והוא המעל
המורה לאשר יקבל ההוראה· והיה הדבר אשר יפול תחת ההצטרפות כבר
אפשר שישתנה בהשתנות המצטרף· וכן התורה עם היותה בעצמ
שלימה בתכלית השלמות· כבר אפשר שתשתנה לפי השתנות המקבלי
אשר אליהם הצורך· מזולת שיהיה זה חסרון בחקה· ואמנם במה שאמר
שהתורה הזאת תעיר האדם להגיע אל האהבה והדבקות האלהי· אמת הוא
אבל מי המונע שהתכלית הזה יגיע באמצעיים אחרים ומצות אחרות·
ומה שהקיש ענין התורה להנהגה אמת הוא אבל מי המונע שהתכלית
הזה הרפואיית היא טענה השעליית· וזה כי בהנהגה הרפואיית להיותה
תלויה בדברים הטבעיים אשר התחלתם הטבע לא יפורדו מהם שני הפכים·
כי לא יהיה בזמן מה החום פותח והקור סותם ובזמן מה בהפך· ואמנם
התורה ובכלל כל הנהגה היא שכלית בדברים אשר [illegible] הרצון והבחיר
אשר מהם בודאי יפורדו שני ההפכים כי ירצה אדם היום זה שימאסהו
בזמן אחר· ולכן יתחייב שיהיה חלופם כחלוף הדברים אשר מהם נתלית

והם הרצון והטבע. ואמנם זה כלו הביאו המעניינים אולטאר גם בטענה הזאת
ולכן נראה שהדרך היותר נכון לאמת נצחיות התורה הוא מצד הפועל והנותן
אותה כי למה שהיה זה המציאות כולו ובחלקיו מפעל האל ית' מסודר
בחכמתו · לא שנה מעשה כל הדברים אחר בריאתם כפי חכמתו עליהם
כמו שסדר מזון לכל כנף עליה שהוא עליו וכן לכל ברואי מעלה ומטה
נתן להם מה שישמור מציאותם ויתמידם הזמן הקצוב להם כפי מה שגזרה
חכמתו האלהית והנה כמו שסדר מזון גוף האדם בדברים ההכרחיים
לא יעבור גבולם כן סדר מזון הנפש בדברים ההכרחיים שבאו בתורה· וכמו
שמזון הגוף האנושי לא ישתנה ולא יעבור לעולם לפי שסודר מאת השי"ת
כן התורה האלהית שהיא מזון הנפש האנושית לא ישתנה להיות שהם
מזונות סודרו מחכמה אחרת ומפעל אחר· ואין להקשות מתורת אדם
ונח כי אלו כאלו אינם תורות ישלמו הנפש האנושית ואמנם הם
בלבד סגורים לשמירת הקבוץ האנושי כפי טבע הזמנים אשר היו מסודרים
בם· והם כמדרגת הנמוסי'· ואמנם התורה האלהית שתישאר הנפש
אל שלמותה האחרון אין שם זולת תורת מרע"ה כי הוא המזון ההכ
ההכרחי· לנפש לקנות החיים ולהנצל ממות ואין להקשות אם יבא
ההכרח שישתנה דבר מהעבודות התלויות בזמן מן הזמנים כי לא לזה
ישתנה טבע הלחם מהיות מזון שלם לגוף האנושי· וכן הבשר והיין אם
היה שבזמן מן הזמנים בהיות גוף חולה יהיה בלתי נאותים כי הדבר
שישתנה במקרה בהכרח ישוב לעצמותו כי המקרה לא יתמיד· וגם שיבא
ההכרח אל שישתנו קצת מצות כאלו תאמר שלא נזכור יציאת מצרים
לימות המשיח הנה לא לפי זה יקרא שינוי בזאת התורה כמו שאין שינוי
למי שאין לו שדה וכרם שלא יתן המעשרות כי הצווים הנקשרים בדברים
אחרים קיומם ונצחיותם הוא שבהמצא אותם הדברים ימצאו אותם הצווי'
עליהם ואם לא ימצאו אותם הדברים בפועל הנה עכ"פ הצווים עומדים
במקומם וכמו שנאמר בהנהגה הרפואיית הנתלית במציאות החליים כי
לא בהעדר החולים תעדר מלאכת הרפואה כי הרפואה קיימת לעולם
וקיומה שבהמצא החולים יאותו להם אותם הרפואות· וכמו כן אם יבא
ההכרח שנזכור הגאולה העתידה ולא הקודמת הנה המצוה לעולם עומדת
שראוי לזכור יציאת מצרים כל עת היות ההכנה הראויה לזה נמצאת
ומה שלא תמצא גאולה גדולה ממנה· והכלל העולה שההשתנות של כל
הדברים אם יצוייר אינו שנוי בעצם כי לא ישתנו מצדם· ואמנם השנוי ההוא
מזולתם ולא יבטל זה היות התורה נצחית· ובכלל צריך להבין שהדבר
שיפול עליו המופת בנצחיות התורה הוא הדבר אשר הוא מסודר כערך
עצמו כי לא זה לא ישתנה כלל להיותו מזון הנפש האנושית מסודר

מהחכמ

מהחכמה האלהית כמו שלא ישתנה מזון הגוף האנושי ואם ישתנה במקרה·
ואמנם למה שעדיין יש ספק אצלנו מי הגיד לנו שמה שבא בתורה הוא
המזון המיוחד לנפש כי אולי הוא דבר אחר אין יותר ממה שבא בה אין מגיע
ממנו לזה היה מוכרח לקיים אמיתות התורה היות נבואת מרע"ה למעלה
מכל הנביאים ושיהיה נבואתו בלי כח כח המדמה אשר לא ישאר על זה אצלנו
ספק שזה שאמרו הוא מה שרצהו הש"י שלא יבא נביא להוסיף על דבריו
אחרי שהוא אשר ידעו ה' פנים אל פנים ובכל זולתו במראיות · ואין ישמע
מהש"י מי שמדבר עמו במראות מה שלא שמעו המדבר עמו בזולת
המראות · ועל זה ביאר הכתו' באמרו ולא קם נביא עוד · ואם כן לא ישאר
ספק שנביא יוסף עליו ולזה אמר למעלה ויהושע בן נון מלא וכו' ויאמר
כי יהושע היה מלא שפע החכמה למה שקבל זה ממשה רבי' עליו השלום
אעפ"כ הכל לא מכחו ולזה שמעו בני ישראל אליו ויעשו כאשר צוה ה' את
משה· הנה שבכאן לא ישאר ספק בזה מכל הספקות שכתבנו כי אחרי
שזה מסודר מהש"י אין לשאול למה היה הכרחי למזון הנפש זה ולא
זולתו כמו שאין לשאול למה היה הלחם מזון האדם לא זולתו כי היתה
התשובה כשהם שזה שוה למזג הגשמים והיה זה האותות שנתרצה השם
מהעולם ית' אשר סודר הכל ממנו כפי טבע חכמתו ועם היות אופני
חכמה נעלמים ממנו כמו שעלם ממנו אופני החכמה במזון אדם על
זאת התבונה ולא בתכונה אחרת וכן כל שאר הדברים· אלא שההשוב'
המספקת לכל זה היא מה שאמרנו שהכל נמשך אחר טבע חכמתו ית'
ואשר נסכל אופני זאת החכמה ואם היה כבר נשיג תועלות דברי'
במתכונת זאת הבחינה וכמו כן נשיג בטעמי המצוות הטעם האלהי
אלא שלא נשיג כלם ולא דבר אחד מאלף אלפי אלפים וכמו שכבר
העידו הפילוסופים והרופאים שעד עתה לא הושג אלא מעט מזער
מאופני החכמה בבריאת האדם וכל שכן משאר הדברים· הנה התבאר
מכל זה שזאת התורה האלהית אשר בידינו היא נצחית ואי אפשר שתשתנה
בשום זמן כי הוא ית' הפועל אותה והממציאה כפי חכמתו התמה ואחר
שזאת התורה היא ראויה לכל איש ולכל זמן וידיעתו ית' לא תתחלף
בזמן מה מוגבל אבל הכל ידע הדברים כמה שהם שוים לכל זמן ולכל
איש ולכל מקום ולזה כל פעולותיו הכוללות לא ישתנו שני החלקי' ואחר
היה שישתנו לצורך שעה כענין מה שעשה אליהו בהר הכרמל ודומה
למה שישתנו חלקי המציאות בפלאים לצורך שעה כפי העת והמקום
אשר יעשה שם הפלא כי צורת המציאות הוא על דרך צורת התורה
האלהית· וכולם נתנו מרועה אחד· והכל היה לתכלית מציאות ולהתמיד
קיום העולם· וכמו שצורת האמונות המציאות לא תשתנה בכלל כן

התורה האלהית לא תשתנה וכמו שהצורה האנושית מבדלת ומיחדת המין ה
האנושי · משאר המינים כן התורה הישראלית מבדלת ומיחדת האומה משאר
האומות אחר והבדיל אותם מן העולם · וכמו שהצורה האנושית אחת ושורה
בכלל המין במהות עצמה ואמנם תתחלף באישים יש מהם שלמי הצורה
האנושית ומהם חסרי' בה ועכ"ז אחת היא בכלם כן התורה היא צורה אחת
שורה בכלל בני ישראל במהות עצמה והיא מתחלפת באישים יש מהם
שלמים בה ויש מהם חסרי' בה ועכ"ז אחת היא בהם לעולם מאין כמוה בשוויה
ואם יקרה פגע או חולי באנשיה הנה ימשכו מכל החלאים והתרופות אשר בהם
תרופת הנפש ותשובה טובה והעמוד על קיומה · ועל זה אמרו רצה הקב"ה
לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות ר"ל דרכים רבים שיוכל
להשלים עצמו בכל אחת מהם · וכמו שראה במי ששאל מה אני לחיי העולם
הבא והשיבוהו כלם בא מצוה לך וכו' כלומר שבמצוה אחת שעשה אותה
כהוגן קנה חיי העולם הבא ולזה נחלקו ר"ש לקיש ור' יוחנן במסכת סנהדרי'
בפסוק לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק · ודרש ר"ש לקיש למי
שעי"ר אפי' חק אחד מן התורה אמ' ליה ר' יוחנן לא ניחא ליה למריהו דתימ'
הכי אלא למי שקיים אפי' חק אחד מן התורה · הנה ר"ש לקיש חשב לכל המצות
ישרכו אל הרפואה הנפשיית ולקנין השלמות ולזה אמר שהשאול שהיא
גיהנם הרחיב פיה לבלי שעי"ר אפי' חק אחד מן התורה אמנם ר' יוחנן סבר
שבקיום מצוה אחת וחק אחד כהוגן ובבחירה שלימה תרופת הנפש רפואה
שלימה · ויהיה רבוי המצות אצלו להצדקת השם וגודל חסדו בהמצאת
דרכים והמצאות רבים לבני אדם להשיג שיקנה שלמות בכל אחד מהם
וכמו שיקרה לחולה שיבואהו תיעוב המאכל והרופא החכם יסדר לו מזונות
רבות שונות זו מזו לאכול ויעשה מי מהם יערב אל חכו ויבחר אליו זה או
זה ויעמוד על המזון הערב אצלו והוא יסיר ממנו תיעוב המאכל · כן המצות
הרבות הנתונות האל ית' בתורתו למען יקח מהם אחת אחת ויעשה מהם כפי
הראוי · וכאשר יזדמן שעשה אדם מצוה אחת בשלמות ובבחירה שלימה
זו נהיה כנעשים וכש"כ אם נעשה יותר מאחת בשלמות וכפי הראוי ולזה אחז"ל
שאם היו ישראל שומרים שתי שבתות כראוי מיד היו נגאלין · והיוצא מכל
זה שאי אפשר שתשתנה התורה לא בכללה ולא בחלקיה כפי חכמת הנותן
ויכלתו ית' אל זה כוון הנביא באמרו אני יי' לא שניתי ואתם בני ישראל לא
כליתם כלומר שהתורה היא נצחית בלתי משתנית והאומה היא נצחית כמו כן
ויצדקו אלה דברי הרב הגדול בעקר נצחיות התורה ואמנם מה שהביא על
זה הרב מפסוק לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו כתב בעל ספר העיקרים
בפרק י"ד ממאמר ראשון ז"ל · ולזה לא היה ראוי גם כן למנות שרש ולא עקר
שהתורה לא תוחלף ולא תשתנה אם היא מצוה פרטית כמו שכתב הרמב"ם ז"ל

וכו' נראה מדבריו שיחשוב שלדעת הרב העקר הזה היא מצוה פרטית ר"ל שלא
נוסיף ולא נגרע מן התורה אבל זה טעות מבואר הוא מדברי הרב לפי שהמצוה
הפרטית היא שלא נוסיף ולא נגרע והעקר הוא שנאמין בנצחיות התורה
ושהש"י לא יוסיף ולא יגרע עליה לא שיהיה ענין העקר המצוה שצוה
שישראל לא יוסיפו ולא יגרעו׃ וכבר יורה על זה מה שאמר הרב בסוף העקר
וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד הזה בתחלת זה החבור ואמר זה על
מה שאמר בפתיחת פי' המשנה ז"ל לפי שהנביא הזה מ"עה על החכמים וכל
הנביאים הם כעדו קירי יד ולעשות כמופתיו והטעין הקב"ה בלבבנו אמונתו
כמו שהבטיחו בתורה וגם כן יאמינו לעולם׃ הנה הגיד לנו בשם הקב"ה שלא
תבא מאת הבורא לעולם תורה אחרת כמו שאמר לא בשמים היא וגו' ואומר
כי קרוב וגו' עד שאמר שם ז"ל והזהירנו ג"כ מלהוסיף עליהם ולגרוע מהם ואמר
לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו׃ ולפי' אמרו ז"ל שאין נביא רשאי לחדש דבר
מעתה׃ עד כאן הנה במה שאמר הרב הטעין הקב"ה בלבבנו אמונתו וכו' כוון אל
העקר והיסוד שלא תשתנה זאת התורה ולא תבא עוד תורה אחרת ממנו ית'
ובאמרו לא בשמים היא אמנם במה שאמר אחר כך והזהירנו כמו כן מלהוסיף
ולגרוע וכו' הוא ענין המצוה ולכן אמר בו לשון אזהרה הנה התבאר שענין
העקר זולת ענין המצוה׃ ואמנם מה שהביא הרב בביאור העקר פסוק לא
תוסף עליו ולא תגרע ממנו אין כוונתו לבאר מזה אמונת העקר ר"ל שהש"י
לא ישנה התורה ויחליפה ולא יוסיף ויגרע בה׃ כי הכתוב ההוא בישראל
ידבר אבל כוונת הרב שנאמין שבתורה הזאת לא תהיה לעולם׃ עד תוספת
ולא גרעון ושמפני זה יצא לנו המצוה אשר נצטוינו שלא נוסיף ולא נגרע
וכמה מהעקרים והיסודות למדם הרב בהוציאו אותם מן המצות עם היות
העקר דבר אחר שהוא האמונה הכוללת׃ והמצוה דבר אחר שהוא המעשה
הפרטי׃ ראיה לדברינו בסוף היסוד החמישי׃ אמר ז"ל והיסוד הה' הזה כן
למדין מן המצוה שנצטוינו שלא נעבוד ע"ז וכו'׃ וכן מהמצוה שצוה הש"י
בתורה לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו למדנו העקר הכולל שהתורה האלהי'
לא תהיה בה לא תוספת ולא חסרון ואפילו מה שצוה הש"י על זה אל ישראל
מכבר מה שנאמין שלא תהיה בה לא תוספת ולא חסרון מאת הבורא ית'
אשר זה שלמוד מאמרו לא בשמים היא׃ ואמנם הפסוק הזה ר"ל לא תוסף
עליו ולא תגרע ממנו הוא כולל לכל תוספת המצות וגרעונם׃ ושאמרם
ז"ל מנין שאין מוסיפין על הלולב ועל הציצית ת"ל לא תוסף עליו׃ ואמנם
מה שהקשה עוד על הרב ממה שאמרו חז"ל ב"ד מתנין לעקור דבר מן התו'
בשב ואל תעשה׃ וכן שלמה שתקן ערובין וידים כאמרו האס נשוב שהיו ע'
עוברים על לא תגרע ולא תוסף הנה תשובתו כבר ביארה הרב עצמו בספר
המדע כי כאשר מצאנו שני כתובים מכחישין זה את זה האחר לא תוסף

עליו ולא תגרע ממנו ואחז"ל שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה והשני אמרו
לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל · ואחז"ל אפי' יאמרו לך על ימין
שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין פי' על פי התורה והקבלה האמתית · שאמרו
לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו · ואין נביא רשאי לחדש דבר וכן כדבר שיש בו
צד ע"ז כפשט הפרשה ואף בשאר מצות כשיאמר הנביא שהשם צוה להוסיף
אין לגרוע אין ראוי לשמעו כמו שהתבאר מפסוק וגם בך יאמינו לעולם ·
ואמנם פסוק לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ואחז"ל אפי' יאמרו לך על
ימין שהוא שמאל אמרו שזה כדבר שאין בו צד ע"ז ושיעשו לצורך שעה
לא לדורות ולזה הענין הגזירות והתקנות והסייגים שעשו ב"ד הגדול וחכמי
הדור שאין בזה שנוי התורה ולא תוספת ולא חסרון בה לפי שזה מעשה
התורה והקבלה כי הנה החכמה האלהית שמה לא יספיק סדר
התורה להשוות מזגי המקבלים וחסרונם · ולכן נתן רשות לנביאים ולב"ד
הגדול לתקן תקנות ולגדור גדרים ולעשות סייגים לתורה ולחזק אותה כפי
מה המקבלים ולא יקרא זה בטול ושנוי תורה · ואינו בכלל לא תוסף ולא
תגרע כי התוספת והגרעון הוא כשיאמר אדם הריני מוסיף על מה שאמרה
התורה לפי שהיא חסרה ואני משלים אותה או גורע ממנה לפי שיש בה
מותר והכפל אבל כאשר עשינו סייגים ותקנות הם לחבוש התורה ולשמירתה
ובאמרה עשו משמרת למשמרתי · ולכן אינו בכלל לא תוסיף ולא תגרע ·
ומה שהביא החכם מויקרא רבה שכל המועדים בטלים חוץ מפורים ויום הכפור
ואין בטול זה בטול המועדים עצמם חלילה כי אם בטול זכירתם שהיא כלשון
זכר ליציאת מצרים וענין המאמר שישראל בזמן הגאולה לא ישימו לב אל
זכרון הנסים והנפלאות אשר עשה הש"י להם ביציאתם ממצרים כי מרוב
המסות הגדולות אשר יעשה השם להם לימות המשיח תשכחנה הראשונות
ולא תעלנה על לב וכמו שאמר הכתוב לא יאמרו חי י"י אשר העלה ואשר
הביא וגו' ולכן אמרו חוץ מפורים ומיום הכפורים שביום הכפורים כללו ר"ה
ויום העשירי שהם מתאחרים בתשובה ומחילה וכפרה והיו מכוונים מפאת
עצמם · ופורים לפני שהוא מהנסים שנעשו בגלות · וכן אמרם ז"ל למה נקרא
שמו חזיר מפני שעתיד הקב"ה להחזירו לטהר' · כבר פרשו בו בילמדנו שאמ'
על אדום שנקרא חזיר שנא' יכרסמנה חזיר מיער · ואם שמפני המלחמות
להוראות שעה יתירהו הקב"ה לישראל כמו שהתירו להם בזמן כבוש הארץ וכמו
שאמרו ובתים מלאים כל טוב אפי' קדלי דחזירי · ולכן אמרו להחזירו ומאמר
ז"ל בילמדנו י"י מתיר אסורים מתיר אסורין · ומה שהקשה עוד משמות
החדשים ששנו בימי עזרא אין זה בטול ולא שנוי כי מי המונע אם א' נרצינו
עריבה לשנות שמות החדשים אחרי שלא יבטלו המספרים אין זה כי אם
כמו שמות ומפרש השמות אשר באו בספור שאינו מבטל אותם כי שמורה

Signis Messie: obliuisci oĩum priora:

התורה במקומם הם עומדים על כל פנים · עוד הביא החכם ראיה ממדרש חזית
על פסוק ישקני מנשיקות פיהו לאמר שאפשר שתנוסח תורתנו הקדושה באמרו
ז"ל אמר יהודה בשעה ששמעו ישראל אנכי ולא יהיה לך נתקע תלמוד תורה
בלבם והיו לומדין ולא משתכחין באו אצל משה ואמרו לו משה רבי' תעשה
אתה פרוסבין ר"ל שליח בינותינו שנאמ' דבר אתה עמנו ונשמעה חזרו להיות
לומדין ושכחין אמרו מה משה בשר ודם עובר אף תלמוד תורה שלו עובר
כלומר משתכח חזרו ובאו להם אצל משה אמרו לו משה לואי יגלה לנו פעם
שנייה לואי ישקני מנשיקות פיהו אמר להם אין עכשיו אבל לעתיד לבא היא
שנאמר נתתי תורתי בלבם עכ"ל · ונפלאתי אני מהחכם הזה איך הביא המאמר
הזה לראיה ולאמר ממנו שהתורה תשתנה כי הנה שאלתם של ישראל היתה
שלא תשתכח מלבם התורה שקבלו על יד משה ולזה בקשו לשמעה מפי השם
ית' פעם שנית ר"ל אותה תורה ששמעו ראשונה לא תורה אחרת חס ושלום
ותשובת משה אבל לעתיד זה גם כן שהשיב הפסוק שאמר נתתי תורתי
בלבם · ר"ל תורתי התורה שנתתי אני שהם עתה שוכחים אותה ולימות המשיח
תשוב להיות בקרבם לא תורה אחרת · ואיפשר עוד ללכת בהתרת הספק
הזה כלו דרך אחר והוא שנצחיות התורה ראוי שיובן בכללותיה ר"ל תורה
שבכתב עם הפי' כפי שקבלה משה בסיני ושהדברים כלם אשר עשו הנביאים
והחכמים בכל דור ודור אם להוראת שעה אם בדרך סייג אם בהוספה רון
כגרעון · על מה שכתו' בתורה כביאור ונ"ל מה שייעדו מהענינים שעתידים
להיות לימות המשיח כבטול המועדים וכחזרת החזיר והדומה לזה כל
הדברים ההם הם מעניני התורה וכלם שאמרו וצוו למשה בסיני לעשותם
בזמנם אם שתהיה הצואה בפרטיותם ואם בכללו' והוא ע"ה מסרם מקבלה
פה אל פה · ולהיותם מעניני התורה הותר לאליהו להקריב בבמה חוץ למקדש
לפי שהיה מקובל אצלו לעשות כן לשעת הצורך אשר כזה וכן שלמה שתקן
עירובין וידים עשאו כפי מה שכוון בפי' התורה ומפני זה אמרו ז"ל יכולין ב"ד
לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה · לפי שגם זה היה מעניני התורה
למסור אליהם · ולהעיר על זה צוה ית' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך
ימין ושמאל · ואחז"ל אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ואין כוונתם במאמר
הזה לומר שהחכמים יהיו עוקרים דבר מן התורה ועוזרים דבר עדים על
הימין שהוא שמאל יגזרו מפני המנהג אצלנו שאינו כן כי אותו הדבר אשר יגזרו
החכמים הוא מעניני התורה ואמיתתה והוא הימין בפירושה באמת ואינו ע'
עקירה ולא שמאל ולא שנוי ולא חלוף כיום בערך אל מה שהורגלנו בו כרבי'
התורה וכפי מה שנחשבהו בפשוטיה כי אם לבד כל זה כבר כלו ונצטוו ב'
מקבלה באותם הדברים האחרים כלם אם בצווי פרטי ואם מכח הצווי הכ'
המלל וכל מה שנעשה ויעשה כלו הוא מעניני התורה ונצחי' בנצחיותה ·

הנה התבאר מכל זה שהתורה האלהית אשר בידינו היא נצחית וא״א
שתשתנה ותתחלף זהו מה שרציתי לאמר בהתר הספק
החמישי:

הפרק הי״ד
באו׳ הספק

הו׳ שהוא איך מנה הרב
ביאת המשיח עקר כי עם היותה אמונה אמתית אינו
יסוד שבגבולה הפולהתורה: אש״כ ואומר שהנה ראה הרב למנות ביאת
המשיח עקר לשלשה: ראשונה להיות ביאת המשיח מין ממיני הגמול
בשכר והעונש כמו שבא מהקדמות החמישית: ואחר שיהיה השכר והעונש
עקר שכלי: אינו מהבטל שיהיה ביאת המשיח גם כן עקר: והשנ׳
השנית לפי שרוב הנביאים ומדברים ברוח הקודש כלם הרבו התלונות
בענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו עד שמפני זה הרבה מהחכמים כפרו
ספקו ההשגחה שהיית׳ ומפני זה אחרי שהשרישנו הרב בעקרי הידיעה
וההשגחה האלהית והשכר והעונש כפי המשפט הנה שני עקרים האחרונים
מביאת המשיח ותחיית המתים כדי לשלל מהם כל ספק והרהור שיעלה
בלב האדם על ההשגחה והמשפט האלהי וכמו שזכרתי בהקדמה הה׳ ולזה
ומהבחינה הזאת היה ראוי שימנה זאת האמונה עקר והטענה השלישי׳
הוא לפי שביאת המשיח הזה מפורסמת בתורה בנביאים ובכתובים לפי
שמשה אדוננו ביעודיו והנביאים כלם שבאו אחריו וכן המדברי׳ בר׳
ברוח הקדש כלם יעדו ושבחו ודברו מביאת מלך המשיח וכמו שהוכחתי
זה הוכחה גמורה ברורה במאמר משמיע ישועה אשר עשיתי על
ביאת המשיח: ולכן הכופר בביאתו הרי הוא כאלו כופר בתורה
ובנביאים ובכתובים אחרי אשר כלם יעדו עליו ומזאת הבחינה היה
ראוי שתמנה האמונה הזאת עקר מעקרי התורה: ואמנם מה שאמר
ר׳ הלל בפרק חלק אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו
כבר כתבתי אני במאמר הנזכר שלא היתה כוונתו להכחיש ביא׳
המשיח חלילה וגם לא היה נעתר כמו שפירשו אחרי שאין להם משיח
לישראל מהכרח הפסוקים שנאמרו בישעיה על המשיח לפי שכלם יתפרשו
על חזקיה מלך יהודה ושלא היה אצ׳ ר׳ הלל מאמין ביאת המש׳ מן הכתו׳
אלא מצד הקבלה כי כל זה רחוק הוא כפי פשט המאמר אבל היתה
כוונתו באמת שביאת המשיח יש להם שני גבולים: הא׳ זמן אפשרות
בואו אם זכו ישראל ועשו תשובה לפני המקום שאז ימהר יחישנ׳
מעשהו: ויקדים בואו: והגבול השני הוא חיוב בואו בזמן מה ידוע לפניו
ית׳ אעפ״י שלא יזכו ישראל ולא יעשו תשובה שיש קץ מוגבל וידוע
לפניו ית׳ לא יעבור שלא יבא בו והוא אשר נבא עליו דניאל בסוף ספרו
ועל שני הגבולים האלה דרשו חז״ל אני ה׳ בעתה אחישנה: ר״ל שאעפ״
שלא יעשו התשובה ולא יהיה להם זכות יש עת מוגבל שבהגיעו בא

יבא ולא יאחר · ואמנם אם יזכו ויעשו תשובה יחיש הקב"ה ביאת המשיח קודם זמנו · ולזה ג"כ רמזו באומרם אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי · או כולו חייב · והיה דעת ר' הלל שאין להם משיח לישראל ר"ל שלא יבא המ" משיח מיעדים כלומר בזכותם לסבת התשובה והוא בזמן האפשרות: וזה שכבר אכלוהו בימי חזקיהו · והנה זכר ימי חזקיהו לפי שהקדים הקב"ה לעשות לחזקיהו נס גדול וחסד רב במה שהכה במחנה מלך אשור מאה ושמונים וחמשה אלף איש בלילה אחת · נס כמוהו לא נהיה יום נקם לש" מאויביו · ואם דורו לא היה ראוי לכך כמו שאמר הכתו' וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי ולא אמר למען דורו של חזקיהו ולזה יאמר ר' הלל שאותו נס הוא המעכב להם לישראל ביאת המשיח לפי שנתמעטו זכיותיהם על ידי אותו נס והחסד הגדול שנעשה להם שהוא מאין הנס הראוי לעשות להם בימות המשיח · וכמו שאמרו חכמינו ז"ל בפרק חלק בקש הקדוש ברוך הוא לעשות למלך המשיח לחזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג · כלומר שיהיה לוחם מלחמותיו והוא במנוחה כענין שעתיד לעשות למלך המשיח במלחמת גוג ומגוג האמור עליו המק בשרו והוא עומד על רגליו ועיניו תמקנה בחוריהם וגו' ושאמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבונו של עולם · ומה דוד שאמר לפניך כמה שירות ותשבחות לא עשיתו משיח כלומר לוחם מלחמותיו לכך גם ונפלא מענין לעשות למלך המשיח האמור עליו והיתה מנוחתו כבוד ר"ל שבכבודו יקנה · בהיותו במנוחה ולזה מבקש לעשות לחזקיהו ונס שאמר שירה בת קול ואמר רזי רזי לי ר"ל שביאת המשיח הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי · התבאר מזה שהנס שנעשה הנס לחזקיהו חשב ר' הלל שהזיק לזרעו אחריו למעט זכיותיו באופן שיתארך הגלות ולא יבא בזמן האפ" האפשרות עד הגיע זמן החיוב · ועל זה אמר אין להם משיח לישראל ר"ל שלא יבא להם המשיח מיעדם בזמן האפשרות אבל יבא בזמן החיוב בהגיע העת המוגבל והמסודר אלהו · יתעלה והמורה על אמתת מה שפרשתי הוא שגם בפרק חלק אומר פעמים רבות אין בן דוד בא וכו' דור שבן דוד בא וכו' · כי הרגיל בלשון יאמרו כן · ואמנם ר' הלל לא אמר אין בן דוד בא שכבר אכלוהו בימי חזקיהו לפי שלא היה כוונתו לשלול הביאה חלילה וחס · אבל אמר אין להם משיח לישראל ר"ל שלא יבא המשיח בזכותם ומפאת תשובתם כי אם בהגיע הקץ המוגבל והמסודר לפניו ית' · והנה השיב עליו רב יוסף שרא ליה מאריה לר' הלל לפי שהיה מגנה א"נל רב יוסף מה שהכחיש הלל ביאת המשיח בזמן האפשרות · כי בזה יתיאשו ישראל מן התשובה ויוסיפו לחטוא באומרם אבדה תקותנו ואף כי שבה תפלה איננו שומע ולכן בקש עליו מחילה לפני המקום ואמר

טענת רב יוסף באמרו אבדה תקותנו שאמר חזקיהו אימת הוה לבית ר״
ראשון אלא זכריה מתנבא בבית ש״נ ואמר גילי מאד בת ציון וגומר׳ הנה
מלכך יבא לך וגו׳ נראה שאין כדבריו אלא שטענה שגו אבל אמתת הענין
הוא שרב יוסף אמר שזכריה היה בבית שני ונבא על ביאת המשיח
כמו שאמר הנה מלכך יבא לך וגו׳ ואמר אחר זה מיד שובו לבצרון אס״
אסירי התקוה והוא המורה שהיה מוכיח אותם שישובו בתשובה כד״
שתבוא התשועה האלהית עליהם מהרה ואין הדבר כדברי ר׳ הלל
שהכחיש אותה כולן האפשרות׳ וגם כי הנה באמרו מלכך יבא לך מורה
שיבא המשיח לישראל בזכותם ובתשובתם והוא א״כ סותר למה שאמר
ר׳ הלל אין להם משיח לישראל׳ התבאר מזה כלו שאמונת ביאת המשיח
ראוי שתהיה עקר ויסוד גדול בתורתנו׳׳ בהתר

הפרק הטן
ואל הספק

הספק השני׳׳
השני אשר מנה הרב אמונת תחיית המתים
עקר בהיות שהמאמין הגמול האלהי בה״ ובה״ ולא יאמין עם זה התחייה
אחר המות הנה לא תבטל התורה בכללה על זה ולא יבטלו מצותיה׳
אעפ״כ ואומר שעם היות שלא תבטל התורה בכללה׳ בבטול האמונה
הזאת הנה ראוי שתמנה עקר ויסוד ליסודות התורה מבחינות׳ האחת
להיותה מין ממיני השכר והעונש כמו שזכרתי בהקדמה החמישית
ולכן אם היה שהשכר והעונש הוא עקר מעקרי הדת ראוי אם כן ש״
שאמונת תחיית המתים תמנה ג״כ מכלל העיקרים בבחינת היותו חלק
מחלקי השכר והעונש השני׳ ואין להפלא מאשר מנה בעקרים הסוג
והמינים אשר תחתיו כי הנה עשה זה להיותם אמונות מפורסמות המיוחדות
הידועה כמו שזכרתי פעמים׳ ובבחינה השנית היא לפי שהאמונה הזאת
השרישנו עליה התורה האלהית ודברי הנביאים כלם והמדברים ברוח
הקדש גם כן ובפרק חלק הרבו הראיות מן הכתובים על זה העקר׳ והיות
חזקות מאד אם מן התורה הוא מה שאמר אדוננו משה ע״ה ראו עתה
כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא
מה מחיצה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מכאן תשובה לאומרי׳
אין תחיית המתים מן התורה ואין לנו שנאמ׳ עפ״י אני אמית ואחיה
על היותו ית׳ יכול לעשותו לא שיעשה עלו כי הנה הפרשה כלה הי׳ על
על שיהיה לעתיד לבא באמרו הלא הוא כמוס עמדי וגו׳ לי נקם ושלם וגו׳
כי קרוב יום אידם וגו׳ כי ידין יי׳ עמו וגו׳ ולפי זה כנראה לא שזו ראיה
מהטענה הזאת כמו שעשו בשאר הטענות שהביאו׳ וכבר׳ כי עפר אתה
ואל עפר תשוב׳ אמר ר׳ שמעון מכאן לתחיית המתים מן התורה
ואל עפר הלך אין כתי׳ כאן אלא גם עפר תשוב׳ ואמנם מן הנבי״

הנביאי׳

הנביאים אמר ישעיהו יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפ״
עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל · ועם היות שבפרק חלק הקשו
על הנבואה הזאת באמרם ודילמא מתים שהחיה יחזקאל הם ולא כפי
שיפורשו פי׳ כן על אנשי הגלות השוכנים בעפר השפלות והשם ית״
יהיה מקים מעפר דל · הנה סגנון הפרשה ודבריה יוכיחו בהכרח
שהמדבר בתחיית המתים כפשוטה · וכאלו שהוכיח אחר זה · ומלאכי הנביא
אמר מיעד על יום התחייה והדין · כי הנה היום בא בוער כתנור וגו׳ · הנה
אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה׳ הגדול והנורא והשיב
לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם · לפי שהתחייה תהיה על ידי
אליהו להיותו הקיים בגוף ובנפש · ולפי שבתחייתם יגידו האמת לבנים
או הבנים לאבות מה שקרה להם מהפרד נפשם מגופם אמר והשיב לב
אבות על בנים · ואמנם מן הכתובים הנה מצינו בספר דניאל ורבים מישני
אדמת עפר יקיצו ובפרק חלק לא נתנו לחייה ולא חולשה כלל בזאת
הראיה וכתב הרב הגדול באגרת התחייה ז״ל · ואומר כי זאת התחיית
המתים והיא שוב הנפש אל הגוף אחר המות כבר זכרה דניאל בזכרון
שאי אפשר לפרשו בענין אחר ולהוציאו מפשוטו והוא אמרו ורבים
מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון
עולם · ואמר לו המלאך ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ
הימים וכו׳ · הנה התבאר שהאמונה הזאת באה מתורה ונביאים
ובכתובים ומהבחינה הזאת הונחה עקר ויסוד מיסודות התורה ·
והבחינה השלישית היא מפני היות האמונה הזאת קשת הציור
והקבול אצל השכל האנושי · ולפי שלב האדם כמעט יטה ממנה לכן
אמרו במשנה שהכופר בה אין לו חלק לעולם הבא · והרב הלך בעקבות
המשנה המקובלת · וזהו מאמר המשנה ואלו שאין להם חלק לעולם
הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה והאומר אין תורה מן ה׳
השמים והאפיקורוס · ואחר שהם במשנתם השוו אמונת תחיית
המתים לאמונת תורה מן השמים · ולאמונת מציאות האל והידיעה
וההשגחה שכל זה יכלול באומר אפיקורוס הנה א״כ היה ראוי שתהיה
אמונת תחיית המתים עקר כמו שאר העקרים שנזכרו באותה משנה
ובזה הותר הספק הששי הזה · נהתר
א׳ ספקות אחרים ·

הפרק הששה עשר

ואל הספק השביעי והוא אם היה שהתורה לא תשתנה בזמן מ
מן הזמנים ולא ישתנו עקריה ויסודיה איך א״כ
בזמן ביאת המשיח והתחייה ישתנו שני העיקרים האלה בהכרח
בהכרח · השיב ואומר מאחר כי ביאת הגאל מבלי שנערכה אל זמן ש״

שה״י או עמדי· וכן תחיית המתים בלתי מיוחד שזמן מה הנה אז לא
ישתנו העקרים האלה גם אחרי ביאת המשיח ותחיית המתים· כי באמ׳
נאמין שהנביאים כלם דברו אמת בביאת מלך המשיח ובתחיית המת׳·
כי כמו שספ׳ משה בתורה ענין מעולד בין הבתרים ושיבואו ישר׳
בגלות מצרים ושיצאו ממנו וינחלו את הארץ וכאשר יצא כל
זה לפועל לא נשתנה התורה אבל נשלמתה כן ראוי שנאמר בענין
שני השרשים האלה שאמונתם בלתי מצורפת אל זמן כי אם שיהיה
זה וכאשר יצא לפועל תתאמת הדבר ולא תשתנה אף כי כשעקר
הי״ב והוא ביאת המשיח יכלל שלא יהיה מלך בישראל כי אם מבית
דוד ומזרע שלמה בלבד ושכל החולק על מלכות זאת המשפחה הוא
כופר באל ובדברי נביאיו· והעקר הזה הוא קיים מבלתי משתנה גם
אחר ביאת המשיח· ואמנם העקר האחרון ותחיית המתים כתב
הרב שאחרי תחייתם יהיו אוכלים ושותים ונשלמים בשלמות התורה
וכפי זה יהיה העקר ההוא קיים בלי שנוי גם אחרי זמן התחייה··
ואל הספק הח׳ והוא למה לא מנה הרב עקר שהשכינה שורה
בישראל באמיתות התורה· השר׳ משה הכהן
השיב על זה שהשרות השכינה היתה תלויה במציאות מיוחדת ר״ל במש׳
בעשיית המשכן שנאמר וקדשתי את אהל מועד ושכנתי בתוך בני
ישראל ושלכן לא זכר זה בכלל העקרים· וכבר נוכל לפי״ע דעתו
עם מה שכתב הרב בספר מנין המצות אשר לו בשרשים אשר הקדים
להם שמה שימשך מן המצוה אין ראוי שימנה מצוה וכן לא ימנה
בכלל עקרי הדת ולכן שרות השכינה בהיותו דבר נמשך מפעל
המשכן לא היה ראוי שתמנה בכלל העקרים והנראה אלי· שאמונת
השכינה בישראל הוא ממעשה משה רבי׳ ע״ה· וכמו שאמרה תורה
ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל
ישראל· ובא בקבלתם ז״ל ובמורא גדול זה גלוי השכינה ואיך לא
יהיה כן והנה השי״ת אחר עון העגל אמר לשלוח לפניהם מלאך
ינהגם ומשה הפציר בדבר עד שאמר לו ית׳ הנה אנכי כורת ברית נגד
כל עמך אעשה נפלאות וגו׳ וראה כל העם אשר אתה בקרבו את
מעשה יי׳ כי נורא הוא אשר אני עושה עמך· ולהיות זה ממעלת משה
בנבואה היה שבכלל ביסוד הז׳ ממעלת נבואת משה אדוננו כמו
החבלים אשר זכר בו הרב ויוכלל גם׳ ביסוד הח׳ מהתורה מן השמים
שאין מקום אל זה כי אם בדבקות השכינה·· **ואל הספק** הט׳ שהוא
למה לא מנה בכלל העקרים חדוש העולם· השיב
ואומר שהאמונה הזאת כבר הביאה הרב ביסוד הד׳ באמרו שהאחד

הנזכר הוא הקדמון באמת: וכל מה שזולתו אינו קדמון כשנערכיהו אליו
וענין העקר הזה יכלל בשני דברים כמו שהתבאר בהקדמה השלישית: האחד
בשהוא ית' קדמון ר"ל שאין לו התחלה ולא יפול תחת הזמן: והשני שאחר
הדברים כלם זולתו אין בהם דבר קדמון כשנערכיהו אליו ר"ל שהם כלם
מחודשים ונבראים · ולא נוכל לומר באחד מהם שהוא קדמון ואם אינו
קדמון הנה הוא מחודש בהכרח · ולזה אמר הרב כשנעריכהו אליו ר"ל שעם
היות שנאמ' בדבר הזה לא שהוא קדמון ואם אינו קדמון הנה הוא מחודש
בערך לדבר אחר שנתחדש אחרין כמו שאמרנו במתושלח שהוא קדמון מזמן
נח שהוא קדמון מאברהם הנה לזולת הבורא ית' לא יקרא בהחלט קדמון
לדבר מה לפי שהוא חדש והוא בלבד קדמון ואין קדמון אחר זולתו ואין
הקדימה הזאת קדימת סבה לבד כי אם גם קדימה זמנית בקדימה המחודש
למה שיחדש ואמרנו זה על צד ההיתרה לאמת, עם היות הזמן מכלל
הנבראים · ולפי זה לא אמר הרב בזה העקר שהש"י נצחי שהוא השם
המורה על המציאות הכללי נפסק שאין לו התחלה ולא תכלית אבל אמר
קדמון להגיד שהוא הקודם לפעולתו בכל מיני הקדמות וזה מוכיח שלא
כיון הרב בעקר הזה נצחיות האל ית' כי אם היותו בלבד קדמון וכל שאר
הדברים מחודשים ממנו · ומזה יתבאר לך שהחדוש אשר יאמין הרב כשלם
הוא חדוש המוחלט שנברא אחר האפס המוחלט ולא כדעת אפלטון המאמין
בחומר קדום · כי אם היה כן לא היה הש"י קדמון בלבד כי גם החומר ההוא
היה קדמון כמוהו · אבל לפי שהרב האמין חדוש העולם במוחלט כפי הקבלה
האמתית כתב בעקר הזה שהאחד ית' הוא בלבד קדמון ואין קדמון אחר
זולתו כשנערכיהו אליו ואמר שלכן נקרא הש"י אלהי קדם שהוא לבדו השורה
קדמון וכבר יורה על שכוונת הרב בעקר הזה לאמר חדוש העולם מה שכתב
בספר המורה חלק שני פרק י"ג בסופו בזכרון דעת החדוש אמרו וכל
והוא יסוד תורת משרע"ה בלא ספק והיא שנית לעקר הייחוד וכו' ויראה
שהרב לא הכנים בענין עקר הייחוד · אבל אמר שהעקר החדוש הוא שני
אליו · ואתה רואה במספר העקרים שהראשון מהעקרים שבא אחר עקר
הייחוד הוא הרחקת הגשמות ואחריו שהוא שני לעקר הייחוד בא עקר שהוא
ית' קדמון ואין דבר אחר קדמון כשנערכיהו אליו · ומאשר כתב שמה בספר
המורה שהעקר הזה הוא עקר החדוש מבואר נגלה שהייה כונת הרב
שהעקר הזה הוא שהוא ית' קדמון וכל הדברים נבראים ממנו ואפלא
מהאנשים החכמים האלה איך לא הרגישו בזה ·· **ואל הספק** העשירי:
שהוא למה לא מנה הרב עקר שראוי להאמין בכל
הנסים שבאו בתורה כפשוטן אשיב ואומר שהנה זה נכלל בעקר הח'
שהוא תורה מן השמים ואחר שהיא בסיפוריה המגיד בנסים ובנפלאות

כלם שנזכרו בה ומאחר שנאמין שכל הספורים אשר באו בתורה הם מפי הג׳
הגבורה מחוייב הוא שנאמין בהם כמו שנאמין במצותיה. ואפשר גם כן שנאמר
שנכלל זה ביסוד הה׳ שהוא ית׳ ראוי לעבדו ולא לזולתו וזה לפי שהכוונה
בעקר הזה שנאמין היותו ית׳ פועל בכוונה ורצון. ושיש לו יכולת בבב״ת
ולכן ראוי לעבדו מפאת יכלתו ומפאת פעולתו בטבעי הדברים כפי ירצה
שירצה וזהו ענין הנסים והנפלאות. **ואל הספק** הי״א שהוא למה לא
מנה הקבלה בכלל העקרים שימשך האדם אחר קבלת
האבות. אשיב ואומר שהאמונה הזאת כבר נכללה ובאה בפי׳ רב בעקר הח׳
שעם כתב הרב שנאמין שכל התורה אשר בידינו היום הזה היא אשר נתנה
למשה והיא כלה מפי הגבורה ר״ל שהתורה הזאת אשר בידינו היא עצמה
התורה אשר ניתנה למשה והיא כלה מפי הגבורה ר״ל שהתורה הזאת ולא
נעשה בה שנוי על שנה ושאותה תורה אשר כתב לנו משה קבלה מפי הג׳
הגבורה ית׳ ולא אמר בה דבר מפי עצמו ובעקר הזה כתב שזה עצמו
ראוי שנאמין בפי׳ התורה המקובל שהוא התלמוד שגם הוא מפי הגבורה
וזו היא הקבלה אשר בידינו שקבלו אבותינו זה מזה עד משה ר״ל
פי׳ התורה וסתריה שקבלו אותם על פה. **ואל הספק** הי״ב שהוא
למה לא מנה הבחירה עקר אחרי שלא יעמוד שום
דת זולתה. אשיב ואומר שכבר זכרתי בהקדמה הט׳ שהעקרים האלהיים
שעשה הרב ליסד את בית ה׳ ותורתו הם כלם אמונות בש״י לא בידיעת
הדברים האנושיים כי הנה לא מנה בכלל העקרים מהות הנפש האנושית
ולא גם כן נצחיותה בטבעה לפי שהאמונות האלה הם מטבע בני האדם
ואין ראוי שימנו עיקרים בתורה האלהית אשר עקריה ויסודיה הם הדברים
אשר ראוי שנאמין בשם יתעלה ומפעולותיו המתיחסות לתורה על ידי
הדיבור האלהי. לא בדבר אחר. והבחירה קדומה לתורה והיא קודמת לכל
הפעולות האנושיות במה שהם אנושיות. ואינו דבר שייך לתורה בלבד
והוא כמו שיאמר היות האדם בעל שכל שזהו לאדם במה שהוא אדם לא
במה שהוא מאמין תורה אלהית. ודברי הרב הגדול במאמר המדע פרק
חמישי מהלכות התשובה אומרים עליו באמרו ז״ל ודבר זה עקר גדול והוא
עמוד התורה והמצוה וכו׳. כי הנה לא אמר הרב שזהו עקר התורה אבל
אמר שהוא עקר גדול והוא אמת כי הוא עקר גדול כולל הסדור המדיני
ואמר שהוא עמוד התורה לא שהוא עקר התורה כי אם עמוד אשר בו הב׳
הנשען כי הוא הטה ונשרש שלל לה ולזולתה המן האמונות ומן הפעולות
האנושיות כי גם אמונות עובדי ע״ז וכל שאר האמונות המתחלפות בסדר
עבודות לזה העמוד. והמסתכל אמרו שהוא עמוד התורה ולא אמר שהוא
עקר התורה לפי שהעקר הוא מעצם הדבר ולכן לא מנהו בעקרי האלה שה

שהוא חלק מהאילן ומשכנו אמנם העמוד אינו חלק מן הבית ולא משכנו׳ אבל הוא דבר מחוץ ינחו אותו שמה להשען עליו הבית׳ וכן ענין הבחירה׳ שאינה מעצם הדת ולא עקר משרשיה אבל היא עמוד מחוץ ודבר הכרחי אליה׳ ולזה אמר הרב באותו פרק עצמו כמו שהחפץ היוצר להיות האש והרוח עולים למעלה והמים והארץ יורדים למטה והגלגל סובב בעגול וכן שאר הבריות עד אמרו אלא הוא מעצמו ובדעתו שנתן לו האל עושה כל מה שאדם יכול לעשות׳ הנה התבאר מזה שלא אמר הרב שהבחירה היא עקר התורה כי אם שהיא עקר גדול המעשה בני אדם׳ ואמנם מה שאמ׳ בסוף הפרק ז״ל וזה העקר שכל דברי הנבואה תלויים בו אין רצון הרב וכונתו לקרוא הבחירה עקר׳ אבל זה הדבר חוזר למה שאמר למעלה׳ ומפני זה יאמר בנבואה שדנין את׳ לפי מעשיו על כל מעשיו אם טוב ואם רע׳ ועל זה אמר וזהו העקר וכו׳ אמנם הבחירה היא תחלת כוללת לכל המצות אבל אינה כיחוד עקר מעקרי התורה האלהית מהסבות אשר אמרתי׳׳ **ואל הספק** הי״ג שהוא למה לא זכר הרב בכלל העיקרים היות השי״ת פועל ברצון׳ אשיב ואומ׳ כי כפי מה שכתבתי בהקדמה הג׳ שהאמונה הזאת באה ביסוד הה׳ שאליו ית׳ ראוי לעבוד ולרומם קול ברוממותו לפי שימצא לו ית׳ הסבות והוא שע בבחירה ורצון ולכן אין תלות העבודה וההלול ולהיות האמונה הזאת נכללת בעקר ההוא לא נצטרך הרב להניח עקר בפני עצמו׳׳ **ואל הספק** הי״ד שהוא למה לא מנה הרב עקר שהוא ית׳ חי ונצחי ויכול ורוצה וזולתו מהתוארים האלהיים אשיב ואומר שבעקר הראשון שמציאותו ית׳ היא המציאות השלם והמחויב בעצמו נכלל שהוא חי׳ ושהוא נצחי ושהוא חכם ושאר התוארים כי אם לא היה כן לא היה מציאותו השלם בהחלט׳ ולא היה הוא מחויב המציאות׳ ובעקר הה׳ שהוא לבדו ראוי לעבוד נכלל שהוא יכול ורוצה כמו שכתבתי בהקדמה הג׳ ובעקר העשירי שהוא מהידיעה האלהית נכלל שהוא חכם ושבידיעת עצמו יודע כל הדברים וכל זה יורה שמכלל דברי הרב הגדול יוכללו כל הדברים האלה׳ ואמנם למה היו העקרים באותו מספר הי״ג כבר התבאר בהקדמה הה׳ **ואל הספק** הט״ו שהוא למה לא זכר בכלל העיקרים ענין התכלית האדם ואמונת השארות הנפש כמו שעשה הר׳ חסדאי אשיב ואומר שכל זה נכלל ביסוד הי״א שהוא מהשכר והעונש וכן כתב הרב ז״ל ושהגמול הגדול הוא חיי העולם הבא וענשו הגדול הוא הכרת וכו׳ הנה א״כ התכלית האדם כבר נכלל בגמולו שהוא גמול העה״ב׳ והשארות הנפש הוא הגמול הנפשי׳ אשר זכר ולהיותם נכללים שמה לא זכרם הרב בפני עצמם׳ **ואל הספק** הי״ו שהוא למה לא

הה׳

זכר תשובת האורים והתומים בכלל העקרים כמו שזכר הרב חסדאי אשיב
ואומר שגם זה כבר נכלל בעקר השני שהוא ממציאות הנבואה לפי
שהאורים והתומים הם מין ממיני רוח הקדש אשר הוא במדרגה השני
ממדרגות הנבואה כמו שכתב הרב ז"ל בפרק ארבעים וחמשה חלק שני מספ'
המורה שהביא שזה ממדרגות הנבואה. ובמדרגה השני שהוא מרוח הקדש
זכר תשובת ענין האורים והתומים. הנה א"כ ענין האורים והתומים הוא מין
ממיני הנבואה ונכלל בעקר השני..

ואל הספק

השמיני עשר שהוא למה לא מנה הרב מכלל העקרים
שעלת התשובה והתפלה וראש השנה ויום הכפורים ולרבעה עקרי'
השנה כמו שעשה הרב ר' חסדאי. אשיב ואומר כי כמו שהתבאר בהקדמה
הזאת שאין ראוי שימנה עקר מן העקרי' בשום מצוה פרטית ממצות
התורה ומפני זה אין ראוי שנמנה התפלה והתשובה וענין ר"ה ויום הכפור'
ושאר השנה להיותם מצות פרטיות ואין ראוי שימנו בכלל העקרים כי
אם הדברים הכוללים אך כי הדברים האלה כלם כבר נכללו בעקר הה'
שראוי שנעבוד אליו ית' ולא לזולתו. שכבר ביארו חז"ל שהעבודה שבלב
היא התפלה. ויכללו ג"כ בעקר העשירי מהידיעה וההשגחה האלהית וביסו'
הי"א מהגמול והעונש ולפי זה לא נמנו בתוך העקרים..

הפרק השבעה עשר

נזכר שני ספקות אחרים..

ואל הספק

הי"ט שהוא הראשון אשר העיר
הרב חסדאי על הרב במה שמנה אנכי יי' אלהיך
מצוה בהיות המצוה מן המצטרף ולא תצויר בזולת אליה מצוה
ידוע. אשיב ואומר שהספק הזה קרה אלינו לפי שלא עמד בשלמות
על כונת הרב בביאור עקר הראשון והמצוה הראשונה שנאמין שהוא
ית' נמצא בלבד כי אם היה זה לעצמו היה הספק אשר העיר הר' חסדאי
קשה התרה מאד אבל היתה כונת הרב כמו שביארתי בהקדמה הב'
שמציאותו ית' הוא שלם בתכלית שהוא מחויב המציאות מצד עצמו
לא אפשרי. וכמו שהוכחתי מדבריו וכפי האמת הזה הנה יהיה המצוה
הוא האוה אשר השכנו שהוא נמצא ותהיה המצוה הראשונה שהוא יאמין
להאמין שלמות שמציאותו בתכלית השלמות אין בו חסרון כלל ושהוא
מחויב המציאות לא אפשרי. וכפי זה היה המצוה מצטרפת אל המצוה
וזולתו ולא יהיה העקר הזה שענינו שהוא יתעלה נמצא בלבד כמו שחשב
החכם הזה כי אם שמציאותו הוא בתכלית השלמות ושהוא מחויב
המציאות מצד עצמו ואינו תלוי בזולתו ולזה הוכיחו הרב מהדבור
הא' שאמר אנכי יי' אלהיך כי באמרו אנכי יי' יורה על היותו מחויב
המציאות וכמו שכתב הרב בספר המורה פרק ס"ג ח"א בשלמותו ית'

הנמצא

הנמצאים בספרים כלם נגזרים מהפעולות וזה מה שאין העלם כן אלא עם
אחד · שהוא יוד הא ואו הא שהוא שם המיוחד לו ית' ולזה נקרא שם המפור'
שענינו שהוא יורה על עצמו ית' הוראה מוחלטת אין השתתפות בו וכו' עכ"ל
ואומר עוד ואין ספק שזה השם העצום שלא יזכר בו אלא במקדש וכהני'
המקודשים לבד בברכת כהנים · והכהן הגדול ביום הכפורים יורה על ענין
אחד אין השתתפות בינו ית' ובין זולתו בענין ההוא ואי אפשר שיורה כפי
הלשון אשר אין אתנו היום ממנו אלא דבר מועט וכפי מה שיקרא על
ענין חיוב המציאות סוף דבר נפלאת זה השם והשמרה מלקרוא אותו כן
הוא להיותו מורה על עצמו ית' מאשר לא ישתתף אחר מה בדרוש · כהוא'
ההיא מזה שאמר עליו זה שמי המיוחד לי וכו' · הנה התבאר מזה שבאמר'
אנכי י"י ביאור להם היותו מחוייב המציאות שעליו יורה שם יוד הא ואו
הא · ואמנם מה שאמר עוד אנכי י"י אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
הוא להודיעם שאותו הנמצא ראשון המחוייב המציאות הוא בב"ת היכולת
שהוא המכוון בשם אלהיך ולא בכנוי להגיד שהוא המנהיג בישראל כי הוא
האלוה אשר הוציאם מארץ מצרים ומשו זכר יציאת מצרים כדי שיכירו
אלהותו ויהיה שיעור הכתו' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית
עבדים · אנכי י"י כלומ' שהוא היכול שהשגיח בהם והוציאם ממצרים הוא
י"י ר"ל מחוייב המציאות וזהו מה שיאמין הרב בעקר הא' ובמצוה הראשונה
כפי מה שהבנתי מדבריו ולתת הראיה לדעת טעם מה שביארתי בזה
לא ישאר מקום אל הספק הזה אשר העיר הר' חסדאי · ואמנם בעל
ספר העקרים הביא בהפך הספק הזה לדין אחר והוא אומרו שמאמר
כבוד י"י אשר עין בעין נראה לישראל ביום מתן תורה היה מורה
מציאותו ית' באלהותו ושהכבוד ההוא הנראה בהר האלהים היה מצוה אותם
שיאמינו מציאותו ית' ואלה דברי רוח הם כי אנכי י"י אלהיך הוא מאמר
הש' ית' לא מאמר הכבוד · ואחרים אמרו שהיתה כונת הדבור הא' שיצוה
הש"י אותם להאמין כי הוא ית' נותן להם התורה ומדבר עמהם ושאין כן
דבר מושפע מהגרמים השמימיים ולא מצבא המרום ושזהו אמרו
אנכי י"י אלהיך אשר הוצאתיך · ומה שכתבתי אני הוא היותר מתיישב אמתי
ונכון כפי שרשי הרב ודבריו · **ואל הספק** הי"ט והוא השני שהעיר
נ"ע הר' חסדאי על אשר מנה הרב אנכי י"י אלהיך מצוה
באמרו שכל מצוה ואזהרה לא יפול אלא בדברים שיש לרצון ולבחירה
מבוא בהם ומה שאין כן באמונות שאינם נקנות ברצון ובחירה · אשיב
ואומר שכבר ביארתי בהקדמה העשירית שעם היות שהאמונות יחולו
ויגיעו בלב האדם ונפשו כמו שיחולו הציורות הטבעיות בנושאיהן שיגיעו
בעצמו ובהכרח מבלתי בחירה ורצון · הנה עם כל זה אין שיגיעו האמונות

ההם אם לא יקדמו אליהם ההכנה הקודמת מידיעת הדברים המביאים
אותם האמונות שהם פועלים אותם בנפש והידיעות והחקירות והבחינות
ההם וההתלמדות הזה הם ההכנות וההקדמות המביאות אל האמונות
ואין ספק שההכנות ההם הם מפעל הרצון והבחירה ושיהיו נקנות
בזמן כי לאדם שירצה לשמוע וללמוד וללמד ולדעת אותם הדברים
שיחייבו ויולידו האמונה בנפשו אם לא ירצה להתעסק בזה. והנה הרב
לא מנה מצות עשה יצירת האמונה ואמתתם כי אם ידיעת הדברים
ההם ולמודם המביאים אל קנין האמונות ולכן אמר בפסוק הראשון מ״ע
מספר המדע ביסוד הראשון שהוא אמונה חוב המציאות כשביאר
ענינו אמר ז״ל. וידיעת דבר זה מצות עשה וכו׳. הנה לא אמר הרב
ואמונת דבר זה מצות עשה כי לא תלה המצוה באמונה כי אם בידיע׳
הדברים ההם שהם מביאים אל האמונה וכן אמר בעקר השני שהוא
יחודו יתעלה וידיעת דבר זה מצות עשה כי תלה המצות בידיעה
ובהתלמדות הדברים ההם לא באמונות שהם היצירות המתעוררות
בנפש. ועם היות שבספר מנין המצות אשר לו כתב הרב בשני הרא׳
המצות האלה וז״ל היא המצוה אשר נצטוינו באמונת הייחוד וכו׳
אין כוונתו שתהיה המצוה על יצירת האמונה המצויירת בנפש כי
אם על ידיעת הדברים ההם המביאים אליה נסמך על מה שכתב
בספר המדע כמו שאמרתי כי הוא המקום השלם העצמי לביאור
זה. ובספר מנין המצות לא כוון הרב כי אם בלבד על מספר המצות
מגולת לדבר אחר.

הפרק השמונה עשר

בהתר הספק העשרים.

ואל הספק העשרים שהוא הג׳ שהעיר נ״ע הרב הר״ר חסדאי מאותו מאמר של ר׳
שמלאי. שהביא הרב מהספרת המצות לבאר שאנכי י״י אלהיך היא מצוה
והוכיח ממנו שאינו כן רצ שהוא דעת בעל הלכות גדולות שלא מנה
אנכי י״י אלהיך למנין תרי״ג מצות. והרמב״ם בספר הטענות אשר עשה
על ספר מנין המצות הביא הטענה הזאת לקיים דברי בעל הלכות
גדולות. ומשם לקחה הר״ר חסדאי. ואני אשיב עליה שהרב הגדול יחשוב
שבאמרם אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום לא כוונו כי אם
על שני הפסוקים הראשונים שהם אנכי י״י אלהיך אשר הוצאתיך מארץ
מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. ולא יותר
וזה כי שני הפסוקים האלה לבדם שמענו מפי הגבורה להיותם
יסודות ופנות גדולות באמונות. ואמנם שאר הפסוקים לא תעשה לך
פסל וכל תמונה וגו׳ יחשוב שמענום מפי משה כשאר הדברות

ואף

ולזה שטענו על זה הרמב"ם והר' חסדאי שאין ראוי שיוקח מאמר לא יהיה
לך כי אם כולל הדבור הנמשך עד לאוהבי ולשומרי מצותי לפי שדרך
אותם הפסוקים בלשון מדבר בעדו ושאר הדברים באו בלשון נסתר אין
טענתם בזה כלום כי אינו מהקושי שידבר משה הדברים מפיו ויאמר
אותם בשם האל יתעלה שולחו. וכבר נמצא כזה בכתוב פעמים רבות
ראה בסוף סדר והיה כי תבא בפרשת ויקרא משה אל כל בני ישראל
כי עם היות משה המדבר בשמו מפיו כמו שאמר אתם ראיתם את כל
אשר עשה ה' לעיניכם וגו'. ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו'. הנה אמר
מיד ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה וגו'. למען תדעו כי אני ה'
אלהיכם. וחזר לדבר בשמו שאמר ותבאו אל המקום הזה. ויצא סיחון
לקראתינו למלחמה ונכם. וכן בהרבה מקומות ידבר משה פעמים בשם
שלחו וכזה יהיה אומרו בכאן כי ה' אלהיך אל קנא. לאוהבי ולשומרי
מצותי. ושאר הפסוקים ששמעו אותם מפי משה עם היותו מדבר
אתם בשם שלחו כי להגיד להם הדברים באותו הענין עצמו ששמע
אותם. ואתה תראה שגם לדעת הרב חסדאי. והרמב"ם נצטרך לומר
כן בהכרח לפי שאם היתה מנותם במאמר אנכי ולא יהיה לך על הדבור
כלו עד לאוהבי ולשומרי מצותי. הנה עם היות שלא נמנה בכלל
המצות אנכי ולא יהיה לך להיותם אמונות הנה על כל פנים ישארו
באותו דבור שלשה מצות והם לא תעשה לך פסל. לא תשתחוה להם
ולא תעבדם. ואיך א"כ יעלו כלם לתרי"ג מצות. כי תרי"ג הם וכבר הרגיש
הר' חסדאי. בספק הזה וכתב שאין שתי מצות לא תעשה לך פסל ולא
תעבדם. כי לא תשתחוה היא בכלל לא תעבדם לפי שההשתחויה היא
מין ממיני העבודות. אבל זה אין טעם לו לפי שכל החכמים שמנו
המצות מנו לא תעשה לך פסל מצוה אחת. לא תשתחוה להם מצוה
בפני עצמה. ולא תעבדם מצוה אחרת. ויותר היה ראוי לפי דרכו שיאמר
שלא תשתחוה להם ולא תעבדם שניהם יכללו בלאו לא יהיה לך ושהם
מינים מאותו הכולל אותם. ויהיו א"כ שתי המצות לא יהיה לך ולא
תעשה לך פסל. אבל פשט הכתוב לא יקבלהו כי הכתוב יאמר
אנכי ה' אלהיך היא מצוה אחת. ושניהם ר"ל היותו ית' מחוייב המציאות
שלם בתכלית השלמות. והיותו אחד השיגו אותם מפי הגבורה. והתורה
על זה הוא מאמר אדוננו משה במשנה תורה. אתה הראית לדעת כי
ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו. כי באמרו ה' הוא האלהים כוון על
השרש הראשון שהוא מחוייב המציאות שלם בתכלית השלמות.
ובאמרו אין עוד מלבדו כוון על שרש הייחוד ושניהם אמרו ששמעום
מתוך האש כי היה התכלית המראה כלה כדי שישתלמו בשתי האמונות

היקרות האלה וזהו אומרו אחרי אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלהים
אין עוד מלבדו· מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ
הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש· ואין ספק שמכאן
למדו חז"ל שאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום ושלא כוונו כי
אם על שני הפסוקים האלה כמו שאמרתי· ולכן תמצא הדעת הזה
מוסכם בדבריהם ז"ל לא בלבד במסכת מכות בדברי ר' שמלאי שהיא
הראיה שהביא הרב כי גם במקומות אחרים הסכימו עליו· אמרו במדרש
חזית· ר' יהושע בן לוי שני דברות שמעו ישראל אנכי ולא יהיה לך
הה"ד ישקני מנשיקות פיהו ולא כל הנשיקות· ורבנן אמרי כל הדברות
שמעו ישראל מפי הקב"ה· ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי טעמון דרבנן
אחרי כל הדברות מ"ט דבר אתה עמנו ונשמעה מאן עביד ליה
ר' יהושע בן לוי פליג שאין מוקדם ומאוחר בתורה או אינו מדבר
דבר אתה עמנו ונשמעה אלא אחר שתים או שלשה דברות· ר' עזריה
ור' סימון ור' יהושע בן לוי תפש שיטתיה אחר תורה צוה לנו משה כל
התורה תרי"ג מצות הוי· תורה בגימטריא עולה תרי"א· תרי"א מצות
דבר משה עמנו ברם אנכי ולא יהיה לך לא שמענו מפי משה אלא מפי
הקב"ה הה"ד ישקני מנשיקות פיהו· הנה למדנו מזה שרבים מחכמי ישר'
עלו בזה הדבר וגם שקצתם הסכימו שכל הדברות שמעו מפי אל
ולא הוקשה אצלם היות קצת הדברות בלשון האל ית' המדבר בעדו
וקצתם בלשון משה כשליח המדבר· ויצא לנו מזה שדעת הרב הגדול
נכון כפי שרשי חז"ל ושתי המצות הם אנכי ולא יהיה לך אם שאמר
שאמר לא יהיה לך הוא כולל לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם
ולא תעבדם ולכן קראוה מצוה אחת מצד כללותה· ואם שאמר שכוונו
בלא יהיה לך אותו לאו ואותו פסוק בלבד שמעו מפי הגבורה· ושאר
הפסוקים לא תעשה לך פסל לא תשתחוה להם ולא תעבדם שמעו
מפי משה ולא מפי הגבורה ולולי זה לא היו תמיד אומרים. אנכי ולא
יהיה לך בלבד ולא זכרו שאר המצות כשמם· וכבר התעוררו חכמים
אחרונים מבני עמנו להוכיח ממאמרי חז"ל שאנכי ה' אלהיך אינו מצוה
וכדעת בעל הלכות גדולות שחושב שאין ראוי להכנס במנין תרי"ג
המצות מה שהוא עקרי האמונה וכל המצות תולדות לה כי כל
המצות הם גזרות שגזר לנו השם יתעלה אחר האמונה הזאת ומי
שאינו מאמין באלהות אין לו תורה כלל ולזה חשב שאנכי ה' אלהיך
הוא עקר האמונה ויסודה כי אין לתורה אילן כי אם עקר אחד שהוא
זה ולכן לא מנאו מצוה והשאר כלו הם מצות· וזהו מה שאמרו
במכילתא לא יהיה לך אלהים אחרים למה נאמר שהוא אומר אנכי

ה' אלהיך משל למלך שנכנס במדינה אמרו לו עבדיו גזור עלינו גזרות אמר להם לאו כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזרות שאם מלכותי אינכם מקבלים גזרותי איך אתם מקיימים· כך אמר הקב"ה לישראל אנכי ה' אלהיך אני הוא שקבלתם מלכותי לכן קבלו גזרותי הוי לא יהיה לך אלהים אחרים על פני עכ"ל לשון מכילתא· ויראה ממאמרם ז"ל שהתחלת הגזרות והמצות היא דבור לא יהיה לך ושדבור אנכי היא האמונה בשרש שכבר האמינו במצרים· וכן אמרו תמיד שאנכי ה' אלהיך הוא קבלת מלכות שמים· וגם כן הביאו ראיה על זה ממה שאמרו בהוריות כדתני מנא לה תנא משתעי קרא דבי ר' ישמעאל תנא מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם· אי זו היא מצוה שנאמרה בתחלה הוי אומ' זו ע"ז והקשו על זה והוא אמר מר עשר מצות נצטוו ישראל במרה אלא מאורייתא כדשנינן ומעקרא שאן דבור אנכי מצוה לא הוו אומרים שדבור ע"ז שנאמר בתחלה· והנראה לי בתשובת כל זה הוא שחכמינו ז"ל לא שללו שיהיה אנכי ה' אלהיך מצוה· אבל היו אומרי' שהוא קבלת מלכות שמים ולא היו קבול מצוה הוא יצוה אותם השם שיקבלו עול מלכותו עליהם· אבל ראו בחכמתם שהמצוה הראשונה הוא כוללת והיא עמוד ועקר לשאר המצות ולכן אמרו כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזרות וקבול המלכות הוא בדבור הראשו' אנכי ה' אלהיך והיא לדעתם מצוה שצוה השם שיקבלו מלכותו· ואחרי המצוה הכולל' העקרית הזאת כשם שקבלתם מלכותי כך תקבלו גזרותי· והבן כי הגזירות כקראו המצות המעשיות וקבלת מלכות שמים היא מצוה אמונית· וכן אמרו שקדמה בהכרח המצוה האמונית מקבלת מלכות שמים על הגזרות כלם שהם המצות המעשיות שבאו בתורה לא שיאמר חז"ל שקבול מלכות שמים איננו מצוה אבל היה ההבדל ביניה ובין הגזרו' שהיא אמונה כוללת ועקרית ושאר המצות הם גזרות ומצות מעשי' מעשיות פרטיות· ראה מדברי הרמב"ן בפי' פרשת וישמע יתרו על פסוק אנכי ה' אלהיך כתב ז"ל אנכי ה' אלהיך הדבור הזה מצות עשה יורה ויצוה אותם שידעו ויאמינו כי יש ה' והוא אלהים להם כלומר הויה קדמון מאתו היה הכל בחפץ ויכולת· והוא אלהים להם שחייבים לעבדו וכו'· ואמרו עוד ז"ל וזו המצוה הנקרא בדברי רבותינו קבלת מלכות שמים· וכן אמרו במכילתא לא יהיה לך אלהים אחרים על פני למה נאמר לפי שהוא אומר אנכי ה' אלהיך משל למלך שנכנס במדינה וכו'· הנה הביא הרב המאמר ההוא אשר זכרתי ממכילתא והוליך ממנו שאנכי ה' אלהיך הוא קבלת מלכות שמים ושהיא מצוה· ואמנם מה שטענו נ"ל כל זה מאותה סוגיא שבא במסכת

הוריות דבי ר' ישמעאל האומר למן היום אשר צוה י"י והלאה לדורותיכם·
אי זו היא מצוה שהיא תחלה הוי אומר זו ע"ז שאומרה שהמצוה הראשונ'
היא לא יהיה לך אלהים אחרים על פני והוא המוכיח שאנכי י"י אלהיך
אינו מצוה· ואשיב ואומר שהיה דעת ר' ישמעאל שאנכי ולא יהיה לך
כדבור אחד שאמרן וכמו שדרשו אחת דבר אלהים שתים זו שמענו כי
לכן ההתחלה אשר זכר אינה בדיוק לא יהיה לך אלהים אחרים אבל
ההתחלה היא אותו דבור הכולל אנכי ולא יהיה לך כי עם היות שיש ב
בהם שתי מצות כדברי הרב גם ומתאחדות שאופן שניהם דבור אחד·
ולכן היה אחד מהם עשה אנכי י"י אלהיך והשני לא תעשה שהיא
לא יהיה לך והיא לא תעשה מגזר עשה· ולכן פירש בו הרב לא יהיה
לך שלא יעלה במחשבה שיש אלוה אחר· והאזהרה על ע"ז· והאמת
הוא מה שפי' רש"י כאותה פניו ז"ל· אי זו מצוה שנאמרה בתחלה הוי
אומר זו ע"ז· דבתחלת עשרת הדברות אנכי ולא יהיה דהיינו ע"ז כו'·
הנה פירש שמה שאמר אי זו מצוה שנאמרה בתחלה לא כוון בו על
לא יהיה לך בלבד כי אם על שני הדברות שהם אנכי ולא יהיה לך
אשר בתחלת עשרת הדברות שיש בהם ענין ע"ז· ומזה לא שלול
שיהיה ג"כ אנכי מצוה גם כי בעל התלמוד לא שיער המאמר הזה
בעיונו שאמר על דרך הקושיא והא אמר מר עשרה מצות נצטוו יש'
במרה ופסק ואמר שאותו המאמר אי זו היא מצוה שהיא תחלה אין
ראוי לקבלו ויהו אמרו אלא מסורתא כדשנין מעיקרא פי' אלא אב'
היותר מחוור ונראה הוא מה ששנינו בראשונה לא זה המאמר אי זו היא
עבודה מצוה שהיא תחלה· וכבר נמצאו מאמרים בדבריהם ז"ל
מודים שאנכי י"י אלהיך הוא מכלל המצות ומכלל עשרת הדברות
וזה כמה שאמרו בילמדנו בפרשת נשא הנואף והנואפת עוברים
על עשרת הדברים וכו' כי יצא על אנכי שכל הנואף אשת חבירו
כופר בהקב"ה שנא' כחשו בי"י ויאמרו לא הוא וכו'· עוד שם בפרשת
קדושים וכן בויקרא רבה מזכיר שעשרת הדברות כלולים בפרשת
קדושים ז"ל רב' לוי אומר מפני שעשר הדברות כלולים בתוכה אנכי
י"י אלהיך וכת' הכא אני י"י אלהיכם ולא יהיה לך וכת' הכא ואלהי
מסכה לא תעשו לכם· לא תשא וכת' הכא ולא תשבעו בשמי לשקר
זכור את יום השבת וכת' הכא את שבתתי תשמורו· כבד את אביך
ואת אמך וכת' הכא איש אמו ואביו תיראו· לא תרצח וכת' הכא
לא תעמוד על דם רעך· לא תנאף וכת' הכא אל תחלל את בתך
להזנותה· לא תגנוב וכת' הכא לא תגנובו· לא תענה וכת' הכא לא
תלך רכיל· לא תחמוד וכת' הכא ואהבת לרעך כמוך וכו'· הנה

כאלו

ביארו שהמצות כלם כללו בי׳ הדברות אותם שעשאם באו נמרצות קדושים ומכללם הנו אנכי וכל זה מבה שיורה היות אנכי י״י אלהיך מצוה כדברי הרב׳ ואין להפליא מבה״ג שלא מנה עליו כי הנה תלה ג״כ שמצות הייחוד שמנו אותה הרמב״ן והרמב״ם ושאר החכמים כלם לא מנה אותה בעל הלכות גדולות ומנה בלבד לקרות ק״ש וחשב שדבור אנכי ומצות הייחוד עניינם אחד ומקבלת מלכות שמים ושהם עקרי התורה ואינם מצות׳ ואולי מטעם הר׳ חסדאי שלא יפול שם מצוה עדרה על האמונות׳ ולכן עשה הגאון המצוה לקרוא ק״ש לא להאמין הייחוד׳ אבל דרך הרב הוא מסכים מכל צד כי חז״ל תמיד אומרים מצות הייחוד ותמיד הוכיחו אותה מפסוק הראשון ש׳ מפרשת שמע׳ וכל זה יוכיח שדברי הרב כלם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת׳

הפרק התשעה עשר

כהבר שלשה ספקות אחרים׳

ואל הספקות ט״ו וכ״ב
שהם ה׳ והב׳ מאשר העירותי לט׳ שהם למה״

בספר המדע בהלכות יסודי התורה הביא הרב קצת מהיסודות והעקרים שזכר כבר׳ המשנה והש״ס קצתם׳ ולמה בתוך הלכות יסודי התורה הביא דברים אחרים שאינם מכלל היסודות כמו לאהבה את השם ליראה ממנו ללכת בדרכיו לקדש שמו שלא לחלל שמו שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם וענינים אחרים מחכמת הטבע והאלהות אשר זכר שמה׳׳ **אשיב** ואומר שהרב הגדול בפי׳ המשנה הביא זכרון העקרים אשר ראוי שיאמין כל בעל דת להודיע מי הוא אשר יקרא בן ישראל שיש לו חלק לעה״ב ומי אלה הכופרים שאין להם חלק לעה״ב ולא יקראו בשם ישראל׳ ולזה כת׳ שמה בהתחלת העקרים ז״ל ודמה שצריך לזוכרו בכאן והוא מקום ראוי לבארו בו שעקרי תורתינו ויסודותיה הם י״ג וכו׳ הנה ביאר שאותו מקום היה ראוי והגון לבאר בו עקרי הדת. מאשר הם עקרים אמנם בספר משנה התורה היד הגדולה אשר עשה הרב לא היתה כוונתו כי אם לבאר המצות אשר בספר תורת האלהים וכמו שביארו בפתיחת פירושו ולכן מנה בתחלת המצות כלם אחת אחת למנין חשבון ואחרי מנינם עשה חלוקת חבורו לפי פרקיו והלכותיו ורשם המצות אשר יבאו בהם כי זה היה התכלית המכוון שמה ולכן אמר בפתיחת הספר ז״ל הלכות יסודי התורה יש בכללם עשר מצות שש מצות עשה וארבע מצות לא תעשה וזהו פרטן׳ א׳ לידע שיש שם אלוה׳ ב׳ שלא יעלה במחשבה שיש שם אלוה אחר זולתו׳ ג׳ ליחדו ד׳ לאהבו ה׳ ליראה ממנו ו׳ לקדש שמו ז׳ שלא לחלל את שמו׳ ח׳ שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם ט׳ לשמוע מן הנביא המדבר בשמו׳ י׳ שלא לנסותו וביאור כל המצות אלו בפרקים אלו עכ״ל׳ הנה התבאר מדבריו שאין הכוונה הראשונה בהלכות האלה כי אם ביאור המצות לא ביאור העקרי׳ שכבר

התבאר במקום הראוי אלי שהוא פי׳ המשנה בהלכות האלה כמו שאמרתי·
ואמנם הביא הנה הלכות יסודי התורה לבאר אותם היסודות שיש בכללם
מצות. ולכן אמר כל׳ יסודי התורה כי אם כלשון סתמי הלכות יסודי התורה
ואינו אב׳ מהקונט׳ שיזכור בלבד אותם היסודות שיש בכללם מצות ר״ל
שיתיחסו אליהם ולכן תמצא שבהקדמת הספר כשחלק החבור לי״ד ספרים
א״ל ספר ראשון אכלול בו כל המצות שהם עקרי דת מרע״ה ויצריך
האדם לידע אותם תחלת הכל כגון ייחוד השם ב״ה ואסורי ע״ז וקראתי
שם ספר זה ספר מדע עכ״ל· הנה ביאר שהיה התכלית הא׳ ביאור המצות;
ולכן הביא מהיסודות אותם שהיו מתיחסות אותם לא זולתם· ובעבור
זה היה שהביא לאהבו ליראה ממנו לקדש שמו להיותם מצות עיקריות
עבודות ומתיחסות עם אותם היסודות; ולהיות המקום ההוא מיוחד
בענינם ורצונו אל ביאור המצות היה שהביאם בהלכות האלה· ועוד
אני אומר בתשובת זה שכאשר תשים העיון באותם הפרקים בהלכות יסודי
התורה תמצא שזכרון העקרים והיסודות כלם עם היות שלא באו שמה
באותו סדור מהקדימה והאיחור שהביאם בפי׳ המשנה כפי כוונת כל
אחד מההקדמות כמו שזכרתי· כי הנה בפרק הראשון זכר הרב בפי׳ מ״ג
שלשת העקרים הראשונים שהם היותו ית׳ נמצא שלם בתכלית השלמות·
מחויב המציאות והיותו אחד ושאינו גשם ולא כח בגשם· ובפרק השני
זכר הנבראים כלם ובפרט מדרגות השכלים הנבדלים· וכן בשאר הפרקי׳
ג׳ וד׳ זכר ענין הגרמים השמימיים וד׳ יסודות והמורכבים מהם והביא
כל זה כדי להוליד מהם שהוא ית׳ קדמון וכל מה שזולתו מחודש ואינו
קדמון כשנעדריהו אלין כי זה ידענו ממה שביאר הרב בענינים האלה
שענינם אמצעיים ונפלים שהם כלם ברואים ומאחר שהם נבראים ומחודשי׳
מחויב הוא שנשה אלוה קדמון שבראם ויצא לנו ג״כ מזה הספור העקר
הה׳ שהוא ית׳ ראוי שנעבוד ושנרים קול ברוממותו· ואין ראוי שנעשה
כן לבריאה אחר לפי שפעולותיהם מסודרות ומוגבלות ואין להם חפץ
ולא בחירה לפעול בחלוף מה שיפעלו אם הרוחנים השמימיים עם היותם
חיים משכילים ואם השפלים שאינם כן ולכן בשלשת הפרקים האלה שהם
ב׳ וג׳ וד׳ זכר הרב מגדולותיו של הקב״ה כדי שמשם נדע שראוי לעבדו
ושכל הנמצאים מיראו ממנו· והנה הביא בכללם לאהבו וליראה ממנו
לפי שמההבחינות האלה רל׳ מצד האהבה והיראה ראוי שנעבוד את השם
שהם שני מיני העבודה שזכרו חז״ל לשמה מצד האהבה ושלא לשמה מצד
היראה· ולפי שראוי לאהבו ראוי לקדש שמו ולפי שראוי ליראה ממנו
ראוי שלא לחלל את שמו ושלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם· הנה אם
כן באו המצות כלם מתיחסות אל העקר הה׳ שהוא שראוי לעבדו וכפי׳

הבא

הביא הרב ב' העקרים ו' וז' שהם מציאות הנבואה ומדרגת נבואת
משה רע"ה ובפה"מ ופרש"ע הביא העקר הח' שהוא תורה מן השמים והעקר הט'
שהוא נצחיות התורה· ועוד תמצא שבפר' ב' הקודם זכר הרב העקר החמישי
העשירי· והוא מהידיעה האלהית· ולכן ידיעתו הדברים ואמנם בפ' ה' העיר
הרב על העקר הי"א שהוא מהשכר והעונש ולכן הביא שמה מצות קדוש
השם· שאחר הדברים שעוברם הרבה עונש גדול· ואמנם ב' העקרים האחרונים
מציאות המשיח ותחיית המתים לא הביאם הרב בהלכות יסודי התורה לפי
שהם אינם נכללים בעקר הי"א שהוא מהשכר והעונש כמו שבארתי בהקדמה
ה'· והנה הביאם הרב בהלכות תשובה פ"ט לפי שאינם מתייחסים אל המצות·
הנה התבאר מכל זה שכל אותם הי"ג עקרים שהביא הרב בפי' המשנה כלם
באו בדבריו בספר המדע בהלכות יסודי התורה כפי דרך אשר זכרתי·
ושאר הדברים שהביא באותם הלכות הם מתייחסים אל היסודות והעקרי'
ההם ולכן הובאו שמה··

ואל הספק הי"ג שהוא הג' מאשר העירותי
אני ג"כ ר"ל מה היה שמכל הי"ג עקרים ליסודי
התורה אשר זכר הרב לא מנה במנין המצות כי אם הב' הראשונים מהם
ר"ל מהמציאות השי' ואחדותו ושאר העקרים לא מנה אותם במנין המצות
לא בעשה ולא בלא תעשה· ואשיב ואומר שהעיקר הג' והוא שהאחד ית'
אינו גוף ולא כח בגוף לא ראה הרב למנותו מצוה עם היותו שהוכיחו מפסוק
ונשמרתם מאד לנפשותיכם וגו' לפי שלא נכללו במנין המצות כי אם אותם
הדברים שצוה הש"י עליהם כמו מצות הייחוד שצוה על אמונתה באמרו
שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד כמו אמר שמע והאמן הדבר הזה· וכן
מנה אנכי יי' אלהיך מצוה לפי שהיה אומרו בזה לשון ציווי אמנם הלאו
אשר בפסוק כי לא ראיתם כל תמונה היא שלילה לא מניעה· וכבר כתב
הרב בספר מנין המצות אשר לו בשרש הששי מאותם השרשים שהקדי'
במנין המצות שאין ראוי למנות שלילת החיוב עם האזהרה שהוא כמו אין
לנערה חטא מות· לא יומתו כי לא חופשה· לא יבקר הכהן· ומזה המין טעה
בעל הלכות גדולות· והארץ לא תמכר לצמיתות שהיא אצלו שלילה לא
אזהרה· הנה אל אמרו ונשמרתם מאד לנפשותיכם יזהירם בכלל שלא
יטעו באמונותיהם· שאמרו כי לא ראיתם כל תמונה הוא שלילה לא אזהרה·
גם כי הוא טעם המיעוט כמו שאמר כי לא ראיתם כל תמונה· וכבר כתב
הרב בשרש ה' מאותו ספר מנין המצות שזכרתי שאין ראוי למנות טעם
המצות במנין המצות· והוא כמו לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב
לקחתה· ולא תחטיא את הארץ ולכן לא מנאה בכלל המצות· גם כי הרב
עצמו כתב בפה"מ מספר המדע שהרחקת הגשמות הוא ענף מעיקר
האחדות שלא יצוייר הבורא גוף ואם היה יהיה מתחלק ויהיה רבים לא

חסד · ולפי שהרחקת הגשמות נכלל באחדות לכן הסתפק הרב במנותו
האחדות מצוה ולא מנה הרחקת הגשמות להיותו נכלל בה · ולכן זכרו
בפרק הי״ט מאותם השרשים אשר זכרתי מספר מנין המצות שאין ראוי
למנות חלקי המצוה בפרט חלק חלק בפני עצמו כ״א המקובץ הכולל ·
הנה התבאר מכל הבחינות האלה שאין ראוי למנות העקר הג׳ שהוא הר״ם
הרחקת הגשמות מצוה מן המצות · ואמנם היסוד הד׳ שהאחד ית׳ הוא
הקדמון וכל מה שזולתו אינו קדמון הנה קדמותו אנו למדין כמו שכתב
הרב מפסוק מעונה אלהי קדם ועם היותו ספור אמת אין בו זכר מצוה
ישוה אותנו ית׳ על זאת האמונה ואמנם אמרו וכל מה שזולתו אינו קד׳
קדמון עם היות שהתבאר מפסוק כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת
הארץ הנה זהו טעם מצות השבת שהוא על החדוש · וכבר זכרתי ש
שלדברי הרב בשרשיו שאין ראוי שנמנה טעם המצוה מצוה בפני עצמה
ואמנם העקר הה׳ שהוא הקב״ה הוא לבדו הראוי להעבד כבר כתבתי
שהרב לא למד העקר הזה מפסוק ועבדתם את ה׳ אלהיכם ואותו
תעבודו · כי אותם הפסוקים יזהירונו על מעשה העבודה והתפלה ·
והעקר אינו שנעבוד אותו בפעל כי אם שנאמין שהוא לבדו הראוי
להעבד · ולכן כתב הרב ביסוד זה העקר והיסוד ז״ל והיסוד הה׳ הזה
אנו למדין מן המצוה שמצאוינו שלא לעבוד ע״ז וכו׳ הנך רואה
שהעקר הזה אנו למדין אותו מן המצוה אבל אינו עצם המצוה · וכ״ש
ואמנם היסוד הו׳ שהוא מציאות הנבואה במין האדם בכלל · והיסוד
הז׳ ממעלת נבואת מרע״ה · והיסוד הח׳ מן התורה מן השמים והיסוד הט׳
מנצחיותה · והיסוד הי׳ מהידיעה האלהית · והיסוד הי״א מהשכר והעונש
והיסוד הי״ב מביאת המשיח והי״ג מתחיית המתים · הם כלם אמונות
אמתיות לפי שפורשו מן התורה ובנביאים ובכתובים אבל לא נמנו ש
במנין המצות לפי שלא באו פסוקים שצוה הש״י על אמונתם · ולכן
יתחייב אם אינם מצות שתהיה אמונתם דעות לפי שכל ספורי התורה
ומדעיה אינם נמנין במנין המצות ונתחייב להאמינם מפני פשוטיהם וכ״ש
הדברים האלה כלם יוכללו בדבריהם ז״ל כל האומר כל התורה כלה
מפי השם ית׳ חוץ מפסוק אחד הרי זה בכלל כי דבר ה׳ בזה · לפי
שהתורה כלה ספוריה ומצותיה עלינו להאמינם בשלמות עם היות
שקצת מאמריה באו באופן האזהרות והמצות ר״ל שצוה והזהיר
הש״י עליהם בפרט ושאר הדברים באו באופן ההודעות והספור
והתוכחה · והם בתכלית האמתות כמו המצות עצמם ·

הפרק הכ״ב

בהתר ג׳ ספקות אחרים ·

ואל הספק הכ״ב
שהוא הי׳ מאשר העירותי וכן הכ״ג והכ״ד שהם

הה' והן לאשר הערותי על דברי הרב בתחלת הפרק הראשון מספר
המדע ראיתי להטיב עליהם עם ביאור דברי הרב בתחלת הפרק שבו
אמר יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא
כל הנמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמ
ר' מאמתת המצאו ואם יעלה על הדעת שכל הנמצאים מלבדו מצויים הוא
לבדו יהיה מצוי ולא יבטל הוא בבטולם. שכל הנמצאים צריכי' לו והוא
ב"ה אינו צריך להם ולא לאחד מהם עכ"ל. הנה התחיל הרב בעקר הא' שהוא
היות הש"י הוא המצוי הראשון ר"ל ראשון במעלה ושלמות ושהוא מחויב
המציאות. כמו שביאר אריסטו ולפי שהעקר הזה הוא ראשון לכל שאר
העקרים והוא העמוד שכלם נשענ' עליו לכן אמר הרב עליו שהוא יסוד
היסודות כי כמו שיסודי התורה הם העקרים והשרשים שהתורה בנוי'
ותבטל בבטולם כבה כי היסוד הראשון אינו בלבד יסוד לתורה אבל גם הוא
יסוד לשאר היסודות וכלם נשענ' ומיוסדים עליו שאו יעלה על הדעת
שיבטל היסוד הראשון יבטלו כל שאר היסודות ומזאת הבחינה קרא
היסוד הזה יסוד היסודות. ולכן אמר אחרי זה שזהו העקר הגדול
שהכל תלוי בו. ולפי שבתחלת החלק הב' מספר המורה ביאר הרב זה
העקר בראית המופת ובזה הפרק ביארו מהפסוקים אמר הרב שאין בזה
סתירה לפי שהעקר הזה יסכימו עליו השכל והדת ולכן כפי התורה היה
יסוד היסודות ומזאת הבחינה ביארו בזה הפרק מכח הכתובים וכפי החק'
החקירה המופתית היה עמוד החכמות ומזאת הבחינה היא ביארו בספר
המורה כפי ההקדמות העיוניות ואמר לידע שיש שם מצוי ראשון רצון
הכוונה במלת שם על הרמיזה המקומית כי אם על האמיתות הנאמר
בכלל שלו אמר שיסוד היסודות והעקרים התוריים כלם ועמוד החכמות
המחקריות הוא לידע שיש בסדר הנמצאים מצוי ראשון לכולם ר"ל
במעלת המציאות ולהשיגו שהוא ממציא כל הנמצא ר"ל שהוא עלה
וסבה ראשונה להם לפי שכל הנמצאים משמים וארץ ור"ל בשמים
הגרמים השמימיים המתנועעים בסבוב התמידי והשכלים הנבדלים
המניעים אותם והארץ שהוא המרכז אשר עליו יסבוהו ומה שביניהם
ר"ל היסודות והמורכבים מהם שהם בין השמים ובין הארץ שכלם לא
נמצאו אלא מאמתת המצאו. הנה אם כן ביאר בזה שהוא ית' סבת
הסבות. ולביאור חיוב המציאות אמר ואם יעלה על הדעת שהוא אינו
מצוי וכו'. ר"ל שבהסתלק הסבה יסתלקו המסובבים כלם. אבל בהסתלקות
המסובבים לא ימשך שיסתלק הדבר שהוא סבה להם. ולפי שזה דבר
מדומה ואינו דבר אפשרי ר"ל הסתלקות הסבה הראשונה ית' לכן

אמר הרב ואם יעלה על הדעה שאינו מצוי כי זה דבר ידמהו האדם·
אבל אמת שיהיה כן וסתם הדין באמרו שכל הנמצאים צריכין לו והוא
ב״ה אינו צריך להם ולא לאחד מהם כי זהו ענין המחוייב המציאות
שמציאותו אינו תלוי בזולתו ומציאות כל הדברים תלוי בו· עוד אמר ז״ל
לפיכך אין אמתתו כאמתת אחד מהם הוא שהנביא אומר וי״י אלהים אמת
הוא לבדו אמת: ואין לאחר אמת כאמתתו והוא שהתורה אומרת אין
עוד מלבדו כלומר אין שם מצוי· אמת מלבדו כמותו עכ״ל רצה הרב
לאמר בזה ענין אמתו והוא שעם היות שנאמר בו ית׳ מצוי ונאמר בשאר
הדברים נמצאים שאין שם המציאות נאמר בו ית׳ ובשאר הדברים בהסכמה
ובשווי כי אם בספוק ובפחות ויותר וזה לפי שהדברים כפי מה שהם
אצל הפועל ככה הם אצל המציאות וכפי מה שהם אצל המציאות
ככה אצל האמת· כי האמת הוא דבר נמשך אל המציאות ומתהפך
עמו ולפי שהנבראים יש במציאותם מזגות מעורב מפעל ואפשר
מעורב מחויב ואינם פועל גמור בהחלט היה· שאין מציאותם מציאות
שלימה החלטית· ולכן אינם אמת גמורה ובהחלט· ואמנם יצדק עם
האמת בהחלט בסבה הראשונה ית׳ לפי שמציאותו מחוייב מצד עצמו
ואינו אפשרי והוא כפעל מכל צד ואין בו כחנות ולא אפשרות כדבר
מה ולפי זה אין מציאותו כמציאות שאר הדברים ואין אמתתו ר״ל
פעליותו כאמתת ופעליות שאר הדברים לפי שמציאותו מחויב
ואמתתו אמת מוחלט ומציאות שאר הדברים הוא מציאות אפשרי
מצד עצמם· ואמתתם ופעליותם מעורב עם הכח ומציאותם עם האפ׳
ע׳ ההעדר ולפי זה יאמר המציאות והאמת בו ית׳ ובשאר הדברים
בשתוף או בספוק השם בלבד לא בשם נגזר· והנה הוכיח הרב זה ממאמר
הנביא ירמיהו וי״י אלהים אמת· ומן הפסוק יתבאר גם פי׳ המשך
שמה והוא כי במה שבא לאמר שמעו את הדבר אשר דבר י״י עליכם בית
ישראל כה אמר י״י אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו
כי יחתו הגוים מהמה הנה הזהירם על שני הדברים האלה שלא ילמדו
דרך הגוים והוא מעבודת הפסילים שאין בהם ממש· והשני שלא יחתו
מאותות השמים כמו שיחתו הגוים מהמה· כי הנה הגוים להיותם תחת
הנהגת השרים העליונים כמו שאמר אשר חלק י״י אלהיך אותם לכל העמי׳
היה ראוי שיחתו מהם· אמנם ישראל שהם מיוחדים אל ההנהגה האלהית
כמו שאמר ואתכם לקח י״י לא היה ראוי שיחתו מאותות השמים כיון
שאין בהם כח ולא הנהגה בעם ישראל· ואחר לבאר מה שהזהירם ראשונה
להרחיק מהם חקות הגוים באמרו כי חקות העמים הבל הוא וגו׳ בכסף

ובזהב ייפהו וגו' כתומר מקשה המה ולא ידברו ר"ל שאין בקרבם רוח מנע
כש' מדברות וכיון שזה כן אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטב אין אתם
ר"ל שאין בהם כח לעשות רע וגם לא לעשות טוב כי הם גשמים מתים.
ואמר אחר זה מאין כמוך יי' גדול אתה וגדול שמך בגבורה. אמר על
אותות השמים שהוא החלק השני מהאזהרה ר"ל מאין כמוך יי' לא בגרמים
השמימיים ולא בשכלים הנבדלים. ואמר גדול אתה וגדול שמך בגבורה.
להגיד כי הש"י הוא גדול מצד עצמו ואינו מקבל שפע מאחר כמו שהג'
שהכוכבים כלם מקבלים ממנו וזהו אמרו גדול אתה ואמנם אמרו אחר
זה מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם
מאין כמוך הוא פסוק זר מאד כי אין הש"י מכלל מלכי הגוים ולא מכ'
מכלל חכמיהם לשיצטרך עליו ית' זה המאמר אבל פירושו שאפי' מלכי
הגוים וחכמיהם שלא האירה עליהם אור התורה האלהית מתוך חקש'
חקירתם ועיונם ידעו ויכירו גדלו ומעלתו ית' כמו שאמר כי ממזרח
שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים וזהו אמרו כאן מי לא ייראך מלך
הגוים שלא ייראך כי לך יאתה היראה לפי שאתה הוא הפועל הגדול
ואין עמים ולא מעשיהם כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך
ר"ל שחכמיהם וכל אנשי מלכותם ידעו שאין כמוך ובאחת יבערו ויכסלו
מוסר הבלים וגו' ר"ל הנה בענין הסבה הא' כל חכמי הגוים מודים
במעלת אלהותו. ואמנם סכלותם הוא בדבר אחד והיא בענין האמצעי'
שמשימים בינם לבין הבורא ית' ועושים הצלמים להוריד השפע מהג' רא
מהעליונים וזהו אמרו מוסר הבלים מרוקע כתרשיש וכו'. וסוף דברין
מעשה חכמים כלם ר"ל לא בכל לבותי' עלי מאחרין מחשבותי' כיקר
אבל גם חכמי הגוים כלם טועים בענין הזה ר"ל בהכנעת האמצעיים
וזהו מעשה חכמיהם כלם. והגיד הנביא שזהו טעות גמורה באמרו
ויי' אלהים אמת וכבר הודעתיך שעם יוד הא ואו הא שאמר על הסבה
הראשונה בלבד לא ישתתף בו זולתו מהנמצאים. ואמנם שם אלהים
שאמר על המנהיג בעל היכולות הכללי' בהנהגה ואמנם חכמי הגוים
שעברו בהיותו מחוייב המציאות וזהו אמרו מאין כמוך יי' ולא שיעברו
בהיותו משגיח ומנהיג בעולם השפל ולזה לא זכרו שם אלהים ולכן הנביא
הורה להם מציאותו והוסיף על דבריהם באמרו ויי' אלהים אמת ר"ל המחוייב
המציאות בעל היכולות והנהגה הוא אמת במוחלט. וכנגד הפסילים
אמר הוא אלהים חיים שאין בהם חיות ולא הרגש כי אם מצ' וכנגד אותות
השמים אמר ומלך עולם מקצפו תרעש הארץ וכו' לפי שהוא הפועל
והמנהיג האמתי בעולם ומקצפו תרעש הארץ ולא מאותות השמים

ואמרו עוד כדנה תאמרון להון וגו' בלשון ארמי אמרו המפרשים
שהיו לפי שהיו הכשדי' מתוכחים עם היהודים ולמד להם ירמיהו מה
שישיבו להם· והנכון הוא שרצה הנביא לתת להם תוכחת שימצא בפה
שהוא שיהיה מדבר על אלהות הש"י ושמציאותו מחויב ולא אפשרי
בשמים ובעניהם באמרו כדנה תאמרון להון ר"ל שזה תאמרו לאותם
הגוים עובדי הפסילים ולחכמיהם אשר זכר והיא שהאלוה שלא עשה
השמים אלה והארץ ואינו סבה פועלת ומחדשת להם ראוי הוא שזה
ההוא יהיה נאבד מתחת השמים ר"ל שלא יעבדו אותו כי הנה עשיית
השמים והארץ הוא המורה שהם כלם אפשרים ובעלי כמיות ושאינם
נמצאים בפועל גמור ואין אמתתם אמת מוחלט כמו הש"י והאחר
אותם· הנה התבאר הפסוק שהביא הרב ז"ל שהש"י אמת עם ביאור
הפרשה מסכים לדעתו· ואמנם מה שהביא עוד מן התורה אתה
הראית לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו· וביאר בו הרב
אין שם מצוי אמת מלבדו אין ספק שלא בא בפסוק ההוא זולת
אמת· אבל מנגון הדברים מורים עליו כי באמרו אין עוד מלבדו
לא שיפורש שאין באלהות דבר אחר כי אם הש"י כי רבוי האלהים
דבר מוחש הוא וגם אין ראוי שיפורש שאין אלוה מלבדו כי השכלים
הנבדלים נקראים אלהים ואיך יאמר שאין עוד אלוה מלבדו ולכן ראה
הרב שאמרו אין עוד מלבדו חוזר למה שאמר כי ה' הוא האלהים
כי שם ה' יורה על חיוב המציאות והוא שם המפורש ושם אלהים נאמר
על בעל היכולת והמנהיג ובאו לומר שאין עוד מלבדו מצוי שיהיה
מחויב המציאות בעל היכולת הבב"כ· כי הנה ענין חיוב המציאות
הוא הפעליות המוחלט והאמת הגמור כמו שאמרנו ולזה אמר
אין שם מצוי אמת מלבדו ושם יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא המורה על האמת
עוד כתב הרב המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל הארץ והוא המנ'
המנהיג הגלגל בכח שאין לו הפסק שהרי הגלגל סובב תמיד ואי אפשר
שיסוב בלא מסבב והוא ב"ה המסבב אותו בלא יד ובלא גוף ע"כ· הפי'
כי לפי שכתב הרב בתחלת ספרו שהוא העקר הראשון הזה יסוד
ליסודות התורה ועמוד החכמות המחקריות· וביאר אותו על דרך
היושר ולכח הפסוקים כפי מה שראוי לתורה ראה להודיע שהעקר
הזה הוא אשר אמרו בו הפילוסופים שהוא אלוה העולם אדון כל הארץ
והוא המניע הגלגל ובאו לומר המצוי הזה אשר ביאר רבינו שענינו בכתבי
התורה הוא שימון מה שהתבאר מתוך החקירה והעיון· ולפי שזה
שהמופתים אשר הביא הרב בתחלת החלק השני מספר המורה

על מציאות השם והם לקוחים מצד העולם בכללו והתקשרות חלקיו
זה בזה ומהם מצד ההויה וההפסד ומהם מצד תנועת הגלגל
והוא המופת המשותף למאמיני הקדמות ולמאמיני החדוש כפי מה
שזכר שאלה לכן אמר הרב כאן המין הזה הוא שאלהי עולם כנגד
המופתים אשר עשה מכללות העולם׳ ואמר אדון כל הארץ כנגד
המופתים אשר עשה מצד ההויה וההפסד׳ ואמרו והוא המנהיג הג׳
הגלגל הוא כנגד המופת אשר עשה מצד התנועה השמימית כפי
הדעת המשותף לבעלי הקדמות ולבעלי החדוש׳ ולפי שההנהגה היא
אם כחוק אם כהתמדה לכן כאשר אמר הרב והוא המנהיג העולם
בכח שאין לו קץ ותכלית ביאר ב׳ מיני ההנהגה והוא אומרו בכח אשר
אין לו קץ ותכלית שהוא האין הראשון ושאין לו הפסק והוא המין
השני מההנהגה בזמן והתמידות׳ הנה התבאר מזה שמה שהביא בכאן
הרב מהתנועה השמימית שאין לה קץ ותכלית הוא כפי דעת
הכלים הפילוסוף ולא כפי דעת התורה ואין בזה בטול כי הוא
כמזכיר ומספר הפילוסופים ודעותיהם בדרוש הזה׳ וגם נוכל לומר
שההנהגה בזמן אשר יזכור הרב כאן הוא רוצה אחר ר״ל שיהיה
התחלה כמה ולא שיהיה לו קץ ותכלית כמה שיהיה בעבר ומזה דרך
הבחינה יהיה כמו״ש ואמרו והוא בה׳ המסבב אותו הוא כפי דעת האומ׳
שהמניע הראשון הוא הסבה הראשונה כי גם הוא האמת כפי שדרכינו
שאמרה והנה י״י ניצב עליו רוכב שמים בעזרך׳ והמשורר אמר סולו
לרוכב בערבות׳ לרוכב בשמי שמי קדם׳ עוד כתב הרב ז״ל וידיעת
דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי י״י אלהיך׳ וכל המעלה על דעתו
שיש שם אלוה אחר חוץ מזה עובר בלא תעשה שנא׳ לא יהיה לך אלהים
אחרים על פני׳ וכפר בעקר שזהו העקר שהכל תלוי בו עכ״ל׳ הנה
אמרו וידיעת דבר זה אינו חוזר לאומרו המצוי הזה וכו׳ כי אם
למה שזכר למעלה ענין חיוב המציאות לא שהוכיחו מן הכתובים׳
וכבר פירשתי למעלה הלשון הזה והוא שהמצוה היא שיבקש לדעת
הדברים כלם ר״ל שהוא ית׳ מצוי ראשון והוא ממציא כל הנמצאי׳
ושהוא מחוייב המציאות כי כל זה הוא נעלה בידיעה והתלמוד
והידיעה וההתלמדות הוא מסובל הרצון והבחירה ולכן יפול עליו
שם המצוה וגזרה עם היות שהאמונה אשר תלך ותמשך כנפש הידיעה
וההתלמדות ההוא היא עקבות בלי בחירה ורצון וכמו שהתבאר במקומו
העשירי׳ וביארתי גם כן איך הוכיח הרב המצוה הזאת מפסוק אנכי
י״י אלהיך שהוא שם יו״ד ה״א וא״ו ה״א המורה על חיוב המציאות שאלהיך
שהוא מורה על היכולת הבלתי בעל תכלית שנמשך לשם הויה׳

ואחרי שזכר המצות עשה שיש בזה העקר זכר לא תעשה שלו והוא
אמרו וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה עובר
בלא תעשה ופירושו שכל המעלה על דעתו שאין אלוה לישראל הוא
המחוייב המציאות לפי זכר אבל האלוה שלו הוא נמצא אחר
זולת מזה הנה הוא עובר בלא תעשה וכופר באלותו עקר הראשון
שהוא העקר הגדול מכל העקרים שהכל תלוים בו. הנה לפ' אין לאו
העשה זה כנגד עשה הייחוד ר"ל שיש אלוה אחר מלבד זה שם אבל
הוא כנגד עשה העקר הראשון הנזכר שמעלה על דעתו והוא שאין
אלוה זולתו הוא המצוי הראשון הנזכר כי אם אלוה אחר חוץ מזה
ולא אמר מלבד זה לפי שהוא כופר בעקר הראשון ואינו מודה בו
וזהו מה שאמר הרב וכופר בעקר ר"ל שאינו מוסיף אלהות שנ
שני אבל כל כופר בעקר הראשון שמכחיש האלהות ממנו ית' ומיחס
אותו לאחר או מאחרין שאין בעולם אלוה כדעת אפיקורוס. והנה
הוכיח זה מפסוק לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לפי שזכר ביאר
הרב פרק ל"ו חלק ראשון מספר המורה שפנים נאמר על המציאו'
ואלו אמר לא יהיה לך אלהים אחרים ולא תאמין אלהות במציאות
אחר כנגד מציאותי המחוייב והאמתי בהחלט. או יהיה על פני מלשון
קדימה כמו לפנים הארץ יסדת' וכמו לפנים בישראל ואמר שלא
יעלה על מחשבתו שיש אלוה קודם לי כמין אמונת הקדימות לפי
שאינו כן כי הם אלהים אחרים בלא ספק ר"ל מאוחרים ונמשכים ממנו
ית' ומציאותם אחרי מציאותו לא על פני ר"ל לומר קודם
מציאותו. עוד כתב הרב ז"ל אלוה זה אחד הוא ואינו שנים ולא
יותר על שנים אלא אחד שאין כיחודו אחד מן האחדים הנמצאי' בעו'
לא אחד כמין שהוא כולל אחדים הרבה ולא אחד כגוף שהוא נחלק
למחלוקות ולקיצוות אלא שאין ייחוד אחר כמוהו בעולם
עד כאן. ואחרי שביאר הרב העקר הראשון ממציאותו ית' המחוייב
זכר העקר השני מאחדותו ולפי שבאחדותו יכללו שני דברים כמו
שביארתי בהקדמה הב' הא' שאין לו שני ולא שותף באלהות. והב' שאין
בו רבוי ענינים ולא הרכבה כלל זכר הרב בעקר האחדות שתי ההוראו'
האלה כי באמרו אלוה זה אחד הוא ולא שנים ולא יותר על שנים
כיון על הענין הראשון שאין לו שני ולא שותף באלהות ובאמרו אחד
שאין כיחודו אחד מן האחדים וכו' כיון אל הענין השני ולזה אמר
ולא אחד כמין שהוא כולל אחדים הרבה ולא אחד כגוף שהוא נחלק
למחלוקות ולקיצוות ר"ל שכל גוף מתחלק ולכן א"א שיהיה אחד כי יתחלק
לרבים. עוד כתב הרב אלו היו אלוהות הרבה היו גופים וגויות מפני

שאין הנמנין השוים במציאותם נפרדים זה מזה אלא במאורעים שיארעו
לגופות ולגויות שלו היה היוצר גוף וגויה היה לו קץ ותכלית שא״א להיות
גוף שאין לו קץ וכל שיש לגופו קץ ותכלית יש לכחו קץ וסוף ואלהינו ברוך
שמו הואיל וכחו אין לו קץ ואינו פוסק שהרי הגלגל סובב תמיד אין כחו
כח גוף והואיל ואינו גוף לא יארעו לו מאורעות הגופות כדי שיהיה נחלק
ונפרד מאחר לפי׳ א״א שיהיה אלא אחד וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר
שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אחד עכ״ל׳ הפי׳ אחר שביאר הרב ענין האחדות
רצה להוכיחו מפאת הטענה ועשה כן בגלל המניעה מהרחקת הגשמות
לפי שענינו וענין האחדות דבר אחד ושניהם דברים מתחייבים מחיוב
המציאות ולכן אמר שאם היו אלוהות הרבה יתחייב בהכרח שיהיו גופים
וגויות לפי שאין הדברים השוים במציאותם נפרדים זה מזה אלא מפאת
המקרים כלו׳ תאמר שיובדל ראובן משמעון במה שאחד מהם לבן והאחר
שחור והאחד ארוך והאחר קצר׳ ואם הודינו שהיה היוצר ית׳ גוף שיה
נושא המקרים הנה יהיה לו קץ ותכלית לפי שא״א להיות גשם בב״ת
במרחקיו׳ ואם היה גוף ב״ת הנה יהיה בהכרח כחו ב״ת לפי שהתבאר כ״ן
מספר הקדמות שא״א שיהיה כח ב״ת בגשם ב״ת ומאחר שידענו שהשם
ית׳ כחו ב״ת והתבאר זה מתנועת הגלגל שסובב תמיד ר״ל שמתוך
הבדיקה היא סובב תמיד ולא יסור מסבובו אף שיהיה העולם נצחי
והתנועה נצחית יתחייב בהכרח שיהיה השי״ת ב״ת בכח וימשך מזה
שאינו גוף ולא כח בגוף שאם היה כן לא היה ב״ת בכח וזו היא הראי׳
שהביא הרב על ענין האחדות׳ ואם תאמר הנה טענתו בלתי כוללת כל
מיני האחדות אשר זכר כי הוא לבד המסובב על שאין השוה שנים ולא
יותר משנים ולמה לא עשה טענתו כוללת על שאינו מורכב ג״כ דלפי
דבריו שלו היה היוצר גוף וגויה היה לו קץ ותכלית פי׳ כזה כלל המין הב׳
מהאחדות ולכן הוליך שא״א שיהיה אלא אחד׳ גם קשה להקשות במה
שאמר הרב שלו היו אלוהות הרבה היו גופין מפני שאין הנמנין שוים
זה מזה אלא במאורעים שיארעו לגופות כי הנה מצאנו הדברי׳ והמלאכים ב״ש
שכלים נפרדים מחומר ונשמות ג״כ אחר המות לדעת החכמים
ומי המונע שיהיו כן אלוהות׳ אבל התשובה זה מבוארת כי הרב יסבור מעת
ב״ס שהמספר בנבדלים הוא מהיות האחד עלה והאחר עלול שלו ואף שיהיה
כמעט כ״ד שהם יתחלפו במדרגת השלמות המיוחדת לכל אחד מהם׳ הנה אין
הענין כן באלוהות שענינם השווי במעלה ושלמות והנפשות יבדלו זו מזו כפי׳
ההשכלות אשר קנו באמצעות הגוף ובשו השתלמות הנפשות היה סבה׳
לחלופם ואם אין כן ענין האלוהות ולכן אמר הרב מפני שאין הנמנין השוים

במציאותם עקרים זה מזה ואמנם אם דעת בס״ בנכללים הוא אמרו כי
לו אם האמת בדברי כר׳ ההולך עליו בזה אין מקום החקירה הזאת וכן
החקירה בהקדמה האומרת שכל כח נמצא מתפשט בגשם הנה הוא בכ״ח
להיות הגשם כח אין זה מקומה כי יש בה עיון רב׳ ובספר המדע באו הדבר׳
האלה בענין זך בלתי מדוקדק כפי כוונת הספר׳ והנה הוכיח הרב למצות
הייחוד מפסוק שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אחד לפי שמורה השם על השמיעה
ר״ל על ההבנה והידיעה הזאת והוא שיש אלהינו שהם השמות המורים
על חיוב המציאות ועל היכולת הבב״ת אין מהם כי אם מעני׳ אחד כי כבר
התבאר במורה שהשמות שהמחויב המציאות אם שיהיה כי אם אחד׳ ולזה
אחרי שיאמר יי׳ אלהינו שהוא השם ואמר יי׳ אחד׳ הנה בזה ביאר העקר
השני שהוא האחדות׳ והעקר הג׳ שהוא הרחקת הגשמות כי שהם התבאר
שאחד׳ ולפי שהביא ראיה מן הכתוב על האחדות כבר הבא נ״ב הוכחה
מן הכתובים על הרחקת הגשמות וזה לאמרו הרי מפורש מן התורה
ומן הכתובים שאין הקב״ה גוף וגויה וכו׳ ואחר זה ראה להזכיר המפקירים
אשר יקרו בעקר הזה מפשוטי הכתובים ואמר שהסבה בזה היא שדברה
תורה כלשון בני אדם׳ ושהדברים שבאו בדברי הנביאים הם במראה
הנבואה זהו ענין הס׳ וכללותו ולא ראיתי לפרשו כלו כי אם מה שיתייחס
אל התר הספקות כד׳ וכה׳ וכו׳ שתותרו עם מה שפירשתי בביאור לדבריו׳

הפרק העשרים ואחד

בהתר הספקות הנאמרים בעקרים׳

אל הספק

העשרים ושבעה שהוא הטבעי מאשר העירו׳ באלה שמנה הרב
עקרי האחדות והרחקת הגשמות בהיותם דברים מתחייבים מ העקר
הראשון למחויב המציאות ונכללים בו׳ לפי שהוא שכבר התבאר
בהקדמה הרביעית שהעקרים השלשה עשר האלה אשר שמה הרב
ביסוד בירת יי׳ באמת קצתם נכללים בקצתם כמו העקר השני והשלי׳ ש׳
והרביעי שיכללו בראשון אבל ראה הרב לעשות כלם עקרים וזכר כל אחד
עקר בפני עצמו לפי שלא היה מניח עיקרין אלה לחכמים יודעי העיונים
כי אם לכל העם מקטנם ועד זקן ולהיותם אמונות מושכלות נעלי׳
המעלה זכרם בפני עצמם׳ וכבר קראם הרב בספר המורה השרשות
היקרות וזכר שמה המציאות ושהי׳ והאחדות והרחקת הגשמות וחדוש העול׳
ענות חכמינו זכר הרב האמונות האלה בספר העקרים בפני׳ המצות׳
וכן בספר המדע׳

ואל הספק

הכ״ח שהוא הצעני מאשר העירותי
והוא למה לא מנה
הרב עקר תחיית המתים בהאמונות י״ג
והיה ראוי שיהיה העקר להאמין שתחיית המתים מן התורה כמו שאמרו

במשנה האומר אין תחיית המתים מן התורה· ולכן כתב רש״י כפירושו לאותה משנה
שאפי׳ שיאמין מדרך הקבלה או מפאת עיונו שיש תחיית המתים· אבל
יאמר שאינו מן התורה הנה הוא כופר שאין לו חלק לעה״ב כי מה לנו באמונתו
אם אינו מודה שהוא מן התורה. ואני אשיב לזה ואומר שמה שפרש״י כפירושו
ובמקומו אמנם אינו מתיישב לא כפי הסברא ולא כפי לשון המשנה· אם
מדרך הסברא לפי שידוע שעקר תחיית המתים אינו מושג מעיון כי הנה
המופת השכלי חולק עליו כפי השרשים הטבעיים ולכן אי אפשר שיאמר
אדם שמדרך העיון יאמין בתחיה· ואמנם מדרך הקבלה ידוע שעקרה
נמצא בתורה אם בביאור ואם ברמז ומפני זה ראה הרב המימוני שהאומר
אין תחיית המתים מן התורה לא היתה כונתו לשלול שהוא מן התורה
בלבד ולהודות במציאותה אם מפאת העיון או הקבלה· אבל היה דעתו שתחיית
המתים אין ראוי שנאמין אותה מפאת הטענה השכלית כי הוא דבר יחלוק
עליו העיון ואינה ג״כ מפאת התורה שאין למעלה מן השכל לומר שיורה
אשר השרישנו בזה אבל שנאמינהו חס ושלום כמו זה הדעת אלכסי· וכן כת׳
בטענה הכופר לכפור בעקר הזה אמר שאין תחיית המתים מן התורה
ר״ל שלא התבארה בכח הכתובים ולכן אינה אמונה מקובלת· ואחר
שאינה ג״כ מושכלת יתחייב שאינה אמונה צודקת· ואמנם שיתבאר מלשון
המשנה שזאת היתה כוונת המשנה ר״ל לכפור התחיה בהחלט יתבאר
ממה שאמרו על אותה משנה וכל כך למה הואיל הוא כפר בתחיית המתי׳
לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים· הנה ביאור שבאמרו אין תחיית
המתים מן התורה היה דעתו לכפור בהחלט תחיית המתים לא לשלול
בלבד שהוא מן התורה כדברי רש״י ומפני זה עשה הרב המימוני הלעג
האמתי ההוא עקר בפני עצמו· הנה א״כ הותרו בזה ספקות אשר
העירותי על דברי הרב בעקרי׳
ובאמונות האלה אשר הניח בספריו
ויתבאר מדברי שביררתי כל אחד מהם אין בהם נפתל ועקש ושהי״ג עקרים
אשר זכר הם אשר ראוי שיונחו במדרגת העקרים כפי ההנחות המכוונות
בהם כמו שזכרתי·

הפרק העשרים ושנים בחקירה על שאר דעות החולקים בעקרים·

ואמנם העקרים והיסודות אשר הניח הר׳ חסדאי כבר ביארתי שרובם
כללים בעקרי הרב המימוני· וגם מהם נתלים במצות מיוחדות אשר
אין ראוי שימנו בכלל העקרים כמו שנזכר בהקדמה הז׳ וגם מהם כשתבחינם
אינם יסודות מיוחדות לתורה האלהית כמה שהיא אלהית· לפי שגם כן
יתחייבו בהם שאר הדתות טבעיות ונמוסיות כענין הבחירה וזולתה ממה
שהביא וכבר התבאר בהקדמה השלישית שעקרי התורה האלהית ראוי שיהיו

מיוחדים בה במה שהיא אלהית ולא ישתתפו לדת אחרת אך העקרים שזכר הרב המימוני כאשר תעיין בהם הבחינה והעיון תמצאם מיוחדים לתו"ה לתורתינו האלהית במה שהיא אלהית׃

ואמנם שלשת העקרים אשר הניח בעל ספר העקרים וחשב עליהם כונת המשנה באמרה ואלו שאין להם חלק לעה"ב האומר אין תחיית המתים מן התור' שענין לכפור ולהכחיש השכר והעונש האלהי והאומר אין תורה מן השמים שהוא העקר הב' והאפיקורוס שהוא המכחיש מציאות השם הנה כשנתבונן בעקרים נמצא שלא ימלטו ג"כ משגיאה וטעות כי הנה שזה היסוד הראשון שהוא נמצא ויתחייב אליו הספק הראשון שהעיר הב' חפרתי נגד הרב ונ"ל שזה תורה מן השמים סוג לנבואה ולמעלת נבואת משה ואמר שהמה יכנסו תחתיו והנה מציאות הנבואה בכלל הוא הסוג על האמת ותורה מן השמים הוא המין הנכנס תחתיו וכבר הוא שעשו כספק הזה בפ"ב מאמר ראשון מספרו אבל לא הרגיש כי לו גם כי אם נמנה תורה מן השמים עקר בלעדו אופן שהניחו יהיה הדבר עקר לעצמו ולכן הרב המימוני באמרו התורה אשר בידינו היום הוא לכך אחד שד להם ובריא אולם וכן בעקר השכר והעונש שאמר שנכנסו תחתיו הידיעה וההשגחה אין ספק שההשגחה הוא הסוג והשכ' והעונש הוא מין ממינו והמשנה אשר הביא לסייע דתו לא כוונה למה שחשב כלל כי הנה תחיית המתים אינו סוג השכר והעונש שלמה יהיה סוג ויכנסו תחתיו הידיעה וההשגחה ושאר הדברים הכוללים אותו גם האפיקורוס אינו מכחיש מציאות השם בלבד כי אם ג"כ ידיעתו והשגחתו והשכר והעונש וכמו שביאר הרב בספר המורה ובמקומות אחרים וכל זה יוכיח שאין מספר העקרים אשר הניח החכם הזה מדוקדק׳

וכבר ראיתי מי שחשב שאין ראוי שנמנה לתורה האלהית כי אם עקר אחד והוא מציאות השם וקראו קבלת מלכות שמים והוא דעת בעל הנ"ג כמו שידעת מדבריו אשר זכרתי למעלה בפ"ח׳ ולחשוב שמדברי הרב המימוני גם כן לקחו זה במה שאמר בתחלת ספר המדע יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון וכו׳ ביאר שהאמונה הזאת היא יסוד לשאר היסודות והיא לא בלבד יסוד ראשון לכל התורה כלה אבל גם זה בלתי מספיק לפי שכבר יאמין האדם במציאות הש"י ויהיה כופר בשאר הפנות כלם לא יתחבר ליסוד הראשון ההוא שאר היסודות׃ ויש מי שחשב גם שאין לתורה האלהית כי אם עקר א׳ אבל שהוא תורה מן השמים לפי שבה יתבארו ויכללו העקרים כלם׃ ועם היות שזה כן הנה יהיה

זה עקר לעיונו ר"ל שעקר התורה האלהית הוא שהתורה מן השמים ובעל הוא שיהיה הכר עקר לעיונו· שאם הייתי בוחר בהנחת העיקרים לתורה האלהית לא הייתי מניח כי אם עקר אחד והוא חדוש העולם לפי שהוא השרש והיסוד אשר עליו תסוב התורה האלהית ופנותיה ואמונותיה כלם אם בנדון הבריאה הראשונה ואם בספורי עניני האבות ומעשה הנסים והנפלאות אשר אין מקום להם כי עם אמונת החדוש ונ"ל אמונות הידיעה וההשגחה והשכר והעונש כפי המעשות אשר אח' שיאמין האדם כל זה בשלמות אם לא יאמין בחדוש השלם המלל הדיוני וכמו שזכר הרמב"ן בתחלת פי' התורה באמרו כי חדוש העולם הוא שרש האמונה כלה· וכל מי שאינו מאמין בו וחושב שהעולם קדמון הוא כופר בעקר ואין לו תורה כלל· וכן כתב הרב המורה פי"ג ח"ב שאמונת חדוש העולם היא יסוד תורת מרע"ה בלא ספק והיא שנית לעקר הייחוד ושאברהם אבינו התחיל לגלות זה הדעת אשר הביאוהו העיון ועל זה היה קורא ה' אל עולם· ושכבר הורה זה הדעת באמרו אל עליון קונה שמים וארץ· הנה התבאר לך מדברי הרבנים האלה שאמונת חדוש העולם היא עקר גדול בתורתינו ואנו ראיתי צריך לפני כעקרי התורה לא מציאות האל ואחדותו והרחקת הגשמות ושאר הדברים שבאו אומת עליהם ואינם מיוחדים לתורה האלהית במה שהיא אלהית כי גם שאר התורות והד' והחכמות המספירות מהם כל שכן שבאמונת החדוש יאמינו שאר היסודות אם רובם עם מופת כמו שביאר אבובכר בספרו חי בן יקטן ז"ל ואולי שאל זה רמז וכיון הכתוב במה שאמר בתחלת התורה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ· ויהיה מלת ראשית מלשון התחלה ועקר ושרש ונטען יאמר שדברי התורה האלה' כלם ראוי שיאמין אותם האדם עם התחלה ושרש וראשית אחד והוא שברא אלהים את השמים ואת הארץ· ואחר ההתחלה הזאת הביא ספורי הבריאה והאבות והמצות ושאר הדברים· ולהיות האמונה הזאת שרש והתחלת התורה הונחה על עד הנחה הקבלה והאמנה בתחלת התורה וקודם כל דבריה כמשפט ז"ל התשובות··

הפרק העשרים ושלשה

בביאור הדעת הנבחר בדרוש הזה··

ואשר אחשיבהו אני אמת וי"ב ונכון בדרוש הזה הוא שהאנשי' האלה שלמים הם אבנו הרב הגדול והנמשכים אחריו לא הביאם להניח עיקרים ויסודות לתורה האלהית כי אם להמשכם אחרי מנהג חכמי האומות בספריהם כי הם ראו בכל חכמה מן החכמות טבעית או למודית שרשים ויסודות שאין ראוי לכפור ולהתוכח בהם ואין בעל החכמה ההיא מחויב לבאר אותם ולאמתם מצד מה

שהוא בעל החכמה ההיא וגם ההתחלות המקובלות שכבר התבארו בחכמה אחרת יותר כוללת וקודמת אליה או בחכמת האלהות הקודמת והשוררת לכל החכמות אשר התחלותיה הם מבוארות בעצמם. והיה זה כי שאם יפסק האדם בהקדמה מהקדמות אותה חכמה ויכחישה יבארו אותה וינצחוהו באותם ההתחלות הכללות להיותם השרשים אשר עליהם תסוב החכמה ההיא כלה ושאין ראוי שיחלוק עליהם המעיין בה ולא יאמר בהם הויכוח באותה חכמה להיותם דברים מקובלים בה שכבר התבארו בחכמה אחרת כוללת ממנה או הם מבוארים בעצמם. ובזה הדרך תקח חכמת הטבע התחלותיה מחכמת האלהות וחכמת הנגון מחכמת המספר. ואמנם אומתנו אחרי אשר התערבו בגוים בענין ספריהם וידיעת חכמותיהם למדו ממעשיהם והעתיקו דרכיהם ועניני התורה האלהית כאמרם איכה יעבדו הגוים האלה את חכמותיהם הלא בהעתקת התחלות ושרשים אשר עליהם תסובנה ולשטה כן גם הם בהנחת עיקרים ויסודות לתורה האלהית. ובעיני אין הענין דומה לראיה כי חכמות הגוים ספריהם להיותם בדרך החקירה והעיון כדי שלא יתבלבל עיונם בביאור הקדמותיהם הוצרכו להניח התחלות מקובלות שיקבל אותם המעיין באותה חכמה ולא יבקש עליהם מופת ויתבארו אותם ההתחלות בחכמה אחרת כוללת ממנה או שתהיינה מבוארות בעצמם כמושכלות הראשונות. אמנם התורה תמימה האלהים תמים דרכה והוא נתנה לעמו על יד הקבלה והאמונה כפי מה שראה הכרחי לשלמותו ולזה לא שיצטרך להניח בה אמונות יותר עקריות או ראשו ולא יותר מקובלות או ראשו ולא שנקח אמונות למצות זו על זו לפי שכלם נתנו מרועה אחד. גם כי אין תורה אחרת ולא חכמה ולא תבונה שתהיה יותר כוללת וקודמת אליה מתורתנו כדי שנקח ממנה התחלותיה ויתבארו ויתאמתו שרה על כן אמרתי וזאת אשיב אל לבי. שהתורה האלהית באמונותיה כלה אמת וכל מצותיה נתונות מן השמים והאמות והקיום שוה בכל האמונות ובכל המצות בקטן כגדול כמות זה כן מות זה. ולכן אאמין שאין ראוי שיושמו בתורה האלהית עקרים ולא יסודות בענין האמונות לפי שמחויבים אנחנו להאמין כל מה שנכתב בתורה ואין בידינו לספק בדבר הקטון שבה כדי שנאמר אותו עם אותם העקרים והשרשים כי הכופר או המספק בדבר קטון או גדול מהאמונות והספורים שבאו בה הוא מין ואפיקורוס כי אין באמונות ובספורים התוריים דבר שהוא אמת מעלה לאחד מהם על האחר. אמרו בפרק חלק כי דבר י״י בזה זה האומר אין תורה מן השמים תנא אידך כי דבר י״י בזה אפי׳ אמר כל התורה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו

הכ״ה

הר״ם אלא משה מפי עצמו אמרו זהו דבר ה׳ בזה. הנה ביארו במאמרם
אפי׳ אמר התורה כלה מן השמים חוץ מדקדוק זה ומגזרה שוה זו זהו דבר
ה׳ בזה. הנה ביארו במאמרם זה שאין בתורת השם דבר יוכל האדם
להכחישו ודבר יתחייב להאמין בו מענין מהתחלות החכמה ודרושיה. אבל
שכל חלק וחלק ממנה כקטון כגדול יתחייב שכל ישראל לקבלו ואין הפ״
הפרש אצלם בין שיכפור התורה בכללה ויאמר שאין תורה מן השמים
ובין שיכפור בחלק ממנו פסוק יהיה או דקדוק או גזרה שוה ולזה אמרו
גם שמנשה בן חזקיהו היה יושב ודורש באגדות של דופי ואומר לא היה
לו למשה לכתוב ואחות לוטן תמנע ותמנע היתה פלגש זה כופר ואפיקורוס
וכן כתב הרב הגדול בפי׳ המשנה בזכרון העקרים בעקר השמיני שהוא
תורה מן השמים אמרו ז״ל ואין הפרש בין בני חם כוש ומצרים לבין אנכי
ה׳ אלהיך ושמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד הכל מפי הגבורה והכל תור׳
ה׳ התמימה קדושה ואמת. הנה הורה בפיו ובשפתיו שבענין האמונות
ובבחינת האמת אין ראוי שנניח בתורת השם אמונות כמדרגת
השרשים וההתחלות שיתחייב כל בעל דת לקבלם ואמונות אחרות
שיוכל לספק בהם כי כלם שיתחייב שיקבל ויאמין אותם אמת שהי׳
ולא יספק ולא יערער על דבר מהם. ואם הדבר כן בענין האמונות שאין
ראוי שנניח עקרים ויסודות בהם ככה בענין המצות אין ראוי שנעשה
קצתם עקרות וגדולות המעלה וקצתם כי הנה מצינו מצות כוללות
גדולות המעלה בדברים שבין אדם למקום ושבין אדם לחבירו וכענין ת״ת
וזכרון יום המעמד הנבחר וזכרון יציאת מצרים ועשיית הישר והטוב
ואהבת לרעך כמוך ולא זכרום המחברים האלה ולא אחד מהם בכלל
העקרים. ואיך נבנה שימנו בבחינת המצות ונבחר קצתם על קצתם
והנה במשנה אמרו הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה שאין אתה
יודע מתן שכרן של מצות ואיך א״כ נעשה אנחנו מהם חלוקות ונבדיל
מהם במדרגות השרשים ומהם במדרגות הענפים וכבר נוכל להליץ בעד
הרב הגדול שלא כיון לעשות עקרים ויסודות במצות התורה כי הוא
לא מנה בכללם שום מצוה מעשית כמו שזכרתי. וגם בענין האמונות
לא עשה אותם העקרים להגיד שהאמונות האלה זולתם הם עקרים
שמחויב להאמינם. אבל שהיה כוונתו ליישר האנשים אשר לא העמיקו
בחכמות התורה ולא למדו ולא שמשו די צרכם ולפי שהמה לא יוכלו
להקיף ולהשיג כל האמונות והמדעים אשר כללה התורה האלהית
בחר הרב מכל האמונות אותם הי״ג אמונות היותר כוללות כדי ללמד
אותם לדרך קצרה אותם הדברים מיעט בהם מהחכמות אשר זכרתי
בהקדמה הה׳ באופן שישתלמו כל בני אדם ואפי׳ עמי הארץ בקבלה

x

אותם האמונות ומזאת הבחינה קראם עקרים ויסודות כבני' מחוברת
התלמיד השומע לא כפי ענין האמת בעצמו ובכר יורה על זה
מה שכתב הרב אחרי זכרון אותם העקרים כמו שהבאתי בתחלת
זה המאמר. והכונה זה לא זכר הרב הגדול העקרים האלה בספר המורה
אשר שם הפליג החקירה באמונות התוריות וזכרם בפי' המשנה
אשר עשה בנעוריו לפי שהיתה כונת העקרים מהחסות ההמון
ולמתחילים בלמוד המשניות לא ליחידים המעמיקים בידיעת האמונות
אשר להם חובר ספר המורה. ואם היה זה דעתו הנה היתה כוונתו כן
ראויה ומעשיו לשום שמים. אמנם הר"ר חסדאי ובעל ספר העקרים
ואחריהם בפיהם ירצו סלה לקחו אותם הדברים כפשוטן ומנו אותם
האמונות במדרגת השרשים והיסודות בענין התחלות החכמות
וכמו שזכרתי. וזה מבואר שעות ושגיאה רבה היא כי אף שתורה
שיש באמונות חלוק רב ומעלה לזו על זו כפי מעלתם שאחת להן
מהם בעצם הבורא ומהם בשכלים הנבדלים ומהם בגלגלים ומהם
בשאר הדברים לא מפני זה נחשוב שתהיה אמונה אחת מהם עקר
ויסוד והאמונה האחרת אינה עקר ולא יסוד כי כלם אמונות
אמתיות ובבחינה האחת כלם עקרים שהתורה האלהית מיוסדת
עליהם אחרי שאם יכפור או יכחיש אדם הקטן שבכלם יהיה כאלו
יאמר שאין תורה מן השמים. ואם כן אחרי שתקבל התורה האלהית
בביטול אי זה ספור או מדע או אמונה שבאו בה יתחייב בהכרח שכל
הספורים והאמונות והמדעים והמצות שבאו בתורה הם כלם
וכל אחד ואחד מהם עקרים ויסודות. אליה לא שנאמין זה מקצת
זולת קצתם. וכבר יורו על אמתת הדעת הזה דברים מהם שאם
היו בתורה שרשים ועקרים היה ראוי שבמעמד הר סיני בעשרת
הדברות אשר דבר השם לעמו יזכרו ויונחו אותם העקרים כדי
שישמעו כלם ויקיימום ויקבלום היהודים עליהם ועל זרעם
והנה מאותם הי"ג עקרים אשר זכר הרב לא באו בדבור. כי אם אחד
מהם או שנים לדעת הרב. ומזה שאם היו עקרים ושרשים לתורה
האלהית היה ראוי לזכור אותם בתחלת התורה כמו שיונחו התחלות
החכמות ושרשיהם בתחלתם. וכמו שזכרתי או בפרשת בראשית
ברא אלהים את השמים ואת הארץ שאפשר שיפורש על עקר התורה
ויסודה והוא חדוש העולם שנזכר בתחלת התורה. אבל אחרי
שראינו שבתחלת התורה לא נזכרו העקרים והשרשים האלה
וגם לא במעמד הר סיני ובעשרת הדברות מבואר הוא שאין בה
עקרים ולא יסודות. ומהם שאם היו בתורה שרשים ועקרים

ה:ל

499

היה ראוי שיהיה העונש לאי שיכפור אותם יותר חמור מהכופר באחד
הדברים שבאו בתורה ומאחר שאינו כן כי הכופר בקבלה שמוסר
או בקצת שבפסוקים ענשו בשוה כמי שכופר באלהי׳ ש׳ שאין ובמציאות
ה״יחוד הבורא נגלה הוא שאין בה דברים במדרגת העקרים והשרשים׃
ומפני זה אמרו שם בפ׳ חלק על אותה פיסקא האומר אין תורה
אמר ר׳ אליעזר המודעי המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות
והמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה
אעפ״י שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעה״ב׃ וכן זכרו
בגמרא דברים זולת אלה כגון המלבין פני חבירו ברבים והקורא
לחבירו בכנוי והמתכבד בקלון חבירו ואינו הסבה בזה כמו שחשב
הרב המורה בפי׳ המשנה להיות העושה מעשה אחלה בעל נפש גרוע
שאין בה שלמות ואינה ראויה לעה״ב וכו׳׃ כי זה הגרעון אשר בדברים
האלה שלא יהיה יותר בדברים אחרים שלא זכרו אבל היה הסבה בזה
לפי שמצות התורה כלם והמדות הרעות אשר בה הם שהיי׳ ונו׳׃
שיכשר בקצתם שבכלם מה הי״ד שהוא עוקר דבר מן התורה ומפני
אותו אין ראוי שיהיה בן העולם הבא׃ ומהם שאם היו בתורה עקרים
ושרשים אין לא זכרום חז״ל והיה יותר ראוי שיזכרו אותם ויבארום
במקום מיוחד ממה שעשו במצות התורה ובמוסרי האבות׃ ואחרי
שהמה אשר הישירו הדרך לפנינו לא הרגישו בזה ולא זכרו עיקרים
ויסודות אשר יאמין אותם האדם וחי בהם מבואר נגלה הוא שלא
הסכימו חכמים ז״ל להכה עקרים ושרשים בתורת השם לפי
שכלה אמתות אלהיות ואין בה אמונות עקריות שרשיות יותר
עקריות אלה מאלה׃

הפרק הארבעה ועשרים בספק אחד יקרה בדעת הנז׳

והתרתו׃ וכבר יספק המסתפק על העניה הזאת ויאמר שחז״ל
הניחו עקרי התורה האלהית באותה משנה דקתני
באמרם בפרק חלק כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנ׳ ועמך
כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ׃ ואלו שאין להם חלק לעה״ב האומר
אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים והאפיקורוס
ר׳ עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים והלוחש על המכה
ואומר כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך אבא שאול
אומר אף ההוגה את השם באותיותיו׃ ומבואר וכל כך למה תנא
הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים
לפי שכל מדותיו של הקב״ה מדה כנגד מדה וכו׳׃ ויראה מדבריהם שיש
בתורה עקרים ויסודות אותם אשר אמרו שהכופר בהם אין לו חלק

לעה״ב וגם הרב הגדול בפירו׳ אותה משנה הביא הי״ג עקרים אשר
זכר ואמר שאותו מקום ראוי לזכרם · ואני בעמדי בזאת ה
משנה שעוררתיה קושיות לא התעורר רש״י ז״ל בפירושו עליהם וגם
הרב הגדול בפי׳ המשנה לא העיר עליהם כלל · ורציתי לזכרם ס״ד
ולהשיב עליהם כמשת היד ובתשובתם יתבאר ויותר הספק הקודם
הזה ·· **הקושיא** הראשונה במה שאמרו במשנה כל ישראל יש להם
חלק לעה״ב ונראה חלק בלתי צורך במקום הזה והיה
ראוי שיאמר כל ישראל יש להם חלק העה״ב או הם בני העה״ב או יורשי
העה״ב או מזומנים לחיי העה״ב ומה להם בלשון חלק ·· **הקושיא**
השנית למה ביארו במשנה אותם שאין להם חלק
לעה״ב מהצד השולל ולא אמרו מהצד המחייב ואלו שיש להם לה״
חלק לעה״ב שאם היה כוונתם ז״ל להניח השרשים ויסודות התורה
אשר יחוייב שיאמינם כל בעל דת היה ראוי שינחו ויבארו אותם
העקרים כדי שיאמין אותם האדם ומי כהם ויהיה לו חלק לעה״ב
כמו שביארו אותם היסודות לשון הכופר בהם באמרם ואלו שאין
להם חלק כי כן עשה הרב הגדול בעקריו שביאר העקרים ההם
שצריך לבעל דת שיאמינם כדי שיזכה לחיי העולם ולהזהיר
לכופר שלא יחטא בכפירתם **הקושיא** הג׳ למה זכרו במשנה
שלשת הדברים ההמה בלבד שהכלל כשחתותם
אין לו חלק לעה״ב שלשה מכת האמונות והם האומר שאין תחיית
המתים מן התורה והאומר אין תורה מן השמים והאפיקורוס · ושלשה
מהם מעשיות והם הקורא בספרים החיצונים והלוחש על המכה
לדעת ר׳ עקיבא וההוגה את השם באותיותיו לדעת אבא שאול
ולא זכרו אמונות אחרות כייחוד ית׳ וחדוש העולם וידיעה והשג׳
והשגחה והשכר והעונש וביאת הגואל · ומהעבירות לא זכרו גם
כן עבירות אחרות כע״ז והעריות וזולתם · **הקושיא** הד׳ בקדימה
והאיחור שבא בזכרונם כי הנה זכרו לראשונה הכופר
בתחיית המתים ואחריו הכופר בתורה מן השמים ואחריו האפיקורוס
והנה עם היות שפירשו בגמרא האפיקורוס על המבזה החכמים אין
ספק שהיה אלה ראויות שאמר על הנמשכים אחרי דעת האפיקורוס
שהיה חכם אחד מהחכמים שהיה מכחיש מציאות הא׳ ושאר
הפנות מהייחוד והידיעה וההשגחה כמו שכתב הרב בפר׳ י״ז ח״ג
מספר המורה · אבל בגמרא פירשוהו על המבזה תלמידי חכמים
לפי שאין כל אדם מספיק לדעת מציאות השם מעיונו ואמנם
ידענו אותו מצד הקבלה והם על צד המופת ויבי החכמים

והבזה תלמידי חכמים המפרסמים ומודיעים מציאות השם לכל
האנשים הרי הוא מכחיש מציאות השם ועל כן נקרא אפיקורוס ואחרי
שזה כן יקשה סדר הנחת האמונות האלה במשנה והיה ראוי שיזכור
ראשונה האפיקורוס ואחריו האומר אין תורה מן השמים ואחריו האומר
אין תחיית המתים מן התורה וכן עשה הרב הגדול שזכר עקר תחיית
המתים באחרונה. הה כמה שאלו כנראה על הכופר

הקושיא

בתחיית המתים וכל כך למה ר"ל למה יהיה ענשו גדול
כל כך כמו שזכרו במשנה ולא נראה בנראה שענשו כזה על שאר הדברי'
ויותר היה ראוי לשאול על הלוחם על הלכה ועל ההוגה את השם באותיותיו
למה כמשנה זו לא יהיה להם חלק לעה"ב שהיה העונש בהם יותר זר ויותר
מתיחס לחטא. ואחר מהדרכים שהמשנה הזאת הודיענו שכל ישראל
יש להם וגם עשיר במצות יש לו חלק לעה"ב לפי שבקיום אי זו מצוה
שבאה לידו זכה לשכר העולם הבא. וכמו שאמרו לאחד מבני
שאמר מה אני לחיי העולם הבא כלום מעשה בא לידך להודיע שבאליך
אחת שעשה ההוגן קנה חיי העה"ב עד שבא בקבלתם ז"ל שאין מהול
יורד גיהנם. ומפני זה אמרו כל ישראל יש להם חלק לעה"ב והיא גזרה
כוללת לכל האומה שכל אשר בשם ישראל יכונה יזכה לחיים הנצחיים
ולפי שהשכר בעה"ב שוה לצדיקים אבל כל אחד מהם לוקח כפי מעשיו וכמו
שאמרו לכל אחד ואחד עושין לו מדור לפי כבודו לכן אמרו שאין יש לו
חלק ר"ל בין גדול בין קטון עכ"פ ישא ברכה מאת ה' כפי מעשיו ויהיה
לו חלק מה בשכר העליון והוכיחו זה ממאמר הנביא ועמך כלם צדיקים
לעולם ירשו ארץ ר"ל שלהיותם עם ה' כם כלם במדרגת צדיקים ויירשו
ארץ החיים שהוא העה"ב. גם אפשר לפרש מה שאמרו יש להם חלק
לעה"ב על הנשמה השכלית לפי שהרשעים בחייהם קרויים מתים ונפשם
תכלה עם כליון הגוף ולא יהיה לה השארות ונצחיות אבל אמנם בני
ישראל להיותם צדיקים באמונותיהם ותורתם יש להם חלק לעה"ב ולא
אמרו [illegible] לדעת השכ'. והחלק שבלו ונפשו שתהיה קיימת
ונצחית ונשארת עדי עד ולכן אמרו יש להם חלק לעה"ב והעקרים אשר
ראוי שיאמינו הישראלים אותו לפי שכבר הניחו במאמר המשנה שכל ישראל
יש להם חלק לעה"ב. וזה מורה מה שכבר ספרתי לדעתי שאין צריך
להניח עקרים מתורת השם שיאמין אותם כל בן ישראל כדי שיזכה
לחיי העולם הבא כמו שכתב הרב הגדול והנמשכים אחריו כי התורה
כלה וכל פסוק ופסוק וכל מלה ומלה וכל אות ואות שבה הוא עקר
ושרש שראוי שנאמין ולכן אמרו שלא ימצא האדם עה"ב כי אם היותו
מבני ישראל ההולכים בתורת ה'. וכזה הנה שכרו אתו ויצדיק באמונתו

יחיד׳ האמנם הוצרכו לבאר במשנה שעם היות שאמרו שכל ישראל יש
להם חלק לעה״ב הנה כבר ימנעו מזה החטאים במצותם והם האומרים
אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים והאפיקורוס כי
להיותם מפושעי ישראל יאבדו עוצה הרמה ולא יזכו לחיי העולם הבא׳
והנה זכרו שלשת האמונות האלה ושלשת העבירות ולא זולתם לפי
שהכופר באמונות התוריות לא ימלט שתהיה כפירתו בחק הבורא ית״ש
שנתן לו תורה והוא הנותן לדעת האפיקורוס שיכחיש למציאות השם
ולאחדותו ויכלתו וידיעתו והשגחתו ותגמולו וכיוצא ובלעגו על
תלמידי חכמים והמודיעים האמתיות האלה או שתהיה כפירתו בחק
התורה עצמה באמרו שאינה מן השמים כי עם היות שנודה במציאות
השם ואחדותו ושאר הכונות האלהיות הנה יכחיש תורת משה היותה
אלהית מאת י״י מן השמים ואם שתהיה כפירתו בחק המקבל שהוא
האדם והוא הכופר האומר והכופר בשארות הנפש עצמו באמרו שאין
תחיית המתים מן התורה ר״ל שנפש וכח נשמי שבו בהפסד הגוף
ואין לו השארות ונשיה אחר המות ויחשב שמפני זה לא באו בתורה
יעודים נפשיים רוחניים כי אם טובות גשמיות ושזה ממה שיורה שאין
לנו תחיית המתים לפי שהעיון חולק עליו ואחרי שהתורה לא יעידנו על
זה שיתחייב שאין האמונה הזאת אמתית ולא צודקת׳ הנה התבאר
שנזכרו במשנה שלשת הכפירות האלה להיותם כפי החלוקה השכלית
אם כפי נותן התורה ואם כפי המקבל אותה׳ ואם כפי התורה עצמה׳
והנה זכרו במשנה הכפירה אשר רצה המקבל ראשונה לפי שקרוב
אדם אצל עצמו ולכן זכר ראשונה היאך הכופר הזה פשע בעצמו גם
כי משחית נפשו הוא יעשנה׳ ואחרי כן זכר הכפירה השנית האומרת
שאין אלהות התורה׳ ובאחרונה זכר הכפירה שהיא בחק הש״י כמו
שאמר והאפיקורוס׳ האמנם ר׳ עקיבא אמר שלא בלבד יגרש מחיי העה״ב
מה שיהיה דעתו כדעת האפיקורוס אבל גם הקורא בספרים החיצונים
שהם ספרי המינים כמו שפירשו בגמרא יהיה ענשו כן אחרי שנמשך
לדעת המינים ומי״ש יסור לבו ואמר זה כמוסיף בענין האפיקורוס ואמר
עוד שבכפירת התורה לא בלבד יקרא כופר האומר שאין תורה מן השמי׳
שמכחיש אלהותו כי גם המבזה אותה ולוחש על המכה ואומר כל המחלה
אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני י״י רופאך׳ אין לו חלק לעה״ב
לפי שעם היות שאינו מכחיש אלהותה הנה הוא מבזה לאהק וכבר פירשו
בגמרא שהיה זה לפי שהיה מזכיר שם שמים על הרקיקה ושאר הדברים
המביאים ש בזיון התורה האלהית וגם להיותו משתמש בתנא׳ לפי
שגם זה מכלל הכפירה כי אם היה הוא מאמין באמת ומתמים שהתורה

שהיא

אלהית היה נוהג בו מורא וכבוד · וגם נוכל לפרש שהחולק על המכה
יחשוב להחיות מתים וחולים ברוח שפתיו והוא כפירה לפי שכבר אמ״ז״ל
שמפתח תחיית המתים לא נמסרה ביד שליח והוא ית׳ אמר אני אמית
ואחיה מחצתי ואני ארפא · ואמנם אבא שאול למה שרצה ר׳ עקיבא הוסיף
בשתי הכפירות הראשונות שהם תחיית המתים והאפיקורוס רצה גם כן
להוסיף על הכפירה השלישית שהיא אין תורה מן השמים ואמר שלא
בלבד יגרש מעדן הע״ב האומר כפי׳ שאין תורה מן השמים או הנוהג בה
דרך בזיון כי הנה גם המגלה סתרים בדברים האלהיים ובשם המקודש אין
לו חלק לע״הב והוא אמרו אף ההוגה את השם באותיותיו · ופירשו בגמרא
שהוא ההוגה אותו בלשון לעז חוץ מן המקדש לפי שיהיה מגלה סתרי
השם ית׳ ולא יעשה זה כי אם להיותו מכת אפיקורוס או להיותו מכחיש
האומר אין תורה מן השמים שלכן הקל בכבוד השם המקודש ודבר בו
בלשון לועז וחוץ ממקום קדושתו · הנה התבאר שר׳ עקיבא ואבא שאול
לא דברו כי אם בדברים המתיחסים לכפירות הראשונות שזכר התנא קודם
ואלו נכללים בשהכופר בתחי״ה שנית ובאלהות התורה וכבודה ובאמונות
האלהיות והשמות המקודשים אין לו חלק לע״הב ואמנם שאר העבירות
שענשן כתוב בתורה ואין העובר עליהן נעדר מהחיים הרוחניים כי אותם
הכופרים והפושעים אשר זכר והותרו בזה השאלה השנית והשלישית והרביעית
ואמנם בגמרא אמרו וכל כך למה על הכופר בתחיית המתים לפי שהכופר
במציאות השם ואלהותו לכופר נגלה הוא שלא יירש העה״ב שהוא השכר
אשר יתן האלהים לאוהבין ולשומרי מצותי · וע״כ האומר אין תורה מן השמים
ראוי שלא יירש העולם הבא לפי שאין דרך לאדם לבא שמה כי אם באמצעות
התורה והכופר בה איך יזכה לשכר הנמשך ממנה · אבל הכופר בתחיית
המתים ר״ל שיאמין במציאות הש״ם ואחדותו והדבקות הנשמות ומציאות וחדוש
העולם וידיעתו והשגחתו ועמולו ושהתורה אלהית ונצחית ושאר
אדונינו משה ושאר העקרים כלם איש לא נעדר · ועם זה יאמין שהמתים
לא ישובו לתחייה למה יהיה ענשו כל כך גדול שבעבור זה לא יהיה
לו חלק לע״הב והזכיות והאמונות האמתיות כלם יפלו ולא יקבלו עליהם
השכר האחרון והנה הספק הזה אשר עשו בגמרא שזה כשוה שעשו בעל
ספר העקרים נ״ע הרב הלימוני על אשר מנה תחיית המתים עקר כי
שהתבאר למעלה בפי׳ הנ׳ ובפ׳ ט״ו מזה המאמר ולא דבר מהקורא
בספרים החיצונים והלוחש על המכה וההוגה את השם באותיותיו לפי שהם
ממין הכפירות הראשונות אשר זכר ונכללים בהם כמו שביארתי · והיתה
תשובת הגמרא הוא כפר בתחיית המתים לפי׳ לא יהיה לו חלק בתחיית
המתים והותרה בזה הקושיא הה׳ · ואמנם מה הגיעה בע״ה בזה המקום

הלא הוא עולם הנפשות שיזכה האדם אליו מיד אחר המות או הוא זמן
תחיית המתים או הזמן האחרון שיבא אחרי התחיה ואחרי יום הדין׳ ואיך
היה בזה מדה כנגד מדה הנה יש בזה עיון רב ובו נתחבטו גאוני עולם
ואני ארחיב הדבור בזה המאמר צדקת עוללים אשר אני עושה׳ והיוצא
לנו מזה כלו הוא שרבותי׳ ז״ל במשנה לא עשו שרשים בענין התורה ולא
ביונו שיהם· אבל על צד האזהרה זכרו הספירות אשר ימנעו האדם מחיי
העה״ב· ונמצא בזה אמרו בפ״ק דראש השנה· אבל המינים והמשומדים
והאפיקורוסים והמסורות ושכפרו בתחיית המתים ושכפרו בתורה·
ושפרשו מדרכי הצבור ושנתנו חתיתם בארץ החיים ושחטאו והחטיאו
את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחביריו יורדין לגיהנם ונדונין בו לדורי
דורים וכו׳· הנה התבאר שלא זכרו הדברים האלה להיותם עקרים
ויסודות הדת כי אם להיותם עבירות קשות ומעשים מגונים מכלו רב
עני השכל׳ ומדיבות נפש שהמה ימנעו האדם מהשגה בנחלת קדושים
שהם חיי העה״ב· ובזה הותר הספק כלו ונתחזק לעתי אשר הנחתי
בענין העקרים והוא מה שרציתי לבאר בזה המאמר והתהלה והשבח
לדור ודור לאל יתעלה ויתברך אמן ואמן״

ברוך רחמנא דסייען
ברוך יי׳ אמן ואמן״

אתחיל לכתוב פי׳ השלש עשרה מדות להרב ר׳ אשר בר׳ אברהם
בר׳ דוד זצ״ל

פירוש שלש עשרה מדות

Cod. H. 224b

ערכתי את לבי לחקר ולמצוא דברי חפץ ולבקש ענין ולהשכיל בענין תוכן י״ג מדות ולגמור בהן הבנין והנה דברים רבים בלבבן ראיתי מרבים בלאו׳ וקורעים חומות לבבותם לקשר תוכן מעיניהם שאינו רואה בהם כפל שמותיהן והן נקראים כל אחד ואחד מדה בפני עצמה ואם הם שוים באותיותיהם ובקריאתם ואינם דומים בעניינים אך לא ישתנו שמותם לפי פעולתם וראיתם כי הנה שני שמות הראשונות דומין באותיותיהם ובקריאתם ואם שניהם עניינם לא תואר באמת יחסר מעניינם אך באמת כל אחד ואחד מדה בפני עצמו ואין הנראים כאחד המדות בהכפלם נסמכותם שמותם והם על ענין אחד נקראו ומשורש אחד הטבעו ובאילן אחד נטען איך יעלה במנין י״ג מדות על פי הקורא אם לא ידע פתר דבר בנראה וכשומע כלבבו ולא ידע מקראו לבנו בכיון לבו דבר דבור על אופנו ועוד אני שואל איך המאמר ישראל משה רבי׳ ע״ה אדון כל הנביאים כולם ואחר שעברו לפניו במדות ידוע לא השלים שמניין עד י״ג כנגד י״ג שנמסרו לו ופסק בשלשה וגם בתפלתו אמר אם השם הראשון הוא עניינם איך כללו עם שאר והשלים בו מניינם כי לא יספיק זולתו שאין אם כן יחלקו אחת מן המדות לשתים ולא יתכן לומר כן אלה הם שאלותי ואלה הם ספקותי ומבוכת לבי ורעיוני עמלי הוא שמלא מעיני ויהלך לבי עלי לשום מתני בכלל השתדלות ולפרש הספיקות וללבן רעיוני הלבבות להשכיל כל דבר מקום על בוריו ועל אופנו ולהתיר כפל רשנו וכל המשתעי׳ בלשונו איש איש על מכונו על פי קבלה הנכונה והשכל והאמונה ותקון אזני שלא מנקן כמחט שהשבילוהו כים אין בנקר והעלה מן המים מחורו הרק כמלא קש ובינותי בדברים ואדע בלי ספק שהשם הראשון הוא ענינם ושני תואר וכאשר כללם במנין עם שאר המדות לא כללו במדה בפני עצמו כאשר אפרש בעזרת הא״ל במקומו ומה כפל כשאר המדות לשונותם והם על ענין אחד נקראים וממלא אחר שבעם אין כפליהם כפל לכל איש שכל רק כפל לשונותיהם

ושני שמותיהם ענפי המדות אשר יוסדו מהם והם השלשה ואותם
השלשה נקראים אבות ושמותיהם חסד ודין ורחמים כאמרנו
ומשליהם ושארם שרשם והם כענפים ופארות ובשרשי האילן אשר
קצתם יונקים מצד זה וקצתם מצד זה לא ראי זה כראי זה ולא
ראי זה כראי זה לפי שצד האחד שלח פארותיו ותארכנה [illegible]
סרעפותיו יהיו עלינו ימים ופארותיו מהם רקים ומהם יבשים
והכל מאילן אחד ואין שני זולתו ושרשיו תחתיו ממנו מושכו
זה יתגדל כפי כח יניקתו וזה יתגדל כפי השגתו מליחלוח אדמתו
וכן כל מדה ומדה משלש מדות הנזכרות שנקראו אבות הם
אילן אחד ושורש אחד לכולם ויונקים ממקום אחד אין פירוד
ביניהם ואין חילוק במדותיהם וכל מדה כלולה מחברותיה בכל
ענפיהם כאשר אפרש בע"ה ואע"פ שאין אדוקות זו בזו ואין
הפרש ביניהם כל אחד מהן הנטיעה שרשים ומתחלקים לד' ראשים
בין פרטים וכללים ואדון יחיד מושל על כולם המכריע ביניהם
ומשה רבי' שהבין במדות ופסק בג' באמרו הגדול הגבור והנורא
כינויו בשמיו שכנגד ג' מדות שנקראו אבות אמרן ובהזכירן
של הג' כלל בהן כל מדה משני פנים האחד שאין שום מלך
בעולם מגיע עליו כי באמרו הגדול כנגד מדת החסד אמרן
שנ' וגדל חסד ועוד כי גדול מעל שמים חסדך: הגבור כנגד
הדין שהוא גבור לדון את הדין לאמתו שנ' אשר לא ישא
פנים ועוד עושה משפט יתום ואלמנה: והנורא כנגד שהוא
סולח והסליחה מדת רחמים שהוא רחמן על בריותיו ומוחל
וסולח להם כדי שלא יאבדו ועל כן נקרא נורא שנ' כי עמך
הסליחה למען תורא כי בשהוא מוחל וסולח לפשעים אלו החוט'
שב מחטאו וירא מבוראו שאם לא ימצא סליחה בשובו מרשעו
יוסיף פשע על חטאתו ועתה בראותם שהוא מקבלם בתשובה
ומוחל לעונותם שבים בתשובה ומתודים על פשעיהם ועל
מעשיהם הם נוחים והרשע יעזוב דרכו ויעד ירא אלהים הגדול בג'
מדות שכלולות כל המדות ואין מדה אחרת זולתם כי האדם
יפעל או בחסד או בדין או ברחמים והש"י פועל בכולן כי אין
מקיצתן או מאחת משלשתן וכולל כך את כולן כאשר אפרש
בע"ה: והפנים השנים דקדקתי מאד וחיפשתי הרבה והכרתי
את כל המעשה אשר במדות י"ג שנאמרו למשה שהם חלוקות
ארבע מיוסדות על השלשה שנקראו אבות וזהו פירושו.
השם הראשון על שם בן ד' אותיות הוא אדון יחיד המושל

בכל המדות ופועל בהן כפי רצונו בכולן או במקצתן או באחרת
מהן וכולל כח אחת כולן והוא ענין וכנגדן הזכיר משה רבי' ע"ה
הא' קודש שבחיו. והשם הטוב תואר והוא מדת רחמים כאשר
אפרש בע"ה וכן של מדת רחמים כמו שכתוב אלי אלי למה עזבתני
רחום וחנון כמשמעם הרי ארבע שמות וכולן מדת רחמים. ומכאן
ראיה שהשם הראשון ענינו כפי שזולתו יש ארבע במדת רחמים
שכן שאר המדות נחלקות ארבע ארבע ולא יותר כמו שאפרש בע"ה
f.250 והולך. ויש מפרשים שהשם הראשון הוא שם הקריאה שאמר
וקראתי בשם יי' לפניך ומחלקין מדת נוצר חסד לאלפים לשתים
כדי להשלים י"ג מדות ואינו כן כי הקריאה כבר היתה כפסוק
f.215b שלפניו שנ' וירד יי' בענן. ויקרא בשם יי' ואחר כך ויעבור
כדי שלא יפחד על הקול העובר על פניו ויהיה מכוון ומזומן
לכך היתה הקריאה כאדם הנכנס לבית חבירו ומשמיע קולו
כדי שלא יפחד וירגיש בו שהוא רוצה ליכנס ולמדה תורה דרך
ארץ לכך שאמר ויקרא בשם יי' והוא הקריאה שנאמרה לו כבר.
ומדת החסד בין כפל ושני השמות מתחלק לארבע. הראשון
הוא ארך אפים לפי שהקב"ה עושה חסד עם בריותיו כשהוא מאריך
אף להם כדי שישובו בתשובה שלימה ויהיו ניצלים מן הפורענות
ומדינה של גיהנם. ורב חסד מטה כלפי חסד כשהם מחצה
על מחצה. ואמת הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתגמול
כאשר אפרש בע"ה. נוצר חסד לאלפים זהו החסד שהוא נוצר
אותו למי שעושה עמו חסד כבר. ומשלמין לגמול לו או לבנו
או לבן בנו. על כמה דורות או לכלם מעוררין עם זה נקרא
חסד לאלפים שהוא התגמול כאשר אפרש במקומו. ומדת הדין
מתחלקת לג' שמות והם נושא עון ופשע וחטאה ונקה לא
ינקה. הלא הראיתיך כי שבחו משה רבי' ע"ה בשלשה ואמר
הא' הגדול הגבור והנורא כנגד ג' מדות הנזכרות שקראו אמרת
שהן נחלקות לארבע ארבע אמרן והם שנים עשר והאחד שהזכיר
תחלה קודש שבחיו כנגד השם הראשון שבי"ג אמרו. ונמצאם שנין
על הסברא הנכונה אשר בארנו שהוא המלך אדון יחיד המושל
בכולן ושמו נגזר הכנוי של י"ג. ומן מתפלל אנו זוכרים בברכה
ראשונה אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב כנגד שלש מדות
שהנהיגנו בהן האבות ולא זזו מהם כל ימיהם וכל אחת ואחת
נטל מדה אחת לעצמו כמו שאפרש והולך הזכיר אברהם
כנגד מדת החסד שהיה שש לעשות חסד עם בריותיו של הקב"ה

כל ימיו ואומר כהגרה שכל ימיו של אברהם אבי׳ לא נצטרך הקב״ה
למדת חסד׳ והזכיר יצחק כנגד מדת הגבורה לפי שמסר עצמו לכבוד
קונו ואין גבורה גדולה מזו ולפי שהיה חלק׳ לאברהם במדת הגבורה
שהתגבר על עצמו וכבש רחמיו על בנו לעשות רצון קונו לכך
אמר אלהי אברהם אלהי יצחק ולא אמר ואלהי יצחק שכך כת׳ ויבכו
שהקם ימרין רז״ל בלבב שלם שיהם שוים במדה זו אבל במדות
חלוקות המוצא וא׳ מפרדת ביניהם כמו שכתוב אלהי אברהם ואלהי
נחור ישפטו בינינו וכאן לא הספיק ואו ביניהם ועוד של מעלה
מהם נ״ב מדת החסד ומדת הגבורה שניהם כמוה שמדת הגבורה
יוצאה ממדת החסד שכך אמר בעל ספר יצירה אש ממים ועושה
שלום בינה׳ והמבין יבין· והזכיר יעקב כנגד מדת הרחמים
שהתנהג כל שמסר נפשו על בניו ועבר לפניהם וריחם עליהם
כרחם אב על אפרי בנים וכן נאמר על הקב״ה כרחם אב על בנים
וגו׳ שכן עשה הקב״ה עם ישראל ביציאתם ממצרים שנ׳ ויסע עמוד
הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם· וכת׳ ויבא בין מחנה ישראל כל
מצרים וגו׳ ודרשו בו רז״ל כדי לקבל אבני בליסטראות ולא יגעו
בישראל· וכן הוא ואשא אתכם על כנפי נשרים לפי· שאין הנשר
ירא מעוף אחר כי אם מן החץ נושאו על כנפיו ואומר יכנס בי
החץ ולא בבני· ולפי שכל אחד מן האבות בחר מדה לעצמו ואחזה
ממדותיו של הקב״ה שנקראו אבות הזכיר נ״ב א׳ והגה ברכה׳ ממדותיו
של הקב״ה· ואומר האל הגדול הגבור והנורא קיימת שלשתם ולכפי
שמחזיקין האבות במדותיו של הקב״ה נקראו אברהם יצחק ויעקב
אבות שזכו במדות שנקראו אבות ולכך זכו להיקרא מרכבה לו
של הקב״ה שכך אמרו רז״ל ~~האבות~~ האבות הן הן המרכבה כמו הג׳
המדות וכזכותן הוא זוכר חסדי אבות לבני בניהם על שלש ועתה
אשוב לבאר ג׳ מדות הנחלקות לארבע ארך פרצוף ופסר
פירוש הגדול הוא מדת החסד ונחלק שו חן׳· החסד הראשון ב׳
הוא החסד הקב״ה עם דורות הראשונים שהיו כ״ו דורות קודם שקבלו
ישראל את התורה וכללם גם בחסדו הגדול אע״פ שלא זכו בתורה
ובמצוות ועליה שאמר עולם חסד יבנה· והחסד השני הוא החסד
הקב״ה עם ישראל ביציאתם ממצרים מבית עבדים וזה החסד נעשה
להגמול שיקבלו עליהם התורה מלכותו ומצותו ותורתו כמו שדרשו
רז״ל בפסוק אנכי י״י אלהיך וגו׳ כ׳ כדי שהוצאתי אתכם שתקבלו
אלהותי עליך· והחסד השלישי· הוא החסד שעשה הקב״ה עם
ישראל כשקבלו עליהם תורה ומצות אע״פ שנתחייבו ישר׳

226

לקבלה לתגמול מה שעשה להם כבר נחשב להם לחסד שנ' זכרתי לך
חסד נעוריך וכו' שכן מצינו במקום אחר התגמול למה שנעשה
עמו סבר שקרא חסד הנה דוד מלך ישראל צוה לשלמה בנו ולבני
ברזילי הגלעדי תעשה חסד והיה הדבר הזה לתגמול מה שעשו הם
וברזלי אביהם עמו ולשמה קראו חסד וכן המרגלים ששלח יהושע
אמר לרחב ועשינו עמך חסד ואמת גם כן: והיה זה לתגמול מה
שעשתה עמהם וקראוהו חסד ג"כ כשקבלו ישראל את התורה
והיה להם לעשות לתגמול מה שעשה עמהם נחשב להן לחסד
ולכך אמר זכרתי לך חסד נעוריך. ל"א לפני שאין יכולין למרוץ
ולפרוש שלא לקבל וברצון נפשם לכבוד קונם קיימו עשייה
לשמיעה נחשב להם לחסד שלא היו כפויי טובה. החסד הרביעי
הוא החסד שאדם עושה עם המתים ומלבישם ומכבדם ומלוה
אותן וקוברן כביכול שכן עשה הקב"ה עם משה רבי' ע"ה שנ' ויקבור
אותו בגיא ואמר לא ידע איש את קבורתו כדי שלא יהיה נעבד
וזהו חסד של אמת שכן דרשו רז"ל כשאמר יעקב ליוסף ועשית
עמדי חסד ואמת והולך ואומר ושכבתי עם אבותי וגו' ואמר זה
חסד של אמת שאינו מצפה לגמול: וכן הדין מתחלק לארבעה
בבית דין על מעשה. הדין הראשון הוא הנהרג בבית דין ועדיין לא
חטא והוא בן סורר ומורה ונהרג ע"ש סופו כמו שדרשו רז"ל ירדה
לסוף דעתו של אדם של בן סורר ומורה וכו' והולך ואומר מוטב
שימות זכאי ואל ימות חייב. הדין השני ג"כ נהרג בבית דין כשהתרו
בעדים ובהתראה. הדין השלישי למלקות ארבעים. הדין הרביעי
מי שלקה ושנה בבית דין כונסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורים
עד שכריסו נבקעת. ל"א הם ד' מיתות בית דין סקילה שריפה
הרג וחנק ואף בכ"ז של מעלה דנין את האדם בד' מיני דינין. הדין
הראשון הוא מיתה בידי שמים שהוא קודם זמנו מעט ואחר
שקבע דינו זוכה לחיי העולם הבא. הדין השני כמת שהוא בחצי
ימיו ואובדת נפשו שנ' במקום אחר ונכרתה הנפש ההיא מלפני
ובמקום אחר אומ' והאבדתי את הנפש ההיא. למד על הכרת שאינו
אלא אובדן בשרו. ועל דעת זה רבי' משה ז"ל אבל אני שמעתי
בו פי' אחר על שנין מיתה בחלוק הלשונות במקום אחד הוא אומר
ונכרתה הנפש ההיא מעמיה ללמד שהיא נכרתת שאינה שבה
למקום הקודש שחוצבה בו מעט אבל מאחר שקבל האדם את דינו
ומת בחצי ימיו תבקש נשמתו במנוחת הכבוד שלא במקומו הנזכר
ובמקום שנ' והאבדתי את הנפש ההיא מלמד רז"ל שהיא נכרתת

ונאבדת מכל האחת שכינת כבודו של מקום וזהו כיון כי מלפני ה׳
הוא בורח שפי׳ ממקום שהקב״ה משרה שם שכינתו תמיד וזו היא
ארץ ישראל. הדין השלישי יסורין של חלאים. הדין הרביעי שמות
בנים לפי שהם ערבים מתים בעון אביהם כשהם קטנים ונקראו
יסורין של אהבה הרי שנותן בידי שמים כל מינו מיתן. ולא פוקד
עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים הרי
ארבע. הרחמים הוא הסליחה כמו שפרשתי ומתחלקת לד׳ מיני
סליחה. האחת שהקב״ה מוחל וסולח לאדם קודם שיבקש מחילה
אע״פ שחטא שנים או שלשה פעמים להעביר ראשון ראשון ובלבד
שלא יוסיף עליהן שנ׳ הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר.
השנית שהוא מוחל לשבים בכל לבם ויום הכפורים מכפר ועל
זו אמרו רז״ל תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. השלישית
שהתשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין. הרביעי שכולם
תולין על מיתה ממרקת. הנה הסליחה בד׳ ענינים ואע״פ שהאדם
נדון במיתה ויסורין שאין הם במדת רחמים לפי שהם בגזר״ד
שבעולם והקב״ה מוחל וסולח לו על ידיהם אין לך רחמים
גדולים מזו שנ׳ תשב אנוש עד דכא ונו׳ ודרשו בו רז״ל עד
דכדוכה של נפש מועלת לו התשובה ולא עוד אלא שמעולים
כטבילה מיתה של נקיים על ידי יסורין ומיתה שהן בגזר״ד
שבעולם ולא עוד אלא שזוכים לחיי העולם הבא ובמקום
שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדים. שהק׳
אסדר שלשת המדות הנזכרות שנקראו אותות שכל אחד מהם
מתחלקת לארבעה בין כפל לשונותם ובין שינוי שמותם שבכל
ג׳ מדות כל כפל וכל המשתנה בהם אעמידכן על בוריו לפי פש׳
פעולתו מעק׳ על פסוקים בקיצור ומליות ברורות כשאחרן. הענ׳
הראשון של ג׳ מדות כבר פרשתי שהוא ענינם ומינו ולהבין
שנים עשר שהם כלולות בג׳ מדות הנזכרות שהם חסד דין ורחמים
המתחלקות לד׳ ד׳ בין כפל הלשונות ושנוי השמות כאשר הם
מפורשות בפסוק ויעבור. דע כי השם הוא מדת רחמים שכבר
אמרו רז״ל עליו וה׳ המטיר על סדום ועל עמורה לא דיין לרשעי׳
שהן מהפכין מדת הדין למדת רחמים אלא שהמהפכין מדת
רחמים למדת הדין. וזהו שנ׳ מאת ה׳ אע״פ שהוא מדת רחמים
שנ׳ נהפך להם למדת הדין. וכן בקרבה מקומות תמיה בתו״ר
עשר שמם שלכן ל׳ אותיות שעל כן מדת הדין מן הטעם הנזכר
לפני׳ הוי המתאוים את יום ה׳ ועוד כה הראני ה׳ ונו׳ והיכם

שלהו

זולתי אלה וברוב המקומות בתורה שעשה הקב"ה עם ישראל תליא
שם של ל' אותיות מפני שהוא מדת רחמים וזו היא המדה הגדולה
שמכולן שהוא מוחל וסולח ומעביר ראשון על הדרך שפירשתי
אל' גם כן מדת רחמים כמו שכתוב אלי אלי למה עזבתני אבל אינו
מוחל הראשון בלא תשובה וזהו שנ' למה עזבתני ודי לי בתשובה
שנ' יי' אלהים אתה עניתם וגו'. שמוחל להם בתשובה. רחום כמ"ש
[illegible] אבל לא בכל עת ובכל זמן ואפילו בתשובה שלא אמר
מרחם שאילו אמר מרחם הסברא כן שהוא מרחם בכל עת כדרך
שהוא נושא עון לפי שבכל עת מוחל וסולח לשבים אבל אמר
רחום לפי שהוא כובש רחמנותו ממנו עד שידון ביסורין שכן
מיצאנו לעון זה שהוא בא על לעון יסורין שנ' כי אל רחום יי'
אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך וגו'. ועוד כתי' והוא רחום יכפר עון
מכלל שהתחיל בהשחתה ולמצאנו בהשחתה ביסורין כמו שכתוב
כן [illegible] מדאה ומקיים כשבן אבל חליינו הוא נשא ומכס
סבלם. וחנון גם זה מדת רחמים ולא אמר חונן על העונש
שהזכרנו לפי שהוא כובש חטא עד שיגיע האדם לשעת מורת
או שימות אינו מוחל לו לכך נקרא חנון שכן מיצאנו לעון זה
שהוא בא על מי שהוא נוטה למות שנ' ויחננו ויאמר פדעהו
מרדת שחת מצאתי כופר פי' מצאתי כופר שלא ימות והכופר
הוא התשובה והצדקה כמו שנ' בשקלים ונתנו איש כופר נפשו
ונאמר וצדקה תציל ממות. ואם עם צדקה הוא מת ומיתתו מכפ"
מכפרת עליו עם התשובה שעשה ולפי שהקב"ה ממרק עונותיו
של אדם ביסורין ומיתה שהם כנותן העולם ומוחל לו בהם עם
התשובה שעשה לכך נקרא רחום וחנון ולא מביאו לחיי העולם
הבא וזהו רחמנות וחנינה גדולה הנה שני הד' [illegible]
הראשונים לפי הנראה בראיות בפסוקים שזכרתי נקראים לפי פעולתם
על הדרך האמת כמו שפירשתי. והקדים למעלה הב' על [illegible]
מה זו שהיא אחרונה שבשבחיו לפי שנצטרך לה יותר על
שאר המדות מפני שעדיין לא עשו תשובה שלימה ולא נתכפר
להם העון לכן פתח במדת הסליחה תחלה. ועוד לפי שבמדת
הסליחה תלויה שמדה שהוא מעביר ראשון אם לא חטאו עוד
משקבלו התורה לכך פתח במדת במדה זו ובהזכירו המדו'
על הסדר שסדרן נעשה ונמחל להם אותו העון ומסר לו
לוחות שניות כשבר פסם יפות והיה אותו היום יום סליחה
וכפרה להם ולכל הדורות הבאים אחריהם יום הכיפורים ליה

הראשון

227

ועליו שאמר כי ביום הזה יכפר עליכם׃ ואחר שהזכיר מדה זו פתח
במדת החסד מפני שמדה זו רבה לעשות חסד עם הב׳ בין זכו
בין לא זכו שכן עשה עם דורות הראשונים שאע״פ שלא זכו בתורה
ובמצות זנם וכלכלם בחסדו׃ ועוד שמדה זו שנקראת ארך אפים
הוא שמאריך אף לרשעים שאם תאמר לצדיקים ואחר שהם
חוטאים אין נקראו צדיקים ואי תאמר שהצדיקים ג״כ צריכין למדה
זו כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואע״פ שהוא
שוגג צריך הוא לאריכות אף עד שיתודע לו חטאו ויתודה עליו
לפי שהקב״ה מדקדק עמהם אפי׳ כחוט השערה שנ׳ וסביביו נשערה
מאד׳ שאם חטא במזיד והוא עושה תשובה מיד ואינו צריך
לאריכות אף [illegible] עליו ולכן נקרא צדיק ויצרך מדה זו לכ״ש
יותר לרשעים שאף הם מזידים ואינם שבים מאריך להם
שאם יחזרו לפי׳ פתח כאן אחר מדת הסליחה והזכיר ארך
אפים לומר שכך דרכו להיות מאריך אף לרשעים מרחמן לבסוף
שמא יחזרו׃ ורב חסד שאתה עושה כלפי חסד עשה גם כן
עם אלו שקבלו את התורה והיו יכולין למאן ולסרב ושאלו לך
מה שכתוב בה שהם שהודיעתם רבית עבדים ולא היו כפויים על
טובה׃ ואם תאמר מה הנאה יש ומה הגמול שאלו שקבלו
ועברו ואעפ״כ רואי׳ שעושה עמהם חסד שכך דרכך שאתה
עושה חסד עם ברואיך ואע״פ שגלוי וידוע לפניך שלא יקבלו
לפי שכן עשית עם דורות הראשונים ועשית חסד עמהם
שמלת אמת ולפיכך שהוא חסד שאינו מצפה לגמול וזהו
הנקרא חסד של אמת כן עשה עם אלו׃ ואם תאמר אותם שלא
קבלו תורה עליהם לא נתחייבו כמו שקבלו ועברו עליה׳
בשביל הקבלה שאתה גוזר חסד לשמים ואם תאמר זכות
אבות עשה למען מדה זו שכך הוא נושא עון ועובר על
פשע וחטאה ונקה׳ עונות פשעים וחטאות ונסתרות אותה
מוחל לא נושא עון ופי׳ ממש עון כמו שפי׳ רש״י ז״ל בפסוק ויצא
ע״כ שני אליך שר״ל יכבוש כמעט לך שלא יגע בך ויאריך
לך אף כמו יושב עני כובש שנגע העני שלא יגע על האחר
ויאריך לך שמא יחזור לך כך אמר משה כמוש עונותם
שמא יחזרו אתה מנקה להם ואם לא יחזרו ויעשו בלב
תשובה הרי ממקומו עומד שאתה פוקד עון אבות וגו׳ שאינם
יכולים להנצל מדיניך ועונשם של ד׳ דורות של כתרגו׳ כד
משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון או שמא הוא דן אותם

f. 228

עד ארבעה דורות שעד כאן אחרי האב על הבן ועל זה שאמר
ולא ישא שהיה עשה וחשב לאחשבתו וגו' וכי הקב"ה צריך לאחשבות
הרבה לבבלתי יה יאמינו מה אלא שהוא כן אותן כסוד העיבור
ופוקד עון אבות על בנים וגו' וכת' החפץ אחפוץ במות הר
הרשע וגו' ואעפ"כ שאמרו רז"ל שסדר שסידר משה רבי' ז"ל והזכיר
עונות שהם הזדונות ואחר כך הזכיר חטאים שהם השגגות
ודרשו שהתפלל על הזדונות שיעשו להם שהתפלל על
הזדונות ~~שיעשו להם~~ כשגגות עכ"ל וכל דבריהם אמת. ואעפ"כ
הכל יוכל להיאמר כן שנ' הלא כה דברי כאש נאם ה' וגו' ומה
פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף דברי תורה מתחלקין לכ'
לכמה חלקים והכל אמת כמו שהשיב אליהו לאותו חכם ששאלו
על מה שנחלקו אותם התנאים והאמוראים על כוונת אסתר המלכ'
שזה אומר ככה וזה אומר ככה ואמר אלי' קב"ה כאותן הדעות
והשיבו בכולהו תנאי ובכולהו אמוראי. ואע"פ שהיה לו למשה
להקדים שגגות ונסתרות לעונות ולפשעים שכן היה במעשה
העגל תחלתו שגגה וסופו זדון שנ' קום עשה לנו אלהים מקשיהן
למנהיג ולא לעבודה ועכ"ב אמרו אלה אלהיך ישראל ושענו יש'
ישרא' אחרין כמו שכתוב אלה אלהיך וקבלוהו עליהם לאלוה
וקרבו עוד לפשוע כגלוי עריות ושפיכות דמים כמו שדרשו רז"
רז"ל על ויקומו לצחק לכך לא רצה משה לפתוח בשגגות
שכבר חזרו לזדונות והזכיר באחרונה השגגות ואחר ונקה
כנגד הנסתרות וכן אמר דוד ע"ה לנסתרות נקני ודרך זה
שתפש משה רבי' ע"ה תפש הנביא ע"ה באמרו מי אל כמוך
נשא עון ועובר על פשע וגו' ישוב ירחמנו וגו' הזכיר השגג'
בסוף לפי שאין בהם העונות ובקש עליהם רחמים תחלה
ואעפ"כ שהסדר הזה עשה משה פי' תגמול עונשם של שגגות
אין כך הוא כנגד הנסתרות וחטאות ואמר ונקה לשון נקוי מכלל
עונש כלל ובלא שום ארכות תשובה ומוחלין לו מיד הרי בת"
בתשובה יספיק להם וזהו סמך על מה שפרשתי ועל זה אמר
תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ועל הפשעים יסורין ממר'
ממרקין שכן מצא לשון זה נופל על יסורין שהרי איוב נדון
ביסורין ואמר להקב"ה ומה לא תשא פשעי וגו' פי' עד כמה לא
תשא פשעי שכבר נלאתי הרבה שאפי' עשיתי עונות ונתחייבתי
מיתה עליהם היה לך להעביר את עוני ביסורין או שסבלתי
שכבר נשאתי אינו לאיזה בתחילת דברינו ובכמה מקומות ולא

ולא יהיה נדון באותן ייסורין ולכך אמר והעביר את עוני ובמקום
אחר אמר פשעי וחטאתי הודיעני רל הודיעני פשעי שנתחייבתי
עליו ייסורין ולפי חטאתי הודיעני שאם חטאתי בשגגה לא יהיה
אני לידון עליו בייסורין אעפ שלא נתחייבתי הנה פשעי נזכר על
הייסורין ועל העונות מיתה כגון עונש מיתה שנ' אם יש בי עון המיתני
אתה ולמה בספר יחזקאל שה' הוא אומר רשע בעונו ימות הנה
הבאתי הפסוקים על הלשונות שהבאתי על ענייני תשובה המות
המתחלקים לארבע כאשר פירשתי במדת הרחמים שהיא הסליחה
ואלה הם עשה תשובה ועבר מיד כגון עבר על מצות עשה שאין בן
לשון הרב ז"ל אבל ידעתי על השגגות ועל השבועות ועל מצות
עשה שיש בה כרת ולא מיתת בית דין תשובה תולה ויום הכפורים
מכפר ויסורין ממרקין פשע כגון שעבר על כריתות ומיתת בית
דין נדון בייסורין ומיתה ממרקת לשון הרב ז"ל עון כגון שחלל
את השם בשגגה שעבר כמו שאמרו רז"ל וכאשר ראיתי על
העונשים שהם נזכרים בפסוקים שהבאתי ובאים על עונש
זו הנזכרים כן שהם נושא עון ופשע וחטאה ונקה מהכתוב על
דברי הרב ז"ל בחלקם לתיו התשובה מצאתי הפסוקים על מכוונים
ועל שמותם אינו על מחנהן ואינו על דגלן באותם לשמותם
אך ידע לך באמת כי מרבה העונשים הנזכרים מתחלפים ושונים
לכמה פנים על שמות המדה הזאת מהלכה מקומות כי חטאה רבי
שדרשו רז"ל חטאות אלו השגגות שלא נתחייב האדם עליהם מיתה
מצאנו לשון זה בא על גלוי עריות וע"ז שיש להם קירוב מיתה
ועל גלוי עריות שנ' ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי
לאלהים ואמרת אינו אסורה לבני נח על ע"ז שנ' אנא חטא העם
הזה חטאה גדולה וגו' ועוד על חטאת ירבעם בן נבט וגו' ובספר
יחזקאל כמו כן ובחטאתו אשר חטא ימות והזכיר בפרשת ע"ז
וגלוי עריות של ההרים אכל וגו' וגם פשע הנזכר על עונש הייסורין
כמו שכתבנו למעלה ראשונה והן שמות בא על חיוב מיתה שנ' כה
תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם וגו' והם נתחייבו
עליו מיתה במכירתו ועון שמצאנו על עונש מיתה בכמה מקומות
מצאנוהו שהוא בא ונזכר על ייסורין כמו שכתו' בתשובה ויעף אלי
אחד מן השרפים וגו' ויגע על פי ויאמר וגו' שנתכפר לו העון
על ידי היסורין שנשרף ברצפה ובאמרו ובתוך עם טמא שפתים
וגו' והוציא לשון על ישראל ובזה את הכבוד ועל זה אמר
אוי לי כי נדמיתי ואעפ"כ לא נתחייב מיתה שכוונתו היתה להורות

ccio

עון עבירה ועון עמו ואילו חפץ להמיתו לא הראה לו את כבודו ולא
נעשה שלוחו ולא עמד בפניו ונידון ביסורין ודי לו ונתכפר עונו
הנה הראיתיך והשמעתיך הגמול העונשים המתחלפים בשמור
מדה הזאת הנזכרים וזה שאומר בזה שאמר כזה ומה שאמר
על זה נאמר על זה יש תמיה על החפץ שמשם ראיה לכל משכיל
שאין מדה קרובה וחלושה למעלה מן על הבורא ית׳ כאשר אפרש
בע״ה בתשובה השלמה אשר זכרתי על השם הראשון שבי״ג מדות
שמים הוא אין שבלל ונחשב ובפסוקים רבים כמוה עם שאר
המדות. ראה שהודעתיך בראיות ברורות ובפסוקים רבים
אמרות טהורות שבי״ג שבחים שענה משה להקב״ה כלל בהם י״ג 278
מדות וכנגדן שבחו והנה שהזכיר תחלה קודם שאין הוא כנגד
השם הראשון שבי״ג מדות והוא עשם והשלים בו כל האמן וכשהקב״ה
פועל עם ישראל בכלל ג׳ מדות הנזכרות גם שבאין מעבר
בו בכולם לכך שבחו משה בשלשתן לפי שעשה הקב״ה חסד עם
ישראל והוציאם ממצרים וקרע את אויביהם בים ועשה עמהם
נסים ונפלאות במדבר והרבה להם מחילה וסליחה במעשה העגל
ובשאר העונות הזכיר משה כנגדן הגדול הגבור והנורא לפי שבכולן
עשה עמהן כמו שפי׳ אבל ירמיה לא הזכיר הנורא לפי שלא
ראה הקב״ה למחול להם ולבטל הגזירה ואפי׳ על ידי תפלת הנביא
שנ׳ ואתה אל תתפלל ומדתו של הקב״ה שהיא מדת הסליחה לא
נגלה בהם לכך לא הזכיר הנורא וכן דניאל ע״ה לא הזכיר הגבור 228
ואמר הגדול והנורא שעדיין היו ישראל בגלות ובית המקדש חרב
ועל כן לא הזכיר הגבור שאין גבורתו גלויה שם ונחמיה
חכליה לא הזכיר הנורא לפי שעדיין לא מחל להם הקב״ה על
הנשים הנכריות ועל אשר לא עלו ישראל בנבואת חגי זכריה
ומלאכי והיו בבושה ובזה וחרפה גדולה תחת מלכי מדי ופרס
וסנבלט וטוביה ושאר היהודים והמונעים מהן בנין החומה על
כן לא הזכיר הנורא אבל כשחזרו בתשובה ונבדלו ישראל מכל
בני נכר והתודו על חטאתם ועל עונות אבותם באותה תפלה
הזכיר הגדול הגבור והנורא הגדול כנגד החסד שעשה עמהם שנ׳
שנתנם לחסד לפני מלכי פרס ויצוה לבנות בית המקדש ובנו והיכל
והצליחו גם ספק להם כסף וזהב ומזון מבית גנזיו והזכיר
הגבור לפי שבנו החומה כנגד סנבלט וטוביה ושאר המונעים
על שהכירו המונעים כי מאת יי׳ אלהינו נעזרו והזכיר הנורא
מפני התשובה שעשו לפי שידוע על בעלי תשובה בלבב שלם

אינן חוזרים ריקם לכך שמח להקב"ה בכולם כשם שעשה עמהם כבולם
ולפע"ז שהדין והרחמים שאין כרחוקין זה מזה שהם אדוקין זה
בזה ס' לפעמים יפעל האדם בדין והדין ההוא רחמים ולפעמים
שיפעל האדם ברחמים והרחמים ההוא שב למדת הדין הרי אדם
שיאהב את בנו ומוכיחו בדברו בשבט פיו ולשונו אם מקבלו
הרי מה טוב ואם לאו יכנו בשבט מוסר כמו שכתוב אולת קש"ו
קשורה בלב נער וגו' ואומר אתה בשבט תכנו וגו' ואומר
חושך שבטו שונא בנו ואותו המוסר לטובת בנו ולהחיותו ולב"
ולהיטיב לו שאחריתו לקדושו בדרך טובה ולהיישירו להיות אוהב
לקונו ונחמד למעלה בהנהגת מוסרו והדין שעשה עמו שב לרחמי'
בתקנתו · ויש אדם שמרוב האהבה שיאהב את בנו מונע ממנו
נערותו וחושך שבטו למען לא יבכה ולא יתעצב והוא הגורם
לטרדו כמו שכת' באדוניה ולא עצבו אביו וגו' ואירע לו מה
שאירע לו על כן אותם הרחמים שריחם על בנו ממנו קלקלתו
ודינו הא יה' שהוא מטיב עם עבדיו ועמו כאשר ינהג עם
בנו לאוהב אותו שמוכיחו בדבריו ומייסרו בשבט מוסרו ש
כת' כי כאשר ייסר איש את בנו יי' אלהיך מיסרך · ועוד כתב
שלמה בספרו כי את אשר יאהב יי' יוכיח ולצדיק מוכיח ולרשע
מניח ובמומר אלהינו כלולים בו כל המדות שהם דין וחסד ורחמי'
עושה עמו שיטוב מלפניו ויזכה לטובת העולם הזה והעולם
הבא מה שאין כח באדם שיוכל להגדיל תוכחתו ומוסרו ושיכלול
בו אחת מעשי מדות הנשארות וכל שכן שתיהם בלתי השם
לבדו שאפי' בשעת כעסו נקי את דינו משתף מדת רחמים
כן ונחש וחוה יוכיחו כשקלקלו רחם עליהם בדינו שכך אמרו
רז"ל קלל את הנחש הרי פרנסתו מזומנת לו קלל לאשה הכל
רצון אחריה ולכך אנו מיחדים בשמע ישראל אחד שלשה
שמות שבו שהם כנגד הגדול הגבור והנורא ואומר ג' מדות
החסד שהיא מדת הדין יב' מדת רחמים ואחר כך אנו אומרים
אחד לומר שאין מדותיו חלוקות ונפרדות אלא כולם אחד
על הטעם שזכרנו ואחד שבשמע ישראל כנגד השם הוא שנו'
שבי"ג מדות הרי ג' מדות שלשות שהזכיר כנגד יב' מדות לפי
שבכל אחת מהן נחלק לארבעה כמו שפי' ועם אחד הם יג'
וזהו הייחוד השלם שאין מדה נפרדת ותלויה לפנינו שקונו
יכול לפעול בכולם כאחת או באחת ושוכל בה את כולם כלו
מקיימן לפי רצונו שמנין אחד יג' כנגד יג' מדות ויש בפסוק

הזה על שמע פי' אחר שיתכן להביא עליו מה שאמרו רז"ל על
בשכמ"לו שאומרין ומושלין לו משל לבת מלך שהריחה ציקי
קדרה וכו' ואחר שמע ישראל פותח ואומר ואהבת את יי' אלהיך
וכו' כי שהאדם מייחד בלב שלם ובכוונה הטובה הנזכרת הוא לו
האהבה השלמה והייחוד הטוב וזו עיקר עבודה שבלב בכל עת
ובכל זמן שיהו פיו ולבו שלם שוים ליחדו במצותו אלא שהם
כנגד ילדותו מוסר זכרנו ולפי שעבודה זאת אינה כשאר
עבודות שהיא תלויה בכוונת הלב ואין אדם שיוכל להבין ולדעת
אם המיחד אחד בפה ואחד בלב רמז בפסוק של שמע ישראל
הוא היודע ועל לכך ע' של שמע וד' של אחד גדולות לומר
שהוא עד בדבר כי הוא בוחן לבות וכליות ויודע כל שמהרהר
ומבין במיחד אם כוונתו שלמה ונכונה ואם לזולתו נוטה ופונה
כדכתי' אני יי' חוקר לב ובוחן כליות: ועל שאילתי אשר שאלתני
על הטעם הראשון שבי"ג מדות נתגדר אלהינו שהוא עשם איך
הכניסן במדה והשלים בו העשן: התשובה הנכונה בו על דרך
נקרא מדה מצד עצמו אלא מצד שלנו רל' ממה שמגיע לנו
אינו בה כפי רצונו אבל מצד עצמו לא גוף ולא מדה לכך אינו שנ'
פועל במדה התוכה ואלוות מלו שפי' אבל הוא פועל בכ
מדה הצריכה לנו בכל חכמתו ותבונתו שיודע להגביל כל
מדה ומדה כדי בנו במדה ובשיעור הן במדה אחת הן לצרכי
אחרת שמה כפי הצרך לא פחות ולא יתר ולכך אנו מיחדים
בזולתו באחד שבשמע ישראל שהוא מתיחד בכל המדות
שאחת או במקצתן או באחת מהן וכולל בה את כולן וזו ראיה
גמורה שאינו מדה שהוא פועל עם רצונו במדה הצריכה
להם לכך שבכל מהם במדה ומנית שמהם ולא מצד עצמו יי'
ומיוחד לי עזר מצד זה שפי' בטעם הראשון מדברי אברהם אבינו
שכתוב בספרו הנכבד הנקרא ספר יצירה שאמר בו שבע כפולות
בג"ד כפר"ת כנגד שבע קצוות מקום קדוש מכון במקומו אחד
שהם קצוות מעלה ושני קצוות מטה: ארבע קצוות מזרח
חמש קצות מערב שש קצוות דרום שבע עלי עד והיכל
הקדש מכון באמצע והוא נושא הכל הזכיר המאמר שבע קצוות
מקום בכלל ואחר כך בפרט וחזר והפריש שני קצוות לצד אחד
והראשון שקרא קצוות מקום מוכן במקומו אחת הזכירו בסוף
בלשון אחר ולא הזכירו בלשון מקום אלא היכל רל' שאינו
מקום כשאר המקומות הנזכרים ולא מקום מצד עצמו כי אם

Cod. II f. 229

מיצד שהוא מעמיד ומקיים כל המקומות שהם שש קצוות כנג״
בבנין ובאמרו לכך קראו מהם המלך לפי שהוא מקומו של עולם
ואין העולם מקומו כמו שדרשו רז״ל בפסוק הנה מקום אתי כי
אבל בסוף קראו היכל הקדש לומר שלא יעלה על דעתך
שהוא מקום שאינו אלא מוגבל וזהו היכל הקדש מלשון כל
יכילו מים זעמו פי׳ לא יסבלו וכן אשר לא יכילו המים כי כש״ג
כשהבור שבו לא יוכל לסבול מימיו ולעכבם לתוכו ופונים
והולכים להם לצד אחד ולכך נקרא הכבוד היכל לפי שהוא
כולל כל שש קצוות שאין זולתם שיקרא מקום ולא קיום והוא
מעמידם ומקיימם לכך קרא מקום תחילה ולבסוף היכל כמו
שפירשתי על כן השם הראשון אינו בכלל מדה מיצד שיצאו
כי אם מיצד שהוא פועל שמגן במדה הראויה לנו כמו שפי׳ לע״ג
למעלה וגם שאר המדות שבפנים ויעבור אינן מדות מפורשות
ולא מוגבלות שהן מהך כלא מדה כאין סוף וגבלה ואינן נקראות
מדות מיצד שיצאו אלא במה שמגיע אלינו מהן כפי רצון הבורא
ית׳ ולכך נקראו מדות כי המוגבל לא יוכל לסבול דבר שאינו
מוגבל כי אם כאותו דבר שלא הורגל יפחד ויחרד וכמעט שיגיע
שעון למות ויתעלפו ויתפרקו איבריו ויחשכו מאוריו ועל כן
הוא צריך כשיגיע לו דבר ושנין מן המדות האלו הנזכרות שיסבל
אלין כפי מדתו הקצרה הן טוב הן מוטב ועל זה מיאתם רבנן
מלותו חכם שאמר מתפלתו רבון העולמים עמך ישראל אינם
יכולין לקבל רוב טובך ולא רוב פורענות כו׳ כי אם במדה
ובשיעור מה שצריך להם כפי מדתם הקצרה׳ ועתה אשוב לבאר
בפרט איך הקב״ה כולל במדה אחת כולם או במקומן לכך כו׳
שדרשו רז״ל בנחש וחוה רע כשהקב״ה פועל דין ברשעים באותו
דין עצמו עושה חסד לרשעים לצדיקים שנ׳ ישמח צדיק כי חזה נקם
ונו׳ כן את הרשע כדין הראוי לו ומרחם על הצדיק שהיה אורבו
רשע מיצר לו ומסלקו מעליו וכשהוא עושה טובה לצדיקים
בה פועל דין לרשעים כמו שכתוב פזר נתן לאביונים ונו׳ וכת׳
אחריו רשע יראה וכעס ונו׳ הנה במובן שעושה לצדיק רשע
רואה וכועס ומתגודד והולך ישנו נראה כי באותו דבר
שהוא מוחץ הוא רופא לזה שנ׳ הנה יום י״י בא בוער כתנור
ודרשו רז״ל שמוציא הקב״ה חמה מנרתיקה ושורפת לרשעים
אבל לצדיקים אינו כן שאותו השמש זורח לטובתן על צדיקים
שנ׳ וזרחה לכם יראי שמי ונו׳ וכן מצינו באברהם אבינו ע״ה

עד שהיה יושב פתח האהל כחם היום לרפואת המילה ודרשו רז״ל
שהוציא הקב״ה חמה מנרתקה שלא להטריחו באורחים והיה אורתו
השמש מזיק לעולם ומרפא את אברהם ועוד שאמר יאיר יי׳
שאדרי כסף זהו לרחם על ישרא׳ ימנע יי׳ הרעבון אויב לרוץ אחר
אויביהם כל היד המלחמת היא חרושעת: ועוד משלנו שאמרו
רז״ל מחיצתי ואני ארפא כמה שאני מוחץ אני רופא הנה לך ראיה
ברורה כי כשהקב״ה שועל במדה אחת כולל בה את כולם או אחר
מקיצתן כפי מה שירצה להשפיע אלינו במה שצריך לנו ועוד
אמרו על מדות הקב״ה כל דעבדין מן שמיא לטב שאמ׳ בגמרא
שהוא עושה דין בצדיקים חייבין לומר כל דעבדין לפי שלא מובינן
הוא כן עליהם את הדין כדי לזכותם לחיי העולם הבא וזהו המדה
חלוק הצדיקים גמורים לפי שיש שם דינה ומכירין את קונם
ולפי׳ אומרין כל דעבדין מן שמיא לטב ושאר הצדיקים שאין כמותם
אם ירצו לומר בהם הרעות צידם וקבלו עליהם ברכה׳ ובאמרך
יוכל לדעת שלא נקראו מדות אלא לשבר את האזן להבין שמש
שמועות והמפליא והמגביל מקיצץ בשיעות ומי שהוא שלם
עם קונו ומיחד מדותו ואינו מפרדו ואינו מגבילו ואין בלבו
לתת מדה חלוקה׳ והתוכה אצלו תושיע לו ימינו והאמינו זרועו
ישא ברכה מאת יי׳ וצדקה מאלהי ישעו׳ הנה בארתי באר
היטב שאפי׳ שאר המדות אינם מדות מצד עצמו בעבור פעולתם
שהם שני דברים כאחת שהם דבר והפכו ואינן נקראות מדות
כי אם מצד שלנו ממה שהגיע אלינו במדה לפי רצונו או שאלנו
ממה שהגיע אלינו כרצונו בא אלינו על ידי המדות ממונות
על כל דבר ודבר מהם לפי הרצון הבא אלינו ממנו ולכך נקראו
מדותיו של הקב״ה כי כן מצינו כתו׳ בספר זכריה על המנורה׳
שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ואחר כן נאמר
בפרשה על אחרון נשמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרובבל
שבעה אלה עיני יי׳ וגו׳ ונקראו אלו השבעה עיני יי׳ לפי ההשגה
שהם משיגים בשלו אבל שלוחים העושים מעשה פעולה
בשליחותו על מקום ועושים רצונו בבריותו בעולם נקראו יד יי׳
כמו שכתוב הנה יד יי׳ הויה וגו׳ והיתה יד יי׳ בכם וגו׳ ואומר
ושלחתי את ידי והכתי את מצרים ורבים מלבד אלה נקראו יד
יי׳ מאחר שהם פועלים פעולה בבריותיו ועושים רצון קונם
הן על ידי מלאך הן על ידי מן המדות ואם על ידי אדם נקראים
שבט כמו שנ׳ הוי אשור שבט אפי ואורים ותומים נקראו פי ה׳

כמו שכתו' ויקחו האנשים מצידם ואת פי יי' לא שאלו שאלו באורים
ותומים ועל שהם מודיעים האמת ומשיבים על השאלות על כן
נקראו פי· וגם מצאנו שליחיו של הקב"ה ועבדיו נקראים כשמו כ"ב
הגדול ובשם מלאכיו שכן כתי' ועמדו שני האנשים אשר להם
הריב לפני יי' לפני הכהנים ולא אמר לפני הקב"ה הרי מי שעומ'
לפני הדיין כאילו עומד לפני שכינה· ואעפ"י שאמרו רז"ל שכינה
עומדת עם הדיינין שנ' אלהים נצב בעדת אל כבר אמרו במקום
אחר כל דיין שדן דין אמת לאמתו עושה שותף להקב"ה במעשה
בראשית שנ' וכל העם נצב עליו מן הבקר וכו' ודרשו רז"ל
איפשר לומר כן אלא כל דיין שדן דין אמת לאמתו וכו' לכך
אמר לפני יי' וכן והיה כל מבקש יי' מכאן שמבקש פני זקן
כמבקש פני שכינה· וכן בני גד ובני ראובן על התנאים שבקש מ'
להם משה פתחו ואמרו כל אשר דבר יי' אל עבדיך כן נעשה·
ולא מצאנו בשום מקום שמשה שלך כשכינה וגם הוא לא
אמר להם בשמו כי אם בלשון תוכחה כמו שכתו' האחיכם כל
בית ישראל יבאו למלחמה וגו' ועל מה שהשיבוהו ואמרו
נחלץ חושים שאל להם התנאים כמו שמפרש והולך בפרשה·
ואעפ"כ אמרו כל אשר דבר יי' אל עבדיך ולפי שהנבואה מצו'
מצויה אצל משה תמיד בכל עת ובכל זמן שירצה ודו
הקדוש עמו תדיר ונאמנו בספק משיבו לו כך וקבלו עליהם
דבריו כאלו אומרם שכינה או הוא אומרם בשמו לכך אמרו כל
אשר דבר יי' ומצאנו שהנביאים וכהני יי' נקראו מלאכים שנ'
כי מלאך יי' צבאות הוא ויאמר חגי מלאך יי' הרי שנקראו
מלאכים ובעלי הזקן מצאנו שנ' עליו ושמואל משרת את פני
יי' את פני עלי הכהן ודרשו רז"ל מכאן למשרת פני זקן כמשרת
פני שכינה ועוד מצאנו פסוק אחר שפותרין אותו על מלך
המשיח שקראו הקב"ה פלא יועץ אל גבור וכו' כמו שכתו' אחריו
למרבה המשרה וגו' וזה יתכן להאמין על מלך המשיח· ואם
תאמר איך יקראנו אל גבור כמה מצאנו ביעקב אבי' ע"ה כשבא
לשכם ובנה שם מזבח ואמר באותו פסוק ויקרא לו אל אלהי
ישראל· ודרשו רז"ל שהקב"ה קרא ליעקב אל איפשר שיקרא למשיח
אל שהרי ישעיהו נתנבא עליו ונחה עליו רוח יי' והזכיר בפסוק
מעלות כנגד שבע קיצות מקום שהן קיצוות והעשוי' לברוא
בינותם המקיים את כולם לכך יוכל להיקרא בשם הנאמר
בפסוק ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור וכו'· וגם שארז"ל קראו

האמות

האבות מרכבתו של הקב"ה שנ' ויכל לדבר אותו ויעל אלהים
מעל אברהם וביעקב כתי' ויעל מעליו אלהים וביצחק לא נאמר
שתפס מדת הגבורה לחלקו ואין ישיבתו עליו אלא לדין ובשביל
זכותו של יצחק הקב"ה עומד מכסא דין ויושב בכסא רחמים על
ישראל לפי שאפרו מונח לפנינו על גבי המזבח ובזכותו של יצחק
מרחם אפי' בשעת הדין על בניו שנ' ואף גם זאת וכו' וכן
שנאיהם של ישראל ופוקד עליהם מה שעשו להם ומקבל
אותם כמו שכתו' אם יהיה נדחך וגו' ובתורה אמר ויאמר כי יד
על כס יה וגו' שאין הכסא שלם עד שיעשה כלייה בזרעו של
עמלק וגם כשנצטוו ישראל להחרימו ולמחות את שמו שנ' תמחה
את זכר עמלק ולשאול נאמר שנ' לך והחרמת את החטאים את
עמלק ונלחמת בם עד כלותם אותם' ועל שתפשו מדותיו של
הקב"ה ונעשו בהם לכך דרשו רז"ל על הפסוקים הנזכרים האבות
הן הן המרכבה לפי שהם ראויים ששכינתו תשרה עליהן בשעה
שהוא מדבר עליהן ונעשו כסא לשכינתו · ואמרו עליו על שר
הפנים ששמו כשם רבו על כן אמר כי שמי בקרבו הרי שר הפנים
נקרא בשמו ואמרו רז"ל שאם ידמוהו ימירוהו שישמש שמו מקרבו
ומכאן ראיה שלפי מעלתם שלאותם ויקראו בשמותם ואם כן
האבות והנביאים וכהני י"ב הדבקות שדבקים בקונם יהיו נקראים
לפי מעלתם שגם הם רוח הקדש מדבר בהם כמו שכתוב רוח י"י
דבר בי וירמיהו הנביא אמר ואמרתי לא אזכרנו ולא אדבר עוד
בשמו וגו' הרי הא י"י מתנהג עמו כמה שהוא מתנהג עם משרתיו
אשר במרום על כן הם ראויים להיקרא בשמו וכשם מלאכיו ובגלגל
ובמרכבתו ובכל השמרים אתו על כן אין לתמוה על מה שכתוב
בספרי הנביאים עיט י"ב יד י"י ותשב השכינה ואחריו הקשה
וזרעו השוה וכל שאר הכנויים הכל לפי מעשה שלוחיו המתהלכ'
מלפניו וכל זה ראיה על כל המאמר האמור בענין · ומצאנו מ"ש
מדותיו של הקב"ה שנקראו כל אחת ואחת כסא שנ' והוכן בחסד
כסא ולא נאמר מחסד כשבא תחת הבית שאילו אמר כן נראה
שחסד שהוא רוצה לעשות ושב לו על כסא אבל אמר בחסד
כפותו תחת הבית ופי' והוכן כסאו של הקב"ה בחסד הידוע שהוא
פועל על ידו חסד לבריותיו ויושב עליו באמת כדי להשפיע כח
בו כח וברכה לעשות רצון הבורא ית' וית' ואליו גם כן נקרא
~~חסד~~ כסא שנ' מלך יושב על כסא דין וגו' ואומר בפסוק של אחריו על
מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי ולא נאמר זה על

בשר ודם כי אם על הקב"ה שהוא בוחן לב׳ ונעור הדין והרחמים
במקום אחר שקראו כסאות שנ׳ חזה הוית עד די כרסון רמיו
ודרשו רז"ל כרסוון שתי כסאות אחד לדין ואחד לצדקה והצדק
הוא הרחמים שכן מפרש והולך דינא יתיב וסיפרין פתיחו
ובסופיה דקרא כתי׳ עד די קטילת חיותא והובד גשמיה וגו׳ וזה
הכסא נזדמן לדין על האומות שהצרו על ישראל׳ והכסא
השני לרחם על ישראל שכן הוא מזכיר בפרשה שיגלה מלך
המשיח באותו עת שיעשה הקב"ה נקמה מן האומות וינתנו בידו
וימשל על כולם שנ׳ חזה הוית בחיזוי ליליא וגו׳ וכת׳ וליה
יהיב שולטן ויקר ומלכו לכך יזדמנו שתי הכסאות הנזכרים
אחד לדין על האומות ואחד לרחמים על ישראל ורז"ל
מצאנו כשהיו צריכין למדת הדין אומרי׳ רבון העולמים עמוד
מכסא רחמים ושב בכסא דין על פלוני וכשהיו צריכין למדת
רבון העולמים
רחמים אומרי׳ עמוד מכסא דין וכו׳ והכונה שהיו מכוונים
באמת שישב באותה מדה רל׳ שישפיע כח בה לפעול מה
שמבקשים מלפניו ומיעלה כשהקב"ה דן את הדין יושב בכסא
אחד ולא היו מדות שעל ידם עשה רצונו הכל יוכל להעשות
בכסא אחד רק באמת הם מדות ממונות לכך וכשהוא יושב
עליהן משפיע כח וברכה ומייחד כבודו בהם כדי להשלים
רצונו ושלש כסאות לפניו כסא חסד כסא דין כסא רחמים
וירמיהו ע"ה קרא לכולם כסא אחד כבוד שנ׳ כסא כבוד מרום
מראשון וגו׳ מפי הקבלה נקראו גן שנ׳ ויטע יי׳ אלהים גן בעדן
מקדם שכן היא החכמה הפנימית שחקקו בה ל"ב נתיבות פליאות
חכמה והוא כמעיין וכשורש לגן והגן כמו אילן שיש לו ענפים
הרבה והוא יונק תמיד מן השורש ומן המעיין בלין סוף בלא
שום פירוד ובלא שום הפסק מעולם לא יום ולא לילה ולא שעה
לפי רגע וזהו שאמר הכתוב ונהר יוצא מעדן לכך אמר יוצא
ולא אמר יצא מפני שאינו פוסק וכל עת הוא מתפשט במדות
על כן נקרא העולם הבא רל׳ שבא תמיד בלא הפסק׳ להשקות
את הגן פי׳ להשפיע אורו וכבודו וברכתו מכל אילו המדות
כדי שיעשה רצונו על ידם ולכך אין לפרוד המבורך שאומרין ה
האילן מן המברך שהוא השורש והמקור המתברך ממנו וזהו
עדן כפי שהכל אחד והמפריד נקרא קוצץ בנטיעות ונקראו
שו גם כן צרור החיים והצדיקים נזורים כשמתדבקים בישיבה
של מעלה נפשם צרורה בצרור החיים כמו שאמר לדוד

והיתה נפש אדוני צרורה וגו׳ וכאן רמז שאין היחוד נפרד מן הקב״ה
הכבוד הפנימי שהוא מעיין ומקורו לכל שאומרו את ··
שקין הברא ומשם ולהלן יקרא עולם הנפרדים וג׳ ומשם יפרד
רל׳ שמשם משפיע כח למדות הנפרדים שהם בכל צד מד׳ רוחות
המשתלחים לכמה ענינים ואין אחד מהם עושה שתי שליחיות
מה שאין כן במדות שנקראו אבות שכל אחת מהן פועלת
שלשתן כאחד או קיצתם או אחת מהן וכוללים בה את כולם
ולכך המדות הנפרדות מזומנות להשתלח לעשות רצון המדורג
הפנימיות על פי הרצון הנמשך בהם לא פחות ולא יתר ולכך
שלשה המדות שהן חסד ודין ורחמים שנקראו אבות כל אחד
מהן ראש לענינה ואעפ״י שבכל אחת ואחת מן שלשתן לכך ·
שאין פירוד בהם כמו שפרשנו · אבל כשהקב״ה רוצה לפעול במדה
אחת מן המדות בלבד פועל על ידם כפי רצונו וכל אחד שעשק
ראש לעיכאן ומדתו שנמשך ברצון הבורא ית׳ משעת ימי בראשית והם משפיעים כח למדות הנפרדות המזומנות להשתלח
בשליחותם לענינים אז ומתגלה רצון הבורא ית׳ על ידם ועושים
שליחותם באותה מדה שנצטוו לפעול בה ולא בזולתה ולכך אותן
הנפרדות המשתלחות יקראו גם כן מדותיו של הקב״ה ואחר
שהם מזומנות להשלים רצון קונם · הא לך ראיות ברורות ששלוחיו
של הקב״ה נביאים ועמבין נקראים בשמו ובשם מלאכין ובמרכבתן
לפי הדביקות שהם דבקים בו ולפי השליחות שהם משתלחים
מלפניו · וכל שכן מלאכין אשר במרום וקדושין כרובין ושרפין
וכסא הכבוד מלאי ראוים הם להקרא מדותיו של הקב״ה על הטעם
שזכרנו והדברים האלה כלם נכוחים למבין אין בהם עקש

סוף דבר הכל נשמע יישר לבך בלבבם כי ישרים
דרכי יי׳ וצדיקים ילכו בם וכו׳ למען שמו
ולמען עמדין יזכינו שנקיה משובלי
רצונו כי שנבנה לפנים
ומחייתם ונתגנג
עמהם בתוכם
ונהיה מזין
יקד יפעתם ··

תָּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לְאֵל שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם

3

כלל הקרבן

הקטר והכונה והזביחה לשם המיוחד
שהוא המעיין שממנו יקבל כל אילון
וזהו שנ' ושלם לעליון נדריך שהנדר לעליון העליונים ית' והקרבן
לכדת הדין כל' שהוא מקבל תחלה וזהו מאמרם שהמזבח
מקבל תחלה ונותן לכל אחד חלקו שמדת הדין מתעלה למעלה
למעלה ומעלו' לעלוי ומתגברת עם מקום קבלתה שהיא הא"ש
הגדולה וכולם מתעלים למעלה לרוח והרוח לריח וכאשר יתחבר
הכל נחת הריח בריח ומוסיף רוח הקודש בשרות הקדושות
וזהו בספר הבהיר מלמד שיורד י"ג ש' וזהו רומז הנביא
שאמר יעלו לרצון על מזבחי ובית תפארתי אפאר בעלותן
לריח וזהו שדרשו עולה אשה ריח ניחוח לי"י עולה לשם אשה
לשם אשה ריח לשם ניחוח לשם ניחוח נחת רוח שמשם
יתברכו כולם ומתיחד המלך יתפאר בכסאו וימלך פועלין עש'
רצונו וזהו מאמרם הריח הריח והנחת הניחוח שהוא כל
הניחוח והרוח נאצלות למעלה כי הזביחה לשם המיוחד וכאשר
שלמו הכשר או יקטירו האימורים הדברים כפי מלאכתם העשן
עולה לרצון שהוא המזבח וכאשר שורף הבשר או האימורים
יערב את המזבח במזבח ומן המזבח כא"ש הגדולה וזהו אישים
וכאשר יתבטל הא"ש הבשר ועשנו חוזר להיות רוח ומתיחד לגרבו
רוח ברוח עד האדון שממנו יתברך כל אמון. ניחוח שמתיחד
הלב עם הרוח והרוח ומתאחד בכסאו שהוא הרחמים ומן הכסא
לבן וזהו ובית תפארתי אפאר ויתפשט מבוע היושר לכל בו ש"
קצוות ועליה נקרא קרבן שמקריב הכחות אשר ליד עליון
ומברך אותם במשפט הרוח וגם כן נקרא רצון השפל ברצון הע'
העליון ע"י הקרבן וזהו שנ' ונפש כי תקריב מעלה לו הכתוב כאלו
הקריב נפשו וכאשר מקריב הכהן הקרבן הוא מדביק נפשו למג'
למזבח ומתעלה הנשמה למעלה ליד עליונה והוא נקרא מלאך
שנ' כי מלאך י"י צבאות הוא וגו'. והוא לוקח חלקו בקרבנות וזהו
מאמר מלמד שהכהנים אוכלים והבעלים מתכפרין כי הוא
מקריב ולוקח חלקו מקרבנות כי הוא מלאך התחתונים כי ר'
שכל ככל הברואים כי אם מין האנושי הכהנים הן נבחרים
וקרבן הבורא ית' לעבודתו כי גבוה מעל גבוה. וכאשר מדביק
הכהן נפשו בבורא ית' ומעלה אותו למעלה ליד עילויה מעלה
עליהן הקב"ה כאלו הם בעצמם הקריבו ומתקבלים בגופם
עבדות האר' באות ליד בריות למזבח כי המה יורדות מן הש"

כ"נ ר' יעלו תחלה
על רצון שהוא רצוני
ולמזבחי שהוא בית
תפארתי אפאר

המלך לכסאו ולראש הכסא דרך חוט השדרה יורד לבריאת ומן הב׳
הבריאה אל ענין הבית ומשם יוצאות ובאות ומתלבשות שדרות כנגד
הטפל׳ וזהו מאמר ר׳ אליעזר תוצא הארץ נפש חיה זהו רוחו של
אדם ר״ל שהוא יוצא מארץ החיים על כן בהדבק הנפש למעלה
למעלה בתחלה שבה למקום שרשה מאשר לוקחה מאצילותה לנגד
ואחר כך מתעלה למעלה עד מקום אצילותה מעלוי שממנה יוצאים
וזהו ברכת כהנים כאשר פורשים ידיהם לרום השמים ומברכים ישר׳
הם מתדבקים עימן למעלה דרך הקרבן ומברכין את העם וזהו
מאמר אמר׳ רחמנ׳ אלי לכהנ׳ וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם
וירד והא כבר ירד אלא וירד מעשות החטאת והעולה ואחר כך וישא
אהרן את ידיו · נשיאות זה למה לפי שהקריב קרבן ועבודת לפנ׳
אביהם שבשמים כלומר שהוא מברך אחר הקרבתו והברכה היא
הקרבתו כי תחלה מברך אותן ואומר יברכך י״י וישמרך וכבר הוא
מקובל כי נקרא שומר ישר׳ שהכנס שומר מאדה והוא המזבח
ואחר כן מעלה נפשו ואומר יאר י״י פניו אליך וישם לך שלום שם
זה הוא היכל המלך שהוא יסוד ושורש לנשמות ובידו נפש כל חי
כי הוא נשמה לנשמה כי הוא רוח מרוח ונותן שלום בעולם כמנהג
שהכהן מעלה נפשו מעלוי לעלוי וזהו המזבח הא כאשר המלך
והא בסופה שהם כוללים הכל הא מורה על חכמת אלהים לשלמה
והא מורה על חכמת אלהים ר״ל כי הקרבן מתחלה מתעלה בחכמת
אלהים ועולה דרך נשואה לחכמת אלהים וכן הוא ענין העבודה כי
כולם הם דבקים מתוך התבודדותם וחכמתם לחכמת שלמה ומשם
ולמלך כפי השגתם וזכות מעשם וגם כן כאשר נפרדת הנשמה מענף
הטפל והיא זוכה ברינה והיא שבה ליסודה מתחלה היא שאחז״ר
בקרבנות המזבח ומשם מתעלה כפי פעולתה וזהו תפלת החסידים
שמתפללין בכל יום שמצילם השם מדינה שלא ישרפו בלהב המזבח
העליון שהוא מזבח הזהב וזהו שאמר משיח השם תודיעני אורח
חיים שיעבור בשמה אל האדון בדרך חסד ולראות רצון רבותי׳ ז״ל
באמרם כל הקבור בארץ ישר׳ כאלו נקבר תחת המזבח · ר״ל שארץ
ישראל תחת המזבח וכאשר היא נפרדת הנשמה בחטאה היא נפרדת
שלא תשוב ליסודה אשר לוקחה היא נפרדת משרשה בענף הנכרתת
מן האילן שממנה יחיה כן הנפש החוטאת היא נכרתת מלפני הש׳
השרשים ודבר לעת סוד הפנים שהוא המזבח ולא יתקיים בעבור
הנשמות לחיי עד ולכך תפש הכתוב לשון הכרת שנ׳ ונכרתה הנפש
ההיא מלפני אני י״י כלומ׳ מאת פני האדון וכאשר היא זוכה

נ״א בשלוי כמו המיוחד שעולים עד
הכרובה שממנה

נ׳ דעלה

שבה לפני האדון כאשר כוכבי והכחות העליונים כאשר מתפללים
מסיבה לסיבה בתחלה הם מתגלגלים למזבח ומשם ולהלן דרך
עליון וזהו שאמ' המלאך למנוח אם תעצרני לא אוכל בלחמך
כלומר אפי' לכבדי תעשה לחם לא תקריבנו כי תגמל לשם להקריב
לאחד מן הכחות כי אם לו לבדו ואם תעשה לשם המיוחד תעלנה
ויתן לכל אחד חלקו ויזכה לו בעילוי ומנוח קבל עצתו וזכה לשם
המיוחד ואז עלה המלאך בלהב המזבח פי' בכח המזבח ומשם
נתעלה לשמימה וכבר הוא מקובל לשמים כי הוא המאור הגדול
וזהו מופלא כי מזבח מנוח ר"ל מדת הדין כי לא תמצא בפסוק
שבנה מנוח מזבח כי אם על היותו הקריב ונתרצה ולזה נתרצה
הבל בקרבנו שהוא זבח לשם המיוחד והעלה במשפט וקרב הכחות
ונתגלגלו לשם למעלה. וקין הביא מפרי האדמה מלמד שלא היה לדבר
היה בו רוח ר"ל שלא העלה נפשו למעלה למעלה כי לא שת לבו גם
רק לזאת והפריד האילן מן הגן ולא העלה הדברים למקום
עליון ולזה לא נתרצה ולזה רמזו במאמר שקין הביא מזרעו
זרע פשתן ר"ל כמו שהפשתן נבעוליו אינן עושין ענפין כי אם
בד אחד כן מחשבת קין לא הקריב נפשו כי אם לגן וזהו מאמר
שלא לקח דרך האב והאחר לקח דרך האם כי הבל לקח דרך אביו שהא
שהקריב תודה לאדון יחידי כלומר לשם המיוחד שנ' ותיטב
לי"י משור פר מקרין וגו' ומכל הביא מבכורות צאנו לדבר
שהיה בו רוח חיים והקטיר חלביהן וקין אחז דרך אמו והלך
דרך כרמים והפריד העץ מן הגן כמו שעשתה אמו או שאחז
אחרי כן בא נח והתבונן במעשיהם ונפקחו עיניו כי האם עיוות'
ברשעו והלך דרך המלך והקריב עולות כמשפטן וזהו מזבח
מלמד שנתן למזבח חלקו והעלה הדברים כהויתן ולכן נתרצה
שנ' וירח י"י את ריח הניחוח וכו' ויאמר י"י אל לבו וגו' הנה
מקבלת הדין להזכיר שם המיוחד ושם המיוחד נתן אל לבו וגו'
שהוא מדת הדין וכרת עמו ברית שישלים לו מדת הדין ויקרן
זות סקעות ואמר שלא יקלל את האדמה בעבור האדם שיוכל
להשלים רצון קונו כי בשכל האדם מתקיים העולם וכל אשר
בו ויהיו הבהמות תחת ידו שנ' כל שתה תחת רגליו ידיו ימשך
שפים כולם ובהם יתקרב לרצון בוראו וזהו שאמר הענין כל צאן קדר
יקבצו לך וגו' יעלו על רצון מזבחי וגו' כלומר כל הבהמות
כל יקבצו לך להנאתך ולתועלתך כי בהם תתקרב אל הרצון ותתקרב
הכחות הקדושות וקרב אותם אחד אל אחד לך לעץ אחד וה

לאחדי'

לאחרים בידך ואז תהיה מבורך בשמים ובארץ א״ס סליק

קבלה מענין התפלה מפי ר׳ אברהם חזן ״

ג׳ ברכות הראשונות הציבור וחתימות הברכות עם השם כולם
לתשובה ושעונה קדוש או קדוש בחסד׃ קדוש בפחד׃ קדוש השם צבאות
כי צבאות הוא הבנין׃ אמצעיות הוא הציבור לתפארת וחתימות
הברכות לכל י׳ ספירות׃ והשם ג״כ לכל ואחרונות כמו הראשונות
הכל לתשובה׃ והשם ג״כ לתשובה זה ביום ובלילה לתשובה׃ ובאמ״ש
ובאמצעיות בחתימות הברכות כולל הכל זה בחול׃ ובמוצ׳ תר״ש
הכל לתשובה גם כן ביום טוב ובשבת׃ והרב ר׳ אליעזר מוורמשא
היה אומר בינינו אור של ראש חדש כמו בחול ג׳ הראשונות הדבור
לתשובה׃ וברוך ממשיך הברכה עד השלישית והשניה בכלל
ובאתה חוזר לתשובה ומזכיר את השם בבינוני ומכוין אותו כאו׳
כאותיותיו ובניקודו ומכוין בו חיבור הכל אמצעית הדבור לשע׳
על כוונת התשובה׃ ובברוך ממשיך הברכה עד השניה ובאותה
קובע מקום ההמשכה עם התפלה ולשתוף כוונתו להתשובה
והשם כמו בראשונות כולל הכל והאחרונות הכל לתשובה ג׳ הדבור
וההמשכה ובשם מכוין את הכל׃ ובלילה כמו באחרונות וכן
בכל יום שיש בו מוסף ובעשרת ימי תשובה ושאר הברכות כמו
ברכת כהנים או שאר ברכות כמו הראשונות׃

קבלה מענין התפלה ק׳ הילד ״

כל הברכות שאדם מברך חוץ מי״ח כמו ברכת כהנים או ברכת
התורה או שאר ברכות מדבר לתשובה׃ וברכה חבור הכל
להמשיך הברכה מאין סוף עד השלישית הנקראת תפארת ופירוש
הוא עושה בברוך המשיך ובאתה קובע מקום להמשכת הברכה
עד התפלה ובשם המיוחד מיחד הכל מזכיר אותו בבינוני ומכוין
אותו כאותיותיו ובניקודו וכן בג׳ ראשונות ובאמצעיות לשלישית
התפארת מחבור הכל מלמעלה ולא יזיז אותו כוונתו מהתשובה
וברוך ממשיך מאין סוף ובאתה קובע מחשבתו לתפארת׃

וכנס מיחד הכל ומזכיר אותו בכינויו ומכוין אותו באותיותיו ובנ״
ובניקודו והאחרונות הם הודאות כלל לתשובות זה ביום · ובלילה
ראשונות ואמצעיות ואחרונות הפך באחרונות וכן בכל יום שיש בו
מוסף וכן בי׳ ימי תשובה בנ׳ רבים בכל השנה בין ביום בין בלילה
בין בחול בין ביום טוב כולל הכל מאחד ומקדש קדיש ומקדיש
כי אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמייא שמיה
מברך אומר על התפילה · ובכלל הכל · כך קבלתי מפי ר׳ אברהם
חזן ז״ל · מיכאל כח מדת החסד · גבריאל כח מדת הדין · סנדלפון
כח יסוד עולם הנקרא צדיק · מטטרון כח העטרה · זהו סוד
יברכך יי׳ וישמרך · הט״ס זהו השכינה · יאר יי׳ פניו אליך ויחנך
התפארת · השלישית · ישא יי׳ פניו אליך התשובה · אמר כי ו׳ ג״
קצוות החסד והפחד והתפארת והנצח וההוד ויסוד · קו
האמצעי · אמר כי הם מכריעים התפארת ויסוד היכל הקודש · יש
אומ׳ שהיא הראשונה וראיה ש׳ היכל קדשך ביראתך ההיכל הוא
ביראתך · וי״א התשובה וראיה יי׳ בהיכל קדשו יי׳ בשמים
הכין כסאו קדש קדשים הראשונה בית המקדש ירושלים העיר
ציון · ~~התפארת~~ התפלה מזבח העץ בת קול העולם שמאורכו
כח נשמע להם מרחק כבוד יי׳ · העולם מן המלכים מן הש״
השניה וראיית המלאך מיצחק והעולם יצחק · ועולם מן הנבואה
באה מן התשובה אכן לא עלו אפי׳ למשה רבי׳ ע״ה על דרך
העולם וזהו שנאמר וישמע את הקול מדבר אליו ולשאר
הנביאים העלם וזהו יתרון משה רבי׳ על כל הנביאים שנ׳ פה
אל פה אדבר בו · סוד והברית הכיון באמצע קשר של תפלין ש״
החסד והתפ׳ שהם על הראש לעטוף בטלית כיבור שניה
שהיא החכמה · אור לבוש השניה זו ירוק התשובה וממנו יוצ׳
מים קו האמצעי התפ׳ והע׳ שהם מכריעים · דמות יעקב
חקוק בכסא הכבוד שהוא התפלה כסא לתשובה · ויש אומרים
שיש יסוד וראיה לדבריהם מלת אמת שהיא מורה בריות וכאשר
אמר איקונין שלו חקוק בכסא הכבוד ואמר מיסוד שהוא חקוק
להתפאר כי הספירות כולם באה לאשר עליהם · כל ענין קדיש ב״
לתפארת שהוא שמיה רבא · ו׳ האותיות והו׳ קצוות בן עש
העולם שנקרא בן מנין שקראו להקב״ה ליעקב שנ׳ ויקרא לו אל
שהוא שמות רחמים אהים ישראל שהוא יסוד והוא מדת יעקב
ולזה ימות מאמרה והכונה שהשכינה שורה בארץ ישראל רז״ל שאין
שאיקונין של יעקב חקוק בכסא הכבוד כס׳ הכבוד הוא היסוד

שאיקונין

שקולה כסא למעל׳ הרחמים וזהו מאמרם שכסא הכבוד מכוון כנג׳
כנגד כסא של הב״ה קוראים לכסא הכבוד היסוד וכאלו הב״ה השמים
שנ׳ השמים כסאי והכונה שהשכינה שורה בארץ ישראל לכך כי
היסוד שורה בארץ החיים · בראשית׳ שיתא אלפי הוו עלמא
וחד חרוב פי׳ חרוב מאין אדם ועוף ובהמה ושבתה האדמה ואלף
הז׳ יחדש הב״ה את עולמו עד שמיטות ז׳ כמו בראשונה · וענין
החרבן היא פסיקת ההמשכה שהדברים מלמעלה מתקבלין ונב׳
נראין בעינינו ואינן מתפשטין למטה לנפרדים פי׳ בני העולם
והשמים והארץ שאחרים בשביל שהם כנגדם עומדין שהם התפא׳
התפארת והעולם ובסוף השמיטה ז׳ יחזור העולם לתוהו
ובוהו שהדברים מתעלמים עד החכמה וזהו דבר צוה לאלף
דור כלומר לז׳ אלף שנה אז תהיה שנת היובל וכמו כן הנשמה
חוזרת אחר שתקבל הנשמה שכרה או עונשה הראוי לה לקבל
בלא גוף בגן עדן או בגיהנם תחזור לקבל המתים כל יומא
ויומא יונקת הוא ואומ׳ ונכרתה הנפש הנפש ההיא מלפני וכו׳
יכול לעם ת״ל מלפני ועוד אמר לפנו הושע רש״ שהחליפם
באומה אחרת אמר כבר נשבעתי שאיני מחליפם באומה אחרת
עכ״ל מצינו בתורה ענינים רבים שעברו שנספרים בלשון עתיד
ושם יש לנו לדרוש אותם כמו שעשו משה רע״ה שר לא נאמ׳ באמ״ד
אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה · ועוד אמר כי
עפר אתה ואל עפר תשוב · ת״ש תבוא אין כתוב כאן אלא תשוב
מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה · ואומר ויש׳ ויתעבר
זה הבל ונשאר ממנו בסדר העיבור בתחייה איך תחיה הנשמה
שמות בשנים נ׳ גופים ואמר כי היו אומרי׳ נתרבה ומתחלק
לכמה חלקים שהרי שעולה כמה ניצוצין ומשמשת בכל הגופ׳
כך סברתו כי עומד בגוף האחרון אשר עמד בו ונשאר
כבודה ושם חוזרת גם כן אמר כי קבלתם כי מטטרון הוא
השכינה ועליו שאמר הנה שולח מלאך לפניך ולא בקשו
אתו משה רבי׳ ע״ה כי היא פנים כי הוא אין ואמר אם אין
פניך הולכים והפ׳ והתפ׳ מדת הדין אל תעלנו מזה כל
שיירא משה רבי׳ ע״ה שמא יתפשו בחטאם ובקש שינהיגם
במדת הרחמים דהיינו התפילין · ואתה לך לקץ ותנוח
לגורלך לקץ הימין פי׳ לך לקץ לזמן הנתון לך ותנוח
לך לגורלך בישרו שתנוח נשמתו בגן עדן שלא תבוא רו׳
בגוף אחר גם כן והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים

את יי׳ אלהיך בירכו עלה יזוז מטס׳

בכלך ואמנ׳

6

העתקות הרס ברן

בשלשים ושתים נתיבות הם׳ י׳ ספירות וכב׳ אותיו׳ כו׳
ולכינתך יופים אמרום על כן אינם מתאבון
הלב׳ ואמב׳ עשׂ׳ ספירות בכלל האותיות אינם אותיות כי אם
אותיות פנימיות והם דבר עלם נכלל באותיות ויוצאות עמ״ה
עמקים בשביל ההפלאה ברוח בנעך וכוונת החשבון הזה ראו לב״ב
ללב ולב הוא רצון כענין עג׳ היש לבבך ישר עם לבבי כי קיום
הדבר בעוד הרצון בו׳ ר״ל כי קיום העולם התחתון והעליון בש׳
בעוד התפשט א׳ עילות עילת העילות וכו׳ ויהיה כל מתהלך
הרצון להשיב הנבדים לקויתו כמונך רוחו אין׳ נתיבות׳ הם׳
שבילים דקים ואין אדם רואה׳ ברח הטביל עד המקום אשר הולך
הוא לכן לא אמר דרכים שהדרכים רחבים ונראים שאדם עומד
על ראש הדרך ורואה לכל מרחק עינו אי׳ זה מקום הולך׳ לכה׳
שאין כן בשבילין מרוב דקותם׳ וכן ענין הכתו׳ שאמרו עמדו
על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם׳ הזכיר לדרכים ראיה

ולנתיבות שאלה · פליאות כמו כי יפלא · ראשונים אחרי · הפרש · כלל
יצאות מפורשות ונבדלות לאו דוקא אלא אמשול לך משל במעיין ג'
גדול וממנו חוקקים שביל אחד מצד זה להשקות כרם ושביל
אחר להשקות את הגן והכל ממקום אחד ואין דבר נפרד ממנו
וכל נתיבות בין ולפי עומק החקות עם פלא שאות בהם לא עם
הפרשה והבדלה · חכמה היא סוף מה שאדם יכול להשכיל מאחר
כי לא ישיג האדם להשכיל למעלה מן החכמה · כי כתר עליון ג'
ית' ויתע' עלה יותר ממה שהלב יכול להרהר כבודו ונעלם עלים
כבודו כתר עליון לעילת העילות בעישר פני ספירות · ובין שני
הכרובים שהוא טפח ונמצא חושך על פני הכל · כי העדר האור
הוא החושך · ר"ל דבר שאין הדעת משגת והוא מכוסה והמשיך
ממקור הכל · פי' שהוא עילת העילות האור הבהיר הנקרא
חכמה · ל"ב נתיבות כל נתיב ונתיב נוקב בחושך · ר"ל ונמשך מן
החושך · כלומר שיצא ממנו האותיות בצורתן · והספירה
בשיעור שברצון הבורא ית' ר"ל שהם מתפשטות באצילותם
בשיעור שרצה הבורא ית' · וישנו מובדלים זה מזה כאשר
המשלתי במקור והמשכת אור והפרשתו זו מזו קראה בספר
יצירה חקיקה לכך שאמר שבהם חקק יו"ד ה"א כלומר בשביל
חקק עינים הכבוד הזה הנקרא' חכמה ונרמזת ביו"ד ה"א יו"ד והן הענין
נרמזות ביו"ד · וכבר רמזנו שעליה שאמר אם עוונות תשמור
יה ועליה נאמר וי"י נתן חכמה לשלמה · והספירה האחר
העליונה הנקראת חכמה ודעת המושכת מן הכתר העליון ומן
הכתר העליון חקק החוקק · פי' המשיך את החושך ועשה ממנו
עינים כבוד · ועליו נרמז יה' והענין הזה נקרא חכמה · כי
הכתר העליון ית' נרמז באלף עלאה הי' יה' כענין האקדור
שלימה בכל יכל ומחשבה ועיון · ולא יתכן להזכירה חקיקה
רק על המשל ירשם כבודו אדם שהוא גבוה בקומתו והראה
עצמו במראה קטנה · או כאצבעות על מים · לענ' שהכל
הקטן שראה עם צורת הקומה היא הגבוהה · עוד נמשך המעיין
ופעל עינים הכבוד נקרא יו"ד ה"א ואו ה"א · שש קצוות וה'
האחרון הנ' · ועל כי הבינה יסוד הבנין כי ממנה תוצאות חיים
ושפע ובנין · ועל כן נקרא יו"ד ה"א ואו ה"א · עוד נמשך
המעיין ויצא הכבוד הנקרא צבאות לפי שהוא אות בצבא
שלו כלומר מעוטם ונראה בצבא פי' בתוך י' ספירות כמלך
בצבא · וזהו התפארת והגדולה שהיא החסד בימין והגבורה

שהיא כשמש. ועוד סוף הבנין כלומר יה״ו שרמז כולה צבאות
במלכותו לפי שהוא אות בצבא. ויש שמחאות שמוסיפין
בנרמה צבאות אלהי ישראל אלהים חיים שדי רם ונשא שוכן עד
וקדוש שמו. לפי אותן נוספאות פי׳ צבאות הגדולה והגבורה
והוא לשון רצון בתפלה שיורה שאמר השם הגדול שהוא אדיר
בצבא שלו ובכל אחד והוא אלהי ישראל. ושוב שמשך מקור
החיים ונפל כבוד נקרא אלהים. והוא הבינה והקדו׳ ונמשכו
השפעות המעיין לשם הנקרא שדי. והוא צדיק יסוד עולם
ובשם שדי לשון תוקף כל׳ לפניו ילך דבר. על המדה הזאת
אמר שהיא מכלה החוטאים ורז״ל אמרו על המדה הזו שא׳
שאמר לעולמו די לפי שאין סוף הַמֶשֶךְ השפעות במדה הזאת
כי העליון מחוברת עליו. ושמעתי הט׳ ספירות פעלו י״ח
אלף עולמות. כי הכתר העליון אין ולכן אמרו רבותים
אלפי שנאן ופי׳ כי העולמות תלויים חוץ לאלפי הכתר
שאינו ופי׳ שנאן שאינן שהן אין גמור ואחר שפעלו י״ח אלף עולמות
אמר להם די והוא שדי יתעלה ומשם נמשך המעין ונקרא
כבוד רם ונשא וכן כת׳ ואראה את יי׳ יושב על כסא רם ונשא. כבוד
והוא שוכן עד וקדוש שמו והוא העולם יה״ו על כל ואחר
המדה שהיא יה״ו ראה ישעיהו הנביא ורז״ל אמרו כי מנשה
הרג ישעיה על שאמר ואראה את יי׳. והלא כתי׳ ~~ולא יר~~
יי׳ כי לא יראני האדם וחי והוא לא ידע כי כשאמר את יי׳
ר״ל על העולם אבל משה רבי׳ שאל להסתכל בתפארת שהיא
אספקלריא המאירה שנ׳ הראיני נא את כבודך ולא נענה
שנ׳ וראית את אחורי. ואמרו רז״ל זהו קשר של תפלין. והוא
הע׳ שכל הספירות קשורות באות המלה גם נקראת כלה
שהיא כלולה מן הכל. וגם תפלין של יד רמז לה כי היא
כנגד הלב והע׳ נקרא לב ועליה שקרא׳ שאמר ויאמר יי׳
לבן אבל משה רבי׳ ע״ה זכה להסתכל יותר משאר הנביאים
כי הבין בפנימיות ר״ל התסתכלות וכח התפארת אבל בפנים
המאירים שהיא אספקלריא המאירה שהיא פנימיות תפארת
לא זכה משה להסתכל בו שנ׳ ופני לא יראו. ועליו שאמר כי
לא יראני האדם וחי. בשלשה ספרים ספר וספר וספור ר״ל
שהוא מתאחד כלו הג׳ דברים בספר שהיא החכמה הראשונה
ובספר שהוא הבינה וסיפור כלל שאר המתאחדים באחדות.
עשר ספירות בלימה ענין זאת הבאה לפרש הראשונה ואמר

כי הל"ב נתיבות שאמר הם י' ספירות וכ"ב אותיות והזכיר הספירות בלשון בלימה שאותה חייב לבלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר שא"ם שהם פנימיות לאותיות ולא נכתבו באותיות בתורה׃ באלו האותיות וכ"ב פי' הכ"ב אותיות שהם יסוד כל שלש אמות׃ אמ"ש אויר מים אש׃ וז' כפולות תחלה שהם בג"ד כפר"ת שהם מקבלות דגשות ורפיות׃ הם מדות כפולות שמשמשות לפעמים לדין ולפעמים לרחמים׃ וי"ב פשוטות שאינן משתנות והי"ב פשוטות רמז לו' קצוות כי בו' קצוות י"ב גבולין ורום ותחתית ועל זה נאמר ידין גלילי זהב ממולאות בתרשיש ודרשו רז"ל תרי"ש וגם באפוד שרמז י"ב אבנים רמז לי"ב שבטים׃ וי"ב שבטים רמז לי"ב פשוטות וכן י"ב מזלות והכל בזכות ישראל שהם מי"ב שבטים ועוסקין בה בתורה שנ' אם לא בריתי יומם ולילה וגו' עשר ספירות בלימה מספר י' אצבעות׃ פי' הי' אצב' ספירות נעלמות והם בלימה׃ מספ' יספרם ושמם נראה ביצירה התחתונה שנבראו באדם׃ אצבעות הי"ד שהיא תחלת האדם׃ ועשר אצבעות ברגל שהוא סוף האדם והם חמש כנגד חמש לפעול שהן מידת ימין רחמים ובשן ביני שמאל דין וברית יחיד מכוונת באמצע במילת לשון ומע' ר"ל שניהן בב' מקומות׃ ייחוד מלה והוא כינוי יו' לימוד על ייחוד החכמה ובלשון שהוא כינוי וו' ללמוד על הקו האמצעי בשם הגדול הוא התפארת׃ ובפה הוא הנקב שהדבר יוצא ממנו והוא כינוי היוד בהעלמה׃ ורמז על ייחוד הבינה׃ שני האיברים שהזכרנו הן האיברים המיוחדים באדם׃ לפי ששאר איברים כפולים׃ ב' עינים וב' אזנים׃ וכן כולם׃ ושיעור המילה והלשון והפה שוין בכל אדם חוץ מבעלי מומין ונכנס השיעור שבמקומם הראשון שהזכרנו׃ י' ספירות בלימה׃ ולא ט' ולא י"א׃ אלו הספירות נמשכות מן הנ"ג המקור שפעלו י' ספירות׃ ופי' שהם י' ולא ט' להביא ממנין הכתר שממנו נמשכו׃ ולא י"א שאין המחשבה משגת לו אבל ממה שאדם רואה הנתיבות הנמשכות ממנו ודע שהוא מקור שמשם׃ ולא י"א להוציא מן המנין הדבר הנעלם שמראש הכתר שממנו שאנו רואים לו סוף במראש הנתיבות הנמשכות ממנו יחשב האדם שיש לכתר ראש׃ וזה עילת העילות של מעלה ממנו והוא דבר נעלם ונשגב מן המחשבה ומן הפה אינו נכנס׃ ממנין הבן בחכמה וחכם בבינה׃ ענין הבינה להבין דבר מתוך דבר׃ לכך אמר אין לך בה אלא המבי' שהבנתה אותה מתוך דבר אחר׃ והילך הבינה שראית והחכמה בה בחון בהם בעינים׃ ענין הסתכלות

שהם מפורשות זו מזו ומעלין עינים בכור אחר וחקור מהם על
מעלה כמו שהאדם חוקר בלכתו בנתיב לא׳ זה מקום ילך אורכו
העמד דבר על בוריו הוא משענתו תרגומו· כלומר חשוב שהדבר
נשען על משענתו של מטה הימנו· והשב היוצר שהוא התפארת
על מכונו של מעלה בבינה· שהוא מכונו: ויתבוננו בחכמה
י׳ ספירות בלימה צפייתן כמראה הבזק· כלומר מה שאדם צופה
מתחיל להיות צופה בי׳ ספירות אשר הזכרנו אדם שיגיע להיות
צופה בתחלת הי׳ העליונות צפה תחלה במרכבת יחזקאל היא
הבזק ולהתבונות בעולם היה צריך להיות צופה תחלה בבזק·
ואחרי כן היה צופה בע׳ שהן הי׳ ספירות שבמרכבת יחזקאל של
מלמטה ולמעלה רוח סערה ענן אש מתלקחת· אש מראה
כלפידים· בזק כמראה הבזק· ומראה הבזק שהוא תחלת
מה שאדם צופה במרכבה העליונה מעט צופה ומבינו ש״
למעלה בעשר ספירות· ותכליתן אין להם קץ ומצד מקום
שהם מתחילות לאציל דהיינו למעלה בכתר אין להם גבול
לא תוכל המחשבה להשיג לתת להם גבול דברו בהם הרצון׳
היוצא ואין קץ ותכלית ברצוא ושוב· פי׳ השפע השופע
מעילת העילות לספירה וכמאמרו בסופה ירדופו פי׳ ולמאמרו
לש׳ כסופה ירדופו· הי׳ ספירות שבמרכבת יחזקאל ולפני כסאו
הם משתחוים· הוא כסא הכבוד ממש פי׳ הע׳ שהוא כענין כסא
שלמה שנ׳ וישב שלמה על כסא יי׳· י׳ ספירות בלימה נעוץ
סופן בתחלתן זאת חכמה פי׳ להיות מחשבתך מיחדת ייחוד
נאמר שאדון יחיד הוא סתר עליון ית׳· וממנו הדברים ובו
מתאחדים באחדות שלימה ויש שנודעין שאדון יחיד ויוצר
אחד· ר״ל שהאדון יחיד והיוצר אחד· ולפני אחד מה אתה
סופר כי אין מחשבה ודיבור יכולים לספר אחד ואין לפניו אלא
אין נאמר: י׳ ספירות בלימה חזר ואמר פי׳ למה קרא הספירה
בלימה שאתה חייב להיות כולם בולם פיך מלדבר ולבך מלהה״
ולבך מלהרהר ואם רץ לבך להסתכל במחשבה מה לפנים
ומה לאחור שוב למקום הוא מקומו של עולם החכמה שלכך
נאמר רצוא ושוב כלומר שיהיה דעתו מתעלה למעלה ושב
למטה מיד שלא להתעכב באותו המסתכלות המחשבה ועל דבר
זה נבראת בריה שנתן דעות להיות צופה ושב מיד למקום
ית׳ הנותן כבוד לאדם לכבוד שמו ית׳· י׳ ספירות בלימה
מה שאמר למעלה כמו שביארנו כבר עתה חוזר ומפרש ל׳

מתחילו׳

בתחילות הספירות אחת רוח אלהים חיים ברוך ומבורך שמו
של חי העולמים · וענין שם הוא עצם דבר והוא לשון
ולשון כינוי · שהוא נוף והוא דבר כמו שנאמר בס"י קול
ורוח ודבור וזהו רוח הקודש · כלומר שאין לך רוח
שאין בכלל ג' דברים אלה קול ורוח ודיבור · קול
כמו קול הנשמע מפיקת האויר ורוח ישבו שהוא
הדופק המגיע לאזן הנשמע · ודבר המגיד
הענין · וכן ג' דברים הללו בספירה ראשונה
הוא הכתר · וזהו רוח הקודש · כלומר דבר
האדם שהוא נשמה כנגד כך רוח הקודש
אעפ"י שאין הנבואה מגעת עד · והקדש
לא המתים יהללו יה · המתים אינם
רשאים להזכיר זה השם פי' כי העולם
הזה נברא בה' והעולם הבא בי'
והמתים אינן בענין עולמות
ר"ל מן העולם הזה נסתלקו
ולעולם הבא לא באו ומפני
זה אינן יכולין להזכיר
זה השם המורה על
שני העולמות בי'
כעודן בחיים
אנו שמרנו
ורוחנו
בקרבנו
והוא
שהוא בשני העולם הזה ועולם הבא לכך יכול להזכיר השם המורה
עליהם · כי היות השם על ארבע אותיות האות הראשון מורה על
הנשמה והאות האחרון מורה על הרוח ולכך כעודו בחיים יכול
להזכיר איזה שם שירצה אבל לאחר מותו ביאת ממנו הנשמה
שנתלה ממנו כח הנזכרת
השם המורה עליו·

תם ונשלם תהלה לאל עליון

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Cod. Hebr.
92.

Cod. hebr.
92

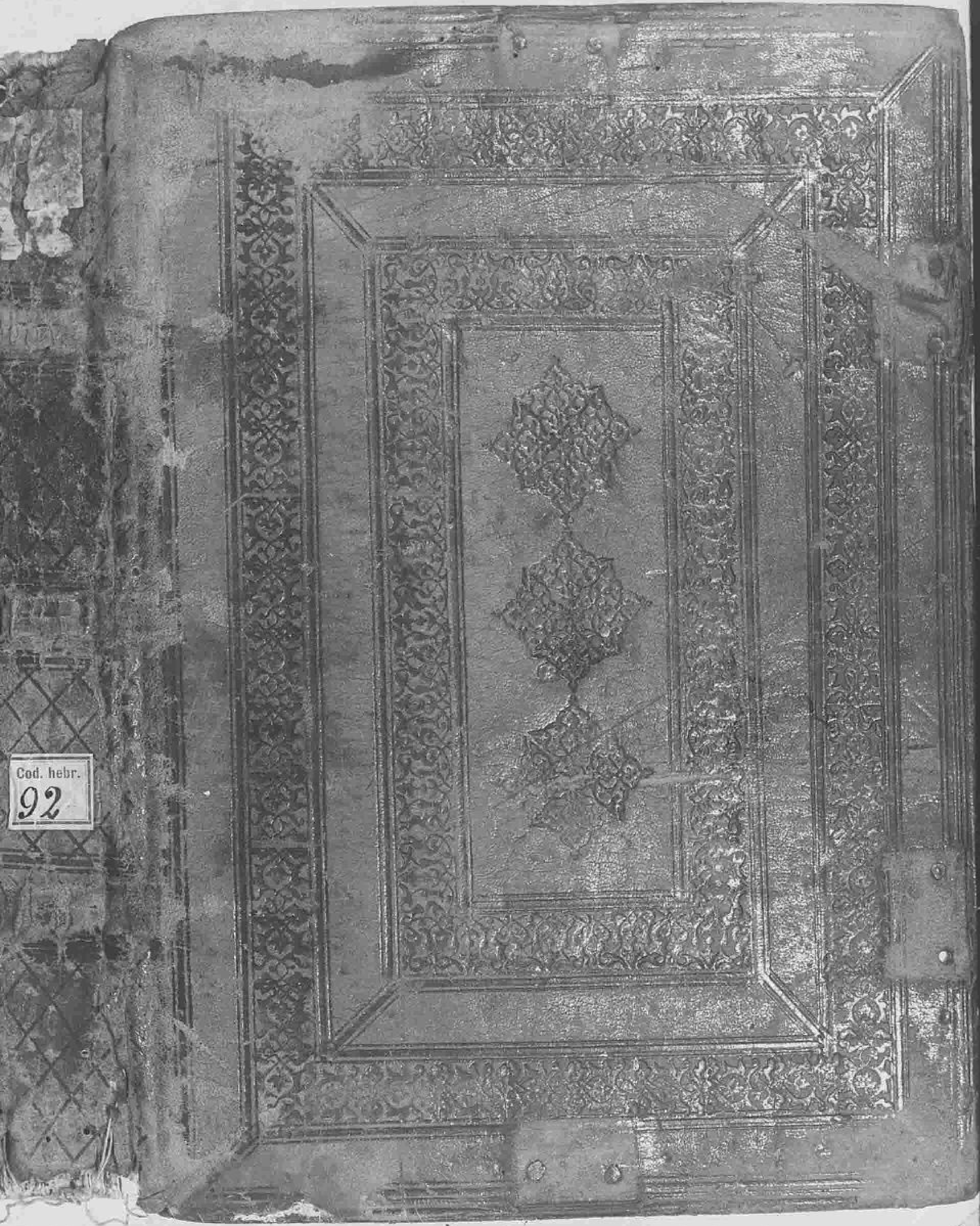

Cod. hebr.
92